

തട്ടാതകാപരിണയം

നാമ

കാവ്യം.

കേരള സാഹിത്യ
അക്കാദമി

തടാതകാപരിണയം

നാമ

കാവ്യം.

കെരളപുരവാസ്തവ്യകവികുലസാർവ്വഭൌമെന

ശ്രീശങ്കരസുബ്രഹ്മണ്യസൂരിണാ

വിരചിതം.

കൂടല്ലൂർഗ്രാമവാസിനാ ബ്രഹ്മശ്രീ അനന്തനാരായണ

ശാസ്ത്രിണാ വിരചിതയാ "പ്രകാശികാ"

ഖ്യയാ വ്യാഖ്യയാ സമലംകൃതം.

കാപ്പി ൫൦൦

ബ്രഹ്മശ്രീ

ഇ. പി. സുബ്രഹ്മണ്യശാസ്ത്രിണാ

സ്വകീയ "ശ്രീരാമകൃഷ്ണാ"ഖ്യ മുദ്രായന്ത്രാലയെ മുദ്രിതം

സൽ വിജയതെതരാം.

1903.

Price Rs 1-2. മൂല്യം ക. ൧-൨.

Printed and Published by E. P. Subramania Sastri,
at the 'Sree Rama Krishna Press,'
Elappulli Palghat.

പീഠികാ.

ശ്രീകെരളപുരെശപദനളിനമകരന്ദാസ്വാദനചഞ്ചരീകായമാണസ്വാന്തൈഃ സ്വദെശികകൃപാധനനിധാനകലശീഭൂതൈഃ കവികുലചൂഡാമണിഭിഃ വാധൂലകുലദുഗ്ദ്ധൊദധിരാകെന്ദുഭിഃ കെരളപുര(കൊടുവായൂർ) വാസ്തവ്യൈഃ 'ശങ്കരസുബ്രഹ്മണ്യ'സൂരിഭിരസ്മത്താതപാദൈൎവ്വിരചിതം 'തടാതകാപരിണയാ'ഭിധമിദം കാവ്യരത്നം, കൂടല്ലൂർ ഗ്രാമീണൈഃ വിപശ്ചിൽപ്രവരൈ'രനന്തനാരായണ'ശാസ്ത്രിഭിൎവ്വിരചിതയാ 'പ്രകാശികാഖ്യ'യാ വ്യാഖ്യയാസനാഥീകൃത്യ സ്വജനകയശഃപ്രഥനവിധിത്സുനാ മയാ ബ്രഹ്മശ്രീ ഇ. പി. സുബ്രഹ്മണ്യശാസ്ത്രിണാം സ്വകീയ 'ശ്രീരാമകൃഷ്ണാ'ഖ്യമുദ്രായന്ത്രാലയെ മുദ്രാപയിത്വാ പ്രകാശതാം നീതം.

ആശാസെ ച കാവ്യമിദം വ്യുൽപിത്സുഭിഃ പരമപ്രെമാസ്പദത്വെന ഗ്രാഹ്യതെതി സൎവ്വമനവദ്യം.

കെരളപുരം ഗ്രാമം
൧൦൭ൻ മാൎഗ്ഗശീഷമാസി
൫-ലിനെ

ഇത്ഥം ഗ്രന്ഥകൎത്തൃതനൂജഃ
സുബ്രഹ്മണ്യശാസ്ത്രീ.

തടാതകാപരിണയെ

പ്രഥമസ്സൎഗ്ഗഃ

കല്യാണായാസ്തു നശ്ശംഭുഃ കല്യാണാചലകാൎമ്മുകഃ ।
കല്യാണശക്തിവൃന്ദാരകല്യാണപ്രദ ശംകരഃ ॥ ൧

ഹരിഃ ശ്രീ ഗണപതയെ നമഃ അവിഘ്നമസ്തു.

നമഃ പരശുരാമാനന്തനാരായണശെഷാദ്രീശംകരശൎമ്മഭ്യോസ്മൽഗുരുഭ്യോനമഃ

ലക്ഷ്മീനാഥസ്സദാ ദദ്യാല്ലക്ഷ്മീം പക്ഷീന്ദ്രവാഹനഃ ।
അക്ഷീന്ദുരവിരസ്മഭ്യമക്ഷീണകരുണാൎണ്ണവഃ ॥ ൨
മംഗളം വസ്സദാ ദെയാൽ പിംഗളാംബരവന്ദിതഃ ।
പിംഗളാദ്രിനതസ്സൎവ്വമംഗളാശ്ലിഷ്ടശംകരഃ ॥ ൩

ശൃംഗാരാദിരസൈരുച്ഛ്രിതെ ഗുണഗണൈഃ ശ്ലെഷാദിഭിൎമ്മിശ്രിതെ
ലംകാരൈരുപമാദിഭിശ്ച രുചിരെ ദൊഷൈശ്ച സംവൎജ്ജിതെ ।
കാവ്യെ സുന്ദരധീരനായകകഥാപ്രൊൽഭാസിതെ മന്ദധീ
വ്യാഖ്യാതും കിമലന്തഥാപി കലയെ വ്യക്താൻ പദാൎത്ഥാനഹം ॥ ൪

തടാതകാപരിണയാഭിധകാവ്യപ്രകാശികാ ।
വിതന്യതെദ്യ കരുണാം കുൎവ്വന്തു മയി സാധവഃ ॥ ൫

ഇഹ ഖലു നിഖിലനിഗമാഗമപ്രവീണാനാമെണാങ്കചൂഡപദനളിനയുഗള ഭജനവിമലിതാന്തഃകരണാനാം കെരളപുരവാസ്തവ്യബുധജനമൗല്യലങ്കരണഹീ രമണീനാം ഭാൎഗ്ഗവസന്താനഭുവനനിധിരാകാമൃതകിരണാനാം പരശുരാമാഭി ധാനാനാം കിഞ്ച പവിത്രതമവിചിത്രതരഗുണഗണാവസതീനാം അനന്താ ദെവവരാണാം അനന്തനാരായണശെഷാദ്രീശംകരശൎമ്മണാംദെശികാനാമതിമൃദു ളചരണാരവിന്ദമകരന്ദാസ്വാദതുന്ദിലെന്ദിന്ദിരായിതസ്വാന്തൊന്തെവാസീ വാ ധൂലകുലതിലകഃ കവികുലചൂഡാമണിശ്ശങ്കരസുബ്രഹ്മണ്യനാമാ കവിഃ കിമപി കൌതുകാൽ തടാതകാപരിണയന്നാമ കാവ്യം പ്രക്രമമാണഃ തത്ര ചാശീ ൎന്നമസ്ക്രിയാ വസ്തുനിൎദ്ദെശൊ വാപി തന്മുഖമിത്യാദിവചനമനുസ്മരന്നിൎവ്വ്യൂ ഹപരിസമാപ്ത്യാദിനിഖിലസമീഹിതസിദ്ധയെ വിശദമംഗളനിദാനം തസ്മിം ശ്ച പരബ്രഹ്മവാചിനാ കകാരെണ മൌലീഭൂതമവനിഗണമാദൌ പ്രയുഞ്ജാ നൊ മംഗളം പ്രാൎത്ഥയതെ കല്യാണായെത്യാദിനാ.

കല്യാണപ്രധാനസ്സ്വൎണ്ണപ്രധാനൊചലൊ ഗിരിൎമ്മഹാമെരുരിതി യാവൽ സ കാൎമ്മുകന്ധനുൎയ്യസ്യ സ തഥാ കല്യാണാചലകാൎമ്മുകഃ അചലശൈലശിലൊച്ചയാഃ, കൊദണ്ഡം കാൎമ്മുകമിതി ചാമരഃ കല്യാണ്യഃ മംഗളാശ്ശക്തയഃ രാജസാദ്യാ യസ്യ സഃ തഥാ കല്യാണശക്തിഃ രജഃ സൃജതി ഭൂതാനി സത്വഞ്ച പരിരക്ഷതി തമൊ ഹരതീതി വചനാൽ ശശ്വൽ സൎവ്വദാ സൃഷ്ടിസ്ഥിതിസംഹാരാദിഷു പ്രവൃത്തസ്യാപി നതജനാഭീഷ്ടദാനെ ന സമയാപെക്ഷെതി ഭാവഃ വന്ദാരൂണാമഭിവാദകാനാം വന്ദാരുരഭിവാദക ഇത്യമരഃ തെഷാം കല്യാണം ക്ഷെമം പ്രകൎഷെണാനശ്വരമിതി ഭാവഃ ദദാതി പ്രയച്ഛതീതി വന്ദാരുകല്യാണപ്രദഃ ഠരംശ്വരഃ സദാശിവഃ കൎത്താ നൊസ്മാകം ശ്രൊതൄണാം പഠിതൄണാം കല്യാണായ മംഗളപ്രദാനായാസ്തു ഭവത്വിതി പ്രാൎത്ഥനായാം ലൊട് കല്യാണമക്ഷയെ സ്വൎണ്ണെ മംഗളെപി നപുംസകമിതി മെദിനീ തഥാച ലക്ഷയൊജനൊച്ഛ്രിതസ്വൎണ്ണഭൂധരമിക്ഷുകാണ്ഡമിവാദായ സ്ഥിതസ്യ സൃഷ്ട്യാദികാരിണൊ മംഗളാനെകശക്തിമതൊഭ്യഭീക്ഷ്ണമഭിവാദകാഭീഷ്ടദാതുരീശ്വരസ്യാസ്മഭ്യം മംഗളപ്രദാനെ കാ വാ ശങ്കെതി ഭാവഃ അനാരതനതജനാഭീഷ്ടദാതൃത്വസുമെരുചാപത്വ മംഗളാനെകശക്തിമത്വാദ്യഭിപ്രായയുതവിശെഷണവൎണ്ണനാൽ പരികരൊത്രാലംകാരഃ അലങ്കാരഃ പരികരസ്സാഭിപ്രായെ വിശെഷണ ഇതി ലക്ഷണാൽ അത്രവൈദൎഭീ രീതിഃ തഥാച ദശരൂപകെ രീതിസ്സ്യാൽ പദവിന്യാസ ഇത്യാരഭ്യ. വിദൎഭജനഹൃദ്യത്വാൽ വൈദൎഭീത്യാദി അല്പപ്രാണവൎണ്ണസന്ദൎഭഃ ശ്ലെഷഃ പ്രസിദ്ധാൎത്ഥപദത്വം പ്രസാദഃ ബന്ധവൈഷമ്യരഹിതത്വം സമതാ ശബ്ദെൎത്ഥെ ച പ്രതീയമാനരസത്വമ്മാധുൎയ്യം അനിഷ്ഠുരവൎണ്ണത്വം സൌകുമാൎയ്യം ഝടിത്യൎത്ഥസ്ഫുരണമൎത്ഥവ്യക്തിഃ ഉക്തെ വാക്യെ ഗുണൊൽകൎഷപ്രതിഭാനം ഉദാരതാ സമാസബഹുളത്വം ഓജഃ അഭിനവഹൃദ്യാൎത്ഥപ്രതിപാദനം കാന്തിഃ അന്യധൎമ്മാണാമന്യത്രാധിരൊഹണം സമാധിരിതി രീതിഗുണാശ്ച സന്തി പ്രഥമന്ധീരൊദാത്തൊ മലയധ്വജൊ നായകഃ തതഃ ധീരശാന്തഃ സുന്ദരപാണ്ഡ്യഃ തതഃ ധീരൊദ്ധതൊഗ്രപാണ്ഡ്യ ഇതി സമ്പ്രദായഃ ദയാവത്വാദയസ്തൽഗുണാശ്ച തത്ര തത്ര ദ്രഷ്ടവ്യാഃ അസ്മിൻ സൎഗ്ഗ അനുഷ്ടുഭം വൃത്തം തച്ഛന്ദസി പ്രസ്താരക്രമെ ദൃഷ്ടാനി ദ്വിശതാധികഷട്പഞ്ചാശദ്വൃത്താനി തത്ര ച സപ്തദശമെന പ്രഥമഃ അഷ്ടാശീതിതമെന ദ്വിതീയഃ ശതാധികദ്വാത്രിംശത്തമെന തൃതീയഃ അഷ്ടാശീതിതമെന ചതുൎത്ഥഃ പാദശ്ചെതി വിഭാഗഃ കല്യാണപദസ്യ ചതുൎഷു പാദെഷ്വപി വിദ്യമാനത്വാദാവൃത്ത്യപ്രാസൊ നാമ ശബ്ദാലങ്കാരശ്ചെതി സൎവ്വം സമീചീനം ൧

അഥ പുരം നിൎദ്ദിശതി.

> അസ്തി സ്വസ്തികരീ നൄണാം പുരീ പാണ്ഡ്യമഹീഭൃതാം ।
> പ്രശസ്താ മധുരാ നാമ്നാ നഗരീവാമൃതാശിനാം ॥ ൨

അസ്തീതി ।നൄണാം മനുഷ്യാണാം സ്വസ്തികരീ ക്ഷെമകാരിണീ നാമ്നാഭിധാനെന പ്രശസ്താ മധുരെതി പ്രസിദ്ധാ പാണ്ഡ്യമഹീഭൃതാം പാണ്ഡ്യഭൂപതീ

നാം പുരീ കൎത്രീ അമൃതാശിനാന്ദെവാനാന്നഗരീ അമരാവതീവാസ്തി വൎത്ത
തെ വൎത്തമാനെ ലട് തഥാചൈകരാത്രവാസമാത്രെണ മൎത്ത്യാനാം മൊക്ഷ
ദായിനീ മധുരെതി പാണ്ഡ്യഭൂപതീനാം കാഞ്ചനപുരീ ദെവാനാമമരാവതീ
വാസ്തീതി ഭാവഃ ഉപമാലങ്കാരഃ 'ഉപമാ യത്ര സാദൃശ്യലക്ഷ്മീരുല്ലസതി ദ്വയൊ'
രിതി ലക്ഷണാൽ ൨

അഥ സപ്തഭിഃ പുരീം വൎണ്ണയതി.

കുലശേഖരഭൂപാലഃ കലയാതുലയാന്വിതഃ।
കലാനിധികുലൊൽപന്നഃ കലയാമാസ യാം പുരം॥ ൩

കുലെതി। അതുലയാ അസമാനയാ യദ്വാ അക്ഷയയെത്യൎത്ഥഃ കലയാ പൂൎവ്വധ
നസമൃദ്ധ്യാ യദ്വാ കലയാ ശില്പെന പുരാദീനാഞ്ചമൽകൃതിനിൎമ്മാണകൌശലെ
നെതി യാവൽ കലാ സ്യാന്മൂലരൈവൃദ്ധൌ ശില്പാദാവംശമാത്രക ഇതി മെദിനീ
അഥവാ അഷ്ടാഭിശ്ച സുരെന്ദ്രാണാം മാത്രാഭിൎന്നിൎമ്മിതൊ നൃപ ഇതി വച
നാൽ കലയാ ഠരംശപരാംശെനാന്വിതഃ യുക്തഃ അന്യഥാ ഠരംട്ടശം പുരം കൊ
വാ കരിഷ്യതീതി ഭാവഃ കലാനിധിശ്ചന്ദ്രഃ മൃഗാങ്കഃ കലാനിധിരിത്യമരഃ തസ്യ
കുലമന്വയം കുലാന്യഭിജനാന്വയാവിത്യമരഃ തസ്മിന്നുൽപന്നൊ ജാതഃ കുലശേ
ഖരഭൂപാലഃ കുലശേഖര ഇതി പ്രസിദ്ധൊ ഭൂപാലഃ രാജാ കൎത്താ യാം പുരം ന
ഗരീം കലയാമാസ ചകാര। ഭൂതെ ലിട് താമദ്ധ്യവാസെത്യുത്തരത്ര സംബന്ധഃ
തഥാച ചന്ദ്രകുലജാതഃ കുലശേഖരനൃപതിൎയ്യാം കൃതവാനിതി ഭാവഃ അത്ര മഹാ
കുലീനത്വസമ്പന്നത്വദക്ഷതാദയൊ നായകഗുണാശ്ച ദ്രഷ്ടവ്യാഃ। ൩

കൈലാസ ഇവ യത്രാസ്തെ വിബുധാവലിസെവിതെ।
അദ്ധാ ഗണാധിഭൂശ്ശൂരഭൂഭൃജ്ജാതാന്വിതെ ഹരഃ॥ ൪

കൈലാസ ഇതി। ഹരഃ പരമെശ്വരഃ വിബുധാഃ വിദ്വാംസഃ അന്യത്ര
ദെവാഃ വിബുധൊ ജ്ഞെ സുര ഇതി മെദിനീ। തെഷാമാവല്യാ പങ്ക്ത്യാ വീ
ഥ്യാളിരാവളിഃ പങ്ക്തിരിത്യമരഃ സെവിതെ ആശ്രിതെ തഥാ വിബുധാവലി
സെവിതെ ഗണാനാം സൈന്യാനാമധിഭുവൊ നായകാഃ അധിഭൂൎന്നായകൊ
നെതെത്യമരഃ ശൂരാ വിക്രാന്താശ്ച ഭൂഭൃതൊ രാജാനശ്ച തെഷാഞ്ജാതെന സമൂ
ഹെനാന്വിതെ യുക്തെ ഭൂഭൃൽ ഭൂമിധരെ നൃപ ഇത്യമരഃ അന്യത്ര ഗണാധിഭൂഃ
ഗണനായകഃ ഗജമുഖ ഇതി യാവൽ ശൂരസ്സുബ്രഹ്മണ്യശ്ച ദെവസെനാപതിഃ
ശൂര ഇത്യമരഃ ഭൂഭൃജ്ജാതാ പൎവ്വതരാജപുത്രീ താഭിരന്വിത ഇത്യൎത്ഥഃ യത്ര
മധുരാപുരെ കൈലാസെ കൈലാസൊ നാമ ഭഗവതൊ മെരുകൊദണ്ഡസ്യാവാ
സഗിരിഃ തസ്മിന്നിവ അദ്ധാ സാക്ഷാൽ ആസ്തെ വൎത്തതെ വൎത്തമാനെ ലട്
താമിത്യുത്തരത്ര സംബന്ധഃ തഥാച ഗണപതിസുബ്രഹ്മണ്യപാൎവ്വതീസഹി
തെ ഇന്ദ്രൊപെന്ദ്രാദിദെവബൃന്ദനന്ദ്യമാനവൈഭവെ കൈലാസാചല ഇ
വാത്രാപി സാന്നിദ്ധ്യെന വൎത്തതെ ഹര ഇതി ഭാവഃ ശ്ലെഷൊപമാലങ്കാരഃ ൪

സ്വൎന്നദീതൊയസംസ്പൎദ്ധി യസ്യാമൎണ്ണഃ പ്രഹിസ്ഥിതം ।
സുവൎണ്ണമണിപൂൎണ്ണാനി ശരണാന്യഖിലാന്യപി ॥ ൭

സ്വൎന്നദീതി॥ യസ്യാമ്മധുരായാം പ്രഹിസ്ഥിതം കൂപവൎത്തി പ്രഹിഃ കൂപ ഇത്യമരഃ അൎണ്ണഃ ജലം അംഭൊൎണ്ണസ്സൊയമിത്യാദ്യമരഃ സ്വൎന്നദ്യാഃ സുരഗംഗായാഃ സ്വൎന്നദീ സുരദീൎഘികെത്യമരഃ തൊയെന ജലെന സമ്യൿ സ്പൎദ്ധിതും ശീലമസ്യെതി തത്തഥാഭൂതം വൎത്തത ഇതി ക്രിയാ യൊജ്യാ അഖിലാനി സമസ്താനി ശരണാനി ഗൃഹാണി നിവെശശ്ശരണം ക്ഷയ ഇത്യമരഃ താന്യപി അപി ശബ്ദശ്ചകാരാൎത്ഥഃ സുവൎണ്ണമണിപൂൎണ്ണാനി സുവൎണ്ണൈഃ കാൎത്തസ്വരൈഃ മണിഭിഃ മുക്താവിദ്രുമാദിഭിശ്ച പൂൎണ്ണാനി സമഗ്രാണി വൎത്തന്ത ഇതി തഥാച ഗംഗാജലവദതിസ്വാദു ജലം സൎവ്വസംപൽസമൃദ്ധാനി ഗൃഹാണീതി ഭാവഃ ൭

വൎണ്ണാസ്സ്വാചാരസംപൂൎണ്ണാഃ പൂൎണ്ണാ യത്രാപണാഃ ഫലൈഃ
ശ്രേണ്യഃ സ്ത്രീണാം സ്വലാവണ്യധിക്കൃതസ്വൎവ്വധൂഗുണാഃ

വൎണ്ണാ ഇതി। യത്ര മധുരായാം വൎണ്ണാ ബ്രാഹ്മണാദയഃ വൎണ്ണാ ദ്വിജാദാവിത്യമരഃ। സ്വാചാരസംപൂൎണ്ണാഃ ശൊഭനെനാചാരെണാനുഷ്ഠാനെന സംപൂൎണ്ണാഃ സമഗ്രാഃ സ്വെഷാമാചാരെണെതി വാ ആപണാഃ നിഷദ്യാഃ ആപണസ്തു നിഷദ്യായാമിത്യമരഃ ഫലൈഃ കദളീഫലൈഃ എതദുപലക്ഷണമന്യെഷാം യഥാ ജാതീഫലൈരിത്യൎത്ഥഃ ഫലഞ്ജാതീഫലെ സസ്യ ഇതി മെദിനീ പൂൎണ്ണാഃ പരിപൂൎണ്ണാഃ സ്ത്രീണാം യൊഷിതാം ശ്രേണ്യഃ പങ്ക്തയഃ ശ്രേണീ രേഖാസ്തു ഇത്യമരഃ സ്വലാവണ്യധിക്കൃതസ്വൎവ്വധൂഗുണാഃ സ്വാസാം ലാവണ്യെന ലാവണ്യന്നാമ മുക്താഫലെഷു ഛായായാസ്തരളത്വമിവാന്തരാ യദംഗെഷു തദ്വൈത്യൎത്ഥഃ താദൃശെന സൌന്ദൎയ്യെണ ധിക്കൃതസ്തിരസ്കൃതഃ സ്വൎവ്വധൂനാമപ്സരസാം ഗുണഃ രൂപം യാഭിഃ താസ്തഥാഭൂതാ വൎത്തന്ത ഇതി യൊജ്യം ഗുണൊ മൌൎവ്യാമപ്രധാനെ രൂപാദൌ സൂദ ഇന്ദ്രിയെ ഇതി മെദിനീ തഥാച ബ്രാഹ്മണാദയഃ തത്തദാചാരസംപന്നാഃ ആപണാഃ ഫലാദിഭിഃ പൂൎണ്ണാഃ സ്ത്രിയശ്ചാപ്സരൊഭ്യൊതിസുന്ദൎയ്യ ഇതി ഭാവഃ പൂൎവ്വാൎദ്ധെ അനുരൂപൊക്ത്യാ സമാലങ്കാരഃ ഉത്തരാൎദ്ധെ അപ്സരസാം രൂപതിരസ്കാരാസംഭവെപി സംബന്ധവൽകഥനാദതിശയൊക്തിഃ ൮

സാലൊ ഗാരുഡമാണിക്യവജ്രാബദ്ധസ്സ്വതെജസാ ।
യത്രാഭാതി സനാമെവ ദളപല്ലവപുഷ്പരാട് ॥ ൯

സാല ഇതി। യത്ര മധുരായാം ഗാരുഡെന ശ്യാമളവൎണ്ണെന മരതകെന ഗാരുത്മകം മരതകമിത്യമരഃ മാണിക്യെന അരുണവൎണ്ണെന മാണിക്യരത്നെന ച വജ്രെണ സിതെന വജ്രരത്നെന ച ആപ്രഥമം ഗാരുഡം തതൊ മാണിക്യം തതൊ വജ്ര ഇതി ക്രമെണെത്യൎത്ഥഃ ആബദ്ധഃ ആകലിതഃ സാലഃ പ്രാകാരഃ കൎത്താ പ്രാകാരൊ വരണസ്സാല ഇത്യമരഃ സ്വതെജസാ ആത്മീയകാന്ത്യാ ദളാനി പത്രാണിപല്ലവാനി കിസലയാനി പുഷ്പാണി കുസുമാനി ച തൈഃ രാജത ഇതി ദളപ

ല്ലവപുഷ്പരാട് സനാമാ സമാനനാമൈവ സാലഇവവൃക്ഷ ഇവെത്യത്ഥഃ സാലഃ പാദപമാത്രെസ്യാൽ പ്രാകാരെഇതിമെദിനീ ആഭാതിശൊഭതെ വത്തമാനെ ലട് ഉപമാലങ്കാരഃ ॥ ൭

ഭാസ്വാദ്ധൊൽഭാസിമൂദ്ധാപി ഭാസ്വദ്ധൊല്ലാസിവിഗ്രഹഃ ।
അഹാസ്യ്ക ഇവ യത്രാസ്തെ ശംഭുരാസ്യാനുസെവിതെ॥ ൮

ഭാസ്വെതി। അഹാസ്യെ കൈലാസഗിരാവിവ ആസ്യാനുസെവിതെ പൂജ്യാശ്രിതെ അന്യത്ര ആസ്യയാഗൌസ്യാ അനുസെവിതെ യത്രമധുരായാം ശംഭുഃ പരമെശ്വരഃ ഭാസ്വാദ്ധൊത്ഭാസിമൂദ്ധാപി ഭാനാം നക്ഷത്രാണാം നക്ഷത്രൎക്ഷംഭന്താരമിത്യമരഃ ആസ്യഃ പൂജ്യഃ ചന്ദ്രഇതി യാവൽ തസ്യാദ്ധമദ്ധചന്ദ്രഃ തെന ഉൽ അധികം ഭാസിവിലസൽ മൂദ്ധാമസ്തകം യസ്യ സതഥാഭൂതൊപി ഭാസ്വാദ്ധൊല്ലാസിവിഗ്രഹ ഭാസ്വായാഃ പത്ന്യാഃ അദ്ധം അദ്ധഭാഗം തെന ഉല്ലാസീവിഗ്രഹശ്ശരീരം യസ്യ തഥാഭൂതസ്സൻ ചന്ദ്രാദ്ധവിലസന്മൂദ്ധാപി ചന്ദ്രാദ്ധവിലസച്ഛരീരഇതി വിരൊധഃ പാവ്വതീസംശൊഭിവാമാംഗഇത്യവിരൊധഃ ആസ്തെ വത്തതെ വത്തമാനെലട് പൂവ്വാദ്ധെവിരൊധാഭാസഃ ഉത്തരാദ്ധെശ്ലിഷ്ടൊപമെതി। ൮

കൃതമാലാസരിൽക്കൂലകലിതാ വിപുലാപി യാ।
ഹൃദ്യാ മന്ദാകിനീതീരരചിതെ വാമരാവതീ ॥ ൯

കൃതമാലെതി। കൃതമാലാസരിൽ വെഗവതീനാമ കാചനനദീ। കൃതമാലാ വെഗവതീത്യമരഃ। തസ്യാഃ കൂലെ രൊധസി കൂലംരൊധശ്ചതീരമിത്യമരഃ കലിതാകൃതാ വിപുലാ വിസ്തൃതാച യാമധുരാനഗരീ മന്ദാകിനീ വിയൽഗംഗാ മന്ദാകിനീവിയൽഗംഗെത്യമരഃ। തസ്യാസ്തീരെ തടെ രചിതാ കൃതാ അമരാവതീ ദെവപുരീവ ഹൃദ്യാമനൊജ്ഞാ। ഉപമാലങ്കാരഃ॥ ൯

കുലശേഖരഭൂപാലൊ ഭൂപാലകുലശേഖരഃ ।
അദ്ധ്യവാസ മഹാപ്രാജ്ഞസ്താം വൃഷെവാമരാവതീം ॥ ൧൦

കുലശെഖരെതി। ഭൂപാലാനാം രാജ്ഞാം കുലാസമൂഹഃ കുലജനപദെഗൊത്രെ സജാതീയഗണെഷ്വപീതി മെദിനീ। തസ്യശെഖരഃ ചൂഡാമണിരിവസ്ഥിതഃ കുലശെഖരഭൂപാലഃ കുലശെഖരൊനാമരാജാ കത്താ താം മധുരാം അമരാവതീം വൃഷാഇന്ദ്രഇവ വൃത്രഹാവൃഷെത്യമരഃ അദ്ധ്യവാസ അധിവസതിസ്മ ഭൂതെലിട്. ഉപമാലങ്കാരഃ- ൧൦

അലങ്കാരയെന രാജ്ഞൊഗുണാനാഹ.

മാന്ധാതെവ യശൊരാശി രഗ്നെവ മഹാദ്യുതിഃ।
യക്ഷാധിപ ലക്ഷ്മീവാനപാശീശ ഇവ വാക്പടുഃ॥ ൧൧

മാന്ധാതെതി- ഉത്തരത്രവക്ഷ്യമാണ സ്സഇത്യത്രകത്താ മാന്ധാതാ യുവനാശ്വാത്മജഃകശ്ചനാതികീത്തിമാൻ രാജാ സ ഇവ യശൊരാശിഃ യശസാംകീ

ത്ഥീനാം രാശിസ്സമൂഹോയസ്യസഃ തഥാഭൂതതങ്ങൾ- ബഭൂവ- അത്ഥമാസൂത്ഥഇവ മഹാദ്യുതിഃ മഹതീഅധികാദ്യുതിഃ കാന്തിയ്യസ്യസഃ തഥാഭൂൽ। യക്ഷരാൾ കബെരഇവ ലക്ഷ്മീവാൻസമ്പന്നഃ അഭൂൽ। വാഗീശഃ ബൃഹസ്പതിരിവ।യദ്വാവാചഃ സരസ്വത്യാഃ ഠരംശഃ ബൃഹൈവവാക്പടുഃ വാചാലകഃ അഭൂൽ। ൧൧

രാജാ കുവലയാമൊദ കാര്യ്യേഷസകലാനിധിഃ।
ബുധാനന്ദകരശ്ചാ ഭൂദാര്യ്യാധീശശിരോമണിഃ॥ ൧൨

രാജെതി। സതാദൃശ ഏഷ അയംരാജാ അന്യത്രചന്ദ്രഃ രാജാമൃഗാങ്കെക്ഷത്രിയഇത്യമരഃ। കുവലയാമൊദകാരീകൊഃ ഭൂവഃ വലയാനിമണ്ഡലാനി വലയശബ്ദേന തത്രത്യജനാലക്ഷ്യന്തെ തെഷാം ആമൊദം തൊഷംകത്തും ശീലമസ്യെതിസതഥാ അന്യത്രകുവലയാന്യുൽപലാനിസ്യാദുൽപലം കുവലയമിത്യമരഃ തെഷാമാമൊദം ഗന്ധം ആമോദൊഗന്ധഹഷ്ഷയൊരിത്യമരഃവികാസകരതയാൽ ഗന്ധംതൊഷം വാകരൊതീതി തഥാകലാനിധിഃ കലാശ്ചതുഷഷ്ടികലാഃ നിധീയന്തെസ്മിന്നിതി തഥാ। അന്യത്രഷൊഡശകലാനിവാസഃ ബുധാനന്ദകരഃ ബുധാനാംവിദുഷാം അന്യത്രദേവാനാം ആനന്ദംമനോഭിനാന്യത്രാമൃതകിരണതയാൽ ആനന്ദംസന്തൊഷം കരൊതീതിസതഥാ ആയ്യാഃ പൂജ്യാഃ യെഅധീശാഃ രാജാനഃ തെഷാംശിരൊമണി മൌലിരത്നം അന്യത്രായ്യേയാഃ പാവ്വത്യാഃ ആയ്യാദാക്ഷായണീത്യമരഃ അധീശഃനാഥഃ തസ്യ പരമേശ്വരസ്യശിരൊമണിഃ ചൂഡാമണിശ്ചാഭൂൽ. ബഭൂവ ഭൂതെലുങ് ശ്ലേഷാലങ്കാരഃ। ൧൨

ഏഷഭൂഷാധുനീവിചി ഘൊഷഘൊഷിതമസ്തകം।
തൊഷയാമാസ തന്ത്വത്ഥ്വൃഷാങ്കംനതിഭിന്നൃപഃ। ൧൩

ഏഷഇതി। ഏഷനൃപൊരാജാ ഭൂഷാത്ഥം കല്പിതാധുനീ നദീഗംഗെതിയാവൽ തടിനീധുനീത്യമരഃ തസ്യാഃ വീചിനാന്തരംഗാണാം ഘൊഷെണനാദെനഘൊഷിതശ്ശബ്ദായിതഃ മസ്തകഃ മൂദ്ധായസ്യതം മൂദ്ധാനാമസ്തകൊസ്ത്രിയാമിത്യമരഃ ഭൂഷാധുനീ വീചിഘൊഷ ഘോഷിതമസ്തകം വൃഷാങ്കംവൃഷഃ വൃഷഭഃ അങ്കഃ ധ്വജചിഹ്നം യസ്യതം പരമേശ്വരമിത്യത്ഥഃ തന്തും സന്താനം അത്ഥിതുംയാചിതും ശീലമസ്യെതി തഥാഭൂതസ്സൻ തന്തുന്തനപാനഃ പിതൃണാ മനൃണൊഭവതീതിശ്രുതെഃ। നതിഭിഃ സ്തുതിഭിഃ സ്തുതിന്നതിരിത്യമരഃ തൊഷയാമാസ। അതൊഷയൽഭൂതെലിട് ൧൩

അഥൈകാദശഭിഭഗവന്തം സ്തൌതി.

നമൊഹാലാസ്യനാഥായ തുഭ്യംബാലാബ്ജമൌലയെ।
ഇളാവാസ്തുക്രവായ്യഭുവുഷ്പവദ്ധ്യജപവഷ്മണെ। ൧൪

നമഇതി।ഹാലാസ്യനാഥായ ഹാലാസ്യാനാം ഹാലാസ്യവത്തിനാം നാഥായ പാലകായ ബാലാബ്ജമൌലയെബാലാബ്ജഃ ബാലചന്ദ്രഃ അബ്ജൊജൈവാതൃകസ്സോമഇത്യമരഃ। മൌലൌ ശിരസിയസ്യ സതഥാഭൂതായ ഇളാഭൂമിഃ ഗൌരിളാ

കംഭിനീത്യമരഃ। വഃ ജലം വാർവാരീത്യമരഃ ശുക്രശ്ശോഗ്നിഃ। ശുക്രശ്ചിത്രഭാനുരിത്യമരഃ വായുഃ പവനഃ അഭ്രമന്തരിക്ഷം അഭ്രം വ്യോമപുഷ്കരമിത്യമരഃ പുഷ്പവന്തൌ ചന്ദ്രസൂര്യൌ പുഷ്പവന്തൌ ദിവാകരനിശാകരാവിത്യമരഃ। യജ്വാ യജമാനശ്ച ഏതെവഷ്ടശരീരം യസ്യ തസ്മൈ അഷ്ടമൂർത്തയ ഇതി യാവൽ തുഭ്യം നമഃ കരോമീതി യോജ്യം അസ്ത്വിതി വാ। ൧൪

യൽസ്മൃതിസ്സംസൃതിധ്വാന്തസംഹതിദ്യുമണിദ്യുതിഃ
യദ്ഭ്രോമപുഷ്കരാസാരസ്ത്വസാസഹിരിഹാംഹസാം ൧൫

യദിതി। യൽസ്മൃതിഃ യസ്യ ശംഭോരസ്യ തവ സ്മൃതിഃ സ്മരണം കർത്രീ സംസൃതിഃ സംസാരഃ സ ഏവ ധ്വാന്തസംഹതിഃ। അന്ധകാരബൃന്ദം തസ്യാഃ ദ്യുമണിദ്യുതിഃ സൂര്യകാന്തിഃ ഭവതീതി യോജ്യം ഇഹ സംസാരേ ലോകേ വാ യഃ ഭ്രോമപുഷ്കരാസാരഃ യസ്യ രോമഭ്യോ ഗളൽ പുഷ്കരം ജലം യദ്ഭ്രോമപുഷ്കരം പുഷ്കരം സർപ്പതോമുഖമിത്യമരഃ തസ്യാസാരഃ ധാരാസംപാതഃ ധാരാസംപാത ആസാര ഇത്യമരഃ അംഹസാം പാപാനാം അസാസഹിഃ അസഹ്യഃ ഭവതി തസ്മൈ തുഭ്യന്നമ ഇതി പൂർവ്വേണ സംബന്ധഃ രൂപകാലങ്കാരഃ। ൧൫

യദാജ്ഞാകാരിഭിശ്ശശ്വൽ ക്രിയന്തേ ഭൂരിഭിർഭൃശം।
ചരാചരാണാം ജഗതാം ഗുപ്ത്യുൽപത്തിവിപത്തയഃ ൧൬

യദാജ്ഞേതി। യദാജ്ഞാകാരിഭിഃ യസ്യ തവ ആജ്ഞാം നിയോഗം കർത്തും ശീലം യേഷാം തൈഃ തഥാഭൂതൈഃ ഭൂരിഭിർവിഷ്ണുബ്രഹ്മരുദ്രൈഃ ഭൂരിന്നാ വാസുദേവേ ച ഹരേ ച പരമേഷ്ഠിനീതി മേദിനീ। ശശ്വൽ പുനഃ പുനരിത്യർത്ഥഃ പ്രതികല്പമിതി ഭാവഃ പുനസ്സദാർത്ഥയോശ്ശശ്വദിത്യമരഃ ചരാചരാണാം ജംഗമസ്ഥാവരാണാം ജഗതാം ലോകാനാം ഗുപ്ത്യുൽപത്തിവിപത്തയഃ രക്ഷാസൃഷ്ടിസംഹാരാഃ ഭൃശം ക്രിയന്തേ കർമ്മണിലട് തസ്മൈ തുഭ്യന്നമ ഇതി പൂർവ്വേണ സംബന്ധഃ

യൽഭിയോദേതി ദിനകൃദ്വാതി വാതോ ദിവാനിശം।
ശോചിഷ്കേശഃ പചത്യദ്ധാ നമുചിദ്വിട് ച വർഷതി॥ ൧൭

യൽഭിയേതി। ദിനകൃൽ സൂര്യഃ യൽഭിയാ യസ്മാൽ ഭയേന ഉദേതി ഉദയമൃച്ഛതി വാതഃ മാരുതശ്ച യൽഭിയേതി സർവ്വത്രാനുഷംഗഃ ദിവാനിശം അഹർദ്ദിവം വാതി സഞ്ചരതി ശോചിഷ്കേശഃ അഗ്നിഃ ശോചിഷ്കേശ ഉഷർബ്ബുധ ഇത്യമരഃ പചതി പാകം കരോതി നമുചിദ്വിട് ച ഇന്ദ്രശ്ച വർഷതി വൃഷ്ടിം കരോതി തസ്മൈ തുഭ്യന്നമ ഇതി പൂർവ്വേണ സംബന്ധഃ। ൧൮

ഭീഷാസ്മാദ്വാതഃ പവത ഇത്യാദി ശ്രുതയോനുസന്ധേയാഃ വർത്തമാനേ ലട്।

ത്വം ഭൂരസി ത്വം ഭുവനം ത്വം ബഭ്രുസ്ത്വന്നിഭോ നഭഃ।
ത്വം ഭൂതവർഗ്ഗഃ പരമോസ്യാത്മായന്നാസി തൽകിമു॥ ൧൯

ത്വമിതി। ത്വംഭവാൻഭൂഃ ഭൂമിഃ അസിഭവസി ത്വംഭുവനം ജലമസി ഭുവനംവ
നമിത്യമരഃ ത്വംബഭ്രുഃ അഗ്നിരസി ബഭ്രുർവൈശ്വാനരെ ശൂലപാണൌച ഗ
ന്ധവഹജഗതിമെദിനീ ത്വംനിഭൊവായുരസി നിഭസ്തുകഥിതൊവ്യാജെ പും
ല്ലിഗസ്തുസമീരണഇതി മെദിനീ। ത്വംനഭഃ ആകാശമിതിത്വംഭൂതവർഗ്ഗഃ ജീവസ
മൂഹഃ അസി ത്വംപരമഃനിത്യജ്ഞാനാനന്ദാദിലക്ഷണത്വാൽ ശ്രെഷ്ഠഃ ആത്മാ
പരമാത്മാസി। ത്വംയൽനാസിനഭവസി തൽതാദൃക്വസ്തു കിമു നകിഞ്ചിദിത്യർത്ഥഃ
തഥാചത്വമെവസർവ്വംത്വദ്വ്യതിരിക്തംനകിഞ്ചിദസ്തീതിഭാവഃ। ൧൮

നാലംയന്മഹിമാലെശം വിനിർദ്ദെഷ്ടുമിയത്തയാ ।
ത്രയ്യഗ്രിമാ പി കിംവാന്യൈർമ്മാദൃശൈസ്സ്തൂയതെഭവാൻ॥

നാലമിതി അഗ്രിമാ ശ്രെഷ്ഠാപിത്രയീഋഗ്യജുസ്സാമലക്ഷണാ ഉപനിഷദിതിയാ
വൽ യന്മഹിമാലെശംയസ്യ തവമഹിമാപ്രഭാവഃ തസ്യലെശംലവമപി ഇയ
ത്തയാഏതാവത്തയാവിനിർദ്ദെഷ്ടും ഇദമിത്ഥമിതിവക്തുംനാലം സമർത്ഥാന സ
താദൃശൊഭവാൻമാദൃശൈരസ്മൽസദൃശൈഃഅന്യൈരിതരൈഃവാസ്തൂയതെകിം
നസ്തൂയത ഏവെത്യർത്ഥഃ തഥാ ചയതൊവാചഇത്യാദിശ്രുതയൊപിയന്മാഹാ
ത്മ്യമല്പമപിവക്തുന്നശക്താഃ താദൃശസ്ത്വമസ്മാഭിരിതരൈരസ്മദ്ദൃത്തരൈർവ്വാസ്തൂ
യസെകിംനസ്തൂയസഏവെതിഭാവഃ അർത്ഥാപത്തിരലങ്കാരഃ॥ ൧൯

ജഗതൊസ്യപ്രസൂതിസ്ത്വം ഗൊപ്താശാസ്താചനെതരഃ।
തഥാപിത്വാന്നജാനന്തി ജനാമായയാസ്തചെതനാഃ॥ ൨൦

ജഗതഇതി। ത്വം അസ്യജഗതഃലൊകസ്യപ്രസൂതിഃസൃഷ്ടികരഃത്വംഗൊപ്താപാല
കശ്ച ത്വംശാസ്താസംഹാരകശ്ച തഥാപിഉൽപത്യാദികർത്താ ത്വമെവെതിസ്ഥി
തൊപീത്യർത്ഥഃ ജനാഃനരാഃ മായാസ്തചെതനാഃ മായയാഅവിദ്യയാ അസ്താനി
രസ്താചെതനാ ചൈതന്യം ജ്ഞാനമിത്യർത്ഥഃ തഥാഭൂതാസ്സന്തഃത്വാന്നജാനന്തിന
വിദന്തിവർത്തമാനെലട് ത്വമെവാസ്യ।സതഃപ്രസൂതിസ്ത്വംസന്നിധാനം ത്വമനു
ഗ്രഹശ്ചെതിശ്രീഭാഗവതെ॥ ൨൦

ഏവഞ്ചെന്നകൊപിമുക്തസ്സ്യാദിത്യതആഹ

യൽകൃപാപൊതപാത്രൈപ്രവതരന്തിഭവവാരിധിം।
ദുസ്തരംയതയഃകുല്യാപൂരംപൊതാഇവാശ്രമം॥ ൨൧

യദിതി। യതയഃകാമ്യകർമ്മസന്ന്യാസിനഃയൊഗിനഃദുസ്തരംദുഃഖെനാപിതർത്തുംഅ
ശക്യം ഭവവാരിധിംസംസാരമെവകാമക്രൊധാദിമഹാഗ്രാഹാദിമത്വാൽസമുദ്ര
തുംയൽകൃപാപൊതപാത്ര്യായസ്യതവകൃപാ യൊ സൈവപൊതപാത്രീനൌഃ
തയൈവപൊതാഃ അർഭകാഃ പൊതഃപാകൊർഭകൊഡിംഭ ഇത്യമരഃ കുല്യായാഅ
ല്പനദ്യാഃപൂരംപ്രവാഹമിവഅശ്രമംഅനായാസംയഥാതഥാതരന്തി വർത്തമാനെ
ലട് ഉപമാകൊപമയൊസ്സങ്കരഃ॥ ൨൧

വചാംസി യമനാസാദ്യ നിവൎത്തന്തെ ധിയാ സഹ।
കസ്ത്വാം സ്തോതുമലം സൂരിഃ പ്രകൃതെഃ പരമീശ്വരം ൨൨

വചാംസീതി। വചാംസി വെദവാക്യാനി ധിയാ മനസാ സഹ യം ഭവന്തമനാസാദ്യാപ്രാപ്യ നിവൎത്തന്തെ നിവൃത്താനി പ്രകൃതെൎമ്മായായാഃ പരം മായാതീതം ഒരംശ്വരം സൎവ്വനിയന്താരം ത്വാം ഭവന്തം കഃ സൂരിഃ കൊവാധീമാൻ ധീമാൻ സൂരിഃ കൃതഃ കൃഷ്ടിരിത്യമരഃ സ്തോതും വൎണ്ണയിതും അലം ശക്തഃ നകൊപീത്യൎത്ഥഃ। യതൊ വാചൊ നിവൎത്തന്തെ ഇത്യാദ്യാഃ ശ്രുതയൊപി അഃഭിവെഗവത്താമെന മനസാ യമപ്രാപ്യ നിവൃത്താഃ തന്ത്വാം കൊവാവൎണ്ണയിതും ശക്ത ഇതിഭാവഃ അൎത്ഥാപത്തിരലങ്കാരഃ ൨൨

യൊ നാക ഇവ സൎവ്വാന്തൎബ്ബഹിൎവ്യാപ്യപി വിഗ്രഹം।
ധത്തെ ദൃഗാസെചനകം ഭക്ത്യാ ത്വാമാശ്രയെ ശിവം॥

യഇതി। യസ്ത്വംനാക ആകാശമിവ। വിഹായസൊപിനാകെസ്ത്രീത്യമരഃ സൎവ്വാന്തൎബ്ബഹിൎവ്യാപീ സൎവ്വെഷാമന്തഃ അന്തരെ ബഹിഃ ബാഹ്യെ ച വ്യാപിതും ശീലമസ്യെതി തഥാപി ഭക്താനാം പരിപാലനാൎത്ഥം ദൃഗാസെചനകം ദൃശാം നെത്രാണാമാസെചനകം സവിദാദൎശനെപ്യതൃപ്തികരം തദാസെചനകം തൃപ്തെൎന്നാസ്ത്യന്തൊ യസ്യ ദൎശനാദിത്യമരഃ താദൃശം വിഗ്രഹം ശരീരം കൎമ്മ ധത്തെ ധരസി ശിവം മംഗലകാരിണം തന്ത്വാം താദൃശം ഭഗവന്തം ഭക്ത്യാ ഭജനശ്രദ്ധയാ ആശ്രയെ ഭജാമി। യൊഭവാൻ നാമരൂപാദിരഹിതഃ ആകാശവത്സൎവ്വവ്യാപ്യപി ഭക്താനുഗ്രഹാൎത്ഥം മതിരമണീയവിഗ്രഹം സ്വീകരുതെ തന്ത്വാം ശരണം ഭജ ഇതിഭാവഃ॥ ൨൩

മൃകണ്ഡുൎയ്യസ്യ കൃപയാവിന്ദ ദീൎഘായുഷം സുതം।
സ്തുവാംസ്ത്വാമൎത്ഥയെ തന്തുലബ്ധയെ സന്തതം മുദാ ൨൪

മൃകണ്ഡുരിതി മൃകണ്ഡുൎന്നാമാ മുനിഃ യസ്യ തവ കൃപയാ ദയയാ ഉൽപന്നായെതിഭാവഃ ദീൎഘായുഷം ചിരജീവിനം സുതംപുത്രം മാൎക്കണ്ഡെയമിതി യാവൽ അവിന്ദൽ അലഭത തംതാദൃശം മുദം സുഖപ്രദം ത്വാം തന്തുലബ്ധയെ സന്താനലാഭായ സന്തതം സ്തുവൻ സ്തോതാ സൻ അൎത്ഥയെ യാചെ ഇയംപ്രാൎത്ഥനാ രാജ്ഞഃ കാഞ്ചനമാലാ സാധാരണെതി പ്രതിഭാതി। അന്യഥാദ്വൃതതെചന നിൎദ്ദെശഃസ്യാൽ।

ഇതി രാജ്ഞാ സ്തുത സ്ഥാളഹാരിദ്രാരണ്യനായകഃ।
ദൃഗന്തസ്യന്ദികാരുണ്യഃ പ്രാദുരാസിൽ സഹൊമയാ॥ ൨൫

ഇതീതി। ഇത്യുക്തപ്രകാരെണ രാജ്ഞാ മലയധ്വജേന സ്തുതിഭിഃസ്തുതഃ ഹാരിദ്രാരണ്യസ്യ കദംബവനസ്യ ഹാരിദ്രൊനീപവൃക്ഷസ്യാദിതിമെദിനീ॥ നായകൊനാഥഃ ദൃഗന്തസ്യന്ദികാരുണ്യഃ ദൃശൊരന്താഭ്യാം കൊണാഭ്യാം സ്യന്ദി പ്രവ

ഹൽ കാരുണ്യം കരുണാ യസ്യ സതഥാ ശംഭുഃ പരമേശ്വരഃ ഉമയാ പാൎവ്വത്യാ സഹ പ്രാദുരാസീൽ പ്രത്യക്ഷോ ബഭൂവ. ൨൩

ഗോഭൂതോപ്യസ്യ ശീതാംശുരഭ്യനന്ദൽ സതാരകഃ।
ദക്ഷിണസ്യാപി സാന്നിദ്ധ്യേ യദക്ഷീണോ വിവസ്വതഃ ॥

ഗോഭൂത ഇതി। ശീതാംശുശ്ചന്ദ്രഃ അസ്യ ഭഗവതഃ ഗോഭൂതഃ നേത്രഭൂതോപി ദിങ്നേത്രഘൃണിഭൂജ്ജലേ ലക്ഷ്യദൃഷ്ട്യാം സ്ത്രിയാം പുംസി ഗൗരിത്യമരഃ സതാരകഃ സനക്ഷത്രസ്സൻ താരകാപ്യുഡുവാസ്ത്രിയാമിത്യമരഃ സതാരകഃ കനീനികായുതശ്ച താരകാക്ഷ്ണഃ കനീനികേത്യമരഃ അഭ്യനന്ദൽ അധികം സന്തോഷിതവാൻ। യദ്യസ്മാൽ ദക്ഷിണസ്യ ദക്ഷിണനേത്രഭൂതസ്യ വിവസ്വതഃ സൂൎയ്യസ്യ സാന്നിദ്ധ്യേ സത്യപി സമീപസ്ഥിതൗ സത്യാമപീത്യൎത്ഥഃ അക്ഷീണഃ ക്ഷയരഹിതഃ അഭവദിതിശേഷഃ യസ്മാദാപ്യമണ്ഡലസ്യ ചന്ദ്രസ്യ തേജോ രാശിനാ സൂൎയ്യേണ സാന്നിദ്ധ്യേ ക്ഷീണത്വമിതിവ്യവസ്ഥാ ഭഗവതോ ചിന്ത്യശക്തിമതോ നേത്രത്വദശായാം പാലയിതാ തസ്മാൽ തന്നേത്രത്വദശായാമപ്യന്തരിക്ഷ ഇവ സ നക്ഷത്രോക്ഷികനീനികായുക്തശ്ചാതിസന്തുഷ്ട ഇതി ഭാവഃ॥ ൨൪

അസ്യ ദക്ഷിണചക്ഷുസ്ത്വാദൎക്കഃ കിഞ്ചിന്ന ചുക്ഷുഭേ।
ജഗച്ചക്ഷുരപീശേയന്നാഭിഭൂതിസ്തമോഭവാ ॥ ൨൫

അസ്യേതി അൎക്കഃസൂൎയ്യഃ ജഗച്ചക്ഷുരപി ജഗതാം ലോകാനാം ചക്ഷുൎന്നയനഭൂതോപി കൎമ്മസാക്ഷീജഗച്ചക്ഷുരിത്യമരഃ അസ്യ പരമേശ്വരസ്യ ദക്ഷിണചക്ഷുസ്ത്വാൽ സവ്യേതരനയനത്വാദ്ധേതോഃ കിഞ്ചിദല്പമപി ന ചുക്ഷുഭേ സൎവ്വജഗച്ചക്ഷുരഹമിദാനീമസ്യേശ്വരസ്യ ഏകം നയനമഭൂവമിതി മനോവികാരം ന പ്രാപ യദ്യസ്മാൽ കാരണാൽ. ഈശേ പരമേശ്വരേ അധികരണേ തമോഭവാ തമോഗുണജന്യാ തമോഭവാ രാഹുഭവാ ച അന്ധകാരഭവാ ച അഭിഭൂതിഃ പരാഭവഃ ന നാസ്തി തമസ്തു രാഹുസ്സ്വൎഭാനുരിത്യമരഃ തഥാ ച ഗുണത്രയാതീതസ്യ ഭഗവതഃ സന്ദൎശനമപി ദുല്ലഭം തത്ര ച തസ്യൈവ ദക്ഷിണനേത്രത്വസിദ്ധൗ കുതോ ജായേത ജഗച്ചക്ഷുരഹമിദാനീ മസ്യചക്ഷുസ്സംവൃത്ത ഇതി മനോവികാരഃ കിഞ്ച സൎവ്വനിയന്തുൎഭഗവതഃ നേത്രത്വദശായാം കഥം രാഹുപീഡേതി ഭാവഃ

ദേവാനാമവമോപ്യഗ്നിഃ സ്മരാൎയ്യളികദൃക്തയാ।
ഉത്തമോഭൂദ്ധി മഹതാമാശ്രയഃ ശ്രേയസേ ക്ഷിതൗ॥൨൬

ദേവാനാമിതി। അഗ്നിൎവ്വഹ്നിഃ ദേവാനാം നിൎജ്ജരാണാം അവമഃ അപകൃഷ്ടോപി സ്മരാരേഃ പരമേശ്വരസ്യാളികദൃക്തയാ ലലാടനേത്രത്വേന ഹേതുനാ ലലാടമളികമിത്യമരഃ ഉത്തമഃ ഉൽകൃഷ്ടഃ ഉന്നതസ്ഥലവൎത്തീ ചാഭൂൽ ബഭൂവ। ക്ഷിതൗ ഭൂമൗ മഹതാം ശ്രേഷ്ഠാനാമാശ്രയസ്സേവനം ശ്രേയസേ മംഗലായ ഭവതി ഹി പ്രസിദ്ധൗ അൎത്ഥാന്തരന്യാസാലംകൃതിഃ ൨൬

ഗംഗാ ത്രിപഥഗാപ്യസ്യ സടാഗഹ്വരവാസതഃ।
ന ഖിദ്യതി സ്മ യൽകം പ്രാങ്നദൃഷ്ടം ബ്രഹ്മണാപി യൽ ॥

ഗംഗേതി। ഗംഗാഭാഗീരഥീ ത്രിപഥഗാ ത്രയാണാം പഥാം സമാഹാരസ്ത്രിപഥം തസ്മിൻ സ്വഭ്രപാതാളേഷ്വിതി യാവൽ ഗച്ഛതീതി തഥാഭൂതാപി അസ്യ പരമേശ്വരസ്യ സടാഗഹ്വരവാസതഃ സടാനാം ജടാനാം വ്രതിനസ്തു ജടാ സടേത്യമരഃ ഗഹ്വരം ബിലം തസ്മിൻ വാസതഃ സ്ഥിത്യാ സാർവ്വവിഭക്തികസ്തസില്.-നഖിദ്യതിസ്മ നാക്ലിശ്യൽ യദ്യസ്മാൽ പ്രാക് പൂർവ്വം ബ്രഹ്മണാ ഹിരണ്യഗർഭേണാപി യൽ കം യസ്യ പരമേശ്വരസ്യ കംശിരഃ കമ്മ കംവാരിണി ച മൂർദ്ധ്നി ചേത്യമരഃ നദൃഷ്ടം നാവലോകി തഥാച ബ്രഹ്മാണ്ഡദേഹോ ഹിരണ്യഗർഭഃ തേനാപി യച്ഛിരോ നദൃഷ്ടം തസ്യ ശിരസി സടാഗഹ്വരസ്ഥിത്യാ ഖേദഃ കഥമുദീയാദപി തു തുതോഷ ഏവേതി ഭാവഃ ൨൯

ഭുജംഗപ്രവരോപ്യാസീത്സദൈതസ്യ സ്മരദ്വിഷഃ।
വാസുകിഃ കടകോ നേതുർദ്ദാസേരാഗോ രുഷേ ന യൽ ॥

ഭുജംഗേതി। വാസുകിഃ വാസുകിർന്നാമസർപ്പരാജഃ ഭുജംഗപ്രവരോപി ഷിഡ്ഗാഗ്രണിരപി സർപ്പശ്രേഷ്ഠോപി ചേത്യർത്ഥഃ ഭുജംഗോഹൌ ച ഷിഡ്ഗേ ചേതിമേദിനീ സ്മരദ്വിഷഃ കാമാരേരപി നിർജ്ജിതകാമസ്യാപി ഏതസ്യ പരമേശ്വരസ്യ സദാ കടകോ വലയമാസീൽ ബഭൂവ ജിതകാമുകസ്യ വലയത്വം വിടാഗ്രേസരസ്യ വാസുകേഃ കഥം വാ സിദ്ധ്യതീതി വിരോധഃ സർപ്പശ്രേഷ്ഠ ഇത്യവിരോധഃ യദ്യസ്മാൽ ദാസേരാഗഃ ദാസേരസ്യ ഭൃത്യവർഗ്ഗസ്യാപരാധഃ ദാസേരദാസേയ ഇത്യമരഃ നേതുഃ നായകസ്യ രുഷേ കോപായ ന നഭവതീതി ശേഷഃ യദ്വാ ദാസേ രാഗ ഇതിപദദ്വയം ദാസേ ദാസവിഷയേ നേതുഃ പ്രഭോഃ രാഗഃ സ്നേഹഃ രുഷേ കോപായ നഭവതീതി വാ തഥാച വാസുകിഃ അപി കടകോഭൂദിതി ഭാവഃ। ൩൦

അഥ തം രാഡുമാശ്ലിഷ്ടവാമപാർശ്വം ദൃശാ പിബൻ।
അവിന്ദതാന്തരാനന്ദന്ദ്യുമ്നന്ദീന ഇവാധികം॥ ൩൧

അഥേതി। അഥാനന്തരം രാട് രാജാ രാജ്ഞിരാഡിത്യമരഃ ഉമാശ്ലിഷ്ടവാമപാർശ്വം ഉമയാ പാർവ്വത്യാശ്ലിഷ്ടഃ വാമപാർശ്വഃ സവ്യപാർശ്വഭാഗഃ യസ്യ തം പരമേശ്വരം ദൃശാനേത്രേണ പിബൻ അവലോകയൻസൻ അന്തഃ ഗൃഹമദ്ധ്യേ അധികം ബഹുളം ഭീതപക്ഷേ ശത്രോർബ്ബലാദധികം അതിരിക്തം ദ്യുമ്നം വിത്തം ഭീതപക്ഷേ ദ്യുമ്നം ബലം ദൃശാ നേത്രേണ പിബൻ അവലോകയൻ ദീനഃ ദരിദ്രോ ഭീതശ്ച സ ഇവ അന്തരിത്യത്രാപ്യനുഷംഗഃ ആനന്ദം സന്തോഷം അവിന്ദതാലഭത ദ്യുമ്നം വിത്തേ ബലേപി ചേതിമേദിനീ। ദീനോസ്ത്രീ മൂഷികേ സ്ത്രീയാം വാച്യവദ്ദുർഗ്ഗതേ ഭീതേ ഇതിമേദിനീ। യഥാദരിദ്രഃ ഗൃഹമദ്ധ്യേ സംപൂർണ്ണം ധനകലശം ദൃശാ പിബൻ തോഷം കരോതി യഥാ ശത്രുഭ്യോ ഭീതഃ സ്വഗൃഹേ ശത്രോ

ബലാദധികബലം ദൃഷ്ട്വാ തോഷം പ്രാപ്തയാൽ തദ്വൽ ഭഗവന്തമവലോക്യാ നന്ദം പ്രാപ്തവാൻ രാജേതിഭാവഃ ഉപമാലങ്കാരഃ ൩൧

മൂഢം പ്രദക്ഷിണീകൃത്യ വിരാട് ദാക്ഷായണീയുതം।
ഭൂത്യക്ഷസ്രഗ്ലസൽഗാത്രം തുഷ്ടാവാധോക്ഷജന്നമൻ ൩൨

മൂഢമിതി। വിരാട് രാജാ ക്ഷത്രിയോവിരാഡിത്യമരഃ ദാക്ഷായണ്യാ പാർവ്വത്യാ സഹിതം ഭൂത്യക്ഷസ്രഗ്ലസൽഗാത്രം ഭൂതിഭസ്മ അക്ഷസ്രജഃ രുദ്രാക്ഷമാലികാഃ ച താഭിഃ ലസൽ ശോഭി ഗാത്രം വിഗ്രഹം യസ്യ തം അധോക്ഷജം അധഃ അക്ഷജം ഇന്ദ്രിയജം ജ്ഞാനമിതി യാവൽ യസ്മാൽ സഃ അധോക്ഷജഃ തം ഇന്ദ്രിയജന്യജ്ഞാനാഗോചരമിത്യർത്ഥഃ മൂഢം പരമേശ്വരം പ്രദക്ഷിണീകൃത്യ പ്രദക്ഷിണം കൃത്വാ നമൻ നമസ്കുർവ്വൻ സൻ തുഷ്ടാവാസ്തൗൽ। ൩൨

യസ്സദാ യോഗിഭിർദ്ധ്യേയോ നിയതേന്ദ്രിയസഞ്ചയൈഃ।
ത്വാം സാക്ഷാൽപശ്യതോന്യന്മേ കിമാസാദ്യഞ്ജഗത്ത്രയേ

യ ഇതി യഃ ത്വം സദാ സർവ്വദാ നിയതഃ നിഗൃഹീതഃ ഇന്ദ്രിയാണാം ഹൃദയാദീന്ദ്രിയാണാം സഞ്ചയഃ സമൂഹഃ യൈസ്തൈഃ വാരസംഘാതസഞ്ചയാ ഇത്യമരഃ യോഗിഭിഃ യോഗാഭ്യാസരതൈഃ ധ്യേയഃ ധ്യാനേനൈവഗന്തും ശക്യഃ നപുനഃ പ്രത്യക്ഷതൈനാവലോകിതുമിതിഭാവഃ തം താദൃശം ത്വാം ഭവന്തം സാക്ഷാൽ പ്രത്യക്ഷതൈ പശ്യതഃ അവലോകയതഃ മമ മേ ജഗത്ത്രയേ ലോകത്രയേ ആസാദ്യം പ്രാപ്യമന്യൽ ഏതദിതരൽ കിം ന കിഞ്ചിദിത്യർത്ഥഃ തഥാച വശീകൃതേന്ദ്രിയൈർ യോഗിഭിരപി യഃ ധ്യേയഃ തം ത്വാം സാക്ഷാൽപശ്യതോ മേ ലോകത്രയേപി ഏതദിതരൽ കിംവാ വസ്തു പ്രാപ്യമിതിഭാവഃ ൩൩

അപി ഭൂദാരതാമേകാമേയുഷാന്യാഞ്ച വിഷ്ണുനാ।
യൽപന്നദൃഷ്ടസ്സ മയാ സോമോദ്ധാ കിമതഃ പരം॥ ൩൪

അപീതി। ഏകാം ഭൂദാരതാം ഭൂഃ ദാരാഃ യസ്യ സഃ തസ്യ ഭാവഃ തത്താം ഉപേയുഷാപി പ്രാപ്തവതാപി ഭൂവിദാരണാർത്ഥം അന്യാമിതരാം ഭൂദാരതാം ഭുവം ഭൂമിം ദാരയതീതി ഭൂദാരഃ കോലഃ തസ്യ ഭാവഃ തത്താം ദ്വിതീയാമിത്യർത്ഥഃ താഞ്ച। ഏയുഷാ പ്രാപ്തവതാ വിഷ്ണുനാ സർവ്വവ്യാപകേന ഹരിണാ യൽ പൽ യസ്യ പാദഃ പദം ഘ്രിശ്ചരണോസ്ത്രിയാം, ക്രോഡോ ഭൂദാര ഇത്യപിത്യമരഃ ന ദൃഷ്ടഃ സ പരമേശ്വരഃ ത്വം സോമഃ ഉമയാ പാർവ്വത്യാ സഹിതസ്സൻ തത്രാപ്യദ്ധാ സാക്ഷാൽ ഏകാം ഭൂദാരതാമിത്യത്രാപ്യനുഷംഗഃ ഭ്രേഷിതാമിത്യർത്ഥഃ താം പരം ഏയുഷാ മയാ ദൃഷ്ട ഇത്യത്രാപ്യനുഷംഗഃ ഇതഃ അസ്മാൽ പരം അന്യൽ കിം ന കിഞ്ചിദൽഭുതമിത്യർത്ഥഃ തഥാ ച സ്വയം സർവ്വത്ര വ്യാപിനാ വിഷ്ണുനാ ഭൂദാരതാദ്യുഗളപ്രാപ്താവപി യൽപാദോപി ന ദൃഷ്ടഃ മയാ ഖലു ഭൂപതിത്വേപ്യേകദാരതൈവ ത്ര്യപി സോമസ്സർവ്വാലംകൃതഃ ഗിരിജാപാർവ്വതീസഹിതഃ പ്രത്യക്ഷതൈവ ന ദൃഷ്ടഃ ഇതഃ പരം കിംവാ ഭാഗ്യമിതിഭാവഃ വിശേഷോക്തിരലങ്കാരഃ ൩൪

നമസ്തെ ഭക്തഹൃൽബൎഹിപ്രാവൃഷേണ്യപയോമുചേ।
പ്രാവൃഷേണ്യവനേഭ്യായ വൃഷാരൂഢായ ശംഭവെ॥ ൩൭

നമഇതി। ഭക്തസ്യ സെവകസ്യ ഹൃദെവ ഹൃദയമെവ ബൎഹിൎമ്മയൂരഃ മയൂരൊബൎഹിണൊ ബൎഹീത്യമരഃ തസ്യ പ്രാവൃഷേണ്യപയോമുക് വൎഷാകാലീനജലധരഃ തസ്മൈ പ്രാവൃഷേണ്യവനസ്യ കദംബാരണ്യസ്യ പ്രാവൃഷേണ്യഃ വൃമാന്നിപെ പ്രാവൃട്കാലഭവെ ഇതിമെദിനീ। ഇഭ്യായ സ്വാമിനെ ഇഭ്യആഢ്യോധനീസ്വാമീത്യമരഃ വൃഷംആരൂഢഃ വൃഷാരൂഢഃ തസ്മൈ വൃഷഭവാഹനായെത്യൎത്ഥഃ ശംഭവെ ക്ഷെമനിധയെ തുഭ്യംനമഃ രൂപകാലങ്കാരഃ ൩൭

ഇതി സ്തുവന്തം ശതശൊ നമന്തം പ്രാഹ സാദരം।
ശംഭുശൊപി തമനുക്രൊശഭാജനം ഹി കുരഃ പ്രഭൊഃ॥ ൩൮

ഇതീതി। ഇത്യുക്തപ്രകാരെണ സ്തുവന്തം സ്തൊതാരം ശതശഃ നമന്തം പ്രണമന്തഞ്ച തം നൃപതിമിത്യൎത്ഥഃ ശംഭുശൊപി ശംഭുഃ പരശ്ചെത്യൎത്ഥഃ സാദരം ആദരെണ സഹിതം യഥാതഥെത്യൎത്ഥഃ പ്രാഹൊവാച പ്രഭൊഃ നാഥസ്യ കുരഃ ഭക്തഃ കുരുഃ പാന്തരെ ഭക്തഇതി മെദിനീ। അനുക്രൊശഭാജനം അനുക്രൊശസ്യ ദയായാഃ ദയാനുകമ്പാസ്യാദനുക്രൊശ ഇത്യമരഃ ഭാജനം പാത്രം ഹി പ്രസിദ്ധൌ। ൩൮

പ്രസെദുഷൊനയാ നുത്യാഭ്യുവപത്തെൎമ്മമാചിരാൽ।
സുതസ്തെ ഭവിതാ പൂജ്യഃ പ്രിയശ്ച ജഗതീപതെ॥ ൩൯

പ്രസെദുഷഇതി॥ ഹെജഗതിപതെ രാജൻ അനയാ ശംഭുശ്യാ നുത്യാ സ്തുത്യാ നുതിസ്തുതിരിത്യമരഃ പ്രസെദുഷഃ പ്രസന്നസ്യ മമാഭ്യുവപത്തെഃ അനുഗ്രഹാൽ അഭ്യുവപത്തിരനുഗ്രഹഇത്യമരഃ തെതവ അചിരാൽ വെഗെന പ്രിയഃ ഇഷ്ടഃ പൂജ്യഃ പൂജനീയഃ ശ്വശുരശ്ച അത്രമമെത്യനുഷംഗഃ പൂജ്യശ്ശ്വശുരവന്ദ്യയൊരിതിമെദിനീ। സുതഃ പുത്രഃ ഭവിതാ ഭവിഷ്യതിലുട്। അതിപ്രസന്നൊ ഭഗവാൻ ഉത്തരകാലീനമപി തൽപുത്രസ്യ മലയദ്ധ്വജസ്യ പുത്രീപരിണയനം സൂചിതവാനിതിഭാവഃ ൩൯

വൃഷാകപായി ചാഥൈനം ഭാഷാഭിക ഇവൈതയാ।
ഭാഷയാസ്യ ഭവാൻ ഭൂയാദെഷാ മന്യെ വരാത്മജഃ॥ ൪൦

വൃഷാകപായിതി। അസ്യ പരമെശ്വരസ്യ ഏതയാ ഭഷയാ ശംഭുശ്യോക്ത്യാ ഭാരതീഭാഷെത്യമരഃ ഭവാൻ ത്വം ഭാഷാഭിക ഇവ ഭാഷായാഃ സരസ്വതീദെവ്യാഃ അഭീകഃ കാമുകഃ ബ്രഹ്മൈവ കാമയിതാഭീക ഇത്യമരഃ വരാത്മജഃ വരഃ ശ്രെഷ്ഠഃ ആത്മജഃ പുത്രഃ യസ്യതഥാഭൂതഃ സൻ പുത്രവാൻ ഭൂയാൽ ഭവിഷ്യതി ഇതി ഏഷാഹമിത്യൎത്ഥഃ മന്യെ ജാനാമീതി। വൃഷാകപായീ ച വൃഷാകപായി ശ്രീഗൌൎയ്യൊരിത്യമരഃ ഏനം രാജാനം പ്രാഹ ഉക്തവതീ യഥാ ബ്രഹ്മാമ

ൽപിതൃരൂപരക്ഷപുത്രോത്ഭൂൽ തദ്വൽ ഭവാനപി അസ്യ ഭഗവതൊ ഭാരത്യാമ
ജ്ജനകപുത്രൊ ഭൂയാ ഇതി മന്യെഹമിതിഭാവഃ ൩൮

ഇത്യൂചുഷൊസ്സജംപത്യോഃ പ്രാചൊരന്തൎദ്ധിമെയുഷൊഃ ।
പ്രാചീനബൎഹിസദൃശസ്സമുൽപ്രാപൊപകാരികാം ॥ ൩൯

ഇതീതി। ഇത്യുക്തപ്രകാരെണ ഊചുഷൊരുക്തവതൊഃ പ്രാചൊഃ പുരാതനയൊഃ ജംപത്യൊൎജ്ജായാപത്യോഃ ദംപതീ ജംപതി ഭാൎയ്യാപതീത്യമരഃ പാൎവ്വതീപരമേശ്വരയൊരിതി യാവൽ അന്തൎദ്ധി മന്തൎദ്ധാനമെയുഷൊഃ പ്രാപ്തവതൊസ്സതൊഃ പ്രാചീനബൎഹിസദൃശഃ പ്രാചീനബൎഹിരിന്ദ്രഃ പ്രാചീനബൎഹിരഹിഹാ ഇത്യമരഃ യദ്വാ പ്രാചീനബൎഹിരിതി കശ്ചനരാജാ തസ്യ സദൃശസ്തുല്യഃ സഃ കുലശെഖരഃ സമുൽ മുദാ സന്തൊഷെണാനചിതസ്സൻ ഉപകാരികാം ഉപകാൎയ്യാം രാജസദനമിതി യാവൽ ഉപകാൎയ്യോപകാരികെത്യമരഃ പ്രാപ പ്രാപ്തവാൻ വരദാനാനന്തരം പാൎവ്വതീപരമെശ്വരൌ അന്തൎഹിതൌ രാജാ തുഷ്ടസ്സൻ രാജസദനമാപെതിഭാവഃ ൩൯

അഥൈശാനുഗ്രഹാൽ ഖ്യാതവിക്രമം മലയദ്ധ്വജം।
മൂൎത്തിമന്തമിവ പ്രാപ പരാക്രമമയം സുതം॥ ൪൦

അഥെതി। അഥ വരപ്രാപ്ത്യനന്തരം അയം നൃപഃ ഐശാനുഗ്രഹാൽ പരമേശ്വരപ്രസാദാദ്ധെതൊഃ ഖ്യാതവിക്രമം പ്രസിദ്ധപരാക്രമം മൂൎത്തിമന്തം മൂൎത്തം പരാക്രമം വിക്രമമിവസ്ഥിതം മലയദ്ധ്വജം മലയദ്ധ്വജ ഇതി പ്രസിദ്ധം സുതം പ്രാപ അവാപ ലിട്॥ ൪൧

പുപൊഷ വൃഷഭാരൂഢപ്രസാദാദെഷ ഭൂഭുജഃ।
പൂഷാതപാനുസരണാദ്വൃദ്ധിം ബാല ഇവൊഡുരാട്॥ ൪൨

പുപൊഷെതി। ഭൂഭുജഃ രാജ്ഞഃ ഏഷഃ ബാലഃ കുമാരഃ വൃഷഭാരൂഢസ്യ വൃഷവാഹനസ്യ പരമേശ്വരസ്യേത്യൎത്ഥഃ പ്രസാദാൽ പ്രസന്നതാഹെതൊഃ പൂഷാതപാനുസരണാൽ പൂഷ്ണഃ സൂൎയ്യസ്യ ആതപസ്യ കാന്ത്യാ അനുസരണാൽ അനുശ്രയണാൽ ബാലഇത്യനുഷംഗഃ ഉഡുരാട് ബാലചന്ദ്ര ഇവ വൃദ്ധിം ഉദയം പുപൊഷ പൊഷിതവാൻ। ഉപമാലങ്കാരഃ യഥാവാ ശുക്ലപ്രതിപദമാരഭ്യ ക്രമെണാധഃസ്ഥിതസ്യ സൂൎയ്യമണ്ഡലസ്യ തെജഃപ്രതിഫലനാൽ ചന്ദ്രൊവൃദ്ധി മുപയാതി തദ്വദയമപി ഭഗവൽപ്രസാദാൽ വൃദ്ധിമവാപെതിഭാവഃ ൪൨

ധാത്രീശതനയൊ ധാത്രീദത്തസ്തനരസൊഭവൽ।
കൃത്തികാസ്തനപായീവ പുഷ്ടവപ്മാ ഷഡാനനഃ॥ ൪൩

ധാത്രീതി ധാത്രീദത്തസ്തനരസഃ ഉപമാതൃദീയമാനസ്തന്യഃ ധാത്രീസ്യാദുപമാതാപിത്യമരഃ ധാത്രീശതനയഃ ക്ഷിതീശ്വരസൂനുഃ കൃത്തികാനാം കൃത്തികാനക്ഷത്രാണാം സൂനൌ പാതും ശീലമസ്യേതി തഥാ ഷഡാനനഃ സുബ്രഹ്മണ്യ ഇ

വ ശരജന്മാ ഷഡാനനഇത്യമരഃ പുഷ്ടവഷ്മാ പൊഷിതദെഹഃ അഭവൽ ബഭൂവ ഉപമാലങ്കാരഃ ൪൨.

പിത്രൊൎന്ന കെവലം നെത്രാനന്ദദൊ ഗൊത്രനന്ദനഃ।
സൎവ്വസ്യാ അപി നെത്രൃജനതായാ സ്സ്വചെഷ്ടിതൈഃ॥ ൪൩

പിത്രൊരിതി। ഗൊത്രനന്ദനഃ ഭൂപതിസൂനുഃ ഗൊത്രൊ ഭൂപതിശൈലയൊരിതിസാരഃ സ്വചെഷ്ടിതൈഃ സ്വസ്യചെഷ്ടാഭിഃ ബാലക്രീഡാഭിരിത്യൎത്ഥഃ പിത്രൊഃ മാതാപിത്രൊഃ മാതാപിതരൌ പിതരൌഇത്യമരഃ കെവലംപരം നെത്രാനന്ദഃ നയനാനന്ദദായീ ന കിന്തു സൎവ്വസ്യാഃ സമസ്തായാഃ തൽപുരസ്യ ജനസമൂഹസ്യാപിഗ്രാമതാജനതാധൂമ്രൈത്യമരഃ നെത്രനന്ദദൊ ബഭൂവെതിശെഷഃ ൪൩

സവയൊഭിസ്സചിവജൈ സ്സമം ശൈശവകെളിഷു।
മാലിന്യമനയദ്വപുൎ രജൊഭിരിവകുഞ്ജരഃ॥ ൪൪

സവയൊഭിരിതി॥ സഇതിയൊജ്യം സവയൊഭിഃ സമാനവയസ്കൈഃ വയസ്സ്നിഗ്ദ്ധഃ സ്നിഗ്ദ്ധൊവയസ്യ സ്സവയാഇത്യമരഃ സചിവജൈഃ മന്ത്രിപുത്രൈഃ സമം സാകം ശൈശവകെളിഷു ബാല്യക്രീഡാസു വപുഃശരീരംശരീരം വൎഷ്മവിഗ്രഹ ഇത്യമരഃ രജൊഭിഃ ധൂളിഭിഃ കുഞ്ജരഃ കളഭ ഇവ കുഞ്ജരഃ കളഭെ മത്തഗജെചാഗ്രെസരെപി ചെതിസാരഃ മാലിന്യം മലിനതാം അനയൽ പ്രാപയാമാസ ദ്വികൎമ്മകൊധാതുഃ ഉപമാലങ്കാരഃ ൪൪

വൃത്തചൌളസ്സ വൎണ്ണാനാം യഥാവൽ ഗ്രഹണെന സൻ।
സമസ്തംവാങ്മയം പ്രാപ സരിതെവാൎണ്ണവം ഝഷഃ। ൪൫

വൃത്തഇതി। സഃ യഥാവൽ യഥാവിധി വൃത്തചൌളഃ സംപാദ്യമാനചൌളകൎമ്മാ സൻ വൎണ്ണാനാ മക്ഷരാണാം ഗ്രഹണെന ജ്ഞാനെന സ്തൌ വൎണ്ണന്ദ്വവാക്ഷരഇത്യമരഃ സമസ്തമഖിലം വാങ്മയം സാരസ്വതം ഝഷഃ മത്സ്യഃ സരിതാനദ്യാ നദീ സരിദിത്യമരഃ അൎണ്ണവം സമുദ്രമിവ പ്രാപൽ പ്രാപ്തവാൻ യഥാനദ്യാമവതരണെനൈവ സമുദ്രംമത്സ്യാഃ പ്രാപ്നുയാൽ തഥാ ഏകപഞ്ചാശദക്ഷരജ്ഞാനെനൈവ സമസ്തം സാരസ്വതമപി പ്രാപ്തവാനിതിഭാവഃ ഉപമാ ൪൫

അഥൊപനീതൊ വിധിവദധീതനിഗമാഗമഃ।
സവ്രത്യാപെവ സംക്രാന്തവൎണ്ണെതരമുനെൎദ്ദശാം॥ ൪൬

അഥെതി അഥാനന്തരം വിധിവൽ യഥാവിധി ഉപനീതഃ ഉപനയനസംസ്കാരസംപന്നഃ അധീതനിഗമാഗമഃ അഭ്യസ്തവെദശാസ്ത്രഃ വ്രതീ ബ്രഹ്മചാരീ സഃ ബാലഃ സംക്രാന്തവൎണ്ണെതരമുനെഃ സംക്രാന്തഃ ആശ്രിതഃ വൎണ്ണെതരഃ ഇതരവൎണ്ണഃ ബ്രാഹ്മണത്വമിത്യൎത്ഥഃ യെന സചാസൌ മുനിശ്ച തസ്യവിശ്വാമിത്രമഹ

ഷേരിത്യൎത്ഥഃ ദശാമവസ്ഥാം ആപ പ്രാപേവ വിശ്വാമിത്ര ഇവനിയമവാൻ ബഭൂവേതിഭാവഃ	൪൬

കാലേനകേന ചിൽ ബാലഃ കലാപൂൎണ്ണോഭവച്ശുചിഃ।
ശ്രീമാൻ കുവലയാഹ്ലാദി വാച്ഛപക്ഷേണ ചന്ദ്രമാഃ॥	൪൭

കാലേനേതി ശുചിഃ ആചാരവാൻ അന്യത്ര ശുഭ്രഃ ശ്രീമാൻ സംപന്നഃ അന്യത്രകാന്തിമാൻ കുവലയാഹ്ലാദീ കൌഃ ഭൂവഃ വലയാനി മണ്ഡലാനി വലയശബ്ദേന തത്രത്യജനാ ലക്ഷ്യന്തെ താനാഹ്ലാദയിതുമാനന്ദയിതും ശീലമസ്യേതി അന്യത്ര കുവലയാനി കുമുദാനി ആഹ്ലാദയിതും വികാസയിതും ശീലമസ്യേതി സതഥാബാലഃ രാജകുമാരഃ അച്ഛപക്ഷേണ ശുക്ലപക്ഷേണ ബാല ഇത്യൎത്ഥഃ ചന്ദ്രമാഃ ബാലചന്ദ്രഇവ കേനചിൽ കാലേന കതിപയൈരേവ ദിനൈരിത്യൎത്ഥഃ കലാപൂൎണ്ണഃ കലാഭിഃ ചതുഃഷഷ്ടികലാഭിഃ അന്യത്ര ഷോഡശകലാഭിഃ പൂൎണ്ണഃ സമഗ്രഃ അഭവൽ ബഭൂവ ഭൂതെലങ് ഉപമാ ശുക്ലപക്ഷേണ ബാലചന്ദ്രഇവ കേനചിൽ കാലേനായം സകലകലാപൂൎണ്ണോ ഭൂദിതിഭാവഃ	൪൭

ആചാൎയ്യാസ്തം വിനിന്യുൎയ്യേ പ്രിയാചാൎയ്യം വിപശ്ചിതഃ।
കൃതയസ്സഫലാസ്തേഷാം പാത്രദത്താ ഇവ ശ്രിയഃ॥	൪൮

ആചാൎയ്യാഇതി വിപശ്ചിതഃ പ്രാജ്ഞാഃ വിദ്വാൻ വിപശ്ചിദിത്യമരഃ യെ ആചാൎയ്യാഃ ദെശികാഃ പ്രിയാചാൎയ്യം പ്രിയാഃ അഭിപ്രേതാഃ ആചാൎയ്യാഃ ഗുരവൊ യസ്യതം യദ്വാ ബുദ്ധിമത്വാൽ പ്രിയഃ ആചാൎയ്യാണാമിതി തം രാജപുത്രംവിനിന്യുഃ ശിക്ഷിതവന്തഃ തെഷാമാചാൎയ്യാണാം കൃതയഃ യത്നാഃ പാത്രദത്താഃ യോഗ്യേഷു ദീയമാനാഃ യൊഗ്യഭാജനയൊഃ പാത്രമിത്യമരഃ ശ്രിയഃ സമ്പദ ഇവ സഫലാഃ സപ്രയൊജനാ ബഭൂവുരിതിശെഷഃ യഥാ സൽപാത്രപ്രതിപാദിതംധനമിഹപരത്ര ച പ്രയൊജനായ ഭവതി തദ്വൽ ബുദ്ധിമതി പ്രയുക്താ ദേശികാനാം പ്രയത്നാഃ സഫലാഃ ഭവന്തീതിഭാവഃ ഉപമാ।	൪൮

താരുണ്യ ഭിന്നബാല്യോസൌ ക്രമേണ നൃപനന്ദനഃ।
ആസിൽ പ്രസന്നതാം പ്രൌഢഃ കരിപോത ഇവ ശ്രയൻ

താരുണ്യേതി। അസൌ നൃപനന്ദനഃ രാജകുമാരഃ ക്രമേണപൎയ്യായേണ താരുണ്യഭിന്നബാല്യഃ താരുണ്യേന യൌവനേന ഭിന്നം യുക്തം ബാല്യം ശിശുത്വം യസ്യ തഥാ ഭൂതസ്സൻ പ്രസന്നതാം മത്തവാരണതാം പ്രസന്നോമത്തവാരണ ഇതി സാരസ്വതെ ശ്രയൻ ആശ്രയൻ കരിപോതഃ കളഭ ഇവ പ്രൌഢഃ പ്രകൎഷേണ ഊഢാംഗഃ ആസീൽ ബഭൂവ।	൪൯

കവാടവികടോരസ്കോ യുഗായതഭുജോംസളഃ।
സ്വീകൃതാംഗ ഇവാനംഗോ ബഭൂവാഖിലമോഹനഃ॥	൫൦

കവാടേതി। കവാടവദരരവൽ വികടം വിസ്തൃതം ഉരോ വക്ഷഃ യസ്യ സഃ ഏവ കവാടവികടോരസ്കഃ കവാടമരരന്തുല്യ ഇത്യമരഃ യുഗായതഭുജഃ ലാംഗലദണ്ഡദീൎഘബാഹുഃ അംസളഃ ബലവാൻ ബലവാൻ മാംസളോം സള ഇത്യമരഃ സ്വീകൃതാംഗഃ അംഗീകൃതശരീരഃ അനംഗഃ മന്മഥഇവ കന്ദൎപ്പോ ദൎപ്പകോനംഗ ഇത്യമരഃ അഖിലമോഹനഃ സൎവ്വജനമോഹകാരീ ച ബഭൂവാഭവൽ ൩൦

കലാവതോസ്യ ഗോദാന വിധ്യനന്തരമന്വിതഃ।
ജനൈൎവ്വൈവാഹികീം ദീക്ഷാമുൎവ്വീശോ നിരവൎത്തയൽ ॥ ൩൧

കലാവതഇതി। ഉൎവ്വീശഃ കുലശേഖരനാമാ പൃഥിവീപതിഃ ജനൈഃ ബ്രാഹ്മണാദിഭിഃ അന്വിതഃ യുക്തസ്സൻ കലാവതഃ ചതുഷഷ്ടി കലാകുശലസ്യാസ്യ കുമാരസ്യ ഗോദാനവിധ്യനന്തരം ഗോദാനവിധാനാനന്തരം വൈവാഹികീം വിവാഹസംബന്ധിനീം ദീക്ഷാം വ്രതം നിരവൎത്തയൽ നിവൎത്തയാമാസ। വിദ്യാഭ്യാസാനന്തരം ഗോദാന പുരസ്സരം വിവാഹം കാരയാമാസേതിഭാവഃ ൩൧

കന്യാ രാജ്ഞാന്തമാസാദ്യ മാന്യയൗവനശാലിനം।
സിംഹസംഹനനന്ധന്യാശ്ചന്ദ്രന്താരാ ഇവാബഭുഃ ॥ ൩൨

കന്യാഇതി। രാജ്ഞാം ഭൂപതീനാം കന്യാഃ കുമാരികാഃ മാന്യയൗവനശാലിനം ശ്ലാഘനീയതാരുണ്യവന്തം സിംഹസംഹനനമതിസുന്ദരാവയവം വരാംഗരൂപോപേതോയ സ്സിംഹസംഹനനോ ഹി സ ഇത്യമരഃ തം രാജകുമാരമാസാദ്യ ഭൎത്തൃത്വേന പ്രാപ്യ ധന്യാഃ കൃതാൎത്ഥാ സ്സത്യഃ ചന്ദ്രമിന്ദുന്താരാ നക്ഷത്രാണീവ ബഭുഃ വിരേജുഃ ഉപമാ। ൩൨

ബഹ്വീഷ്വപി ദയിതിയസ്യ പ്രഥമൈവാഭവദ്വിഭോഃ।
വൈദൎഭീവ ഹരേസ്യ ശൂരസേനസുതാ സതീ ॥ ൩൩

ബഹ്വീഷ്വിതി। അസ്യ വിഭോഃ പ്രഭോഃ ബഹ്വീഷ്വനേകാസു ദയിതാസു പത്നീഷു ദയിതാ സഹധൎമ്മിണീത്യമരഃ സതീ പതിവ്രതാ ശൂരസേനസുതാ ശൂരസേന ഇതി കശ്ചന രാജാ തസ്യ സുതാ പുത്രീ ഹരേഃ ശ്രീകൃഷ്ണസ്യ വൈദൎഭീ രുഗ്മണീ പ്രഥമൈവാഗ്ര്യൈവാഭവൽ യഥാ വിഭോരസ്യ ദയിതാസു പത്നീഷു ബഹ്വീഷ്വനേകാസു സതീഷ്വപി ശൂരസേനസുതാ പ്രഥമാ മുഖ്യാ ബഭൂവേതി ഉപമാ॥ ൩൩

അഥത്രിഭിസ്താം വിശിനഷ്ടി

യസ്യാഃ കാഞ്ചനമാലേതി സംജ്ഞാസീൽ കാഞ്ചനദ്യുതേഃ।
വിരിഞ്ചസൎഗ്ഗസാമൎത്ഥ്യപ്രപഞ്ചാവസതിസ്തനുഃ ॥ ൩൪

യസ്യാഇതി। കാഞ്ചനസ്യ സുവൎണ്ണസ്യ ദ്യുതിരിവദ്യുതിൎയ്യസ്യാസ്സാ തഥായസ്യാഃ പത്ന്യാഃ കാഞ്ചനമാലേതി സംജ്ഞാ അഭിധാ ആസീൽ ബഭൂവ യസ്യാഃ തനുഃ തനുസ്തനൂരിത്യമരഃ വിരിഞ്ചസൎഗ്ഗസാമൎത്ഥ്യപ്രപഞ്ചാവസതിഃ വിരിഞ്ചസ്യ ബ്രഹ്മ

ണഃ സൎഗ്ഗസാമൎത്ഥ്യാനാം സൃഷ്ടികൌശലാനാം യഃ പ്രപഞ്ചോ വിസ്താരസ്തസ്യാവ സതിഃ വാസഭൂമിശ്ചാസീൽ തയെത്യുത്തരത്രസംബന്ധഃ ൪൭

ശുദ്ധിമത്യനഘയെ മാന്യെ മനൊൎവ്വൈവസ്വതസ്യ യാ ।
ഉൽപന്നാ പാവനെ ക്ഷീരവാരിധൌ ശ്രീരിവാമലാ ॥ ൪൮

ശുദ്ധിമതീതി വൈവസ്വതസ്യ വിവിസ്വത്തനൂജസ്യ മനൊഃ പ്രജാവ തെഃ ശുദ്ധിമതി അകളങ്കത്വാന്നിൎമ്മലെ മാന്യെ പൂജ്യെ അന്വയെ വംശെ യാ കാഞ്ചനമാലെത്യൎത്ഥഃ പാവനെ പരിശുദ്ധെ ക്ഷീരവാരിധൌ പയഃപ യൊനിധൌ അമലാ ശൊഭാവതീ ശ്രീഃപത്മെവ ഉൽപന്നാജാതാ തയെത്യുത്ത രത്രസംബന്ധഃ ഉപമാ ൪൮

ഉമാകൌമാരലീലാവലൊകധന്യവിലൊചനാ ।
മെനെവ മാന്യസൌജന്യശാലിനീ യാ ച മാനിനി ॥ ൪൯

ഉമെതി മാന്യം പൂജനീയം യൽസൌജന്യം സുജനത്വം തെന ശാ ലിനി വിശിഷ്ടാ യാ മാനിനീ യൊഷിൽ മാനിനീകാന്തെത്യമരഃ മെനാ-മെന കെവ ഉമാകൌമാരലീലാവലൊകധന്യവിലൊചനാ ഉമായാഃ തടാതകായാഃ അ ന്യത്രപാൎവ്വത്യാഃ കൌമാരലീലാനാം ശൈശവക്രീഡാനാമവലൊകെനാവലൊ കനെന ധന്യെ കൃതാൎത്ഥെ ലൊചനെ നയനെ യസ്യാ സ്സാ തഥൊക്താ തയെത്യു ത്തരത്ര സംബന്ധഃ ൪൯

പത്ന്യാ തയാ മനസ്വിന്യാ സാൎദ്ധം ഗാൎഹസ്ഥ്യമാസ്ഥിതം ।
ഇനൊ മനുരിവെക്ഷ്വാകം യൌവരാജ്യെഭ്യഷെചയൽ ॥

പത്ന്യെതി ഇനഃ രാജാ ഇനഃ സൂൎയ്യെപ്രഭാവിത്യമരഃ മനസ്വിന്യാ പതിശു ശ്രൂഷണാചരണാഭിഷ്ടജാതസ്ഥൈൎയ്യഹൃദയയാ തയാപത്ന്യാ ഭാൎയ്യയാ സാൎദ്ധം ഗാൎഹസ്ഥ്യം ഗൃഹസ്ഥധൎമ്മം ആശ്രിതം കുൎവ്വന്തമിതി ശെഷഃ മനുഃ മനുപ്രജാ പതിഃ ഇക്ഷ്വാകും ഇക്ഷ്വാകുമഹാരാജമിവ യൌവരാജ്യെ യുവരാജാധികാരെ അഭിഷെചയൽ അഭിഷിക്തം കൃതവാനിത്യൎത്ഥഃ ॥ ൫൦

തം പ്രാപതുഃ പിതുരുഭെ ജനതാ ശ്രീശ്ച നന്ദനം ।
പ്രത്നാന്നൂതനമിവാവാസമുൽപലം കമലാദിവ ॥ ൫൧

തമിതി ജനതാ ജനസമൂഹഃ ഗ്രാമതാ ജനതെത്യമരഃ ശ്രീഃ രാജലക്ഷ്മീ ശ്ച പിതുഃ കുലശെഖരസകാശാൽ തം താദൃശം നന്ദനം രാജകുമാരം പ്രത്നാൽ പുരാതനാൽ പുരാണപ്രാക്തനപ്രത്നെത്യമരഃ ആവാസാദിതിയൊജനീയം നൂ തനം നൂതനം ആവാസം ഗൃഹമിവ കമലാൽ പത്മാൽ ഉൽപലമിന്ദീവരമി വ ച പ്രാപതുൎജ്ജഗ്മതുഃ യഥാ ജനഃ പുരാതനാൽ ഗൃഹാന്നൂതനം ഗൃഹം ഗച്ഛ തി യഥാ കമലാൽ ശൊഭാ ഉൽപലം ഗച്ഛതി തഥാ കുലശെഖരാൽ മലയദ്ധ്വ ജമഭിഷിക്തമുഭെ ചാത്യാദരെണ ജഗ്മതുരിതിഭാവഃ ॥ ൫൧

കരീവ കടഭേദേന ശിഖീവ മരുതാ നൃപഃ ।
കൃഷ്ടിരപ്യമുനാ സോഭ്രൽ കൂടവത്സ്വതിനിർദ്ദയഃ ॥ ഩൻ

കരീതി। സഃനൃപഃ കുലശേഖരഃ കൃഷ്ടിരപി വിദ്വാനപി ധീമാൻ സൂരിഃ കൃതിഃ കൃഷ്ടിരിത്യമരഃ അമുനായൌവരാജ്യാഭിഷിക്തേന പുത്രേണേതി യാവൽ ഉപലക്ഷിതഃ യുക്തസ്സൻ കൂടവത്സു ദംഭവത്സു യദ്വാ അനൃതവത്സു അഥവാ മായിഷു അന്യത്ര ഗജപക്ഷേ കൂടവത്സു ശിഖരിഷു പർവ്വതേഷ്വിതി യാവൽ അന്യത്രാഗ്നിപക്ഷേ കൂടവത്സു കൂടാഃ വാസഭൂമയഃ യേഷു സന്തീതി തേഷു വനേഷ്വിത്യർത്ഥഃ അത്ര കൂടവദന്യനഗരാഗ്രഹാരകൃതഗൃഹപരത്വേപി വാനപ്രസ്ഥാനാം വനേഷ്വേവാവാസ ഇതി വിദ്യമാനത്വാച്ച തേഷാം വാസഭൂമിരിതിവിവക്ഷിതത്വാൽ നാത്ര സംശയാവകാശഃ കടഭേദേന ഗണ്ഡഭേദേന ഗജഗണ്ഡകടീകടാവിത്യമരഃ ഉപലക്ഷിതഃ കരീവ ഗജ ഇവ മരുതാ വായുനാ ഉപലക്ഷിതശ്ശിഖീവാഗ്നിരിവ അതിനിർദ്ദയഃ ദയാശൂന്യോഭൂൽ ബഭൂവ ഭൂതലേങ്ങ് മായാനിശ്ചലയന്ത്രേഷു കൈതവാനൃതരാശിഷു। അയോഘനേ ശൈലശൃംഗേ സീരാംഗേ കൂടമസ്ത്രിയാം വാസഃ കൂടോ ദ്വയോരിതി ചാമരഃ യഥാ ഗജാ കടഭേദേന യുക്തഃ പർവ്വതഭേദനേ നിർദ്ദയഃ യഥാഗ്നിർവ്വായുനായുക്തഃ ഗൃഹസമൂഹവദ്വനദഹനേ നിർദ്ദയഃ തഥായം വിദ്വാനപി യൌവരാജ്യാഭിഷിക്തേന പുത്രേണാന്വിത സ്സൻ കപടാനൃതമായാവത്സു അത്യന്തനിർദ്ദയോഭൂദിതിഭാവഃ ഉപമാ॥ ഗൻ

നിയുജ്യ രാജ്യഭരണേ പ്രാജ്യശ്രിയമിമം പിതാ ।
വജ്രീവോപേന്ദ്രമീജേ സൻ യജ്ഞൈർബ്ബഹുഭിരീശ്വരം॥ ന്നാ

നിയുജ്യേതി സൻ സാധുഃ പിതാ കുലശേഖരഃ പ്രാജ്യശ്രിയം പ്രാജ്യാ പ്രവൃദ്ധാ ശ്രീഃ സംപൽ യസ്യ തമിമം പുത്രം രാജ്യഭരണേ രാജ്യപാലനേ വജ്രീ ഇന്ദ്രഃ ഉപേന്ദ്രം വിഷ്ണുമിവ നിയുജ്യാജ്ഞാപ്യ ഈശ്വരം സർവ്വനിയന്താരം വിഷ്ണും ബഹുഭിഃ യജ്ഞൈഃ ക്രതുഭിഃ ഇഷ്ടിരീജേവാൻ। ന്നം

യുക്തോ ബന്ധുതയാ ഭക്തൈസ്തൈരന്തർദിവമഥേശിതുഃ ।
ശൃണ്വൻ കഥാമപചിതിം കുർവ്വന്നുർവ്വീശ്വരോവസൽ॥ ന്നഫ

യുക്ത ഇതി। അഥാനന്തരം ഉർവ്വീശ്വരഃ കുലശേഖരഭൂപാലഃ ബന്ധുതയാ ബന്ധുവർഗ്ഗേണ ഭക്തൈഃ ശിവഭക്തൈശ്ച യുക്തസ്സൻ ഈശിതുഃ ഈശ്വരസ്യ കഥാമുപാഖ്യാനം ശൃണ്വൻ അപചിതിം പൂജാഞ്ച കുർവ്വൻ കുർവ്വാണസ്സൻ അവസൽ ഉവാസ। ന്നഫ

അഥാസ്യാജ്ഞാപഥാത്സൂനുരസ്ഖലന്നേവ ഗോപതേഃ ।
ഉപേന്ദ്ര ഇവ സാനന്ദമാകരോൽ പ്രക്രിയാധുരി ॥ ന്നവ

അഥേതി। അഥാനന്തരം അസ്യ ഗോപതേഃ ഭൂപതേഃ സ്വർഗ്ഗപതേരിന്ദ്രസ്യ ചാജ്ഞാപഥാൽ നിയോഗമാർഗ്ഗാൽ അസ്ഖലൻ അരിംഖന്നേവ തദുക്തമാ

ഗ്ഗേണ സഞ്ചരന്നെവേത്യത്ഥഃ ഉപെന്ദ്രൊവിഷ്ണുരിവ ധുരിരാജ്യഭാരെ അഗ്രഭാഗെ ച ധൂസ്ത്രീഭാരാഗ്രഭാഗയൊരിതി സാരസ്വതഃ പ്രക്രിയാമധികാരം പ്രക്രിയാധികാരസ്സ്യാദിത്യമരഃ അകരൊൽചകാര। ൩൩

സുമതിന്നാമ ധീരസ്യ ധീരസ്യ യുവഭൂഭുജഃ ।
ആസിന്നയജ്ഞസ്സവയാ വലാരെരിവ ഗീഷ്പതിഃ ॥ ൩൪

സുമതിരിതി। ധീരസ്യ ധൈൎയ്യവതഃ അസ്യ യുവഭൂഭുജഃ യുവാ തരുണശ്ചാസൌ ഭൂഭുൿ ച തസ്യ നയജ്ഞഃ നീതിജ്ഞഃ സവയാഃ സ്നിഗ്ദ്ധഃ സ്നിഗ്ദ്ധൊവയസ്യസ്സവയ ഇത്യമരഃ സുമതിന്നാമ സുമതിരിതിപ്രസിദ്ധഃ ധീഃ മന്ത്രീ ധീന്നാമാത്യെസ്ത്രിയാം ബുദ്ധാവിതി സാരെ വലാരെരിന്ദ്രസ്യ ഗീഷ്പതിഃ ബൃഹസ്പതിരിവ ആസീൽ ബഭൂവ ഉപമാ। ൩൪

അവതൊവനിമെതെന സാദ്ധ്ധാത്രീശജന്മനഃ ।
ഗന്ധവൈൎമ്മന്ദുരാ സാന്ദ്രാ വസതിൎവ്വസുസഞ്ചയൈഃ॥ ൩൫

അവതഇതി। ഏതെന മന്ത്രിണാ സാദ്ധം സാകമവനിം ഭൂമിം ക്ഷ്മാവനിൎമ്മെദിനീ മഹീത്യമരഃ അവതൊ രക്ഷതഃ ധാത്രീശജന്മനഃ രാജകുമാരസ്യ മന്ദുരാ വാജിശാലാ വാജിശാലാ തു മന്ദുരെത്യമരഃ ഗന്ധവൈൎഹയൈസ്സാന്ദ്രാ വസതിഃ രാജസദനം വസുസഞ്ചയൈഃ ധനസമൂഹൈഃ സാന്ദ്രേത്യത്രാപ്യനുഷംഗഃ ഗന്ധൎവ്വഹയസൈന്ധവസപ്തയ ഇത്യമരഃ ൩൫

സിന്ധുരൈൎവ്വന്ധുരാസ്തസ്യ ദന്തിശാലാന്തരാ വിഭൊഃ ।
മദൊദ്ധതാ ശ്ചയൊദ്ധാരശ്ചാസംഗതയാ രഥാഃ॥ ൩൬

സിന്ധുരൈരിതി। തസ്യ വിഭൊഃ ദന്തിശാലാന്തരാഃ ഗജശാലാമദ്ധ്യപ്രദേശാഃ സിന്ധുരൈഃ ഗജൈഃ ബന്ധുരാഃ നമ്രാഃ നിമ്നാ ഇതി യാവൽ ബന്ധുരന്നമ്രമാനതമിത്യമരഃ യൊദ്ധാരഃ ഭടാഃ ഭടാ യൊധാസ്തു യൊദ്ധാര ഇത്യമരഃ മദൊദ്ധതാഃ മദെന ഗൎവ്വെണ ഉദ്ധതാഃ ഉൽഭടാഃ രഥാഃ സ്യന്ദനാഃ അസംഗതയഃ നിരൎഗ്ഗളഗതയശ്ചാഭവന്നിതിശെഷഃ ൩൬

തഥാവിധെന നൃപതിൎദ്ദായാദെനാന്വിതൊ മുധെ ।
നിൎജ്ജിത്യ ദുൎഹൃദശ്ചക്രവൎത്തി ബുധ ഇവാഭവൽ ॥ ൩൭

തഥാവിധെനെതി। നൃപതിഃ കുലശെഖരഃ തഥാവിധെന താദൃശെന ദായാദെന പുത്രെണ ദായാദൌസുതബാന്ധവാവിത്യമരഃ അന്വിതഃ യുക്തസ്സൻ മുധെ രണെ ദുൎഹൃദഃ ദുഷ്ടാശയാൻ രിപൂനിത്യത്ഥഃ നിൎജ്ജിത്യ ജിത്വാ ബുധഃ സോമപുത്ര ഇവ ചക്രവൎത്തീ സാൎവ്വഭൌമൊഭവൽ ബഭൂവ ഉപമാ। ൩൭

ഷട്സഹസ്രം സമാസ്സമ്യഗ്വിപുലാം പരിപാല്യ സഃ ।
ഹാലാസ്യെശാജ്ഞയാ പുത്രമാധിരാജ്യെഭിഷിച്യതം ॥ ൩൮

ആദിശ്യോദ്ദാമമുദ്ദാമവ്യായാമസ്സോമസുന്ദരം ।
ശ്രയേത്യുപാശ്രയദ്ധാമാനുഗ്രഹാൽ പരമീശതുഃ ॥ ൭൮

അഥ തയോഃ കുലശേഖരനിർയ്യാണമാഹ। ഉദ്ദാമവ്യായാമഃ സ്വാതന്ത്ര്യപൌരുഷഃ യഥാ ഉദ്ദാമസ്യ വരുണസ്യ വ്യായാമ ഇവ വ്യായാമഃ പൌരുഷം യസ്യ ഉദ്ദാമോ ബന്ധരഹിതേ സ്വാതന്ത്ര്യേ ച പ്രചേതസി। വ്യായാമഃ പൌരുഷേ ശ്രമ ഇതി ച മേദിനീ। സഃ കുലശേഖരഃ വിപുലാം പൃഥ്വീം വിപുലാം ഗഹാ ഇത്യമരഃ ഷട് സഹസ്രാം സമാ ഇതി പദദ്വയം ഷട് സഹസ്രസംഖ്യാകവത്സരാനിത്യർത്ഥഃ സമ്യക് സാധു പരിപാല്യ രക്ഷിത്വാ ഹാലാസ്യേശ ആജ്ഞയാ സുന്ദരേശ്വരനിയോഗേന പുത്രം സുതം ആധിരാജ്യേ രാജ്യാധിപത്യേ അഭിഷിച്യ അഭിഷേകം കൃത്വാ ഉദ്ദാമം ശ്രേഷ്ഠം സോമസുന്ദരം ഉമാസഹിതസുന്ദരേശ്വരം ശ്രയ ആശ്രയേത്യാദിശ്യ തമാജ്ഞാപ്യ പരമീശിതുഃ സർവ്വേശ്വരസ്യാനുഗ്രഹാൽ പ്രസാദാൽ പരം ശ്രേഷ്ഠം ധാമ കൈലാസം യഥാ ധാമ ഭഗവത്സ്വരൂപം ഉപാശ്രയൽ ആസദൽ യുവരാജാനം പുത്രം രാജാനമേവാഭിഷിച്യ ഭഗവന്തമാശ്രയേത്യാദിശ്യ ഭഗവദനുഗ്രഹാൽ കൈലാസമവാപേതി ഭാവഃ ൭൭, ൭൮

അഥാസാദ്യ സുതോ രാജ്യമിന്ദ്രദത്തമലം ബഭൌ
രോചിർവ്വിഭാവസുസ്സൃഷ്ടമിവ സായം വിഭാവസുഃ॥ ൭൯

അഥേതി। അഥ പിതുഃ കൈലാസഗമനാനന്തരം സുതോ മലയധ്വജഃ ഇന്ദ്രദത്തം ശുദ്ധം സൃഷ്ടം ഇന്ദ്രാദാനേ ധാരേഷ്വിന്ദ്രായാം സംഗമേ സ്ത്രീ ശുദ്ധൌ ച ശ്രീഷ്വിത്യമരഃ രാജ്യമാധിപത്യമാസാദ്യ പ്രാപ്യ സായം സന്ധ്യായാം വിഭാവസുഃ അഗ്നിഃ ചിത്രഭാനു വിഭാവസു ഇത്യമരഃ വിഭാവസുസൃഷ്ടം വിഭാവസുനാ സൂര്യേണ വിഭാവസു ഗ്രഹപതി ഇത്യമരഃ ഉൽസൃഷ്ടം നിഹിതം രോചിഃ കാന്തിമിവ അലമത്യന്തം ബഭൌ വ്യദ്യോതിഷ്ട। ൭൯

ഛത്രന്തസ്യോല്ലസന്മുക്താശോഭിശുക്ലമശോഭത ।
താരാപരീതസ്സമ്പൂർണ്ണമിവ രാകേന്ദുരാഗതഃ ॥ ൮൦

ഛത്രമിതി। തസ്യ മലയധ്വജസ്യ ഉല്ലസൽ ഉപരി ശോഭായമാനം മുക്താശോഭി മുക്താഭിഃ ശുക്തമണിഭിഃ ശോഭി ശോഭാവൽ യഥാ ഉല്ലസന്മുക്താശോഭീത്യേകം പദം ശുക്ലം ധവളയോരഭേദാൽ ശുക്ലമിത്യർത്ഥഃ ഛത്രമാതപത്രം കർത്തൃസ്ഥം സ്വവാംശോൽപന്നം രാജാനമിത്യർത്ഥഃ സഗോത്രബാന്ധവജ്ഞാതിബന്ധുസ്വസ്വജനാസ്സമാ ഇത്യമരഃ ദൃഷ്ടുമവലോകിതും താരാപരീതഃ നക്ഷത്രപരിവൃതസ്സൻ ആഗതഃ പ്രാപ്തഃ രാകേന്ദുഃ പൂർണ്ണേന്ദുരിവാശോഭതവിരരാജ അദ്ഭുതോപമാ ൮൦

വാരനാരീകരാധൂതചാമരദ്വയമധ്യഗം ।
ആസീൽ സുരസരിൽപൂരോഭയസ്ഥാശാഖീവ പാർത്ഥിവഃ ॥ ൮൧

വാരനാരീതി। വാരനാര്യോഃ ഗണികയോഃ വാരസ്ത്രീഗണികേത്യമരഃ കരാഭ്യാം ഭുജാഭ്യാം ആധൂതയോ വീജിതയോ ശ്ചാമരയോശ്ചമരീപുച്ഛലോമസ്തബകയോഃ ദ്വയെന യുഗളെന രാജതെ പ്രകാശതഇതി തഥാഭൂതഃ അയം മലയദ്ധ്വജഃ സുരസരിതോ ഗംഗായാഃ പൂരയോഃ പ്രവാഹയോഃ ഉഭയെന യുഗളെന ശൊഭിപ്രകാശമാനഃ വാരിധിഃ സമുദ്ര ഇവ। ആസീൽ ബഭൂവ। ഇയമപ്യുത്തൊപമാ। ൧൪

ഏതെനാദ്ധ്യാസിതം ഭദ്രാസനഞ്ച ശുശുഭെതരാം ।
അഹ്നമ്മൊദയാഹാര്യ്യശിഖരാ ലൊകബന്ധുനാ ॥ ൧൫

ഏതെനേതി। അഹ്നമ്ണാ ദിനെശീലെന യഃ ഖലു വൈ ഭാതി സൊഹ്നമെതിശ്രുതെഃ അന്യത്രാഹ്നമെതി നാമ ലൊകബന്ധുനാ സർവ്വജനമിത്രെണാന്യത്രലൊകാനാമന്ധംകരണതമൊലക്ഷണാപദ്വിമൊചകത്വാൽ ബന്ധുഃ ഏതെന രാജ്ഞാ അദ്ധ്യാസിതമധിഷ്ഠിതം ഭദ്രാസനം സിംഹാസനഞ്ച അഹ്നമ്ണാ ഉദയാഹാര്യ്യസ്യ ഉദയപർവ്വതസ്യ ശിഖരംശൃംഗമിവ ശുശുഭെതരാം അതിശയെനാരരാജ। ഉപമാ॥ ൧൫

പ്രത്യഗ്രൈരന്തിവാക്യൈസ്തമസ്തുവന്വന്ദിനസ്തദാ।
ഭാരത്യാ കൃതസാന്നിദ്ധ്യാ ഇവൈനംസ്തൊതുകാമയാ॥ ൧൬

പ്രത്യഗ്രൈരിതി। തദാസിംഹാസനസ്ഥിതിസമയെ ഏനം മലയദ്ധ്വജം സ്തൊതുകാമയാ സ്തൊതും കാമൊഭിലാഷൊ യസ്യാസ്സാ തഥാഭൂതയാ ഭാരത്യാ കൃതസാന്നിദ്ധ്യാഃ കൃതം സാന്നിദ്ധ്യം സാമീപ്യം യെഷാംതെ തഥാഭൂതാ ഇവ സ്ഥിതാഃ തദാശ്ചൊത്തരൊത്തരം നിരർഗ്ഗളനിർഗ്ഗളരമണീയവചസ ഇതിഭാവഃ വന്ദിനസ്തുതിപാഠകാഃ വന്ദിനസ്തുതിപാഠകാഇത്യമരഃ പ്രത്യഗ്രൈഃ അഭിനവൈഃ പ്രത്യഗ്രൊഭിനവൊ നവ്യ ഇത്യമരഃ നതിവാക്യൈഃ സ്തുതിവചനൈഃ നതിവാക്യൈരിതിപാഠെ നമൊ മഹാരാജായെത്യാദി വാക്യൈഃ തമസ്തുവൻ അസ്തുവന്॥ ൧൬

കൊടീരഹാരകെയൂരകടകാലംകൃതംനൃപം।
കാപി ശ്രീരാപ വൈകുണ്ഠമുദാരമിവ ചെന്ദിരാ॥ ൧൭

കൊടീരെതി। കൊടീരഹാരകെയൂരകടകാലംകൃതം കൊടീരം മകുടം ഹാരാഃ മുക്താസ്രജഃ കെയൂരെ അംഗദെ കെയൂരമംഗദന്തുല്യെഇത്യമരഃ കടകാഃ വലയാഃ കടകൊവലയൊസ്ത്രിയാമിത്യമരഃ തൈഃ അലംകൃതം ഭൂഷിതം ഉദാരം ദാനശീലം നൃപം രാജാനം ഇന്ദിരാ ലക്ഷ്മീഃ വൈകുണ്ഠം വിഷ്ണുമിവ കാപി അനിർവ്വചനീയാ ശ്രീഃ ശൊഭാ ച ആപ പ്രാപ യഥാവിഷ്ണുമിന്ദിരാ പ്രാപ തഥാകാപി ശൊഭാരാജാനമലംകൃതമാപെതിഭാവഃ ഉപമാ വിഷ്ണുപക്ഷെ ഉദാരം മഹാന്തമിത്യർത്ഥഃ ഉദാരൊ ദാതൃമഹതൊരിത്യമരഃ। ൧൭

തന്നിശമ്യാധിരാജ്യസ്ഥം രാജ്ഞാം തന്മലതാതതിഃ।
തദാസ്ഥാകംപനാസ്ഥായമധിഗത്യ പപാതനെപ്ലിനാ॥ ൧൮

തമിതി। രാജ്ഞാമന്യഭൂപതീനാം ശ്രേലതാതതിസ്തനവ ഏവ ലതാ വീരു ധഃ താസാന്തതിസ്സമൂഹഃ ആധിരാജ്യസ്ഥം രാജാസനസ്ഥിതം തം മലയദ്ധ്വജനിശമ്യ ശ്രുത്വാ തദാശ്രവണസമയെ പവനൈഃ വായുഭിർവിനാ ആകംപനാറ്റ്നായം ആകംപനനിഗമം ശ്രുതിസ്ത്രീവെദ ആമ്നായ ഇത്യമരഃ അധീതെ സ്മ അഭ്യസതിസ്മ സിംഹാസനസ്ഥം മലയദ്ധ്വജം ശ്രുത്വാ കിംവാ കരിഷ്യത്യസ്മാനിതി സർവ്വാ കംപിതാ ഇതിഭാവഃ ൧൭

തതസ്സവാഹിനിശാഭവാഹിനീവിസരവൃതഃ।
മെദിനീനായകാൻജെതും പ്രതസ്ഥെ മെദിനീശ്വരഃ॥ ൧൮

അഥാസ്യ ദിഗ്വിജയമാഹ തത ഇതി। തതഃ ആധിരാജ്യപദപ്രാപ്ത്യനന്തരം സമെദിനീശ്വരഃ മലയദ്ധ്വജഭൂപതിഃ വാഹിനീനാന്നദീനാമീശഃ നാഥഃ സമുദ്രഇത്യർത്ഥഃ തസ്യാഭെവാഭാ യസ്യ തെന വാഹിനീവിസരെണ സെനാഗണെന വാഹിനീ പൃതനാ ചമൂരിത്യമരഃ ആവൃതഃ പരിവൃതസ്സൻ മെദിനീനായകാൻ പാർത്ഥിവാൻ ജെതും പ്രതസ്ഥെ നിർജ്ജഗാമ॥ ൧൯

ഹാലാസ്യെശാനമഭ്യർച്യ പ്രസ്ഥിതം യൊദ്ധുമാദരാൽ।
ലാജൈരവാകിരൻ കന്യാ യഥെന്ദ്രം സുരയൊഷിതഃ॥ ൨൦

ആദരാദാദരെണ ഹാലാസ്യെശാനം സുന്ദരനാഥം അഭ്യർച്യപൂജയിത്വാ യൊദ്ധും യുദ്ധം കർത്തും പ്രസ്ഥിതം ബഹിർന്നിർഗ്ഗതം തമിതിശെഷഃ കന്യാഃ കന്യകാഃ ലാജൈഃ സുരയൊഷിതഃ ദെവ്യഃ ഇന്ദ്രഃ പുരന്ദരം യഥാവാകിരൻ അവഷയൻ ഉപമാ॥ ൨൧

അനുകൂലാശുഗൊദ്ധൂതപതാകാസമലംകൃതാഃ।
ശതാംഗവർഗ്ഗാ യസ്യാ സന്നഹീധ്രാ ഇവസദ്രുമാഃ॥

അനുകൂലെതി। അനുകൂല ശു ഗൊദ്ധൂതപതാകാസമലംകൃതാഃ അനുകൂലെന സ്വഗത്യനുസാരിണാ ആശുഗെന വായുനാ ആശുഗൌവായുവിശിഖാവിത്യമരഃ ഉദ്ധൂതാഃ ഉൽകംപിതാഃ പതാകാഃ ദ്ധ്വജപടാഃ പതാകാവൈജയന്തികെത്യമരഃ താഭിഃ സമ്യൿഅലംകൃതാഃ യസ്യശതാംഗവർഗ്ഗാഃ സ്യന്ദനസംഘയാഃ ശതാംഗസ്സ്യന്ദനൊരഥഇത്യമരഃ സദ്രുമാഃ വൃക്ഷസഹിതാഃ മഹീധ്രാഃ പർവ്വതാ ഇവാ സൻബഭുവുഃ ഉപമാ। ൨൨

വെതണ്ഡാ യസ്യ ഗണ്ഡാന്തനിർഗ്ഗളദ്ദാനമണ്ഡിതാഃ।
കാണ്ഡാ ഇവസാസാരാ വാർഷികാഃ കാശ്യപീം ഗതാഃ॥

വെതണ്ഡാഇതി ഗണ്ഡാന്തനിർഗ്ഗളദ്ദാനമണ്ഡിതാഃ ഗണ്ഡയൊഃ കടയൊഃ അന്താഭ്യാം കൊണാഭ്യാം നിർഗ്ഗളതാ പ്രവഹതാ ദാനെന മദജലെന മണ്ഡിതാഃ ശൊഭിതാഃ നാഗൊ ഭാതി മദെനെതി ഉക്തത്വാൽ ഗളന്മദസ്ത്വാവൽ ഗജാനാമലങ്കാരഃ യസ്യ നൃപസ്യ വെതണ്ഡാഃ ഗജാഃ സാസാരാഃ ആസാരെണ ധാരാസ

ന്ധാതേനാസഹിതാഃ ധാരാസമ്പാത ആസാര ഇത്യമരഃ। വാൎഷികാഃ വൎഷാകാലീ
നാഃ കാശ്യപീംഗതാഃ കാശ്യപീ ഭൂമിം കാശ്യപീക്ഷിതിരിത്യമരഃ। ഗതാഃ പ്രാ
പ്താഃ കാണ്ഡപടാഃ പയോധരാ ഇവ കാണ്ഡപടാസ്ത്രീ ഖണ്ഡബാണാഃ വൎസഗ്രാവസരവൎഷി
ഷിത്യമരഃ। ആസന്നിതിശേഷഃ। അഭൂതോപമാ।। ൭൯

സൈന്ധവാ ഹേഷിതധ്വാനഭീഷിതാശേഷദംഷ്ട്രിണഃ ।
പദഗാസ്സമദാ യസ്യ ബഭ്രുവുരമിതൌജസഃ ॥ ൮൦

സൈന്ധവാ ഇതി। അമിതൌജസഃ അസമാനപ്രഭാവസ്യ യസ്യ സമാന
കാന്തേഃ രാജഃ പ്രഭാവേ ദീപ്ത്യേ ചെത്യമരഃ അസ്യ രാജ്ഞഃ അഥവാ പദാതിവി
ശേഷണം സൈന്ധവാഃ തുരംഗമാഃ വാജിസൈന്ധവസപ്തയ ഇത്യമരഃ ഹേ
ഷിതധ്വാനഭീഷിതാശേഷദംഷ്ട്രിണഃ ഹേഷിതധ്വാനേന ഹേഷാരവേണ
ഭീഷിതാഃ അശേഷാശ്ച ദംഷ്ട്രിണഃ കോലാഃ യൈസ്തേ തഥോക്താഃ ബഭ്രുവുരാ
സൻ പദഗാഃ പദാതയശ്ച സമദാഃ മത്താഃ ആസൻ। ൮൦

തസ്മിൻ ജന്യോദ്യതേ രാജ്ഞി രാജന്യാനാമഭൂൽ ഭയം।
ദാനവാനാമിവാത്യുഗ്രം വിഷ്വക്സേനേ ബലീയസി॥ ൮൧

തസ്മിന്നിതി। തസ്മിൻരാജ്ഞി ഭൂപേ ജന്യോദ്യതേ ജന്യായ യുദ്ധായ ആ
യോധനം ജന്യമിത്യമരഃ ഉദ്യതേ ഉദ്യുക്തേ സതി രാജന്യാനാം അന്യഭൂപതീ
നാം വിഷ്വക്സേനേ വിഷ്ണൌ ജനാൎദ്ദനവിഷ്വക്സേന ഇത്യത്രാനുഷംഗഃ ദാനവാനാ
ദൈത്യാനാമിവാത്യുഗ്രം ഭയം ഭീതിരഭൂൽ ബഭൂവ ബലീയസീത്യുഭയവിശേ
ഷണം ബലവതിത്യൎത്ഥഃ ഉപമാ। ൮൧

അമാത്യൈഃ കേചിദന്യേ തു സുഹൃത്ഭിരപരേ നൃപാഃ ।
അകുൎവ്വൻ സ്വയമേവൈനം വസുഭിൎവ്വശവൎത്തിനം॥ ൮൨

അമാത്യൈരിതി। കേചിൽ കേചന നൃപാഃ ഏനം രാജാനമമാത്യൈഃ മ
ന്ത്രിഭിഃ വശവൎത്തിനം സ്വാധീനമകുൎവ്വൻ ചക്രുരിതി സൎവ്വത്രാനുഷംഗഃ അന്യേ ഇ
തരേ തു സുഹൃത്ഭിഃ ബന്ധുഭിഃ വശവൎത്തിനമകുൎവ്വൻ അപരേ തു സ്വയമേവ വ
സുഭിഃ ധനൈഃ വശവൎത്തിനമകുൎവ്വൻ കേചിന്മന്ത്രിൻ പുരഃ പ്രസ്ഥാപ്യ ത്വദാ
ശ്രയാ ഏവ വയം ത്വമേവ പാലകോസ്മാകമിതി സന്ധാ സ്വാധീനംചക്രുഃ ഇ
തരേ ബാന്ധവാൻ പ്രസ്ഥാപ്യ ബാന്ധവാഃ കിലൈതേനത്വയാ വിഗ്രഹേണാൎഹാഃ
പാലനീയാ ഇതി ഭേദേനാന്യേ തു യദ്ദ്രഷ്ടധനം ദാസ്യാമഃ ത്വയാസ്മാകം
കലഹോമാഭൂദിതി ദാനേന ച സ്വാധീനമകുൎവ്വന്നിതി ഭാവഃ ൮൨

ഇതരേ യുധി ഭൂദാരാ ഭൂദാരാ ഇവ ഭൂഭൃതാ।
ആസാദ്യ തച്ഛരൈൎവ്വിദ്ധാ ആഖേടേ പുരമത്യജൻ॥ ൮൩

ഇതര ഇതി॥ ഇതരേ അന്യേ ഭൂദാരാഃ ഭൂപതയഃ യുധി യുദ്ധേ ഭൂഭൃതം രാജാ
നമാസാദ്യ പ്രാപ്യ ആഖേടേ മൃഗയായാം ഭൂദാരാഃ ഘൃഷ്ടിണ ഇവ തച്ഛരൈരസ്യ

ബാണൈഃ വിദ്ധാഭിന്നാസ്സന്തഃ പുരന്നഗരമന്യത്രശരീരം പുരം ശരീരെ നഗര ഇതിമെദിനീ അത്യജൻ ത്യക്തവന്തഇത്യത്ഥഃ തഥാചാന്യെ യുദ്ധായാഗതാഃ മൃഗയായാം പൎവ്വതഗുഹാചാരിണഃ പൊത്രിണ ഇവ തൽബാണവിദീൎണ്ണാംഗാസ്സന്തഃ ശരീരത്യാഗം കൃതവന്തഃ ഇത്യൎത്ഥാ ഹതാഃ പുരമിത്യജന്നിതിഭാവഃ ഉപമാ॥ വൃ൨൨

തൽകൊദണ്ഡഘനൊത്സൃഷ്ടകാണ്ഡവൃഷ്ടിഹതൌജസഃ।
സ്വശൌൎയ്യാഗ്നെരിവൊംഗാലംഭെജിരെദൃശഃപരെ॥ വൃ൨൪

തദിതി। പരെഅന്യെ ശത്രവഃ അഭിയാതിപരാരാതീത്യമരഃ തസ്യ കൊദണ്ഡധരഃ തദെവഘനൊ മെഘഃ തെന ഉത്സൃഷ്ടാമുക്താഃ കാണ്ഡാഃ ശരാഃ ത ഏവ കാണ്ഡവൃഷ്ടയഃ ജലവൎഷാണി കാണ്ഡൊസ്ത്രീബാണവൎഗ്ഗാവസരവാരിഷ്വിത്യമരഃ താഭിഃ ഹതം ധ്വസ്തം ഓജൊബലദീപ്തിശ്ച ഓജഃ പ്രഭാവെ ദീപ്തൌ ചെത്യമരഃ യെഷാന്തെതഥൊക്താ ഇതി രൂപകം യഥാ സ്വം ശൌൎയ്യാഗ്നിൎവ്വിശെഷണം വാ സ്വശൌൎയ്യാഗ്നെഃ ആത്മീയപരാക്രമവഹ്നെഃ ഇംഗാലമിവ ദൃശ്യശഃ അകീൎത്തിം ഭെജിരെ അഭജന്നിത്യൎത്ഥഃ വൃ൨൪

കതിചിത്തദ്ഭരൊത്സൃഷ്ടപത്രനാ ഭൃഷ്ടതൊദരിം।
പ്രദ്യൊതനാതപത്രസ്താ യഥൊലൂകാസ്സമാശ്രയൻ॥ വൃ൨൫

കതിചിദിതി। കതിചിൽ കെചിൽ തദ്ഭരെണ തസ്മാൽഭയെന ദരൊസ്ത്രിയാം ഭയെ ശ്വഭ്രെ ഇത്യമരഃ ഉത്സൃഷ്ടപത്തനാസ്ത്യക്തനഗരാഃ സന്തഃ ഭൃതഃ പൎവ്വതസ്യദരിം ഗുഹാം പ്രദ്യൊതനസ്യ സൂൎയ്യസ്യ പ്രദ്യൊതനൊദിനമണിരിത്യമരഃ ആതപാൽ ത്രസ്താഃ ഭീതാഃ ഉലൂകാ യഥാ വായസാരാതിപക്ഷിണ ഇവ സമാശ്രയൻ ആശ്രിതവന്തഃ ഉപമാ॥ വൃ൨൫

തസ്മിൻഭൂപാലശാൎദ്ദൂലെ ശാൎദ്ദൂലസമവിക്രമെ।
പ്രാപ്തെസ്വദൃക്പഥന്ത്രസ്താ മൃഗയൂത്ഥാ ഇവാപരെ॥ വൃ൨൬

തസ്മിന്നിതി। അപരെശത്രവഃ ശാൎദ്ദൂലസമവിക്രമെ വ്യാഘ്രതുല്യപരാക്രമെ തസ്മിൻഭൂപാലശാൎദ്ദൂലെ രാജശ്രെഷ്ഠെ സ്വദൃക്പഥം സ്വനയനമാൎഗ്ഗം പ്രാപ്തെ സതി മൃഗയൂത്ഥാ ഇവക്ഷുദ്രമൃഗാ ഇവ ത്രസ്താഃ വിഭീതാഃ ഉപമാ। വൃ൨൬

കുലശെഖരദായാദവിടപിഷാം രണഭൂതലെ।
ആസീച്ഛരണദായൈവ യമരാട് സമവൎത്ത്യപി॥ വൃ൨൭

കുലശെഖരെതി। യമരാട് യമഃ യമരാഡ്യമഇത്യമരഃ സമവൎത്തി സമം യഥാഭവതി തഥാ സൎവ്വസമാനം യഥാതഥാ വൎത്തിതും ശീലമസ്യെതി തഥാഭൂതൊപി രണഭൂതലെ യുദ്ധഭൂമൌ കുലശെഖരദായാദവിടപിഷാം കുലശെഖരപുത്രശത്രൂണാം ദായാദൌ സുതബാന്ധവാവിത്യമരഃ ശരണദായീരക്ഷണദാതൈവ ഗൃഹദാതൈവ ശരണം ഗൃഹരക്ഷിത്രൊരിത്യമരഃ ആസീൽ ബഭൂവ മലയധ്വജശത്രൂണാം യുദ്ധഭൂമൌകൊപി രക്ഷകൊ നാഭവൽ കിഞ്ച സമവൎത്ത്യപി യമഃ രക്ഷാഗൃഹദാതൈവബഭൂവെതി തഥാച സൎവ്വെരിപവഃ കൃതാന്തപുരമെവാവിശന്നിതിഭാവഃ വൃ൨൭

ഭൂഷാജനി വിശേഷാ തദസികൃത്താരിയോഷിതാം।
കട്യാംപത്രലതാ ഹസ്തേ തിലകംട്ടക്ഷുകങ്കണം॥ ൪൮

ഭൂഷേതി। തദസികൃത്താരിയോഷിതാം തൽഖഡ്ഗഭിന്നശത്രുസ്ത്രീണാം ക ട്യാം കടിപ്രദേശെ പത്രലതാ മകരികാപത്രസഹിതാ വീരുച്ച ഹസ്തേ കരെ തി ലകം ചിത്രകം തിലയുക്തജലഞ്ച ദൃക്ഷു നെത്രേഷു കങ്കണം കടകഃ ജലകണശ്ച വിശേഷാ വിജാതീയാഭൂഷാ അലങ്കാരഃ അജനി അഭൂൽ। ൪൮

തന്മണ്ഡലാഗ്രകൃത്താരിപുത്രാണാംഭവനം വനം।
അശനം ഫലമൂലാദി ശയനഞ്ച ശിലാതലം॥ ൪൯

തന്മണ്ഡലെതി। തന്മണ്ഡലാഗ്രകൃത്താരിപുത്രാണാം മലയദ്ധ്വജധാരാനി കൃത്തശത്രുകുമാരാണാം വനമരണ്യം ഭവനം ഗൃഹം ഫലമൂലാദി അശനം ആ ഹാരശ്ച ശിലാതലംപാഷാണപ്രദെശഃ ശയനം പൎയ്യങ്കശ്ചാഭവദിത്യൎത്ഥഃ ൪൯

ജിത്വൈവം ക്ഷിതിതലമപ്യശെഷമെഷ
ക്ഷൊണീന്ദ്രാനപി നിഖിലാൻ പദെ തദീയെ।
സംസ്ഥാപ്യ സ്വപദമുപാസദൽ സസൈന്യ
സ്സാകെതം രഘുരിവ രത്നരാശിപൂൎണ്ണം॥ ൫൦

ജിത്വെതി അഥസൎഗ്ഗസമാപ്തിം സൂചയതി വൃത്താന്തരെണ ഏവമുക്തപ്ര കാരെണഏഷനൃപഃ ഭൂപതിഃ സസൈന്യസ്സെനായുക്തസ്സൻ അശെഷം സമസ്തം ക്ഷിതിതലം ഭൂതലം ജിത്വാ നിഖിലാൻ സൎവ്വാൻ ക്ഷൊണീന്ദ്രാൻ നൃപാനപി ത ദീയെ തെഷാം സംബന്ധിനി പദെ സ്ഥാനെ സംസ്ഥാപ്യ സ്ഥാപയിത്വാ സ്വ പദം വ്യവസിതത്രാണസ്ഥാനലക്ഷ്മം ഘ്രിവസ്തൂഷചിത്യമരഃ രത്നരാശിപൂൎണ്ണം മ ണിഗണസമൃദ്ധം സ്വപദം സ്വസ്ഥാനം രഘുഃ രഘുനാമാതികീൎത്തിമാൻ രാജാ സഃ സാകെതമയൊദ്ധ്യാപുരീമിവാസദൽ പ്രാപ സകലമപി ഭൂതലഞ്ജിത്വാ ഭൂപതീൻ സൎവ്വാനപി തത്തൽപദെ സ്ഥാപയിത്വാ സ്വരാജ്യം പ്രാപെത്യൎത്ഥഃ വഃ പ്രഹൎഷിണീവൃത്തമെതൽ മ്നൌജ്രൌഗസ്ത്രിദശയതിഃ പ്രഹൎഷിണീയമിതില ക്ഷണാൽ.

ഇതി വാധൂലകുലതിലകസ്യ കവികുലചൂഡാമണെഃ വൎണ്ണനീയമാഹാത്മ്യവതൊ ദെശികപദകശെശയാശ്രയാവാപ്തനിഖിലസംപദ ശ്ശങ്കരസുബ്രഹ്മണ്യസ്യ കൃതൌ താടാതകാപരിണയെ പ്രഥമസൎഗ്ഗപ്രകാശികേയം സമാപ്താ॥
നമഃപരശുരാമാനന്തനാരായണശെഷാദ്രീശ്വരശൎമ്മഭ്യൊ
സ്സൽഗുരുഭ്യോ നമഃ ശ്രീമൽഗുരുചരണാര
വിന്ദാഭ്യാന്നമഃ॥

തടാതകാപരിണയം.

ദ്വിതീയസ്സൎഗ്ഗഃ

തതഃ പുരംപ്രാപ്യ പുരാരിപാദദ്വയ
പ്രണാമാൎച്ചനധൂതപാപ്മാ ।
പ്രഭൂതദൌൎഗ്ഗത്യഗദാതുരാണാം
നൃണാം സരാജാപ്യയമൎത്ഥമാഭൂൽ ॥ ൧

തതഇതി। തതഃ പരിപന്ഥിനോ നിഗൃഹ്യ വിജയപ്രാപ്ത്യനന്തരം പുരന്നഗരം പ്രാപ്യാസാദ്യ പുരാരിപാദദ്വയപ്രണാമാൎച്ചനധൂതപാപ്മാ പുരാരേഃ പരമേശ്വരസ്യ പാദയോശ്ചരണയോൎദ്വയം യുഗളം തസ്യപ്രണാമാൎച്ചനാഭ്യാം നതിപൂജനാഭ്യാം ധൂതഃ നിരസ്തഃ പാപ്മാ പുനൎജ്ജനനലക്ഷണം കില്ബിഷം യസ്യസഃ തഥാ സൊയം മലയദ്ധ്വജഇതികൎത്താ രാജാ ചന്ദ്രഃ നരപതിരപീത്യൎത്ഥഃ രാജാ ശശാങ്കെ ക്ഷത്രിയെഇത്യമരഃ പ്രഭൂതദൌൎഗ്ഗത്യഗദാതുരാണാം പ്രഭൂതം പ്രചുരം പ്രാജ്യമിത്യമരഃ യൽദൌൎഗ്ഗത്യം ദാരിദ്ര്യം ഗദൊവ്യാധിശ്ച രൊഗവ്യാധി ഗദാമയാഇത്യമരഃ താഭ്യാമാതുരാണാം പീഡിതാനാം യദ്വാപ്രഭൂതദൌൎഗ്ഗത്യമെവ ഗദ ഇതി രൂപകം തെനാതുരാണാമിതിവാ നൃണാഞ്ജനാനാ മൎത്ഥമാസ്വൎത്ഥഃവദാന്യശ്ച അൎത്ഥമാക് വദാന്യയൊരിതി സാഗര ആരൊഗ്യം ഭാസ്കരാദിച്ഛെദിതി ന്യായെന അഭൂദിതി ലുങ്ബഭൂവെത്യൎത്ഥഃ തഥാചാഖിലനരപതികുലമൌലിമാണിക്യശാണ കൊണകഷണ വിമല ചരണനഖമണിരപ്യയം രാജാ മദാന്ധകൊപാവലിത ഏവ ത്രിപുരരിപുപദാരാധന നിരസ്തകില്ബിഷഃ പ്രതിക്ഷണദീയമാനധനനിവഹസംരക്ഷിതാന്ധബധിരമൂകദരിദ്രഗദ്യാദിദീനജനശ്ചാഭവദിതിഭാവഃ അത്രരാജാപ്യൎത്ഥമാ ഭൂദിതിവിരൊധാഭാസൊലങ്കാരഃ അസ്മിൻസൎഗ്ഗെ ഉപെന്ദ്രവജ്രാവൃത്തം ക്വചിദിന്ദ്രവജ്രാകൃതചിൽ ഉപജാതിശ്ച ഉപെന്ദ്രവജ്രാജതജാസ്തതൊഗൌസ്യാദിന്ദ്രവജ്രാസ്തതജാസ്തതൊഗൌഃ യത്രചൈതദ്ദ്വയം ഗളമിളിതചരണതാം തത്രൊപജാതിരിതിലക്ഷണാൽ.

യഃ ശൂരസേനാവനിജാനികന്യാ
വക്ത്രാംബുജാനന്ദകരോതിധീരഃ ।
യുവാ പദാക്രാന്തമഹീഭൃദാസീൽ
പ്രതാപവാൻ ഭാനുരിവാസിതാശഃ ॥ ൨

യഇതി। ശൂരസേനാവനിജാനികന്യാവക്ത്രാംബുജാനന്ദകരഃ ശൂരസേന നാമായോവനിജാനിഃ അവനിജ്ജായാ യസ്യ സോവനിജാനിഃ ഭൂപതിരിത്യൎത്ഥഃ തസ്യ കന്യാപുത്രീ കാഞ്ചനമാലേതി യാവൽ തസ്യാഃ വക്ത്രം മുഖമേവാംബുജം സരസിജമിതി രൂപകം തസ്യാനന്ദം സന്തോഷം കരോതീതി സതഥാ അതിധീരഃ അതിധൈൎയ്യവാൻ യദ്വാ അതിഅധികാ ധിയാം സചിവാനാം ധീസ്മൃതി മാത്യഇതി സാരേ രാദാനേ രാതിദദാതീതി വീരവധയാദികമിതിഭാവഃ അന്യത്രധീഃ പ്രജ്ഞാധീഃ പ്രജ്ഞാശേമുഷീത്യമരഃ താം ഭക്തേഭ്യോരാതി ദദാതീതിധീരഃ പദാക്രാന്തമഹീഭൃൽ പദേന പാദേനാന്യത്ര പദൈശ്ചരണൈരംശുഭിരിതി യാവൽ ആക്രാന്താ ആക്രമിതാ മഹീഭൃതോ രാജാനോന്യത്രപൎവ്വതാഃ യേനാസഃ തഥാ മഹീഭൃതാം മൂൎദ്ധസുദത്തപാദമിതി സുകുമാരഃ പ്രതാപവാൻ പൌരുഷവാൻ അന്യത്രാതപവാൻ പ്രതാപൌ പൌരുഷാതപാവിത്യമരഃ യുവാതരുണോന്യത്ര ഉദയാനന്തരകാലീന ഇതിഭാവഃ യഃ മലയധ്വജഃ കൎത്താഭാനുഃസൂൎയ്യ ഇവ ഭാനുൎഹംസ ഇത്യമരഃ അസിതാശ്വഃ അസിതാഃ ശ്യാമളാ അശാസ്സുരഗായസ്യ തഥാ ഭൂതശ്ചാസീദിതിലങ് അഭൂദിത്യൎത്ഥഃ തഥാ ച സകലജഗൽപ്രകാശസ്യാംബുജകദംബസ്യാനന്ദകരസ്യാശ്രിതശേമുഷീപോഷകസ്യ നിജകിരണാക്രമിതാത്യുന്നതഭൂഭൃതോഹരിദശ്വസ്യാസ്സൂനഗുണഗണോയം രാജേതിഭാവഃ രൂപകോപമയോസ്സംസൃഷ്ടിഃ ൨

ക്ഷിതീശ്വരോയഃ ക്ഷമയാചവാചാ
ശൌൎയ്യേണഗാംഗേയമധശ്ചകാര ।
കഞ്ജംപ്രതാപേന തഥൈവലക്ഷ്മ്യാ
ദ്ദശാശ്വദൈൎഘ്യേണ സമീചകാര ॥ ൩

ക്ഷിതീശ്വര ഇതി। യഃ ക്ഷിതീശ്വരഃ ക്ഷമാനാഥ ഇതികൎത്താ ക്ഷമയാ തിതിക്ഷയാ ക്ഷിതിക്ഷാന്ത്യോഃ ക്ഷമേത്യമരഃ ഗാംഭൂമിം ഗൌരിളാകുംഭിനീത്യമരഃ അധശ്ചകാരേതി ലിട് തിരസ്കൃതവാനിത്യൎത്ഥഃ। വാചാവചനേന ഗേയംഗാനഞ്ചാധശ്ചകാരയഥാസൌന്ദൎയ്യലഹൎയ്യാം വിപഞ്ച്യാഗായന്ത്യാം വിവിധമവദാനമിത്യാരഭ്യ സാധുവചനേ തദീയൈൎമ്മാധുൎയ്യൈരപലപിതതന്ത്രീകളരവാമിതിവൽ ശൌൎയ്യേണവിക്രമേണ ഗാംഗേയമിത്യത്രൈകംപദം ഗംഗായാ വിഷ്ണുപദ്യാ അപത്യം പുമാൻ ഗാംഗേയോഭീഷ്മഃ സുബ്രഹ്മണ്യോവാ തം അധശ്ചകാര പ്രതാപേന കോശദണ്ഡജതേജസാ പ്രതാപശ്ചപ്രഭാവശ്ച യത്തേജഃ കോശദണ്ഡജമിത്യമരഃ കം മാൎത്താണ്ഡം മാരുതേ വേധസി ബ്രദ്ധ്നേ പുംസികഇത്യമരഃ സമീചകാരേതിലിട് സമാനമകരോൽ തഥൈവ യഥാപ്ര

താപേന രവിസമഃ തഥൈവേത്യൎത്ഥഃ ലക്ഷ്മ്യാ സംപദാ സംപത്തിഃ ശ്രീശ്ച ലക്ഷ്മീശ്ചേത്യമരഃ ശ്രിയേതിധ്വനിഃ ജംജനാൎദ്ദനം ജൊ നാമ മൃത്യുഞ്ജയേ ജന്യാ ഞ്ജാതമാത്രേ ജനാൎദ്ദന ഇതി മേദിനീ। സമീചകാരേത്യത്രാപ്യനുഷംഗഃ ദ്വയോ രന്ത്രയോഃ ദൈൎഘ്യേണ ദീൎഘതയാ കഞ്ജമിത്യത്രൈകംപദം പത്മംചസമീച കാര തഥാച ക്ഷമയാ ക്ഷമാം വാചാഗാനം ശൌൎയ്യേണ ഭീഷ്മഞ്ച ജിതവാനിതി ഭാവഃ കിഞ്ച പ്രതാപേന പ്രതാപിനം ലക്ഷ്മ്യാലക്ഷ്മീവന്തഞ്ച ദൃശാ പത്മഞ്ച സ മാനമകരോദഹോവാചാമഗോചരാ തസ്യ കൃതജ്ഞതേതിഭാവഃ അത്ര ഭ്രാന്തീ നാമധഃ കരണായോഗേപി യോഗസ്യ കഥനാദതിശയോക്തിഭേദഃ പൂൎവ്വാ ൎദ്ധേ ഉത്തരാൎദ്ധേ തു ആൎത്ഥികോപമാഭേദഃ. ൭

> സദാഗദോപ്യാത്തഗദോ ധിജന്യം
> ജിതാരിരപ്യനാഹമാദൃതാരിഃ।
> സമാനധീരപ്യസമാനധീശ്ച
> സ്സമ്രാഡഭൂൽ ഭൂമിഭൃതോ വിജിത്യ ॥ ൮

സദേതി । സദാ സൎവ്വദാ അഗദഃ അവിദ്യമാനാമയോപി അവിദ്യമാനഗ ദായുധോപീത്യൎത്ഥഃ രോഗവ്യാധിഗദാമയാഇത്യമരഃ അധിജന്യം യുദ്ധേ ആ ത്തഗദഃ ആത്താംഗീകൃതാ ഗദാ യേന സതഥാ ആശ്രിതാമയഇത്യുഭയഥാ വി രോധഃ അവിദ്യമാനവ്യാധിരപി യുദ്ധേംഗീകൃതഗദായുധഇത്യവിരോധഃ ജിതാ രിഃ വിജിതരിപുരപി രിപൌ വൈരിസപത്നാരീത്യമരഃ അനാഹം പ്രതിദി നമാദൃതാരിഃ ആദരിതസപത്നഇതി ആദരേണധൃതചക്രഇതിചാൎത്ഥഃ അത്രാ ശ്രിതാരിരിതിപാഠഃ സമീചീനഃ വിജിതരിപുത്വേപി സ്വാശ്രിതരിപൂണാമാദ രണേ വിരോധാഭാവാൽ ആദൃതാരിരിതിപാഠേതു വിജിതരിപുത്വേ കഥാ ജായേതാശ്രിതശരണത്വേന സേവിതാ അരയോയേനസഃതത്വം അതഏവാ ലംകൃതിബീജത്വസ്യ വ്യാക്തത്വാൽ ധൃതചക്രായുധഇത്യവിരോധഃസമാനധീഃ സ മാനാ സൎവ്വത്ര സദൃശീ ധീഃ പ്രജ്ഞാ യസ്യ സതഥാ യദ്വാ സമാനസ്തുല്യഃ ധീഃ സചി വഃ സുമതിരിതി യാവൽ മന്ത്രീധീസ്സചിവഇത്യമരഃ തഥാപി അസമാനധീഃ അ സദൃശപ്രജ്ഞഃ അസദൃശസചിവശ്ചേതിവിരോധഃ ഏ രണേ സമാനഃ ശ്രേഷ്ഠഃ ധീഃ സചിവഃ യസ്യേത്യവിരോധഃ യദ്വാ അയോഃ ഹരിഹരയോഃ സമാനാ സ ദൃശീ ധീൎയ്യസ്യേതിവാ യദ്വാ അസ്യ ബ്രഹ്മണഃ സമാനാധീൎയ്യസ്യേതിവാതഃപര മതിവിസ്തരേണാലം അകാരോബ്രഹ്മവിഷ്ണ്വീശകമഠേഷ്വങ്കണേരണ ഇതി ഏ കാക്ഷരമാലായാം സമാനാസൽസമൈകേസ്യുരിത്യമരഃ യഃ മലയധ്വജഇതി ക ൎത്താ ഭൂമിഭൃതോരാജ്ഞഇതി ദ്വിതീയാ വിജിത്യജിത്വാസമ്രാട് രാജസൂയയാജീസ ൎവ്വോൎവ്വീപതിശാസ്താചാഭൂദിതി ലുങ് ബഭൂവേത്യൎത്ഥഃ യേനേഷ്ടാ രാജസൂയേന മണ്ഡലസ്യേശ്വരശ്ച യഃ ശാസ്തിയശ്ചാജ്ഞയാ രാജ്ഞഃ സസംമ്രാഡിത്യമരഃ അ വ്യാധിഗാത്രോംഗീകൃതചക്രായുധഃ സദൃശേന മന്ത്രിണാ സാൎദ്ധം ഉദ്ധതാൻ യു ദ്ധഭൂമൌ രിപൂനവിജിത്യ രാജസൂയമകരോദിതിഭാവഃ। വിരോധാഭാസോലംകാ രഃ।

യശ്ചണ്ഡതായാഞ്ച തഥാധിപത്യേ
ഭോഗീശ്വരോ ഭൂദ്ധിഷണാധികത്വേ ।
സൎവ്വജ്ഞതായാ മുരഗാധിനാഥോ
ധൈൎയ്യേ ച ധാത്രീഭരണേ ഗുണാഢ്യഃ ॥ ൫

യ ഇതി ഗുണാഢ്യഃ ഗുണൈൎമ്മഹാകുലീനതാദിനായകഗുണൈരാഢ്യഃ നളനഹുഷഹരിശ്ചന്ദ്രാദിവൽ ശ്രേഷ്ഠഃ യഃ മലയധ്വജഃ കൎത്താ ചണ്ഡതായാം അതികോപനത്വേ ചണ്ഡസ്ത്വത്യന്തകോപനഇത്യമരഃ ഭോഗീപന്നഗഃ ഉരഗഃ പന്നഗോ ഭോഗീത്യമരഃ അഭൂദിതി ലുങ് ബഭൂവ തഥാധിപത്യേ അധിപതിത്വേ ഈശ്വരഃ പരമേശ്വരഃ ഈശ്വരശ്ശൎവ്വഈശാന ഇത്യമരഃ യദ്വാ യഃ ലക്ഷ്മ്യാഃ സംപദഇതിയാവൽ ഈശ്വരഃ കുബേരശ്ചാഭൂൽ ഈകാരൊബ്ദ ഭല്ലേലക്ഷ്മ്യാം. ഇത്യേകാക്ഷരമാലായാം ധിഷണാധികത്വേ ധിഷണയാ ബുദ്ധ്യാ അധികഃ ശ്രേഷ്ഠഃ തസ്യഭാവസ്തസ്മിൻ ബുദ്ധിൎമ്മനീഷാധിഷണേത്യമരഃ ഭോഗീശ്വരഇത്യേകം പദം ഭോഗീശ്വരസ്സൎപ്പരാജഃശേഷഇത്യൎത്ഥഃ സൎവ്വജ്ഞതായാം സൎവ്വമഖിലം ജാനാതീതി സൎവ്വജ്ഞഃ തത്വേ ഉഃ പരമേശ്വരഃ ഉകാരഃ ക്ഷത്രിയേ നെത്രേ ഹരമൂലേ ഹരേ ഹരാവിത്യേകാക്ഷരമാലായാം അഭൂൽ ധൈൎയ്യേ ധീരത്വേച അഗാധിനാഥഃ അഗാനാം പൎവ്വതാനാം ശൈലവൃക്ഷൌ നഗാവഗാവിത്യമരഃ അധിനാഥഃ അധിപതിഃ ഹിമവാനിത്യൎത്ഥഃ ധൈൎയ്യേണ ഹിമവാനിതി വാല്മീകിഃ ധാത്രീഭരണേധാത്ര്യാ ഭുവഃ വിപുലാ ഗഹ്വരീധാത്രീത്യമരഃ ഭരണേ ധാരണേ ഉരഗാധിനാഥ ഇതി പദമേകമത്ര ഉരഗാധിനാഥഃ പന്നഗപതിരനന്തഇത്യൎത്ഥഃ തഥാചാതികോപനത്വേ കാളവ്യാളഃ ആസ്ഥാനമാസ്ഥായാധിപതിത്വേ പരമേശ്വരഃ കുബേരശ്ച അതിബുദ്ധിത്വേ സഹസ്രവദനഃ സൎവ്വജ്ഞതായാം സൎവ്വജ്ഞഃ ധീരത്വേഹിമവാൻ ഭൂഭരണേചാനന്തൊഭൂദിതിഭാവഃ അത്രൈകസ്യൈവബഹുധൊല്ലേഖാദുല്ലേഖാലങ്കാരഃ ൬

യൊസൌ ച സപ്തീഭശതാംഗപത്തി
സംപത്തിസാന്ദ്രേ സ്വപുരേ നിതാന്തം।
സക്തോപ്യസക്തഃ സമഭൂത്സദാശാ
ജേതാപ്യജസ്രം പരവിത്തഹാരീ॥ ൭

യ ഇതി। യൊസൌ സ ഏഷ ഇതി കൎത്താ സപ്തീഭശതാംഗപത്തിസംപത്തിസാന്ദ്രേ സപ്തയഃ തുരംഗാഃ ഹയസൈന്ധവസപ്തയ ഇത്യമരഃ ഇഭാ ഗജാശ്ച ഇഭഃസ്തംബേരമഇത്യമരഃ ശതാംഗാ സ്യന്ദനാശ്ച ശതാംഗസ്സ്യന്ദനൊരഥഃ ഇത്യമരഃ പത്തയഃ പദാതയഃ പദാതിപത്തിപദഗാ ഇത്യമരഃ സംപത്തിഃ ശ്രീശ്ച സംപത്തിഃശ്രീശ്ചലക്ഷ്മീശ്ചേത്യമരഃ ഏതാഭിഃ സാന്ദ്രേ നിബിഡേ സ്വപുരേ ആത്മനഗരേ നിതാന്തമധികം സക്തോപ്യാസക്തിമാനപി അസക്തഃ സക്തിരഹിത ഇതിവിരോധഃ എ പരമേശ്വരേ സക്തിഃ ഭക്തിഃ തദ്വിശിഷ്ട ഇത്യവിരൊധഃ അകാരൊബ്രഹ്മവിഷ്ണ്വീശകമഠെ ഇത്യേകാക്ഷരമാലായാം

സമൃദ്ധിതിലുങ് സംബഭൂവേത്യൎത്ഥഃ സദാ സൎവ്വദാ ആശാജേതാ ആശായാ അഭിലാഷസ്യ ദിശശ്ച ജേതാ ആശാദിഗഭിലാഷയോരിതിസാരസ്വതഃ। അജസ്രം പരവിത്തഹാരീ സൎവ്വദാന്യധനഹാരീ ശത്രുവിത്തഗൃഹീതാചേത്യവിരോധഃ അഭിയാതിപരാരാതിരിത്യമരഃ സമൃദ്ധിത്യത്രാപ്യനുഷംഗഃ തഥാചരഥഗജതുരഗപദാതിധനനികരസമൃദ്ധ്യേ സ്വപുരേതിസക്തോപി പരമേശ്വരഭക്തിമാൻ ദിക്ജേതാ ശത്രൂണാം വിത്തഹരണശീലശ്ചാഭവദിതിഭാവഃ അത്രസ്വപുരേസക്തോപ്യസക്തഃ ജിതാഭിലാഷോപ്യന്യവിത്തഹാരീതി വിരോധാഭാസോലങ്കാരഃ ൬

ചന്ദ്രാന്വവായപ്രഭവോപി യോസൌ
സൂൎയ്യാശ്രയോഭൂദിതി യന്ന ചിത്രം।
ഭൂപോപി സൻ ഭൂരിനിധിൎവ്വിവാദീ
ദാസോ ബഭൂവേതി വിചിത്രമേതൽ ॥ ൭

ചന്ദ്രേതി। യോസൌസോയമിതി കൎത്താ ചന്ദ്രാന്വവായപ്രഭവോപി ചന്ദ്രസ്യേന്ദോരന്വവായാൽ പ്രഭവതി ജായതഇതി സ തഥാപി സൂൎയ്യാശ്രയഃ സൂൎയ്യോ മാൎത്താണ്ഡഃ ആശ്രയഃ ഭജനീയഃ യസ്യ സഃ സൂരീണാം ധീമതാം ധീമാൻസൂരിഃ കൃതിരിത്യമരഃ। ആശ്രയോഭൂൽ ആശ്രയണീയോ ബഭൂവേതി യൽ തൽ ചിത്രന്ന ആശ്ചൎയ്യന്നേത്യൎത്ഥഃ ചന്ദ്രോപി പ്രതിമാസമാശ്രയതി ഭാസ്വാന്നിധ്യം തൽകുലീനസ്യ സൂൎയ്യാശ്രയതൈ്വ കിഞ്ചിത്രമിതിഭാവഃ। ബുധവംശോൽപന്നസ്യ ബുധാശ്രയതൈ്വ കിഞ്ചിത്രമിതി ച ഭാവഃ അസൌ ഭൂപോപി ഭൂപതിരപി ഭൂരിനിധിഃ ബഹുനിക്ഷേപവാനപി വിവാദീ വ്യവഹാരവേദ്യപി ദാസോ ഭൃത്യഃ വിദിതാത്മാചാഭൂൽ യദ്വാ അസൌ ഭൂപോപി ഭൂപതിരപി വിവാദീ വ്യവഹാരകഃ വിവാദോവ്യവഹാരഃസ്യാദിത്യമരഃ ബഭൂവാഭൂദിതിയൽഭൂരിനിധിഃ ഭൂരയോ വിധയോ നിക്ഷേപാനി യസ്യ സതഥാ സന്നപി ദാസോഭൃത്യഃ വിദിതാത്മാച ബഭൂവേത।യൽ ഏതദ്വിചിത്രം ആശ്ചൎയ്യം ദാസോഭൃത്യേച ശൂദ്രേച ജ്ഞാതാത്മനീതിമേദിനീ തഥാച യുക്തായുക്തചിന്തനേന ദുഷ്ടാന്നിരസ്യ ശിഷ്ടാൻ പുഷ്ടാദരം രക്ഷകഃ ഖലു ക്ഷിതീശ്വരഃ സോപി വിവാദീ വിവിച്യ വക്തും ശീലമസ്യാസ്തീതി വിവാദീ ബഭൂവേതി യച്ച ഭൂരിനിധിരപി ദാസോ ബഭൂവേതിയച്ച തച്ചിത്രമിതിഭാവഃ ൭

യോയഞ്ജനാനാമവനേന സമ്യൿ
തഥാഗളസ്യാധികമഞ്ജുളിമ്നാ।
കളേബരസ്യ പ്രഭുരുച്ഛ്രയേണ
സ്ഫുടം സമം മന്ദരമാതതാന॥ ൮

യോയമിതി। യോയം പ്രഭുഃ നരാധിപഇത്യൎത്ഥഃ ജനാനാം പ്രജാനാംസമ്യൿസാധു അവനേന പാലനേന മമ്മധുസൂദനേം മോദയമ്മേ സമമയേപി സ്യാദ്വി

ഷമെ മധുസൂദനഇതി മെദിനീ സ്ഫുടംവ്യക്തം യഥാതഥാ സമം സമാനമാതതാ നെതിലിട് വക്ത്രേ തഥാ ഗളസ്യ കണ്ഠൊഗളൊഥ ഗ്രീവായാമിത്യമരഃ അധിക മഞ്ജുളിമ്നാ അതിമനൊഹരതയാ ദരം ശംഖം ദരൊസ്ത്രിയാംഭയെശംഖെശം ഖ ഇത്യമരഃ സമമിത്യനുഷംഗഃ ആതതാന കളെബരസ്യ ഗാത്രസ്യ അഥ കളെ ബരം ഗാത്രം വപുരിത്യമരഃ ഉച്ഛ്രയെണ ഉന്നത്യാ മന്ദരമിതീത്യത്രൈകംപദം മന്ദരം മന്ദരപൎവ്വതം സമന്തുല്യമാതതാന। തഥാച മധുരിപുരിവ പ്രജാപാലകഃ ശംഖഇവാതിരമണീയരെഖാത്രയവിശിഷ്ടകണ്ഠഃ കളെബരൊന്നതിസമീകൃതമ ന്ഥാനാചലശ്ചാഭവദിതിഭാവഃ ആൎത്ഥീ ഉപമാ। വൃ

മനൊഹരൊഭൂദ്വനിതാഗണാനാം
യൊയന്തനുമാനിവ മീനകെതുഃ।
അദഭ്രദാരിദ്ര്യവതാഞ്ജനാനാം
ബഹുപ്രദൊംഗെശ ഇവ പ്രശസ്തഃ॥ ൻ

മനൊഹരഇതി। യൊയം സഏഷഃ വനിതാഗണാനാം സ്ത്രീജനാനാം തനു മാൻ മൂൎത്തിമാൻ മീനകെതുഃ മദനഇവ പ്രദ്യുമ്നൊമീനകെതനഇത്യമരഃ മനൊ ഹരഃ ചിത്തഹാരീ അഭൂൽ ലങ് ബഭൂവഅദഭ്രദാരിദ്ര്യവതാം അദഭ്രംബഹു അദഭ്രം ബഹുളമിത്യമരഃ ദാരിദ്ര്യം നിഃസ്വത്വമെഷാമസ്തീതി തദ്വതാം ജനാനാം നരാ ണാം ബഹുപ്രദഃ ബഹു ബഹുളം യഥാതഥാ പ്രകൎഷെണ ഉൽമനസ്സയാദദാതീതി സ തഥാംഗെശഃ അംഗദെശാധിപഃ കൎണ്ണഇത്യൎത്ഥഃ സ ഇവ പ്രശസ്തഃ പ്രസിദ്ധ ശ്ചാഭൂദിത്യനുഷംഗഃ തഥാച സീമന്തിനീനാമന്തഃകാന്തകലാടനെത്രാഗ്നിശിഖാ ഖപ്ലുഷ്ടിതാവയവഃ കിലാനംഗഃ സ ഇദാനീം മൂൎത്തിമാനിവ ചിത്തഹരഃ കിഞ്ചാ തിദാരിദ്ര്യപീഡിതജനാനാം ബഹുളമണിഭൂഷണാംബരവസുമഹാബലതുരംഗ സ്തംബെരമാദീനാം ദാതാ തപനജാത ഇവ പ്രസിദ്ധൊഭൂദിതിഭാവഃ। ഉപമാ ലങ്കാരഃ। ൻ

യസ്യാസ്യ ഗാമംഗദനിൎവ്വിശെഷ
മാബിഭ്രതൊവെശ്മ നയൊദിതാഭിഃ।
കൊശീബഭൂവായതിഭിൎദ്ധനാനാം
വിശ്വം രിപൂണാം കുതുകെന സാൎദ്ധം॥ ൫൦

യസ്യെതി। അംഗദനിൎവ്വിശെഷം അംഗദാഭ്യാം കെയൂരാഭ്യാം കെയൂരമം ഗദന്തുല്യംഇത്യമരഃ। നിൎവ്വിശെഷം സമാനം യഥാതഥാ ഗാം ഭൂമിം ഗൌൎജ്ജാ കുംഭിനീത്യമരഃ ആബിഭ്രതൊ വഹതഃ ഭുജാഭ്യാമിതിശെഷഃ യസ്യയാദൃശസ്യാസ്യ മലയദ്ധ്വജസ്യ വിശ്വം സമസ്തം വെശ്മഗൃഹാണി വെശ്മെതി ജാത്യെകവചനം നയൊദിതാഭിഃ നയെന നീത്യാ ഉദിതാഭിരുൽപന്നാഭിഃ ധനായതിഭിഃ ധനാ നാം സമ്പദാം ആയതിഭിഃ ആഗമനൈഃ രിപൂണാം ശത്രൂണാം കുതുകെന കു തൂഹലെന സാൎദ്ധം കൊശീബഭൂവ ധനനിക്ഷെപസ്ഥാനമഭൂൽ കുതുകപക്ഷെ മുകുളീബഭൂവെത്യൎത്ഥഃ യഥാഹാനന്തഭട്ടഃ ആബിഭ്രതൊധരണിമംഗദനിൎവ്വിശെ

ഷമിതി തഥാച ഭുജഗപതിവൃദ്ധഭോഗാഭോഗളജഭവിതാംഗരാലംകൃതിതുല്യമ വനീതലമാവഹതൊസ്യ ന്യായസമ്പാദിതവസുഭിസ്സകലമപിഗൃഹം കൊശസ്ഥാനമഭൂൽ കിഞ്ചാനെനൈവ മലയദ്ധ്വജരിപൂണാമപി കളുകമ്മകളതാമവാപെതിഭാവഃ സഹൊക്തിരലങ്കാരഃ। ൧൦

ഗുണാധികത്വെന നൃപെണ മന്ദൊൽ
കണ്ഠാഃ കൃതായെനജനാശ്ചജന്യ്യാ।
ഫലവ്രജെനൈവ രസാലസാല
സ്തൊമസ്യ പുഷ്പാവലിസൂതികാലെ॥ ൧൧

ഗുണെതി। ജനാഃ മന്ദജാഃ യെന നൃപെണ ഗുണാധികത്വെന ഗുണൈഃ സൌശില്യാദിഗുണൈഃ അധികഃ ശ്രെഷ്ഠസ്തസ്യ ഭാവസ്തത്വന്തെന നിമിത്തെന ജന്യൈ തൽപിതരി ചത്വരെത്ഥ കുലശെഖരവിഷയഇത്യൎത്ഥഃ ജന്യഃസ്യാൽ ജനകെ പുമാനിതി മെദിനീ രസാലസാലസ്തൊമസ്യ രസാലസാലാഃ ചൂതവൃക്ഷാഃ ആമ്രഃചൂതൊരസാലഇത്യമരഃ കജസ്സാലഇത്യമരഃ തെഷാം സ്തൊമസ്യ സമൂഹസ്യ സ്തൊമൌഘനികരവ്രാതഇത്യമരഃ ഫലവ്രജെന ഫലസമൂഹെന ഗുണാധികത്വെനെത്യത്രാപ്യത്രാഷംഗഃ രസത്വപഗുണാധിക്യെനെത്യൎത്ഥഃ പുഷ്പാവലിസൂതികാലെ കുസുമശ്രെണ്യുജ്ജനനസമയ ഇവ മന്ദൊൽകണ്ഠാഃ മന്ദാ ശാന്താ ഉൽകണ്ഠാ ഉൽകലികാ ഉൽകണ്ഠൊൽകലികെത്യമരഃ സാച അലഭ്യവിഷയെ രാഗെ വെദനാ മഹതീ തു യാ। സംശൊഷണീ തു ഗാത്രാണാം ഇത്യുക്തലക്ഷണാ യെഷാം തെ തഥാഭൂതാഃ കൃതാഃ തഥാച മലയദ്ധ്വജഗുണാധിക്യെന തൽപിതരി വീതൊൽകണ്ഠാ ജനാ ബഭൂവുഃ യഥാവാ ചൂതഫലരസാതിശയെന തജ്ജനകരസാലകുസുമസൂതികാലെ ശാന്താഭിലാഷാഃ തദ്വദിതിഭാവഃ ദൃഷ്ടാന്തൊപമയൊഃ സങ്കരഃ ൧൧

അഥ രാജ്ഞൊ മാഹാത്മ്യപ്രകടനാനന്തരം അശ്വമെധ
ബീജഭൂതാം കഥാമവതാരയതി.

തസ്യാനഘം മീനദൃശാ സമെതാം
ഹാലാസ്യനാഥം ഭജതൊപി ദെവ്യാ।
ആസിൽ സമാനാ മയുതം നൃപസ്യ
നാപത്യമബ്ജാനനയശെഖരസ്യ॥ ൧൨

അസ്യെതി മീനദൃശാ മീനാക്ഷ്യാ സമെതം യുക്തം ഹാലാസ്യനാഥം സുന്ദരെശ്വരം ദെവ്യാ മഹിഷ്യാ സമം ദെവീകൃതാഭിഷെകയാ മിത്യമരഃ സമാനാം വൎഷാണാം ശരൽ സമാഇത്യമരഃ അയുതം ദശസഹസ്രമിത്യൎത്ഥഃ താവൽ പൎയ്യന്തമിതി യാവൽ അനഘം പ്രതിദിനം ഭജതഃ സെവതഃ അബ്ജാനനയശെഖരസ്യ ചന്ദ്രാനനവായചൂഡാമണെഃ അസ്യ മലയദ്ധ്വജസ്യെത്യൎത്ഥഃ അപത്യം സന്താനം അപത്യം തൊകം തയൊസ്സമെ ഇത്യമരഃ നാസീൽ നാഭവൽ മീന

നയനാനന്ദിതം സുന്ദരേശ്വരം മഹിഷ്യാ സഹാനുദിനം അയുതവത്സരപൎയ്യന്ത കാലമാരാധയതൊസ്യാപത്യം നാസീദിതി ഭാവഃ സ്മരണമാത്രേണാതിമാത്രമാതുലപാതകകളഭകണ്ഠീരവസ്യ ശിതികണ്ഠസ്യായുതവത്സരപൎയ്യന്തമനുദിന മാരാധനരൂപകാരണേ സത്യപി സന്താനപ്രതിബന്ധകകില്ബിഷാപക്ഷയരൂപകാൎയ്യാനൽപത്തെൎവ്വിശേഷോക്തിരലങ്കാരഃ ൫൨

ആസാദ്യ സമൃദ്ധ്വസതിം കദാചിൽ
കലാനിധിൎഗ്ഗോപതിലാളനീയഃ।
ശശീവ സത്ഭിസ്സമുപാസ്യമാനഃ
സ രോഹിണീം സ്വാം ഗൃഹിണീമഭാണീൽ॥ ൫൩

ആസാദ്യേതി॥ കലാനിധിഃ കലാനാം ചതുഃഷഷ്ടികലാനാം അന്യത്ര ഷോഡശഭാഗാനാം നിധിരാവാസഭൂമിഃ ഗോപതിലാളനീയഃ ഗോപതിഭിഃ ഭൂപതിഭിഃ അന്യത്ര പശുപതിനേത്യൎത്ഥഃ ലാളനീയഃ ലാള്യമാനഃ സത്ഭിഃ സജ്ജനൈഃ അന്യത്ര സതഃ ശ്രേഷ്ഠാഃ ദേവാ നക്ഷത്രാണി ച തൈസ്സമുപാസ്യമാനഃ സമ്യക് ദിവാനിശം ഉപാസ്യമാനഃ സേവ്യമാനഃ സഃ മലയധ്വജ ഇത്യൎത്ഥഃ കദാചിൽ ഏകദാ സമൃദ്ധിത്വവ്യയം ശോഭമാനമിത്യൎത്ഥഃ വസതിം ഗൃഹം അന്യത്ര രാത്രിം വസതീരാത്രിവേശ്മനോരിത്യമരഃ ആസാദ്യ പ്രാപ്യ രോഹിണീം രോഹിണീനാമ ദക്ഷദുഹിതാ ചന്ദ്രസ്യാതിപ്രിയാ കാചന യോഷിൽ താം രാജാ ചന്ദ്ര ഇവ രാജാ മൃഗാങ്കേ ക്ഷത്രിയ ഇത്യമരഃ സ്വാം ആത്മീയാം ഗൃഹിണീം പത്നീമഭാണീൽ ഉക്തവാൻ രാത്രൌ രോഹിണീം ചന്ദ്ര ഇവ സ്വഗൃഹിണീം ഉക്തവാനിതിഭാവഃ ശ്ലിഷ്ടോപമാ ൫൩

അയേ മയോൎവ്വീപതയോ ജിതാസ്തേ
യേ ജയ്യതാം പ്രാപുരമൎത്ത്യപക്ഷൈഃ।
രത്നാന്യശേഷാണ്യപി സംഭൃതാനി
യാന്യന്യരാജന്യസുദുൎല്ലഭാനി॥ ൫൪

അയേതി। അയേതി സംബോധനാൎത്ഥകമവ്യയം ഹേ പത്നി യേ ഉൎവ്വീപതയഃ ഭൂപതയഃ അമൎത്ത്യപക്ഷൈഃ ഇന്ദ്രോപേന്ദ്രാദിവൃന്ദാരകബൃന്ദൈരപി അജയ്യതാം ജേതും ശക്യാ ജയ്യാഃ "ജയ്യോ യശ്ശക്യതേ ജേതു" മിത്യമരഃ തഥാ ന ഭവന്തീതി അജയ്യാഃ തേഷാം ഭാവോജയ്യതാ താം പ്രാപുരവാപുഃ മയാകൎത്ത്രാ തേ രാജാനഃ ജിതാ വിജിതാ യാനി താനി തത്തൽജാതി ശ്രേഷ്ഠവസ്തൂനി "രത്നം സ്വജാതി ശ്രേഷ്ഠേ" പീത്യമരഃ യദ്വാ വജ്രാദിരത്നാനീത്യൎത്ഥഃ അന്യരാജന്യസുദുൎല്ലഭാനി ഇതരനരപതിഭിഃ ദുഃഖേനാപ്യപ്രാപ്യാണി അശേഷാണി സമസ്താനി താനീതി യോജ്യം യത്തദോൎന്നിത്യസംബന്ധാൽ സംഭൃതാനി സംപാദിതാനീത്യൎത്ഥഃ ഇന്ദ്രാദിഭിരപ്യവിജിതനൃപതിതിലകാൻ വിജിത്യാശേഷരത്നാന്യാഹൃതാനീതിഭാവഃ। ൫൪

കൃൽസ്നാ മഹീ മെ വശവൎത്തിനീ സാ
യസ്യാ നദീനൊ വസനം ബഭൂവ ।
യാ രത്നഗൎഭാ യദധീശതായാം
തപൊ ജനാ ദുഷ്കരമാചരന്തി ॥ ൧൪

കൃൽസ്നെതി। യസ്യാ ഭുവ ഇത്യൎത്ഥഃ നദീനഃ നദീനാം സരിതാം "നദീ സരിദി" ത്യമരഃ ഇനഃ പതിഃ സരിൽപതി രിതി യാവൽ വസനം അംശുകം "ചെലം വസനമംശുക" മിത്യമരഃ ബഭൂവാഭൂൽ യഥാഹ ഭൊജഃ "യസ്യാഃ പൃത്ഥ്വ്യാ വസനമുദധി" രിതി യാ ഭൂഃ രത്നഗൎഭാ രത്നാനി മണയൊ ഗൎഭെ അന്തൎയ്യസ്യാഃ സാ തഥാ ജനാ നരാഃ യദധീശതായാം യസ്യാഃ ഭൂമെഃ അധീശതായാം പതിത്വെ വിഷയെ നിമിത്തെ വാ ദുഷ്കരം ദുഃഖെനാപി കൎത്തുമശക്യം തപ ആചരന്തി കുൎവ്വന്തി കൃൽസ്നാ അഖിലാ സാ മഹീ ഭൂമിഃ മെ മമ വശവൎത്തിനീ സ്വാധീനാഭൂദിത്യൎത്ഥഃ തഥാ ച നിഖിലാ വിപുലാപി മമാധീനെതിഭാവഃ। ൧൪

ദ്വീപാസ്സമസ്താ അപി നിൎജ്ജിതാസ്തെ
യെഷാമുദന്വാൻ പരിഖാ ബഭൂവ ।
കൃതാ മഖാസ്തെ ഭുവി ഭൂരിസാദ്ധ്യാഃ
പ്രീണാതി യൈരിന്ദ്രമുഖാമരൌഘഃ ॥ ൧൫

ദ്വീപാഇതി। ഉദന്വാൻ ഉദധിഃ ഉദന്വാനുദധിസ്സിന്ധുരിത്യമരഃ യെഷാം ദ്വീപാനാമിത്യൎത്ഥഃ പരിഖാ ഖെയം ഖെയന്തു പരിഖെ ത്യമരഃ ബഭൂവ അഭവൽ മയെതിശെഷഃ നിഖിലാസ്സമസ്താസ്തെദ്വീപാ അന്തരീപാണി ദ്വീപൊസ്ത്രീയാമന്തരീപമിത്യമരഃ നിൎജ്ജിതാഃ വിജിതാഃ യൈഃ മഖൈരിത്യൎത്ഥഃ ഇന്ദ്രമുഖാമരൌഘഃ ഇന്ദ്രൊ മഘവാ മുഖെ പുരൊഭാഗെ യെഷാന്തെ തഥൊക്താ അമരാ ദെവാഃ തെഷാമൊഘഃ സമൂഹഃ സ്തൊമൌഘനികര ഇത്യമരഃ പ്രീണാതി പ്രീതൊ ഭവതി ഭുവി ഭൂമൌ ഭൂരിസാദ്ധ്യാഃ ഭൂരിഭിഃ സുവൎണ്ണൈഃ സാദ്ധ്യാഃ സാധിതവ്യാഃ യദ്വാ ഭൂരിണാ ബ്രഹ്മണാ സാധനീയാഃ യദ്വാ ഭൂരിഃ വിഷ്ണുഃ സാദ്ധ്യ ആസാദിതവ്യൊ യൈരിതി വാ യജ്ഞൊ വൈ വിഷ്ണുരിതി ശ്രുതെഃ ഭൂരിൎന്നാവാസുദെവെച ഹരെപി പരമെഷ്ഠിനി നപുംസകം സുവൎണ്ണെ ച പ്രാജ്ഞെസ്യാ ദ്വാച്യലിംഗകമിതി മെദിനീ തെ മഖാഃ ക്രതവൊപി സപ്തതന്തുൎമ്മഖഃ ക്രതുരിത്യമരഃ കൃതാഃ അനുഷ്ഠിതാഃ തഥാച ജാംബൂനദഗിരിപരിസരജാതജംബൂനഗപ്രസിദ്ധാഭിധാനം ഇദമന്തരീപം പരം ന ജിതം കിന്തു ഇക്ഷ്വാദ്യശെഷാംബുധിപരിവെഷ്ടിതാന്യന്തരീപാണി സൎവ്വാണി ജിതാനി സൎവ്വെ ക്രതവൊപി കൃതാ ഇതിഭാവഃ ൧൫

മയാത്ര വെദ്യാ വിദിതാശ്ച വിദ്യാഃ
യാഃ കീൎത്തിസൌധ്യൊത്ഥനായപ്രദാത്ര്യഃ ।

കൃതാശ്ച ധർമ്മാ ഗൃഹിണാ വിധേയാ
യേ സ്വർഗ്ഗഭോഗാദികൃതോ ജഗത്യാം ॥ ൧൭

മയേതി। അത്ര ഭൂമൌ യാ വിദ്യാഃ വേദവേദാംഗാദിവിദ്യാഃ കീർത്തിസൌഖ്യാർത്ഥനയപ്രദാത്ര്യഃ യശസ്സുഖിതാധനവിനയപ്രദായിന്യഃ മയാ കർത്രാ വേദ്യാ വേദിതവ്യാഃ താ ഇത്യധ്യാഹാരഃ വിദ്യാ ഇത്യർത്ഥഃ വിദിതാഃ ജ്ഞാതാഃ ജഗത്യാം ഭൂമൌ ഗൃഹിണാ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമവതാ ജനേനേത്യർത്ഥഃ യേ ധർമ്മാഃ ശ്രേയാംസി വിധേയാഃ കർത്തവ്യാഃ സ്വർഗ്ഗഭോഗാദികൃതഃ നാകസുഖാദികാരിണഃ തേ ച കൃതാഃ നിഖിലാ അപി വിദ്യാ വിദിതാഃ യേ ച ഗൃഹസ്ഥേനാനുഷ്ഠിതവ്യാഃ ഇഹപരസാധനാഃ ധർമ്മാസ്തേ ചാചരിതാ ഇതി ഭാവഃ ൧൭

തീർത്ഥാന്യനന്താന്യപി സേവിതാനി
യാന്യംഹസാം നാശകരാണി ധാത്ര്യാം।
ശ്രുതാശ്ച ഗാഥാ വിവിധാശ്ച ബഭ്രോ
ർദ്ധർമ്മാർത്ഥകാമാൻ ദദതീഹ യാസ്താഃ ॥ ൧൮

തീർത്ഥാനീതി ധാത്ര്യാം ഭൂമൌ വിപുലാ ഗഹ്വരീ ധാത്രീത്യമരഃ അംഹസാം പാപാനാം അംഹോ ദുരിതദുഷ്കൃതമിത്യമരഃ നാശകരാണി നാശമന്തം കുർവ്വന്തീതി തഥാ യാനി തീർത്ഥാനി ഗംഗാദിപുണ്യതീർത്ഥാനി "നിപാനാഗമയോസ്തീർത്ഥമൃഷിജുഷ്ടജലേ ഗുരൌ" ഇത്യമരഃ അനന്താനി അസംഖ്യാനി താനി തീർത്ഥാന്യപീത്യർത്ഥഃ സേവിതാനി ആശ്രിതാനി മയേതിശേഷഃ ഇഹ ലോകേ ബഭ്രോഃ ഹരിഹരയോഃ "ബഭ്രുർവൈശ്വാനരേ ശൂലപാണൌ ച ഗരുഡധ്വജ" ഇതി മേദിനീ യാ ഗാഥാഃ പുരാണാദ്യുപാഖ്യാനാനി ധർമ്മാർത്ഥകാമാൻ സുകൃതസുവാഞ്ഛിതവിഷയാൻ ദദതി വിതരന്തി വിവിധാ നാനാരൂപാഃ താ ഗാഥാശ്ചേത്യർത്ഥഃ ശ്രുതാഃ ആകർണ്ണിതാഃ മയാ തീർത്ഥാടനമപി കൃതം ഹരവഞ്ച സേവിതാഃ ശൈവവൈഷ്ണവ്യോ ഗാഥാശ്ച ശ്രുതാ ഇതി ഭാവഃ। ൧൮

കിമർത്ഥമുക്തൈരിതി ചേദാഹ

തഥാപി സംപ്രത്യനപത്യഭാവാൽ
പൂർത്തിർന്ന മേ മാന്യതമാനുഭാവേ।
പൂർണ്ണോ ഹി മർത്ത്യഃ പ്രജയേത്യജസ്ര
മാമ്നായവാക്യം പ്രഥിതം പൃഥിവ്യാം ॥ ൧൯

തഥാപീതി ഹേ മാന്യതമാനുഭാവേ അതിമാനനീയപ്രഭാവേ തഥാപി ഏവമഖിലാഭീഷ്ടപൂർണ്ണത്വേപീത്യർത്ഥഃ സംപ്രതീദാനീം മേ മമാനപത്യഭാവാൽ നവിദ്യതേ പത്യം യസ്യ സോനപത്യഃ തസ്യ ഭാവാൽ അപുത്രതയാ ഹേതോരിത്യർത്ഥഃ പൂർത്തിഃ പൂർണ്ണതാ ന നാസ്തീത്യർത്ഥഃ ഹിയസ്മാൽ പൃഥിവ്യാം ഭൂമൌ പ്രജയാ പുത്രേണൈവ മർത്ത്യഃ മനുഷ്യഃ പൂർണ്ണഃ സംപൂർണ്ണഃ ഇതീദൃശം

ആമ്നായവാക്യം വെദവചനം വെദആമ്നായ ഇത്യമരഃ അജസ്രം സൎവദാ പ്രഥിതം പ്രസിദ്ധം പ്രജയാ ഹി മനുഷ്യഃ പൂൎണ്ണഃ ഇതിശ്രുതിവാക്യഗതസ്യ ഹിശബ്ദസ്യൈവകാരാൎത്ഥാംഗീകാരാൽ പുത്രെതരൈൎവിദ്യാധനാദിഭിൎമ്മൎത്ത്യസ്യ പൂൎണ്ണതാ വിരസ്താ സംപ്രതി മമാപ്യപുത്രതയാൽ സംപദാദീനാം സതെപി പരിപൂൎണ്ണതാ നാസ്തീതിഭാവഃ അൎത്ഥാന്തരന്യാസൊലങ്കാരഃ ൧൯

പ്രായെണ ലൊകെ ഖലു സപ്തതന്തുഃ
ഫലപ്രദസ്തന്തുമതാമിതിദ്ധ്യാഃ ।
വദന്തി സന്തഃ ശ്രുതിവാക്യചിന്താ
സന്ദാനിതാന്തഃകരണാ മഹാന്തഃ ॥ ൨൦

പ്രായെണെതി। ലൊകെ ഭൂതലെ സപ്തതന്തുൎമ്മഖഃ സപ്തതന്തുൎമ്മഖഃ ക്രതുരിത്യമരഃ പ്രായെണ ബാഹുല്യെനെത്യവ്യയം തന്തുമതാം പുത്രവതാം തന്തുഃ സ്യാൽ സന്തതാവിതി സാരെ ഫലപ്രദഃ സ്വൎഗ്ഗാദിഫലദഃ ഇത്യെവം ശ്രുതിവാക്യചിന്താസന്ദാനിതാന്തഃകരണാഃ ശ്രുതിവാക്യാനാം വെദവചനാനാം ചിന്തയാ താൽപൎയ്യപൎയ്യാലൊചനയാ സന്ദാനിതം ബദ്ധം ബദ്ധെസന്ദാനിതമിത്യമരഃ അന്തഃകരണം മനൊ യെഷാന്തെ തഥൊക്താ മഹാന്തഃ സന്തഃ സജ്ജനാ വദന്തി അഭിദധതി ഖല്വിതി പ്രസിദ്ധൌ നാപുത്രസ്യ ലൊകൊസ്തീതിശ്രുതെഃ അനപത്യെനാനുഷ്ഠിതഃ ക്രതുഃ പരെപി സ്വൎഗ്ഗൊ നാസ്തീതി ഭാവഃ ജാതപുത്രഃ കൃഷ്ണകെശീതിശ്രുതിശ്ച ൨൦

ആദായ പാകം ധുരി മാതുരങ്ക
മാരൊപ്യ വത്സെതി തമാഹ്വയൻ യഃ ।
ആലിംഗ്യ തന്മൂൎദ്ധ്നി സപ്രമൊദം
ജിഘ്രത്യസാവെവ ഹി പുണ്യരാശിഃ ॥ ൨൧

ആദായെതി। യഃ മാതുഃ ജനന്യാഃ ധുരി പുരൊഭാഗെ വത്സ തൊകെത്യാഹ്വയൻ ആഹ്വാനം കുൎവ്വൻ സൻ തം താദൃശലളിതകളാലാപാദിഭിഃ ക്രീഡന്തമിത്യൎത്ഥഃ പാകമൎഭകം പൊതഃ പാകൊൎഭകഃ ഇത്യമരഃ ആദായ ഗൃഹീത്വാ അങ്കം ഉത്സംഗം ഉത്സംഗചിഹ്നയൊരങ്കഇത്യമരഃ ആരൊപ്യാധിരൊപ്യ സപ്രമൊദം പ്രമൊദെന തൊഷെണ സഹിതം യഥാതഥാ പ്രമൊദാമൊദസമ്മദാഇത്യമരഃ ആലിംഗ്യ പരിഷ്വജ്യ തന്മൂൎദ്ധ്നി തസ്യ ബാലസ്യ ശിരസി ജിഘ്രതി ആഘ്രാതി അസൌ പുമാനെവെത്യൎത്ഥഃ പുണ്യരാശിഃ കൃതപുണ്യപുംജഃ ഹീതി പ്രസിദ്ധൌ മാതുഃ പുരൊരചിതലീലം ബാലമാദായൊത്സംഗെ സംസ്ഥാപ്യാലിംഗ്യ യൊ വാ തദുത്തമാംഗം ജിഘ്രതി അസാവെവ കൃതസുകൃതരാശിഃ കലെതിഭാവഃ ൨൧

അംഗാനഷംഗൊത്ഭവശൎമ്മണെമം
സ്വാംഗൈരഭിഷിഞ്ചന്തമിമം സുധാം യഃ।

സ്വാങ്കെ സമാരൊപ്യ നതൊത്തമാംഗൊ
ഗണ്ഡസ്ഥലം ചുംബതി സൊതിധന്യഃ॥ ൨൨

അംഗെതി। യഃ സ്വാംഗെ സ്വദെഹെ അംഗാനുഷംഗൊൽഭവശൎമ്മണാ അംഗാനാമവയവാനാം അനുഷംഗാൽ സംയൊജനാൽ ഉൽഭവതീത്യുൽഭവം യച്ഛൎമ്മ സുഖം തെന ശൎമ്മശാതസുഖാനീത്യമരഃ സുധാമമൃതം അഭിഷിഞ്ചന്തം വൎഷന്തമിവ സ്ഥിതം ഇമം പുത്രം സ്വാങ്കെ സ്വസ്യൊത്സംഗെ സമാരൊപ്യ സ്ഥാപയിത്വാ നതൊത്തമാംഗൊ വിനതമസ്തകസ്സൻ ഉത്തമാംഗം ശിരഇത്യമരഃ ഗണ്ഡസ്ഥലം കപൊലതലം ചുംബതി സഃ പുമാനിത്യൎത്ഥഃ അതിധന്യഃ അത്യന്തം കൃതാൎത്ഥ ഇത്യൎത്ഥഃ അവയവസ്പൎശമാത്രെണ സുധാവൎഷവദാഹ്ലാദകാരിണമൎഭകം യൊ വാ സ്വഗണ്ഡസ്ഥലെ ചുംബതി സ ഏവാതിധന്യ ഇതിഭാവഃ.

കിഞ്ചാനപത്യത്വമസഹ്യമെതൽ
സത്യാധിപത്യെപി മമാചലായാഃ।
സ്ഥൈൎയ്യെപി സമ്യക് സകലെന്ദ്രിയാണാ
മദൃക്ത്വമത്യന്തമിവെഹ ജന്തൊഃ॥ ൨൩

കിഞ്ചെതി। കിഞ്ച ഏതാവന്നെത്യൎത്ഥഃ മമാചലായാ ഭുവഃ അചലാനന്തെത്യമരഃ ആധിപത്യെ അധിപതിത്വെ സത്യപി ഏതദനപത്യത്വമപുത്രവത്വം ജന്തൊഃ ശരീരിണഃ ജന്തുജന്യുശരീരിണഇത്യമരഃ സകലെന്ദ്രിയാണാം വാക്പാദപാണ്യാദിനിഖിലാക്ഷാണാം സമ്യക് സാധു സ്ഥൈൎയ്യെ ദാൎഢ്യെ സത്യപി അത്യന്തമതിക്രാന്തൊ നിവൃത്തിൎയ്യസ്യ തൽ ഔഷധാദിനാപ്യവിനാശീത്യൎത്ഥഃ അദൃക്ത്വം ന വിദ്യെതെ ദൃശൌ യസ്യ സഃ അദൃക് തസ്യ ഭാവൊദൃക്ത്വം ആന്ധ്യമിതി യാവൽ തദിവാസഹ്യം ദുസ്സഹമിത്യൎത്ഥഃ രാജ്യാധിപത്യെ സത്യപി അപുത്രത്വമന്യെന്ദ്രിയപാടവെ സത്യപി അന്ധത്വമിവാസഹ്യമിതിഭാവഃ. ഉപമാലങ്കാരഃ.

മമൈതദത്യൎത്ഥമൃണം പിതൄണാ
മസഹ്യമംഭൊജദളായതാക്ഷി।
അരുന്തുദാലാനമിവാതിവെലാ
ദന്താവളസ്യൊജ്ഝിതമജ്ജനസ്യ॥ ൨൪

മമെതി। ഹെ അംഭൊജദളായതാക്ഷി സരസിജപലാശവിശാലലൊചനെ മമ പിതൄണാം പിതൃദെവാനാം ഏതദൃണം സന്തതിരൂപമൃണം ബ്രഹ്മചൎയ്യെണ ഋഷിഭ്യൊ യജ്ഞെന ദെവെഭ്യഃ പ്രജയാ പിതൃഭ്യഃ ഏഷ വാ അനൃണ ഇതിശ്രുതെഃ അത്യൎത്ഥമതിമാത്രം ഉജ്ഝിതമജ്ജനസ്യ ത്യക്തജലാവഗാഹസ്യ ദന്താവളസ്യ ഗജസ്യ, ദന്തീ ദന്താവലൊ ഹസ്തീത്യമരഃ അതിവെലമധികം യഥാ അതി അതിക്രാന്താ വെലാ മൎയ്യാദാ യസ്മിൻ തൽ അരുന്തുദാലാനമിവ അരുന്തുദം മൎമ്മസ്പൃക് യദാലാനം ബന്ധനസ്തംഭമിവ അരുന്തുദസ്തു മൎമ്മസ്പൃഗിത്യമരഃ അ

സഹ്യം ദുസ്സഹമിത്യർത്ഥഃ ത്യക്തമജ്ജനസ്യ ഗജസ്യാജസ്രമാലാനസ്ഥിതിരിവ മമാ
പി പിതൃണാമൃണമസഹ്യമിതി ഭാവഃ ഉപമാ ൨൪

കിമത്ര വാചാമതിവിസ്തരേണ
ജനോനപത്യഃ പിതൃഭിർവ്വിനിന്ദ്യഃ।
തപ്യേത്തപ്ഥാഖ്യാ ന്യജനൈർന്നികാമം
വന്ധ്യോധികസ്കന്ധയുതോപി സാലഃ॥ ൨൫

കിമിതി। അത്രാസ്മിൻ വിഷയേ വാചാമുക്തീനാം വിസ്തരേണ വിസ്താരേ
ണ കിം നകിമപി പ്രയോജനമിത്യർത്ഥഃ നികാമം തപ്യൈഃ തിലോദകസ്യാ
പ്യലാഭേന ഭൃശം സന്താപയുക്തൈഃ പിതൃഭിഃ പിതൃദൈവൈഃ അനപത്യോപു
ത്രോ ജനഃ മനുഷ്യഃ അദ്ധ്വന്യജനൈഃ പഥികൈഃ അദ്ധ്വനീനോദ്ധ്വഗോ
ദ്ധ്വന്യ ഇത്യമരഃ അധികസ്കന്ധയുതഃ ബഹുളശാഖാവിസ്താരവാനപി സ്കന്ധഃ
സ്യാൽപ്രപതൗ വംശേ സംപരായസമൂഹയോഃ। കായേ തരുപ്രകാണ്ഡേ ചേതി
മേദിനീ വന്ധ്യഃ അഫലഃ വന്ധ്യോഫലോവകേശീ ചേത്യമരഃ സാലഃ പാദപമാ
ത്രേ സ്യാദിതി മേദിനീ വിനിന്ദ്യഃ നിന്ദിതവ്യഃ യഥാവാ മിഹിരകിരണസന്താ
പോത്സാദ്ദ്ര്യദവയവൈരതിദുസ്സഹക്ഷുൽസംക്ഷോഭിതൈഃ പാന്ഥൈഃ ഫ
ലശൂന്യഃ തരുഃ നിന്ദ്യോ ഭവതി ഏവമതിമാത്രം പിതൃഭിരനപത്യഃ പുമാനപി
നിന്ദ്യ ഇതി ഭാവഃ ഉപമാ ൨൫

അപുത്രതാസ്വാസ്ഥ്യഹൃദേതി രാജ്ഞാ
സമീരിതാം സാധു ഗിരം നിശമ്യ।
രാജ്ഞ്യബ്രവീച്ഛൂരസുതേവ പാണ്ഡ്യം
പാണ്ഡ്യാധിപം പ്രാക്തനവിൽ പുരന്ധ്രീ॥ ൨൬

അപുത്രതേതി। ഇതി പൂർവ്വോക്തപ്രകാരേണ അപുത്രതാസ്വാസ്ഥ്യഹൃദാ
അപുത്രതയാ അനപത്യത്വേന ഹേതുനാ അസ്വാസ്ഥ്യം ഹൃൽ ഹൃദയം യസ്യ
തേന രാജ്ഞാ നരപതിനാ സമീരിതാം സമ്യഗുക്താം ഗിരം വാചം സാധു
സമ്യക് നിശമ്യ ശ്രുത്വാ പുരന്ധ്രീ സുചരിതാ പുരന്ധ്രീ സുചരിത്രേത്യമരഃ പ്രാ
ക്തനവിൽ പുരാതനൈതിഹാസാഭിജ്ഞാ രാജ്ഞീ രാജയോഷിൽ പാണ്ഡ്യാധി
പം പാണ്ഡ്യരാജ മലയദ്ധ്വജമിത്യർത്ഥഃ പാണ്ഡ്യം അംബാലികാസൂനും ശൂരസുതാ
കുന്തീവാബ്രവീൽ ഉവാച। അനപത്യസ്യ പാണ്ഡോഃ പ്രലപിതമവധാര്യ സാ
ന്ത്വയന്തീ കുന്തീവ മലയദ്ധ്വജം കാഞ്ചനമാലാ ചോക്തവതീത്യർത്ഥഃ ഉപ
മാ ൨൬

നൃപാലമൌലേ ഭവതോ വിലാപൈ
രലം കലാപാന്വയശേഖരസ്യ।
കോ വാ വിശാലേ വിപുലാതലേസ്മി
ന്നേവം കലാപോ വിലപത്യനല്പം॥ ൨൭

നൃപാലെതി। ഹെ നൃപാലമൌലെ നരപതിമസ്തകാലങ്കരണ കലാപാനായശെഖരസ്യ കലാപഃ ചന്ദ്രഃ തസ്യാനായഃ സന്താനഃ തസ്യ ശെഖരസ്യ ശിരൊഭൂഷണസ്യ കലാപസംഹതൌ ബർഹെ കാഞ്ച്യാം ഭൂഷണന്തരണയൊഃ। ചന്ദ്രെ വിദഗ്ദ്ധെപ്യാകല്പഭെദെഷ്വിതിമെദിനീ ഭവതസ്തവ വിലാപൈഃ പരിദെവനൈഃ വിലാപഃ പരിദെവനമിത്യമരഃ അലം പര്യാപ്തം ഇതഃപരം വിലാപൊ നകൎത്തവ്യ ഇതിഭാവഃ വിശാലെ വിസ്തീൎണ്ണെസ്മിൻ വിപുലാതലെ ഭൂതലെ വിപുലാ ഗഹ്വരീത്യമരഃ കൊ വാ കുലാപഃ കുശലഃ നകൊപീത്യൎത്ഥഃ ഏവമീദൃശം അനല്പം ബഹു യഥാതഥാ വിലപതി പരിശൊചതി കൊ വാ കലാപഃ പരിശൊചതീത്യനെന ന കൊപി പരിശൊചതീത്യെവം സ്ഥിതെ കലാപാനായശെഖരത്വാൽ ഭവതൊ വിലാപപ്രസക്തിൎന്നാസ്തി അതൊലം വിലാപൈരിതി ഭാവഃ ൨൭

തൽ പുംഗലാദ്യ പ്രതിപദ്യ ധൈൎയ്യം
ത്വം മംഗലാവാപ്തികരം ധരിത്ര്യാം।
വ്രതം മയാ സാദ്ധമിതൊ വിധെഹി
ദയിതിയയൈതാം ശ്രവസൊശ്ച ഗാഥാം॥ ൨൮

തദിതി। ഹെ പുംഗല സുന്ദരാകാര പുംഗലസ്സുന്ദരാകാര ഇതി മെദിനീ അദ്യ ഇദാനീം ധൈൎയ്യം ധീരതാം പ്രതിപദ്യ പ്രാപ്യ ധരിത്ര്യാം ഭൂമൌ മംഗലാവാപ്തികരം ശുഭസംപ്രാപ്തികാരി വ്രതം നിയമം ഇതഃപ്രഭൃതീത്യൎത്ഥഃ ദയിതയാ പത്ന്യാ ദയിതാ സഹധൎമ്മിണീത്യമരഃ മയാ സാദ്ധം വിധെഹി കുരുഷ്വ ഏതാം വക്ഷ്യമാണാം ഗാഥാം കഥാഞ്ച ശ്രവസൊഃ ശ്രൊത്രയൊഃ ശ്രുതിഃ സ്ത്രീ ശ്രവണം ശ്രവ ഇത്യമരഃ വിധെഹീതി ത്വമിതിചാനുഷംഗഃ തഥാചാ പുത്രത്വാത്രപവ്യസനം ദൂരതഃ സമുത്സാൎയ്യ സുകൃതീ സുകൃതമെവാപ്നൊതീതി ധൈൎയ്യമാസാദ്യ മയാ സഹ മംഗലാവാപ്തികരം നിയമമാധത്സ്വ ഇമാം കഥാഞ്ച ശൃണ്വിത്യുക്തവതീതി ഭാവഃ ൨൮

വിശ്വാവസൊരാസമഹം പ്രസൂതിഃ
സ്വൎഗ്ഗായിരാജഃ പ്രതനാവതാരെ।
വിദ്യാവതിത്യൎഘ്യഗുരൊഃ പ്രസാദാൽ
സംജ്ഞാഭവൽ സാൎത്ഥതമാ തദാ മെ॥ ൨൯

വിശ്വാവസൊരിതി പ്രതനാവതാരെ പൂൎവ്വജന്മനി പുരാണപ്രതനെത്യമരഃ സ്വൎഗ്ഗായിരാജഃ സ്വൎഗ്ഗായിനാം ദെവഗായകാനാം രാട് രാജാ തസ്യ രാജ്ഞി രാട് പാൎത്ഥിവ ഇത്യമരഃ വിശ്വാവസുനാമ്നൊ ഗന്ധൎവ്വരാജസ്യെത്യൎത്ഥഃ അഹം പ്രസൂതിഃ ദുഹിതാ പ്രസൂതിസ്തുഹിതൊപി സ്യാത്തനയെ ദുഹിതൎയ്യപീതി മെദിനീ ആസമഭൂവം തദാ തൽകാലെ മെ മമ അൎഘ്യഗുരൊഃ അൎഘ്യഃ പൂജ്യഃ അൎഘ്യഃ പൂജ്യഇതിമെദിനീ അൎഘ്യഃ കുശലഃ സ ചാസൌ ഗുരുഃ ജനകസ്സ

ന്യത്യർത്ഥഃ അംബേതി ഭർത്തൃസംബോധനം വാ പ്രസാദാൽ അനുഗ്രഹാൽ വിദ്യാവതി വിദ്യാ അസ്യാസ്സന്തീതി വിദ്യാവതീതി സാർത്ഥനാമാ യഥാർത്ഥാ സംജ്ഞാ യസ്യാ ഭവൽ ബഭൂവ തഥാ ച പൂർവ്വസ്മിൻ ജന്മനി വിശാലാവസോഃ പുത്രീ അഭവം തദാനീമഖിലഗായകകുലാഢ്യാവനൈകചതുരസ്യ പിതുരനുഗ്രഹാൽ പ്രാപ്തവിദ്യാതയാ വിദ്യാവതീതി യഥാർത്ഥാഭിധാസീദിതി ഭാവഃ ൨൯

തദൈവദ്ഭവൽ ഭാവകുലേ സ്ഥിതായാ
ഭക്തിർഭവാന്യാം മമ ശൈശവേപി ।
യാ ഭുക്തിമുക്ത്യോർജ്ജനനീ ജഗത്യാം
സംപ്രാർത്ഥ്യതേദ്യാപി മുമുക്ഷുഭിശ്ച ॥ ൩൦

തദേതി। ഭാവകുലേ ഭാവസ്യ പൂജ്യസ്യ ഭാവഃ പൂജ്യവിദുഷയോരിതി മേദിനീ കുലേ ഗൃഹേ അന്വയേ വാ സ്ഥിതായാ വർത്തമാനായാ മേ മമ തദാ തദാനീം ശൈശവേ ശിശുത്വേപി ശിശുത്വം ശൈശവമിത്യമരഃ ഭവാന്യാം ശിവായാം ശിവാ ഭവാനീത്യമരഃ ഭക്തിർജ്ജനാസക്തിരുദഭൂൽ സംബഭൂവ ഭുക്തിമുക്ത്യോരിഹപരത്ര ച ഭോഗമോക്ഷയോർജ്ജനനീ ജനയിത്രീ യാ ഭവാനീഭക്തിഃ ജഗത്യാം ഭൂമൗ മുമുക്ഷുഭിഃ മോക്ഷേച്ഛുഭിശ്ച അദ്യാപീദാനീമപി സംപ്രാർത്ഥ്യതേ സമർത്ഥ്യതേ സാ ഭക്തിരിത്യന്വയഃ തഥാചാതിദുസ്സഹപൂതികലായഗർഭപരിഭ്രമണഖിന്നൈർമ്മുമുക്ഷുഭിഃ യാ ഭക്തിഃ പ്രാർത്ഥ്യതേ താദൃശീ ചന്ദ്രചൂഡകുടുംബിനീഭക്തിഃ സർവ്വഗന്ധർവ്വകുലഗുരോഃ വിശാലാവസോർഗ്ഗൃഹസ്ഥിതായാ മമ ശിശുത്വ ഏവാതിസുലഭാ ബഭൂവേതി ഭാവഃ ൩൦

ഫാലദ്വിതീയാംഘ്രിസരോജബന്ധോഃ
ഫാലം തദാ വല്ക്കലമേവ ജാതം ।
തഥാ കലാപാദികലാപജാലം
മമാക്ഷമാലാവലിരേവ ഭർത്തഃ ॥ ൩൧

ഫാലേതി। ഹേ ഭർത്തഃ നാഥ തദാ തദാനീം ഫാലദ്വിതീയാംഘ്രിസരോജബന്ധോഃ ഫാലശ്ശൂലീ ഫാലഃ പുംസി മഹാദേവ ഇതി മേദിനീ തസ്യ ദ്വിതീയാ പത്നീ ദ്വിതീയാസഹധർമ്മിണീത്യമരഃ തസ്യാ അംഘ്രിസരോജേ ഇവ തയോർബ്ബന്ധുർമ്മിത്രിഃ യസ്യാസ്സാ തഥാഭൂതായാ മമ മേ വല്ക്കലം വല്കം വല്കം വല്കലമസ്ത്രിയാമിത്യമരഃ തദേവ ഫാലം വാസഃ ഫാലഃ പുംസീത്യാരഭ്യ ത്രിഷു കാർപ്പാസവാസസീതി മേദിനീ ജാതം സംഭൃതം അക്ഷമാലാവലിഃ രുദ്രാക്ഷമാലികാപങ്ക്തിരേവ കലാപാദികലാപജാലം കലാപഃ കാഞ്ചീ ആദിഃ പ്രഥമഃ യേഷാം തേ കലാപാദ്യാ ഭൂഷണാനി തേഷാം ജാലം സമൂഹഃ ജാതമിത്യനുഷംഗഃ കലാപസ്സംഹതൗ ബർഹേ കാഞ്ച്യാം ഭൂഷണതൂണയോരിതി മേദിനീ ജാലം സമൂഹമിത്യമരഃ തഥാ ച പരമശിവരമണീചരണാരവിന്ദചിന്തനൈകരതാ മഹാർഹക്ഷൗ

മാദികമപനീയ വല്കലകലിതാംശുകാ കാഞ്ചികെയൂരഹാരകടകാദിഭൂഷണാനി ദൂരതൊ നിരസ്യാക്ഷമാലികാകലിതാലംകൃതിരെവ ചിരതരമഭജമിതി ഭാവഃ൩൧

ഭസ്മാംഗരാഗൊതിതരാം പ്രിയൊഭൂൽ
ഭദ്രാനുലെപാന്മമ ഭക്തിമത്യാഃ।
മൃഷ്ടാത്ഥാട്ടാദപി കന്ദമൂലം
തത്രാജനിഷ്ടെഷ്ടതരം നരെന്ദ്ര॥ ൩൨

ഭസ്മേതി। ഹെനരെന്ദ്ര ഭൂപതെ തത്ര ഭവാനീഭജനെ ഭക്തിമത്യാഃ ഭക്തിയുതായാഃ മമ ഭദ്രാനുലെപാൽ ചന്ദനാനുലെപാൽ ഭദ്രശ്രീശ്ചന്ദനെൊസ്ത്രീയാമിത്യമരഃ ആദ്ര്യസ്യ ഭസ്മനൊ ദെഹാനുലെപനമെവ ഭസ്മാംഗരാഗഃ ഭസ്മോദ്ധൂളനമിതിയാവൽ അതിതരാമത്യന്തം പ്രിയൊഭൂൽ ഇഷ്ട ആസീൽ തഥാ മൃഷ്ടാൽ ഭക്ഷ്യാദിപൂൎണ്ണാട്ടാൽ അന്നാൽ അട്ടമന്നഃ പുരാന്നയൊരിതി സാരസ്വതഃ കന്ദമൂലമവീഷ്ടതരം അതിപ്രിയമജനിഷ്ട ബഭൂവ മൃഷ്ടാന്നമാസീൽമൃദുകന്ദമൂലമിത്യനന്തഭട്ടഃ അത്ര കന്ദജാലമിതി വാ പാഠഃ തഥാ ചന്ദ്രാദിമിളിതാതിപരിമളചന്ദനപങ്കം വിഹായ ഭസ്മോദ്ധൂളിതാവയവാ ചതുൎവ്വിധസരസമന്നമപി പരിത്യജ്യ കന്ദമൂലാദിഭിൎവിരചിതാഹാരാ ചാഭവമിതി ഭാവഃ ൩൨

ഏഷാ സനാമാനി സദാവനെഭ്യോ
യൊഷാ സമാഹൃത്യ തനൊതി പൂജാം।
രൊഷാദിതീവാവിരഭൂന്നപുഷ്പം
വൎഷ്വതീതെഷ്വപി മെ തദാനീം॥ ൩൩

ഏഷേതി। ഏഷാ യൊഷാ യോഷിൽ സ്ത്രീ യോഷിദബലാ യോഷിത്യമരഃ സദാ സൎവ്വദാ വനെഭ്യഃ കാനനം വനമിത്യമരഃ സനാമാനി പുഷ്പമിത്യത്ര വക്ഷ്യമാണത്വാൽ തത്സമാനനാമാനി പുഷ്പാണീത്യൎത്ഥഃ സമാഹൃത്യാദായ പൂജാം സപൎയ്യാം പാൎവ്വത്യാ ഇതിശെഷഃ തനൊതി കരൊതീത്യെവം രൊഷാൽ കൊപാദിവ വൎഷ്വഷു സംവത്സരെഷു യൊഗ്യവത്സരെഷു അതീതെഷ്വതിക്രാന്തെഷു സത്സ്വപി തദാനീം തത്സമയെ മെ മമ പുഷ്പം കുസുമം ആൎത്തവഞ്ച സ്യാദ്രജഃ പുഷ്പമാൎത്തവമിത്യമരഃ നാവിരഭൂൽ ന ബഭൂവ ഉൽപ്രെക്ഷാലങ്കാരഃ ദിവ്യത്വാദജാതസ്യാൎത്തവസ്യ പുഷ്പാഹരണഹെതുത്വെനൊൽപ്രെക്ഷണാൽ തഥാചാതീതെഷ്വപി വത്സരെഷു അനുൽപന്നയൌവനൈവ ചിരതരമരണ്യാന്തരാദാഹൃത്യ പ്രസൂനാനി പ്രാപൂജയമംബാമിതിഭാവഃ ൩൩

പിത്രാഥ മദ്ഗാവവിദാ നിയുക്താ
കദംബസത്രാന്തരമെത്യ ഭക്ത്യാ।
ആരാധയന്തീശ്വരമാൎയ്യയാഹം
സാകം പുരസ്താദവസം സമാന്തം॥ ൩൪

പിത്രേതി അഥാനന്തരം മൽഭാവവിദാ മമ ഭാവോഭിപ്രായഃ സ്വഭാവോവാ ഭാവസ്സതഥാ സ്വഭാവാഭിപ്രായയൊരിത്യമരഃ തം വെത്തി ജാനാതീതി സതഥാ തെന പിത്രാ ജനകെന വിശ്വാവസുനാ നിയുക്താ ആജ്ഞപ്താഹം പുരസ്സാൽ പ്രഥമം ഭക്ത്യാ കദംബസത്രാന്തരം നീപാരണ്യമദ്ധ്യമെത്യ ആസാദ്യ ഹരം ശ്വഭരം സൊമസുന്ദരം ആൎയ്യയാ പാൎവ്വത്യാ സാകം ആൎയ്യാദാക്ഷായണീഗൌരീത്യമരഃ ആരാധയന്തീ പൂജയന്തീ സതീ സമാന്തം വത്സരാവസാനപൎയ്യന്തം അവസമുവാസ പുരസ്സാദിതിതത്സന്നിധാവിത്യൎത്ഥഃ ജനകൊപി മമാഭിപ്രായവെദീപരിചര ചിരമിന്ദിരാരമണസൊദരീവരമിത്യാജ്ഞപ്തവാൻ തതശ്ചാതിഭക്ത്യാ നീപാരണ്യമാസാദ്യ ദാക്ഷായണീകമനമനലലൊചനം വത്സരപൎയ്യന്തമാരാധയന്തീ തത്സന്നിധൌ സ്ഥിതെതി ഭാവഃ ൩൪

തതശ്ച തുഷ്ടടപുരീശവാമാ
ശ്യാമാ ത്രിവത്സാ സ്വയമെവ ഭൂത്വാ।
സംപ്രാൎത്ഥിതാ ഭാവിനി ജന്മനി ത്വൽ
പുത്രീ ഭവാനീത്യവദത്തദാ മാം॥ ൩൫

തതഇതി തതൊനന്തരം ശ്യാമാ ശ്യാമളാംഗീ ച തുഷ്ടടപുരീശവാമാ തുഷ്ടടമിതി മധുരാനാമാന്തരം തൽപുരെശ്വരസ്യ സുന്ദരെശ്വരസ്യ വാമാ യൊഷിൽ വാമാമഹിളെത്യമരഃ മീനാക്ഷീതിയാവൽ തദാ തദാനീമിത്യൎത്ഥഃ സ്വയം സൈവ ത്രിവത്സാ ത്രിവത്സരകാലീനാ കന്യാ സംവത്സരൊവത്സ ഇത്യമരഃ ഭൂത്വാവിഭൂയ സമ്പ്രാൎത്ഥിതാ സമ്യക് ഝടിത്യുത്ഥാനപ്രണാമാദിപൂൎവ്വകമിത്യൎത്ഥഃ പ്രാൎത്ഥിതാ ത്വമെവ പുത്രീ ഭൂയാഃ ഇതി മയാ യാചിതാ സതീ ഭാവിനി ഭവിഷ്യതി ജന്മനി ജന്യാം ത്വൽപുത്രീ തവസുതാ ഭവാനി ഭവിഷ്യാമീത്യെവം മാമവദൽ ഉക്തവതീത്യൎത്ഥഃ തഥാച അഭിനവജലധരരുചിരതനുരതനുകരുണാമൃതപ്രവാഹസമഗ്രീകൃതനതജനാഭീഷ്ടസ്യാഷ്ടമൂൎത്തെസ്സഹവാസിനീ മീനനയനാതികമനീയത്രിവത്സരകാലീനകന്യാകാകൃതിഃ പ്രാദുൎഭൂയ തദാനീമെവ ഝടിത്യുത്ഥായ പ്രണാമസ്തുതിപൂൎവ്വമഭിയാചിതാ താദൃശകൊമളാവയവവീക്ഷണാധിതുഷ്ടമനസാ മയാ മമ പുത്രീഭവെതി സാ ചാനന്തരെ ജന്മനി ത്വൽപുത്രീ ഭവാനീത്യുക്ത്വാന്തരധാദിതിഭാവഃ ൩൫

കിഞ്ചാനസൂയാത്രിസധൎമ്മിണി മാം
പ്രാഹൈതിഹാസം ഭവതൊപി കിഞ്ചിൽ।
അതൊചിരാദന്നൌ ഭവിതാ പ്രസൂതി
ൎമ്മൊക്ഷശ്രിയം ദാസ്യതി യാ പരസ്താൽ॥ ൩൬

കിഞ്ചെതി കിഞ്ച ഏതാവന്ന അത്രിസധൎമ്മിണീ അത്രിൎന്നാമ ബ്രഹ്മണഃ പുത്രെഷു മാനസെഷ്വന്യതമൊ മുനിഃ തസ്യ സധൎമ്മിണീ ഭാൎയ്യാ ദ്വിതീയാ സഹധൎമ്മിണീത്യമരഃ അനസൂയാ കൎദ്ദമപ്രജാപതെഃ പുത്രീ മാംപ്രതി ഭവതസ്തു

വാപി ഇതിഹാസം പുരാവൃത്തം ഇതിഹാസഃ പുരാവൃത്തമിത്യമരഃ കിഞ്ചിൽ സംക്ഷെപെണാഹ ഉവാച അതഃ കാരണാൽ നൌ ആവയൊരചിരാദവിളംബെന പ്രസൂതിഃ ദുഹിതാ ഭവിതാ ഭവിഷ്യതി യാ ദുഹിതെത്യൎത്ഥഃ പരസ്താൽ പശ്ചാൽ ദെഹാന്തര ഇതി യാവൽ മൊക്ഷശ്രിയം മൊക്ഷസമ്പദം ദാസ്യതി വിതരിഷ്യതീത്യൎത്ഥഃ തഥാച തവാപി വൃത്താന്തം അത്രിപത്നീമാം പ്രാഹ തസ്മാദാവയൊൎദ്ദുഹിതാഭവിതാ തവ വല്ലഭായമൊക്ഷമപി ദാസ്യതി ദെഹാന്തെ അതൊ ധൈൎയ്യമാസാദ്യ നിയമാചരണം കുൎവ്വിത്യുക്തവതീതിഭാവഃ ൩൰

ഇതീരയാ തന്മുതയാ നിതാന്തം
തം ദൂയമാനാന്തരമിന്ദിരാഭാ।
ആനന്ദയദ്ദാവപരീതരങ്കം
കാദംബിനീ ശംബരധാരയെവ ॥ ൩൰൧

ഇതീതി। ഇന്ദിരാഭാ ഇന്ദിരായാ ലക്ഷ്മ്യാ ഇന്ദിരാ ലൊകമാതെത്യമരഃ ആഭാ ശൊഭെവാഭാ യസ്യാസ്സാ സെതിയൊജ്യം അതന്മുതയാ നവിദ്യതെ തന്മുസ്സന്തതിൎയ്യസ്യ സൊതന്മുസ്തസ്യഭാവസ്തത്താ തയാനപത്യതെചന ഹെതുനെതിയാവൽ തന്മുസ്സ്യാത്സന്തതാവിതി സാരസ്വതഃ നിതാന്തമത്യന്തം ദൂയമാനാന്തരം ദൂയമാനം ഖിന്നം അന്തരം ഹൃദയം യസ്യതം രാജാനമിത്യൎത്ഥഃ ഇതി പൂൎവ്വൊക്തരീത്യാ ഈരയാ വാചാ ഈരാ സരസ്വതീ ഭൂമ്യൊരിതി ഹലായുധഃ കാദംബിനീ മെഘപങ്ക്തിഃ കാദംബിനീ മെഘമാലെത്യമരഃ ദാവപരീതരംകം ദാവെനാരണ്യാഗ്നിനാ ദവദാവൌ വനാഗ്നിരിത്യമരഃ പരീതൊവ്യാപ്തഃ സചാസൌരംകുഃ മൃഗഃ കൃഷ്ണസാരരുരുന്യംകുരംകുരിത്യമരഃ ശംബരധാരയാ അവിഛിന്നാംബുവൎഷെണ ഇവാനന്ദയൽ സന്തൊഷയാമാസെത്യൎത്ഥഃ യഥാചാ ചിന്തിതൊപനതവനവഹ്നിപരീതം കുരംഗം ജലധരപങ്ക്തിരവിഛിന്നവൎഷെണാനന്ദയൽ തഥാനപത്യതെചനഖിന്നമാനസം മഹാരാജമിതിഹാസകഥനെനാനന്ദയൽ ഇതിഭാവഃ ൩൰൨

ഇത്യൂചിഷീം സ്വാം മഹിഷീം പ്രഹൃഷ്യൽ
സ്വശെമുഷീനിൎജ്ജിതരാമയൊഷാം।
പുഷ്യൽപ്രതാപൊവദദെഷ രാജ്ഞീം
പൂഷെവ ദൊഷാകരകീൎത്തിഹാരീ ॥ ൩൰൩

ഇതീതി। ദൊഷാകരകീൎത്തിഹാരീ ദൊഷാണാം ദൂഷണാനാം പാപാനാം ദൊഷസ്സ്യാദ്ദൂഷണെ പാപ ഇതി മെദിനീ ആകരാഃ ഖനീഭൂതാഃ ഖനിസ്സ്ത്രിയാമാകര ഇത്യമരഃ തെഷാം ദുഷ്ടാനാമിത്യൎത്ഥഃ കീൎത്തിം യശഃ ഹരതീതി അന്യത്ര ദൊഷാം രാത്രിം കരൊതീതി ദൊഷാകരശ്ചന്ദ്രഃ ദൊഷാരാത്രൌ ഭുജെപീതി മെദിനീ തസ്യ കീൎത്തിം പ്രസന്നതാം കീൎത്തിഃ പ്രസാദയശസൊരി

ത്യമരഃ ഹത്തും ശീലമസ്യേതി തഥാ പുഷ്യൽപ്രതാപഃ പുഷ്ടപൌരുഷോന്ന്യ ത്ര പ്രകാശിതാതപ ഇത്യർത്ഥഃ പ്രതാപൌ പൌരുഷാതപാവിത്യ ഭയത്രാപ്യമരഃ ഏഷഃരാജേത്യർത്ഥഃ സ്വശേമുഷീനിർജ്ജിതരാമയോഷാം ആത്മീയബുദ്ധിവി ജിതജാനകീം ഇത്യുക്തപ്രകാരേണ ഊചിഷീം ഉക്തവതീം സ്വാമമഹിഷീം പത്നീം കൃതാഭിഷേകാമഹിഷീത്യമരഃ രാജ്ഞീം രാജസ്ത്രീയം അന്യത്ര സംജ്ഞാ ദേവീമിത്യർത്ഥഃ രാജ്ഞീ രാജപ്രിയായാഞ്ച ഭാര്യായാം ഭാസ്കരസ്യ ചേതിമേദിനീ പൂഷാ സൂര്യ്യഇവ പ്രഹർഷാൽ സന്തോഷാൽ അവദദുക്തവാൻ തഥാച ദൃഷ്ടാശയ യശോനായകഃ പുഷ്ടപൌരുഷഃ പുരുഷപതിഃ മതിവിജിതജനകതനയാം ആ ത്മീയമഹിഷീം സംജ്ഞാദേവീം ദ്യുമണിരിവ പ്രഹർഷാൽ അവദദിതിഭാവഃ ശ്ലിഷ്ടോപമാ. ൩൮

> പ്രിയേ! പുരാവൃത്തമിദം ത്വദുക്തം
> സാർത്ഥം ഭവിഷ്യത്യചിരേണ നൂനം।
> യദദ്യ മദ്ദക്ഷിണദൃഷ്ടിബാഹ്വോ
> രഭൂതപൂർവ്വം സ്ഫുരണം വ്യഭൂവ॥ ൩൯

പ്രിയേതി। പ്രിയേ ഇഷ്ടേ ത്വദുക്തം ത്വയാഭിഹിതമിദം പുരാവൃത്തമേതദി തിഹാസം ഇതിഹാസഃ പുരാവൃത്തമിത്യമരഃ അചിരേണാവിളംബേന സാർത്ഥം യഥാർത്ഥം ഭവിഷ്യതി ഭവിതാ നൂനം നിശ്ചയം യദ്യസ്മാദ്യ ദിദാനീം മേ മമ ദ ക്ഷിണദൃഷ്ടിബാഹ്വോഃ ദക്ഷിണയോസ്സവ്യേതരയോഃ ദൃഷ്ടിബാഹ്വോർന്നേത്ര ഭുജയോഃ അഭൂതപൂർവ്വം പൂർവം ഭൂതം ഉൽപന്നം ഭൂതപൂർവം തഥാനഭവതീത്യഭൂത പൂർവ്വം സ്ഫുരണം ഹരംഷച്ചലനം ബഭൂവാസീൽ യസ്മാദിദാനീം ദക്ഷിണാക്ഷിഭുജ യോഃ സ്പന്ദനരൂപശകുനമഭവൽ തസ്മാത്ത്വദുക്തം സത്യമേവ ഭവിഷ്യതീതിഭാവഃ

> അതോ സിതാഷ്ടമ്യമൃതാംശുവാര
> വ്രതാനി ഹാലാസ്യപതിപ്രിയാണി।
> ത്വയാ ചരിഷ്യാമി സഹാതിമാത്രം
> യാന്ന്യാഹുരാര്യ്യാസ്തനയപ്രദാനി॥ ൪൦

അതഇതി। അതഃ കാരണാൽ അതിമാത്രമധികം ഹാലാസ്യപതിപ്രിയാണി മധുരാനാഥപ്രിയാണി അസിതാഷ്ടമ്യമൃതാംശുവാരവ്രതാനി കൃഷ്ണാഷ്ടമീന്ദുവാരാ ദിനിയമാൻ ത്വയാസഹ ചരിഷ്യാമി അനുഷ്ഠാസ്യേ ആര്യ്യാഃ പൂജ്യാഃ യാനി വ്രതാ നീത്യർത്ഥഃ തനയപ്രദാനി പുത്രഫലദായകാനീത്യാഹുഃ കഥയന്തി താനീതിസം ബന്ധഃ ദൈവസ്യാനുകൂലത്വാത്തനയപ്രദാനി കൃഷ്ണാഷ്ടമീസോമവാരാദിവ്ര താനി ചരിഷ്യാമീതിഭാവഃ ൪൦

> കിഞ്ചാശ്വമേധേന ശതേന യക്ഷ്യേ
> കഞ്ജായതാക്ഷ്യനപായവൃദ്ധയേഹം।
> പഞ്ചാനനം പാതകകുഞ്ജരാണാം
> യം ജഗതിഹാസമവിജ്ഞാനോപി॥ ൪൧

കിഞ്ചേതി। കിഞ്ച ഏതാവന്നേത്യൎത്ഥഃ ഹെ കഞ്ജായതാക്ഷി സരസിജ ദളദീൎഘലൊചനെ അഹം അനപത്യവൃദ്ധയെ വംശാഭിവൃദ്ധയെ ശതെന ശതസംഖ്യാകെനാശ്വമെധെന തുരഗമെധനാമ്നാ ക്രതുനെത്യൎത്ഥഃ അപിശബ്ദസ്യ യൊജനാവസരൊത്ര അപിശബ്ദഃ അനുക്തസമുച്ചയാൎത്ഥകഃ യദ്വാ പാദപൂരണാൎത്ഥകഃ യക്ഷ്യെ യജിഷ്യെ ഇഹ ഭൂമൌ ആഗമവിൽ വെദജ്ഞഃ ശാസ്ത്രവിദ്വാ സഃ ആഗമൊ വെദശാസ്ത്രയൊരിതി സാരസ്വതഃ ജനഃ മദ്വചഃ യം തുരംഗമെധക്രതുമിത്യൎത്ഥഃ പാതകകുഞ്ജരാണാം പാതകാന്യെവ കുഞ്ജരാ ദന്തിനഃ തെഷാമിതി രൂപകം പഞ്ചാനനം മൃഗെന്ദ്രം മൃഗെന്ദ്രഃ പഞ്ചാസ്യ ഇത്യമരഃ ജല്പതി കഥയതി കിഞ്ച പ്രാക്തനദുരിതക്ഷയദ്വാരാ സന്താനവൃദ്ധയെ ശതാശ്വമെധെനാപി യക്ഷ്യെ യമശ്വമെധം ദുരിതകളഭഹരിപൊതകം വദന്തി ജനാ ഇതിഭാവഃ സൎവ്വം പാപ്മാനം തരതി ബ്രഹ്മഹത്യാം യൊശ്വമെധെന യജത ഇതി ശ്രുതിഃ ൪൭

നഷ്ടാംഹസി പ്രാഗ്ജനിസഞ്ചിതെ സ്യാ
ദിഷ്ടാപ്തിരിഷ്ട്യാ ദയിതെ ധ്രുവമ്മെ।
ആചാൎയ്യവാചാപഹൃതെ മമത്വെ
ഛാത്രസ്യ വിദ്യാമൃതദായിനീവ ॥ ൪൮

നഷ്ടേതി। ഹെ ദയിതെ പ്രിയെ മെ പ്രാഗ്ജനിസഞ്ചിതെ പൂൎവ്വജന്മനി സമ്പാദിതെ അംഹസി പാപെ ഇഷ്ട്യാ യാഗെന ഇഷ്ടിൎയ്യാഗെച്ഛയൊരിത്യമരഃ നഷ്ടെനാശമെയുഷി സതി ഇഷ്ടാപ്തിഃ സന്താനലക്ഷണാഭിമതപ്രാപ്തിസ്സ്യാൽ ഭവിഷ്യതി ധ്രുവന്നിശ്ചയെ ആചാൎയ്യവാചാ ഗുരൂപദിഷ്ടവാക്യെന മമത്വെ അഹമിത്യഭിമാനെ അപഹൃതെ നിരസ്തെ സതി ഛാത്രസ്യ ശിഷ്യസ്യ ഛാത്രാന്തെവാസിനൌ ശിഷ്യ ഇത്യമരഃ അമൃതദായിനീ മൊക്ഷദാത്രീ യദ്വാ ശ്രെയഃപ്രദായിനീ വിദ്യെവ ആചാൎയ്യവാൻ പുരുഷൊ വെദെതി ശ്രുതെഃ ഗുരുവചനചാതുരീനിരസ്താഭിമാനസ്യാന്തെവാസിനൊമൃതകാരിണീ വിദ്യെവാദ്ധ്വരാനുഷ്ഠാനതൊ നഷ്ടെ പുരാതനജനിചരിതെ സന്തതിരൂപെഷ്ടാപ്തിസ്സ്യാദസംശയമിതിഭാവഃ ൪൮

ഇത്ഥം നിഗദ്യാൎത്ഥപതി സ്സ്വദാരാ
നാസ്ഥാനമാസ്ഥായ സുതൊദയാൎത്ഥീ।
തിത്ഥൊക്തരീത്യാദ്ധ്വരമശ്വമെധം
കൎത്തും ധിയായം ധിയമാതതാന ॥ ൪൯

ഇത്ഥമിതി। അൎത്ഥപതിഃ നരപതിഃ അയമ്മലയദ്ധ്വജ ഇത്യൎത്ഥഃ സ്വദാരാൻ സ്വസ്യാത്മനൊദാരാൻ ജായാമിത്യൎത്ഥഃ ജായാഥ പും ഭൂമ്നിദാരാ ഇത്യമരഃ ഇത്ഥം ഏവന്നിഗദ്യ ഉക്ത്വാ സുതൊദയാൎത്ഥീ സുതായാ ഉദയമാവിൎഭാവം അൎത്ഥിതും ശീലമസ്യെതി തഥാഭൂതസ്സൻ ധിയാ മന്ത്രിണാ സഹെതി യൊജ്യം മന്ത്രീ ധീസ്സചിവ ഇത്യമരഃ ആസ്ഥാനം ആസ്ഥാനീ മധികാരമണ്ഡപമിതി യാവൽ ആസ്ഥാനീ ക്ലീബെ ആസ്ഥാനമിത്യമരഃ ആസ്ഥായാധിഷ്ഠാ

യാസാദ്യേതിവാ തീർത്ഥോക്തരീത്യാ ആഗമോക്തസമ്പ്രദായേന യദ്വാ ഗുരൂക്തരീത്യേത്യർത്ഥഃ നിദാനാഗമയോസ്തീർത്ഥമൃഷിജുഷ്ടജലേ ഗുരാവിത്യമരഃ അശ്വമേധം അശ്വമേധാഭിധാനം അദ്ധ്വരം യാഗം കർത്തും ധിയമ്മതിം ആതതാനാകരോൽ തഥാച കാഞ്ചനമാലാമേവമഭിധായാനന്തരമേവാദ്ധ്വരാനുഷ്ഠാനായ മന്ത്രിണാ സാർദ്ധമാസഥായാസ്ഥാനമാഗമോക്തരീത്യാശ്വമേധവിധാനായ നിശ്ചിതവാനിതിഭാവഃ ൪൬

ആജ്ഞാപ്യ യാജ്ഞീയതുരംഗഗുപ്ത്യൈ
പ്രാജ്ഞസ്സരാജന്യകമാത്തചാപം।
ചക്രേദ്ധ്വരാണാന്നവതിം യഥാവ
ന്നവോത്തരാം മന്ത്രിണമുർവ്വ്യധീശഃ ॥ ൪൭

ആജ്ഞാപ്യേതി। പ്രാജ്ഞഃ പണ്ഡിതഃ ഉർവ്വ്യധീശഃ ഭൂപതിഃ യാജ്ഞീയതുരംഗഗുപ്ത്യൈ യജ്ഞാർഹാശ്വസംരക്ഷണായ സരാജന്യകം രാജന്യകേന ക്ഷത്രിയനൃപതിസംഘേനാന്വിതം രാജന്യകഞ്ചനൃപതിക്ഷത്രിയാണാം ഗണേ ക്രമാദിത്യമരഃ ആത്തചാപം സ്വീകൃതകോദണ്ഡം മന്ത്രിണം സുമതിമിത്യർത്ഥഃ ആജ്ഞാപ്യനിയുജ്യാദ്ധ്വരാണാം അശ്വമേധക്രതൂനാം നവോത്തരാംനവസംഖ്യായാ ഉത്തരാമധികാമിത്യർത്ഥഃ നവതിം ഏകോനശതതമമിത്യർത്ഥഃ യഥാവൽ യഥാവിധി ചക്രേ കൃതവാൻ തഥാചാശ്വരക്ഷണാർത്ഥംസുമതിമാത്തബാണാസനം അനേകാനീകക്ഷത്രിയപരിവൃതം ആജ്ഞാപ്യ ഏകോനശതതമാശ്വമേധാനാജഹാരേതിഭാവഃ ൪൭

അഥാമുനാ മുക്തമനിർഗ്ഗളം ദ്രാക്
ഗന്ധർവ്വമിഷ്ട്യൈ വൃതമസ്ത്രിസംഘൈഃ।
അപശ്ചിമോപ്യദ്ധ്വരഭാഗഭാജാം
വൃദ്ധശ്രവാസ്സാനുചരോഹരദ്ധാ॥ ൪൮

അഥേതി। അഥാനന്തരം ഇഷ്ട്യൈ ശതതമാശ്വമേധായേത്യർത്ഥഃ അമുനാ രാജ്ഞാ മുക്തം വിസൃഷ്ടം അനിർഗ്ഗളം അനരോധം അസ്ത്രിസംഘൈഃ അസ്ത്രിണാം ശസ്ത്രപാണിനാം സംഘൈഃ വൃതം പരിവൃതം ഗന്ധർവ്വം അശ്വം വാജിവാഹാർവ്വഗന്ധർവ്വേത്യമരഃ അദ്ധ്വരഭാഗഭാജാം അദ്ധ്വരേ യാഗേ യോഭാഗോംശഃതം ഭജന്തീതി തേഷാം വാസ്വഗ്ന്യാദീനാമിത്യർത്ഥഃ അപശ്ചിമഃ പുരസ്സരോപി വൃദ്ധശ്രവാ ഇന്ദ്രഃവൃദ്ധശ്രവാശ്ശുനാസീരഇത്യമരഃ സാനുചരസ്സാനുഗസ്സൻ ദ്രാക് ശീഘ്രം ദ്രാങ്മംക്ഷുസപദീത്യമരഃ അഹരൽ ജഹാര ഹാ കഷ്ടം തഥാചേന്ദ്രാഗ്നീഷോമീയാദിചരാഗവപാംശഭാജഃ പുരന്ദരാദയോ നിർജ്ജരാഃ തേഷു ച പൂർവഃ പുരന്ദരോംശഭാക് സഏവാനർഗ്ഗളതുരംഗമേധപ്രത്യൂഹായാശ്വമഹരൽ കില തൽകഷ്ടമിതിഭാവഃ ൪൮

തതസ്സ ധീരെ ധിതധീരമാത്യ
ശ്ശുരുഃസ്സുരദ്ദന്തപടൊപി മന്ദം।
തുരംഗമദ്ധാഹ ഹരന്തമിന്ദ്രം
നതിർഹി ഭദ്രായ ഗുരൌ ജനസ്യ॥ ൪൬

തത ഇതി। തതൊനന്തരം ധീംരധിതധീഃ ധീരാഃ ധൈൎയ്യശാലിനഃ തൈഃ രംധിതാ ശ്ലാഘിതാ ധീഃ പ്രജ്ഞാ യസ്യ യദ്വാ ധീരൊദ്ധതധീരിതി വാ പാഠഃ തദാനീം ധീരാ ധൈൎയ്യശാലിനീ ഉദ്ധതാ ഉദ്രിക്താചധീഃ പ്രജ്ഞാ യസ്യസഃ അമാത്യസ്സചിവഃ സുമതിരിത്യൎത്ഥഃ ശരുഃസ്സുരദ്ദന്തപടൊപി ശരുണാ കൊപെന ശരുസ്തുകൊപവജ്രയൊരിതിമെദിനീ സ്ഫുരൻ ദന്തപടൊധരം യസ്യസ തഥാഭൂതൊപി തുരംഗമശ്വം അദ്ധാ പ്രത്യക്ഷമെവ ഹരന്തമപ ഹൎത്താരം ഇന്ദ്രം പുരന്ദരം മന്ദം ശനൈഃ ആഹ ഉക്തവാൻ ഗുരൌ പൂജ്യെ യദ്വാ മഹത്തരെ ഗുരുഃപിതരിപൂജ്യെച ശീഷ്പതൌച മഹത്തര ഇതി സാര സ്വതഃ ജനസ്യ മനുജസ്യ നതിഃ വിനയഃ ഭദ്രായ ക്ഷെമായ ഹീതിപ്രസിദ്ധൌ തഥാച പ്രത്യക്ഷതൊശ്വാപഹൎത്താരം ഇന്ദ്രം സമീക്ഷ്യാക്ഷീണധൈൎയ്യഃ ക്രൊധതരളാധരൊപി തിതിക്ഷാക്ഷുഭിതചിത്തത്വാൽ ശനൈരുക്തവാനി തിഭാവഃ അത്ര ഗുരൌ നതിഃ ജനസ്യ ഭദ്രായ ഹിരിസാമാന്യെനാതിധീരസ്യ ക്രൊധതരളാധരസ്യാപി സുമതെവിനയലക്ഷണവിശെഷവൎണ്ണനാൽ അൎത്ഥാ ന്തരന്യാസഃ ൪൬

സ്വരുസ്സുരപ്രീതികൃദിത്യജസ്രം
സ്വരുല്ലസദ്ബാഹുതല പ്രസിദ്ധഃ।
സ്വയം വൃഷാപ്യെവമിഹാന്തരായം
സ്വമുൽപ്രദെ കൎമ്മണി ഹാ കരൊഷി॥ ൪൭

സ്വരുരിതി। ഹെ സ്വരുല്ലസദ്ബാഹുതല സ്വരുണാ വജ്രെണ സ്വരുഃ പുമാൻ സ്യൂപഖണ്ഡെ ഭിദുരെപ്യദ്ധ്വരെ ശരെ ഇതിമെദിനീ ഉല്ലസൽ ശൊഭമാനം ബാഹുതലം കരതലം യസ്യ തസ്യ സംബുദ്ധിഃ ഇഹഭൂമൌ സ്വരുൎയ്യാഗഃ അജസ്രംസ ൎവ്വദാ സുരപ്രീതികൃൽ ഇന്ദ്രഹൎഷകരഃ ഇത്യെവം പ്രസിദ്ധം ഖ്യാതംസ്വയം വൃ ഷാപി ഇന്ദ്രൊപി സ്വയമെവ സ്വമുൽപ്രദെ സ്വസ്യാത്മനൊമുദംതൊഷം പ്രക ൎഷെണ ദദാതി വിതരതീതി തഥാ കൎമ്മണി അദ്ധ്വരവിധാനെ ഏവം ഈദൃശം തുരഗഹരണരൂപമിതിയാവൽ അന്തരായം വിഘ്നം വിഘ്നൊന്തരായഃ പ്രത്യൂഹ ഇത്യമരഃ കരൊഷി കുരുഷെ ഹാകഷ്ടം തഥാച അദ്ധ്വരസ്സാവപിന്ദ്രാനന്ദകരഃ തസ്മിൻ ഇന്ദ്ര ഏവ ത്വംപ്രത്യൂഹം കുരുഷെ കഷ്ടമിതിഭാവഃ ൪൭

അജ്ഞൊപി സൻ ആൎയ്യ ന കൊപി ലൊകെ
യജ്ഞസ്യ വിഘ്നം പ്രതനൊതി നൂനം।
പ്രജ്ഞാവതാമഗ്രസരൊ ഭവാൻ കിം
യജ്ഞീയമെനം ഹയമാഹരെത॥ ൪൮

അജ്ഞേ ഇതി। ഹേ ആൎയ്യ പൂജ്യ ലോകേ ഭുവനേ അജ്ഞഃ മൂഢസ്സന്നപി അജ്ഞേമൂഢയഥാജാതമൂൎഖവൈധേയബാലിശാ ഇത്യമരഃ അപിശബ്ദോവാൎത്ഥകഃ കോവാ യജ്ഞസ്യ യാഗസ്യ വിഘ്നം നതനോതീതി ന ദ്വൌ നഞൌ പ്രകൃതാൎത്ഥസൂചകൌ കോവാ യാഗസ്യാന്തരായം കുൎയ്യാത നകോപീത്യൎത്ഥഃ യദ്വാ പ്രതനോതീതിപാഠസ്യാംഗീകാരെ മൂഢസ്സന്നപി യജ്ഞസ്യ വിഘ്നം ന പ്രതനോതീതി വാ നൂനം നിശ്ചയെ പ്രജ്ഞാവതാം പണ്ഡിതാനാം അഗ്രസരഃ പുരസ്സരഃ ഭവാൻ ത്വം കിം കസ്മാദ്ധേതോഃ യാജ്ഞിയം അദ്ധ്വരാൎഹം അശ്വം ഹയം ആഹരേത ഹൎത്താസി കിഞ്ച പ്രപഞ്ചേ പഞ്ചേന്ദ്രിയവഞ്ചിതാനാം കാഞ്ചനസഞ്ചയാശാപിശാചികാവശപരവശനിജാശയാനാം മനുജാനാം കൃതേവാ കൎമ്മാനുഷ്ഠാനാവസരഃ തത്രാപ്യതിദുൎല്ലഭസാദ്ധ്യോയമദ്ധ്വരഃ തസ്മിൻ മൂഢമതിരപി പ്രത്യൂഹം നകരോതി ഏവന്നിശ്ചിതേ ത്വന്തു പണ്ഡിതാഗ്രസരഃ കഥമാചരസി സദാന്തരായം അത്ര കോഹേതുരിത്യജ്ഞാതവാനിതിഭാവഃ ൪൮

തദദ്ധ്വരോത്സൃഷ്ടതുരംഗമേഷ്യം
ത്യാജ്യഃ ക്രുധാ സാദ്ധമിതസ്ത്വയാസ്മി।
നത്വദ്വിധാ ധൎമ്മവിദോ ധരണ്യാം
വ്യദ്ധ്വം കദാപ്യാദദതേ മഹാന്തഃ ॥ ൪൯

തദിതി। ഹേ ആൎയ്യ പൂജ്യ തസ്മാൽ ഇതഃ അസ്മിൻ വിഷയെ ത്വയാ ക്രുധാ കോപേന സാൎദ്ധം അയമദ്ധ്വരോത്സൃഷ്ടതുരംഗമഃ അദ്ധ്വരായ സ ക്രതുവിധാനായ ഉത്സൃഷ്ടഃ വിസൃഷ്ടഃ തുരംഗമോശ്വഃ കൎമ്മ ത്യാജ്യഃ വിസൎജ്ജനീയഃ ധരണ്യാം ത്വദ്വിധാഃ ത്വം വിധാ പ്രകാര ഇവ വിധാ പ്രകാരോ യേഷാം തേ ത്വൽസദൃശാ ഇത്യൎത്ഥഃ ധൎമ്മവിദോ ധൎമ്മജ്ഞാഃ മഹാന്തഃ ശ്രേഷ്ഠാഃ കദാപി കദാചിദപി വ്യദ്ധ്വം ദുഷ്പഥം വ്യദ്ധ്വോ ദുരദ്ധ്വാ ഇത്യമരഃ നാദദതേ നസ്വീകുൎവ്വന്തി പ്രഥമം കോപസ്സമൎപ്യാശ്വോവിസൎജ്ജനീയഃ ത്വാദൃശാ മഹാന്തഃ കദാചിദപി ഈദൃശാദ്ധ്വരപ്രത്യൂഹാചരണരൂപം ദുഷ്പഥം നാംഗീകുൎവ്വന്തീതി ഭാവഃ അൎത്ഥാന്തരന്യാസഃ ൪൯

ഇതീരിതോ മന്ത്രിവരേണ വജ്രീ
താരേതരദ്ധ്വാനഘനേന തത്ര।
നിവൎത്തമാനോഹരിരിവാഹിഹാപി
സ്വയം സസൈന്യഃ സമഭ്രൽ പുരസ്താൽ ॥ ൫൦

ഇതീതി। മന്ത്രിവരേണ സചിവശ്രേഷ്ഠേനാനേന സുമതിനേത്യൎത്ഥഃ ഇതി പൂൎവ്വോക്തപ്രകാരേണ താരേതരദ്ധ്വാനം താരഃ അത്യുച്ചഃ തദിതരഃ മന്ദ്രഃ ധ്വാനഃ ധ്വനിഃ യസ്മിൻ കൎമ്മണി തത്തഥാ ഈരിതഃ ഉക്തഃ അഹിഹാ വൃത്രഹന്താപി അഹിൎവൃത്രാസുരേ സൎപ്പേ ഇതി മേദിനീ അഹിഃ സൎപ്പ

ഇവ നിവൎത്തമാനഃ അഹിഹാപ്യഹിരിവേതി ധ്വനിഃ തത്ര സസൈന്യഃ സേനാസഹിതഃ വജ്രീ വജ്രധരസ്സൻ പുരസ്താൽ പുരോദേശേ സമഭ്രൽ ബഭ്രുവ സുമതിവാക്യശ്രവണാനന്തരം ഇന്ദ്രോപി സാനുഗഃ പ്രതിനിവൎത്തമാനോ വജ്രപാണിസ്സൻ പ്രാദുരഭ്രവേതി ഭാവഃ ൪൭

അഥോചിവാൻ ഗീഷ്പതിതീൎത്ഥനേതാ
സവിസ്മയസ്തം സചിവം ശചീശഃ ।
കപാലഭൃദ്ദ്വാസ്ഥ ഇവാസുരേന്ദ്രഃ
ശൈനേയമാഖ്യാതശിരം ഹരൌ ച ॥ ൪൮

അഥേതി। അഥാനന്തരം ഗീഷ്പതിതീൎത്ഥനേതാ ഗീഷ്പതിൎബൃഹസ്പതിഃ ഗീഷ്പതിൎദ്ധിഷണ ഇത്യമരഃ തീൎത്ഥം ഗുരുഃ യേഷാന്തേ ദേവാ ഇത്യൎത്ഥഃ നിദാനാഗമയോസ്തീൎത്ഥമൃഷിജുഷ്ടജലേ ഗുരാവിത്യമരഃ തേഷാം നേതാ പ്രഭുരിന്ദ്രശ്ചേത്യൎത്ഥഃ നായകോ നേതാ പ്രഭുരിത്യമരഃ ശചീശഃ ഇന്ദ്രഃ സവിസ്മയഃ സുമതിവിനയവചനശ്രവണാദശൈവ വിമുക്തവ്യ ഇത്യാദിധീരോദ്ധതവചനശ്രവണാദപി വിസ്മയസഹിതസ്സൻ ആഖ്യാതശിരം ഉക്തവാക്യം സചിവം മന്ത്രിണം തം സുമതിമിത്യൎത്ഥഃ ഹരൌ അശപനിമിത്തം അന്യത്ര കേശവനിമിത്തമിത്യൎത്ഥഃ ഹരിഃ കേശവവാജിനോരിതി ഹലായുധഃ കപാലഭൃദ്ദ്വാസ്ഥഃ കപാലഭൃന്മഹാദേവഃ ദ്വാസ്ഥോ ദ്വാരപാലകോ യസ്യസഃ ബാണാസുരഃ ശൈനേയം ശിനേരപത്യം പുമാൻ ശൈനേയസ്സാത്യകിഃ തമിവാതിമാത്രം അധികം യഥാതഥാ സദുത്തരം യഥാതഥാ ഊചിവാൻ ഉവാച പുരാ കില നിരുദ്ധോദ്വാഹേ ബാണാദീനാം സാത്യകിമുഖയാദവാനാഞ്ച സമരമഭ്രൽ തത്ര ബാണസ്സാത്യകിമിവാത്രാശപനിമിത്തമിന്ദ്രോപി സുമതിമുക്തവാനിതി ഭാവഃ ൪൮

ത്വയാ യദുക്തം തദനന്യഥാ രേ
തഥാപ്യമാത്യാദ്യ മദീൎയ്യമാണാം ।
ഗിരം ശ്രുതിം തേ നയ തൎഹ്യതത്വം
തദാ സ്വയം വേത്സി സുധീൎന്നു ത്വം ॥ ൪൯

ത്വയേതി। രേ അമാത്യ ഹേ സചിവ അദ്യ ഇദാനീം ത്വയാ യദുക്തമഭിഹിതം തദപ്ഷ ഇത്യൎത്ഥഃ അനന്യഥാ തഥൈവേത്യൎത്ഥഃ തഥാപി ഏവം യദ്യപി മദീൎയ്യമാണാം മയാ ഉച്യമാനാംഗിരം വാചം തേ തവ ശ്രുതിം കൎണ്ണം ശ്രുതിഃ സ്ത്രീശ്രവണംശ്രവണത്യമരഃ നയ പ്രാപയ ദ്വികൎമ്മകോ ധാതുഃ തൎഹ്യതദാ തത്വം പരമാൎത്ഥം വേത്സി ജാനാസി ത്വം സുധീഃ സുമതിൎന്നു കിം വിരോധാനപിതി വിയക്തം സൻ സുധീഃ കോവിദോ ബുധ ഇത്യമരഃ ത്വയായദുക്തം തൽ സത്യമേവ തഥാപ്യഹം വച്മി മദുക്തിം ശൃണു തദനന്തരം അശപഥതത്വമഖിലം വേത്സി തഥാൎത്ഥാഭിജ്ഞോ ഭവ ഭവാനിതി ഭാവഃ ൪൯

അമാത്യ നന്വാത്മവതാം ജനാനാം
യശഃ പരം ജന്മഫലം ജഗത്യാം ।
തവൈഷ രാജാ മലയധ്വജോ മേ
തദിജ്യയാ നാശയിതും പ്രവൃത്തഃ ॥ ൪൩

അമാത്യേതി। ഹേ അമാത്യ സചിവ ജഗത്യാം ഭൂമൗ ആത്മവതാം ബുദ്ധിമതാം ആത്മാ യതോ ധൃതിർബുദ്ധിരിത്യമരഃ ജനാനാം മനുജാനാം യശഃ പരം കീർത്തിരേവ ജന്മഫലം ജനനപ്രയോജനം നന്വിതി വിതർക്കേ മലയധ്വജഃ മലയധ്വജ ഇതി പ്രസിദ്ധഃ ഏഷ തവ രാജാ നൃപഃ മേ തൽ യശ ഇത്യർത്ഥഃ ഇജ്യയാ അധ്വരേണ ഇജ്യാദാനേഽധ്വരേ ഇതി മേദിനീ നാശയിതും ക്ഷപയിതും പ്രവൃത്തഃ ഉദ്യുക്തഃ തഥാ ച ശതക്രതുത്വരൂപം മദ്യശഃ ക്ഷപയിതും തവ നൃപതിഃ പ്രവൃത്തഃ ഇദമേവാശ്വഹരണകാരണമിതി ഭാവഃ ൪൩

താദൃശം യശഃ കിമിതി ചേദാഹ.

ഹരൗ യഥാ വാ പുരുഷോത്തമത്വം
മഹേശ്വരത്വഞ്ച യഥാ പുരാരൗ ।
തഥൈവ മയ്യേതദവേഹി മന്ത്രിൻ
ശതക്രതുത്വം സ്ഥിരമിത്യജസ്രം ॥ ൪൪

ഹരാവിതി। ഹേ മന്ത്രിൻ അമാത്യ ഹരൗ വിഷ്ണൗ പുരുഷോത്തമത്വം പുരുഷശ്രേഷ്ഠത്വം യഥാ പുരാരൗ പരമേശ്വരേ മഹേശ്വരത്വം സർവ്വേശ്വരത്വഞ്ച യഥാ വാ തഥൈവ മയി ശതക്രതുത്വം ശതാശ്വമേധകാരിത്വം അജസ്രം സർവ്വദാ സ്ഥിരം നിശ്ചലമിത്യവേഹി ജാനീഹി യഥാ വാ ദുസ്സഹതരസംസൃതിവനവിഹാരപരിശ്രമപരിഖിന്നാന്തരൈഃ കഥഞ്ചിദപി ശരണമലഭമാനൈഃ കേനാപി സുകൃതപരിപാകേന സത്വരമേവ ത്യക്തപുത്രകളത്രബാന്ധവദ്രവിണാദിഭിഃ ഹൃദി ധ്യാത ഏവ നിഖിലമലമലീമസം മനോ വിമലീകൃത്യ പാപജാലമനില ഇവ തൂലരാശിം ദൂരതോ നിരാകരോതീതി ഹരിഃ തസ്മിൻ യഥാ വാ പുരുഷോത്തമത്വം സ്ഥിരം യഥാ വാമരേന്ദ്രാദിഭിരപ്യവിരതം വന്ദ്യമാനചരണാരവിന്ദേ പുരാരൗ മഹേശ്വരത്വഞ്ച സ്ഥിരം തഥാ മയി ശതക്രതുത്വം സ്ഥിരമിതി ഭാവഃ ൪൪

അതോ മയാശ്വാപഹൃതസ്തവായം
രസാഭൃതോനൈവ വിസൃജ്യതേ സഃ
കൃത്യാത്ര തേ ധീരതമാലമേവം
കോ വാപരാദ്ധ്യോതി കൃതീ മഹത്സു ॥ ൪൫

അത ഇതി। അതഃ കാരണാൽ മയാ തേ തവ രസാഭൃതഃ ഭൂപതേഃ

അയമിച്ഛാശപ്ലഃ വാജിവാഹാർഗ്ഗാധരെത്യമരഃ അപഹൃതൊ ഗൃഹീതഃ സഃ അശ്വഃ ഇത്യർത്ഥഃ ന വിസൃജ്യത ഏവ നമൊചിഷ്യത ഏവെത്യർത്ഥഃ ഹെ ധീരതമാതിധീര അത്രാശ്വമൊചനവിഷയെതെ ത്വയാ കൃത്വാ യത്തെനാലം പശ്ചാല്പൂം മഹത്സു ശ്രേഷ്ഠെഷു ഏവം കാലപ്രകാരെണ കൃതീ മതിമാൻ കൃതീ കുശല ഇത്യമരഃ കൊ വാ പരാജ്ഞൊതി അപരാധം കരൊതി ന കൊപീത്യർത്ഥഃ തവ രാജാ ശതക്രതുശ്ചാം വാത്സരതി തസ്മാദെവാപഹൃതൊ ഗന്ധശ്ച്ഛഃ സ ച ന മൊചിഷ്യതെ ശീഘ്രമപി തവാശ്വനിവൎത്തനശ്രമെണാലം കിഞ്ച കൊ വാപരാജ്ഞൊതീത്യനെന മഹദതിക്രമൊപി കൃതൊ രാജ്ഞേതി സഗൎവ്വമുക്തവാനിതി ഭാവഃ ൫൭

നിശമ്യ സാടൊപനയാം സ കൃഷ്ടി
ൎധൃഷ്ടസ്യ ഖെടാധിപതെൎവ്വചസ്തൽ ।
പ്രഹസ്യ ഘൊടാവഹനൈൽ പടീയാൻ
ജഗാദ യുദ്ധാരഭടീം ദധാനഃ ॥ ൫൮

നിശമ്യേതി കൃഷ്ടിൎധീമാൻ ബുധിഃ സൂരിരിത്യമരഃ ഘൊടാവഹനൈൽ വീഥിതുരഗരക്ഷകഃ ഘൊടകൊ വീതിതുരഗ ഇത്യമരഃ പടീയാൻ അതിസമൎത്ഥഃ സഃ ധൃഷ്ടസ്യ ധൃഷ്ടൊ ധൃഷ്ണുരിത്യമരഃ ഖെടാധിപതെഃ ഖെ ആകാശെ അടനമിതി ഖെടാഃ ദെവാഃ തെഷാമധിപതെരധിപസ്യ ഇന്ദ്രസ്യെത്യൎത്ഥഃ സാടൊപനയം ആടൊപെന ഗൎവ്വേണ നയെന നീത്യാ ച സഹിതം തദ്വചഃ നിശമ്യ ശ്രുത്വാ പ്രഹസ്യ വിഹസ്യ യുദ്ധാരഭടീം സമരൊദ്യമം ദധാനസ്സൻ ജഗാദൊവാച തഥാ ച പുരന്ദരവചനശ്രവണാൽ സംജാതഹാസസ്സമരായ ബദ്ധപരികരഃ ഖൊചരാധിപമിദമുക്തവാനിതി ഭാവഃ ൫൮

ശുനാസിരസ്യാശ്വഹരപ്രവൃത്തിഹാസ്യാശബ്ദ: ... നൈ സുഭതതാമയുക്തതാം
ചാശ്വവിമൊചനെ സചിവസ്യ ക്ഷമതാഞ്ച പ്രകടയന്നാഹ

അംഹാരി യന്നൊ ധുരി കൌശികെന
ത്വയാ ഹരിസ്സാമ്പരെണ യുക്തം ।
ന ദാപരൊസ്മാകമപീഹ രാജാ
പ്രതാപവാനെഷ സദാസ്മമൈവ ൫൯

അംഹാരീതി സാനുചരെണ അനാചരാ ദെവാസ്സെൎയ്യഃ കൈതന അന്യത്രാനു പശ്ചാൽ ചരന്തീത്യനുചരാഃ സജാതീയാഃ പക്ഷിണഃ തൈസ്സഹിതെന അന്യത്രാനുഗാമിഭിസ്സഹിതെനെതി കൌശികെന കുശിക ഇതി നാമവതാ ത്വയാ അന്യത്ര കൌശികെന ഉലൂകപക്ഷിണാ അന്യത്ര വ്യാളഗ്രാഹിണാ ച ത്വയാ മഹെന്ദ്രഗുല്ഗുലുകവ്യാളഗ്രാഹിഷു കൌശിക ഇത്യമരഃ നൊസ്മാകം ധുരി അഗ്രഭാഗെ ഹരിരശ്വഃ കാകവ്യാഘ്രാ സൎപ്പഃ ഭെകൊ വാ ഹരിന്നാ കാകഭെകയൊരിതി സാരസ്വതഃ ഹരിൎയ്യല്ലാശ്വവാതാശപ്ലൂകഭെകയമാഹിഷപിതീ മെദിനീ

അഹാരീതി യൽ ഗൃഹീത ഇതി യൽ തൽ യുക്തമുപപന്നം ശതക്രതൊരന്യാശ മെധീയതുരഗാഹരണം ഉലൂകസ്യ നിസൎഗ്ഗവൈരിതയാൽ കാകഗ്രഹണഞ്ച സ ൎപ്പവെലകസ്യ സൊദരപൂരണായ സൎപ്പഗ്രഹണഞ്ച തസ്യ ച ഭക്ഷണാൎത്ഥം മ ണ്ഡൂകഗ്രഹണം ച യുക്തമിത്യൎത്ഥഃ ഇഹാശ്വാദിമൊചനവിഷയെ അസ്മാകം ദ്വാപരഃ സംശയൊ ന നാസ്തീത്യൎത്ഥഃ സന്ദെഹദ്വാപരാവിത്യമരഃ കുത ഇതിചെൽ അസ്മാകമിത്യനുഷംഗഃ രാജാ നൃപഃ പ്രതാപവാൻ പ്രകൃഷ്ടപൌരുഷ വാൻ ബലീയസൊനുചരാ ബലവന്ത ഇതി ഭാവഃ സദാ അൎയ്യമാ ദാനശീല ഏവ കാകമൊചനപക്ഷെ അസ്മാകം ഏഷഃ ഭൂപ ഇത്യൎത്ഥഃ രാജാ ന ചന്ദ്രൊ ന കി ന്തു പ്രതാപവാൻ ആതപവാൻ അൎയ്യമാ സൂൎയ്യ ഏവ അൎയ്യമാക്ക്വ ദാന്യയൊരി ത്യുഭയത്ര സാരസപതഃ പ്രതാപെ പൌരുഷാതപാവിത്യുഭയത്രാപ്യമരഃ പ്രദ്യൊ തനസ്യൊദ്യൊതവതൊ കൌശികാനാം ലൊചനൊന്മീലനാഭാവാൽ കൊവാ സ ന്ദെഹ ഇതി ഭാവഃ സൎപ്പമണ്ഡൂകവിമൊചനെപി രാജാ നൃപഃ പ്രതാപവാൻകി ഞ്ച സൎവ്വദാ അൎയ്യമാ ദാനശീല ഏവെതി പരദുഃഖാസഹിഷ്ണുതയാൽ കിഞ്ചിൽ ദ തൊ സൎപ്പമൊചനം കരിഷ്യത്യെവെതി ഭാവഃ കിഞ്ച ഹെ കൌശിക ഇനപ്ര ഭൊ യദ്യസ്മാൽകാരണാൽ നഃ അസ്മാകം ധുരി പുരൊഭാഗെ അനുചരയുതെന തയാ ഹരിഃ ആസ്മാകീനസ്തുരംഗമഃ അഹാരി അപഹൃതഃ യത്തദൊൎന്നിത്യസം ബന്ധാൽ തദിത്യദ്ധ്യാഹാൎയ്യം യുക്തമുപപന്നമെവെത്യൎത്ഥഃ ദിവ്യതയാൽ അദൃ ശ്യെന രൂപാന്തരെണ വാ അശ്വഹരണെ സംവെദ്യത്വം ന ഘടെതഅതൊ സ്മാകം പ്രത്യക്ഷതൊശ്വഹരണമുചിതമിതി ഭാവഃ അസ്മാകമപീഹാശ്വമൊച നെ ന ദ്വാപരസ്സംശയൊ ന പ്രത്യക്ഷതഃ ക്രിയമാണതയാദെവ സുകര ഇതിഭാ വഃ അഹം മഹെന്ദ്രഃ തത്രാപി സാനുചരഃ കുതൊവാശ്വമൊചനകഥെതി ചെൽ ഏഷ രാജാ മലയധ്വജഃ പ്രതാപവാൻ നിഖിലജഗൽ പ്രകാശകഃ പരാക്രമയു തഃ അൎയ്യമെവ അൎക്ക ഏവ തയം താവൽ കൌശികഃ ഉലൂകപക്ഷീ അതസ്തദനു ചരാണാം നഃ കൌശികം തൃമുത്സാൎയ്യാശ്വമൊചനെ കൊവാ സംശയ ഇതി ഭാവഃ കിഞ്ച യദ്യസ്മാൽ കൌശികെനെന്ദ്രെണ തത്രാപി സാനുചരെണ സാനു ഗെനാപി തയാനഃ ധുരി പുരഃ പ്രദെശെ ഹരിരശ്വ ഏവാഹാരി അപഹൃതഃ അസ്മാകം ആൎയ്യമാ ആൎയ്യസ്യ പൂജ്യസ്യ നൃപസ്യെതി യാവൽ മാ ജയലക്ഷ്മീരപി നാഹാരി അപഹൃതെതി ന യത്തദൊൎന്നിത്യസംബന്ധാത്തദിത്യദ്ധ്യാഹാരഃ ത സ്മാദിഹാശ്വമൊചനെ ദ്വാപരസ്സംശയൊ നെത്യത്രാപ്യനുഷംഗഃ കുതശ്ചെദ്രാ ജാ പ്രതാപവാൻ മഹാപൌരുഷശാലീത്യൎത്ഥഃ നനു അവ്യവസ്ഥൌ ഹി വിദ്യെ തെ യുദ്ധെ ജയപരാജയാവിതി വചനാൽ കഥമദ്യൈവ ന ദ്വാപര ഇത്യുക്തമി തി ചെൽ ആഹ യുക്തം വിഹിതകമ്മെത്യൎത്ഥഃ സൽ ശ്രെഷ്ഠം ആ ഭവതി ലല്വ ഏതി ഖല്വൎത്ഥവാചകഃ യസ്മാദിന്ദ്രെണാപി തയാ പശ്യതൊഹരെണെവാ ശ്വൊപഹൃതഃ കിഞ്ചാസ്മാകമതിപൂജനീയനരപതിലക്ഷ്മീസ്തു നാപഹൃതാ കിഞ്ച ലൊകെ വിഹിതം കമ്മെവ ശ്രെഷ്ഠം ഭവതി അതൊവിഹിതകാരിണം തം വിജിത്യാശ്വമൊക്ഷണെ കൊവാ സന്ദെഹ ഇതി ഭാവഃ അൎയ്യമെവെതി പാഠെ സൂൎയ്യ ഇവാധൃഷ്യപ്രതാപൊ നൃപ ഇതി ഭാവഃ

ഉക്തേന കിം വാ ബഹുനേന്ദ്ര സജ്ജ
സ്തേ യദ്യയം ശസ്ത്രമിതോ ഗൃഹാണ ।
ഇത്യർത്ഥപത്യാശ്രയസത്തമോമും
ബ്രുവൻ ധനുസ്സാശുഗമാദദേ സഃ ॥ ൪൮

ഉക്തേനേതി। ബഹുനാനേകേനോക്തേന ഭാഷിതേന കിം വാ ന കിഞ്ചിൽ പ്രയോജനമിത്യർത്ഥഃ ഉക്തം ഭാഷിതമിത്യമരഃ ഹേ ഇന്ദ്ര പുരന്ദര തേ തവായം സജ്ജോ നിശ്ചയോ യദി സജ്ജസ്വഭാവനിർമ്മോകസന്നിശ്ചയാദ്ധ്യായസൃഷ്ടിഷ്വിത്യമരഃ ഇതഃ അത്രേത്യർത്ഥഃ സാർവ്വവിഭക്തികസ്തസില് ശസ്ത്രമായുധം ഗൃഹാണ ഗൃഹ്ണീഷ്വ ശസ്ത്രമായുധലോഹയോരിത്യമരഃ അർത്ഥപത്യാശ്രയസത്തമഃ അർത്ഥപതിർന്നരനാഥഃ അർത്ഥപതിഃ പുംലിംഗേ ധനാധിനാഥേ ച നരനാഥ ഇതി മേദിനീ സഃ ആശ്രയോ ഭജനീയോ യസ്യ സഃ സത്തമഃ ശ്രേഷ്ഠശ്ച യദ്വാ അർത്ഥപത്യാശ്രയാണാം സത്തമ ഇതി വാ സഃ സുമതിഃ ഇത്യേവമമുമിന്ദ്രം ബ്രുവൻ സൻ സാശുഗം ബാണയുക്തം ധനുശ്ചാപം ആദദേ ഗൃഹീതവാൻ ഏവമിന്ദ്രമഭിധായാഹവായ സന്നദ്ധഃ ചാപം ധൃതവാനിതിഭാവഃ ൪൮

ശക്രോപി ജഗ്രാഹ ശരാസനാഗ്ര്യം
പ്രത്യഗ്രവാരിപ്രദവാരശോഭി ।
ശരേണ വൃത്രാസ്രവിതൃഷിതേന
പ്രധ്വംസനായാസ്യ സമം ക്രുധാ ച ॥ ൪൯

ശക്രഇതി। ശക്രഃ ഇന്ദ്രോപി ജിഷ്ണുർല്ലേഖർഷഭശ്ശക്രഇത്യമരഃ ക്രുധാ കോപേന രുട് ക്രുധാവിത്യമരഃ അസ്യ സുമതേരിത്യർത്ഥഃ പ്രധ്വംസനായ വിനാശായ പ്രത്യഗ്രവാരിപ്രദവാരശോഭി അഭിനവജലധരനികരശോഭമാനം ശരാസനാഗ്ര്യം ധനുഃശ്രേഷ്ഠം വൃത്രാസ്രവിതൃഷിതേന വൃത്രസ്യ വൃത്രാസുരസ്യ വൃത്രാണാം ശത്രൂണാം വാ അസ്രേണ രുധിരേണ വിതൃഷിതേന ലിപ്തേന ശരേണ ബാണേന ച സാർദ്ധം ജഗ്രാഹ ഗൃഹീതവാൻ ഇന്ദ്രോപി യുദ്ധായ ശരാസനം ജഗ്രാഹേതിഭാവഃ ൪൯

അഥോഭയേപ്യാത്തരഥാംഗശൂല
പ്രാസാശുഗാസപ്രഹരാങ്കുശാശ്ച ।
സൈന്യാ ബഭൂവുർധൃതഖഡ്ഗചർമ്മ
ഖട്വാംഗപാശദ്രുഘണാ രണായ ॥ ൫൦

അഥേതി। അഥാനന്തരം ഉഭയേ ദ്വിവിധാഃ സൈന്യാ അപി രണായാഹവായ ധൃതായുധാ ബഭൂവുരിത്യന്വയഃ രഥാംഗശ്ചക്രം ആശുഗാ ബാണാ അസ്യന്തേ പ്രക്ഷിപ്യന്തേ അനേനേതി ആശുഗാസം ധനുഃ പ്രഹരോ ബാണഃ ചർമ്മ ശത്രുപ്രക്ഷിപ്താസ്ത്രവാരണായ മണ്ഡലാകാരം ഫലകമിത്യന്യാന്യായുധനാമാനി ൫൦

അഥൊ ബിഡൌജസ്സുമതിപ്രണെത്ര്യൊ
സ്സ്വൎല്ലൊകസന്മൎത്ത്യകൃതൊൎമ്മിഥൊഭൂൽ ।
ഉത്ഥാനമിന്ദ്രാഹിതഭൂതചമ്വൊ
ൎജ്ജലന്ധരെശാധിഭുവൊരിവൊഗ്രം ॥ ൩൫

അഥൊ ഇതി। അഥൊനന്തരം അഥൊ അഥെത്യൎത്ഥഃ ബിഡൌജസ്സുമതിപ്ര ണെത്ര്യൊഃ ബിഡൌജാഃ ഇന്ദ്രഃ ബിഡൌജാഃ പാകശാസന ഇത്യമരഃ സുമതി ശ്ച പ്രണെതാരൌ നായകൌ യയൊസ്തയൊഃ പ്രണെതാ നായകെ സെനാ ദ്ധ്യക്ഷെ ചെതി മെദിനീ സ്വൎല്ലൊകസന്മൎത്ത്യകൃതൊഃ സ്വൎല്ലൊകസദാം ദെവാ നാം മൎത്ത്യാനാം മനുജാനാം ച കൃതൊസ്സെനയൊഃ ജലന്ധരെശാധിഭുവൊഃ ജല ന്ധരൊ നാമകശ്ചനാസുരഃ ഈശഃ പരമെശ്വരശ്ച അധിഭുവൌ നായകൌ യ യൊസ്തയൊഃ ഇന്ദ്രാഹിതഭൂതചമ്വൊഃ ഇന്ദ്രാഹിതാ ദൈത്യാ ഭൂതാനി പ്രമഥഗ ണാസ്തെഷാം ചമ്വൊസ്സെനയൊരിവൊഗ്രം ഘൊരം ഉത്ഥാനം യുദ്ധം ഉത്ഥാ നമുദ്യതെ തന്ത്രെ യുദ്ധെ ഇതി മെദിനീ മിഥഃ പരസ്പരമഭൂൽ ബഭൂവ സുരപതി സുമതിസൈന്യയൊ ൎജ്ജലന്ധരാഭിധാനസുരരിപുപുരാരിസെനയൊരിവാതി ഘൊരസ്സമരസ്സമാവിരാസീദിതി ഭാവഃ ഉപമാലങ്കാരഃ ൩൫

കിഞ്ചൊദഭൂന്മാനവദാനവദ്വിട്
ച്ഛ്വയാഹതൊദ്ധ്യാഹവമാനകൌഘഃ।
ഭിന്ദൻ സ്വനൈസ്സൈസ്സ്വൎഗ്ഗഗനം യഥാദ്രെ
ഘനാഘനഃ ശുച്യവസാനകാലെ॥ ൩൬

കിഞ്ചെതി। കിഞ്ച അദ്ധ്യാഹവമിത്യവ്യയം രണഇത്യൎത്ഥഃ മാനവദാനവ ദ്വിട്ച്ഛ്വയാഹതഃ മനുജദനുജരിപുദൊൎദ്ദണ്ഡസന്താഡിതഃ ആനകൌഘഃ പട ഹവാദ്യസംഘഃ സൈസ്സ്വഃ സ്വകീയൈഃ സ്വനൈഃ ശബ്ദൈഃ ഗഗനം ആകാശം ഭിന്ദൻ ദളയൻ സൻ ശുച്യവസാനകാലെ ഗ്രീഷ്മാവസാനസമയെവൎഷാസമയ ഇ തി യാവൽ ഘനാഘനൊ മെഘ ഇവ വൎഷകാബ്ദൊഘനാഘന ഇത്യമരഃ ഉദ ഭൂൽബഭൂവ സ്തനിതസദൃശശബ്ദാഃ പടഹാ അവ്യതാദ്ധ്യനെതിഭാവഃ ൩൬

രഥീ രഥസ്ഥെന മൃധം വിതെനെ
നിഷാദിനാ തീവ്രതരം നിഷാദീ।
ആസ്സാദിനാ സാദ്യപി സാവലെപം
പത്തിശ്ച പത്ത്യാ സമമാത്തരൊഷം॥ ൩൭

രഥീതി। രഥീ രഥികഃ രഥസ്ഥെന സ്യന്ദനസ്ഥിതെന മൃധം യുദ്ധം വിതെനെ ചകാര നിഷാദീ ഗജാരൂഢഃ നിഷാദിനാ തീവ്രതരം അതിദുസ്സഹംയഥാതഥാ മൃധം വിതെനെത്യനുഷംഗഃ സാദീ അശ്വാരൊഹഃ സാദിനാപി തുഃ ക്രമെണ

സാവലെപം സഗൎവ്വം, യഥാതഥാ മൃധമിത്യനുഷംഗഃ പത്തിശ്ച പദാതിശ്ച പ
ത്ത്യാ സമം ആത്തരോഷം ധൃതകൊപം യഥാതഥാ മൃധം വിതെനെ ഗജസ്ഥെ
ന ഗജസ്ഥഃ രഥികൊ രഥികെന പദഗഃ പദഗെന തൌരംഗികെന തൌരം
ഗികശ്ച ഏവം ക്രമെണ യുദ്ധം ചകാരെതി ഭാവഃ ൧൭

ധന്വീ ച ധാനുഷ്കമുപെത്യ ചക്രെ
പ്രാസായുധഃ പ്രാസഭൃതം സമീകം।
നൈസ്ത്രിംശികൊസ്യായുധമാത്തഗൎവ്വം
ചക്രീ മിഥശ്ചക്രകരം പ്രവീരഃ॥ ൧൮

ധന്വീതി। ധന്വീ ധനുഷ്മാൻ ധന്വീ ധനുഷ്മാനിത്യമരഃ ധാനുഷ്കം ധന്വിനം
ഉപെത്യ സമീപമെത്യ സമീകം യുദ്ധം സമീകം സാംപരായികമിത്യമരഃ ചക്രെ
കൃതവാൻ പ്രാസായുധഃ പ്രാസധരഃ പ്രാസഭൃതം പ്രാസായുധധരഞ്ചൊപെത്യ സ
മീകം ചക്രെതി സൎവ്വത്രാനുഷംഗഃ നൈസ്ത്രിംശികഃ ഖഡ്ഗീ അസ്യായുധം അ
സിഃഖഡ്ഗഃ ആയുധം യസ്യെതി സഃ തഥാ ഖഡ്ഗിനഞ്ച പ്രവീരഃ ശൂരഃ ചക്രീ
ചക്രായുധധരഃ ചക്രകരം ചക്രംകരെ യസ്യെതി തഞ്ചൊപെത്യ ആത്തഗൎവ്വം
ധൃതാവലെപം യഥാ തഥാ സമീകം ചക്രെ തഥാച ധന്വിനാ ധന്വീ പ്രാസധ
രെണ പ്രാസധരഃ ഖഡ്ഗിനാ ഖഡ്ഗീ ചക്രിണാ ചക്രീചൊപെത്യ സമരഞ്ച
കാരെതിഭാവഃ ൧൮

അഥാസ്തമനം വൎണ്ണയതി।

താവദ്വിഹായസ്സരണെസ്സമീക
പ്രദെശമാഗന്തുരിമം യമസ്യ।
ത്രസ്തൊ ലുലായാദിവ നീലകാന്തി
ൎദ്ദിവാകരാൎവ്വാസ്തമവാപ ശൈലം॥ ൧൯

താവദിതി। യാവദുഭയെപി യുദ്ധം വിതെനുസ്താവദിത്യൎത്ഥഃ വിഹായസ്സ
രണെരാകാശമാൎഗ്ഗാൽ ഇമം സമീകപ്രദെശം യുദ്ധതലം ആഗന്തുഃ ആഗമിഷ്യ
തഃ മൃതജനാനായനായെതി ഭാവഃ യമസ്യ ധൎമ്മരാജസ്യ ലുലായാന്മഹിഷാൽ ലു
ലായൊ മഹിഷ ഇത്യമരഃ ത്രസ്തൊ ഭീത ഇവ നീലകാന്തിഃ ശ്യാമപ്രഭഃ ദിവാക
രാൎവ്വാ ദിനകരതുരംഗഃ വാജിവാഹാൎവ്വഗന്ധൎവ്വെത്യമരഃ അസ്തം ശൈലം അസ്ത
മനാചലം അവാപ പ്രാപ സൂൎയ്യൊപ്യസ്തമവാപെതി ഭാവഃ ഉൽപ്രെക്ഷാല
ങ്കാരഃ ൧൯

സന്ധ്യാ തതഃ പ്രാദുരഭൂൽ സ്വഭാസാ
പിംഗീകൃതാംഭൊധരസന്തതിശ്ച।
സീമ്നീവ ഘസ്രക്ഷപയൊൎന്നിയത്യാ
ക്ഷിപ്താ ദൃഷദ്ധാ കുരുവിന്ദസംജ്ഞാ॥ ൨൦

സന്ധ്യേതി। തതോനന്തരം സപദി സാ ആത്മീയകാന്ത്യാ പിംഗീകൃതാംഭോധരസന്തതിഃ പിശംഗീകൃതജലധരസമൂഹാ ച സന്ധ്യാ നിയത്യാ ദൈവേന ഘസ്രക്ഷപയോഃ ദിനരാത്ര്യോഃ ഘസ്രോ ദിനാഹനീത്യമരഃ ക്ഷണദാ ക്ഷപേതി ചാമരഃ സീമ്നി അവധിഭൂമൌ ക്ഷിപ്താ നിക്ഷിപ്താ കുരുവിന്ദസംജ്ഞാ കുരുവിന്ദ ഇതി സംജ്ഞാഭിധാ യസ്യാഃ സാ കുരുവിന്ദഃ പുഷ്യരാഗ ഇത്യമരശേഷഃ ദൃഷൽ ശിലേവ പ്രാദുരഭൂൽ ബഭൂവേത്യർത്ഥഃ ഹാ ഹന്ത ഏതാവദ്ഭിരേന ക്ഷപയാ ച സ്ഥാതവ്യമിതി ദൈവേന നിക്ഷിപ്താ പുഷ്യരാഗമയാ ശിലേവ സമന്തതഃ പ്രസൃമരകാന്തിഃ സന്ധ്യാ സമഭൂദിതി ഭാവഃ ഉൽപ്രേക്ഷാലംകൃതിഃ ൩൩

അസൌ ബഭാസേ നിതരാം ശരാർച്ചി
സ്സന്ദഗ്ദ്ധവൈരോ യുധി യോധപാരഃ।
ഭിന്ദ്യാന്ന മേ ബിംബമിതീവ പൂഷ്ണാ
ത്യക്താ ച്ഛവിർവ്യോമനി ഗൂഢയാത്രാ॥ ൩൪

അസാവിതി। അസൌ സന്ധ്യാ യുധി യുദ്ധേ ശരാർച്ചിസ്സന്ദഗ്ദ്ധവൈരോ ബാണാഗ്നിസമുജ്ജ്വല്യമാനശരീരഃ വൈരഃ കളേബരമിതി മേദിനീ യോധപാരഃ ഭടസമൂഹഃ മേ ബിംബം മണ്ഡലം ന ഭിന്ദ്യാൽ ന ഭിന്ദത്വേവ ഇതി മത്വേവേത്യർത്ഥഃ ഗൂഢയാത്രാ ഗൂഢം ഛന്നം യഥാ തഥാ യാത്രാ ഗച്ഛതാ പൂഷ്ണാ രവിണാ വ്യോമനി ത്യക്താ ഉത്സൃഷ്ടാ ഛവിഃ കാന്തിരിവ ബഭാസേ രരാജ പ്രകാശവതേന ഗമനേ സ്വമണ്ഡലഭേദമാശങ്ക്യ നിഗൂഢം ഗച്ഛതാ ഭാനുനാ ത്യക്തകാന്തിരിവ സന്ധ്യാ ബഭാസേതി ഭാവഃ ഉൽപ്രേക്ഷാ ൩൪

വിയൽപയോരാശിനവപ്രവാള
ദ്യുതിഃ ക്രമാൽ സാ ച കൃശാജനിഷ്ട।
സൈന്യൈസ്സരോഷൈരുഭയൈസ്സപദ്ദൃഷ്ടി
ർവ്വിഭജ്യ നീതേവ യഥാംശമേഷാ॥ ൩൫

വിയദിതി। വിയൽ ആകാശമേവ പയോരാശിസ്സമുദ്രഃ തസ്യ നവപ്രവാളദ്യുതിഃ പ്രത്യഗ്രവിദ്രുമകാന്തിരിവ കാന്തിരച്ഛിര്യസ്യാഃ സാ തഥാ സൈഷാ സന്ധ്യേത്യർത്ഥഃ സരോഷൈഃ രോഷേണ രുഷാ സഹിതൈരുഭയൈഃ ദ്വിവിധൈസ്സൈന്യൈഃ സേനാസമവേതപുരുഷൈഃ സേനായാം സമവേതാ യേ സൈന്യാസ്തേ സൈനികാശ്ച തേ ഇത്യമരഃ യഥാംശം യഥാ ഭാഗം വിഭജ്യ വിഭാഗം കൃത്വാ സപദ്ദൃഷ്ടിരാത്മീയലോചനാനി നീതാ പ്രാപിതേവ ക്രമാൽ പശ്ചാദ്യേന കൃശാ സൂക്ഷ്മാ ചാജനിഷ്ട ജാതാ തഥാ ചാന്തരിക്ഷാംബുനിധിവിദ്രുമലതാകാന്തിഃ ഇയം സന്ധ്യാ രോഷാരുണനയനൈഃ സമരവീരസൈന്യൈഃ പ്രത്യേകം കിഞ്ചിൽ കിഞ്ചിൽ വിഭജ്യ ലോചനാനി പ്രാപിതേവ പശ്ചാദ്യേന കൃശാ ജാതേതി ഭാവഃ ഉൽപ്രേക്ഷാലങ്കാരഃ ൩൫

രജൊന്ധകാരെ ധ്വജിനീഭവെസ്മിൻ
വ്രജത്യഥാനസ്ത്ഗ്ഗളമാജിരംഗം।
തദൈഷ്യയെവാഗമദന്ധകാര
സ്സത്രാതിവെഗെന യഥാൎത്ഥനാമാ॥ ൬൯

രജഇതി॥ ധ്വജിനീഭവെ സെനാവിമൎദ്ദോൽപന്നെ അസ്മിൻ രജോന്ധകാരെ രജഃ ധൂളിരെവാന്ധകാരസ്തിമിരം തസ്മിൻ ആജിരംഗം ആജിരെവ രംഗം നടനസ്ഥലം അനസ്ത്ഗ്ഗളം അവിരളം യഥാ തഥാ വ്രജതി പ്രാപ്തെ സതി അഥാനന്തരം തദാ തത്സമയെ ഈൎഷ്യയാ അസൂയയാ ഇവ യഥാൎത്ഥനാമാ സാൎത്ഥാഭിധാനഃ അന്ധകാരസ്തമഃ തത്രാജിരംഗഇത്യൎത്ഥഃ അതിവെഗെന അതിശീഘ്രമാഗമൽ ആയയൌ യദ്വാ തദീഷ്യയെവാഗമദന്ധകാരസ്സത്രൈവ വെഗെന സമം യഥാൎത്ഥഃ ഇതിവാ പാഠഃ തദാനീം തസ്മിൻ രജൊന്ധകാരെ വിദ്യമാനയാ ഈൎഷ്യയാ തൽ യുദ്ധരംഗമെവ യഥാൎത്ഥഃ സത്യനാമാന്ധകാരഃ വെഗെന സമമാഗമൽ ആവെവെത്യൎത്ഥഃ സ്വസ്യ യഥാൎത്ഥാഭിധാനതപാൽ ഇതരാന്ധകാരാഗമനാസഹിഷ്ണുരിവാതിശീഘ്രം അന്ധകാരൊഗമദിതിഭാവഃ ൬൯

തതഃ സ്വഗൊഭിശ്ശമഥസ്തമസ്തൽ
സമസ്തമാജൌ ശമയാഞ്ചകാര।
ബൃന്ദാരകാനീകഭൃദാത്തലക്ഷ്മീ
ൎവ്വിധുശ്ശ്ഥാപ്ലാഭിരുപാന്തതാരഃ॥ ൭൦

തത ഇതി। തതൊനന്തരം ബൃന്ദാരകാനീകഭൃൽ ബൃന്ദാരകം ശ്രെഷ്ഠം അനീകം സൈന്യം ബിഭൎത്തീതി യദ്വാ ബൃന്ദാരകൈസ്സുരൈസ്സഹാനീകം ബിഭൎത്തീതി വാ യദ്വാ ബൃന്ദാരകഃ അതിമനൊജ്ഞാകൃതിഃ അനീകഭൃൽ സൈന്യപാലകശ്ച അന്യത്ര ചന്ദ്രപക്ഷെ ബൃന്ദാരകാണാം ദെവാനാം അനീകം സൈന്യം അമൃതദാനെന ബിഭൎത്തീതി അന്യത്ര വിഷ്ണുപക്ഷെ ബൃന്ദാരകാനീകം ദെവസൈന്യം ഉപെന്ദ്രരൂപെണ ബിഭൎത്തീതി തഥാ ബൃന്ദാരകസ്സുരെ പുംസി മനൊജ്ഞശ്രെഷ്ഠയൊസ്ത്രിഷ്വിതി മെദിനീ അനികം തു രണെ സൈന്യ ഇത്യമരഃ ആത്തലക്ഷ്മീഃ ആത്താ പ്രാപ്താ ലക്ഷ്മീസ്സമ്പൽ അന്യത്രാത്താ ധൃതാ ലക്ഷ്മീശ്ശൊഭാ അന്യത്ര ആത്താ ധൃതാ ലക്ഷ്മീഃ പദ്മാ യെന സ തഥാ ലക്ഷ്മീസ്സമ്പത്തിശൊഭയൊരിത്യമരഃ ഉപാന്തതാരഃ ഉപാന്തെ സമീപെ താരഃ ശൂരഃ യസ്യ അന്യത്ര ഉപാന്തെ താരാണി നക്ഷത്രാണി യസ്യെതി അന്യത്ര ഉപാന്തെ താരഃ താരൊ നാമ കശ്ചന കപിഃ ശ്രീരാമാവതാരെ സമീപസ്ഥിതഃ യസ്യെതി താരൊ വാനരഭെദെക്ഷിമദ്ധ്യനക്ഷത്രയൊൎന്നാ വിശുദ്ധിശൂരയൊരിതി സാരസ്വതഃ ശമഥഃ സചിവഃ സ്മരിരിത്യൎത്ഥഃ ശമഥശ്ശാന്തിമന്ത്രിണൊരിതി മെദിനീ വിധുശ്ശ്ഥാ ചന്ദ്രഃ വിഷ്ണുശ്ച സ ഇവ വിധുർവിഷ്ണൌ ചന്ദ്രമസീത്യമരഃ അപ്ലാഭിഃ പ്രകാശാഭിസ്സ്വഗൊഭിഃ സ്വസ്യ ഗൊഭിൎവ്വാണൈഃ അന്യത്ര കിരണൈഃ

അന്യത്ര സ്വാക്തവൈരത്വപവചനൈരിത്യൎത്ഥഃ സ്വാൎഗ്ഗേഷുവഷ്ഷുവാഗ്വജൂദിങ് നേത്രപ്ലൂണിത്യമരഃ ആജൌ യുദ്ധഭ്രമൌ അന്യത്ര കാമക്രോധാദീനാം വിവെകാദീനാഞ്ച പരസ്പരകലഹസ്ഥലത്വാൽ ഭക്തമനസീത്യൎത്ഥഃ യദ്വാ പരിതാപകാരിത്വാൽ മനസ ഏവാജിത്വം ആകാരസ്സു ഘടെ ഭാവെ പരിതാപെ പിതാമഹ ഇത്യെകാക്ഷരമാലായാം സമസ്തം അഖിലം തൽ പ്രസിദ്ധം തമഃ തിമിരം അന്യത്രാജ്ഞാനം ശമയാഞ്ചകാര ശാന്തമകരൊൽ തതസ്സ്വബാണഗണൈരമിപ്രകാശൈസ്സുമതിരതിഗ്മരുഃ താരാധിപ ഇവ രാധാരമണ ഇവ ചരണതലഗതന്തിമിരം ശമയാമാസെതി ഭാവഃ ശ്ലിഷ്ടോപമാ   ൧൦

സൈന്യാ രജന്യാമുഭയെ വിതെനു
ൎജ്ജന്യം യദന്യോന്യമഥാവിശെഷം।
അസ്വപ്നതൈകെഷ്വ നിദാനമന്യെ
ഷ്വാത്മെശഭക്തത്വമിതിഹ മന്യെ ॥   ൧൧

സൈന്യാ ഇതി അഥാനന്തരം ഉഭയെ സൈന്യാഃ സുമതീന്ദ്രസെനാഃ രജന്യാം രാത്രൌ അന്യോന്യം പരസ്പരം അവിശെഷം നിൎവ്വിശെഷം സമാനമിതി യാവൽ ജന്യം യുദ്ധം വിതെനുശ്ചക്രുരിതി യൽ ഇഹ രജന്യാം മിഥസ്സമാനയുദ്ധകരണവിഷയെ ഏകെഷു ദൈവപക്ഷിത്യൎത്ഥഃ അസ്വപ്നതാ സ്വാപരഹിതത്വം നിദാനം ഹെതുഃ അന്യെഷു ഇതരെഷു സുമതിസൈന്യെഷ്വിത്യൎത്ഥഃ ആത്മെശഭക്തത്വം സ്വസ്വാമിഭക്തത്വം നിദാനം കാരണമിതി മന്യെ ജാനാമി അസ്വപ്നതൈകെഷ്വ നിദാനമന്യെഷ്വിത്യെ കൃതത്വം ധ്രുവമത്ര മന്യെ ഇതി പാഠെതു ഇത്യെ സ്വാമിനി ഇത്യ ആഢ്യഃ സ്വാമിത്യമരഃ കൃതത്വം ഭക്തത്വം കൃതൎവ്വാന്തരെ ഭക്ത ഇതി മെദിനീ ധ്രുവം നിശ്ചയം പരസ്പരമനാലക്ഷിതായുധപ്രക്ഷെപണാന്ധകാരജന്യാം രജന്യാമുഭയെപി സമാനം യുദ്ധം ചക്രുഃ അത്രാസ്വപ്നത്വാദ്ദെവാനാം സ്വാമിഭക്തിമത്വാൽ സുമതിസൈന്യാനാഞ്ച രാത്രിരിത്യവിചിന്ത്യ സുകരസ്സമരൊഭൂദിതി ഭാവഃ   ൧൧

മൎത്ത്യപ്രയുക്താസ്ത്രനികൃത്തഗാത്ര
സ്രുതാസ്രപൂരാദ്രതനുത്രപൊത്രം।
അമൎത്ത്യചക്രം പ്രബഭൌ സരാഷ്ട്രം
സത്രം യഥാ പുഷ്പിതപൎണ്ണപൂൎണ്ണം   ൧൨

മൎത്ത്യേതി മൎത്ത്യപ്രയുക്താസ്ത്രനികൃത്തഗാത്രസ്രുതാസ്രപൂരാദ്ര തനുത്രപൊത്രം സുമതിവിസൃഷ്ടായുധനിൎഭിന്നാംഗനിൎഗ്ഗളദ്രുധിരപ്രവാഹക്ലിന്നവൎമ്മാംശുകം തനുത്രം വൎമ്മ ദംശനമിത്യമരഃ പൊത്രം വസ്ത്രമിതി മെദിനീ അതഏവ സരാഷ്ട്രം സൊപദ്രവം രാഷ്ട്രംസ്യാദുപദ്രവെ ഉപദ്രവെക്ലീബപുംസൊരിതിമെദിനീ അമൎത്ത്യചക്രം ദൈവസൈന്യം ചക്രഃസൈന്യരഥാംഗയൊരിത്യമരഃ പുഷ്പിതപ

ൎണ്ണപൂൎണ്ണം കുസുമിതപലാശസമഗ്രം പലാശെ കിംശുകഃ പൎണ്ണഇത്യമരഃ സത്രൎ യഥാ വനമിവ സത്രം ദവൊ ദാവ ഇത്യമരഃ പ്രബഭൌ രരാജ കുസുമിതപലാശ നിബിഡിതമരണ്യമിവ സുമതിശരനിഭിന്നാംഗനിൎയ്യദ്രുധിരധാരാൎദ്ര കവചാംശു കം ദൈവസൈന്യം ബഭാവിതി ഭാവഃ ഉപമാ ൧൮.

വൃഷാ തദാലൊക്യ രുഷാതിവെലം
കഷായിതാക്ഷസ്സ്വപൃഷൽകജാലൈഃ ।
വിഷാദയാമാസ നിഷാദനാഥൊ
ദ്വിഷൊവനാന്തെ പൃഷതാനിവൈഷഃ ॥ ൧൯

വൃഷെതി ഏഷ വൃഷാ ഇന്ദ്രഃ വൃത്രഹാ വൃഷെത്യമരഃ തൽ സ്വബലപരാജയം സുമതികൎമ്മ വാ ആലൊക്യ ദൃഷ്ട്വാ രുഷാ കൊപെനാതിവെലം ഭൃശം കഷായിതാക്ഷഃ കലുഷിതവിലൊചനസ്സൻ സ്വപൃഷൽകജാലൈഃ സ്വസ്യാത്മനൊ ബാണസമൂഹൈഃ പൃഷൽകബാണവിശിഖെത്യമരഃ ജാലം സമൂഹആനായ ഇത്യമരഃ ദ്വിഷഃശത്രൂൻ നിഷാദനാഥൊ വ്യാധാധിപഃ വനാന്തെ കാനനസമീപദെശെ പൃഷതാൻ മൃഗവിശെഷാനിവ ഗൊകൎണ്ണപൃഷതൈണൎശ്യെത്യമരഃ വിഷാദയാമാസ സവിഷാദവച്ചകാരെത്യൎത്ഥഃ ഇന്ദ്രൊപ്യധികകുപിതഃ സുമതിമുഖരിപൂൻ ബാണഗണൈരെണജാലം വ്യാധ ഇവ വിഷാദയാമാസെതി ഭാവഃ ഉപമാ ൧൯.

പ്രത്യൎത്ഥിനിസ്ത്രിംശശരാരികൃത്ത
സ്വമൂൎത്തിനിൎയ്യദ്രുധിരസ്രവന്ത്യാം ।
ചചാര പ്രാപ്തകമണ്ഡലാന്ത
ൎഗ്ഗതിൎദ്ദ്യൈതെനാസ്നപനാന്നൃപൌഘഃ ൨൦

പ്രത്യൎത്ഥീതി നൃപൌഘൊ രാജസംഘഃ പ്രത്യൎത്ഥിനാം ശത്രൂണാം നിസ്ത്രിംശാഃ ഖഡ്ഗാഃ ശരാ ബാണാ അരയശ്ചക്രാണി ച തൈഃ കൃത്തായാ ഭിന്നായാസ്സ്വമൂൎത്തെൎന്നിജദെഹാൽനിൎയ്യന്ത്യാംനിൎഗ്ഗച്ഛന്ത്യാം രുധിരസ്രവന്ത്യാം രക്തനദ്യാംസ്നപനാൽ സ്നാനാൽ ധുതൈനാഃ ധ്വസ്തപാപസ്സൻ കലുഷം വൃജിനൈനൊഘമിത്യമരഃ അപ്രാപ്തകമണ്ഡലാന്തൎഗ്ഗതിഃ അപ്രാപ്താ ന പ്രാപ്താ കസ്യ സൂൎയ്യസ്യ മണ്ഡലം ബിംബഃ തസ്യാന്തരന്തൎഭാഗെ ഗതിൎഗ്ഗമനം യെന സ തഥാഭൂതസ്സൻ ഖെ ആകാശെ ചചാരാചരൽ തഥാച പ്രഥമം ബാണവിദീൎണ്ണാംഗാഃ തതഃ സ്വകളെബരനിൎഗ്ഗളദ്രുധിരസരിതിനിപെതുഃ തതൊ നിരസ്തകിൽബിഷഃ സ്ത്രീയാമാതാൽ പരിവ്രാട് യൊഗയുക്തശ്ചരണെ ചാഭിമുഖൊഹത ഇതി വചനാനുസാരെണ സൂൎയ്യമണ്ഡലാന്തരഗത്യനവാപ്ത്യാ ആകാശ ഏവ ചചാരെതി ഭാവഃ ൨൦

യൊഷാസ്സുരാണാമപി മാല്യദൊഷാ
ദൊഷാകരാസ്യാം തമവീക്ഷ്യവെഷം ।

പൂഷായനാലാഭഹതാഭിലാഷം
വിഷേദുരിക്ഷ്യേവ നരം സദോഷം ॥ ൧൭

യോഷാ ഇതി സുരാണാം ദേവാനാം യോഷാഃ സ്ത്രിയഃ സ്ത്രീയോഷിദബലേ ത്യമരഃ മാല്യദോഷാ മാല്യാനി മാലാഃ മാല്യം മാലാ സ്രജ ഇത്യമരഃ ദോഷാവു ജാസു യാസാന്താസ്സ്ഥധൃതാസ്സത്യഃ ദോഷാ രാത്രൌ ഭുജേപി ചേത്യമരഃ ദോ ഷാകരാസ്യം ഇന്ദുവദനം അപിച്ഛവേഷം സുന്ദരാകാരമപി പൂഷായനാലാഭഹ താഭിലാഷം പൂഷ്ണഃ സൂൎയ്യസ്യായനസ്യ മണ്ഡലാന്തരമാൎഗ്ഗസ്യാലാഭേന പ്രാപ്ത്യാ ഹതോ നിരസ്തഃ അഭിലാഷഃ സാൎവ്വഭൂപരിരംഭണാദിലക്ഷണഃ കാമോയസ്യ തൽ പുംവാചകം രാജസമൂഹമിത്യൎത്ഥഃ സദോഷം ദോഷേണ ദൂഷണേന സ ഹിതം നരം മനുജമിവ ഈക്ഷ്യ അവലോക്യ വിഷേദുഃ വിഷാദം പ്രാപുഃ തഥാ ച രണതലേഭിമുഖതേന ഹതനൃപതിനികരവരണാൎത്ഥം അപ്സരയോഷിതോ ന്തരിക്ഷേ കരധൃതമന്ദാരമാല്യാ സ്സുന്ദരാകാരം നൃപസമൂഹം സദോഷം നരമി വ വീക്ഷ്യ വിഷേദുരിതി ഭാവഃ ഉൽപ്രേക്ഷാ ൧൭

പൎജ്ജന്യരാജന്യധിയൌ തദാനീ
മന്യോന്യമാതേനതുരാത്തമന്യൂ ।
കാനീനജിഷ്ണൂ ഇവ ജന്യമുഗ്രം
യന്നാരദാദൃഷ്ടചരം തപസ്യാം ॥ ൧൮

പൎജ്ജന്യേതി പൎജ്ജന്യരാജന്യധിയൌ പൎജ്ജന്യഃ പുരന്ദരഃ രാജന്യധീഃ നൃപ തിസചിവഃ ച തൌ കാനീനജിഷ്ണൂ ഇവ കാനീനഃ കന്യകാപുത്രഃ കൎണ്ണ ഇത്യ ൎത്ഥഃ കാനീനഃ കന്യകാജാതതനയവ്യാസകൎണ്ണയോരിതി മേദിനീ ജിഷ്ണുരൎജ്ജുനഃ ച താവിവ തദാ തദാനീം ആത്തമന്യൂ ധൃതരോഷൌ സന്തൌ അന്യോന്യം പരസ്പരം ഉഗ്രം ദുസ്സഹം ജന്യം യുദ്ധം ആതേനതുഃ ചക്രതുഃ യജ്ജന്യമിത്യ ൎത്ഥഃ അവന്യാം ഭൂമൌ നാരദാദൃഷ്ടചരം കലഹപ്രിയേണാപി നാരദമുനിനാ അദൃഷ്ടചരം അദൃഷ്ടമേവ ത്വശ്ചാൎത്ഥേ തദിതി പൂൎവ്വേണ സംബന്ധഃ തഥാ ചാൎജ്ജുനകൎണ്ണാവിവാതിഘോരം നാരദമുനിനാപ്യദൃഷ്ടം ജന്യഞ്ചക്രതുരിതിഭാ വഃ ൧൮

തയോഃ കലിം വീക്ഷ്യ കലിപ്രിയത്വാൽ
കൎമ്മക്ഷമത്വാദപി വല്ലകീഭൃൽ ।
പ്രസ്വാം പിതൄണാമപി സംഗതായാം
സ്ഥാതുന്തതോ ഗന്തുമലന്ന കല്യോഃ ॥ ൧൯

തയോരിതി വല്ലകീഭൃൽ വല്ലകീ വീണാ വീണാതുവല്ലകീത്യമരഃ താം ബിഭൎത്തീ തി വല്ലകീഭൃൽ നാരദമുനിരിത്യൎത്ഥഃ കല്യോഃ ശൂരയോഃ കലിസ്സ്യാൽ കലഹേ ശൂ രേ കലിരന്ത്യയുഗേപി ചേതിവിശ്വഃ തയോസ്സമതിന്ദ്രയോഃ കലിം കലഹം

വീക്ഷ്യ ദ്രഷ്ടും പിതൃണാം പിതൃദൈവാനാം പ്രസൂതാം ജനന്യാം സായന്തനസ
ന്ധ്യായാമിതി യാവൽ സായംസന്ധ്യാ പിതൃപ്രസൂരിത്യമരഃ സംഗതായാം
സംപ്രാപ്തായാം സത്യാമപി കലിപ്രിയതയാൽ കലഹപ്രിയതയാൽ തതൊദെ
ശാദിത്യൎത്ഥഃ ഗന്തും കൎമ്മക്ഷമതയാൽ കൎമ്മഠതയാൽ തത്രൈവ സ്ഥാതുഞ്ച അലം
സമൎത്ഥഃ നാഭവദിത്യൎത്ഥഃ തഥാചാതിശൂരയൊഃ കലഹവീക്ഷണകൌതുകീ
നാരദഃ സന്ധ്യാനുഷ്ഠാനസമയെപി കലഹവീക്ഷണകൌതുകാൽ തത്രൈവ
സ്ഥിതഃ സ്യാം ആഹൊസ്വിൽ കൎമ്മാനുഷ്ഠാനജാഗരൂകതയാൽ തതൊ ഗമിഷ്യാ
മിവാ ഇതി സംശയാവിഷ്ടചെതാഃ ഉഭയമപി ന സമ്യക്കൃതവാനിതി
ഭാവഃ ൧൭

ആഗ്നെയവായവ്യമുഖാസ്ത്രജാതൈ
ൎമ്മൎത്ത്യാനമൎത്ത്യാധിപതിൎജ്ജഘാന ।
താന്യൎദ്ദയൻ വാരുണപാൎവ്വതാദ്യൈ
പ്രസ്വാപനെനൈഷ ഹരിം തഥാസ്ത്രൈഃ ॥ ൧൮

ആഗ്നെയെതി അമൎത്ത്യാധിപതിഃ ദെവനായകഃ മൎത്ത്യാന്മനുജാൻ ആ
ഗ്നെയവായവ്യമുഖാസ്ത്രജാതൈഃ വൈശ്വാനരമാരുതപ്രമുഖാസ്ത്രസമൂഹൈഃ
ജഘാന താഡിതവാൻ ഏഷഃ താന്യാഗ്നെയാദ്യസ്ത്രജാലാനീത്യൎത്ഥഃ വാരുണപാ
ൎവ്വതാദ്യൈരസ്ത്രൈഃ തഥാ അൎദ്ദയൻ അഭിഘ്നൻ സൻ ഹരിമിന്ദ്രം യമാനിലെന്ദ്രെ
ത്യാരഭ്യ ഹരിരിത്യമരഃ പ്രസ്വാപനെന മൊഹനാസ്ത്രെണ ജഘാനെത്യനുഷം
ഗഃ പ്രഥമമാഗ്നെയാദ്യസ്ത്രാണി പ്രയുക്തവാൻ അമൎത്ത്യാധിപതിഃ മൎത്ത്യാധിപ
സചിവൊപി തഥാതാനി പ്രത്യസ്ത്രൈശ്ശമയൻ സൻ ഇന്ദ്രം മൊഹനാസ്ത്രെണ
ജഘാനെതി ഭാവഃ ൧൮

ധൃഷ്ണൊരമാത്യസ്യ പുരൊ വലാരി
ൎജ്ജിഷ്ണുതാം കെവലമാത്മനൊഽധാൽ ।
പ്രസ്വാപനാസ്ത്രാതിശയെന സംയ
ത്യസ്വപ്നതാമപ്യഹഹാത്യജത്സഃ ॥ ൧൯

ധൃഷ്ണൊരിതി। ധൃഷ്ണൊഃ ധൃഷ്ടസ്യ ധീരസ്യെതി യാവൽ ധൃഷ്ടെധൃഷ്ണുരിത്യമ
രഃ അമാത്യസ്യ സചിവസ്യ സുമതെരിത്യൎത്ഥഃ പുരഃ പുരൊദെശെ പ്രസ്വാപനാ
സ്ത്രാതിശയെന മൊഹനാസ്ത്രസംബന്ധവിശെഷെണാത്മനഃ ജിഷ്ണുതാം കെവലം
ജെതൃതാം വരം യദ്വാ ഇന്ദ്രതാം വരം നാത്യജൽ ന തത്യാജ കിന്തു സംയതി
യുദ്ധഭൂമൌ അഥാ സാക്ഷാൽ അസ്വപ്നതാം സ്വാപാഭാവതാം ദെവതാമപി
അത്യജൽ അഹഹെത്യൽഭുതെ ഖെദെ വാ തഥാച സുമതിപ്രയുക്തമൊഹനാ
സ്ത്രെണ പുരന്ദരഃ കരചരണാദിചാലനെപ്യപ്രവീണഃ സന്യുദ്ധ ജയശീലതാഞ്ച

ന്ത്വം സ്വതസ്സിദ്ധം ദേവത്വമപി ത്യക്തവാൻ കഷ്ടമിത്യനേന നിർഗ്ഗുണേ ഇ
ദ മോഹിതോഭൂദിതി ഭാവഃ ൭൯

യദത്ര സേനാം സുമതിപ്രണേത്രീം
സ്വകാർമ്മുകൈസ്തൈർന്ന ശശാക ജേതും।
പുരന്ദരോപി സ്വരുഭിന്നിതാന്തം
തദസ്യ പാകാഹിതതൈവ യുക്താ॥ ൮൦

യദിതി। യസ്മാൽ കാരണാൽ അത്ര യുദ്ധേ പുരന്ദരഃ ശത്രൂണാം പുരം ദാ
രയതീതി പുരന്ദരസ്തഥാസന്നപീത്യർത്ഥഃ സുമതിപ്രണേത്രീം സുമതിഃ പ്രണേതാ
നായകോ യസ്യാസ്താം സേനാം സ്വകാർമ്മുകൈസ്തൈഃ നിജധനുർന്നിർഗ്ഗതൈഃ
സ്വരുഭിർവ്വാണൈഃ സ്വരുഃ പുമാൻ സ്യുവഖണ്ഡേ ഭിദുരേപ്യദ്ധ്വരേശരേഷ്വിതി മേ
ദിനീ ജേതുന്നശശാക ശക്തോനാഭൂൽ തത്തസ്മാൽ അസ്യ ഇന്ദ്രസ്യ പാകാഹിത
തൈവ പാകാഹിതത്വമേവ പാകാനാമർഭകാനാം അഹിതതാ ശത്രുതൈവ
പോതഃ പാകോർഭകോഡിംഭ ഇത്യമരഃ നിതാന്തം ദൃഢം യുക്താ സമ്യഗ്യോ
ഗ്യേത്യർത്ഥഃ യസ്മാത്സുമതേഃ കസ്യചിന്മനുജസ്യ സൈന്യം സ്വയം പുരന്ദരോ
ഭവന്നപി വിശിഖൈർജ്ജേതുമശക്തഃ തസ്മാദസ്യ ഇതഃ പരം പുരന്ദരതാ ന
യുക്താ കിന്തു പാകാഹിതതൈവ യുക്തേത്യനേനാർഭകൈരേവ യോദ്ധവ്യത്വ
മുചിതമിതി ഭാവഃ ൮൦

നരാസ്സുരാശ്ചാപ്സരസസ്സുരേന്ദ്രേ
രണാങ്കണേ താദൃശി തത്സപര്യ്യാം।
മുദാ ഭിയാ സ്വനതിം ഹ്രിയാധോ
നേദുർവ്വിഷേദുർവ്വിജഹുർവ്വിധാതും॥ ൮൧

നരാ ഇതി। രണാങ്കണേ യുദ്ധതലേ സുരേന്ദ്രേ ദേവരാജേ താദൃശി തഥാ
ഭൂതേ വിജിതേ സതീത്യർത്ഥഃ തത്സപര്യ്യാം തസ്യ സുമതേഃ പൂജാം സപര്യ്യാർച്ചാ
ർഹണാസ്സമാ ഇത്യമരഃ വിധാതും കർത്തും നരാ മനുജാഃ പ്രീത്യാ ഹർഷേണ നേദുഃ
സിംഹനാദമകുർവ്വൻ സുരാ ദേവാശ്ച ഭിയാ ഭീത്യാ വിഷേദുഃ വിഷാദമഭജൻ അ
പ്സരസശ്ച സ്വർവ്വേശ്യശ്ച ഹ്രിയാ കിഞ്ചില്ലജ്ജയാ അധഃ അധോഭാഗേ സ്വനത
തിം പുഷ്പവൃഷ്ടിം വിജഹുഃ ഉത്സൃഷ്ടവത്യ ഇത്യർത്ഥഃ നരാസ്തു സുമതിപരാക്രമമാല
ക്ഷ്യ സന്തോഷേണ വിനേദുഃ ദേവാശ്ച വിഷേദുഃ അപ്സരസശ്ച ദേവരാജമ
തിക്രമ്യ കഥം നരസ്യ പുഷ്പവൃഷ്ടിരിതി ലജ്ജയാധഃ പുഷ്പവർഷമകുർവ്വന്നിതി ഭാവഃ
ക്രമികാലങ്കാരഃ ൮൧

ഭൂരുസ്സുരാനന്ദകൃദാശു താരാ
കല്പൊഗ്രജന്മാശ്രുസരസ്തമോനൽ।

ഗവാം പ്രചാരാദ്ബുധിഹേതിതപ്തം
തം ഗ്ലൌരിവാഹ്ലാദയദേത്യ താവൽ ॥ ൨൨

ഗ്ലൗരിതി താവത്തദാനീമേവാശു ശീഘ്രം സുരാനന്ദകൃൽ ദേവാനാമാനന്ദകരഃ താരാകമുഃ താരാനാമ ബ്രഹസ്പതിപത്നീ താരാ ബാലിഗീഷ്പതിഭാര്യയോഃ നക്ഷത്രേചേതിമേദിനീതസ്യാഃ കമുഃ കാമുകഃ അന്യത്രതാരാണാന്നക്ഷത്രാണാം കമുഇതി അഗ്രജന്മാഗ്രസരഃ അഗ്രജന്മനാം ദ്വിജാനാമഗ്രസരഃ പുരോഗാമീ അന്യത്ര ദ്വിജാധിപ ഇതി സോമോവൈബ്രാഹ്മണാനാം രാജേതിശ്രുതേഃ തമോനുൽ പാപഹരഃ അന്യത്രാന്ധകാരനാശകഃ തമഃ പാപാന്ധകാരയോരിതി മേദിനീ ഗുരുബ്രഹസ്പതിഃ ഗീഷ്പതിർധിഷണോഗുരുരിത്യമരഃ ഗ്ലൗരിവ ചന്ദ്രഇവ ഏത്യ യുധി യുദ്ധേ ഹേതിതപ്തം മോഹനാസ്ത്രതേജസ്സന്തപ്തം അന്യത്ര സൂര്യാതപതപ്തമിതി ഹേതിസ്സ്യാദായുധജ്വാലാ സൂര്യതേജസ്സയോഷിതീതിമേദിനീ തമിന്ദ്രം സ്വസ്യ ഗവാം വാചാം അന്യത്രാമൃതശീതളാംശൂനാമിത്യർത്ഥഃ പ്രചാരാദ്രീത്യാ അന്യത്ര സഞ്ചാരാൽ ഇവാഹ്ലാദയൽ അതോഷയൽ തഥാച സഹസ്രോസ്രാംശുഭിഃ ഘസ്രേ സന്തപ്തം യം കഞ്ചന മനുജം ദ്വിജരാജസ്സ്വകിരണസംപർക്കാദിവ സുമതിമോഹനാസ്ത്രസന്തപ്തതനുമിന്ദ്രം ബ്രഹസ്പതിഃ സ്വവാക്പ്രചാരൈർണാഹ്ലാദയാമാസേതി ഭാവഃ ൨൨

അലം വലാരേ കലിനാ നിയത്യാ
ബലം ബലീയാനപി കോ രുണദ്ധി।
ഫലന്തവാസ്യാപ്യചിരാത്തതസ്സ്യാൽ
കുലന്തു സന്താനയുതം ക്രിയായാഃ ॥ ൨൩

അലമിതി। വലാരേ ഇന്ദ്ര കലിനാ കലഹേനാലം പര്യാപ്തം കലിസ്സ്യാൽ കലഹേശൂരഇതിവിശ്വഃ ബലീയാൻ ബലവാനപി കഃ കോവാ നിയത്യാഃ ദൈവസ്യേത്യർത്ഥഃ ഭാഗ്യം സ്ത്രീ നിയതി ർവിധിരിത്യമരഃ ബലം ശക്തിം രുണദ്ധി നിവാരയതി നകോപീത്യർത്ഥഃ തവ ഭൃത്യകൃതം രാജനീതിന്യായാൽ ക്രിയായാഃ അശ്വാപഹരണമോചനനിമിത്തകലിരൂപസ്യ കർമ്മണഃ ഫലംപ്രയോജനം അചിരാൽ ശീഘ്രം ഭവേൽ തവാസ്യാപി കുലം ഗൃഹം വംശശ്ച സന്താനയുതം സന്താനാദിനാകല്പവൃക്ഷാദിനാന്യത്ര സന്തത്യാച യുതം യുക്തം സ്യാൽ ഭവേൽ കുലം ഗൃഹേച സന്താന ഇതി വിശ്വഃ സന്താനഃ കല്പവൃക്ഷ ഇതി വാശോനാപവായഇതിചാമരഃ ഇന്ദ്രോപ്യഹം ജിത ഇതി മാ വിശങ്കസ്വ ദൈവഗതിരലംഘനീയാ തവ കലഹേനാലം രാജ്ഞോപചാരാനുഷ്ഠാനാത്തവ കുലംസന്താനരഹിതന്നഭവേൽ അശ്വഹരണേന സന്തതിഫലോദ്ദേശ്യോപചാരാന്തരായേന രാജ്ഞോപി വംശഃ സന്തതിശൂന്യഃ കദാപി ന ഭൂയാദിതിഭാവഃ ൨൩

ഏവം തുരാസാഹമുദീര്യ പശ്ചാ
ദഥോരുനായാത്ഥപതേരമാത്യം।

പ്രാഗ്വംശമാസാദ്യ സമർച്ചിതസ്സൻ
പ്രഹർഷയൻ പാർത്ഥിവമാഹ ജീവഃ ൨൭

ഏവമിതി। ജീവോ ബൃഹസ്പതിഃ ജീവ ആംഗിരസ ഇത്യമരഃ ഏവമുക്തപ്രകാരേണ തുരാസാഹമിന്ദ്രം തുരാഷാണ്മഘവാഹന ഇത്യമരഃ ഉദീര്യോക്ത്വാ അഥാനന്തരം അർത്ഥപതേഃ നരപതേഃ അമാത്യം സചിവം സുമതിമിത്യർത്ഥഃ അനുനീയ സാന്ത്വയിത്വാ പശ്ചാദനന്തരം പ്രാഗ്വംശം ഹവിർഗ്ഗേഹാൽ പ്രാഗ്ഭാഗം പ്രാഗ്വംശഃ പ്രാഗ്ഘവിർഗ്ഗേഹാദിത്യമരഃ ആസാദ്യ ഗത്വാ സമർച്ചിതസ്സംപൂജിതസ്സൻ പാർത്ഥിവം ഭൂപതിം പ്രഹർഷയൻ സന്തോഷയൻ സൻ പ്രാഹ ഉക്തവാൻ ഏവമിന്ദ്രം സുമതിഞ്ചാശ്വാസ്യാനന്തരം മലയധ്വജമേത്യ പ്രാഹേതി ഭാവഃ ൨൭

ഫലോദയസ്സ്യാദചിരാൽ പ്രസൂതേഃ
ഫലോദയാപ്തിശ്ച തവായുഷോന്തേ।
വലദ്വിഡപ്യേഷ മുദാഭിയാതു
സ്വർല്ലോകമദ്യൈവ യയും പ്രഗൃഹ്യ ॥ ൨൮

ഫലോദയ ഇതി। തവാചിരാൽ ശീഘ്രം പ്രസൂതേർഹിതുഃ പ്രസൂതിരുൽഭവേവിന്ത്യാത്തനയേ ദുഹിതര്യപീതി വിശ്വഃ ഫലോദയോ ലാഭഃ ഫലോദയഃ പുമാൻ ലാഭേ ത്രിദിവേ ശാലയേപി ചേതി മേദിനീ സ്യാൽ ഭവേൽ ആയുഷഃ ജീവനകാലസ്യാന്തേവസാനേ ഫലോദയാപ്തിഃ സ്വർഗ്ഗസ്യ കൈലാസസ്യ വാ പ്രാപ്തിഃ സ്യാദിത്യനുഷംഗഃ ഏഷ വലദ്വിട് അഭിതോ വലന്തഃ ദ്വിഷോ യസ്യ സഃ ഇന്ദ്രോപി യയുമശ്വമേധീയതുരഗം യയുരശ്വോശ്വമേധീയ ഇത്യമരഃ പ്രഗൃഹ്യ ഗൃഹീത്വാ അദ്യൈവ മുദാ ഇഷ്ട്യാ സ്വർല്ലോകം സ്വർഗ്ഗമഭിയാതു ഗച്ഛതു തവ സന്തതിലാഭഃ ശീഘ്രം ഭവിഷ്യതി ഇന്ദ്രോപി യയുമാദായ സ്വർഗ്ഗം ഗച്ഛതു കിമനേന കലിനേത്യുക്തവാനിതി ഭാവഃ ൨൮

കിഞ്ചാശ്വമേധാർത്ഥമിഹാർജ്ജിതേന
ത്വം പുത്രകാമേഷ്ടിമിതസ്തനു സ്യാൽ।
അർത്ഥേന സാർത്ഥേന സഹർത്വിജാം സാ
ഭവൽകൃതാനാം ഫലദാ ക്രതൂനാം ॥ ൨൯

കിഞ്ചേതി। കിഞ്ച ഇഹാശ്വമേധാർത്ഥം അശ്വമേധക്രതുനിമിത്തം ആർജ്ജിതേനോപാർജ്ജിതേന അർത്ഥേന ധനേന ഋത്വിജാം യാജകാനാം ഋത്വിഗ്യാജകാ ഇത്യമരഃ സാർത്ഥേന സമൂഹേന സഹ ഇതഃ ഇതഃ പരമിത്യർത്ഥഃ പുത്രകാമേഷ്ടിം പുത്രകാമസ്യ വിഹിതാ ഇഷ്ടിരധ്വരഃ പുത്രകാമേഷ്ടിഃ താം തനു കുരു ലോട് സാ പുത്രകാമേഷ്ടിരിത്യർത്ഥഃ ഭവൽകൃതാനാം ത്വൽകൃതാനാം ക്രതൂനാം

മശ്വമേധാനാം ഫലദാ ഫലദായിനി സ്യാൽ ഭവേൽ ഏഭിരത്ഥൈ്യവ യജ്ഞൈകഃ
പുത്രകാമേഷ്ടിം കൃത്വാ തഥാ ശതാശ്വമേധാനാമപി സന്തതിഫലേഭ്യേശ്വത്വാൽ
സന്താനിത്വഫലാപ്തിസ്സ്യാദിതിഭാവഃ ൭൩

ഇതി നൃപമഭിധായ പ്രസ്ഥിതേ ശിഷ്ടതൌ സ്വഃ
സുരപതിമുഖലേഖൈരന്വിതേ സപ്രമോദം।
നരപതിരപി പൌരൈസ്സാദ്ധമുത്വിഗ്ഭിരാജ്യൈഃ
പ്രകൃതിഗ്രഹപതിഷ്ടഃ പ്രാപ ഹൃഷ്ടഃ പുരീം സ്വാം॥ ൭൪

ഇതീതി। ഇതിപൂവ്വോക്തപ്രകാരേണ ശിഷ്ടതൌ ബൃഹസ്പതൌ ശിഷ്ടതി ഝിഷണ ഇത്യമരഃ നൃപം രാജാനമഭിധായോക്ത്വാ സുരപതിമുഖലേഖൈഃ പുരന്ദരപുരസ്സരനിജ്ജരൈരന്വിതേ യുക്തേ സ്വഃ സ്വൎഗ്ഗം പ്രതി പ്രസ്ഥിതേ ഗതേ സതി പ്രകൃതിഗ്രഹപതിഷ്ടഃ പ്രകൃതിഭിഃ പ്രധാനസചിവൈഃ ഗ്രഹപതിഭിഃ മന്ത്രിഭിഃ ഇഷ്ടഃ അൎച്ചിതഃ ഇഷ്ടമഭ്യൎച്ചിതേത്യമരഃ ഹൃഷ്ടഃ ഗുരുവചനശ്രവണാന്മുദിതഃ നരപതിഃ മലയദ്ധ്വജോപി ആജ്യൈഃ പൂജ്യൈഃ ഋത്വിഗ്ഭിൎയ്യാജകൈഃ പൌരൈഃ പുരവാസിഭിശ്ച സാദ്ധം സപ്രമോദം സമോദം യഥാ തഥാ സ്വാം പുരീം നഗരീം പ്രാപ പ്രാപ്തവാൻ തഥാച ബൃഹസ്പതാവിത്യഭിധായ ഇന്ദ്രാദിവൃന്ദാരകവൃന്ദൈസ്സഹ സ്വൎഗ്ഗം പ്രസ്ഥിതേ സതി മലയദ്ധ്വജോപി നിഖിലപുരവാസിഭിഃ യാജകൈശ്ചാന്വിതോ നിജപുരമവാപേതിഭാവഃ മാലിനീവൃത്തമിദം നനമയയയുതേയം മാലിനീ ഭോഗിലോകൈരിതിലക്ഷണാൽ ൭൫

ഇതി ശ്രീവാധൂലകുലതിലകസ്യ കവികുലകുമുദബാന്ധവസ്യ വൎണ്ണനീയമാഹാത്മ്യവതോ ദേശികപദകുശേശയാശ്രയാവാപ്തനിഖിലസമ്പച്ഛ്രേയസ്കര
സുബ്രഹ്മണ്യശൎമ്മണഃ കൃതൌ തടാതകാപരിണയേ
ദ്വിതീയസൎഗ്ഗപ്രകാശികേയം സമാപ്താ നമഃ
പരശുരാമാനന്തനാരായണ
ശേഷാദ്രീശ്വരശൎമ്മ
ഭ്യോനമഃ
ഗുരുഭ്യോ നമഃ
ഓം തൽ സൽ
ശുഭം ഭൂയാൽ
ദ്വിതീയസ്സൎഗ്ഗഃ സമാപ്തഃ

തടാതകാപരിണയം.

തൃതീയസ്സർഗ്ഗഃ

സുരപതിപ്രഹിതസ്യ ഗുരോർഗ്ഗിരാ
നരപതിസ്തനയേഷ്ടിമഥാദരാൽ ।
വിധിഗതിശ്ച വിധാതുമയം മതിം
സസുമതിസ്സുമതിപ്രവരോ ദധൌ ॥ ൧

സുരപതീതി। അഥ പുരപ്രാപ്ത്യനന്തരം വിധിഗതിഃ വിധാവധ്വരവിധാനേ ഗതിർജ്ഞാനം യസ്യേതി ഗതിസ്ത്രീമാർഗ്ഗദശയോർജ്ഞാനേ യാത്രാഭ്യുപായയോഃ ഇതി മേദിനീ സുമതിപ്രവരഃ ശോഭനാ മതിഃ യേഷാം തേഷാം പ്രവരഃ ശ്രേഷ്ഠഃ അയം നരപതിഃ മലയധ്വജശ്ച സുരപതിപ്രഹിതസ്യ സുരപതിനാ ഇന്ദ്രേണ പ്രഹിതസ്യ നിയുക്തസ്യ ഗുരോഃ ധിഷണസ്യ ധിഷണോ ഗുരുരിത്യമരഃ ഗിരാ വാചാ സസുമതിഃ സുമതിനാമ്നാ സചിവേന സഹിതസ്സൻ തനയേഷ്ടിം പുത്രകാമേഷ്ടിം ഇഷ്ടിര്യാഗേച്ഛയോരിത്യമരഃ ആദരാൽ ആദരേണ വിധാതും കർത്തും മതിം ധിയം ദധൌ ധൃതവാൻ ചകാരേത്യർത്ഥഃ അർത്ഥീ സമർത്ഥോ വിദ്വാൻ യജേതേതി സൂത്രാർത്ഥശ്ച പ്രകടിതഃ ത്രിതയേന വിശേഷണാനാം। തഥാച സുഖേനൈവ മഖാനുഷ്ഠാനപടിഷ്ഠപ്രജ്ഞഃ 'സുരപതിനാ സഹ കലിതാലങ്കാരോ നരപതേഃ പുനഃ കരസ്ഥ ഏവ ഹൃദിസ്ഥമനോരഥഃ' ഇത്യമരഗുരുവചനസാരവേദീ മലയധ്വജഃ സുമതിനാ സാകമാമന്ത്ര്യ പുത്രകാമേഷ്ടിവിധാനായാകൃത മതിമിതി ഭാവഃ അസ്മിൻ സർഗ്ഗേ പ്രതിനവശ്ലോകമൈകൈകം വൃത്തം തത്രാദിമം ദ്രുതവിളംബിതം ദ്രുതവിളംബിതമാഹ നഭൌ ഭരാവിതി ലക്ഷണാൽ ൨

മനുജപേ തനയേഷ്ടിചികീർഷയാ
വ്രജതി വേഗവതീതടമഞ്ചിതം ।
ശമധനൈരഭവൻ പ്രമദോൽകടാഃ
പ്രകൃതയഃ കൃതയജ്ഞശതേഷ്വലം ॥

മനുജപ ഇതി അലമത്യർത്ഥം കൃതയജ്ഞശതെപി അനുഷ്ഠിതശതക്രതാവപി മനുജപെ നരപംതൗ തനയെഷ്ടിചികീർഷയാ തനയെഷ്ട്യാഃ പുത്രകാമെഷ്ട്യാഃ ചികീർഷയാ കർത്തുമിച്ഛയാ ശമധനൈഃ ശമൊനാമാന്തരിന്ദ്രിയനിഗ്രഹഃ സ ഏവ ധനം സമ്പദ്യെഷാം തൈർമ്മഹർഷിഭിരിത്യർത്ഥഃ അന്വിതം യുക്തം വെഗവതിതടം കൃതമാലാനദീതീരം കൃതമാലാ വെഗവതി, പ്രതീരം ചതടം ത്രിഷ്വിതി ചാമരഃ വ്രജതി ഗച്ഛതി സതി പ്രകൃതയഃ പ്രധാനസചിവാഃ പ്രമദൊൽകടാഃ പ്രമദെന സന്തൊഷെണ ഉൽകടാ അധികാ, മുൽ പ്രീതിഃ പ്രമദൊഹർഷ ഇത്യമരഃ അഭവൻ ബഭൂവുഃ തഥാചാനുഷ്ഠിതശതമഖൊപി പാണ്ഡ്യപതിസ്തനയസവവിധാനാശയാ മുനിജനനിഷെവിതം വെഗവതീതീരം ഗതവതി പ്രകൃതയഃ പ്രമൊദമെദുരാന്തരംഗാ ബഭൂവുരിതി ഭാവഃ ൨

വ്രതിവരഃ കുലശെഖരനന്ദനഃ
പതിരിവൊത്തരകൊസലിനീവൃതാം ।
സ്ഥപതിനിർമ്മിതമാപ സരിത്തടെ
പ്രകൃതിഭിഃ കൃതിഭിശ്ച സമം സദഃ ॥ ൩

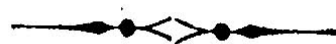
വ്രതിവര ഇതി। വ്രതിനാം നിയമവതാം വരഃ ശ്രെഷ്ഠഃ വരൊ ജാമാതരി ശ്രെഷ്ഠ ഇതി സാരസ്വതഃ കുലശെഖരനന്ദനഃ മലയധ്വജ ഇത്യർത്ഥഃ ഉത്തരകൊസലിനീവൃതാം ഉത്തരദിഗ്വർത്തമാനകൊസലജനപദാനാം പതിഃ പ്രഭുഃ ദശരഥ ഇതി യാവൽ സ ഇവ പ്രകൃതിഭിഃ പ്രധാനസചിവൈഃ പ്രധാനാസ്സു പ്രകൃതയ ഇത്യമരഃ കൃതിഭിഃ കുശലജനൈശ്ചസമം കൃതീകുശല ഇത്യമരഃ സരിത്തടെ സരിതൊനദ്യാ വെഗവത്യാ ഇത്യർത്ഥഃ നദീസരിദിത്യമരഃ അന്യത്ര സരയ്വാനദ്യാ ഇത്യർത്ഥഃ തടെതീരെ സ്ഥപതിനിർമ്മിതം സ്ഥപതിനാ ശില്പിനാ രചിതം സ്ഥപതിഃ കാരുഭെദെപീത്യമരഃ സദസ്സഭാമാപ പ്രാപ്തവാൻ പുരാകിലാനപത്യഃ പുത്രകാമെഷ്ടിവിധാനായ ദശരഥസ്സരയൂതീരമാസസാദായമപി തഥാ വെഗവതീതീരവിരചിതം സദസ്സമാസസാദെതി ഭാവഃ ഉപമാലങ്കാരഃ ൩

ശതധൃതിപ്രതിമെന സുതസ്പൃഹൊ
വിരചിതെഥ യഥാവദുപക്രമെ ।
നൃപതിനാ സരിതസ്തടമാവൃതം
സുരജനൈരജനൈകപരായണൈഃ ॥ ൪

ശതധൃതീതി। ശതധൃതിപ്രതിമെനെന്ദ്രസമാനെന ഭഗവച്ഛതധൃതിഃ പുംസിശക്രെച പരമെഷ്ഠിനീതി മെദിനീ നൃപതിനാ രാജ്ഞാ യഥാവദ്യഥാവിധി സുതസ്പൃഹൊഃ സുതായ പുത്രൊൽപത്ത്യൈ സ്പൃഹയാലുഃ തസ്യ സ്പൃഹഃ പുമാന്സ്സുപലണ്ഡ ഭിദുരെപ്യഭ്യുപരമെ ശക്ര ഇതി മെദിനീ ഉപക്രമെ പ്രക്രമെ പ്രക്രമഃ സ്യാദുപക്രമ ഇത്യമരഃ വിരചിതെ കൃതെ സതി അജനൈകപരായണൈഃ അജനൊ

തടാതകാപരിണയെ

ഷഷ്ഠസ്സർഗ്ഗഃ

അഥ തെ ഹരിദൎശനൊത്സുകാസ്തൽ
പഥസന്ന്യസ്തദൃശൊ വിരിഞ്ചമുഖ്യാഃ ।
അമരാ അഭവന്നരാ ഇവൊച്ച്യ
ച്ഛ്രിശിരാംശുവീക്ഷണതൽപരാസ്സഭാന്തെ ॥ ൧

അഥെതി॥ അഥെത്യാരംഭകാൎത്ഥമവ്യയം ഹരിദൎശനൊത്സുകാഃ ഹരെഃ വിഷ്ണൊഃ ദൎശനെ ആലൊകനെ ഉത്സുകാസ്സശ്രദ്ധാഃ ദൎശനാലൊകനെക്ഷണമിത്യമരഃ വിരിഞ്ചമുഖ്യാഃ വിരിഞ്ചൊ ബ്രഹ്മാ മുഖ്യഃ ശ്രെഷ്ഠൊ യെഷാന്തെ മുഖ്യവൎയ്യവരെണ്യാ ഇത്യമരഃ തെ അമരാ ദെവാസ്സഭാന്തെ സദൊമദ്ധ്യെ അന്യത്ര ഭാനി നക്ഷത്രാണി നക്ഷത്രമൃക്ഷം ഭമിത്യമരഃ തൈസ്സഹ വൎത്തന്ത ഇതി സഭമാകാശം തസ്യാന്തെ ഉച്ച്യച്ഛ്രിശിരാംശുവീക്ഷണതൽപരാഃ ഉച്ച്യതഃ ഉദയമൃച്ഛതഃ ശുക്ലപക്ഷാദാവിതി യാവൽ ശിശിരാംശൊശ്ചന്ദ്രസ്യ ഈക്ഷണെ ദൎശനെ തൽപരാ ജാഗരൂകാഃ നൂതനചന്ദ്രദിദൃക്ഷവ ഇത്യൎത്ഥഃ നരാഃ മനുഷ്യാ ഇത്യുപമാ അത ഏവ തൽപഥസന്ന്യസ്തദൃശഃ തസ്യ ഹരെശ്ചന്ദ്രസ്യ ച പന്ഥാസ്തൽപഥം തത്ര ന്യസ്തെ ദൃശൌ യൈസ്തഥാഭൂതാഃ സന്തഃ അഭവൻ ബഭൂവുഃ തഥാ ച ഹരിദൎശനതൽപരാ ബ്രഹ്മാദയൊ ദെവാസ്സഭാന്തെ ആകാശെ നൂതനചന്ദ്രദിദൃക്ഷവൊ നരാ ഇവ തന്മാൎഗ്ഗെ ദത്തചക്ഷുഷൊ ബഭൂവുരിതി ഭാവഃ വസന്തമാലികാവൃത്തം ലക്ഷണമുക്തമെവ. ൧

വിധുരാവിരഭൂച്ഛ്രിയാ സമെതൊ
മധുരാധീശസുതാപുരൊധരണ്യാം ।
വിധുതാഖിലലൊകതാപഭാരൊ
മധുകാലീയനിശീവ ചാരുരൂപഃ ॥ ൨

വിധുരിതി। വിധുതാഖിലലൊകതാപഭാരഃ വിധുതൊ നിരസ്തഃ അഖിലലൊകാനാം സമസ്തജനാനാം താപഭാരസ്താപാനാമാദ്ധ്യാത്മികാദീനാം ഭാരൊതിശ

യൊ യെനാന്യത്ര ഉഷ്ണാതിശയ ഇത്യത്ഥഃ ചാരുരൂപം യസ്യെതി വിധുഃ വി ഷ്ണുഃ ചന്ദ്രശ്ച വിധുവ്വിഷ്ണൌചന്ദ്രമസീത്യുഭയത്രാമരഃ ശ്രിയാ ലക്ഷ്മീദെവ്യാന്യത്ര ശൊഭയാ ഇന്ദിരാശൊഭയൊഃ ശ്രീസ്സ്യാദിതി സാരസ്വതഃ സമെതൊ യുക്ത സ്സൻ മധുരാധീശസുതാപുരൊധരണ്യാം മലയദ്ധ്വജപുത്രീപുരൊധരിത്ര്യാം മധു കാലീയനിശി മധുകാലെ ചൈത്രമാസസമംയ ഭവാ മധുകാലീയാ താദൃശ്യാം നിശി രാത്ര്യാമിവാവിരഭൂൽ ആവിബ്ബഭൂവ തഥാച ലക്ഷ്മീസമെതൊ വിഷ്ണുശ്ശൊ ഭായുക്തശ്ചന്ദ്ര ഇവാവിരഭൂത്തടാതകാപുരൊദെശ ഇതി ഭാവഃ ചന്ദ്രൊപ്യാ ഗച്ഛതീതി ധ്വനിഃ ൨

അഥ വിഷ്ണും വണ്ണയതി പഞ്ചഭിഃ പദ്യൈഃ ചക്രവാളകെന

ധരണിശ്ചരണൌ നഭശ്ചനാഭി
സ്തരണിന്ദൂ പരമീക്ഷണെ ച യസ്യ।
ശ്രവണെ ഹരിതൊസവസ്സമീരൊ
ലപനം ഹവ്യവഹഃ സ്വരുത്തമാംഗം॥

ധരണിരിതി। ധരണിഃ ഭൂമിഃ യസ്യ ചരണൌ പാദൌ നഭഃ ഖഞ്ച യ സ്യ നാഭിഃ തരണീന്ദൂ രവിചന്ദ്രൌ ച യസ്യ പരം പരെ ഇത്യത്ഥഃ അവിഭ ക്തികനിർദ്ദെശഃ പരെ രുചിരെ ഈക്ഷണെ നെത്രെ ഹരിതൊ ദിശശ്ച ആ ശാശ്ച ഹരിതശ്ച താ ഇത്യമരഃ യസ്യശ്രവണെ ശ്രൊത്രെ സമീരൊ വായുശ്ച യസ്യാസവഃ പ്രാണാഃ ഹവ്യവഹൊഗ്നിശ്ച യസ്യ ലപനം മുഖം ആനനം ലപ നം മുഖമിത്യമരഃ സ്വരിത്യവ്യയം സ്വൎഗ്ഗലൊകശ്ച യസ്യ ഉത്തമാംഗം ശിരഃ തം ദദശ് ഇത്യുത്തരത്രസംബന്ധഃ ൩

അധരീകൃതകൃൽസ്നലൊകകീൎത്തിഃ
ബഹുധാ സ്തൌതി യശൊ യദീയമെവ।
നിഗമസ്സ്വരവാനിവാഥ വന്ദി
തമഗാധീശസുതാ ദദശ് ദെവം॥ ൪

അധരീകൃതെതി। അഥാവിർഭാവാനന്തരം സ്വരവാൻ ഉദാത്താദിസ്വരയു ക്തഃ അന്യത്ര ഗംഭീരനാദവാൻ നിഗമൊ വെദശ്ച അധരീകൃതകൃൽസ്നലൊക കീൎത്തിഃ അധരീകൃതാധഃകൃതാ കൃൽസ്നലൊകാനാം സമസ്തലൊകപാലാനാം കീ ൎത്തിയ്യശൊ യെന തഥാഭൂതസ്സൻ വന്ദീ സ്തുതിപാഠക ഇവ യദീയം യസ്യ വി ഷ്ണൊരിദം യശഃ കീൎത്തിമെവ ബഹുധാനെകധാ സ്തൌതി വണ്ണയതി തന്ദെ വം വിഷ്ണും അഗാധീശസുതാ അഗാ ഭൂമിഃ തസ്യാഃ അധീശൊ രാജാ തസ്യ സു താ തടാതകെത്യത്ഥഃ അഗാധീശൊ ഹിമവാൻ തസ്യ സുതാ പാൎവ്വതീതി ശ്ലി ഷ്ടൊത്ഥഃ അഗൊ നാ ദ്രുമശൈലയൊഃ സ്ത്രീയാ ഭൂമ്യാമിതി മകരഃ ദദശ് പശ്യൽ തടാതകാ വിഷ്ണുന്ദദശ്ശെതി ഭാവഃ ഉപമാ— ൪

തപനീയവിഭൂഷണോജ്ജ്വലാംഗം
മഹനീയം തിലകാസിതം പുമാംസം।
പ്രതനഞ്ചപലാലതാഭിരാമം
സവനമ്മേഘമിവാതിഹൃദ്യരൂപം॥ ൨

തപനീയെതി। തപനീയവിഭൂഷണോജ്ജ്വലാംഗം തപനീയവിഭൂഷണൈഃ സ്വൎണ്ണാഭരണൈഃ ഉജ്ജ്വലം ശോഭായമാനം അംഗം വപുൎയ്യസ്യ തം മഹനീയം ശ്രേഷ്ഠം തിലകാസിതം തിലകസ്തമാലവൃക്ഷ ഇവാസിതം ശ്യാമം തിലകോ നാ വൃക്ഷഭേദേ ന പുംസി സ്യാദ്വിശേഷക ഇതി നാനാൎത്ഥരത്നമാലായാം പ്രതനം പുമാംസം പുരാണപുരുഷമിതി യാവൽ ചപലാലതാഭിരാമം വിദ്യുല്ലതാതിസുന്ദരം സവനം വനേന ജലേന സഹിതം വനേ സലില കാനന ഇത്യമരഃ മേഘമിവാതിഹൃദ്യരൂപം അതിമനോഹരസ്വരൂപം തമിതി പൂൎവ്വേണ സംബന്ധഃ ഉപമാ— ൨

സനകാദിഭിരപ്യനേകവാചം
യമമുഖ്യൈൎവ്വിനുതം സുപൎണ്ണവാഹം।
കനകാദ്രിശരാസനാജ്ഞയാ സ്വം
സമവാപ്യായതനം സ്ഥിതം മുകുന്ദം॥ ൩

സനകാദിഭിരിതി। സനകാദിഭിഃ സനകമുനിപ്രമുഖൈഃ അനേകവാചംയമമുഖ്യൈഃ അസംഖ്യേയമുനിവരൈരപി തപസ്വീ താപസഃ പാരികാംക്ഷീ വാചംയമോ മുനിരിത്യമരഃ വിനുതം സ്തുതം സുപൎണ്ണവാഹം ഗരുഡാധിരൂഢം കനകാദ്രിശരാസനാജ്ഞയാ മേരുകോദണ്ഡനിയോഗേന നിജമായതനം ഗൃഹം സമവാപ്യ പ്രാപ്യ സ്ഥിതം മുകുന്ദം വിഷ്ണുന്ദദൎശേതി പൂൎവ്വേണ സംബന്ധഃ ൩

രമയാ പരിശോഭിതൈകപാൎശ്വം
ക്ഷമയാ ചോല്ലസിതാന്യഭാഗമേകം।
സജലം ജലദം സുനിൎമ്മലാഭ്യാം
ചപലാഭ്യാമിവ ശോഭിതോഭയാന്തം॥ ൪

രമയേതി॥ രമയാ ലക്ഷ്മ്യാ പരിശോഭിതൈകപാൎശ്വം ശോഭിതൈകപാൎശ്വഭാഗം ക്ഷമയാ ഭൂമ്യാ ച ഗൌരിളാ കുംഭിനീ ക്ഷമേത്യമരഃ ഉല്ലസിതാന്യഭാഗം ശോഭിതേതരഭാഗം ഏകമദ്വിതീയം സജലം ജലേന സഹിതമിതി ജലദവിശേഷണം സുനിൎമ്മലാഭ്യാം സുതരാം വിമലാഭ്യാം ചപലാഭ്യാം സൌദാമിനീഭ്യാം ചഞ്ചലാ ചപലേത്യമരഃ ഭാസിതോഭയാന്തം ഭാസിതാവുജ്ജ്വലൌ ഉഭയാന്തൌ യുഗപാൎശ്വൌ യസ്യ തം ജലദം മേഘമിവ സ്ഥിതം മുകുന്ദന്ദദൎശേതി പൂൎവ്വേണ സംബന്ധഃ ഉപമാ— ൪

ശിരസാ പ്രണനാമ സാദരം സാ
സരസാ സാരസലോചനം വരാംഗീ ।
തരസാ ഭഗിനീമിഹാര്യ്യ മാം ത്വം
വരസാൽ കുർവ്വിതി സമ്യഗർത്ഥിനീവ ॥ വ്വ

ശിരസേതി। സരസാ രസേന സ്നേഹേന യുക്താ ഗുണേ രാഗേ ദ്രവേ രസ ഇത്യമരഃ വരാംഗീ സുന്ദരീ സാ തടാതകാ കർത്രീ ഇഹാസ്മിന്നവിവാഹമണ്ഡപേ ആര്യ്യ ഹേ ജ്യേഷ്ഠ ത്വം ഭഗിനീം സോദരീം മാം തരസാ ശീഘ്രം സാദരം സബഹുമാനം യഥാ തഥാ വരസാദിത്യവ്യയം വരാധീനാം കുരു കുരുഷ്വ ഇതി സമ്യക് അർത്ഥനീ പ്രാർത്ഥയന്തീവ സാരസലോചനം സരസിജനയനം സാരസം സരസീരുഹമിത്യമരഃ മുകുന്ദം വിഷ്ണും ശിരസാ ശീർഷ്ണാ പ്രണനാമ നമശ്ചക്രേ തഥാ ച സുന്ദരീ തടാതകാ ഹേ ആര്യ്യ ത്വം സോദരീം മാം തരസാ വരസാൽ കുരുഷ്വേതി പ്രാർത്ഥയാനേവ നമശ്ചകാരേതി ഭാവഃ ഉൽപ്രേക്ഷാലങ്കാരഃ വ്വ

ഇരയേന്ദിരയാ ച താമഥാര്യ്യാ
മിരയാ ച പ്രസമീക്ഷ്യ സംവിനീതാം ।
മുമുദേ സദസീന്ദ്രവന്ദ്യമാനാം
ന മുദേ സ്യാദവിനയാഢ്യതാ പ്രഭോഃ കിം ॥ ൻ

ഇരയേതി। അഥാനന്തരം ആര്യ്യാം പൂജ്യാം ഇന്ദ്രവന്ദ്യമാനാം ഇന്ദ്രഇത്യുപലക്ഷണം ദിഗീശാനാമപി ഇന്ദ്രാദിബൃന്ദാരകവന്ദിതാമപി സംവിനീതാം സമ്യഗവിനയസംപന്നാം താം തടാതകാമിത്യർത്ഥഃ സദസി സഭായാം പ്രസമീക്ഷ്യാവലോക്യ ഇരയാ വാണ്യാ ഇന്ദിരയാ ലക്ഷ്മ്യാ ച ഇരയാ ഭൂമ്യാ ച ഇരാ സരസ്വതീഭൂമ്യോരിതി ശബ്ദമഞ്ജര്യ്യാം മുമുദേ മുദിതമിതി ഭാവേ ലിട് പ്രഭോഃ അധിപതേഃ വിനയാഢ്യതാ വിനയസമ്പന്നതാ മുദേ സന്തോഷായ ന സ്യാൽ കിം അപിതു തോഷായ ഭവേദേവേത്യർത്ഥഃ തഥാ ച പാകാരിമുഖലോകപാലവന്ദ്യമാനാമപി സംവിനീതാമേനാമാലോക്യ സരസ്വതീ ഹരിപ്രിയാ ധരാ ചാത്യുച്ചൈഃ വരിഷ്ഠസ്യ വിനീതതാ തോഷകാരിണീതി ഭാവഃ ൻ

ഹരിണാവനിഭൃത്സുതാ കൃതാശീ
ർഗ്ഗുരുണാസൗ ഹിമവത്സുതേവ സാക്ഷാൽ ।
ധരുണാവസഥാൻ ഗൃഹാണി നേതും
ഹരിണാക്ഷീ സമശാദമാത്യവര്യ്യം ॥ ഫ്വ

ഹരിണേതി॥ ഹരിണാക്ഷീ ഹരിണസ്യ മൃഗസ്യ അക്ഷിണീവ ലോചനേ യസ്യാസ്സാ തഥാ ഗുരുണാ പിത്രാ ഗുരുസ്സ്യാൽ ഗീഷ്പതൗ താതേ പൂജ്യേ

മഹതീതി ശബ്ദമഞ്ജൎയ്യാം സാക്ഷാൽ ഹിമവത്സുതാ പാൎവ്വതീവ ഹരിണാ വിഷ്ണുനാ കൃതാശീഃ രചിതഹിതാശംസനാ അസൌ അവനിഭൃത്സുതാ രാജപുത്രീ ധരുണാവസഥാൻ ധരുണഃ സ്വൎഗ്ഗലോകഃ ആവസഥോ ഗൃഹം യേഷാന്താൻ ധരുണഃ സമ്മതേ നീരേ സ്വൎല്ലോകേ പരമേഷ്ഠിനീതി മേദിനീ ഗൃഹാണി ഭവനാനി നേതും പ്രാപയിതും അമാത്യവൎയ്യം സചിവവരം സുമതിമിത്യൎത്ഥഃ സമശാദാജ്ഞാപയാമാസ തഥാ ച പാൎവ്വതീവ പവിത്രരാജേനാചരിതാശീഃ ദാമോദരേണാസൌ നരപതിസുതാ സുമനസസ്സദനാനി നേതും സുമതിമാജ്ഞാപയാമാസേതി ഭാവഃ ൧൦

വലവൈരിമുഖാസ്സുരാസ്തദാനീം
നിലയാനാപുരമാത്യദൎശിതാംസ്തേ ।
അലമാചരിതാദ്ധ്വരാ മഹാന്തഃ
കലയാഢ്യാശ്ച ദിവീവ രാജമാനാൻ ॥ ൧൧

വലവൈരീതി। തദാനീം വലവൈരിമുഖാഃ ശതമുഖപ്രമുഖാസ്തേ സുരാ ദേവാഃ അമാത്യദൎശിതാൻ സചിവനിൎദ്ദിഷ്ടാൻ അലമധികം രാജമാനാൻ ഭാസമാനാൻ നിലയാൻ ഗൃഹാണി ആചരിതാദ്ധ്വരാഃ കൃതസ്വാകൃതന്തവഃ കലയാ വിദ്യയാ ആഢ്യാ യുക്താഃ കലാ വ്യാപാരവിദ്യയോരിതി ഹൈമചന്ദ്രഃ ചകാരാവസരോത്ര മഹാന്തഃ വരിഷ്ഠാ ജനാ ഇത്യൎത്ഥഃ ദിവി സ്വൎഗ്ഗേ നിലയാനീത്യനുഷംഗഃ ഗൃഹാണിവാപുഃ പ്രാപുഃ തഥാ ച ജ്യോതിഷ്ടോമാദിമഖകൎത്താരഃ മഹാന്തഃ സ്വൎഗ്ഗലോകേ ഭവനാനീവ രാജസചിവനിൎദ്ദിഷ്ടാനി സദനാനി വാസവാദയോ ദിവിഷദസ്സമവാപുരിതി ഭാവഃ ൧൧

അചലാധിപനന്ദനാ തദാനീ
മഖിലാണ്ഡപ്രസവിത്ര്യപി സ്വതോസൌ ।
കമലാവിപുലേ ച സാധു മേനേ
കമലാക്ഷപ്രണയാസ്പദേ വിനീതാ ॥ ൧൨

അചലേതി। തദാനീം തസ്മിൻ സമയേ അചലാധിപനന്ദനാ അചലാധിപസ്യ മലയദ്ധ്വജഭൂപതേഃ നന്ദനാ പുത്രീ അചലാധിപഃ ഹിമവാൻ തസ്യ നന്ദനാ പാൎവ്വതീതി ധ്വന്യൎത്ഥഃ അസൌ തടാതകേത്യൎത്ഥഃ സ്വതഃ സ്വയം അഖിലാണ്ഡപ്രസവിത്രീ അഖിലാണ്ഡാനാം അനേകകോടിബ്രഹ്മാണ്ഡാനാം പ്രസവിത്രീ മാതാപി വിനീതാ വിനയവതീ സതീ കമലാക്ഷപ്രണയാസ്പദേ കമലാക്ഷസ്യ വിഷ്ണോഃ പ്രണയാസ്പദേ സ്നേഹപാത്രഭൂതേ കമലാവിപുലേ ലക്ഷ്മീഭൂമീ ച കമലാ ശ്രീൎഹരിപ്രിയാ വിപുലാ ഗഹ്വരീ ധാത്രീതി ചാമരഃ സാധു സമ്യക് മേനേ ബഹുമാനിതവതീത്യൎത്ഥഃ തഥാ ച തടാതകാ സ്വയമനേകകോടിബ്രഹ്മാണ്ഡനായികാപി ലക്ഷ്മീഭൂമീ അപി ബഹുമാനിതവതീതി ഭാവഃ ൧൨

ചതുരാനനവിഷ്ടരശ്രവോഭ്യാം
വിദുരാഭ്യാമപി വിഷ്ടപേശ്വരാഭ്യാം ।
ശരണാഗതലോകകല്പവല്ലീ
തരുണാബ്ജപ്രതിമാളികാർച്ചിതാ സാ ॥ ൯൩

ചതുരാനനേതി। വിദുരാഭ്യാം ജ്ഞാനസമ്പന്നാഭ്യാം ജ്ഞാതാ തു വിദുരോ ബിന്ദുരിത്യമരഃ യദ്വാ വേദവിത്തമാഭ്യാമിത്യർത്ഥഃ വിദുരോ വ്യാസപുത്രേ സ്യാൽ ജ്ഞാനാഢ്യേ വേദവിത്തമേ ഇതി ശബ്ദാർണ്ണവേ വിഷ്ടപേശ്വരാഭ്യാം ലോകേശ്വരാഭ്യാം ചതുരാനനവിഷ്ടരശ്രവോഭ്യാം ബ്രഹ്മവിഷ്ണുഭ്യാമപി ശരണാഗതലോകകല്പവല്ലീ ശരണം രക്ഷിത്രീ ഇത്യാഗതാനാം ലോകാനാം ജനാനാം ലോകസ്തു ഭുവനേ ജനേ ഇത്യമരഃ കല്പവല്ലീ കല്പകലതേവാഭീഷ്ടദാത്രീത്യർത്ഥഃ തരുണാബ്ജപ്രതിമാളികാ തരുണോ യുവാ ചാസാവബ്ജശ്ചേന്ദുഃ അബ്ജോ ജൈവാതൃകസ്സോമ ഇത്യമരഃ തസ്യ പ്രതിമം സമാനമളികം ലലാടം യസ്യാസ്സാ ലലാടമളികമിത്യമരഃ സാ താടാതകേത്യർത്ഥഃ അർച്ചിതാ പൂജിതാഭൂദിതി ശേഷഃ തഥാ ചാത്മഭൂമുകുന്ദാവപ്യാശ്രിതജനാവനാദിഷു പരമതരത്വമിമാമപൂജയതാമിതി ഭാവഃ ൯൩

അജിരാന്തമഥാനപായവദേതൌ
ശഫരാക്ഷീ ശരണായ മന്ത്രിനീതൌ ।
വ്രജതോഽനുഗതിർഹി സംവിധേയാ
സുജനസ്യ പ്രിയമിച്ഛതാ ജനേന ॥ ൯൪

അജിരാന്തമിതി। അഥാനന്തരം ശഫരാക്ഷീ ശഫരേ മീനേ ഇവാക്ഷിണീ ലോചനേ യസ്യാസ്സാ താടാതകേത്യർത്ഥഃ ശരണായ ഗൃഹായ ശരണം ഗൃഹരക്ഷിത്രോരിത്യമരഃ മന്ത്രിനീതൌ സചിവേന നീതൌ ഏതൌ ബ്രഹ്മവിഷ്ണൂ ഇത്യർത്ഥഃ അജിരാന്തം അന്തഃപ്രവിഷ്ടസദനസ്യാങ്കണപര്യന്തമിത്യർത്ഥഃ അനപായവൽ അനുഗച്ഛതിസ്മ പ്രിയമിഷ്ടമിച്ഛതാഭിലഷതാ ജനേന സുജനസ്യ യോഗ്യസ്യ യദ്വാ സ്വജനസ്യ സ്വസ്യ ജനസ്യ ബന്ധുജനസ്യേത്യർത്ഥഃ ബന്ധുസ്വസ്വജനാസ്സമാ ഇത്യമരഃ അനുഗതിരനുഗമനം സംവിധേയാ കർത്തവ്യാ ഹി തഥാ ച ബന്ധുജനേ വ്രജതീഷ്ടജനേന തദനുഗമനസ്യ കർത്തവ്യതയാൽ സുമതിനീതാവപ്യേതൌ ഭാരതീന്ദിരാപതീ സദനാജിരപര്യന്തമനപായവദനുയയാവധിപസുതേതി ഭാവഃ ൯൪

സചിവാനുഗതാവുപേത്യ വാസം
രുചിരം ബിന്ദുവരാവപി പ്രഭൂ തൌ ।
രചിതം കുരുവിന്ദരത്നജാലൈ
രചിതാനാത്മജതാം സ്വധാമശങ്കാം ॥ ൯൫

സചിവേതി। ബിന്ദുവരൌ ജ്ഞാനിനാം ശ്രേഷ്ഠാവപി ജ്ഞാതാ തു വിദുരോ ബിന്ദുരിത്യമരഃ പ്രഭൂ നായകൌ നായകോ നേതാ പ്രഭുരിത്യമരഃ തൌ ബ്ര

നവിഷ്ടാ ഇത്യർത്ഥഃ സചിവാനുഗയോ മന്ത്രിണാനുഗതയോ സനൌ രവിന്ദ രത്നജാലൈഃ പത്മരാഗമണിഭിഃ രചിതം കല്പിതം അത ഏവ രുചിരം മനോ ഹരം വാസം ഗൃഹം വാസഃ കുടൊ ചേത്യൊഭയോരിത്യമരഃ ഉപേത്യ പ്രാപ്യ സ്വധാമശങ്കാം സ്വയൊരാത്മനോസ്ഥാമശങ്കാം ഗൃഹം കിമിതി സന്ദേഹം ഗൃഹദേഹ ത്വിട് പ്രഭാവാ ധാമാനീത്യമരഃ അചിരാൽ ശീഘ്രമേവ നാത്യജതാം നൊത്സസൃജതുഃ കിന്തു ചിരാദേവ സ്വഗൃഹശങ്കാമത്യജതാമിത്യർത്ഥഃ തഥാ ച ജ്ഞാനിനാവപി ചതുരാനനസനാതനമുനീ പത്മരാഗരചിതമുഭയസിതമാ വിശ്യാസ്മൽഗൃഹം കിമിതി ശങ്കാമചിരേണൈവ നാത്യജതാമിതി ഭാവഃ ൬൧

ഹരിവാജിമുഖേഷു വീക്ഷ്യ വാസാൻ
ഹരിതാം കാരുഷു ഹർഷവത്സു രുച്യാൻ ।
പരിഹീണമുദൈക ഏവ കാരുഃ
പരിപൂർണ്ണഃ കലയാപ്യഭൂദ്വിചിത്രം ॥ ൬൨

ഹരിവാജീതി ഹരിവാജിരിന്ദ്രഃ മുഖേ പുരോഭാഗേ യേഷാന്തേഷു ഹ രിവാജിസ്സഹസ്രാംശുഷു കൃഷ്ണവർത്മനി ഭാസ്കര ഇതി ശബ്ദമഞ്ജര്യാം ഹരിതാ ന്ദിശാം ആശാശ്ച ഹരിതശ്ച താ ഇത്യമരഃ കാരുഷു നായകേഷു ഇന്ദ്രാദിദിഗീ ശേഷ്വിതി യാവൽ കാരുശ്ശില്പിനി നാഥേ ച തച്ഛ്രുഃ പുത്രേനാജേപിയേതി ശബ്ദമഞ്ജര്യാം രുച്യാൻ രമ്യാൻ വാസാൻ ഗൃഹാൻ അവേക്ഷ്യാലൊക്യ ഹർഷവ ത്സു പ്രീതിമത്സു സത്സു ഏകഃ കാരുർവ്വിശ്വകർമ്മൈക ഏവ മയ ഏവ വാ ക ലയാ വിദ്യയാ യദ്വാ പൂർവ്വധനേന വാ കലാ സ്യാന്മൂലരൈവൃദ്ധൌ ശില്പാദാ വിതി മേദിനീ പരിപൂർണ്ണഃ സമ്പൂർണ്ണോപി പരിഹീണമുൽ പരിക്ഷീണമോദഃ അഭൂൽ ബഭൂവ നിഖിലദിക്പാലകേഷു മോദവത്സു ഏകസ്യ കാരോർമ്മോദാഭാവഃ ഇതി വിചിത്രം ആശ്ചര്യം തഥാ ച സിതകുഞ്ജരാദിദിക്പാലവൊ ലൊചമാ നാന്യാത്മാവസഥാന്യവേക്ഷ്യ മോദമാപുഃ വിശ്വകർമ്മൈക ഏവ ശില്പികല്പ നാദക്ഷോപി വീക്ഷ്യാനല്പം ഭവനരാമണീയകം ഉൽപന്നാദീനവോ ബഭൂ വേതി ഭാവഃ ൬൨

ജനതാപി നിരീക്ഷ്യ നിർജ്ജരാനപ്യുദാൻ
വനജാക്ഷപ്രഭൃതീനുപാത്തവസ്ത്യാൻ
നൃവരാനിവ സാനുഗാൻ സദാരാൻ
ധ്രുവമത്യത്ഭുതവത്യഭൂത്തദാനീം ॥ ൬൩

ജനതേതി തദാനീം ജനതാ ജനസമൂഹഃ ഗ്രാമതാ ജനതാ ധൂമ്യാ പാ ശ്യാ ഗല്യേത്യമരഃ നൃവരാൻ നരപതീനിവ സാനുഗാൻ അനുഗാമിജനൈര്യു താൻ സദാരാൻ ദാരൈര്യുതാൻ ഉപാത്തവസ്ത്യാൻ ഉപാത്താനി പ്രാപ്താനി വ സ്ത്യാനി സദനാനി യൈസ്താൻ നിശാന്തവസ്ത്യസദനഭവനാഗാരമന്ദിരമിത്യമ രഃ വനജാക്ഷപ്രഭൃതീൻ പുണ്ഡരീകാക്ഷപ്രമുഖാൻ നിർജ്ജരാൻ ദേവാൻ

നിരീക്ഷ്യാവലോക്യ ചിരം അത്യത്ഭുതവതീ അത്യന്തമാശ്ചര്യവതീ അഭൂൽ ബഭൂവ തഥാചാഗതാൻ ദ്രവതീനിവ സാനുഗാൻ സഭാരാൻ അരവിന്ദനയനാലിന്ദേവാനവലോക്യാൽഭുതമിത്യമന്യത ജനതേതി ഭാവഃ ൬൭

ഗിരയോപ്യഥ രത്നസാനുമുഖ്യാ
ധരണീഭൃത്ത്വസുഹൃത്ത്വചർച്ചയേവ ।
പുരമായയുരായതേക്ഷണായാ
സ്തരവഃ സ്വാഗ്ര്യമിവേക്ഷിതും നഗകായാഃ ॥ ൬൮

ഗിരയ ഇതി । അഥാനന്തരം രത്നസാനുമുഖ്യാ മേരുപ്രഭൃതയഃ ഗിരയഃ പർവ്വതാ അപി ധരണീഭൃത്ത്വസുഹൃത്ത്വചർച്ചയാ ധരണീഭൃത്ത്വം ഭൂഭൃത്ത്വം യത്സുഹൃത്ത്വം സഖിത്വം തസ്യ ചർച്ചയാ വിചാരണയേവ ഭൂഭൃദ്ഭൂമിധരേ നൃപേ ചർച്ചാ സംഖ്യാ വിചാരണേത്യമരഃ ആയതേക്ഷണായാഃ ആയതേ ഈക്ഷണേ നയനേ യസ്യാസ്തടാതകായാ ഇത്യർഥഃ പുരനഗരമായയുഃ പ്രാപുഃ തരവോ വൃക്ഷാഃ നഗകായാഃ നഗാനാം കായ ഇവ ദേഹോ യേഷാം തഥാഭൂതാസ്സന്തഃ സ്വാഗ്ര്യം സ്വേഷാം അഗ്ര്യം ശ്രേഷ്ഠം വൃക്ഷവരിഷ്ഠത്വാൽ കല്പകവൃക്ഷമിത്യർഥഃ ഈക്ഷിതുമവലോകിതുമിവ യയുരിത്യനുഷംഗഃ തഥാച മേരുപ്രഭൃതയോപി പർവ്വതാസ്സർവ്വത്രാവ്യാം വർത്തിനോനോകഹാശ്ച വിവാഹമഹമവലോകയിതുമായയുരിതി ഭാവഃ ൬൮

പയസാന്നിധയസ്സമാഗമംസ്താം
സഹസാ ശൈവലിനീസമന്വിതാശ്ച ।
വരവേഷവതാപി ശംഭുനോഢാം
വരഗംഗാമിവ വീക്ഷിതും സദേഹാഃ ॥ ൬൯

പയസാമിതി । പയസാന്നിധയസ്സമുദ്രാശ്ച ശൈവലിനീസമന്വിതാഃ ശൈവലിനീഭിഃ നദീഭിഃ സമന്വിതാഃ സഹിതാഃ തരംഗിണീ ശൈവലിനീ തടിനീ ഹ്രാദിനീ ധുനീത്യമരഃ വരവേഷവതാ വരോചിതവേഷയുക്തേനാപി ശംഭുനാ പരമേശ്വരേണ ഊഢാം ധൃതാം വരഗംഗാം ശ്രേഷ്ഠഗംഗാം ശ്രേഷ്ഠത്വാൽ പൂർവ്വം ഗംഗായാ ഉൽകൃഷ്ടത്വം ധ്വന്യതേ വീക്ഷിതുമവലോകിതുമിവ സഹസാ വേഗേന സദേഹാ ദേഹസഹിതാസ്സന്തോ മധുരാപുരീമിത്യർഥഃ സമാഗമൻ സമാഗച്ഛൻ തഥാച വാരിധയോപി തരംഗിണീഭിസ്സാർദ്ധം വരവേഷഭാജാ പരമേശ്വരേണ ധൃതാം ഗംഗാം ആലോകിതുമിവ സ്വീകൃതദേഹാസ്സന്തഃ മധുരാമാഗച്ഛന്നിതി ഭാവഃ ൬൯

ക്ഷിതിഭൃത്തനയാനിദേശതസ്താൻ
ക്ഷിതിഭൃൽഭ്രതസഹാഗതാൻ സരിദ്ഭിഃ ।

സഹിതാൻ സുമതിൎന്നിനായ മൂൎത്താ
ന്വിഹിതാന്യാവസഥാനി കാമധേനുവാ ॥ ൨൦

ക്ഷിതിഭൃദിതി॥ ക്ഷിതിഭൃത്തനയാ രാജസുതാ തടാതകേത്യൎത്ഥഃ തസ്യാ നിദേശതഃ ആജ്ഞയാ സുമതിസ്സുമതിനാമാ സചിവ ഇത്യൎത്ഥഃ മൂൎത്താൻ മൂൎത്തിമതഃ സരിൽഭിൎന്നദീഭിഃ യുക്താൻ ക്ഷിതിഭൃൽഭൂരുഹസാഗരാൻ ക്ഷിതിഭൃതഃ പൎവ്വതാഃ ഭൂരുഹാ വൃക്ഷാസ്സാഗരാസ്സമുദ്രാശ്ച യാൻ കാമധേനുവാ വിഹിതാനി സമ്പാദിതാനി ആവസഥാനി ഗൃഹാണി സ്ഥാനാവസഥവാസ്തുചേത്യമരഃ ന്നിനായ അൽ പ്രീകൎമ്മകൊധാതുഃ ദുഹ് യാച് പച് ദണ്ഡ് രുധി പ്രച്ഛിചി ബ്രൂഞ് ശാസ് ജി മഥ് മുഷാം കൎമ്മയുക് സ്യാദകഥിതം തഥാസ്യാന്നീഹൃകൃഷ്വഹാമിത്യുക്തേഃ തഥാച ദേവീനിയോഗാന്മന്ത്രീ പൎവ്വതപാദപപാരാവാരാൻ ഭവനാനിഭൃത്യൈരനീനയദിതി ഭാവഃ ൨൦

അഥ ചന്ദ്രകരാഞ്ചിതാന്തരാളാ
മലതാരൌഘകരംബിതാ സമന്താൽ।
വസതിഃ പരമബ്ധിമേഖലാഭൃ
ത്തനയായാ ന ബഭൂവ സാഹചയ്യാപി॥ ൨൧

അഥേതി। അഥാനന്തരം അബ്ധിമേഖലാഭൃത്തനയായാഃ അബ്ധിമേഖലാഭൃൽ രാജാ പൎവ്വതഃ തസ്യ തനയാ തടാതകേത്യൎത്ഥഃ തസ്യാഃ വസതിഃ പരം വെശ്മ കേവലം വസതീ രാത്രിവെശ്മനൊരിത്യമരഃ കാമമധികം സമന്താൽ സൎവ്വത്ര ചന്ദ്രകരാഞ്ചിതാന്തരാളാ ചന്ദ്രാണാം സുവൎണ്ണാനാം ചന്ദ്രഃ കൎപ്പൂരകാംപില്യസുധാംശുസുവൎണ്ണവാരിഷ്വിതി മെദിനീ കരാഃ രശ്മയഃ ഭാനുഃ കരൊ മരീചിഃ സ്ത്രീത്യമരഃ തൈരഞ്ചിതമലംകൃതമന്തരാളമഭ്യന്തരം യസ്യാസ്സാ തഥാ അമലതാരൌഘകരംബിതാ അമലാനാന്നിൎമ്മലാനാന്താരാണാം ശുക്തിമൌക്തികാനാം ഓഘേന സഞ്ചയേന കരംബിതാ മിശ്രിതാ ച ന ബഭൂവ നാഭൂൽ കിന്തു സാഹചയ്യാ സമാനാഹചയ്യാപി വസതിശബ്ദസ്യ സമാനാഭിധാനാ വസതിരേവ വസതിരപി രാത്രിരപീത്യൎത്ഥഃ ചന്ദ്രകരാഞ്ചിതാന്തരാളാ ചന്ദ്രസ്യേന്ദോഃ കരൈരംശുഭിഃ അഞ്ചിതാന്തരാളാ അലംകൃതാഭ്യന്തരാ ച ചന്ദ്രശ്ശശിനി കൎപ്പൂര ഇത്യമരഃ അമലതാരൌഘകരംബിതാ അമലാനാം വിലസിതാം താരാണാന്നക്ഷത്രാണാം ഓഘേന കരംബിതാ മിശ്രിതാ ച താരൊ വാനരഭിന്മുക്താവിശുദ്ധ്യോഃ ശുദ്ധമൌക്തികെ നാ നക്ഷത്രേക്ഷിമദ്ധ്യേ ച ന നാ ത്രയൊ നപുംസകമിതി മെദിനീ ബഭൂവാഭൂൽ തഥാച വിവാഹസ്യാസന്നതയാൽ മെദിനീനാഥതനയാഭവനം സുവൎണ്ണമുക്താപ്രവാളനിബിഡാഭ്യന്തരമഭൂൽ രാത്രിരപി ഹിമാംശുഗഭസ്തിമണ്ഡിതാന്തരാ നിൎമ്മലനക്ഷത്രസമുദയസമന്വിതാ ചാഭൂദിതി ഭാവഃ ൨൧

ഉത രാജവിരാജമാനമേതൽ
പുരമാജാനപവിത്രകീൎത്തിജാതൈഃ।

പരിശൊഭിതമത്ര്യദീക്ഷ്യ സൽഭിഃ
സമഭ്രദഭ്രമപി ക്ഷണാത്തഥൈവ ॥ ൨൨

ഉതെതി॥ രാജവിരാജമാനം രാജഭിഃ നൃപതിഭിഃ അന്യത്ര രഞ്ജനാ ചന്ദ്രെണ മൂൎദ്ധാഭിഷിക്തെന ചന്ദ്രെ ച രാജെതി പരികീൎത്ത്യത ഇതി ശബ്ദമഞ്ജൎയ്യാം വിരാജമാനം ശൊഭിതം ആജാനപവിത്രകീൎത്തിജാതൈഃ ആജാനെന സ്വഭാവത ഏവ പവിത്രാണാം കീൎത്തീനാം യശസാഞ്ജാതസ്സമൂഹൈഃ യെഷാന്തൈഃ അന്യത്രാജാനെ സ്വൎഗ്ഗെ പവിത്രയാ പരിശുദ്ധയാ കീൎത്ത്യാ ജാതൈരുൽപന്നൈഃ സ്വഭാവസ്സ്വൎഗ്ഗശ്ശുചിഷു സ്യാദാജാനം പ്രകീൎത്തിതമിതി ഹലായുധഃ സൽഭിഃ സജ്ജനൈരന്യത്ര നക്ഷത്രൈഃ സന്നക്ഷത്രെ ച വിദ്ദ്വഷീതി നാനാൎത്ഥരത്നമാലികായാം പരിശൊഭിതം ലസമാനം ഏതൽപുരമത്ര്യദീക്ഷ്യ വിലൊക്യ ക്ഷണാൽ വെഗെനാഭ്രമാകാശമപി തഥൈവ യഥാ പുരം തഥൈവ സമഭ്രദത അഭ്രൽ കിം തഥാച നഗരമിദമിവാകാശമപി ക്ഷിപ്രന്തൽപ്രതീകാശമഭൂദിതി ഭാവഃ ഉൽപ്രെക്ഷാലങ്കാരഃ ൨൨

രജനാവമരാഃ പരന്ന തസ്യാ
മഗ്രസ്വപ്നതയാതിമാന്യഭാവം।
മനുജാശ്ച തഥാ വൃഷൈകലഭ്യാദിവ
നിദ്ധ്യാനബലാജ്ജവാദമീഷാം ॥ ൨൩

രജനാവിതി। തസ്യാം രജനൌ രാത്ര്യാം അസ്വപ്നതയാ ന വിദ്യതെ സ്വപ്നൊ നിദ്രാ യെഷാന്തെസ്വപ്നാസ്തെഷാം ഭാവസ്തത്താ തയാ ഹെതുനാ അമരാ ദെവാഃ പരം ദെവാഃ കെവലം അതിമാന്യഭാവം അതിപൂജ്യതാന്നാഗ്രഃ നപ്രാപുഃ കിന്തു വൃഷൈകലഭ്യാൽ വൃഷെണ സുകൃതെനൈകെന ലഭ്യാൽ പ്രാപ്യാൽ ശ്രെയസീ സുകൃതം വൃഷമിത്യമരഃ അമീഷാമിന്ദ്രാദിദെവാനാമിത്യൎത്ഥഃ നിദ്ധ്യാനബലാൽ ദൎശനഫലാൽ ജവാൽ ശീഘ്രം ആഗതയെവെത്യദ്ധ്യാഹൎയ്യം അസ്വപ്നതയാ നിന്ദ്രിതയാ ഹെതുനാ മനുജാ നരാശ്ച തഥാ ദെവാ ഇവെത്യൎത്ഥഃ അതിമാന്യഭാവമഗ്രവാപുഃ തഥാചാസ്വപ്നതയാ ദെവാ മാനവാ അപി മാന്യാ ബഭൂവുരിതി ഭാവഃ സ്വൎഗ്ഗൌകസാം സൎഗ്ഗതസ്സിദ്ധാസ്സ്വപ്നതാമൎത്ത്യാനാന്തു സുകൃതജനലഭ്യാൽ തദ്ദൎശനാൽ സംഗതാസ്വപ്നതാ കിം തസ്മാൽ കിമെതെ മാന്യാ ബഭൂവുരിത്യുൽപ്രെക്ഷാലങ്കാരഃ ൨൩.

തരണാവുദയാദ്രിസാനുദെശം
കിരണൈഃ കുൎവ്വതി രൊചമാനമീശഃ।
വരണൊചിതവെഷവാൻ മൃഗാക്ഷ്യാ
സ്സരണാവാവിരഭൂൽ തതഃ പുരസ്യ ॥ ൨൪

തരണാവിതി॥ തതൊനന്തരം തരണൌ സൂൎയ്യെ ഉദയാദ്രിസാനുദെശം ഉദയപൎവ്വതകടകദെശം കിരണൈഃ കരൈഃ രൊചമാനം ലസമാനം കുൎവ്വതി

ത്വചയതി സതി ഈശഃ പരമേശ്വരഃ മൃഗാക്ഷ്യാഃ കുരംഗലോചനായാസ്സ്ടാത്മികായാ ഇത്യൎത്ഥഃ വരണോചിതവേഷവാൻ വരണസ്യ വിവാഹസ്യ ഉചിതോ യോഗ്യോ വേഷോലങ്കാരൊ യസ്യാസ്തീതി താദൃശസ്സൻ ആകല്പവേഷൌ നൈപഥ്യമിത്യമരഃ പുരസ്യ നഗരസ്യ സരണൌ മാൎഗ്ഗെ സരണിഃ പദ്ധതിരിത്യമരഃ ആവിരഭൂൽ ആവിൎബ്ബഭൂവ തഥാ ഉദയസാനും ഭാനുമതി ഭാനുഭിൎഭാസയതി ഭൃതെശൊതിശൊഭനാകൃതിഃ ഭ്രേവസുതാപാണിപീഡനാൎത്ഥം മധുരാനഗരസരണ്യാമാവിരഭൂദിതി ഭാവഃ ൨൪

വചസാമവധി സ്ഥിതോപി ദേവൊ
മനസാമപ്യതിദൎശനീയരൂപഃ।
സുദൃശശ്ശ്ലയസംഗ്രഹാൎത്ഥമസ്യാ
ന ദൃശാം പഥ്യഭവന്നൃണാന്ന ചിത്രം॥ ൨൫

വചസാമിതി। ദേവഃ പരമേശ്വരഃ വചസാം വാചാം മനസാമപി അവധി അവധൌ സ്ഥിതോപി വാങ്മനസാമപ്യഗോചരോപീതി യാവൽ യതൊ വാചോ നിവൎത്തന്തെ അപ്രാപ്യ മനസാ സഹേതി ശ്രുതെഃ 'ഗിരാന്ധിയാമപ്യവധി സ്ഥിതാ യെ'ഇതി കൃഷ്ണവിലാസെ സുദൃശഃ സുലൊചനായാഃ ശയസംഗ്രഹാൎത്ഥം പാണിഗ്രഹണനിമിത്തം പഞ്ചശാഖശ്ശയഃ പാണിരിത്യമരഃ അതിദൎശനീയരൂപഃ അതി അത്യന്തം ദൎശനീയം ദ്രഷ്ടവ്യം രൂപം ആകൃതിഃ യസ്യ തഥാ ഭൂതസ്സൻ നൃണാം മനുജാനാം ദൃശാന്നെത്രാണാം പഥി മാൎഗ്ഗെ നാഭവദിതി ന കിന്തു നെത്രഗൊചരൊ ബഭൂവെത്യൎത്ഥഃ ചിത്രമൽഭുതം തഥാച വാങ്മനസാമപ്യഗൊചരസ്യ രൂപസ്യാന്യ സുന്ദരീകരഗ്രഹാൎത്ഥം രമണീയരൂപഗ്രഹണം മാനുഷനയനഗൊചരതാഞ്ചാശ്ചൎയ്യമിതി ഭാവഃ ൨൫

പരിതപ്തസുവൎണ്ണവൎണ്ണമക്ഷ്ണാം
തദിരാസെചനകം വപുൎദ്ദധാനഃ।
സശരീര ഇവാബഭൌ ജനാനാം
അപരിക്ഷീണതരാത്മനാം വൃഷൌഘഃ॥ ൨൬

പരിതപ്തേതി॥ പരിതപ്തസുവൎണ്ണവൎണ്ണം പരിതപ്തസുവൎണ്ണസ്യ ദ്രുതകാഞ്ചനസ്യ വൎണ്ണ ഇവ വൎണ്ണൊ യസ്യ തൽ അക്ഷ്ണാന്നയനാനാം ആസെചനകം അനവരതാവലൊകനെപ്യതൃപ്തിപ്രദം തദാസെചനകം തൃപ്തെൎന്നാസ്ത്യന്തൊ യസ്യ ദൎശനാദിത്യമരഃ വപുൎവ്വിഗ്രഹം ദധാനസ്സൂരിഃ മൊക്ഷദാതാ ശിവഃ തദിന്ദ്രാ മൊക്ഷദാതരീതി സാരെ ഹരിരിതി വാ വാഗഃ ഹരിൎവ്വിഷ്ണൌ കപൌ ചന്ദ്രെ യമെ ശംഭൌ സുരേശ്വര ഇതി ശബ്ദമഞ്ജൎയ്യാം അപരിക്ഷീണതരാത്മനാം അപരിക്ഷീണതരഃ പരിപൂൎണ്ണഃ ആത്മാ ബുദ്ധിൎയ്യേഷാന്തെഷാഞ്ജനാനാം സശരീരൊ മൂൎത്തിമാൻ വൃഷൌഘസ്സുകൃതസഞ്ചയ ഇവാബഭൌ രരാജ തഥാച ദ്രുതശാതകുംഭനിഭം സൎവ്വദാവലൊകനീയമംഗമാദധാനൊ

ഭഗവാൻ ജ്ഞാനിജനാനാം സുകൃതസഞ്ചയൊ മൂൎത്തിമാനിവ രരാജെതി ഭാവഃ ൨൩

വൃഷമുച്ഛ്രിതശൃംഗശൊഭമാനം
വൃഷകൃദ്ദൃശ്യമധിഷ്ഠിതൊ രരാജ।
ശ്രിതഹംസകഭാസമാനപാദം
ബത കൈലാസമിവാവദാതമുച്ചൈഃ॥ ൨൪

വൃഷമിതി। ഉച്ഛ്രിതശൃംഗശൊഭമാനം ഉച്ഛ്രിതാഭ്യാമുന്നതാഭ്യാം ശൃംഗാഭ്യാം വിഷാണാഭ്യാമന്യത്ര ശിഖരാഭ്യാം ശൃംഗം വിഷാണെ സാനൌ പ്രാധാന്യെ ചെതി ശബ്ദാൎണ്ണവെ ശൊഭമാനം ലസമാനം വൃഷകൃദ്ദൃശ്യം സുകൃതിസന്ദൎശനീയം ഉഭയത്ര സാധാരണമെതൽ ശ്രിതഹംസകഭാസമാനപാദം ശ്രിതാഭ്യാം ധൃതാഭ്യാം ഹംസകാഭ്യാം പാദകടകാഭ്യാം ഭാസമാനശ്ചരണം യസ്യ തമന്യത്ര ശ്രിതൈരാശ്രിതൈഃ ഹംസകൈഃ യതിഭിഃ ഹംസൈരിതി വാ ഹംസൊ യത്യച്ഛശരുതൊരിതി ഹലായുധഃ ഭാസമാനാഃ പാദാഃ പരിസരപൎവ്വതാ യസ്യ തം പാദാഃ പൎയ്യന്തപൎവ്വതാ ഇത്യമരഃ അവദാതം സിതം അത ഏവ കൈലാസമിവ സ്ഥിതം വൃഷം വൃഷഭമധിഷ്ഠിതഃ ആരൂഢസ്സന്നുച്ചൈരത്യന്തം രരാജ രെജെ ബതാശ്ചൎയ്യം ബതെതി ഖെദെ ചിത്രെ ചെതി സാരെ തഥാച കൈലാസമിവ ധവളമഹൊക്ഷമധിരുഹ്യ വിരൂപാക്ഷൊ ബഭാവിതി ഭാവഃ ൨൪

ശുശുഭെ ശുചിമൌക്തികസ്രഗാഢ്യം
പശുപസ്യൊപരി ശുഭ്രമാതപത്രം।
അമൃതാംശുരിവൊഡുസംപരീതഃ
സ്വസുതാപ്രീതിചികീൎഷയൊപയാതഃ॥ ൨൫

ശുശുഭ ഇതി। പശൂൻ ആബ്രഹ്മസ്തംബപൎയ്യന്തജന്തൂൻ പാതി രക്ഷതീതി പശുപഃ തസ്യ ബ്രഹ്മാദ്യാ സ്ഥാവരാന്താശ്ച പശവഃ പരികീൎത്തിതാ ഇതി രുദ്രഭാഷ്യെ ഉപരി ഊൎദ്ധ്വഭാഗെ ശുചിമൌക്തികസ്രഗാഢ്യം വിമലമൌക്തികമാലാശാലി ശുഭ്രം സിതം ആതപത്രം ആസമന്താത്തപതീത്യാതപഃ തസ്മാത്രായതെ രക്ഷതീത്യാതപത്രം ഛത്രം കൎത്തൃ സ്വസുതാപ്രീതിചികീൎഷയാ സ്വസ്യ ബന്ധൊസ്സുതായാഃ പുത്ര്യാഃ പ്രീതിചികീൎഷയാ മൊദസ്യ കൎത്തുമിച്ഛയാ ഉപയാത ആഗതഃ ഉഡുസംപരീതഃ നക്ഷത്രപരിവൃതഃ അമൃതാംശുശ്ചന്ദ്ര ഇവ ശുശുഭെ രരാജ തഥാചാമലമൌക്തികമാലികാശാലിസിതാതപത്രം ഗിരിശസ്യൊപരി നക്ഷത്രസംപരീതഃ ക്ഷപാകരഃ ബന്ധുസമ്മദചികീൎഷയാഗത ഇവ രരാജെതി ഭാവഃ ൨൫

സ്വജനാഗ്രകരാവധൂതബാലവ്യജന
ദ്വന്ദ്വവിരാജമാനപാൎശ്വഃ।
കനകാദ്രിരിവാമരസ്രവന്തീവന
പൂരദ്വയശൊഭിതൊതിഗൌരഃ॥ ൨൬

സ്വജനേതി। സ്വജനാഗ്രേത്യേകം പദം സ്വജനയോഃ പ്രമഥയോരിത്യ
ർത്ഥഃ അഗ്രകരാഭ്യാം ഹസ്താഗ്രാഭ്യാം അവധൂതയോശ്ചലിതയോഃ ബാലവ്യജന
യോശ്ചാമരയോഃ ദ്വന്ദ്വേന വിരാജമാനൗ പാർശ്വൌ പാർശ്വഭാഗൌ യ
സ്യ സ തഥാ അതിഗൌരഃ അതിപീതവർണ്ണഃ പീതോ ഗൌര ഇത്യമരഃ സ
ഇത്യദ്ധ്യാഹാര്യം അമരസ്രവന്തീവനപൂരദ്വയശോഭിതഃ അമരസ്രവന്ത്യാ ഗം
ഗായാ വനസ്യ ജലസ്യ വനേ സലിലകാനന ഇത്യമരഃ പൂരദ്വയേന പ്രവാഹ
യുഗളേന ശോഭിതഃ പ്രകാശമാനഃ കനകാദ്രിഃ മേരുരിവ ശുശുഭ ഇതി പൂ
ർവ്വേണ സംബന്ധഃ തഥാച പ്രമഥഗണഹസ്താഗ്രസംവീജിതചാമരയുഗളല
സമാനപാർശ്വഃ കാശ്യപീശതാംഗോതിപീതോ നിർജ്ജരതരംഗിണീനീരപൂര
ദ്വയരാജമാനസ്സുരാലയാചല ഇവ വിലലാസേതി ഭാവഃ ൨൯

സമഭൂൽ സമയേ ജടാകലാപഃ
പ്രമഥേശസ്യ വരോചിതം കിരീടം।
സുമനസ്തടിനീസുധാമയൂഖൌ
സമഭൂതാന്തദലംകൃതി മണീ ച॥ ൩൦

സമഭൂദിതി। പ്രമഥേശസ്യ നന്ദ്യാദിഗണനായകസ്യ ഭഗവത ഇത്യർത്ഥഃ
ജടാകലാപഃ കപർദ്ദസംഹതിഃ വരോചിതം ജാമാതുരുചിതം യോഗ്യം കിരീടം
മുകുടം സമഭൂൽ ബഭൂവ സുമനസ്തടിനീസുധാമയൂഖൌ സുമനസ്തടിനീ ദേവനദീ
സുധാമയൂഖോമൃതകിരണശ്ചന്ദ്ര ഇത്യർത്ഥഃ തൌ തദലംകൃതി തസ്യ കിരീടസ്യാല
ങ്കാരഭൂതേ മണീ രത്നേ ച രത്നം മണിർദ്വയോരിത്യമരഃ സമഭൂതാം സംബഭൂവ
തുഃ തഥാച വിവാഹസമയേ ഭഗവതോ ജടാകലാപഃ കിരീടമഭൂൽ ജടാവ
ർത്തിഗംഗാമൃഗാങ്കാവപി കിരീടാലങ്കാരഭൂതരത്നേ ച ബഭൂവതുരിതി ഭാവഃ ൩൦

കുപിതസ്യ പുരാ യദക്ഷി സാക്ഷാ
ദപി മാരം ത്രിതയം പുരാമധാക്ഷീൽ।
കപിലസ്യ വിശേഷകം തദാസീ
ദപി ലാലാടികമീശ്വരസ്യ ചിത്രം॥ ൩൧

കുപിതസ്യേതി। പുരാ പൂർവ്വം കുപിതസ്യ രുഷ്ടസ്യ ഈശ്വരസ്യ ഭഗവ
തോ ലാലാടികം ലലാടവിദ്യമാനം യദക്ഷി നയനം സാക്ഷാൽ പ്രത്യക്ഷം മാ
രം മന്മഥം പുരാം ത്രിപുരനഗരാണാം ത്രിതയം അധാക്ഷീദദഹൽ തന്നയ
നമിത്യർത്ഥഃ കപിലസ്യാലംകൃതസ്യ ഈശ്വരസ്യേത്യനുഷംഗഃ കപിലോ ഗ്നിഭേ
ദേ സ്യാൽ കഡാരേ ച പ്രസാധിത ഇതി ശാശ്വതഃ വിശേഷകം തിലകമപി ചി
ത്രകാണി വിശേഷകമിത്യമരഃ ആസീൽ ബഭൂവ ചിത്രമാശ്ചര്യം യദ്വാ ചിത്രമി
തി വിശേഷകവിശേഷണം തഥാച പൂർവ്വം ഉദ്ദീപ്തരോഷനേത്രോ രുഷ്ടസ്യ യ
ല്ലലാടനേത്രം ദർപ്പകമദർപ്പം ത്രിപുരമപി നിഷ്പുരഹാരമാരചയാമാസ ഭസ്മ
സാൽ ഇദാനീമലംകൃതസ്യാസ്യ തന്നേത്രമേവ ചിത്രകമഭൂൽ കുപിതയൈവ ഇ

താശനത്വമലംകൃത്യ വരഭൂതേന യാത്രായാം ചിത്രകൃതഞ്ച നെത്രസ്യ ചിത്രമി
തി ഭാവഃ ൩൧

ഭസിതാന്യഭവംശ്ച ഭദ്രപങ്കാഃ
ഇഭചമ്മാഭവദസ്യ പട്ടവാസഃ ।
ഗുണിനൊക്ഷഗുണാ മഹാഘഹാരാഃ
ഫണിനസ്സ്വണ്ണവിഭൂഷണാനി ചാസൻ॥ ൩൨

ഭസിതാനീതി। ഗുണിനഃ ഔജ്വല്യാദിഗുണവതഃ അസ്യ ഭഗവത ഇത്യത്ഥഃ
ഭസിതാനി ഭസ്മാനി ച ഭദ്രപങ്കാശ്ചന്ദനപങ്കാ അഭൂവൻ ആസൻ ഇഭചമ്മ ഗജെ
ന്ദ്രചമ്മ ച പട്ടവാസഃ ധവളമഭവൽ ശുഭ്രവാസ ഇതിവാ പാഠഃ അക്ഷഗുണാ രുദ്രാ
ക്ഷമാലികാശ്ച മഹാഘഹാരാഃ മഹാൻ അധികഃ അഘഃ മൂല്യം യെഷാം തെ താ
ദൃശാ ഹാരാ മുക്താവല്യശ്ച ആസൻ ഫണിനസ്സപ്പാശ്ച സ്വണ്ണവിഭൂഷണാനി ക
നകാലങ്കരണാനി ചാസൻ ബഭൂവുഃ തഥാചാതിസുന്ദരസ്യാസ്യ ഭസ്മ ചന്ദനം ഗജ
ചമ്മ ശുക്ലവസ്ത്രം രുദ്രാക്ഷമാലികാഃ പരാൎഘ്യഹാരാഃ സപ്പാ സ്സ്വണ്ണവിഭൂഷണാ
നി ചാസന്നിതി ഭാവഃ ൩൨.

വരവെഷവതൊസ്യ വണ്ണനായാ
മുരഗെന്ദ്രൊ ന കദാചന പ്രവീണഃ ।
അപിനൈകമുഖൊ ബഹുശ്രുതഃ കിം
പുനരന്യെകവയൊല്പബുദ്ധയൊ വാ ॥ ൩൩

വരവെഷവത ഇതി। ബഹുശ്രുതഃ ബഹു ശ്രുതം ശാസ്ത്രം യസ്യ സ തഥാ ശ്രു
തം ശാസ്ത്രാവധൃതയൊരിത്യമരഃ നൈകമുഖൊ നൈകവദനഃ ഉരഗെന്ദ്രൊപി
വരഃ അനന്തൊപീത്യത്ഥഃ വരവെഷവതൊ വരസ്യ ജാമാതുഃ വെഷൊസ്യാ
സ്തീതി യദ്വാ വരഃ ശ്രേഷ്ഠഃ വെഷൊ ആകല്പൊ യസ്യ തഥാസ്യ ഭഗവതഃ വ
ണ്ണനായാം വണ്ണനെ കദാചന കദാപീത്യത്ഥഃ പ്രവീണൊ ന നിപുണൊ ന അ
സമത്ഥ ഇത്യത്ഥഃ അത്യാസ്മിൻ കലൌ അല്പബുദ്ധയഃ മന്ദപ്രജ്ഞാഃ അന്യെ ഇത
ര കവയഃ പ്രവീണാഃ കിം തഥാചാലങ്കരണാലംകൃതാവയവസ്യാസ്യ സൌന്ദൎയ്യ
വണ്ണനെ അനന്തൊപി നാലം കിം പുനഃ കലൌ മലീമസമാനസാ വിദ്വാംസ
ഇതി ഭാവഃ ൩൩.

പ്രമഥാസ്സമതാഡയംശ്ച കെചിൽ
പടവസ്സാദരമാനകാംസ്തദാനീം ।
ഇതരെ ത്വനവീനഭാരതീഭിഃ
തമിമം തുഷ്ടുവുരഗ്രതൊഭിരൂപാഃ ൩൪

പ്രമഥാ ഇതി। തദാനീം പടവഃ സമത്ഥാഃ കെചിൽ പ്രമഥാഃ പാഷദാഃ ആ
നകാൻ പടഹവാദ്യാൻ ആനകഃ പടഹൊ ഢക്കാ ഇത്യമരഃ സമതാഡയൻ അ
ഭിജഘ്നുഃ അഭിരൂപാഃ ബുധാഃ അഭിരൂപൊ ബുധെ യൊഗ്യെ സുന്ദരെ ഇതി സ്മ

ശ്വരതഃ ഇതരെ അന്യെ പ്രമഥാ ഇത്യൎത്ഥഃ തമിമം തമെനം പരമെശ്വരം അഗ്രയഃ പുരതഃ അനവീനഭാരതീഭിഃ അനവീനാഃ പുരാതനാഃ ഭാരത്യൊ വാചഃ വെദവാച ഇത്യൎത്ഥഃ താഭിസ്സാദരം സബഹുമാനം തുഷ്ടുവുരസ്തുവൻ തഥാച കെചിൽപാൎഷദാഃ പടഹാനതാഡയൻ ഇതരെ പുരതൊ വെദവാഗ്ഭിരമുമസ്തുവംശ്ചെതി ഭാവഃ ൩൪

ഗണവൎഗ്ഗകരാഹതാനകാനാം
രവമാകൎണ്ണ്യ പുരാ പുരം പ്രവിഷ്ടൈഃ।
മുമുദെ സനരൈസ്സുരൈൎമ്മയൂരൈ
രിവ താരാസരണൌ പയൊധരാണാം॥ ൩൫

ഗണവൎഗ്ഗെതി। അഥാനന്തരം പയൊധരാണാം മെഘാനാമിവ ഗണവൎഗ്ഗകരാഹതാനകാനാം പ്രമഥഹസ്തസന്താഡിതപടഹാനാം രവം ശബ്ദമാകൎണ്ണ്യ താരാസരണൌ വ്യൊമ്നി മയൂരൈൎബ്ബൎഹിഭിരിവ പുരാ പൂൎവ്വം പുരം പ്രവിഷ്ടൈസ്സനരൈൎമ്മനുഷ്യസഹിതൈഃ സുരൈൎദ്ദെവൈഃ മുമുദെ മുദിതം ഭാവെ ലിട് യഥാംബരതലെ അംബുദനാദമാകൎണ്ണ്യ ബൎഹിസംഘയൊ മൊദവാൻ ഭവെൽ തഥൈവ പ്രമഥഹസ്തസന്താഡിതാനകനാദമെവാകൎണ്ണ്യ മധുരാവൎത്തിഭിരഖിലൈൎമ്മുദിതമിതി ഭാവഃ ൩൫

അഭിജഗ്മുരഥാച്യുതാരവിന്ദ
പ്രഭവാദ്യാ ഭുവഃ പരം ന ഹൃഷ്ടാഃ।
നൃവരാസ്സനരാശ്ച തം സവെഗം
യദസൌ കൃത്സ്നജഗൽഗുരുൎഗ്ഗിരീശഃ॥ ൩൬

അഭിജഗ്മുരിതി। അഥാനന്തരം അച്യുതാരവിന്ദപ്രഭവാദ്യാ വിഷ്ണുബ്രഹ്മമുഖാ ഭുവഃ പരം ദെവാഃ കെവലം ഭൂദെവാസ്സ്വൎഗ്ഗാഇത്യമരഃ ഹൃഷ്ടാ സ്സന്തുഷ്ടാസ്സന്തഃ തം പരമെശ്വരം സവെഗം സത്വരം യഥാ തഥാ നാഭിജഗ്മുഃ കിന്തു നൃവരാ രാജാനശ്ച സത്വരാഃ നരൈൎമ്മനുഷ്യൈഃ പുരവാസിഭിരന്യൈൎവ്വെതി യാവൽ സഹിതാസ്സന്തഃ തം ഭഗവന്തമഭിജഗ്മുഃ അഭിമുഖത്വെന ജഗ്മുഃ യദ്യസ്മാദസൌ ഗിരീശഃ പരമെശ്വരഃ കൃത്സ്നജഗൽഗുരുഃ കൃത്സ്നാനാം സമസ്താനാം ജഗതാം ഭുവനാനാം ഗുരുഃ പൂജ്യഃ യദ്വാ നിഖിലജഗതാമപി ഗുരുഃ പിതാ ഗുരുഃ പിതരി പൂജ്യെ ചെത്യമരഃ ജഗതഃ പിതരൌ വന്ദെ പ്രപഞ്ചമാതാപിതരാവിതി പ്രയൊഗാൽ തഥാച നിഖിലജഗൽഗുരുത്വാദശ്യ സൎവ്വൈൎവ്വ്യഭിജഗ്മുൎഗ്ഗിരീശമിതി ഭാവഃ ൩൬

സുമതിശ്ച തദാതകാനുമത്യാ
പ്രകൃതീനാം പ്രഥമൊഭിഗത്യ തം ദ്രാക്।
പ്രണതിം ഗുരുണാ വിധായ സാൎദ്ധം
സമിതിം സാദ്ധ്വനയദ്വിനീതവൎഷ്മാ॥ ൩൭

സുമതിരിതി॥ പ്രകൃതീനാം സചിവാനാം പ്രഥമോ മുഖ്യഃ പ്രകൃതിർമ്മൂല കാരണേ സ്വഭാവജന്ത്വമാത്യാദിഷ്വന്ദോമാഭ്രതമാതൃഷ്വിതി വൈജയന്തീ സുമതിശ്ച തടാതകാനുമത്യാ തടാതകായാ നിയോഗേന ദ്രാക് ശീഘ്രം ഗുരുണാ ആചാര്യേണ സാർദ്ധം അഭിഗമ്യാഭിമുഖ്യേന പ്രാപ്യ വിനീതവർഷ്മാ വിനീതഗാത്രസ്സൻ പ്രണതിം പ്രണാമം വിധായ തം പരമേശ്വരമിത്യർത്ഥഃ സാദ്ധ്വിത്യനേന പുരപ്രദിക്ഷണപൂർവ്വകമിത്യവഗമ്യതേ സമിതിം സഭാം സഭാസമിതിസംസദ ഇത്യമരഃ അനയന്നിനായ ദ്വികർമ്മകോയന്ധാതുഃ തഥാച സചിവോത്തമോയം സുമതിസ്തടാതകാജ്ഞയാ ദ്രുതമഭിഗമ്യ ഗുരുണാ സഹ പ്രണാമം വിധായ പുരപ്രദക്ഷിണപൂർവ്വകം സഭാമനീനയദമുമിതി ഭാവഃ ൩൬

അവതീര്യ്യ വൃഷാദ്വൃഷാകപായീ
ധവദോഷം വൃഷഭധ്വജോ ഗൃഹീത്വാ।
സവയാ ഇവ ഘോഷമേഷ ശൃണ്വ
ന്നവതസ്ഥേ പരിതുഷ്യതാം ജനാനാം॥ ൩൭

അവതീര്യ്യേതി। വൃഷഭധ്വജഃ പരമേശ്വരഃ വൃഷാദ്വൃഷഭാദവതീര്യ്യാവതരണം കൃത്വാ സവയാ മിത്രമിവ സ്നിഗ്ദ്ധോ വയസ്യസ്സവയാ ഇത്യമരഃ വൃഷാകപായീധവദോഷം വൃഷാകപായ്യാ ലക്ഷ്മ്യാഃ ധവസ്യ പത്യുഃ വൃഷാകപായീ ശ്രീഗൌര്യ്യോഃ ധവഃ പ്രിയഃ പതിർഭർത്തേതി ചാമരഃ ദോഷം ഭുജം ഗൃഹീത്വാ പരിതുഷ്യതാം ഭഗവദ്ദർശനസംഗതിരസ്മാകം ജാതം കിലേതി പരിതസ്സൂഷ്യതാം ഹൃഷ്യതാം ജനാനാം ഘോഷം കോലാഹലധ്വനിം ശൃണ്വൻ സൻ അവതസ്ഥേ തസ്ഥൌ തഥാച വൃഷഭാദവതീര്യ്യ സഖൈവ വിഷ്ണോഃ പാണിം ഗൃഹീത്വാ ജനകോലാഹലമാകർണ്ണയന്നവതസ്ഥേ സ്ഥാണുരിതി ഭാവഃ ൩൭

അഥ മംഗളതൂര്യ്യവാദ്യഘോഷൈഃ
പ്രഥയന്തി ദിശിദിശ്യുദ്വാഹം।
ഉദഭൂത്സസുപർവ്വണാം ഗണാനാം
മുദഭൂമിർവ്വചസാം നൃണാഞ്ച തുല്യം॥ ൩൮

അഥേതി। അഥാനന്തരം മംഗളതൂര്യ്യവാദ്യഘോഷൈഃ കല്യാണതൂര്യ്യവാദ്യനിനദൈഃ അദോവിവാഹം അനയോർവ്വിവാഹം ദിശിദിശി സർവ്വദിക്ഷ്വിത്യർത്ഥഃ പ്രഥയന്തി പ്രസിദ്ധയന്തി വചസാം വാചാമഭൂമിരവിഷയാ മുൽ പ്രീതിഃ മുൽ പ്രീതിഃ പ്രമദോ ഹർഷ ഇത്യമരഃ സസുപർവ്വണാം സദേവാനാം നൃണാം മനുഷ്യാണാഞ്ച ഗണാനാം പ്രമഥാനാഞ്ച തുല്യം സമാനം യഥാ തഥാ ഉദഭൂൽ സംബഭൂവ തഥാച സുന്ദരതടാതകാപരിണയം സർവ്വദിക്ഷു തൂര്യ്യനാദ പുരസ്സരം വിജ്ഞാപയന്തോ നഗരവാസിനഃ പ്രമഥാശ്ച തുല്യമേവ മോദമാപുരിതി ഭാവഃ ൩൮

ഗൃഹമാഗതമീശപരന്തദാനീം
സഹസാഭ്യേത്യ സമൎച്ച്യ രത്നജാതൈഃ ।
പരിണീയ മമാത്മജാം മഹാത്മൻ
പരിപാഹീത്യവൃണോന്മഹീശപത്നീ ॥ ൮൦

ഗൃഹമാഗതമിതി। തദാനീം മഹീശപത്നീ രാജപത്നീ കാഞ്ചനമാലെത്യൎത്ഥഃ ഗൃഹം ഭവനമാഗതം ഈശപരം സുന്ദരം സഹസാ ദ്രുതമഭ്യേത്യാഭിഗമ്യ രത്നജാതൈഃ രത്നസഞ്ചയൈഃ സമൎച്ച്യ സംപൂജ്യ ച ഹെ! മഹാത്മൻ മമാത്മജാം പുത്രീം പരിണീയ ഉദ്വാഹ്യ പരിപാഹി പാലയ ഇത്യവൃണോൽ വരയാമാസ തഥാച കാഞ്ചനമാലാ ഭവനമാഗതം തമഭിഗമ്യ രത്നാദിഭിൎഗ്ഘാവത്സംപൂജ്യ മത്സുതാമുദ്വാഹ്യ പാലയെത്യഭ്യൎത്ഥയാമാസെതി ഭാവഃ ൮൦

യുവതിമുപനീയ താമസിക്ന്യാ
മഹതീം മണ്ഡനമണ്ഡപസ്ഥലീകാം।
സമമിന്ദിരയാ ഗിരാപി താവൽ
സമലഞ്ചക്രുരിമാം കലാപജാലൈഃ ॥ ൮൧

യുവതീമിതി॥ താവത്തദാനീമസിക്ന്യോന്തഃപുരചാരിണ്യഃ പ്രൌഢാംഗനാഃ അസിക്നീ സ്യാദവൃദ്ധാ യാ പ്രെഷ്യാന്തഃപുരചാരിണീത്യമരഃ താമിമാം യുവതീന്താരുണീമെനാം തടാതകാം മഹതീം വിസ്തൃതാം മണ്ഡനമണ്ഡപസ്ഥലീകാം അലങ്കാരമണ്ഡപദെശമുപനീയ നീത്വാ ഇന്ദിരയാ ലക്ഷ്മ്യാ ഗിരാ സരസ്വത്യാ ച സമം കലാപജാലൈഃ ഭൂഷണഗണൈഃ കലാപൊ ഭൂഷണെ ബൎഹ ഇത്യമരഃ സമലഞ്ചക്രുഃ സമ്യഗലഞ്ചക്രുഃ താവത്തടാതകാമെനാം അലങ്കാരമണ്ഡപസ്ഥലീന്നീത്വാന്തഃപുരചാരിണ്യോംഗനാഃ ലക്ഷ്മീസരസ്വതീഭ്യാം സാകം അലഞ്ചക്രുരലങ്കാരജാലൈരിതി ഭാവഃ ൮൧

അചലെന്ദ്രതനൂഭവസ്തദാനീം
കചഭാരം വ്യഭജത്സകങ്കതാളിഃ।
ലിപിമന്തകവൈരിവല്ലഭായൈ
കിമു സീമന്തനിഭെന ബൊദ്ധുകാമാ ॥ ൮൨

അചലെന്ദ്രെതി। തദാനീമാളിഃ വയസ്യാ ആളിസ്സഖീ വയസ്യെത്യമരഃ അസിക്നീനാമപി വയസ്യാത്വന്നവിരുദ്ധ്യതെ സകങ്കതാ കങ്കതെന കെശവിഭാഗസാധനവിശെഷെണെത്യൎത്ഥഃ കെളിപുഷ്പമിവ ദന്തകങ്കതമിത്യനന്തഭട്ടഃ ദന്തകങ്കതസഹിതാ സതി അചലെന്ദ്രതനൂഭവഃ ഭൂപതിസുതായാഃ പാൎവ്വത്യാ ഇതിച ദ്ധ്വന്യതെ കചഭാരഞ്ചികുരഭരം അന്തകവൈരിവല്ലഭായൈ കാലകാലനായികായൈ ലിപിം ലെഖാം സീമന്തനിഭെന കെശമദ്ധ്യസംവിഭാഗവ്യാജെന ബൊദ്ധുകാമാ ദിദൃക്ഷുൎവ്യഭജൽ കിമു വിഭക്തവതീ കിമിത്യൎത്ഥഃ തഥാ ച കാചിദ്ദന്തകങ്കതെന തടാതകായാശ്ചികുരഭാരം സമ്യഗ്വ്യഭജദിതി ഭാവഃ ൮൨

മൃഗനാഭിവിശെഷകെണ രെജെ
മദിരാക്ഷീ വദനാബ്ജലക്ഷ്മണൈവ ।
അധിശീഷ്മലംകൃതാശ്ച ഹാരാഃ
ഘനക്ല്പ്താ ഇവ താരകാ അമുഷ്യാഃ ॥ ൪൩

മൃഗെതി। മദിരാക്ഷീ തടാതകെത്യൎത്ഥഃ വദനാബ്ജലക്ഷ്മണാ വദനം മുഖമെവാബ്ജ ഇതി രൂപകം അബ്ജശ്ചന്ദ്രഃ അബ്ജോ ജൈവാതൃക ഇത്യമരഃ തസ്യ ലക്ഷ്മണാ ചിഹ്നെന ഇവ സ്ഥിതെന മൃഗനാഭിവിശെഷകെണ കസ്തൂരീപങ്കകൃതതിലകെന രെജെ ശുശുഭെ അമുഷ്യാസ്തടാതകായാ ഇത്യൎത്ഥഃ അധിശീഷം ശീഷെ‍ാപരി ശിരഃ ശീഷമിത്യമരഃ അലംകൃതാഃ ഹാരാ മുക്താവലയഃ ച ഘനക്ല്പ്താ ഘനെ മെഘെ ക്ല്പ്താഃ രചിതാഃ താരകാഃ നക്ഷത്രാണീവ രെജിരെ ഇതി ക്രിയാ യൊജ്യാ ബഹുരിത്യൎത്ഥഃ തഥാച തടാതകാ മുഖചന്ദ്രകളങ്കെനെവ കസ്തൂരീതിലകെന രെജെ ഹാരാലംകൃതാസ്തൽകെശാശ്ച നക്ഷത്രശൊഭിതാ മെഘാ ഇവ രെജുരിതി ഭാവഃ ഉൽപ്രെക്ഷാലങ്കാരഃ— ൪൩

പ്രകൃതെരപി രത്നതാലപത്രെ
ശുശുഭാതെ നിതരാന്ധൃതെ ശ്രവൊഭ്യാം ।
വിനിവെദയിതും സമാഗതെഹ്നാം
രജനീനാമിവ ദൈവതെ ഗ്രഹാൎത്തിം ॥ ൪൪

പ്രകൃതെരിതി। പ്രകൃതെഃ രാജയൊഷിതഃ പ്രകൃതിസ്സ്യാ പ്രധാനെ സ്യാൽ സചിവെ രാജയൊഷിതീതി ശബ്ദാൎണ്ണവെ ശ്രവൊഭ്യാം കൎണ്ണാഭ്യാം ധൃതെ വിധൃതെ രത്നതാലപത്രെ മണിഖചിതതാടങ്കെ ഗ്രഹാൎത്തിം ഗ്രഹെണൊപരാഗെണ ഉപരാഗൊ ഗ്രഹ ഇത്യമരഃ കൃതാം ആൎത്തിം പീഡാം വിനിവെദയിതും വിജ്ഞാപയിതും സമാഗതെ പ്രാപ്തെ അഹ്നാംദിവസാനാം രജനീനാം രാത്രീണാഞ്ച ദൈവതെ ദെവൌ രവിചന്ദ്രാവിവെത്യൎത്ഥഃ നിതരാമത്യന്തം ശുശുഭാതെ രെജാത ഇത്യൎത്ഥഃ ഉൽപ്രെക്ഷാലങ്കാരഃ—തഥാച രത്നതാടങ്കാഭ്യാമലഞ്ചക്രുരിതി ഭാവഃ ൪൪

പൃഥു മൌക്തികമാബഭൌ സുകീൎത്തെ
രധിനാസാഗ്രമഥാൎപ്പിതം കൃശാംഗ്യാഃ ।
ലപനാംബുരുഹാന്തരാളഖെല
ത്സിതഹംസീജനിതാണ്ഡതുല്യശൊഭം ॥ ൪൫

പൃഥ്വിതി। അഥാനന്തരം സുകീൎത്തെഃ ശൊഭനാ കീൎത്തിൎയ്യസ്യാസ്സാ തഥാ കൃശാംഗ്യാഃ സുന്ദൎയ്യാ ഇത്യൎത്ഥഃ അധിനാസാഗ്രം നാസികാഗ്രെ അൎപ്പിതം വിന്യസ്തം പൃഥു പൃഥുലം മൌക്തികം ലപനാംബുരുഹൈത്യാരഭ്യൈകം പദം ലപനം മുഖമെവാംബുരുഹം പത്മം തസ്യാന്തരാളെ മദ്ധ്യെ ഖെലന്ത്യാഃ സ്സിതഹം

സ്യാഃ സ്മിതമെവ ഹംസീ വരടാ തയാ ജനിതം പ്രസൂതഞ്ച തൽ അണ്ഡം തെ
ന തുല്യാ സദൃശീ ശൊഭാ യസ്യ തത്തഥാ ആബഭൌ രരാജ പൃഥുമൌക്തിക
ശൊഭിനാസാഭരണം മുഖാരവിന്ദവിഹസിതഹംസ്യണ്ഡമിവാശൊഭതെതി ഭാ
വഃ അദ്ഭുതപൂൎവ്വൊപമാ രൂപകസങ്കലിതാച— ൪൫

പ്രസമീക്ഷ്യ നിസൎഗ്ഗമെചകെസ്യാ
സ്സുദൃശഃ സാധു ദൃശൌ തദാളിരെകാ।
നിപുണാപ്യതിസന്ദിഹാനചെതാ
സ്സമദ്രുദഞ്ജനലെഖിനിശയൈവ॥ ൪൬

പ്രസമീക്ഷ്യേതി। തദാ ഏകാ ആളിസ്സഖീ നിപുണാ കുശലാപി അസ്യാ
സ്സുദൃശസ്സുടാതകായാ ഇതിയാവൽ നിസൎഗ്ഗമെചകെ സ്വത ഏവ മെചകെ കൃ
ഷ്ണെ കാളശ്യാമളമെചകാ ഇത്യമരഃ ദൃശൌ നെത്രെ സാധു സമ്യക് പ്രസമീ
ക്ഷ്യാലൊക്യാതിസംദിഹാനചെതാഃ അത്യന്തം സന്ദിഗ്ദ്ധമനാസ്സതീ അംജന
ലെഖിനീശയാ അംജനസ്യ ലെഖിനീ അംജനലെഖിനീ മഷീലെപവൎത്തികഃ
ശയെ ഭുജെ യസ്യാസ്സാ തയൈവ സമദ്രുൽ സംബഭ്രുവ തഥാച സ്വത ഏവ
ശ്യാമളെ ലൊചനെ സമീക്ഷ്യാംജനാങ്കിതം കിമിതി ശങ്കിതചിത്താ കാചിൽ
കരതലവിധൃതമഷീലെപവൎത്തികൈവാദ്രുദിതി ഭാവഃ ൪൬

കുചശില്പവിധായിനീ തദാസ്യാഃ
കചതാതസ്യ ബഭൂവ രൊഷപാത്രം।
പ്രകൃതാവസരക്ഷപാസഹത്വം
പ്രകൃതം വൃദ്ധപുരൊധസാം ഹി ലൊകെ॥ ൪൭

കുചെതി। തദാ അസ്യാഃ കുചശില്പവിധായിനീ കുചയൊസ്സ്തനയൊഃ ശില്പം
വിശെഷാലംകൃതിം വിധാതും കൎത്തും ശീലമസ്യാ ഇതി സാ തഥാ സ്തനാലങ്കാര
കാരിണീ കാചിദിത്യൎത്ഥഃ കചതാതസ്യ കചസ്യ താതൊ ജനകഃ ബൃഹസ്പതിഃ
തസ്യ രൊഷപാത്രം കൊപഭാജനം യൊഗ്യഭാജനയൊഃ പാത്രമിത്യമരഃ ബ
ഭൂവാദ്രുൽ ലൊകെ ജഗതി പ്രകൃതാവസരക്ഷപാസഹത്വം പ്രകൃതെഷു പ്രസ്തു
തെഷു കൃത്യെഷ്വിത്യൎത്ഥഃ അവസരക്ഷപസ്യ കാലവിളംബനസ്യാസഹത്വമസ
ഹനത്വം വൃദ്ധപുരൊധസാം സ്ഥവിരാചാൎയ്യാണാം പ്രകൃതം ഹി സ്വഭാവൊ
ഹീത്യൎത്ഥഃ പ്രകൃതം പ്രസ്തുതെ സൎഗ്ഗെ ഇതി കെശവഃ തഥാചാതിബൃഹതൊ
സ്തനയൊശ്ശനൈരെവാലങ്കാരസ്യ കൎത്തവ്യതയാ കുചാലങ്കാരകൎത്രീ ബൃഹസ്പ
തെഃ കൊപഭാജനമദ്രുൽ ആഗതൊ മുഹൂൎത്തഃ കിമിതി വിളംബസ ഇതി പ്രകൃതെ
ഷു പുരൊധസാം വാണീ സാധാരണൈവെതി ഭാവഃ ൪൭

കടിലഗ്നദുകൂലഹൈമകാഞ്ച്യാ
വസിതാംഗ്ര്യാ വിമലെ തദാ വ്യഭാതാം।

നവനീലപയൊധരൊപസക്തെ
പരമൈരാവതവിദ്യുതാവിവാച്ഛെ ॥ ൪൮

കടിലഗ്നെതി। തദാസിതാംഗ്യാഃ ശ്യാമളാംഗ്യാഃ വിമലെ കടിലഗ്നദുകൂല ഹെമകാഞ്ച്യൌ കട്യാം ലഗ്നം ബദ്ധമിത്യൎത്ഥഃ ദുകൂലം ക്ഷൌമഞ്ച ഹെമകാഞ്ചീ സ്വൎണ്ണമെഖലാ ച തെ നവനീലപയൊധരൊപസക്തെ നൂതനനീലമെഘമണ്ഡലൊപസക്തെ അഛെ വിമലെ ഐരാവതവിദ്യുതൌ ഐരാവതഃ ശുഭ്രമെഘഃ വിദ്യുൽ തടിൽ തെ ഇവ പരമധികം വ്യഭാതാം രെജതുസ്തഥാച കടിതടാവബദ്ധദുകൂലം ഹെമകാഞ്ചീ ച കാളമെഘൊപരി ഐരാവതവിദ്യുതാവിവാശൊഭതാമിതി ഭാവഃ ൪൮

ചരണം മണിനൂപുരാഢ്യമസ്യാ
അരുണാബ്ജപ്രതിമം നിരീക്ഷ്യ ചെടീ।
രസജായതലൊചനാപി ലാക്ഷാ
രസശൊണീകൃതമന്വമംസ്ത നൂനം ॥ ൪൯

ചരണമിതി। ചെടീ ദാസീ അസ്യാസ്തടാതകായാ ഇത്യൎത്ഥഃ അരുണാബ്ജപ്രതിമം ശൊണപങ്കജസമാനം മണിനൂപുരാഢ്യം രത്നഖചിതെന മംജീരെണാഢ്യം യുതം മംജീരെ നൂപുരൊസ്ത്രിയാമിത്യമരഃ ചരണം പാദന്നിരീക്ഷ്യ രസജായതലൊചനാ രസെ ജലെ ജായത ഇതി രസജം ജലജം തദ്വദായതെ ലൊചനെ നെത്രെ യസ്യാസ്തഥാ ഭൂതാപി രസൊ രാഗെ ജലെ തൈല ഇതി കെശവഃ ലാക്ഷാരസശൊണീകൃതം ലാക്ഷാരസെന ജതുമിളിതലെപനദ്രവ്യെണ ശൊണീകൃതം അശൊണം ശൊണം സമ്പദ്യമാനം കൃതം ശൊണീകൃതം അരുണിതം അന്വമംസ്ത മെനെ നൂനം നിശ്ചയഃ തഥാചാരുണസരൊജനികാശം മണിമംജീരരംജിതം ചരണമവലൊക്യ കമലനയനാപി ചേടീ പൂൎവ്വമെവ ലാക്ഷാരസപാടലിതമെവെതി മെനെ സ്വത ഏവ ചരണൌ പാടലൌ പുനരപ്യലഞ്ചകാര ലക്ഷാരസെനെതി ഭാവഃ ൪൯

ദിഗ്ഗുണീകൃതരാമണീയകാന്താ
ന്തരുണീം സ്വൎണ്ണവിഭൂഷണൈൎവ്വരസ്യ।
ധരണീധരധന്വനസ്സദെശം
രമണീ വിശ്വസൃജൊ നിനായ താവൽ ॥ ൫൦

ദിഗ്ഗുണീതി। താവത്തദാനീമെവ വിശ്വസൃജൊ ബ്രഹ്മണഃ വിശ്വസൃഗ്വിധിരിത്യമരഃ രമണീ സരസ്വതീത്യൎത്ഥഃ സ്വൎണ്ണവിഭൂഷണൈഃ കനകവിഭൂഷണൈഃ ദിഗ്ഗുണീകൃതരാമണീയകാം ദിഗ്ഗുണീകൃതം ദിഗ്ഗുണിതം രാമണീയകം സൌന്ദൎയ്യം യസ്യാസ്താം തരുണീം യുവതീം തടാതകാമിത്യൎത്ഥഃ ധരണീധരധന്വനഃ മെരുകൊദണ്ഡസ്യ വരസ്യ ജാമാതുഃ സദെശം സമീപം സദെശാഭ്യാ

ശസവിധേത്യൎത്ഥഃ നിനായാനയൽ ദ്വികൎമ്മകൊ ധാതുഃ തഥാചാതിസുന്ദരീമലം കൃതാമെനാം സരസ്വതീം വരസ്യ സമീപന്നിനായെതി ഭാവഃ ൬൫

അധികണ്ഠമഥാനയാബ്ജമൌലെ
ൎവ്വിധിവിഷ്ണ്വാദ്ധുരി പാണ്ഡ്യരാജപുത്ര്യാ ।
വരണെ സുരഭിസ്രഗാവിതെനെ
ശരണെ തത്ര സുമാവലിശ്ച ദൈവൈഃ ॥ ൬൫

അധികണ്ഠമിതി। അഥാനന്തരം പാണ്ഡ്യരാജപുത്ര്യാ തടാതകയെത്യൎത്ഥഃ വിധിവിഷ്ണ്വാഃ ബ്രഹ്മവിഷ്ണ്വാഃ ധുരി പുരതഃ വരണെ ഭൎത്തൃവരണസമയെ അബ്ജമൌലെശ്ചന്ദ്രശെഖരസ്യാധികണ്ഠം കണ്ഠെ സുരഭിസ്രക് ചംപകമാലികാ സുരഭിസ്സല്ലകീ മാതൃഭിന്മുരാ ഗൊഷ്ഠു യൊഷിതി ചമ്പകെ ച വസന്തെ ചെതി മെദിനീ ആവിതെനെ പ്രക്ഷിപ്താ തത്ര ശരണെ തസ്മിൻ ഗൃഹെ ശരണം ഗൃഹരക്ഷിത്രൊരിത്യമരഃ ദൈവൈരമരൈസ്സുമാവലിഃ കുസുമാവലിശ്ചാവിതെനെ ഇതി പൂൎവ്വക്രിയാനുഷംഗഃ അനന്തരമനന്താധിപതനുജയാനന്തപങ്കജാസനയൊഃ പുരതശ്ചംപകമാലികാ നീലകണ്ഠസ്യ കണ്ഠെ സമൎപ്പിതാ തദാനീമെവ മൊദാൽ ദൈവൈഃ കുസുമാവലിശ്ച തത്രാൎപ്പിതെതി ഭാവഃ ൬൫

സമഗായത യൌവതം സമന്താ
ത്ത്രിജഗന്നെതരി കന്യയാ വൃതെസ്മിൻ ।
സുരഗായികുലെന ഗീയമാനം
വരഗാനം കില ജെതുമാത്തലൊഭം ॥ ൬൬

സമഗായതെതി। ത്രിജഗന്നെതരി ത്രിലൊകനായകെസ്മിൻ പരമെശ്വര ഇത്യൎത്ഥഃ കന്യയാ കന്യകയാ വൃതെ ഭൎത്തൃത്വെന വൃതെ സതി സമന്താദഭിഷ്വക് യൌവതം യുവതിസമൂഹഃ കൎത്താ സുരഗായികുലെ സുരഗായിനാം ഗന്ധൎവ്വാണാം കുലെന സമൂഹെന ഗീയമാനം വരഗാനം ശ്രെഷ്ഠം ഗീതം ജെതുമാത്തലൊഭം കില ശബ്ദ ഇവാൎത്ഥകഃ സ്വീകൃതാഗ്രഹ ഇവ സമഗായത സമ്യക് അഗായതെത്യൎത്ഥഃ ഉൽപ്രെക്ഷാ തഥാച ത്രിഭുവനനായകെ ശങ്കരെ രാജകന്യയാ വൃതെ സതി സൎവ്വതൊ യുവതിസംഘാതം ത്രിദശഗായകഗീയമാനഗാനവിജിഗീഷയെവാഗായതെതി ഭാവഃ ൬൬

നനൃതുൎവ്വരവാരയൊഷിതൊഽഥാ
വിവൃതവ്യഞ്ജകസംപ്രദായഭെദാഃ ।
അമൃതാശവധൂവിധീയമാനം
സുദൃശൊ ലാസ്യമിവാതിശെതുകാമാഃ ॥ ൬൭

നനൃതുരിതി। സുദൃശഃ ശൊഭനെ ദൃശൌ യാസാന്താഃ വരവാരയൊഷിതഃ ഉത്തമവാരസ്ത്രിയ ഇത്യൎത്ഥഃ അഥാ പ്രത്യക്ഷതെന അമൃതാശവധൂവിധീയ

യമാനം അനൃതാശാനാദെവാനാം വധൂഭിസ്ത്രീഭിഃ വിധീയമാനം ക്രിയമാണം ലാസ്യനൎത്തനം ലാസ്യം നൃത്തഞ്ച നൎത്തനമിത്യമരഃ അതിശെതുകാമാ അതിശയിതുമതിക്രമിതുമാഗ്രഹവത്യ ഇവ വിവൃതവ്യഞ്ജകസംപ്രദായഭെദാഃ വിവൃതാഃ പ്രകാശിതാഃ വ്യഞ്ജകാനാമഭിനയാനാം വ്യഞ്ജകാഭിനയൌ സമാവിത്യമരഃ സംപ്രദായസ്യ രീത്യാഃ ഭെദാ വിശെഷാ യാഭിസ്തഥാഭൂതാസ്സത്യഃ നന്ദുഃ നൎത്തനഞ്ചക്രുഃ തദാനീം ദെവനാരീവിധീയമാനം നൎത്തനമതിശെതുകാമാ ഇവ വാരയൊഷിതൊപി വിവിധാഭിനയവിശെഷാൻ പ്രകാശ്യ നൎത്തനഞ്ചക്രുരിതി ഭാവഃ ഉൽപ്രെക്ഷാ ൫൨

തരുണസ്സ തയാ സമം തരുണ്യാ
ശരണാന്തൎമ്മണിവെദികാമവിക്ഷൽ ।
ധിഷണൊപി തദാ തദന്തികന്ദ്രാ
ഗ്രമണസ്യാഭിമുഖം ഗിരസ്സകാവ്യഃ ॥ ൫൩

തരുണ ഇതി തരുണൊ യുവാ പരമെശ്വര ഇത്യൎത്ഥഃ തരുണ്യാ യുവത്യാ തയാ തടാതകയാ സമം ശരണാന്തൎമ്മണിവെദികാം ഗൃഹമദ്ധ്യരത്നഖചിതാലംകൃതഭൂമിം വെദിഃ പരിഷ്കൃതാ ഭൂമിരിത്യമരഃ അവിക്ഷൽ പ്രവിവെശ ധിഷണൊപി ബൃഹസ്പതിരപി സകാവ്യഃ കാവ്യെന ശുക്രെണ സഹിതസ്സൻ തദാ തസ്മിൻ സമയെ ഗിരസ്സരസ്വത്യാ രമണസ്യ ബ്രഹ്മണ ഇത്യൎത്ഥഃ അഭിമുഖം യഥാ തഥാ ദ്രാക് ശീഘ്രം തദന്തികം തസ്യ പരമെശ്വരസ്യ സമീപം അവിക്ഷൽ പ്രവിഷ്ട ഇത്യൎത്ഥഃ തഥാച സുന്ദരെശ്വരൊപി തയാ സുന്ദൎയ്യാ സമം ഭവനമദ്ധ്യവൎത്തിരത്നഖചിതവെദികാം പ്രാവിക്ഷൽ തദാനീമെവ ദ്രുതം ബ്രഹസ്പതിരപി ശുക്രസഹിതസ്സൻ ഭാരതീരമണാഭിമുഖം വെദികായാമുപവിവെശെതി ഭാവഃ ൫൩

വിധുരാശ്രു തദാ രമാസമെതൊ
മധുപൎക്കം ഗൃഹമാഗതായ തസ്മൈ ।
അദിശദ്വിധിവദ്വരായ ലൊകെ
യദിളെശാഃ പരമാത്മനൊംശഭാജഃ ॥ ൫൪

വിധുരിതി തദാ തദാനീം വിധുൎവ്വിഷ്ണുഃ വിധുഃ ശ്രീവത്സലാഞ്ഛന ഇത്യമരഃ രമാസമെതഃ ലക്ഷ്മീസഹിതസ്സൻ ഗൃഹം ഭവനം ആഗതായ പ്രാപ്തായ തസ്മൈ വരായ ഭഗവത ഇത്യൎത്ഥഃ ആശു ശീഘ്രം മധുപൎക്കം സമൎഹണം വിധിവൽ യഥാവൽ അദിശദ്ദത്തവാൻ കന്യൊയമാചചാര പൂജാം ഗിരിശായെത്യത ആഹ യദ്യസ്മാൽ ലൊകെ ഭുവനെ ഇളെശാഃ ഭൂപതയഃ പരം കെവലം ആത്മനഃ സ്വസ്യ അംശഭാജഃ അംശം കലാം ഭജന്തീത്യംശഭാജഃ നാവിഷ്ണുഃ പൃഥിവീപതിരിതി സ്മൃതെഃ തസ്മാൽ വിഷ്ണുരെവാചചാര സപൎയ്യാമിത്യൎത്ഥഃ തഥാച വിഷ്ണുരെവ മലയധ്വജെനാചരിതസ്യ പൂജനസ്യാശക്യതയാചരിതവാനിതി ഭാവഃ ൫൪

അനയാ ബഹു സഞ്ചിനോതു ധർമ്മാം
സ്തനയാംശ്ചേത്യനലശ്ചടാൽകൃതൈഃ സൈ്വഃ ।
നിഗദൻ സ്വസുതാമദാദിവാസൈ്മ
ഭഗവാൻ വിഷ്ണുരിവ സ്വഹേതിഹസ്തൈഃ ॥ ൫൮

അനയേതി। ഭഗവാൻ ഉൽപത്തിഞ്ച വിപത്തിഞ്ച ഭൂതാനാമാഗതിം ഗതിം । വേത്തി വിദ്യാമവിദ്യാഞ്ച ഷണ്ണാം ഭഗ ഇതീരണാ। യദ്വാ ഐശ്വര്യ്യസ്യ സമഗ്രസ്യ വീര്യ്യസ്യ യശസഃ ശ്രിയഃ ജ്ഞാനവൈരാഗ്യയോശ്ചൈവ ഷണ്ണാം ഭഗ ഇതീരണാ । തദ്വാൻ ഭഗവാൻ വിഷ്ണുരിവാനലോ വഹ്നിശ്ചാനയാ തടാതകയാ ധർമ്മാൻ സുകൃതാനി തനയാൻ പുത്രാംശ്ച ബഹു യഥാ തഥാ സഞ്ചിനോതു സംപാദയതു ഭവാനിതി സൈ്വഃ ചടാൽകൃതൈഃ ചടാൽകാരശബ്ദൈഃ നിഗദൻ ബ്രുവാണ ഇവ സ്വസുതാം സ്വസ്മാദുൽപന്നത്വാൽ ആത്മനഃ പുത്രീം അസൈ്മ ഈശ്വരായേത്യർത്ഥഃ സ്വഹേതിഹസ്തൈഃ സ്വസ്യ ഹേതയഃ ശിഖാ ഏവ അർച്ചിർഹേതിശ്ശിഖാസ്ത്രിയാമിത്യമരഃ ഹസ്താഃ കരാഃ തൈഃ അദാൽ ദദാവിത്യുൽപ്രേക്ഷാ തഥാച വിഷ്ണുരിവാനലോപി സ്വകുണ്ഡാദുൽപന്നത്വാൽ സ്വസുതാമസൈ്മ ധർമ്മാൻ പുത്രാംശ്ച സംപാദയേതി ബ്രുവാണ ഇവ പ്രദക്ഷിണശിഖശ്ചടചടാൽകാരശബ്ദം കുർവ്വാണഃ പ്രജജ്വാല ഹോമസമയ ഇതി ഭാവഃ ൫൮

മലയധ്വജവല്ലഭാപ്യമുഷൈ്മ
ജലജാക്ഷേ ദിശതി സ്വകീയകന്യാം ।
കമലേവ ന കേവലം കരാഭ്യാം
കമലാസാരമമുഞ്ചദീക്ഷണാഭ്യാം ॥ ൫൯

മലയധ്വജേതി। ജലജാക്ഷേ വിഷ്ണൌ സ്വകീയകന്യാം ആത്മീയകന്യകാം സ്വകീയോ ബാന്ധവേ ജ്ഞാതാവാത്മീയേ ദ്രവ്യസങ്കുല ഇതി ശബ്ദാർണ്ണവേ അമുഷൈ്മ സുന്ദരേശ്വരായ ദിശതി വിതരതി സതി മലയധ്വജവല്ലഭാ കാഞ്ചനമാലാപി കമലാ ലക്ഷ്മീരിവ കരാഭ്യാം ബാഹുഭ്യാം പരം കേവലം കമലാസാരം കമലാനാം ജലാനാം ആസാരം ധാരാം കമലഞ്ജലമിത്യമരഃ നാമുഞ്ചൽ കിന്തു ഈക്ഷണാഭ്യാം ലോചനാഭ്യാമപി കമലാസാരം ബാഷ്പവർഷമിത്യമരഃ അമുഞ്ചൽ മുമോച തഥാച ഗോവിന്ദേ സുന്ദരേശ്വരായാത്മനന്ദിനീം സന്ദിശതീന്ദിരേവ നരപതിവല്ലഭാ ദോർഭ്യാമംബുധാരാം ലോചനാഭ്യാമാനന്ദബാഷ്പാമുമോചേതി ഭാവഃ ൫൯

പരിഗൃഹ്യ കരം മഹീശപുത്ര്യാഃ
പരിചക്രാമ സമന്തയാഗ്നിമീശഃ ।
സദസി ദ്വിജദേവബൃന്ദപൂർണ്ണേ
യദസാവഗ്നിരശേഷദേവതാത്മാ ॥ ൬൦

പരിഗൃഹ്യേതി॥ അഥാനന്തരമീശസ്സുന്ദരേശ്വര ഇത്യൎത്ഥഃ മഹീശപുത്ര്യാഃ രാജപുത്ര്യാഃ കരം പരിഗൃഹ്യ പാണിഗ്രഹണം കൃത്വാ തയാ സമം ദ്വിജദേവബൃന്ദപൂൎണ്ണേ ബ്രാഹ്മണഗീൎവ്വാണഗണസമ്പൂൎണ്ണേ സദസി സഭായാം അഗ്നിം പരിചക്രാമ പ്രദക്ഷിണീചകാര സദസി ഭൂദേവേഷു ദേവേഷു സത്സു താനപി ഹായാഗ്നിം കഥം പരിചക്രാമേതി ചേദാഹ യദ്യസ്മാദസാവഗ്നിഃ അശേഷദേവതാത്മാ സൎവ്വദേവസ്വരൂപഃ അഗ്നിസ്സൎവാ ദേവതാ ഇതി ശ്രുതേഃ ബ്രാഹ്മണോ വൈ സൎവാ ദേവതാ ഇതി ശ്രുതേശ്ച ദേവബ്രാഹ്മണയോരൈക്യാൽ സൎവദേവതാസ്വരൂപസ്യാഗ്നേഃ പ്രദക്ഷിണേന സൎവേഷാം പ്രദക്ഷിണം ഭവേദിത്യേവാഗ്നിം പ്രദക്ഷിണീചകാരേതി ഭാവഃ ൫൮

സ്തനയോഃ കഠിനത്വസമ്പദാസൌ
വനജാക്ഷീ കൃതനിൎജ്ജയേവ ദൎപ്പാൽ।
നിദധേ പ്രിയപാണിനാ ഗൃഹീതം
പദമശ്മാഗ്രതലേ സമന്ദഹാസം॥ ൫൯

സ്തനയോരിതി। വനജാക്ഷീ വനജേ കമലദളേ ഇവാക്ഷിണീ ലോചനേ യസ്യാസ്സാ തഥാ അസൌ തടാതകാ ഇത്യൎത്ഥഃ സ്തനയോഃ കുചയോഃ കഠിനത്വസമ്പദാ കാഠിന്യാതിശയേന സമ്പ്രാപ്തൂാദിത്യധ്യാഹാൎയ്യം ദൎപ്പാൽ ഗൎവാൽ കൃതനിൎജ്ജയാ കൃതജയേവ പതിപാണിനാ ഭൎത്തൃഹസ്തേന ഗൃഹീതം ധൃതം പദം അശ്മാഗ്രതലേ ശിലായാ ഉപരിഭാഗേ സമന്ദഹാസം മന്ദഹാസസഹിതം യഥാ തഥാ നിദധേ നിക്ഷിപ്തവതീത്യൎത്ഥഃ തഥാചാതിശ്ലേഷമമശ്മാനമിത്യനേനാശ്മാരോഹണമകാരയത്താമീശ ഇതി ഭാവഃ ൫൯

ഇനപാണിഗൃഹീതയാ വിസൃഷ്ടാ
ജനപാലാത്മജയാനലേത്ര ലാജാഃ।
കരികമ്പിതയാഥ വേണുതത്യാ
പരിപേതുൎവ്വനസീമനീവ മുക്താഃ॥ ൬൦

ഇനേതി। ഇനപാണിഗൃഹീതയാ ഇനഃ പതിഃ ഇനഃ സൂൎയ്യേ പ്രഭൌ ഇത്യമരഃ തസ്യ പാണിനാ ഹസ്തേന പഞ്ചശാഖശ്ശയഃ പാണിരിത്യമരഃ ഗൃഹീതയാ ജനപാലാത്മജയാ ജനപാലഃ രാജാ തസ്യാത്മജയാ പുത്ര്യാ തടാതകയേത്യൎത്ഥഃ വിസൃഷ്ടാ ത്യക്താഃ ലാജാഃ ലാജാഃ പുംഭൂമ്നി ചാക്ഷതാ ഇത്യമരഃ അത്രാനലേ വിവാഹവഹ്നൌ വനസീമനി വനപ്രദേശേ കരികമ്പിതയാ കരിണാ ഗജേന കമ്പിതയാ ചലിതയാ വേണുതത്യാ വേണുപങ്‌ക്ത്യാ വിസൃഷ്ടാ ഇത്യത്രാപ്യനുഷംഗഃ മുക്താ മൌക്തികാനീവ പേതുഃ പതയാംബഭൂവുഃ ഉപമാ തഥാച ലാജഹോമം കൃതവാൻ ഭഗവാനിതി ഭാവഃ ഗജേന്ദ്രജീമൂതവരാഹശംഖമത്സ്യാഹിശുക്ത്യുൽഭവവേണുജാനി। മുക്താഫലാനി പ്രഥിതാനി ലോകേ തേഷാന്തു ശുക്ത്യുത്ഭവമേവ ഭൂരി॥ ൬൧

മധുരാപുരവാസിനാന്തദാനീം
ന പരാ പ്രീതിരഭൂന്നൃണാം പരം സാ।
സസുരാസുരരക്ഷസാന്ത്രയാണാം
പ്രതരാമപ്യചിരേണ വിഷ്ടപാനാം॥

മധുരേതി। തദാനീം വിവാഹസമയേ മധുരാപുരവാസിനാം മധുരാനഗരനിവാസിനാം നൃണാം പരം മനുജാനാം കേവലം പരാ അധികാ സാനിൎവ്വചനീയാ പ്രീതിസ്സന്തോഷോ നാഭൂൽ കിന്തു സസുരാസുരരക്ഷസാം നിൎജ്ജരദാനവാശരയുതാനാം ത്രയാണാം വിഷ്ടപാനാമപി അചിരേണ ശീഘ്രമേവ പ്രീതിസ്സന്തോഷഃ പ്രതരാമത്യന്തം അഭൂൽ ബഭൂവ തഥാച ത്രൈലോക്യവാസിനാം പ്രാണിനാമപ്യദഭ്രാമോദ ഇതി ഭാവഃ ൬൧

നൃപസൂനഗിരീശയോൎമ്മരുത്വാ-
നുപയാമോത്സവമീദൃശം പ്രപശ്യൻ।
പ്രലുലോഭ സഹസ്രനേത്രഹേതു-
ന്തലുനീന്താമൃഷിവല്ലഭാം പുനശ്ച॥ ൬൨

നൃപസൂനവിതി। മരുത്വാനിന്ദ്രഃ നൃപസൂനഗിരീശയോസ്സുടാതകാസുന്ദരയോരിത്യൎത്ഥഃ ഈദൃശം ഏവം ഭൂതം ഉപയാമോത്സവം വിവാഹമഹം പ്രപശ്യൻ വിലോകയൻ സൻ സഹസ്രനേത്രഹേതും സഹസ്രം നേത്രാണി സഹസ്രനേത്രാണി തേഷാം ഹേതുന്നിമിത്താം തലുനീം യുവതീം തലുനഃ പവനേ യൂനി യുവത്യാന്തലുനീ മതേതി മേദിനീ താമൃഷിവല്ലഭാം ഋഷിഭാൎയ്യാമഹല്യാമിതി യാവൽ പുനഃ ഭൂയശ്ച പ്രലുലോഭ ചകമേ പുരായം സുരപതിഃ സുന്ദരീജനാതുല്യാമഹല്യാമവലോക്യ മംക്ഷു സംക്ഷുഭിതഹൃദയോംഗീകൃതഗൌതമാംഗഃ പ്രാരഭത ഭോഗായ തദാനീമാഗതേന ഗൌതമേന ശപ്തോ ബഭൂവ സഹസ്രലോചന ഇതി ഭാരതീയാ കഥാത്രാനുസന്ധേയാ തഥാചാഹല്യാഗമനേനാഗതേനാക്ഷ്ണാം ദശശതേന വീക്ഷമാണോപി ധരണീശതനയാപാണിഗ്രഹണം പുനരപി വീക്ഷണസഹസ്രമാപ്തുകാമസ്തൽസംപാദനകല്യാമഹല്യാമകാമയതേതി ഭാവഃ ൬൨

പരിണീയ ഹരോചലേന്ദ്രപുത്രീം
തരുണീം സാധ്വമൃതാംശുവാസരേ താം।
സ ശുഭംയുഗുണാന്വിതേ മുഹൂൎത്തേ
വശുപോപ്യാപ മുദം പരാമിവാന്യഃ॥ ൬൩

പരിണീയേതി॥ ഹരഃ പരമേശ്വരഃ അമൃതാംശുവാസരേ ഇന്ദുവാസരേ ശുഭംയുഗുണാന്വിതേ ശുഭാന്വിതേ ഗുണൈശ്ചന്ദ്രതാരാദിഗുണൈശ്ചാന്വിതേ മുഹൂൎത്തേ അചലേന്ദ്രപുത്രീം ഭൂപതിസുതാം ഹൈമവതീമിതിവാസ്തവോ

ത്ഥഃ താന്തരുണീം യുവതീം സാധു വിധിവൽ പരിണീയ ഉദ്വാഹ്യ പശുപഃ നിഖിലചരാചരപാലകോപി അന്യഃ ഇതരഃ പ്രാകൃതഗോപ ഇവ പരാം ഉത്തമാം പ്രീതിം ആപ പ്രാപ്തവാൻ തഥാച സകലചരാചരപ്രപഞ്ചപാലകോപി ഭൂപാലതനയാമുദ്വാഹ്യ നീപാടവീനായകോന്യ ഇവ പരാം പ്രീതിമാപേതി ഭാവഃ ൬൩

പ്രദദാവപി ഗാ ബഹുശ്രുതേഭ്യ
സ്സ തദാ കാമദുഘാ മഹീസുരേഭ്യഃ।
ദ്രവിണാനി വിഭൂഷണാന്യനേകാ
ന്യരുണാന്യപ്യയമംബരാണി സമ്യക്॥ ൬൪

പ്രദദാവിതി॥ തദാ വിവാഹാവസരേ സോയം പരമേശ്വര ഇത്യർത്ഥഃ ബഹുശ്രുതേഭ്യഃ വേദശാസ്ത്രവിദ്ഭ്യഃ മഹീസുരേഭ്യോ ബ്രാഹ്മണേഭ്യഃ കാമദുഘാഃ വാഞ്ഛിതക്ഷീരദോഹിനീഃ ഗാഃ പശൂൻ ദ്രവിണാനി ധനാനി ച ഭൂഷണാനി അലങ്കാരാംശ്ച അരുണാനി പീതാന്യംബരാണി വസ്ത്രാണ്യപി പ്രദദൌ ദദാതിസ്മ തഥാച ബ്രാഹ്മണേഭ്യഃ കാമദോഗ്ധ്രീഃ ഗാഃ ധനാന്യലങ്കാരാംശ്ച പീതാംബരാണ്യപി വിവാഹേ ദദൌ മഹേശ്വര ഇതി ഭാവഃ ൬൪

അമുയോരുപയാമവാസരേസ്മി
ന്നമുദന്നാംശുകവിത്തലബ്ധ്യഭാവാൽ।
നിഖിലേഷു ജനേഷു നാഭൂ
ദഖിലേശൌ കില ദമ്പതീ ഇമൌ തൌ॥ ൬൫

അമുയോരിതി। അമുയോസ്തടാതകാസുന്ദരേശ്വരയോരിത്യർത്ഥഃ അസ്മിന്നുപയാമവാസരേ വിവാഹദിവസേ നിഖിലേഷു സമസ്തേഷു സമസ്തനിഖിലാഖിലാനീത്യമരഃ ആഗതേഷ്വിത്യർത്ഥഃ ജനേഷു ലോകേഷു കോപി കശ്ചന പുരുഷോപി അന്നാംശുകവിത്തലബ്ധ്യഭാവാൽ അന്നം അംശുകാനി വസ്ത്രാണി വിത്താനി ധനാനി ചൈതേഷാം ലബ്ധ്യഭാവാൽ പ്രാപ്ത്യഭാവാൽ അലാഭാദിത്യർത്ഥഃ ചേലം വസനമംശുകമിത്യമരഃ അമുൽ ന വിദ്യതേ മുൽ സന്തോഷോ യസ്യ മുൽ പ്രീതിരിത്യമരഃ സ തഥാവിധഃ നാഭൂൽ ന ബഭൂവ സർവ്വേപി ലബ്ധാന്നവസ്ത്രധനാ ബഭൂവുരിത്യർത്ഥഃ കഥമിതി ചേദാഹ താവിമൌ ദമ്പതീ താദൃശാവേതൌ ഭാര്യാപതീ തടാതകാസുന്ദരേശാവിതി യാവൽ അഖിലേശൌ കില അഖിലാണ്ഡകോടിനായകൌ നനു തഥാച തടാതകാസുന്ദരേശവിവാഹദിവസേ ആഗതാഃ ബ്രാഹ്മണാദയഃ സർവ്വേപി ലബ്ധാന്നവസ്ത്രധനാ ബഭൂവുരഭാവ്യം കിമശേഷലോകനാഥയോർവിവാഹ ഇതി ഭാവഃ ൬൫

അനുമാന്യ സുരാൻ പുരന്ദരാദീൻ
മനുജേന്ദ്രാനപി സുന്ദരോഥ ലാസ്യം।

തന്വതേ സ്മ പതഞ്ജലിപ്രിയാൎത്ഥം
വിനതഃ കിന്ന തനോതി ഭക്തമുഖ്യൈഃ ॥ ൩൩

അനുമാന്യേതി। അഥാനന്തരം സുന്ദരസ്സുന്ദരേശ്വരഃ പുരന്ദരാദീനിന്ദ്രപ്രമുഖാൻ സുരാൻ ദേവാൻ മനുജേന്ദ്രാന്നരപതീനപ്യനുമാന്യ ബഹുമാനയിത്വാ പതഞ്ജലിപ്രിയാൎത്ഥം പതഞ്ജലിനാമ്നോ ഭക്തസ്യ പ്രിയാൎത്ഥം ഇഷ്ടസമൎത്ഥനനിമിത്തം ലാസ്യനൎത്തനന്തന്വതേ സ്മാകരോൽ ഭക്തമുഖ്യൈഃ ഭക്തോത്തമൈഃ വിനതഃസ്തുതസ്സുന്ദര ഇത്യനുഷംഗഃ കിം കിംവാ ന തനോതി സൎവ്വം കരോത്യേവേത്യൎത്ഥഃ അനന്തരം വലാരിപുരോഗമാൻ അമരാൻ നരാധിപാംശ്ച യഥോചിതം ബഹുമേനേ തദാനീം പതഞ്ജലിനാമ മുനിൎന്നിരീക്ഷ്യ വിരൂപാക്ഷസ്യ വിവാഹമഹോത്സവാനന്തരന്ദിലൊ ലാസ്യന്ദിദൃക്ഷുസ്തമേനമസ്തൌഷീൽ ഭക്തമനോരഥപൂരണാൎത്ഥം നനൎത്ത സുന്ദര ഇതി ഭാവഃ ൩൩

അഥ ലാസ്യരയോച്ചലാൽ കപൎദ്ദാച്
ഛ്ലഥബന്ധാൽ ഗളിതേന ഗാംഗകേന ।
ശ്രമശാന്തിരഭൂൽ പരം ന തസ്യ
ഭ്രമശാന്തിശ്ച മുനേഃ സ്ഥലാന്തരേഷോഃ ॥ ൩൪

അഥേതി। അഥാനന്തരം ലാസ്യരയോച്ചലാൽ താണ്ഡവവേഗകമ്പിതാൽ അത ഏവ ശ്ലഥബന്ധാൽ ഗളിതബന്ധനാൽ കപൎദ്ദാൽ ജടായാഃ ഗളിതേന പതിതേന ഗാംഗകേന ഗാംഗേന ഗംഗാസംബന്ധിനാ കേന ജലേന കം ശിരോംബുനോരിത്യമരഃ തസ്യ സുന്ദരേശ്വരസ്യ ശ്രമശാന്തിഃ പരം ക്ലമശാന്തിഃ കേവലന്നാഭൂൽ കിന്തു സ്ഥലാന്തരേഷോഃ സ്ഥലാന്തരേ ഇതരസ്ഥലേ ചിദംബരസ്ഥലേ ഇച്ഛാ യസ്യ തസ്യ ചിദംബരസ്ഥലേ നൎത്തനന്ദ്രഷ്ടുകാമസ്യേത്യൎത്ഥഃ മുനേഃ പതഞ്ജലിമുനേഃ ഭ്രമശാന്തിഃ മധുരാ വാ ചിദംബരം വാ വരീയ ഇതി ശങ്കായാശ്ശാന്തിശ്ചാഭൂൽ ബഭൂവ തഥാച താണ്ഡവവേഗകമ്പിതാദത ഏവ ഗളിതബന്ധാൽ ജടാജൂടാൽ പതിതേന ഭാഗീരഥീപാഥസാ പ്രമഥനാഥസ്യ നൎത്തനക്ലമശാന്തിൎബ്ബഭൂവ ചിദംബരനൃത്തദിദൃക്ഷോഃ പാരികാംക്ഷിണശ്ച വരമിദമേവേതി നിശ്ചയാൽ സംശയനിവൃത്തിശ്ച ജാതേതി ഭാവഃ ൩൪

കളധൌതസരോജിനീതരംഗാ
നിലസംമൃഷ്ടനിദാഘബിന്ദുജാലം ।
തരിമേഷ കൃതാഞ്ജലിസ്തവൈസ്തം
പരിതുഷ്ടാവ കുരോരയം ഹി സൎഗ്ഗഃ ॥ ൩൫

കളധൌതേതി। ഏഷ പതഞ്ജലിരിത്യൎത്ഥഃ കളധൌതേത്യേകം പദം കളധൌതമയാനി സുവൎണ്ണമയാനി സരോജാനി പത്മാനി അസ്യാം സന്തീതി കളധൌതസരോജിനീ സുവൎണ്ണപത്മിനീ കളധൌതം രൂപ്യഹേമ്നോരിത്യ

മരഃ തസ്യാസ്തരംഗാണാം വീചീനാം ഭംഗസ്തരംഗോ വീചിസ്ത്രീത്യമരഃ അനി
ലേന വായുനാ സംമൃഷ്ടാനാം ശോധിതാനാം നിദാഘബിന്ദൂനാം സ്വേദ
ബിന്ദൂനാം ജാലം സമൂഹോ യസ്യ തഥാ തരിം മോക്ഷദാതാരമീശ്വരമി
ത്യൎത്ഥഃ തരിസ്ത്രിയാം ഭവേദ്ദ്രോണ്യാം പുംസി സ്യാന്മോക്ഷദാതരീതി സാരസ്വ
തഃ കൃതാംജലിഃ രചിതാംജലിബന്ധസ്സൻ സ്തവൈസ്തോത്രൈഃ സ്തവസ്തോത്രം
സ്തുതിൎന്നുതിരിത്യമരഃ പരിതുഷ്ടാവാസ്തൌഷീൽ ഏഷ അയം പുനസ്തവഃ ക
രോൽഭക്തസ്യ കരസ്ഥപാന്തരെ ഭക്ത ഇതി മേദിനീ സൎഗ്ഗസ്സ്വഭാവോ ഹീതി
പ്രസിദ്ധൌ സൎഗ്ഗസ്വഭാവനിൎമ്മോക്ഷനിശ്ചയാദ്ധ്യായസൃഷ്ടിഷ്വിത്യമരഃ ത
ഥാച സുവൎണ്ണപത്മാകരതരംഗാനിലസംസ്പൃഷ്ടോ നിരസ്തസ്വേദകണജാലം
മോക്ഷദാതാരം മഹോക്ഷവാഹനം പതംജലിഃ പുനരപി കൃതാംജലി
രസ്തൌഷീൽ ഭക്താനാം സ്വഭാവഃ കില ഭഗവതി മുക്തിദാതരി പുരോവൎത്തി
നി നുത്യാദി സ്തവകരണമിതി ഭാവഃ ൯൮

ജഗതാമധിഭൂരപി ത്രയാണാം
ജഗതീഭൃത്തനയാകരഗ്രഹേസ്മിൻ ।
യദസാവിതി നൎത്തനേന ചക്രേ
മുദമേതസ്യ കിലാൎയ്യശീലമേതൽ ॥ ൯൯

ജഗതാമിതി। ത്രയാണാഞ്ജഗതാന്ത്രിലോകാനാമിത്യൎത്ഥഃ അധിഭൂൎന്നായ
കോപി അധിഭൂൎന്നായകോ നേതേത്യമരഃ അസൌ സുന്ദരേശ്വര ഇത്യൎത്ഥഃ
അസ്മിൻ ജഗതീഭൃത്തനയാകരഗ്രഹേ രാജനന്ദനാവിവാഹേ ഭവാനീപാണി
ഗ്രഹണേ ഏതസ്യ പതഞ്ജലിമുനേഃ ചിദംബരനൎത്തനദിദൃക്ഷോരിത്യൎത്ഥഃ മു
ദം പ്രീതിം നൎത്തനേന താണ്ഡവേനാപി ചക്രേ ചകാരേതി യൽ തന്നൎത്തനേ
നാപി മുനിസന്തോഷകരണമിത്യൎത്ഥഃ ആൎയ്യശീലം കില ആൎയ്യാണാം സ്വഭാവഃ
കില ലോകേ വിവാഹാദിശുഭസമയേ യേന കേന പ്രകാരേണ മഹൽപ്രീതി
കരണം ആൎയ്യാണാം സ്വഭാവോ നനു തസ്മാത്സ്വയം സൎവ്വേശ്വരോപി മു
നിപ്രീണനം നൎത്തനേനാപി ചകാരേതി ഭാവഃ ൯൯

വ്യാഘ്രപാദമുഖതാപസൈസ്തദനു ലാസ്യദൎശനമുദുൽകടൈ
സ്സാൎദ്ധമേത്യ നൃപമന്ദിരം സപദി സുന്ദരം രജതസംസദഃ ।
പ്രീണയന്നമരാന്നരാനപി യഥോചിതഞ്ച നിജപാൎഷദാൻ
പാണ്ഡ്യരാജമഹിഷീ തമാൎത്ഥയദിമാമവ ത്വമവനീമിതി ॥ ൱

വ്യാഘ്രപാദേതി। തദനു നൎത്തനാനന്തരം ലാസ്യദൎശനമുദുൽകടൈഃ ലാസ്യ
ദൎശനമുദാ നൎത്തനാവലോകനസന്തോഷേണ ഉൽകടൈൎമ്മത്തൈഃ ഉൽകട
സ്ത്വധികേ മത്ത ഇതി ശബ്ദാൎണ്ണവേ വ്യാഘ്രപാദമുഖതാപസൈഃ വ്യാഘ്രപാ
ദോ നാമകശ്ചിൽ ഭക്തഃ തൽപ്രമുഖതപസ്വിഭിസ്സാൎദ്ധം രജതസംസദഃ രജത
സഭായാ ഇതി പഞ്ചമീ സപദി ശീഘ്രം സുന്ദരം രമണീയം നൃപമന്ദിരം രാ

ജഗൃഹാം ഏത്യ ഗത്വാ അമരാൻ ദെവാൻ നരാൻ മനുജാനപി യഥൊചിതം യഥാൎഹം പ്രീണയന്തം സന്തൊഷയന്തം താ പരമെശ്വരം പാണ്ഡ്യരാജമഹിഷീ കാഞ്ചനമാലാ ഇമാം അവനീം ഭൂമിം ത്വമെവ രക്ഷതി ആൎത്ഥയൽ പ്രാൎത്ഥയാമാസ തഥാച നൎത്തനാനന്തരം വ്യാഘ്രപാദപ്രമുഖഭക്തജനൈസ്സാൎദ്ധം രാജസദനമെത്യ മണിപീഠമലങ്കുൎവ്വൻ ഗീൎവ്വാണാന്നിജഗണാൻ മനുഷ്യാംശ്ച ഹൎഷയൻ സ്ഥിതൊ മഹാദെവഃ തം കാഞ്ചനമാലാചലാമിമാം പാലയെതി പ്രാൎത്ഥയാമാസെത്യൎത്ഥഃ ൧൦

കൃത്വാഭിഷെകം പാണ്ഡ്യരാജം സുരാസ്തെ
മൎത്ത്യൈസ്സാൎദ്ധം പുണ്ഡരീകാക്ഷമുഖ്യാഃ ।
സ്വംസ്വം സ്ഥാനം പ്രാപുരീശൊപി ദെവ്യാ
യുക്തസ്തസ്യാം സുന്ദരസ്സന്ന്യവാത്സീൽ ॥ ൧൧

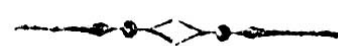
കൃത്വെതി। അഥാനന്തരം പുണ്ഡരീകാക്ഷമുഖ്യാഃ വിഷ്ണുമുഖാഃ തെ സുരാ ദെവാഃ മൎത്ത്യൈഃ മധുരാപുരവൎത്തിമനുജൈസ്സാൎദ്ധം ഇമം സുന്ദരെശ്വരമിത്യൎത്ഥഃ പാണ്ഡ്യരാജം പാണ്ഡ്യദെശസ്യ രാജാനം കൃത്വാഭിഷിച്യെത്യൎത്ഥഃ സ്വം സ്വം സ്ഥാനം നിജമാവസഥം പ്രാപുഃ അവാപുഃ ഈശഃ പരമെശ്വരൊപി ദെവ്യാ തടാതകയാ ഇത്യൎത്ഥഃ യുക്തൊന്വിതസ്സൻ സുന്ദരാഖ്യസ്സുന്ദരപാണ്ഡ്യ ഇത്യാഖ്യാ യസ്യ തഥാഭൂതസ്തസ്യാം മധുരായാം ന്യവാത്സീൽ ഉവാസ തഥാ ച പങ്കജാക്ഷപ്രമുഖാസ്സൎവ്വെ നിൎജ്ജരാസ്സാദരം മധുരായാ രാജാനമഭിഷിച്യ സ്വകീയമാവസഥമാപുഃ പരമെശ്വരൊപി രാജപുത്ര്യാ സമം സുന്ദരപാണ്ഡ്യനാമാ വസൽ മധുരായാമിതി ഭാവഃ ൧൧

ഇതി ശ്രീവാധൂലകുലതിലകസ്യ കവികുലകുമുദബാന്ധവസ്യ വൎണ്ണനീയമാഹാത്മ്യ
വതൊ ദെശികപദകുശെശയാശ്രയാവാപ്താഖിലസമ്പദ്ഗുരുശങ്കര
സുബ്രഹ്മണ്യശൎമ്മണഃ കൃതൌ തടാതകാപരിണയെ
ഷഷ്ഠസ്സൎഗ്ഗപ്രകാശികയാ സമാപ്താ।
നമഃ പരശുരാമാനന്തനാരാ
യണശെഷാദ്രീശ്വര
ശൎമ്മഭ്യൊസ്മൽ
ഗുരുഭ്യൊ നമഃ

ഓം തൽ സൽ.

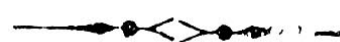
ശുഭം ഭൂയാൽ

ഷഷ്ഠസ്സൎഗ്ഗസ്സമാപ്തഃ

തടാതകാപരിണയെ

സപ്തമസ്സൎഗ്ഗഃ

അഥപാണ്ഡ്യരാജസുതയാ സമന്വയാ
രഥനാഗവാജിപദഗാന്വിതെ പുരെ।
നിവസന്നരെന്ദ്ര ഇവ തത്ര മെദിനി
മവതി സ്മ സൎവ്വജഗതീശ്വരൊപ്യസൌ॥ ൧

അഥെതി। അഥ വിവാഹാനന്തരം അസൌ സുന്ദരഃ രഥനാഗവാജിപദഗാ ന്വിതെ സ്യന്ദനഗജതുരഗപദാതിഭിസ്സംയുതെ തത്ര പുര ഇത്യൎത്ഥഃ തയാ പാ ണ്ഡ്യരാജസുതയാ സമന്നിവസൻ വാസം കുൎവ്വൻ സൻ സൎവ്വജഗതീശ്വരൊ പി സകലവിപുലാപാലകൊപി നരെന്ദ്രഃ നരപതിഃ ഇവ മെദിനീം ഭുവം അവ തിസ്മ പാലയാമാസ ഭക്തവശ്യതയാ മഹാരാജപദമധിഷ്ഠായ ക്ഷിതിമരക്ഷദി തിഭാവഃ അത്ര ഉപമാനഭൂതസ്യ സുന്ദരസ്യ ഉപമെയതാകഥനാൽ പ്രതീപമല ങ്കാരഃ അസ്മിൻ പ്രായെണ മംജുഭാഷിണീവൃത്തം സജസാ ജഗൌ ഭവതി മംജു ഭാഷിണീതി ലക്ഷണാൽ ൧

വിപുലാദ്രൗതീവ വിബുധാളിസംവൃതെ
നിഖിലാൎത്ഥജാതമിളിതെ പുരൊത്തമെ।
കപിലൊ വസൻ സ കമലെക്ഷണൊ യഥാ
കമലാന്വിതൊന്വദിനമഭ്യതുഷ്യൽ॥ ൨

വിപുലാദ്രൗതീതി। വിപുലാദ്രൗതി കൈലാസഇവ വിബുധാളിസംവൃതെ ദെവ പങ്ക്ത്യാ വിദ്വൽബൃന്ദെന ച സംവൃതെ നിഖിലാൎത്ഥജാതമിളിതെ സൎവ്വസംബ ന്ധം നിചയെന സൎവ്വപദാൎത്ഥസഞ്ചയെന ചാന്വിത ഇത്യൎത്ഥഃ യദ്വാ നിഖിലാ ൎത്ഥെഭ്യഃ സൎവ്വപുരുഷാൎത്ഥെഭ്യഃ അഭീപ്സുനാം സൎവ്വാൎത്ഥിനാംയെ ജാതാ ഉൽപ ന്നാ യെ തഥാവിധാ ഭഗവൽഭക്താ ഇത്യൎത്ഥഃ തൈരാവൃതെ യദ്വാ ധൎമ്മാദയൊ പി മൂൎത്തിമന്തൊ ധൃജ്ജടെരാജ്ഞയാ തത്ര സന്തീതി പുരൊത്തമെ നഗരവരെ അനുദിനം നിവസൻ കമലയാ വരാംഗ്യാ അന്യത്ര ലക്ഷ്മ്യാ ചാന്വിതഃ കമലാ ശ്രീവരസ്ത്രിയൊരിതി മെദിനീ സ കപിലഃ സുന്ദരഃ കമലെക്ഷണൊ യഥാ വി ഷ്ണുരിവാഭ്യതുഷ്യൽ അതിസന്തുതൊഷ വിഷ്ണുപരംതു വിപുലാദ്രൗൽ വെങ്കടാ ദ്രൗ ഉപമാലംകൃതിഃ ൨

ഹരിമുഖ്യദേവസമിതൌ പരം പുരാ
ഹരിണേക്ഷണാ ന വിജയാന്വിതാഭവൽ।
ഗിരിശേ നരേശ ഇവ സാദരന്ധരാം
പരിപാലയത്യപി ഭൃശന്തടാതകാ॥ ൩

ഹരിരിതി॥ ഹരിണേക്ഷണാ മൃഗീലോചനേത്യൎത്ഥഃ തടാതകാ പുരാപൂൎവ്വം ഹരിമുഖ്യദേവസമിതൌ ഇന്ദ്രമുഖദേവയുദ്ധേ പരം വിജയാന്വിതാ വിജയയാ അന്വിതാവിജയേനാന്വിതേതിവാ നാഭവൽ ന ബഭൂവ ഗിരിശേപരമേശ്വരേനരേശ ഇവ രാജനീവ ധരാം സാദരം ആദരസഹിതം പരിപാലയതി രക്ഷതിസത്യപി ഭൃശം വിജയാന്വിതാ വിജയേന വിജയാഖ്യസഖ്യാ ചാന്വിതാഭവൽ ബഭൂവേതി വിജയേതി കാചിൽ സഖീ ബഭൂവ തസ്യാ ഇതി ഭാവഃ ൩

അമരാ നരാ ഇവ തദാ ധരേശ്വര
ന്നിതരാമുപേത്യ പരിഭേജിരേന്വഹം।
അമരേവ സാപി മധുരാഭവൽ പുരി
സസുരേശബാഹുപരിപാലിതാ പരാ॥ ൪

അമരേതി॥ തദാ പാലനസമയേ അമരാഃ ദേവാഃ നരാ ഇവാന്വഹം പ്രതിദിനമുപേത്യ സമേത്യധരേശ്വരം ധരായാ ധരസ്യ ഗിരേശ്ച ഈശ്വരം നിതരാം പരിഭേജിരേ അസേവന്ത ഈശബാഹുപരിപാലിതാ സുന്ദരകരസംരക്ഷിതാ അന്യത്ര ഈശസ്യ വിരാഡ്രൂപസ്യ ബാഹുരിന്ദ്രഃ തേന പരിപാലിതാ 'അയം സമുദ്രോ ജഠരം ഭുജേന്ദ്ര' ഇതി ഭാഗവതേ സസുരാ ഏകത്രാഗതൈരന്യത്രവൎത്തമാനൈരമരൈശ്ചതാ സാ മധുരാപുൎയ്യപി പരാ അന്യാ അമരാ അമരാവതീവാഭവൽ ബഭൂവ ശ്ലിഷ്ടോൽപ്രേക്ഷയം ൪

ബലിദാ ന തസ്യ വിപുലേശ്വരാഃ പരം
കലിതോപചാരമഖിലാഃ പ്രശാസിതുഃ।
വലഭിന്മുഖാശ്ച സുതരാം സ്വരാലയാ
മലയദ്ധ്വജേനസുകൃതാളിവിസ്മിതാഃ॥ ൫

ബലിദാഇതി॥ പ്രശാസിതുഃ പാലകസ്യ തസ്യ സുന്ദരസ്യ അഖിലാസ്സൎവ്വേ വിപുലേശ്വരാ രാജാനഃ പരം അത്യന്തം കലിതോപചാരം കൃതസംഭ്രമമാനം യഥാ തഥാ ബലിദാഃ കരപ്രദാഃ നാഭവന്നിതി ശേഷഃ കിഞ്ച മലയദ്ധ്വജേനസുകൃതാളിവിസ്മിതാഃ മലയദ്ധ്വജേനസ്യ മലയദ്ധ്വജനാഥസ്യ സുകൃതാള്യാ പുണ്യസഞ്ചയേന വിസ്മിതാഃ വിസ്മയം പ്രാപ്താഃ വലഭിന്മുഖാഃ ഇന്ദ്രപ്രമുഖാഃ സ്വരാലയാഃ സ്വൎഗ്ഗനിവാസിനോ ദേവാ അപി സുതരാം ബലിദാഃ പൂജാകാരിണഃ അഥവൻ യഥാ തദ്ദയിതയൈവ ജിതാനാം ദേവാനാം കരപ്രദാനമപി

പ്രത്യഹം തത്തദധികാര പാലനരൂപമപ്രമാണെന കരദാനമപി ഉചിതമെവ തഥാ ച സവ്വെൎവി കരപ്രദാ ബഭൂവുരിതി ഭാവഃ ൫

സതി പാണ്ഡ്യരാജപദഭാജി ശങ്കരെ
കൃതിഭിൎജ്ജഗന്നിബിഡമാബഭൌ നരൈഃ।
സ്വരിവാമരൈൎവ്വിജയിഭിൎന്നിരാമയൈഃ
പരിഹഷിഭിശ്ച കിമഭാവ്യമീദൃശെ॥ ൬

സതീതി। ശങ്കരെ പാണ്ഡ്യരാജപദഭാജി പാണ്ഡ്യരാജസ്ഥാനസ്ഥിതെ സതി ജഗൽ ഭുവനം കൃതിഭിഃ വിദ്വത്ഭിഃ വിജയിഭിഃ നിരാമയൈരവ്യാധിഭിഃ പരി ഹഷിഭിസ്സന്തുഷ്ടൈശ്ച നരൈഃ മനുജൈഃ അമരൈഃ സ്വരിവ സ്വൎഗ്ഗ ഇവ നിബിഡം നിരന്തരം സൽ ആബഭൌ രെജെ ഈദൃശെ ഏതാദൃശെ മഹാമഹിമവതി ഹിമാംശുശെഖരെ വിഷയെ കിം കിം വാ അഭാവ്യം ന സംഭൂതം സവ്വസൌഭാഗ്യമപി സമ്പത്സ്യത ഇതി ഭാവഃ ൬

വസുധാ ബഭൂവ ബഹുസസ്യശാലിനി
ശതധാരപാണിരപി കാലവഷ്യഭൂൽ।
ബഹുധാഭവംശ്ച തരവഃ പ്രസൂതിനൊ
ഗിരിധാമ്നി പാണ്ഡ്യനൃപതൌ യഥാ കൃതെ॥ ൭

വസുധെതി। ഗിരിധാമ്നി കൈലാസാലയെ സുന്ദരെ പാണ്ഡ്യനൃപതൌ സതി കൃതെ യഥാ കൃതയുഗ ഇവ വസുധാ ഭൂമിഃ ബഹുസസ്യശാലിനീ ബഹുള ധാന്യാദിസമ്പന്നാബഭൂവ ശതധാരപാണിരിന്ദ്രോപി കാലവഷീ തത്തത്സമയവഷീ അഭൂൽ ബഹുധാ അനെകവിധാസ്തരവഃ വൃക്ഷാഃ പ്രസൂതിനഃ പുഷ്പവന്തഃ അഭവൻ ൭

വിപുലെശ്വരെ സതി കലാപശെഖരെ
കുടിലൊ ന കശ്ചിദചലാന്തരെപി ന।
നിഖിലൊ ബഭൂവ സരിതാമലഞ്ചയഃ
കമലാകരശ്ച സുമനസ്സ്വലംകൃതഃ॥ ൮

വിപുലെതി। കലാപശെഖരെ ചന്ദ്രശെഖരെ വിപുലെശ്വരെ ഭൂപതൌ സതി അചലാന്തരെ ഭൂതലെ കശ്ചിദപി കശ്ചന പദാത്ഥോപി കുടിലഃ കപടവാൻ വക്രസ്വഭാവശ്ച നെതി ന അന്യെഷ്വവെത്യത്ഥഃ നദീനാം സരിതാം നിഖിലഃ സമസ്തഃ ചയഃ സമൂഹശ്ച കുടിലഃ സുമനസ്സ്വലംകൃതഃ പുഷ്പാലംകൃതഃ കമലാകരഃ വരസ്ത്രീകശ്ച കുടിലൊ ബഭൂവെത്യത്ഥഃ ൮

അജസാരഥൌ മനുജപെ മഹീതലെ
രജസാ ന കൊപി ന സമന്വിതൊ ജനഃ।

വികചോധികം സുമനസാഞ്ചയോനിശം
സ കചോപി വാ സമഭവച്ച യോഷിതാം ॥

അജസാരഥാവിതി॥ അജസാരഥൌ പരമേശ്വരേ മനുജപേ നൃപതൌ സതി മഹീതലേ കോപി കശ്ചിദപി കശ്ചിൽപദാൎത്ഥോപീത്യൎത്ഥഃ രജസാ രജോഗുണേന സമന്വിതഃ നാഭവദിതി ന അധികം വികചഃ വികാസവാൻ സുമനസാം പുഷ്പാണാഞ്ചയശ്ച രജസാ പരാഗേണ സമന്വിതോഭവൽ കിഞ്ച സ പ്രസിദ്ധോ യോഷിതാം കചശ്ച അനിശം രജസാ സമന്വിതോ യുക്തഃ സമഭവൽ ബഭൂവ— ൻ

വസുധാതലേ ന സഗദാ നരാഃ കചചിൽ
ബഹുധാഭവൻ പ്രഹരണാലയാളയഃ ।
ന തദാ കഠോരഹൃദയാഃ പരസ്സതം
പ്രമദാ നൃണാന്ന കരിണാമഭൂന്മദഃ ॥ ൧൦

വസുധാതലേതി॥ തദാ തസ്മിൻകാലേ ഭൂപാലനസമയേ ഇത്യൎത്ഥഃ വസുധാതലേ ഭൂതലേ നരാ മനുജാ കചചിൽ കുത്രാപി സഗദാഃ ഗദയാ ആയുധവിശേഷേണ സഹിതാഃ ഗദോ രോഗഃ തേന സഹ വൎത്തന്ത ഇതി സഗദാഃ രോഗിണശ്ചേത്യൎത്ഥഃ ഗദഃ കൃഷ്ണാനുജേ രോഗേ ഗദാ പ്രഹരണാന്തര ഇതി ഹൈമഃ നാഭവൻ ന ബഭൂവുഃ പ്രഹരണാലയാളയഃ പ്രഹരണാനാം ആയുധാനാം ആലയാ നിവേശസ്ഥാനാനി തേഷാമാളയഃ പങ്ക്തയഃ വീഥ്യാളിരാവലിഃ പങ്ക്തിരിത്യമരഃ ബഹുധാ അനേകപ്രകാരാ സഗദാ അഭവൻ ഭവന്തിസ്മ പ്രമദാഃ പ്രകൃഷ്ടഗൎവാഃ യുവതയശ്ച കഠോരഹൃദയാ കഠിനചിത്താ നാസൻ നൃണാമ്മനുജാനാംമദോഗൎവോ നാഭൂൽ പരസ്സതം അധികം കരിണാം ഗജാനാം മദോ ദാനാംബു മദോരേതസി കസ്തൂൎയ്യാം ഗൎവേ ഹൎഷേഭദാനയോരിതി മേദിനീ ബഭൂവാഭൂൽ ൧൦

ന തദാ സുധീഷു നിഖിലേഷു വിഭ്രമഃ
പ്രമദാസു കേവലമഭൂദിളാതലേ ।
ന തമോ നരേഷു രജനീഗണേഷ്വഹോ
ഗുണമോദമാനജനസംഘസങ്കുലേ ॥ ൧൧

നേതി॥ ഗുണമോദമാനജനസംഘസങ്കുലേ സൌശീല്യാദിഗുണൈഃ മോദമാനാനാം അന്യോന്യം സന്തുഷ്യതാം ജനാനാം സംഘേന ഗണേന സങ്കുലേ വ്യാപ്തേ ഇളാതലേ ഭൂതലേ നിഖിലേഷു സമസ്തേഷു സുധീഷു സുമേധസ്സു വിഭ്രമഃ ഭ്രാന്തിഃ നാഭൂൽ പ്രമദാസു കേവലം മാനിനീഷ്വേവ വിഭ്രമഃ വിലാസഃ അഭൂൽ നരേഷു ജനേഷു തമഃ അജ്ഞം നാഭൂൽ തമഃ തിമിരം രജനീഗണേഷു രാത്രിസമൂഹേഷു അഭൂൽ ൧൧

സുധിയാ നൃപേണ മലയധ്വജേന തൽ
സുതയാ ച സമ്യഗനുമാനിതോപി സൻ।
സുമതിന്ന തസ്യ സമിതൌ മഹീയസ
സ്സ്വമതിപ്രധാനമധികാരമാതനോൽ॥ ൧൯

സുധിയേതി। സുമതിഃ സുമതിനാമ സചിവഃ സുധിയാ ശോഭനാ ധീർമ്മതിഃ യസ്യ തേന മലയധ്വജേന നൃപേണ രാജ്ഞാ തത്സുതയാ സുധിയേത്യത്രാപി സംബന്ധഃ സമ്യക് അനുമാനിതോ ബഹുമാനിതഃ സൻ അപി മഹീയസഃ മഹാത്മനസ്തസ്യ സുന്ദരസ്യ സമിതൌ സഭായാം അധികാരം പ്രക്രിയാം സ്വമതിപ്രധാനം സ്വബുദ്ധിരേവ പ്രധാനം മുഖ്യം യസ്മിൻ തം താദൃശന്നാതനോൽ ന ചകാര സുന്ദരമനുസൃത്യൈവാധികാരഞ്ചകാരേതി ഭാവഃ ൧൯

സുമതിർബ്ബഭാര സചിവൈസ്തദേതരൈ
സ്സമമാജ്ഞയാസ്യ ധരണീധുരം പരാം।
അഖിലൈസ്സഹസ്രവദനോ ദിശാഗജൈ
സ്സകലേശ്വരസ്യ ഭുജഗേശ്വരോ യഥാ॥ ൨൦

സുമതിരിതി। തദാ സുന്ദരസ്യ അധികാരസമയ ഇത്യർത്ഥഃ സുമതിഃ സുമതിനാമമന്ത്രീ സകലേശ്വരസ്യ അസ്യ സുന്ദരസ്യാജ്ഞയാ നിയോഗേന പരാം ശ്രേഷ്ഠാം ധരണീധുരം ഭൂഭാരം ഇതരൈരന്യൈസ്സചിവൈസ്സമം ബഭാര ദധേ ഭുജഗാനാമീശ്വരോ നാഥഃ സഹസ്രവദനഃ ശേഷഃ അഖിലൈഃ ദിശാഗജൈസ്സമം യഥാ തദ്വൈത്യന്വയഃ സകലേശ്വരഃ സമസ്തനാഥസ്യ യദ്വാ കലാനാഥശ്ചന്ദ്രഃ സകലാനാഥസ്യ ഇതി സുന്ദരവിശേഷണം ൨൦

സ കദാചിദേഷ സുതയാവനിഭൃതഃ
പ്രമദാവനം സമനസാ രിരംസയാ।
സമമാവിവേശ രമയേവ കേശവ
സ്സുമരാശിശോഭിസുരശാഖിസംവൃതം॥ ൨൧

സ ഇതി। സ ഏഷഃ സുന്ദരഃ കദാചിദേകദാ സമനസാ സമാനമനസാ അവനീഭൃതഃ രാജ്ഞസ്സുതയാ പുത്ര്യാ സമം രിരംസയാ രന്തുമിച്ഛയാ സുമരാശിശോഭിസുരശാഖിസംവൃതം കുസുമചയോജ്ജ്വലദേവതരുസംവൃതം പ്രമദാവനം ഉദ്യാനവിശേഷം രമയാ സമം ലക്ഷ്മ്യാ സാകം കേശവ ഇവാവിവേശ പ്രാവിക്ഷൽ ഉപമാലങ്കാരഃ— ൨൧

കൃതമാലയാബ്ധിഗതയാ പരിഷ്കൃത
സ്സുതപാപയാപി സരിതാ സമന്തതഃ।

ഫലസൂനപത്രഭരനമ്രപാദപൈ
ൎവ്വലഭേദനോപവനവിഭ്രമന്ദധൽ ॥ ൫൭

കൃതമാലയേതി। ധുതപാപയാ ധുതം നിരസ്തം പാപം കില്ബിഷം യയാ അബ്ധിഗതയാ സമുദ്രം പ്രാപ്തയാ കൃതമാലയാ കൃതമാലാഖ്യയാ സരിതാ നദ്യാപി സമന്തതഃ പരിഷ്കൃതം ശോഭിതം ഫലസൂനപത്രഭരനമ്രപാദപൈഃ ഫലസുമദളാനാം ഭരേണാതിശയേന നമ്രൈഃ നതൈഃ പാദപൈഃ വൃക്ഷൈഃ വലഭേദനോപവനവിഭ്രമം വലഭേദനസ്യ ഇന്ദ്രസ്യ ഉപവനം ഉദ്യാനം നന്ദനം തസ്യ വിഭ്രമം ശോഭാം ദധൽ വനം സുരാൻ സമനീനയദിതി ഉത്തരശ്ലോകേനാന്വയഃ ൫൭

കമലാകരൈസ്സകമലോൽകരൈർഭൃശം
വിമലാംബുഭിശ്ച സജലാലയാളിഭിഃ ।
കമനീയമേഷ സമനീനയദ്വനം
നവനീപശോഭി കമനീസഖാൻ സുരാൻ ॥ ൫൮

കമലാകരൈരിതി। ഏഷ സുന്ദരഃ കമനീസഖാൻ സുരാൻ സകമലോൽകരൈഃ കമലാനാം പത്മാനാം ഉൽകരേണ സമൂഹേന സഹിതൈഃ വിമലാംബുഭിഃ നിൎമ്മലതോയൈഃ സജലാലയാളിഭിഃ ജലമാലയോ ആവാസോ യേഷാന്തേ മകരാദയോ ജലജന്തവഃ തേഷാമാള്യാ പങ്ക്ത്യാ സഹിതൈഃ യദ്വാ ജലാലയൈശ്ചാളിഭിഃ ഭൃംഗൈശ്ച അളിപദമുപലക്ഷണമന്യേഷാഞ്ചക്രാദീനാമിതി ധ്യേയം കമലാകരൈഃ പത്മാകരൈഃ ഭൃശം കമനീയം രുചിരം നവനീപശോഭി ബാലനീപപാദപൈഃ ശോഭാവദ്വനം കമനീസഖാൻ കമന്യഃ രമണ്യഃ സഖായഃ മിത്രാണി യേഷാന്താൻ സുരാൻ ദേവാൻ സമനീനയൽ പ്രാപയാമാസ ദ്വികൎമ്മകോയന്ധാതുഃ ൫൮

സകലാന്നിതാന്തമബലാസമന്വിതാൻ
സ വലാരിസൌരിസലിലാധിപാദികാൻ।
ഹരിതാം പതീൻ സപദി താനവേക്ഷ്യ തൽ
പ്രഭുതാനുരൂപമദിതാഥ സൽക്രിയാം ॥ ൫൯

സകലാനിതി। സ സുന്ദരഃ സകലാൻ അബലാസമന്വിതാൻ വലാരിസൌരിസലിലാധിപാദികാൻ ഇന്ദ്രയമവരുണപ്രമുഖാൻ താൻ ഹരിതാം പതീൻ ദിക്പതീനവേക്ഷ്യ സപദി ശീഘ്രം തൽപ്രഭുതാനുരൂപം തസ്യ തസ്യ പ്രഭുത്വസ്യാനുഗുണം യഥാ തഥാ സൽക്രിയാം പൂജാം നിതാന്തം അദിത ഭൃശം ചകാര ൫൯

മുദിതാസ്സുരാസ്തമഭിവാദ്യ സംഭ്രമാ
ദുദിതാഭിലാഷമമൃതാംശുശേഖരം।

പ്രമദാഭിരാത്തകുതുകാഭിരന്വിതാഃ
പ്രമദാവനം സസുഖമാവസംസ്തദാ ॥ ൪൮

മുദിതാ ഇതി। തദാ ഉദിതാഭിലാഷം ഉക്തസ്വാഭിലഷിതം അമൃതാംശുശേഖരം ചന്ദ്രാവതംസം തം സംഭ്രമാൽ സത്വരം സത്വരം ഉദിതാഭിലാഷം ഉക്തസ്വാഭിലഷിതം യഥാ തഥേതി അഭിവാദനവിശേഷണം വാ ഗിരൊഥ വാ ശ്രേയസി കേന തൃപ്യത ഇതി പൃഷ്ട്വോക്തേഃ സുഖിനാമപി ദേവാനാം സർവ്വേശ്വരദർശനേസ്പൃഹാഭിലാഷഃ അഭിവാദ്യ മുദിതാഃ ഹൃഷ്ടാഃ സുരാഃ ആത്തകുതുകാഭിഃ സ്വീകൃതകൌതുകാഭിഃ പ്രമദാഭിസ്തരുണീഭിരന്വിതാസ്സന്തഃ പ്രമദാവനം ഉദ്യാനം സസുഖം യഥാ തഥാ ആവസൻ ഊഷുഃ ൪൮

അതനുസ്തദീയഹൃദയം വിദന്നപി
പ്രതരാന്ന ഹൃഷ്ടഹൃദിമം സകാർമ്മുകഃ ।
പ്രിയയൌ പുരാത്തമചലേന്ദ്രനന്ദനീ
ശയസംഗ്രഹാർത്ഥമിവ ചിന്തയൻ ഭയം ॥ ൪൯

അതനുരിതി। അതനുഃ ന വിദ്യതേ തനുഃ ശരീരം യസ്യ സഃ അയം അനംഗഃ തദീയഹൃൽ തത്സംബന്ധിഹൃൽ ഹൃദയം വിദൻ തരുണീരിരംസാകുലം ജാനൻ അപി പ്രതരാം അത്യന്തം ന ഹൃഷ്ടഹൃൽ അഹൃഷ്ടചിത്തസ്സൻ ഇമമാക്രീഡം പ്രിയയൌ പ്രാപ പുരാ പൂർവ്വം അചലേന്ദ്രനന്ദിനീശയസംഗ്രഹാർത്ഥം പാർവ്വതീപാണിഗ്രഹണനിമിത്തം സമുദ്യമേ ഉദ്യോജനസമയേ ആത്തം സ്വേനാംഗീകൃതം ഭയം സാധ്വസം സഞ്ചിന്തയൻ സ്മരന്നിവേത്യുൽപ്രേക്ഷാ ൪൯

തദനൂഡുനാഥമകുടാജ്ഞയാമരാൻ
മദനോർദ്ദയത്സ സവധൂടികാഞ്ശരൈഃ ।
സ്വകൃതസ്യ കോത്ര ഭുവി കർമ്മണഃ ഫലം
സുകൃതീഡ്യവൃത്തിരപി നാശ്നുതേ ക്രമാൽ ॥ ൫൦

തദന്വിതി। സ മദനോ മാരഃ ഉഡുനാഥമകുടാജ്ഞയാ ചന്ദ്രമൌലിനിയോഗേന സവധൂടികാൻ സസ്ത്രീകാൻ സുരാൻ ശരൈരർദ്ദയൽ പീഡയതിസ്മ അത്ര ഭുവി സ്വകൃതസ്യ സ്വേനാചരിതസ്യ കർമ്മണഃ കൃത്യസ്യ ഫലം പ്രയോജനം ഈഡ്യവൃത്തിഃ ഈഡ്യാ സ്തുത്യാ വൃത്തിഃ വ്യാപാരോ യസ്യ തഥാ വിധോപി കഃ സുകൃതീ കഃ പുണ്യവാൻ നാശ്നുതേ ന പ്രാപ്നോതി ൫൦

യദസൌ വിഹായ വപുരാശുഗാഞ്ഛരാനേ
ഹൃദയേ മുമോച മകരധ്വജസ്തദാ ।
പതിരന്തരേവ ജഗതാമഭൂൽ ക്ഷണാ
ദതിരക്ത ഏഷ ബഹിരപ്യതോഽരുണഃ ॥ ൫൧

യദിതി। തദാ അസൌ മകരധ്വജഃ യത്ത്വസ്മാൽ വപുഃ ശരീരം വിഹായ ആശുഗാൻ വിശിഖാൻ ഹൃദയെ ചിത്തെ ശനൈഃ മുമൊച അതൊ ഹെതൊഃ ജഗതാം പതിഃ എഷ സുന്ദരഃ ബഹിഃ അവ്രണൊപി ക്ഷണാൽ അന്തരെവാതിരക്തഃ അധികരുധിരവാൻ അതിരാഗവാംശ്ച അഭൂൽ ബഭൂവ ൨൧

സുമനസ്സമൂഹവദനൌകഹാവൃതെ
സുമനൊഭിരാത്തദയിതൈസ്സമന്വിതെ ।
സമമെഷ പാണ്ഡ്യസുതയാ മനൊഹരെ
തദിയെഷ രന്തുമനിശം സ്ഥലെ ഹരഃ ॥ ൨൨

സുമന ഇതി। തൽ തസ്മാൽ ഏഷ ഹരഃ സുന്ദരഃ പാണ്ഡ്യസുതയാ മീനലൊചനയാ സമം അനിശം സുമനസ്സമൂഹവദനൌകഹാവൃതെ പുഷ്പസഞ്ചയവത്ഭിഃ വൃക്ഷൈരാവൃതെ വ്യാപ്തെ ആത്തദയിതൈഃ സ്വീകൃതദാരൈഃ സുമനൊഭിര്ദ്ദെവൈഃ സമന്വിതെ അത ഏവ മനൊഹരെ സ്ഥലെ ഉദ്യാനപ്രദെശെ രന്തും ക്രീഡിതും ഇയെഷ ഐച്ഛൽ ൨൨

തദനുക്ഷപെശമകുടാശയം വിദൻ
യദസൌ ബിഭെദ ഹൃദയന്ദിവൌകസാം ।
വിശിഖൈഃ സ്മരസ്തദുചിതം കിലാവനൌ
വശിനൊപി കസ്യ കരുണാ കൃതാഗസി ॥ ൨൩

തദന്വിതി॥ അസൌ സ്മരഃ ക്ഷപെശമകുടാശയം നിശാനാഥശെഖരാഭിപ്രായം വിദൻ സൻ ദിവൌകസാം ഹൃദയം വിശിഖൈർബ്ബിഭെദെതി യൽ തദുചിതം യുക്തം കില അവനൌ വശിനൊ ജിതെന്ദ്രിയസ്യാപി കസ്യ ജനസ്യ കൃതാഗസി കൃതാപരാധെ ജനെ കരുണാ ദയാ ജായത ഇതി ശെഷഃ ൨൩

ഹൃദയന്തദീയമവഗമ്യ സംഭ്രമാ
ദൃതവസ്സമീയുരഥ തന്നിഷെവിതും ।
ഫലപുഷ്പജാലസഹിതാ നരാ യഥാ
ബലരിപുശീലമഹിതം നൃപൊത്തമം ॥ ൨൪

ഹൃദയമിതി। അഥാനന്തരം ഋതവൊവസന്താദയഃ തദീയം തത്സംബന്ധി ഹൃദയം മനഃ അവഗമ്യ ജ്ഞാത്വാ സംഭ്രമാൽ ത്വരയാ തന്നിഷെവിതും സെവിതും ബലരിപുശീലമഹിതം ബലെന ശക്ത്യാ രിപുഘ്നെന ധനെന ച ശീലെന വാത്സല്യാദിനാ ച മഹിതം ശ്ലാഘ്യം നൃപൊത്തമം നരം മനുജാ യഥാ തഥാ സമീയുഃ സമായയുഃ ഫലപുഷ്പജാലസഹിതാ ഇതി ദ്വയൊരപി സമവിശെഷണം ൨൪

അമരാൻ പ്രഹർത്തുമബലാസഖാംസ്തതഃ
സുമസായകസ്യ സകലാൻ സഖാ ജവാൽ।
വിശിഖാൻ പ്രദാതുമിവ സാദരം മധു
ർദ്രുശിഖാധിരൂഢകുസുമാളിരായയൌ ॥ ൨൫

അമരാനിതി॥ തതോനന്തരം സുമസായകസ്യ മന്മഥസ്യ സഖാ സുഹൃൽ മധുർവ്വസന്തഃ അബലാസഖാൻ സസ്ത്രീകാൻ സകലാനമരാൻ പ്രഹർത്തും താഡിതും ജവാൽ വേഗേന വിശിഖാൻ ബാണാൻ പ്രദാതുമിവ ദ്രുശിഖാഭിഃ വൃക്ഷാഗ്രൈഃ അധിരൂഢകുസുമാളിഃ ധൃതപുഷ്പസഞ്ചയസ്സൻ സാദരം ആദരസഹിതം യഥാ തഥാ ആയയൌ ആഗതഃ ഉൽപ്രേക്ഷാ ൨൫

സുരഭിപ്രസൂനസുരഭിപ്രഭഞ്ജനോ
മധുരാംബഭൌ സ മധുരഃ പികാരവൈഃ।
അപി കേസരദ്രുസുമകേസരസ്ഥര
ന്മൃദുപാംസുജാലപരിപാംസുലാംബരഃ ॥ ൨൬

സുരഭീതി। സുരഭിപ്രസൂനൈഃ സുഗന്ധിപുഷ്പൈഃ സുരഭിഃ പരിമളവാൻ പ്രഭഞ്ജനോ വായുര്യസ്യ സഃ പികാനാമാരവൈഃ നാദൈഃ മധുരഃ മനോഹരഃ സമധുഃ കേസരദ്രൂണാം ചാമ്പേയവൃക്ഷാണാം സുമാനാം പുഷ്പാണാം കേസരേഷു കർണ്ണികാസു സ്ഥിരതാം ലസതാം മൃദൂനാം കോമളാനാം പാംസൂനാം ധൂളീനാം ജാലേന സമൂഹേന പരിപാംസുലം സമന്താൽ മലിനം അംബരം നഭോ യസ്യ സ തഥാ ഭൂതോപി ആബഭൌ രരാജ ഗുണാധിക്യാദിതി ഭാവഃ ൨൬

വസുധേശപരായ സസുധാശനായ തം
കുസുമോപഹാരവസുകം സമാഗതം।
മധുമാശശംസുരചിരേണ ദൾകാഃ
മധുരൈർവ്വചോഭിരിവ കൂജിതൈഃ പികാഃ ॥ ൨൭

വസുധേതി। പികാഃ കോകിലാഃ സമാഗതം പ്രാപ്തം കുസുമോപഹാരവസുകം കുസുമോപഹാരഃ ധനം യസ്യ തം മധും വസന്തം സസുധാശനായ സദേവായ വസുധേശപരായ പാണ്ഡ്യഭൂപതയേ സുന്ദരായേത്യർത്ഥഃ അചിരേണ ശീഘ്രം മധുരൈർമ്മനോഹരൈഃ വചോഭിർവ്വചനൈഃ ദൾകാഃ ഭോസ്ഥിതാ ഇവ കൂജിതൈഃ കണ്ഠധ്വനിഭിഃ ആശശംസുഃ ഊചുഃ ൨൭

സുരയോഷിദംഘ്രിയുഗപല്ലവാഹതൈഃ
പരമേയിവാൻ പ്രമദമാശപശോകകഃ।
സുഷുവേ കൃതജ്ഞ ഇവ പല്ലവാന്മൃദ
ശ്രവസാം കലാപകലനോചിതാന്മഹോ ॥ ൨൮

സുരയോഷിദിതി। സുരയോഷിതാം ദേവസ്ത്രീണാം പല്ലവേനേവ അംഘ്രിയുഗേന ചരണയുഗളേന യാ ആഹതിഃ താഡനം തസ്മാൽ പരമധികം പ്രമദം തോഷം ഏയിവാൻ പ്രാപ്തഃ അശോകകഃ അശോകവൃക്ഷഃ കൃതജ്ഞഃ കൃതമുപകാരം ജാനാതീതി കൃതജ്ഞഃ ഉപകാരവിദിവ ആശു ശീഘ്രം അദശ്രവസാം ആസാം യോഷിതാം ശ്രോത്രാണാം കലാപകലനോചിതാനി അലങ്കാരവിധാനയോഗ്യാനി പല്ലവാനി സുഷുവേ പ്രാസൂത അഹോ സ്ഥാവരസ്യാപി കൃതജ്ഞതേത്യാശ്ചൎയ്യം ൨൮

പ്രമദാധരാഭമൃദുളാഛപല്ലവൈഃ
പ്രമദാവനാന്തമഥ ചൂതതല്ലജൈഃ।
നിബിഡം രരാജ നിതരാമ്മനോഭുവഃ
ശിബിരം പ്രക്ലൃപ്തമിവ ലോഹിതാംബരൈഃ॥ ൨൯

പ്രമദേതി। അഥാനന്തരം പ്രമദാനാം സ്ത്രീണാം അധരസ്യാഭേവാഭാ യേഷാന്താനി മൃദുളാനി കോമളാനി അച്ഛാനി വിമലാനി പല്ലവാനി യേഷാന്തൈഃ ചൂതതല്ലജൈൎവിശേഷസഹകാരൈഃ നിബിഡം നിരന്തരം പ്രമദാവനമുദ്യാനം ലോഹിതാംബരൈഃ ശോണവസ്ത്രൈഃ പ്രക്ലൃപ്തം രചിതം മനോഭുവഃ മന്മഥസ്യ ശിബിരം സേനാനിവേശപ്രദേശമിവ നിതരാം രരാജ ൨൯

സഹകാരസൂനരജസാം ചയോംബരേ
സഹസാ രരാജ മലയാനിലോദ്ധൃതഃ।
രചയംസ്തദധ്വഗവധൂഹൃദന്തരേ
പ്രചലന്മനോജബലരേണുസംശയം॥ ൩൦

സഹകാരേതി। സഹസാ ശീഘ്രം മലയാനിലോദ്ധൃതഃ മലയവാതേന ഉച്ചലിതഃ സഹകാരസൂനരജസാം ആമ്രകുസുമധൂളീനാം ചയഃ സമൂഹഃ അധ്വഗവധൂനാം വിരഹിണീനാം ഹൃദന്തരേ മനസി പ്രചലന്മനോജബലരേണുസംശയം പ്രചലതാം സഞ്ചരതാം മനോജസ്യ മന്മഥസ്യ ബലാനാം സൈന്യാനാം യേ രേണവഃ ധൂളയഃ താസാം സംശയം സന്ദേഹം രചയൻ കുൎവ്വൻ അംബരേ രരാജ ൩൦

വിരഹജ്വരാൎത്തികൃശഗാത്രവല്ലികാ
സ്സുരഭിൎന്നിതാന്തമദുനോന്മൃഗീദൃശഃ।
കിമു ജാതിഹീനഹൃദയേ കൃപാലവ
സ്സമുദേതി വാരിനിധിമേഖലാന്തരേ॥ ൩൧

വിരഹേതി। സുരഭിഃ വസന്തഃ കൎത്താ വിരഹജ്വരേണ വിയോഗസന്താപേന യാ ആൎത്തിഃ പീഡാ തയാ കൃശാ തനുഃ ഗാത്രവല്ലീ അംഗവല്ലീ യാസാന്താ മൃഗീദൃശഃ സുന്ദരീഃ നിതാന്തം അദുനോൽ അതാപയൽ വാരിനിധിമേഖലാന്ത

രെ ഭൂമദ്ധ്യെ ജാതിഹീനഹൃദയെ ജാതഃ ബ്രാഹ്മണത്വാദിജാത്യാഃ ഹീനഃ യഥാ ഹീനാ ജാതിഃ യസ്യ സഃ ഉഭയഥാ പതിത ഇത്യൎത്ഥഃ അന്യത്ര ജാത്യാ വൃത്തേന ഹീനസ്യ ഹൃദയെ മനസി കൃപാലവഃ ദയാലെശഃ സമുദെതി ഉത്പദ്യതെ കിമു ജാതിഹീനസ്യ ദയാലവൊ നൊദെത്യെവ അതൊ ജാതിസുമഹീനഃ സുരഭിഃ സുന്ദരീജനതാപകൊഭവദിതി ഭാവഃ ൩൧

പ്രസരൽപ്രവാളരുചിരഞ്ജിതാംബരാ
വിസരാ വിരെജുരശൊകശാഖിനാം ।
വിധുനന്ദനസ്യ രതയെ വിനിൎമ്മിതാ
മധുനെവ രത്നനിലയാ വനാന്തരെ । ൩൨

പ്രസരൽപ്രവാളെതി॥ പ്രസരതാം പ്രാദുൎഭവതാം പ്രവാളാനാം പല്ലവാനാം രുച്യാ കാന്ത്യാ രംജിതം ശൊണിതം അംബരം ആകാശം യെഷാന്തെ അശൊകശാഖിനാം വിസരാഃ സമൂഹാഃ വിധുനന്ദനസ്യാനംഗസ്യ രതയെ സുരതക്രീഡായൈ മധുനാ വസന്തെന വനാന്തരെ അരണ്യമദ്ധ്യെ രചിതാഃ രത്നനിലയാഃ മണിഭവനാനീവ ഉൽ അധികം രെജുഃ ൩൨

കുസുമാകരസ്യ ദൃഗഗൊചരാന്വതൊ
സസുരാൻ പ്രഹൎത്തുമിവ സസ്മ ഹന്നരാൻ ।
ശുചിരാസസാദ രചയംശ്ച മല്ലികാ
രുചിരാതിസൌരഭവതീരനാരതം ॥ ൩൩

കുസുമാകരസ്യെതി। കുസുമാകരസ്യ തന്നാമ്നൊ ഋതൊഃ വസന്തസ്യെതി യാവൽ ദൃഗഗൊചരാൻ നെത്രാവിഷയാൻ സസുരാൻ ദൈവൈസ്സഹിതാൻ നരാൻ മനുജാൻ പ്രഹൎത്തുമിവ രുചിരാഃ രമണീയാഃ അതിസൌരഭവതീഃ പരിമളയുതാഃ മല്ലികാഃ അനാരതം സദാ രചയൻ ശുചിഗ്രീഷ്മൎത്തുഃ ആസസാദ പ്രാപ്തവാൻ ൩൩

മധുബൊധിതാതിമൃദുമാധവീഗള
ന്മധുപാനമത്തഹൃദയെന സാദരം ।
മധുലിഡ്ഗണെന പരിതൊ വനാന്തരെ
മധുരസ്വരെണ സമഗായ്യനക്ഷരം ॥ ൩൪

മധ്വിതി। പരിതഃ സൎവ്വതഃ വനാന്തരെ വനമദ്ധ്യെ സാദരം യഥാ തഥാ മധുനാ വസന്തെന ബൊധിതാ വികാസിതാ അതിമൃദ്വീ അത്യന്തം മൃദ്വീ മാധവീ മല്ലികാവിശെഷഃ തസ്യാ ഗളതൊ നിൎഗ്ഗച്ഛതഃ മധുനഃ മകരന്ദസ്യ പാനെന മത്തം മദിതം ഹൃദയം യസ്യ തെന മധുരസ്വരെണ മധുരനാദെന മധുലിട്ഗണെന ഭൃംഗാവല്യാ അനക്ഷരാ നവിദ്യന്തെ അക്ഷരാണി വൎണ്ണാഃ യസ്മിൻ കൎമ്മണി തദ്യഥാ തഥാ സമഗായി ഗീതം ഭാവെ ലുങ് ൩൪

ശുചിരപ്യയം ന ഇഹ ജീവനൌഷധം
രുചിരം വസന്തമപസാരയൽ കില ।
ഇതി രോഷഭാജ ഇവ കോകിലാ വനെ
ഗതിമസ്യ നാധികമഘോഷയൻ രുതൈഃ ॥ ൩൫

ശുചിരിതി॥ അയമൃതുഃ ശുചിൎന്നിൎമ്മലോപി ശുചിരിതി പ്രസിദ്ധോപീതി ചാൎത്ഥഃ നഃ ജീവനൌഷധം ജീവാതും രുചിരം വസന്തം വസന്തൎത്തുമപസാരയൽ കില നിസ്സാരയാമാസ ഹി ഇതി അനെന ഹെതുനാ രോഷഭാജഃ ക്രോധവന്തഃ വനെ കോകിലാഃ അസ്യ ഗ്രീഷ്മൎത്തോഃ ഗതിമാഗമനം രുതൈഃ കൂജിതൈഃ അധികം അത്യന്തന്നാഘോഷൻ നാവദൻ ൩൫

രുചിഭിൎന്നിദാഘകിരണസ്യ ഭാസ്വതോ
രചിതാതിതാപമനുവൎത്തിതും തദാ ।
ദിവസം സ്വകീയസമയെപി ശൎവ്വരി
ധ്രുവമക്ഷമൈവ കിമുതാപസൎപ്പത ॥ ൩൬

രുചിഭിരിതി। തദാ ഗ്രീഷ്മസമയെ ശൎവ്വരീ രാത്രിഃ നിദാഘകിരണസ്യ ഉഷ്ണാംശൊഃ ഭാസ്വതഃ സൂൎയ്യസ്യ രുചിഭിഃ കാന്തിഭിഃ രചിതാതിതാപം കൃതാധികജ്വരം ദിവസം ദിനം സ്വകീയസമയെ രാത്രികാലെപി അനുവൎത്തിതും അനുസൎത്തും അക്ഷമാ അശക്തൈവാപസൎപ്പത ഗതാ കിമുത രാത്രികാല്യാസ്വതാ ദിതി ഭാവഃ ൩൬

അജയച്ഛിരീഷകസുമാവലിസ്തദാ
നിജമാൎദ്ദവെന സുരസുഭ്രുവാമപി ।
തനുവീരുധം സരഭസം മഹീതലെ
തനുതെ കിമത്ര ന തപസ്ഥിതിൎന്നൃണാം ॥ ൩൭

അജയദിതി। തദാ ശിരീഷകസുമാവലിഃ നിജമാൎദ്ദവെന ആത്മീയമൃദുതയാ സുരസുഭ്രുവാം ദെവസ്ത്രീണാം തനുവീരുധം അംഗലതാം സരഭസം സത്വരം അജയൽ ജിഗായ അത്ര മഹീതലെ ഭൂമൌ തപസ്ഥിതിഃ തപൊനിഷ്ഠാ ഗ്രീഷ്മസമയസ്ഥിതിശ്ച നൃണാം കിന്ന തനുതെ സൎവ്വം കരോത്യേവ തപസാ സൎവ്വം സാദ്ധ്യമെവെതി ഭാവഃ ൩൭

കരഭപ്രവാളകലിതാന്തരീയകാ
വരഭദ്രപങ്കപരിചൎച്ചിതാംഗകാഃ ।
ജലകേളികാൎയ്യകബരീഭരാ വിദു
ൎജ്ജലജെക്ഷണാ ന ഭരമൂൎമ്മ്ണാം ശുചെഃ ॥ ൩൮

കരഭപ്രവാളെതി। കരഭകിസലയൈഃ കലിതം കൃതമന്തരീയം വസ്ത്രം യാസാന്താഃ വരെണ ശ്രേഷ്ഠേന ഭദ്രപക്ഷെന പരിചപ്പിതം അനുലിപ്തം അംഗം യാസാം താഃ ജലകെളികയാ ജലക്രീഡയാ ഹെതുനാ ആൎദ്രഃ കബരീഭാരഃ യാസാന്താഃ ജലജെക്ഷണാഃ ജലജെ പങ്കജെ ഇവ ഈക്ഷണെ യാസാന്താഃ സുന്ദൎയ്യ ഇതി യാവൽ ശുചെഃ ഗ്രീഷ്മസ്യ ഊഷ്മണാമുഷ്ണാനാം ഭരം അതിശയന്നാവിഷ്ടം നാവിദൻ ശൈത്യോപചാരാദിതി ഭാവഃ ൩൮

അഹിമാംശുഭില്ലകിരണാശുഗൈഭൃശം
മിഹികാമൃഗാ വിദളിതാ ഭയാതുരാഃ।
വിടപാളിസാന്ദ്രതരുസഞ്ചയാവൃതാ
മടവിം ക്രമെണ പരിഭെജിരെ തദാ ॥ ൩൯

അഹിമാംശുരിതി। തദാ മിഹികാമൃഗാഃ തുഹിനഹരിണാഃ അഹിമാംശുഃ സൂൎയ്യഃ സ ഏവ ഭില്ലഃ വ്യാധഃ തസ്യ കിരണൈരെവാശുഗൈഃ ബാണൈൎവ്വിദളിതാഃ ഭിന്നാഃ അതഏവ ഭയാതുരാഃ സാദ്ധ്വസപീഡിതാസ്സന്തഃ ക്രമെണ പൎയ്യായതഃ വിടപാളിസാന്ദ്രതരുസഞ്ചയാവൃതാം ശാഖാവലിനിരന്തരതരുനികരവ്യാപ്താം അടവിമരണ്യം പരിഭെജിരെ പ്രാപുഃ രൂപകാലങ്കാരഃ ൩൯

ഘനഘൊഷവാദ്യനിനദാനാദിതസ്തടി
ദ്ഘനദീപികാളിപരിശൊഭിതാംബരഃ।
കലയാംബഭൂവ സമയഃ പയോമുചാം
കലയൻ കലാപിനികരം കളാരവം ॥ ൪൦

ഘനെതി। ഘനാനാം മെഘാനാം ഘൊഷശ്ശബ്ദ ഏവ വാദ്യനിനദഃ വാദ്യധ്വനിഃ തെനാനാദിതഃ തടിതഃ വിദ്യുത ഏവ ഘനാ നിരന്തരാ ദീപികാള്യഃ പ്രദീപാവലയഃ താഭിഃ പരിശൊഭിതം പരിതഃ പ്രകാശിതം അംബരമാകാശം യസ്യ സഃ പയൊമുചാം മെഘാനാം സമയഃ വൎഷാകാല ഇത്യൎത്ഥഃ കലാപിനികരം മയൂരസഞ്ചയം കളാരവം മഞ്ജുനാദവന്തം കലയൻ രചയൻ സൻ കലയാംബഭൂവ സംബഭൂവെത്യൎത്ഥഃ ൪൧

അതിവാരിപാനഭവജാഡ്യശാന്തയെ
പ്രതിസംവിധാനമചിരാദ്വിധിത്സവഃ।
മുദിരാഃ പിധാനമിഷതൊ ദിനെശിതു
ൎമ്മുദിതാ മയൂഖനികരം പപുൎദ്ധ്രുവം ॥ ൪൨

അതീതി॥ മുദിരാ മെഘാഃ അതിവാരിപാനഭവജാഡ്യശാന്തയെ അധികജലപാനസംഭൂതമാന്ദ്യനിവൃത്തയെ അചിരാൽ ശീഘ്രം പ്രതിസംവിധാനം പ്രതിക്രിയാം വിധിത്സവഃ ചികീൎഷവസ്സംവിധാനസൌകൎയ്യാൽ മുദിതാസ്സന്തുഷ്ടാസ്സന്തഃ

ദിനെശിതുഃ സൂൎയ്യസ്യ പിധാനമിഷതഃ അന്തൎദ്ധിവ്യാജെന മയൂഖനികരം രശ്മി
പുംജം പവുഃ മാന്ദ്യനിവൃത്തികരമുഷ്ണോപചാരമിതിഭവഃ ധ്രുവമിത്യുൽപ്രെക്ഷാ

നവവാരിവാഹനിവഹൊൽഭവൈൎജ്ജവാ
ദവകുംഠിതെവതമസൈസ്ഥലെഖിലെ ।
ദിവസെപ്യവാസ ശിഖിനിവ ഭാസ്കരൊ
നവലൊക്യമാനകിരണഃ കുതശ്ചന ॥ ൪൨

നവെതി। നവവാരിവാഹനിവഹൊത്ഭവൈഃ നൂതനജലധരനികരസംഭൂ
തൈഃ അവതമസൈരന്ധകാരൈഃ ജവാൽ അഖിലെ സ്ഥലെ നിഖിലെ പ്രദെ
ശെ അവകുണ്ഠിതെ തിരൊഹിതെ സതി ഭാസ്കരൊ രവിഃ കുതശ്ചന കുത്രാപി
അനവലൊക്യമാനകിരണഃ അദൃശ്യമാനമയൂഖസ്സൻ ദിവസെ ദിനെപി ശിഖി
നി വഹ്നൌ ഉവാസ ൪൨

പ്രമദാവനം പ്രവിരളൈഃ പയൊമുചഃ
പ്രമദാജനസ്യ സുഗമം വിതെനിരെ ।
പൃഷതൈൎഹിമാംബുഭിരിവൊത്തമൈൎജ്ജനാ
വൃഷമുഖ്യദെവനിചയാനപിതം പുരഃ ॥ ൪൩

പ്രമദെതി। പയൊമുചൊ മെഘാഃ പുരൊഗ്രെ വൃഷമുഖ്യദെവനിചയാ
നപിതം ഇന്ദ്രമുഖഗീൎവ്വാണഗണാവൃതം പ്രമദാവനമുദ്യാനം പ്രവിരളൈഃ വിച്ഛി
ന്നൈഃ പൃഷതൈഃ ജലകണൈഃ ജനാഃ ഉത്തമൈരുൽകൃഷ്ടൈഃ ഹിമാംബുഭിഃ
സുരഭിളഹിമജലൈരിവ പ്രമദാജനസ്യ സ്ത്രീജനസ്യ സുഗമം സുഖസഞ്ചാരയൊ
ഗ്യം വിതെനിരെ ചക്രുഃ ൪൩

ഹരിതാലകാന്തി വനപലപലാന്തരെ
പരിതൊലമത്ര സലിലം നവം ബഭൌ ।
പരിപീയ മുക്തമിവ മെഘപങ്ക്തിഭി
ൎഹരിദശ്വരശ്മിനികരം പിപാസുഭിഃ ॥ ൪൪

ഹരിതെതി। അത്ര വനെ വനപലപലാന്തരെ അരണ്യപലപലമദ്ധ്യെ ന
വം നൂതനം ഹരിതാലകാന്തി ഹരിതാലശൊഭം സലിലം പിപാസുഭിഃ പാതുമി
ച്ഛാവത്ഭിഃ അത്ഥാൽ കിരണാനാമെവ കമ്മതാം മെഘപങ്ക്തിഭിഃ പയൊദാവ
ളിഭിഃ പരിപീയ പീത്വാ മുക്തം ഹരിദശ്വരശ്മിനികരം ആദിത്യകിരണസമൂ
ഹ ഇവാലം ബഭൌ വിരെജെ ഉൽപ്രെക്ഷാ ൪൪

പ്രമദാവനെഭിനവകൈതകാവലി
ഭ്രമരാഭിലീനശിഖരാ ബഭൌതരാം ।

പ്രിയയാതിഭൂനമനസാ പ്രചൊദിതാ
പ്രിയപത്രികെവ ജതുമുദ്രണാന്വിതാ ॥ ൪൭

പ്രമദെതി। പ്രമദാവനെ ഭ്രമരാഭിലീനശിഖരാ ഭൃംഗഗണാന്വിതാഗ്രഭാഗാ അഭിനവകെതകാവലിഃ നവകെതകീകുസുമദളപങ്ക്തിഃ അതിഭൂനമനസാ അതിസന്തുഷ്ടചിത്തയാ പ്രിയയാ ഇഷ്ടനായക്യാ പ്രചൊദിതാ പ്രെഷിതാ ജതുമുദ്രണാന്വിതാ ജതുമുദ്രയാ യുക്താ പ്രിയപത്രികാ പ്രിയായൊചിതാ പത്രികാ ഇവ ചെതൊഹരാം അത്യന്തം വിരരാജ ൪൭

ഗിരിമല്ലികാസുമനസാമഥാവലിഃ
പരിതൊ രരാജ വിപിനെധികം സ്ഫുടാ ।
ദ്യുരപാസ്യ വാരിധരസങ്കടാൽ ഭിയാ
ധരണീം ഗതാ കിമുത താരകാവലിഃ ॥ ൪൮

ഗിരിരിതി। അഥാനന്തരം വിപിനെ ഉദ്യാനെ അധികം സ്ഫുടാ വികസിതാ ഗിരിമല്ലികാസുമനസാമാവലിഃ കുടജകുസുമാനാം ശ്രെണിഃ താരകാവലിഃ നക്ഷത്രപങ്ക്തിഃ വാരിധരസങ്കടാൽ മെഘാനാം നൈരന്തര്യാൽ ഭിയാ ഭയെന ഹെതുനാ ദ്യുഃ ആകാശം അപാസ്യ ത്യക്ത്വാ ധരണീം ഭുവം ഗതാ പ്രാപ്താ കിമുത കിമിതി പരിതസ്സർവ്വതൊ രരാജ । ഉൽപ്രെക്ഷാലങ്കാരഃ । ൪൮

കുസുമാശുഗെന ബഹുമാനിതാദൃതൊഃ
കുസുമാകരാദപി ജലദാഗമൊവമഃ ।
ഇതി ലൊകവാദപരമസ്യ ജാതിജൊ
മഹിമാ ജഹാര കില സൊഖിലൊത്തരഃ ॥ ൪൯

കുസുമെതി। അസ്യ വർഷർത്തൊഃ ജാതിജഃ ജാതിഭിഃ ജാതികുസുമൈഃ ഉത്പന്നഃ ജാത്യാ ച ഉൽപന്ന ഇത്യർത്ഥഃ ബ്രാഹ്മണത്വാദിനാ ച മഹിമാ പ്രഭാവഃ കുസുമാശുഗെന കുസുമസായകെന മന്മഥെന ബഹുമാനിതാൽ ബഹുമതാൽ കുസുമാകരാൽ വസന്ത ഇതി പ്രസിദ്ധാൽ ഋതൊഃ ജലദാഗമഃ വർഷാഗമഃ അവമഃ അപകൃഷ്ടഃ ഇതി ലൊകവാദപരം അത്യന്തജനവാദമെതൽ ജഹാര കിം തദ്ബീജമിതി ചെദാഹ സഃ ജാതിജഃ പ്രഭാവഃ ഇത്യർത്ഥഃ അഖിലൊത്തരഃ സർവ്വൊത്തമഃ കില ജാതിമാഹാത്മ്യമെവ വരമിതി ഭാവഃ ॥ ൪൯

വികചാരവിന്ദനയനാ ശരദ്ഘനെ
ലികചാതിചാതകചകൊരഭാഗമൽ ।
ഗതനീരവാരിധരപാണ്ഡരാംബരാ
ശ്രിതഹംസകെവ വരവാരകാമിനീ ॥ ൫൦

വിഷ്ണുഃ ഏക ഏവ പരായണമാശ്രയോ യേഷാം തൈഃ സുരജനൈഃ ദേവസമൂ
ഹൈഃ സരിതോ വേഗവത്യാസ്തടന്തീരം ആവൃതം വ്യാപ്തമിത്യൎത്ഥഃ തഥാ ചാ
ഖണ്ഡലനിഭോയമഖണ്ഡമണ്ഡലാധിപതിൎവ്വിധിവദതനുത തനയസവോപക്രമം
തൽക്ഷണമേവ ശാൎങ്ഗപാണിചരണാശ്രയൈൎഗ്ഗീൎവ്വാണഗണൈഃ മനുജപതി
രപ്യന്യൂനതാദൃശാഭിലാഷുകതാമാലക്ഷ്യ കൌതുകാന്നദീതടമാവൃതമിതി ഭാവഃ

ദ്വിജകുലന്ന ച കേവലമാതനോ
ദിഹ വദാന്യതയാ കദളീകുലം।
അലമവൎണ്ണമജാതമനോരുജ
സ്സമനുജാന്മനുജാധിപതീനപി॥ ൭

ദ്വിജകുലമിതി। സ മലയധ്വജ ഇത്യൎത്ഥഃ ഇഹ പുത്രകാമേഷ്ട്യാം വദാന്യത
യാ ദാനശൌണ്ഡതയാ ദ്വിജകുലം കേവലം ബ്രാഹ്മണനിവഹം പരം അവ
ൎണ്ണമപഗതവൎണ്ണമധമവൎണ്ണതാം യസ്മാത്തഥാഭൂതം നാതനോന്നചകാര കിന്തു കദ
ളീകുലം രംഭാകാണ്ഡമപി കദളഃ കദളീത്യമരഃ അലമത്യന്തമവൎണ്ണം അവിദ്യമാ
നാനി പൎണ്ണാനി ദളാനി യസ്യേതി തഥാഭൂതം ദളം പൎണ്ണം ഛദഃ പുമാനിത്യമരഃ
ആതനോച്ചകാര സ ഇത്യനുഷംഗഃ വദാന്യതയാ ചാരുവാദിതേന ഹേതുനാ
വദാന്യോ ദാനശൌണ്ഡേ സ്യാച്ചാരുവാദിനി വാച്യവദിതി മേദിനീ മനുജാന
ധ്വരദൎശനാൎത്ഥമാഗതാൻ മനുഷ്യാൻ കേവലം അജാതമനോരുജഃ അജാതാ
നുൽപന്നാ മനോരുക് മനസ്താപൊ യേഷാം തഥാഭൂതാനാതനോൽ കിന്തു മനുജാ
ധിപതീന്നരപതീനപി അജാതമനോരുജഃ അനുൽപന്നമനസ്താപാനാതനോച്ച
കാര തഥാ ച ഹൃത്യാഹൃത്യ ദാനശൌണ്ഡാദസ്മാൽ പ്രതിഗൃഹ്യ വസുസഞ്ചയമൂൎണ്ണ
മപാകൃത്യ സുഖിനോ ബഭൂവുൎമ്മഖിനോ ദ്വിജാതയഃ, അനവരതമന്നദാനായ
ഖണ്ഡംഖണ്ഡമാഹൃത്യ മുണ്ഡിതതയാൽ കദളീകാണ്ഡാശ്ചാസൻ അവിദ്യമാനദളാഃ
കിഞ്ച മോചാഫലസ്വാദുമുചാ സാചാരമീരിതയാ ഗിരാസ്യാന്യത്ര വാസസന്താ
പം പരിത്യജ്യ സന്തുഷ്ടാ മനുജാഃ, മനുജപതയഃ പുരാനേന വിജിതാ അപി ത
ദാനീന്തനമനസ്സന്താപാദികം ദൂരതൊ നിരസ്യാമുതാദപി അതിഗരീയസാ വച
സാ മുദിതാ ഇതി ഭാവഃ। ൮

സുതസവോത്സവദൎശനസംഭ്രമാ
ദുപനതൈൎദ്ദിഗന്തരതോധികം।
സമുദയേന നൃണാം ലസിതന്തദാ
വിഹരതാ ഹരതാത്ര സരിത്തരഃ॥ ൯

സുതേതി। തദാ തദാനീം സുതസവോത്സവദൎശനസംഭ്രമാൽ സുതസവഃ
പുത്രകാമേഷ്ടിരേവോത്സവഃ ഉദ്ധവഃ മഹ ഉത്സവ ഉദ്ധവ ഇത്യമരഃ തസ്യ ദൎശ
നായാലോകനേ യസ്സംഭ്രമസ്ത്വരാതിശയസ്തസ്മാദിത്യൎത്ഥഃ ദിഗന്തരതഃ ആശാ

വകാശാൽ അധികം ബഹുശഃ അത്ര വെഗവതീതീരെ ഉപവനെന പ്രാച്യെന വിഹരതാ ക്രീഡതാ സരിത്തരഃ വെഗവതീരംഹഃ രംഹസ്തരസീ തു രയ ഇത്യമരഃ ഹരതാപഹരതാ നൃണാം മനുജാനാം സമുദായെന സമൂഹെന സമുദായസ്സമുദയ ഇത്യമരഃ ലസിതം ശൊഭിതമിതി ഭാവഃ ഉക്തഃ തഥാച തനയസവവിലൊകനാചരയാ ദെശാന്തരാദാഗതെന വെഗവതീരംഹൊപഹരതാ ക്രീഡതാ മനുജവർഗ്ഗെണ ചകാസിതമിതിഭാവഃ। ൬

മധുപയൊദധിചന്ദനസപ്പിഷാം
കനകവിദ്രുമമൌക്തികവാസസാം।
പ്രകൃതയൊത്ര യഥാൎഹവിസജ്ജനെ
നൃപതയഃ പതയഃ പ്രഭുണാ കൃതാഃ ॥ ൭

മധ്വിതി। അത്രാസ്മിൻ തനയസവഋതി യാവൽ പ്രഭുണാ നൃപെണ മധുപയൊദധിചന്ദനസപ്പിഷാം മധു ക്ഷൌദ്രം പയഃ ക്ഷീരം ദധി പയസ്യം ചന്ദനം ഭദ്രപകഃ സപ്പിരാജ്യഞ്ച ഏതെഷാം യഥാൎഹവിസജ്ജനെ യഥായൊഗ്യദാനെ പ്രകൃതയഃ പ്രധാനസചിവാഃ പതയൊ നായകാഃ കൃതാഃ കനകവിദ്രുമം മൌക്തികവാസസാം കനകാനി താപനീയാനി വിദ്രുമാഃ പ്രവാളാനി മൌക്തികാനി മുക്താഃ വാസാംസി അംശുകാനി ചൈതെഷാം യഥാൎഹവിസജ്ജനെ യഥാനുരൂപമാലക്ഷ്യ വിനിയൊഗെ നൃപതയൊ നരപതയഃ പതയൊദ്ധ്യക്ഷാഃ കൃതാഃകല്പിതാഃ യഥാനുരൂപമാലക്ഷ്യ ദാനെ മധ്വാദീനാം പ്രധാനാഃ കനകാദീദാനെ നരപതയശ്ചാദ്ധ്യക്ഷാഃ കൃതാഃ കൃത്യജ്ഞെന രാജ്ഞെതി ഭാവഃ ൭

ശ്രുതിവിദാമ്നികരെണ സഹൎത്വിജാം
പതിരുദാരജനാഗ്രസരൊ നൃണാം।
സുതസവം വിധിവൽ ഗുരുശാസനാ
ദതനുതാതനുതാതപരാക്രമഃ ॥ ൮

ശ്രുതിവിദാമിതി। അതനുതാതപരാക്രമഃ ന വിദ്യതെ തനുരംഗമസ്യെത്യതനുഃ മന്മഥഃ തസ്യ താതഃ പിതാ വിഷ്ണുസ്തസ്യ പരാക്രമ ഇവ പരാക്രമൊ ബലം യസ്യെതി കാമസ്തു വാസുദെവാംശൊ ലബ്ധഃ പ്രാഗ്രുദ്രമന്യുനാ। ദെഹൊപപത്തയെ ഭൂയസ്തമെവ പ്രത്യപദ്യതെതി ശ്രീഭാഗവതെ ഉദാരജനാഗ്രസരഃ ഉദാരജനാനാമാത്മജനാനാമഗ്രസരഃ പുരൊഗാമീ ഉദാരൊ ദാതൃമഹതൊരിത്യമരഃ നൃണാം മനുജാനാം പതിഃ പ്രഭുഃ കൎത്താ ശ്രുതിവിദാം വെദവിദാം ശ്രുതിസ്ത്രീവെദ ഇത്യമരഃ ഋത്വിജാം യാജകാനാം ഋത്വിജൊ യാജകാ ഇത്യമരഃ നികരെണ ഗണെന സഹ ഗുരുശാസനാൽ ആചാൎയ്യനിയൊഗാൽ സുതസവം പുത്രകാമെഷ്ടിം വിധിവദ്യഥാവദതനുതാകരൊൽ തഥാച വെദവെദാംഗപാരഗൈരൃത്വിജൈഃ സഹ ഗുരുനിയൊഗാദ്യഥാവദാചചാര തനയസവമവനിപതിരിതിഭാവഃ ൮

വിധിവദാചരിതേന രസാഭൃത
സ്തദനു സുതമഖേന മഹർഷയഃ।
പ്രചുരജീവനദേന യഥാശ്രമം
മുമുദിരേ മുദിരേണ കലാപിനഃ॥ ൯

വിധിവദിതി। തദനന്തരം മഹർഷയോ മുനയഃ രസാഭൃത ഇതി തൃതീയാർത്ഥേ ഷഷ്ഠീ ഭൂപതിനേത്യർത്ഥഃ അശ്രമമനായാസം യഥാ തഥാ വിധിവദ്യഥാവച്ചാചരിതേന കൃതേനാന്യത്ര രസാഭൃതഃ ഭൂതഃ ആ സമന്താച്ചരിതേന സഞ്ചരതേത്യർത്ഥഃ സുതമഖേന പുത്രകാമേഷ്ട്യാ പ്രചുരജീവനദേന പ്രചുരമധികം ജീവനം അംബു ദദാതീതി തേന ജീവനം ഭുവനം വനമിത്യമരഃ അന്യത്രാതിശയേന ജീവികാദായിനേത്യവഗന്തവ്യം മുദിരേണ മേഘേന ഘനജീമൂതമുദിര ഇത്യമരഃ കലാപിനോ മയൂരാ യഥാ യഥാശബ്ദ ഇവാർത്ഥകഃ മുമുദിരേ മോദമഭജന്നിത്യർത്ഥഃ യഥാവാംബുദകദംബസന്ദർശനേന ബർഹിണഃ പ്രമാദ്യന്തി തഥാ മഹർഷയോ ഹർഷമാപുരാരബ്ധേന സുതസവേനേതി ഭാവഃ ഇദം പ്രാഥമികം നവകം വിവൃതം ൯

വൈതാനാദഥ ഭൂഭുജോസ്യ ജഗതാം മാതാപി വൈശ്വാനരാ
ജ്ജാതാഭൂജ്ജുഹ്വാണയാജകഹുതാൽ കാന്താ ത്രിവർഷാംബികാ।
പീതാച്ഛാദനഭാസുരാസിതരുചിഃസ്ഫീതാർച്ചിഷസ്ത്രിസ്തനീ
മൂർത്താ പാർഷതനന്ദനേവ കുരുവിഖ്യാതാതിഹർഷപ്രദാ॥ ൰

വൈതാനാദിതി। അഥാനന്തരം ഇഷ്ടിസമാപ്താവിത്യർത്ഥഃ ജഗതാം ലോകാനാം മാതാ ജനന്യപി അംബികാ പാർവ്വതീ കർത്ത്രീ ചണ്ഡികാംബികേത്യമരഃ കാന്താ മനോഹരാ പീതാച്ഛാദനഭാസുരാ പീതാംബരശോഭിതാ അസിതരുചിശ്ശ്യാമളകാന്തിഃ ത്രിസ്തനീ ത്രയസ്തനാഃ കുചാ അസ്യാസ്സന്തീതി തഥാ ത്രിവർഷാ ത്രിവത്സരകാലീനകന്യകാ മൂർത്താ മൂർത്തിമതീ സതീ അസ്യ ഭൂഭുജോ നൃപസ്യ വൈതാനാദധ്വരസംബന്ധിനഃ സ്ഫീതാർച്ചിഷഃ സ്ഫീതം പ്രസിദ്ധം പ്രകാശമിതി യാവൽ അർച്ചിശ്ശിഖാ യസ്യ തസ്മാൽ ജുഹ്വാണയാജകഹുതാൽ ജുഹ്വാണോധ്വര്യുസ്സചാസൗ യാജകോ ഋത്വിക് തേന ഹുതാൽ അന്യത്ര യാജ ഏവ യാജകഃ സ്വാർത്ഥേ കഃ പാഞ്ചാലപുത്രകാമേഷ്ട്യാം യാജോനാമ കശ്ചിന്മുനിരധ്വര്യുരിതി ഭാരതകഥാ. ജുഹ്വാണോപി ചാധ്വര്യാവിതി മേദിനീ വൈശ്വാനരാദഗ്നേഃ പാർഷതനന്ദനാ പാഞ്ചാലീവ യഥാഹ മനോവേദമേദിനീപതിഃ 'ബാലികേ തപമസി ഭാനുനന്ദനാ ശീതഭാനുകുലസംഭവോസ്പൃഹ' മിതി ജാതാ ഉൽപന്നാ സതീ കുരുവിഖ്യാതാതിഹർഷപ്രദാ കുരുഷു ഭക്തേഷു വിഖ്യാതഃ പ്രസിദ്ധോ മലയധ്വജ ഇതി യാവൽ അന്യത്ര കുരുവംശജാതേഷു വിഖ്യാതാഃ പാർത്ഥാഃ തേഷാമിത്യർത്ഥഃ കുരു നൃപാന്തരേ ഭക്ത ഇതി മേദിനീ

അതി അധികം ഹൎഷപ്രദാ സന്തോഷദായിനീ അഭൂൽ ബഭൂവ തഥാച ജഗജ്ജനന്യപി പാൎവ്വതീ മലയദ്ധ്വജസ്യ ഭക്തകലദ്ധ്വജസ്യ മനൊരഥപൂരണാൎത്ഥം അദ്ധ്വരാഗ്നെഃ കൊമളാകൃതിഃ ത്രിസ്തനി ത്രിവത്സരകാലീനകന്യാ പ്രാദുൎഭൂയ ദ്രൌപദീവ ദ്രുപദരാജസ്യ തൊഷകാരിണ്യഭൂദിതിഭാവഃ ഉപമാലങ്കാരഃ സൂൎയ്യാശ്വൈൎമ്മസജാസ്തതസ്സഗുരവശ്ശാൎദ്ദൂലവിക്രീഡിതമിതി ലക്ഷണാൽ ശാൎദ്ദൂലവിക്രീഡിതം വൃത്തം ൮൰

> വെണീനിൎജ്ജിതചിത്രഭാനുതനയാവെണി ലലന്തിസ്ഫുരൽ
> ഭ്രൂണീഭൂതവിധൂപമാളികലസച്ഛൊണീഭവച്ചിത്രകാ।
> വാണീശാനുജസായകാസ്യരുചിശ്രേണീവിലാസത്രപാ
> വാണീതന്ത്രകലൊപദെശകലനാക്ഷീണീഭവൽഭ്രൂപ്രഭാ॥ ൮൧

വെണീതി അഥാഷ്ടഭിൎവ്വൎണ്ണയതി തടാതകാം വെണീനിൎജ്ജിതചിത്രഭാനുതനയാവെണീ വെണ്യാ കൈശ്യെന നിൎജ്ജിതാ വിജിതാ ചിത്രഭാനുതനയായാഃ കാളിന്ദ്യാഃ വെണീ പ്രവാഹൊ യയാ സാ തഥാ കൈശ്യപ്രവാഹയൊ വെണിത്യുഭയത്ര മെദിനി ലലന്തീത്യാരഭ്യ ഏകം പദം ലലന്തീ ലലന്തികാ സാച ഫാലാലങ്കാരപട്ടികാ ലലന്തിസ്യാല്ലലന്തികെത്യമരഃ തയാ സ്ഫുരൽ പ്രകാശമാനം ഭ്രൂണീഭൂതൊഭ്ൎഭകസ്സംപദ്യമാനൊ യൊ വിധുശ്ചന്ദ്രഃ തസ്യ ഉപമാ സാദൃശ്യം യസ്യ തൽതഥാഭൂതഞ്ച യദളികം ലലാടം ലലാടമളികമിത്യമരഃ തസ്മിൻ ലസൽപ്രകാശിശൊണീഭവൽ ശൊണം സംപദ്യമാനഞ്ചിത്രകം യസ്യാസ്സാ തഥാ ചിത്രകാണിവിശെഷകമിത്യമരഃ വാണീശെത്യാരഭ്യ യാവദുത്തരാൎദ്ധമെകം പദം വാണ്യാസ്സരസ്വത്യാഃ ഈശഃ പതിൎബ്രഹ്മാ തസ്യാനുജൊനംഗഃ ബ്രഹ്മണഃ പരമപുരുഷനാഭീകുഹരൊൽപന്നത്വെന പുത്രതാ ജാതാ കില മന്മഥസ്യച വാസുദെവാംശത്വെന പ്രദ്യുമ്നാവതാരെണച സ്വയംഭൂകനിഷ്ഠത്വം ആയാതമിത്യവഗന്തവ്യം തസ്യ സായകാസ്സനാധനഃ തസ്യ രുചിശ്രേണ്യാഃ കാന്ത്യാവല്യാ വിലാസസ്യ ലീലായാഃ ത്രപാ ലജ്ജൈവ വാണീതന്ത്രം വാക്ശാസ്ത്രം തന്ത്രം ശാസ്ത്രമിതി സാരെതദെവ കലാ വിദ്യാ തസ്യാ ഉപദെശകലനായാം ഉപദെശരചനായാം അക്ഷീണീഭവന്തീ സമൎത്ഥാ ഭവന്തി ഭ്രുവൊഃ പ്രഭാ ശൊഭാ യസ്യാസ്സാ തഥാ ഇയമാഹെത്യത്രാത്ര സംബന്ധഃ തഥാചാതിനീലകചഭരവിജിതയമുനാപ്രവാഹാ ലലാടപട്ടവിലസദൎദ്ധെന്ദുസദൃശനിടിലതടഘടിതശൊണവിശെഷകാ പഞ്ചശരശരാസനദ്യുതിശ്രേണീവിലാസസ്യ ലജ്ജാവ്യാകരണവിദ്യൊപദെശകരണപടുതരഭ്രൂവല്ലികാചെതി ഭാവഃ ൮൧

> നാളീകച്ഛദമഞ്ജുളായതദയാൎദ്രാളീകൃതാപാംഗദൃ
> ക്കെളീലാളിതയാജകാവളിരിയം കാളീ യഥാ പഞ്ചമീ।
> വാളീകൊട്യവലംബിമൌക്തികലസത്താളീദളാഢ്യശ്രുതിഃ
> കാളീയാഹിമദാന്തദായിസഖഹൃന്നാളീകഹെളിദ്യുതിഃ। ൮൨

നാളീകേതി। പഞ്ചമീ പാഞ്ചാലീ യഥാ യഥാശബ്ദ ഇവാൎത്ഥകഃ പഞ്ചമീ, പാണ്ഡവാനാഞ്ച പത്ന്യാം സ്ത്രീപഞ്ചാനാം പൂരണേ ത്രിഷ്വിതി മേദിനീ കാളീ ശ്യാമളാ നാളീകസ്യാരവിന്ദസ്യ ച്ഛദാനി ദളാനീവ മംജുളയോഃ മനോഹരയോഃ ആയതയോഃ ദീൎഘയോഃ ദയയാ കരുണയാ ആന്ദോളിതേ ചഞ്ചലേ അപാംഗേ നേത്രാന്തേ യയോസ്തയോഃ ദൃശോൎന്നേത്രയോഃ കേളീഭിഃ ലീലാഭിഃ ലാളിതാ തോഷിതാ യാജകാനാമൃത്വിജാമാവളിഃ പങ്ക്തിൎയ്യയേതി സാ തഥാ കൎണ്ണാഗ്രാലംകൃതിവിശേഷയോഃ കോട്യോഃ അഗ്രയോരവലംബിഭിൎല്ലംബമാനൈൎമ്മൌക്തികൈൎമ്മുക്താഭിഃ ലസന്തൌ രോചമാനേ താളീദളാഭ്യാം താളീപത്രാഭ്യാമാഢ്യേ രുചിരേ ശ്രുതീ ശ്രോത്രേ യസ്യാസ്സാ തഥാ ഏതദ്വിശേഷണദ്വയമപി സാധാരണമുഭയത്ര കാളിയാഹിമദാന്തദായിസഖഹൃന്നാളീകഹേളിദ്യുതിഃ കാളിയോനാമ കാളിന്ദീഹ്രദവൎത്തീ കശ്ചന കാളവ്യാളഃ തസ്യ മദോ ദൎപ്പഃ മദോ രേതസി ദൎപ്പേചേത്യമരഃ തസ്യാന്തം നാശം ദാതും ശീലമസ്യേതി അന്തദായീ കൃഷ്ണഃ തസ്യ സഖാ മിത്രം പരമേശ്വരഇത്യൎത്ഥഃ സഖായം യസ്യാഹുൎവ്വസുരിതി പ്രാഞ്ചഃ അന്യത്ര കൃഷ്ണസഖഃ പാൎത്ഥ ഇത്യൎത്ഥഃ തസ്യ ഹൃദ്ധൃദയമേവ നാളീകം പത്മം തസ്യ ഹേളിദ്യുതിസ്സൂൎയ്യകാന്തിരിവ സ്ഥിതാ ഹേളിരാലിംഗനേ രവാവിത്യമരഃ സേയമാഹേത്യുത്തരേണാന്വയഃ സോമകനന്ദിനീവ ശ്യാമളവൎണ്ണാ സരസിജപലാശരുചിരദീൎഘകാരുണ്യചഞ്ചലാപാംഗനയനലീലാതോഷിതയാജകപങ്ക്തിഃ മൌക്തികാലംകൃതവാളീകതാളീപത്രവിശിഷ്ടശ്രുതിഃ കാളീയഭുജംഗഗൎവ്വനിൎവ്വാപകമിത്രചിത്തനളിനഹംസകാന്തിരിതിചേതി ഭാവഃ ൫൮

വ്യാകോശാച്ഛതിലപ്രസൂനസുഷമാസങ്കോചദാനക്ഷമാ
ലോകോദ്രേകമനോജ്ഞമൌക്തികമണിശ്രീകോല്ലസന്നാസികാ
പാകോത്സേകഭിദശ്മനിൎമ്മിതചലൽകൎക്കോജ്വലൽഗണ്ഡഭൂ
സ്സ്തോകോൽഫുല്ലവലക്ഷകന്ദരദനശ്രീകോമളാ ശ്യാമളാ॥ ൫൯

വ്യാകോശേതി। വ്യാകോശേത്യാരഭ്യ യാവൽപൂൎവ്വാൎദ്ധമേകം പദം വ്യാകോശസ്യ വികചസ്യാച്ഛസ്യ വിമലസ്യ ച തിലപ്രസൂനസ്യ തിലകുസുമസ്യ സുഷമായാശ്ശോഭായാസ്സങ്കോചദാനേ മുകുളതാവിതരണേ ക്ഷമഃ പടുതരഃ ആലോകോദ്രേകഃ പ്രകാശാതിശയോ യസ്യാഃ ആലോകൌ ദൎശനോദ്യോതാവിത്യമരഃ മനോജ്ഞോ രുചിരശ്ച യോ മൌക്തികമണിഃ മുക്താരത്നം തസ്യ ശ്രീശ്ശോഭാ യസ്യാസ്സാ സ്വാൎത്ഥേ കഃ ഉല്ലസന്തീ അതിപ്രകാശമാനാ ച നാസികാ ഘ്രാണാ യസ്യാസ്സാ തഥാ പാകോത്സേകഭിദശ്മനിൎമ്മിതചലൽകൎക്കോജ്വലൽഗണ്ഡഭൂഃ പാകസ്യ പാകാസുരസ്യ ഉത്സേക ഉദ്രേകഃ തം ഭിനത്തീതി ഭിൽ ഇന്ദ്ര ഇതി യാവൽ തസ്യാശ്മനാ ശിലയാ ഇന്ദ്രനീലമണിനേത്യൎത്ഥഃ നിൎമ്മിതഃ കൃതഃ ചലൽ ചഞ്ചലശ്ച യഃ കൎക്കോ ദൎപ്പണഃ കൎക്കഃ കൎക്കേ തിലേ വഹ്നൌ ശുക്ലാശ്വേ ദൎപ്പണേ ഘടേ ഇതി മേദിനീ സ ഇവ ഉജ്ജ്വലന്തീ പ്രകാശമാനാ ഗണ്ഡഭൂഃ കപോലഭാഗോ യസ്യാസ്സാ തഥാ സ്തോകോൽഫുല്ലവലക്ഷകന്ദരദനശ്രീഃ സ്തോക

മിന്ദൽ ഉൽഫുല്ലാനി സ്ഫുടാനി വളക്ഷാണി ധവളാനി ച കന്ദാനി കുന്ദകുഡ്മളാ നീവ രദനാനി ദന്താഃ തെഷാം ശ്രീശ്ശോഭാ യസ്യാസ്സാ കൊമളാ മൃദ്വംഗീ മനൊഹരാ വാ ശ്യാമളാചെയമാഹെത്യുത്തരെണാന്വയഃ തഥാ ച ഫുല്ലവിമല തിലകുസുമസുഷമാസങ്കൊചകാന്ത്യമലമുക്താശൊഭിതനാസികാ ഇന്ദ്രനീലരചിതഗല്ലണവിലസൽകപൊലദെശാ കിഞ്ചിദുന്നിദ്രകുന്ദകുഡ്മളസദൃശദന്തശൊഭാവതീതി ഭാവഃ ൫൩

പ്രത്യഗ്രാഗ്രിമവിദ്രുമൊപമരദാവൃത്ത്യാഢ്യവക്ത്രാംബുജാ
കാത്യായന്യമലാബ്ജമംജുളഗളപ്രത്യുപ്തിതസ്രക് ശുഭാ ।
വാത്യാശാഗ്രസരാഭദീൎഘഭുജയുക് സത്യങ്കുരീഭൂതസ
ദ്വാത്ത്യശ്ലക്ഷ്ണപയൊധരത്രിതയഭാക് പത്യാ നിയുക്താ തദാ ॥

പ്രത്യഗ്രെതി॥ പ്രത്യഗ്രാഗ്രിമവിദ്രുമൊപമരദാവൃത്ത്യാഢ്യവക്ത്രാംബുജാ. പ്രത്യഗ്രം നവം പ്രത്യഗ്രൊഭിനവൊ നവ ഇത്യമരഃ അഗ്രിമം ശ്രെഷ്ഠം യദ്വിദ്രുമം പ്രവാളം തസ്യ ഉപമാ സാദൃശ്യം യസ്യാസ്തയാ രദാവൃത്ത്യാ രദാവരണെനാധരെണ ഇത്യ യാവൽ ആഢ്യം സുന്ദരം വക്ത്രാംബുജം അംബുജം പത്മമിവ വക്ത്രം യസ്യാസ്സാ തഥാ അമലാബ്ജമംജുളഗളപ്രത്യുപ്തിതസ്രക് അമലാബ്ജൊ വിമലശംഖ ഇവ അബ്ജൌ ശംഖശശാങ്കാവിത്യമരഃ മംജുളെ രുചിരെ ഗളെ ഗ്രീവായാം പ്രത്യുപ്തിതാ കലിതാ സ്രക് മാലാ യസ്യാസ്സാ ശുഭാ മംഗളകാരിണീ വാത്യാശാഗ്രസരാഭദീൎഘഭുജയുക് വാത്യാം വാതസംഘാതം അശ്നന്തി ഭക്ഷയന്തീതി വാത്യാശാഃ സൎപ്പാഃ തെഷാമഗ്രസരഃ പുരൊഗാമീ ശെഷഃ വാസുകിൎവാ തദാഭാഭ്യാം തൽസന്നിഭാഭ്യാം ദീൎഘാഭ്യാം ആയതാഭ്യാം ഭുജാഭ്യാം ബാഹുഭ്യാം യുങ്ക്തെ ഇതി യുക് യുക്തെത്യൎത്ഥഃ സതീ ശ്രെഷ്ഠാ അങ്കുരീഭൂതസദ്വാത്ത്യശ്ലക്ഷ്ണപയൊധരത്രിതയഭാക് അങ്കുരീഭൂതാനാം കിഞ്ചിദുന്നതാനാമിതി യാവൽ സതാം ഉത്തമലക്ഷണാനാം വാൎത്ത്യെന വൎത്തുളത്വെന ശ്ലക്ഷ്ണാനാം മനൊഹരാണാം പയൊധരാണാം സ്തനാനാം ത്രിതയം ഭജതീതി ഭാക് തദാ തദാനീം പത്യാ ഭൎത്രാ പരമെശ്വരെണ ഇത്യൎത്ഥഃ നിയുക്താ പ്രെരിതാ ഇയമാഹെത്യുത്തരെണാന്വയഃ തഥാ ച നവപ്രവാളൊപമാധരശൊഭമാനാ ശംഖ ഇവ രെഖാത്രിതയമംജുതരെ കണ്ഠെ പ്രക്ഷിപ്തമാലികാ വാതാശനാധിപനിഭായതബാഹുയുഗളാ കിഞ്ചിദുച്ഛ്രിതവൎത്തുളരുചിരകുചത്രയഭാക് ഭൎത്രാ സ്വാരാജ്ഞഃ പുത്രീ ഭവെതി പ്രെരിതാ സാക്ഷാൽ കാത്യായനീതി ഭാവഃ ൫൪

വല്മീകൊൽഗതനിലവൎണ്ണരുചിരവ്യാളൈവ കാൎശ്യാധികം
ലൊമാള്യാ ലളിതാ വലിത്രയമഹാസൊപാനമാരൂഢയാ ।
പ്ലക്ഷാനൊകഹപല്ലവാഭജഠരാന്തൎന്നാഭികുല്യൊത്ഥയാ
പാലാശാംബരഭാസമാനവിപുലശ്രൊണിൎവിയന്മദ്ധ്യമാ ॥ ൫൫

വല്മീകെതി। വല്മീകാൽ ഉൽഭൂതാ ബഹിൎന്നിൎഗ്ഗതാ നീലവൎണ്ണാ കൃഷ്ണവൎണ്ണാ രുചിരാ ദൎശനീയാ ച യാ വ്യാളീ ഭുജഗീ തയെവ കാന്ത്യാ ശ്യാമളയാ വലിത്രയമഹാസൊപാനം വലീനാം ത്രയമെവ മഹാസൊപാനം നിശ്രെണികാമാരൂഢയാ ആലീഢയെതി വാ പാഠഃ തദാനീമാശ്രിതയെത്യൎത്ഥഃ പ്ലക്ഷാനൊകഹപല്ലവാഭജഠരാന്തൎന്നാഭികൂലൊത്ഥയാ പ്ലക്ഷാനൊകഹസ്യ ന്യഗ്രൊധസ്യ പല്ലവാഭം കിസലയാകാരം യദ്ദരം ജഠരം തസ്മിൻ അന്തൎന്നാഭെഃ നാഭിദെശാന്തരസ്യ കൂലാത്തടാൽ ഉത്ഥയാ ഉൽപന്നയാ ലൊമാള്യാ രൊമരാജ്യാ അധികമത്യന്തം ലളിതാ മനൊജ്ഞാ പാലാശാംബരഭാസമാനവിപുലശ്രൊണീഃ പാലാശാംബരെണ പീതാംബരെണ ഭാസമാനാ വിരാജന്തീ വിപുലാ വിസ്താരവതീ ച പാലാശൊ ഹരിതൊ ഹരിൽ ഇത്യമരഃ വിയന്മദ്ധ്യമാ വിയദാകാശമിവാവിദ്യമാനം മദ്ധ്യമവലഗ്നം യസ്യാസ്സാ മദ്ധ്യമഞ്ചാവലഗ്നമിത്യമരഃ ഇയമാഹെത്യന്വയഃ തഥാചൊദരമപി രൊമരാജിലസിതമശ്വത്ഥദളാകാരം കടിതടമപി പീതാംബരഭാസമാനം മദ്ധ്യദെശൊപി ആകാശമിവ നയനാഗൊചര ഇതി ഭാവഃ ൧൫

ഹൈമാകല്പിതമെഖലാ കദളികാഭ്രമാതിജിൽസക്ഥികാ
ശ്യാമാദൎശമനൊജ്ഞജാനുയുഗളൊദ്ധാമാ മനൊഹാരിണീ।
കാമാവീച്യനിഷംഗമംജുളതരായാമാച്ഛജംഘാധികം
കൂൎമ്മാഡംബരജിൽപദാഗ്രരുചിരാ രാമാരുണാബ്ജാംഘ്രികാ ॥

ഹൈമെതി। ഹൈമാകല്പിതമെഖലാ ഹൈമ്നാ കനകെന ആകല്പിതാ രചിതാ മെഖലാ കാഞ്ചീ യസ്യാസ്സാ സ്ത്രീകട്യാം മെഖലാ കാഞ്ചീത്യമരഃ കദളികാഭ്രമാതിജിൽസക്ഥികാ കദള്യാ ഏവ കദളികായാ രംഭായാഃ കദളീ രംഭെത്യമരഃ ഭ്രമാനമാധിക്യമതി അത്യന്തം ജയതീതി ജിൽ സക്ഥി ഊരു യസ്യാസ്സാ സക്ഥി ക്ലീബെ പുമാനൂരുരിത്യമരഃ ശ്യാമാ ശ്യാമളവൎണ്ണാ ആദൎശമനൊജ്ഞജാനുയുഗളൊദ്ധാമാ ആദൎശൊ ദൎപ്പണ ഇവ മനൊജ്ഞയൊഃ രുചിരയൊഃ ജാന്വൊൎയ്യുഗളസ്യ ഉദിതയസ്യ ഉൽ അധികം ധാമ കാന്തിൎയ്യസ്യാസ്സാ ദൎപ്പണെ മുകുരാദൎശാവിതി ഗൃഹഗെഹതടിദ് പ്രഭാവാ ധാമാന്യൈതി ചാമരഃ മനൊഹാരിണീ ചിത്തഹാരിണീ കാമാവീച്യനിഷംഗമംജുളതരായാമാച്ഛജംഘാ കാമസ്യ മന്മഥസ്യാവീച്യൌ സുന്ദരൌ നിഷംഗൌ തൂണീരാവിവ തൂണൊപസംഗതൂണീരനിഷംഗാ ഇത്യമരഃ മംജുളതരെതിമനൊജ്ഞെ ആയാമെ ദീൎഘെ അച്ഛെ വിമലെ ച ജംഘെ ഗുല്ഫെ യസ്യാസ്സാ അധികമത്യന്തം കൂൎമ്മാഡംബരജിൽപദാഗ്രരുചിരാ കൂൎമ്മസ്യ കമഠപൃഷ്ഠസ്യ ആഡംബരം രുചിം ഗൎവ്വം വാ ആഡംബരൊ രുചിഗൎവ്വയൊരിതി സാരെ ജയത ഇതി ജിതീ പദാഗ്രെ പാദാഗ്രെ താഭ്യാം രുചിരാ മനൊജ്ഞാ രാമാരുണാബ്ജാംഘ്രികാ രാമെ സുന്ദരെ അരുണെ അരുണവൎണ്ണെ അബ്ജെ പദ്മെ ഇവ അംഘ്രീ പാദൌ യസ്യാസ്സാ ഇയമാഹെത്യുത്തരെണാന്വയഃ തഥാ ച കാഞ്ചനകാഞ്ചീഭൂഷണാ കദളീകാണ്ഡാധിക്യജയിത്രൊരുകാണ്ഡാ ദൎപ്പണരുചിരജാനുയുഗളാതികാന്തിമതീ പഞ്ച

ബാണതൂണീരമഞ്ജുദീൎഘജംഘാ കമഠപൃഷ്ഠഗൎവ്വനിൎവ്വാപകപദസുന്ദരാ സുന്ദരാ
രുണപദ്മചരണാചെതിഭാവഃ ൭൬

ഗൊപാലൈരഭിവന്ദിതാംഘ്രിയുഗളാഗൊപാണിമുഖ്യൈസ്സ്തുതാം
പാപാരാതിവിനാശിനീ വിനമതാമാപാദയന്തി മുദം।
നീപാരണ്യപതിപ്രിയാസ്യ മഖിനൊ ഭൂപാലചൂഡാമണെ
സ്താപാപായവിധൌ സുധാകരരുചിഃ ശാപായുധാഭിഷ്ടുതാ ॥ ൭൭

ഗൊപാലെതി। ഗൊപാണിമുഖ്യൈഃ ഗൌൎവ്വജ്ഞം പാണൌ യസ്യ സ ഗൊപാണിരിന്ദ്രഃ മുഖ്യഃ പ്രഥമഃ യെഷാംതൈഃ ഗൊപാലൈഃ ദിക്പാലൈഃ അഭിവന്ദിതാംഘ്രിയുഗളാ പ്രണതപാദയുഗാ സതാം സജ്ജനാനാം പാപാരാതിവിനാശിനീ പാപാഃ പാപകാരിണഃ അരാതയശ്ശത്രവശ്ച കാമക്രൊധാദയ ഇതി യാവൽ താൻ വിനാശയതീതി തഥാ വിനമതാം പ്രണമതാം മുദം തൊഷം ആപാദയന്തീ സമ്പാദയന്തീ നീപാരണ്യപതിപ്രിയാ കദംബാടവീനാഥപ്രിയാ ഭൂപാലചൂഡാമണെഃ ഭൂപാലമൌലിരത്നസ്യ മഖിനഃ മഖം കൎവ്വതഃ അസ്യ മലയധ്വജസ്യെത്യൎത്ഥഃ താപാപായവിധൌ താപസ്സന്താപ ഏവ താപ ഉഷ്ണം തസ്യാപായവിധൌ സുധാകരരുചിഃ ചന്ദ്രകാന്തിഃ ശാപയുധാഭിഷ്ടുതാ ശാപയുധൈൎബ്രാഹ്മണൈരഭിഷ്ടുതാചെയമാഹെത്യുത്തരത്ര സംബന്ധഃ സൎവ്വശ്ലെഷപക്ഷവാഗ്ജാദിങ്നെത്രഷ്ഠണിഭുജലെ ലക്ഷ്യദ്വെഷ്ടപ്രാസ്ത്രീയാം വജ്രസി ഗൌഃ ഇത്യമരഃ തഥാച സുരപതിമുഖദിക്പാലവന്ദിതപാദയുഗാ പ്രണതജനാനാം കാമാദിഷഡ്വൎഗ്ഗമപൊഹ്യാനന്ദവിധായിനീ സാക്ഷാന്മീനാക്ഷ്യേവ ക്ഷൊണീപതെഃ സന്താനവിരഹസന്താപാപായശീതകിരണരുചിഃ ചിരതരമസ്മാൻ പരിപാലയെതി സ്തുതാചെതി ഭാവഃ ൭൭

ഭീമാമൊദവിധായിനീയമനിശം പ്രെമാൎദ്രചിത്താ തത
ശ്ശ്യാമാ കാഞ്ചനമാലികാം പ്രണയിനീം സൊമാന്വവായപ്രഭൊഃ।
വാമാക്ഷീവ സമെത്യ സൊമകസുതാ താമാഹ ജന്മാന്തരെ
യന്മാമാത്ഥ സുതാ ഭവെതി സദയം തന്മാതരാസന്തഥാ ॥ ൭൮

ഭീമെതി। ഭീമാമൊദവിധായിനീ അനിശം ഭീമസ്യ ഭവസ്യാന്യത്ര ഭീമസെനസ്യാമൊദം ഹൎഷം വിധാതും ശീലമസ്യാ ഇതി തഥാ പ്രെമാൎദ്രചിത്താ പ്രെമ്ണാസ്നെഹെനാൎദ്രം ചിത്തംയസ്യാസ്സാ വാമാക്ഷീ വാമെ സുന്ദരെ അക്ഷിണീ ലൊചനെ യസ്യാസ്സാ വാമൌ വല്ഗു പ്രതീപാവിത്യമരഃ ഇയമംബികെത്യൎത്ഥഃ ശ്യാമാ ശ്യാമളാകൃതിസ്സതീ സൊമാന്വവായപ്രഭൊഃ ചന്ദ്രവംശനാഥസ്യ മലയധ്വജസ്യെത്യൎത്ഥഃ പ്രണയിനീം പത്നീം കാഞ്ചനമാലികാം കാഞ്ചനമാലാമിതി യാവൽ സമെത്യ സൊമകസുതെവ പാഞ്ചാലപുത്രീവ ഹെ മാതഃ ത്വം ജന്മാന്തരെ പൂൎവ്വജന്മനി യദ്യസ്മാൽ കാരണാൽ സുതാ പുത്രീ ഭവെതി മാമാത്ഥ ഉക്തവതീ

തൽതസ്മാൽ അഹം തഥാ താദൃശീ തവ പുത്രീ ആസം അഭവം ഇതി സദയം സ കരുണം യഥാ തഥാഹ ഉവാചെത്യൎത്ഥഃ തഥാ ച കാഞ്ചനമാലാമാഗത്യ പൂൎവ്വജന്മാന്തരീയമുദന്തമനുസ്മാരിതവതീതി ഭാവഃ ഇതി ദ്വിതീയനവകംവിവൃതം ൧൮

സ്തനാങ്കുരത്രയാന്വിതാം വിലൊക്യ താം നൃണാം പ്രഭൌ
മനാഗഥാകുലെന്ദ്രിയെശരീരിണി സരസ്വതി।
അനന്തരൊദ്ഭവന്മഹീപതെ തവാദ്യ ഭൂതയെ
സ്തനന്ധയീ തടാതകാഖ്യയൊദഭൂച്ഛിവാ സ്വയം॥ ൧൯

സ്തനാങ്കുരെതി। അഥാനന്തരം സ്തനാങ്കുരത്രയാന്വിതാം സ്തനാ അങ്കുരാ ഇവ സ്തനാങ്കുരാഃ ഇത്യുപമിതസമാസഃ തെഷാം ത്രയെണാന്വിതാം യുക്താം താം പുത്രികാമിത്യൎത്ഥഃ വിലൊക്യ ദൃഷ്ട്വാ നൃണാം മനുജാനാം പ്രഭൌ അധിപെ മലയദ്ധ്വജഇത്യൎത്ഥഃ മനാക് കിഞ്ചിൽ ആകുലെന്ദ്രിയെ അസ്വസ്ഥചെതസി സതി ഹെ മഹീപതെ ഭൂപതെ തവ ഭൂതയെ ഐശ്വൎയ്യായ ശിവാ പാൎവ്വതീ സ്വയമെവ തടാതകാഖ്യയാ തടാതകെതി നാമ്നാ അദ്യൈതദനീം സ്തനന്ധയീ പുത്രീ ഉദഭൂൽ ബഭൂവ ഇതി.അനന്തരഃ ഗഗനാൽ സാൎവ്വവിഭക്തികസ്തസിഃ അനന്തം സുരവൎത്മ ഖമിത്യമരഃ അശരീരിണി അപൌരുഷെയാ സരസ്വതീ വാണീ ഗീൎവ്വാക് വാണീ സരസ്വതീത്യമരഃ അഭവദഭൂൽ കന്യാശ്ചിഭവ്യൃദ്ഭുതപൂൎവ്വസ്യ സ്തനത്രയസ്യാവലൊകനാൽ കിമിദം വിജാതീയമിത്യാകുലഹൃദയെ രാജനി മാ വിശങ്കസ്വ സ്വയമെവ ശൎവ്വാണി പുത്രീ സമഭൂദിത്യാകാശവാണീ സമജായതെതി ഭാവഃ പഞ്ചചാമരവൃത്തമിദം ലഘുൎഗ്ഗുരുന്നിരന്തരൊ യദാ സ പഞ്ചചാമരമിതി ലക്ഷണാൽ ൧൯

സ്തനാങ്കുരസ്തൃതീയ എഷ കാമനാവലൊകനെ
തിരൊഭവിഷ്യതി സ്ഫുടം ത്വമഗ്രജന്മഭിസ്സമം।
തനൂദ്ഭവസ്തനൂഷ്വ ജാതകൎമ്മ നാമകൎമ്മ ച
ദ്വിതീയയാനയാ യഥാവദിത്യമന്ത്രനിസ്വനം॥ ൨൦

സ്തനാങ്കുരെതി। തൃതീയ ഏഷസ്തനാങ്കുരഃ തൃതീയസ്തനമിത്യൎത്ഥഃ കാമനാവലൊകനെ ഭൎത്തൃദൎശനെ തിരൊഭവിഷ്യതി അന്തൎദ്ധാനമെഷ്യതി സ്ഫുടമിതി നിശ്ചയെ ത്വം അനയാ ദ്വിതീയയാ ഭാൎയ്യയാ സമം ദ്വിതീയാ സഹധൎമ്മിണീത്യമരഃ അഗ്രജന്മഭിഃ ബ്രാഹ്മണൈഃ തനൂദ്ഭവഃ പുത്ര്യാഃ ജാതകൎമ്മ ജനനസംസ്കരണം നാമകൎമ്മ നാമകരണം ച യഥാവൽ യഥാവിധി കുരുഷ്വ കാരയസ്വ ഇത്യമന്ത്രനിസ്വനം കളസ്വനം യഥാ തഥാ അനന്തരഃ സരസ്വതീ അഭവദിതി പൂൎവ്വെണാന്വയഃ തൃതീയസ്തനസ്യാപ്യന്തൎദ്ധി ഭവിതാ പതിദൎശനെ സഭാൎയ്യൊ ദ്വിജാതിഭിഃ ജാതകൎമ്മ നാമകൎമ്മ ച യഥാവിധി വിധാസ്യെതി ഗഗനാദ്വചനമഭൂദിതി ഭാവഃ ൨൦

നിശമ്യ താം ഗിരം നരേശ്വരോഭൃത്തുതുഷത്തരാം
നിശാമ്യ കന്യകാഞ്ച താത ലാളയേത്യഥോചിഷീം।
കുശേശയസ്ഥിതാമശേഷലോകമാതരം ശിവാ
മിവാദ്രിരാഢനന്തരത്നവാസഭൂർഹിമാലയഃ॥ ൨൧

നിശമ്യേതി। നരേശ്വരഃ മനുജപതിഃ താം ഗിരം വാചന്നിശമ്യാഥാനന്തരം ഹേ താത പിതഃ ലാളയ പോഷയേത്യുചിഷീമുക്തവതീം കന്യകാം ബാലികാഞ്ച നിശമ്യ ദൃഷ്ട്വാ കുശേശയസ്ഥിതാം അരവിന്ദസംസ്ഥിതാം അശേഷലോകമാതരം നിഖിലജഗജ്ജനനീം ശിവാം പാൎവ്വതീം അനന്തരത്നവാസഭൂഃ നിഖിലരത്നനിവാസസ്ഥാനമിത്യുഭയത്രാപി വിശേഷണം ഹിമാലയഃ തുഷാരവാസപ്രദേശഃ അദ്രിരാട് പൎവ്വതരാജഃ ഹിമവാനിത്യൎത്ഥഃ സ ഇവ അഭൃത്തുതുഷത്തരാം അതിശയേന നനന്ദ പുരാ കില ജലജസംസ്ഥിതാം പാൎവ്വതീം പൎവ്വതരാജോ വിലോക്യ ഹൃഷ്ട ഇതി ബ്രഹ്മാണ്ഡപുരാണേ കദാചിദ്ധിമവാൻ സാക്ഷാദീശ്വരീം പദ്മസംസ്ഥിതാം അപശ്യദിതി തദ്വന്മലയദ്ധ്വജസ്സ്തടാതകാമവലോക്യാനന്ദിതവാനിതി ഭാവഃ ഉപമാ ൨൧

അഥാധിരോപ്യ ഭൂപതേസ്സുതാം സ്വമങ്കമാദരാ
ന്നിവാതപത്മനിശ്ചലേന ചക്ഷുഷാ തദാനനം।
പ്രപശ്യതസ്തനൌ മമൌ ന മോദസഞ്ചയോധികം
പയോനിധേരിവാംഭസാംരയോ ഹിമാംശുദൎശനാൽ ॥൨൨

അഥേതി। അഥാനന്തരം സുതാം പുത്രീം സ്വം നിജമങ്കമുത്സംഗം ആദരാൽ സാദരമധിരോപ്യാരോപ്യ നിവാതപദ്മനിശ്ചലേന നിവാതേ ശാന്തവാതേംബുനി വിദ്യമാനം പദ്മമിവ നിശ്ചംലനാചഞ്ചലേന ചക്ഷുഷാ നയനേന നേത്രാഭ്യാമിതി യാവൽ നിവാതപത്മമസ്തിമിതേനെ ചക്ഷുഷേതി രഘുവംശേ തദാനനം തസ്യാ മുഖം പ്രപശ്യതോവലോകയതോ ഭൂപതേഃ ക്ഷിതീശ്വരസ്യ തനൌ ശരീരേ സ്ത്രീയാം മൂൎത്തിസ്തനുസ്തനൂരിത്യമരഃ മോദസഞ്ചയസ്സന്തോഷനിചയഃ ഹിമാംശുദൎശനാദിന്ദുദൎശനാൽ പയോനിധേസ്സമുദ്രസ്യാംഭസാം പയസാം രയോ വേഗ ഇവ ന മമൌ ന പൎയ്യാപൂദിത്യൎത്ഥഃ പുത്രീമുഖമവലോക്യ ധാത്രീപതിഃ കമുദബാന്ധവവിലോകനേംബുനിധിരിവാനന്ദവൃദ്ധിമഭജതേതി ഭാവഃ ഉപമാ ൨൨

മഹീയസാ ദിവൌകസാം പുരോധസാ തപസ്വിനാ
വൃഷാജ്ഞയാ യഥാശ്രുതം കൃതേ തു ജാതകൎമ്മണി।
ധരാഭൃതസ്സുതാ ബഭൌതരാം യഥാകരോത്ഭവാ
മണിഃ പ്രവൃത്തസംസ്ക്രിയാ വരാ മഹാൎഘപാത്രികാ॥ ൨൩

മഹീയസേതി। വൃഷാജ്ഞയാ വൃഷ്ണഃ ഇന്ദ്രസ്യ വൃത്രഹാ വൃഷേത്യമരഃ

ആജ്ഞയാ ശാസനെന മഹീയസാ മഹതാ തപസ്വിനാ തപൊവതാ ദിവൌകസാം ദെവാനാം പുരൊധസാ പുരൊഹിതെന ബൃഹസ്പതിനെതി യാവൽ യഥാശ്രുതം യഥാശാസ്ത്രം ജാതകൎമ്മണി ജാതകൎമ്മസംസ്കാരെ കൃതെ രചിതെ സതി ധരാഭൃതസ്സുതാ പൃഥിവീനാഥസ്യ പുത്രീ തടാതകെത്യൎത്ഥഃ ആകരൊത്ഭവാ ആകരാൽ ഖനെരുത്ഭവഃ ഉൽപത്തിൎയ്യസ്യാ സ്സാ ഖനിസ്ഥിയാമാകരഃസ്യാദിത്യമരഃ പ്രവൃത്തസംസ്ക്രിയാ ഉത്തെജനലക്ഷണസംസ്കാരയുക്താ മഹാൎഘപാത്രികാ മഹതഃ സഹസ്രായുതാദിസംഖ്യാവതഃ അൎഘസ്യ മൂല്യസ്യ പാത്രികാ പാത്രൈവ പാത്രികായൊഗ്യെത്യൎത്ഥഃ അൎഘ്യത്രമഹതഃ അൎഘസ്യ പൂജായാഃ പാത്രികാമൂല്യെ പൂജാവിധാവൎഘ ഇത്യമരഃ വരാ ശ്രെഷ്ഠാ മണിഃ രത്നമിവ ബഭൌതരാം അത്രിശയെന രരാജ ക്ഷത്രിയാണാം ജാതകൎമ്മ ബ്രഹ്മമുഖമിതി സ്ഥിതെപി ബ്രാഹ്മെ മുഹൂൎത്തെ കില തസ്യ ദെവീ കുമാരകല്പം സുഷുവെ കുമാരം। അതഃ പിതാ ബ്രഹ്മണ്യഏവ നാമ്നാ തമഗ്രജന്മാനമജഞ്ചകാരെതി കാളിദാസകവിപ്രയൊഗാത് നാമകരണെ വിരൊധാഭാവാത് ജാതകൎമ്മ നാമകൎമ്മ ച കുരുഷെത്യശരീരിവചനസ്യാവിരൊധ ഇത്യവഗന്തവ്യം തഥാച പുരന്ദരനിയൊഗെന ദെവഗുരുണാ ജാതകൎമ്മണി രചിതെ സതി ശാണകഷണവിമലപ്രകാശാതിമൂല്യാ മണിരിവ രരാജ ഉപമാ ൨൮

സുതൊദയെന തുഷ്യതൊ മഹീപതെൎന്നികെതനെ
ന കെവലം സുഖശ്രുവൊ ബഭൂവ ദുന്ദുഭിസ്വനഃ।
സമം പ്രമൊദനൎത്തനെന വാരയൊഷിതാം തദാ
സുപൎവ്വണാം സ്രുതാവപി പ്രഭൂതഭാഗ്യശാലിനാം॥ ൨൯

സുതൊദയെനെതി। തദാ തസ്മിൻകാലെ സുതൊദയെന സുതായാഃ പുത്ര്യാഃ ഉദയെനൊൽപത്ത്യാ തുഷ്യതഃ മഹീപതെഃ ഭൂപതെഃ നികെതനെ കെവലം സദ്മനി പരം വെശ്മ സദ്മ നികെതനമിത്യമരഃ സുഖശ്രുവഃ സുഖജനകശ്രുവഃ ശ്രുവണം യസ്യസഃ ദുന്ദുഭിസ്വനൊ ദുന്ദുഭിനാദഃ ന ബഭൂവ കിന്തു പ്രഭൂതഭാഗ്യശാലിനാം അധികമാഹാത്മ്യവതാം സുപൎവ്വണാം ദെവാനാം സ്രുതാവപി പദവ്യാമപി അന്തരിക്ഷ ഇതിയാവൽ വാരയൊഷിതാം ദെവവെശ്യാനാം പ്രമൊദനൎത്തനെന സന്തൊഷനടനെന സാകം ദുന്ദുഭിസ്വനൊ ദുന്ദുഭിഘൊഷൊ ബഭൂവാദ്ഭൂൽ തനയൊൽപത്തിഹൎഷെണ രാജമന്ദിരെ ദുന്ദുഭയൊഹന്യന്താന്തരിക്ഷെ പ്സരസാം നൎത്തനെന സമം ദുന്ദുഭിഘൊഷൊ ഭൂദിതിഭാവഃ ൨൯

അഥാഖ്യയൊപദിഷ്ടയാശരീരിണാ ഹരെണ താം
തടാതകാം വിധായ പാണ്ഡ്യപാനപയാബ്ധിചന്ദ്രമാഃ।
സ കാഞ്ചനസ്രജാനപിതൊനയാ ദപിത്രയാധികം
നനന്ദ മെനയാ ഗിരീശ്വരൊ യഥാ സുതാനയാ॥ ൩൦

അഥേതി। അഥാനന്തരം പാണ്ഡ്യപാനായാബ്ധിചന്ദ്രമാഃ പാണ്ഡ്യപാനാം പാണ്ഡ്യാധിപാനാം അന്വയഃ കുലം തദേവാബ്ധിഃ സമുദ്രഃ തസ്യ ചന്ദ്രമാഃ ഇന്ദുരിവാഭിവൃദ്ധികര ഇതി യാവൽ സഃ മലയദ്ധ്വജഃ ശരീരമസ്യാസ്തീതി ശരീരീ തഥാ ന ഭവതീത്യശരീരീ തേന തിരോഹിതാവയവേനേതി യാവൽ ഹരേണ പരമേശ്വരേണ ഉപദിഷ്ടയാ ഉക്തയാ ആഖ്യയാ താം സുതാം പുത്രീമിത്യൎത്ഥഃ തടാതകാം തടാതകാഭിധാനാം വിധായ കൃത്വാ ഗിരീശ്വരോ ഗിരീണാം പൎവ്വതാനാം ഈശ്വരോ രാജാ ഹിമവാനിതി യാവൽ മേനയാ മേനകയാ അന്വിതസ്സന്നിത്യൎത്ഥഃ ഉമാം പാൎവ്വതീമിവ ജായയാ പത്ന്യാ അനയാ കാഞ്ചനസ്രജാ കാഞ്ചനമാലയാ നനന്ദാനന്ദിതവാനിത്യൎത്ഥഃ യഥാ വാ ഹിമാചലഃ ഉമാം മേനകയാ സാൎദ്ധം പാൎവ്വതീനാമവതീം കൃത്വാനന്ദിതവാൻ തഥായമപി കാഞ്ചനമാലയാന്വിതോ നരപതിഃ സുതാം തടാതകാഭിധാനാം വിധായ നനന്ദേതിഭാവഃ ഉപമാ ൧൭

> പിതുഃ പ്രയത്നതസ്തടാതകേയമന്വഹം ശുഭൈ
> സ്സമഗ്രസമ്പദോംഗകൈരവാപ വൃദ്ധിമുജ്ജ്വലാ।
> നിശാധിദേവതേവ ശുക്ലപക്ഷകേ വിവസ്വതഃ
> ക്രമാദനുപ്രവേശതസ്തമഃ പ്രണാശിനീ ശിവാ॥ ൧൮

പിതുരിതി। സമഗ്രസംപദസ്സംപൂൎണ്ണധനസ്യ പിതുൎജ്ജനകസ്യ പ്രയത്നതഃ ലാളനപോഷണാദിപ്രയാസേന ശുഭൈഃ ഭവ്യൈഃ അംഗകൈരവയവൈഃ ഉജ്ജ്വലാ പ്രകാശമാനാ ഇയം തടാതകാ ശുക്ലപക്ഷകേ സിതപക്ഷേ വിവസ്വതഃ സൂൎയ്യസ്യ അനുപ്രവേശതഃ ബിംബപ്രതിഫലനാൽ തമഃപ്രണാശിനീ അന്ധകാരവിദ്ധ്വംസിനീ അന്യത്ര പാപപ്രണാശിനീത്യൎത്ഥഃ തമഃ പാപാന്ധകാരയോരിതി സാരസ്വതഃ നിശാധിദേവതാ ചന്ദ്രഇവ പുംസി വാ ദേവതാസ്ത്രിയാമിത്യമരഃ അന്വഹം പ്രതിദിനം ക്രമാൽ വൎദ്ധ്വയെണ വൃദ്ധിമുദയം അവാപ പ്രാപ്തവതീ യഥാവാ ശുക്ലപക്ഷപ്രതിപദമാരഭ്യാധസ്ഥിതസ്യ തരണിമണ്ഡലസ്യ പ്രകാശാതിശയേന ക്രമാൽ പ്രതിബിംബതഃ വൃദ്ധിമേഷ്യതി തുഷാരദീധിതിസ്തഥേയമപിക്രമാദഭിവൃദ്ധിമവിന്ദതേതി ഭാവഃ ഉപമാ ൧൮

> അമന്യതാവനീശ്വരോതിധന്യമാത്മനസ്തദാ
> തയാന്വവായമേതയാ സ സീതയേവ മൈഥിലഃ।
> ധനാധിപോപമോ യഥോമയാ ഹിമാചലോ
> ധിഭ്രുവിദഭിവൃതാന്തനുഭവേവ സച്ചരിത്രയാ॥ ൧൯

അമന്യതേതി। ധനാധിപോപമഃ കുബേരസദൃശഃ രാജരാജോധനാധിപ ഇത്യമരഃ അവനീശ്വരോ ഭൂപതിഃ തയൈതയാ താദൃശ്യാനയാ തടാതകയേത്യൎത്ഥഃ ആത്മനഃ സ്വസ്യാന്വവായം വംശം അതിധന്യം കൃതാൎത്ഥം അമന്യത മ

ന്നൊ മൈഥിലൊ ജനകഃ സീതയാ ജാനക്യാ ആത്മനൊനപവായമിവ ഹിമാച ലൊ ഹിമവാൻ ഉമയാ പാൎവ്വത്യാ ആത്മനൊനപവായമിവ ച വിദൎഭനീവൃതാം വിദൎഭജനപദാനാം അധിഭൂഃ നായകഃ ഭീഷ്മകഇതി യാവൽ സച്ചരിത്രയാ സൽ ശ്രെഷ്ഠഞ്ചരിത്രമുപാഖ്യാനം യസ്യാസ്സാ തയാ തനൂഭവാ പുത്ര്യാ രുഗ്മിണ്യാ ഇത്യ ൎത്ഥഃ ആത്മനൊനപവായം കലങ്കിവെത്യുപമാഭെദഃ ഇതിതൃതീയനവകം വി വൃതം ൨൭

കദാചിദിയമെകയാ ഗൃഹമുപെത്യ സഖ്യാ സമം
വിധാതുമനസാ രഹഃ കരജകെളിമീശപ്യപി।
നിരീക്ഷ്യ നികടസ്ഥയൊഃ പ്രതികൃതീൎവ്വിഷണ്ണാന്തരാ
ബഭൂവ മണികുഡ്യയൊഃ കഥമിമാഃ പ്രവിഷ്ടാ ഇതി॥ ൨൮

കദാചിദിതി। അഥ ശിശുക്രീഡാം വൎണ്ണയതി കദാചിൽ ഏകദാ ഇയന്തടാ തകാ ഈശപതീ സൎവ്വജ്ഞാപി കരജകെളിം കരജൈഃ കരഞ്ജകഖചിതൈഃ കര ജാശ്ച കരഞ്ജകാ ഇത്യമരഃ കെളിം ക്രീഡാം രഹഃ രഹസി വിധാതുമനസാ വി ധാതും കൎത്തും മനശ്ചിത്തം യസ്യാസ്തഥാഭൂതയാ ഏകയാ അദ്വിതീയയാ സഖ്യാ വയസ്യയാ സമം ആളിസ്സഖീ വയസ്യെത്യമരഃ ഗൃഹമന്തൎഗ്ഗൃഹമുപെത്യ പ്രാപ്യ നികടസ്ഥയൊസ്സമീപസ്ഥയൊഃ മണികുഡ്യയൊരിതി സപ്തമീ രത്നഭിത്ത്യൊഃ പ്രതികൃതീഃ പ്രതിച്ഛായാഃ പ്രതിച്ഛായാ പ്രതികൃതിരിത്യമരഃ നിരീക്ഷ്യ ദൃഷ്ട്വാ ഇമാഃ ഏതാഃ കഥം കതഃ പ്രവിഷ്ടാഃ ഇതി വിഷണ്ണാന്തരാ വിഷാദയുക്തചിത്താ ബഭൂവാഭൂൽ കരഞ്ജകെളിവിധാതുമനസാ സഖ്യാ സമം ഗൃഹമുപെത്യ രത്നമയഭി ത്തിപ്രതിഫലിതസപ്രതികൃതിൎവ്വീക്ഷ്യ സൎവ്വജ്ഞാപി ലൊകദൃഷ്ട്യാ കഥമെതാഃ പ്രവിഷ്ടാ ഇതി വിഷാദവത്യഭൂദിതി ഭാവഃ പൃഥ്വീവൃത്തമിദം ജസൌജസയ ലാവസുഗ്രഹയതിശ്ച പൃഥ്വീഗുരരിതി ലക്ഷണാൽ ൨൮

രണൽകനകനൂപുരാ രയവശാൽ സ്ഫുടാഭാഷണാ
കരെണുരിവ രെണുഭിൎവ്വപുരരണ്യസീമന്യലം।
അനിനയദിയം മുഹുൎന്നവശിശുത്വലീലാവിധൌ
സഖീജനസമന്വിതാ മലിനിമാനമെണെക്ഷണാ॥ ൨൯

രണദിതി। രയവശാൽ വെഗിതഗമനാധീനത്വാൽ രണൽകനകനൂപുരാ ശിഞ്ജൽകാഞ്ചനമഞ്ജീരാ സ്ഫുടാഭാഷണാ സ്ഫുടം വിശദം ആഭാഷണം വചൊയ സ്യാ ഇതി സാ തഥാ ഏണെക്ഷണാ ഏണസ്യ മൃഗസ്യ ഈക്ഷണെ നയനെ ഇ വ ഈക്ഷണെ യസ്യാസ്സാ ഇയന്തടാതകെത്യൎത്ഥഃ സഖീജനസമന്വിതാ ആളി ജനമിളിതാ സതീ നവശിശുത്വലീലാവിധൌ അഭിനവബാല്യക്രീഡാവിധാനെ അരണ്യസീമനി വിപിനഭുവി കരെണുഃ കരിണീവ കരെണുൎഭിത്യാം സ്ത്രീ നെഭെ ഇത്യമരഃ അലമധികം മുഹുഃ പുനഃ പുനഃ രെണുഭിഃ ധൂളിഭിഃ വപുശ്ശരീരം മലി നിമാനം മാലിന്യമനിനായൽ പ്രാപയാമാസ ഭിക്ഷൎകൊധാതുഃ തഥാചാതിവെ

ഗസഞ്ചാരെ പ്രതിപദവിന്യാസശിംജാനകനകമംജീരാ പരസ്പരാഹ്വാനപ്രിയഭാഷണാദ്യവസരെഷു അതിവിശദവചനാ വയസ്യാഭിരന്വിതാ ശൈശവകെളിവിധാനെ പൃത്ഥ്വീരജൊഭിഃ കരിണീവാരണ്യഭുവി മുഹുർമ്മുഹുഃ വപുഷ്മലിനതാമന്വയതെതി ഭാവഃ ഉപമാ ൧൯

വലാഗ്മ്യപലമെചകാം വലയിതാളിസന്ദൊഹകാം
ചലാഗ്രകരവല്ലികാം കലയ മാതരാന്ദൊളികാം।
വിലാപമിതി മാതൃകാം കലയതീം വിലൊക്യ സ്വികാം
വിലാണ്ഡമമധാധികാം കലയതി സ്മ താം പുത്രികാം॥ ൨൦

വലാരീതി। അഥാനന്തരം വിലാട് രലയൊരഭെദാൽ വിരാട് രാജെത്യൎത്ഥഃ വലാഗ്മ്യപലമെചകാം വലാഗ്മ്യപലൊ വാസവാശ്മാ തദ്വന്മെചകാം ശ്യാമളാം വലയിതാളിസന്ദൊഹകാം വലയിതഃ പരിവൃതഃ ആളീനാം സഖീനാം സന്ദൊഹസ്സമൂഹ ഏവ സന്ദൊഹകഃ യസ്യാസ്താം ഹെ മാതരംബെ ആന്ദൊളികാം ഡൊലാം കലയ കുൎവ്വിതി വിലാപം പരിദെവനം കലയതീം ചലാഗ്രകരവല്ലികാം വല്യാവിവ ചലൌ ചഞ്ചലൌ അഗ്രകരൌ കരാഗ്രെ യസ്യാസ്താം സ്വികാം നിജാം താം പുത്രികാം സുതാം വിലൊക്യ ദൃഷ്ട്വാ അധികാമപരിമിതാം മുദം പ്രീതിം കലയതിസ്മാകരൊൽ മാതരംപ്രതി ആന്ദൊളികാം കുരുഷ്വെതി വിലപന്തീം തദാനീന്തദന്യസാധനാനി പ്രയച്ഛാമീതി ലൊഭനെപി മാസ്തു തദിതി കരതലം ചാലയന്തീം സുതാം വിലൊക്യാനന്ദമകരൊദിതി ഭാവഃ ൨൦

പിതഃ പൃഥുകസൽകൃതിഃ പ്രതിദിനം വിധെയാ മയെ
ത്യഹം മനസി ചിന്തയെ തവ കൃപാ തഥൈവാസ്തി ചെൽ।
പ്രയച്ഛതു ഭവാനപസ്വന്യഭിനവാനി വാസാംസി ചെ
ത്യുദീൎയ്യ പുരതഃ സ്ഥിതാമഭിനനന്ദ മാതാ സുതാം॥ ൨൧

പിതരീതിം ഹെ പിതൎജ്ജനക പ്രതിദിനം ദിനെ ദിനെ മയാ പൃഥുകസൽകൃതിഃ പൃഥുകാനാം ബാലികാനാം സൽകൃതിഃ സൽകാരഃ വിധെയാ കൎത്തവ്യാ ഇത്യെവം അഹം മനസി ചിത്തെ ചിന്തയെ വിചാരയെ തവ കൃപാ ദയാ ച തഥൈവ പൃഥുകസൽകൃതിഃ കൎത്തവ്യെത്യെവെത്യൎത്ഥഃ അസ്തി വൎത്തതെ ചെൽ ഭവാൻ ത്വം വസൂനി ധനാനി അഭിനവാനി നൂതനാനി വാസാംസി വസ്ത്രാണി ച പ്രയച്ഛതു ദെഹി ഇത്യെവമുദീൎയ്യൊക്ത്വാ പുരതഃ സ്ഥിതാം പുരൊദെശെ നിഷണ്ണാം സുതാം കന്യകാം മാതാ ജനനീ കാഞ്ചനമാലെതി യാവൽ അഭിനനന്ദ തുതൊഷ പിതരം പ്രതി ബാലികാരാധനാൎത്ഥമതിവിനയെന വസ്വാദീനി യാചിതവാ നിഷണ്ണാം സുതാം വിലൊക്യ കാഞ്ചനമാലാ യഥാഗൌരവമുക്തിജ്ഞാ തവമിതി ശ്ലാഘയാമാസെതി ഭാവഃ ൨൧

അശേഷജഗതാം പ്രസൂരപി സുതാത്വമസ്യൈയുഷീ
ശിരീഷമൃദുളാകൃതിൎന്ന ച തുതോഷ നേയം ഭൃശം।
യദേഷ മലയധ്വജഃ കൃതവൃഷേഷു സൎവ്വേഷ്വപി
പ്രകൃഷ്ടമഹിമാഭവൽ ഭൃഗുരിവേശഭക്തേഷ്വിഹ ॥ ൯൨

അശേഷേതി। യദ്യസ്മാൽ ഇഹ ഭൂമൌ ഏഷ മലയധ്വജഃ സൎവ്വേഷു നിഖിലേഷു കൃതവൃഷേഷു രചിതസുകൃതേഷു ഈശഭക്തേഷു ശിവഭക്തേഷു സുകൃതം വൃഷ ഇത്യമരഃ ഭൃഗുരിവ ഭൃഗുൎന്നാമ കശ്ചനമുനിഃ സ ഇവ പ്രകൃഷ്ടമഹിമാ ഉൽകൃഷ്ടമാഹാത്മ്യവാനഭൂൽ അതഃ കാരണാൽ ശിരീഷമൃദുളാകൃതിഃ ശിരീഷകുസുമകോമളാകാരാ ഇയന്തടാതകേത്യൎത്ഥഃ അശേഷജഗതാം നിഖിലജനാനാം പ്രസൂൎമ്മാതാപി പ്രസൂൎമ്മാതേത്യമരഃ അസ്യ മലയധ്വജസ്യേത്യൎത്ഥഃ സുതാത്വം പുത്രീത്വമേയുഷീ പ്രാപ്തവതീ സതീ ഭൃശമത്യന്തം ന ച തുതോഷേതി ന ദ്വൌ നഞൌ പ്രകൃതാൎത്ഥം സൂചയത ഇതി അതോ മോദമാപന്നൈവേത്യൎത്ഥഃ യസ്മാൽ സുകൃതിഷു ശിവഭക്തേഷ്വതിമാഹാത്മ്യവാൻ ഭൃഗുരിവ മലയധ്വജഃ തസ്മാല്ലോകമാതാപ്യസ്യ പുത്രീത്വമേയുഷീ തോഷമാപേതി ഭാവഃ ൯൨

നനന്ദതുരവേക്ഷ്യ താശ്ശിശുതയാ ദുഹിത്രാ കൃതാ
ന കേവലമിയം പ്രസൂൎജ്ജനയിതാ ച ലീലാ രഹഃ।
അശേഷജനതാജിരേഷ്വവസഥേഷു ചേടീജനൈ
സ്സമം കനകപത്മിനീതടതലേ ച ലേഖാവളിഃ ॥ ൯൩

നനന്ദതുരിതി। ദുഹിത്രാ പുത്ര്യാ ശിശുതയാ ബാല്യേന ശിശുത്വം ശൈശവം ബാല്യമിത്യമരഃ രഹഃ രഹസ്യസ്ഥലേ ഗൃഹാദാവിതി യാവൽ കൃതാ രചിതാ ലീലാഃ ക്രീഡാഃ ക്രീഡാ ലീലാ ച കൎദ്ദനമിത്യമരഃ അവേക്ഷ്യ ദൃഷ്ട്വാ പ്രസൂൎജ്ജനയിതാ ച കേവലം മാതാപിതരൌ പരം ചേടീജനൈൎദ്ദാസീജനൈസ്സമം നനന്ദതുഃ ന സന്തുഷ്ടൌ കിന്തു അജിരേഷു അങ്കണേഷു അവസഥേഷു ഗൃഹേഷു കനകപത്മിനീതടതലേ സുവൎണ്ണപത്മാകരതീരദേശേ ച ദുഹിത്രാ ശിശുതയാ കൃതാ ലീലാ ഇത്യനുഷംഗഃ അശേഷജനതാ നിഖിലജനസംഹതിഃ ലേഖാവലിൎദ്ദേവപങ്ക്തിശ്ച ലേഖാ അദിതിനന്ദനാ ഇത്യമരഃ അവേക്ഷ്യ നനന്ദതുരിത്യൎത്ഥഃ നിശാന്താദിഷു സൎവ്വത്ര ദുഹിത്രാ രചിതാ ലീലാ വിലോക്യ ബാലികാപാലനലാലനാൎത്ഥമാദിഷ്ടചേടീഗണൈസ്സമം മാതാപിതരൌ നിഖിലജനസ്ത്രിദശാവലിശ്ച സന്തുഷ്ടാ ഇതി ഭാവഃ ൯൩

ഇമാം സഹ വയസ്യയാ പയസി കേളിമാതന്വതീ
മുമാമിവ ഹിമാലയോ വിജയയാ വിശാലേക്ഷണാം।
വിലോക്യ മുദമേയിവാനുപരിവൃഷ്ടകല്പദ്രുമ
പ്രസൂനതതിമത്സരസ്സമുദയേന പാണ്ഡ്യാധിപഃ ॥ ൯൪

ഇമാമിതി। പാണ്ഡ്യാധിപഃ പാണ്ഡ്യദെശാധിപതിർമ്മലയധ്വജഃ വിജയയാ വിജയാ നാമാഗജാസഖീ കാചിൽ തയാ സഹ യഥാഹ വിശാഖദത്തഃ കഥയത്തു വിജയാ ന പ്രമാണ മിത്യാദി വിജയഃ സ്വാജ്ജയെ പാൎത്ഥ സ്ത്രിയാം തിത്ഥ്യന്തരെ സ്തതാ ഉമാസഖ്യാമുമായാഞ്ചെതി മെദിനീ പയസി ഗംഗാജലെ കെളിം ആതന്വതീം രചയന്തീം ക്രീഡന്തീമിത്യൎത്ഥഃ ഉമാം പാൎവ്വതിം ഹിമാലയൊ ഹിമവാനിവ ഹിമാലയൊദ്രിരാജ ഇത്യമരഃ പയസിത്യാഷംഗഃ കൃതമാലാജലെ കനകപദ്മാകരതീരെ വാ വയസ്യയാ സഖ്യാ സഹ ആളിസ്സഖീവയസ്യെത്യമരഃ കെളിം ക്രീഡാം ആതന്വതീം രചയന്തീം വിശാലെക്ഷണാം വിശാലലൊചനാം ഉപരി ഊൎദ്ധ്വദെശെ അപ്സരസ്സമുദയെന അപ്സരസ്ത്രീഗണെന വൃഷ്ട കല്പദ്രുമപ്രസൂനാനാം കല്പതരുകുസുമാനാം തതിസ്സംഗതിൎയ്യസ്യാസ്താം ഇമാം തടാതകാം വിലൊക്യ ദൃഷ്ട്വാ മുദം പ്രീതിം മുൽ പ്രീതിരിത്യമരഃ ഏയിവാൻ പ്രാപ്തവാനിത്യൎത്ഥഃ തഥാ ചാമരധുനിനീരപൂരെ വിജയയാ സഹ ക്രീഡന്തീം പാൎവ്വതീം പൎവ്വതരാഡിവ സഹ വയസ്യയാ വെഗവതീജലെ ഖെലന്തീമതിവിശാലലൊചനാമുപൎയ്യപ്സരസ്സമുദയവൃഷ്ടകല്പദ്രുമകുസുമസംഹതിം തടാതകാമാലൊക്യ മലയധ്വജസ്സൊഷമാവെതി ഭാവഃ ഉപമാ ൩൪

സുതാമമൃതദീധിതിപ്രവരവംശമുക്താമണി
സ്സുതഃ കുവലയസ്ഥിതിപ്രഘടിതാസിതാഭാന്തതഃ ।
രമാമിവ ധിയാന്വിതാം ധനചയെന വിദ്യാപ്തയെ
നിനായ മഹതാ സമം ഗുരുസമീപമെതാം സുധീഃ ॥ ൩൫

സുതാമിതി। തതഃ അനന്തരം അമൃതദീധിതിപ്രവരവംശമുക്താമണിഃ അമൃതമയ്യൊ ദീധിതയഃ കിരണാ യസ്യ സഃ അമൃതദീധിതിശ്ചന്ദ്രഃ തസ്യ പ്രവരൊ വരിഷ്ഠൊ വംശൊന്വയ ഏവ വംശൊ വെണുസ്തസ്യ മുക്താമണിൎമ്മൌക്തികരത്നം സുധീശ്ശൊഭനാ ധീൎയ്യസ്യെതി സ തഥാ സുതഃ പാൎത്ഥിവഃ പാൎത്ഥിവെ തനയെ സുത ഇത്യമരഃ കുവലയസ്ഥിതിപ്രഘടിതാസിതാഭാം കുവലയെ ഇന്ദീവരെ സ്ഥിത്യാ നിത്യവാസെന പ്രഘടിതാ സംക്രമിതാ അസിതാഭാ ശ്യാമളരുചിഃ യസ്യാസ്താം രമാം ലക്ഷ്മീമിവ ധിയാ മെധയാ അന്വിതാം യുക്താം സുതാം പുത്രീം വിദ്യാപ്തയെ ചതുഃഷഷ്ടികലാവാപ്തയെ മഹതാ അധികെന ധനചയെന വസുനിചയെന സമം ഗുരൊഃ ബൃഹസ്പതെസ്സമീപമുപാന്തം നിനായ പ്രെഷയാമാസെത്യൎത്ഥഃ ദ്വികൎമ്മകൊ ധാതുഃ അമൃതകിരണഗൊത്രമുക്താമണിരയം നരപതിഃ പുത്രീം വിദ്യാപ്തയെ ഗീഷ്പതിസമീപം പ്രെഷയാമാസെതി ഭാവഃ ൩൫

അഹൊഭിരസിതെക്ഷണാ കതിപയൈഃ പ്രസാദാൽഗുരൊ
രവിന്ദത തടാതകാഖിലകലാസു നിഷ്ണാതതാം ।
സുരാസുരനമസ്കൃതാ സദനു ക്ലുപ്തചൂഡാ യഥാ
ചരാചരജഗൽപിതുഃ പ്രകൃതിരീശ്വരസ്യെക്ഷണാൽ ॥ ൩൬

അഥൊഭിരിതി। തദനന്തരം അസിതെക്ഷണാ നീലലൊചനാ തടാതകാ കതിപയൈരഹൊഭിഃ കൈശ്ചിദ്ദിനൈഃ ഗുരൊൎഗ്ഗിഷണസ്യ പ്രസാദാദനുഗ്രഹാൽ അഖിലകലാസു നിഖിലവിദ്യാസു നിഷ്ണാതതാം ശിക്ഷിതത്വം വിജ്ഞനിഷ്ണാതശിക്ഷിതാ ഇത്യമരഃ സുരാസുരനമസ്കൃതാ ദെവദനുജവന്ദിതാ പ്രകൃതിൎമ്മായാശക്തിരീശ്വരസ്യ ബ്രഹ്മണഃ ഈക്ഷണാൽ ഈക്ഷണശബ്ദെന കടാക്ഷാ ലക്ഷ്യതെ തെന ചരാചരജഗദഭിധെയ ജംഗമസ്ഥാവരാത്മകജഗത്സൃഷ്ടികൎമ്മണി നിഷ്ണാതതാം നിപുണതാം യഥാ തഥാവിന്ദദപെ ക്ലൃപ്തംഉ്വെദിത്യ ഭയത്ര വിശെഷണം ഏകത്ര കൃതചൌള്ളെത്യന്യത്ര ധൃതശിഖിപിഞ്ഛെരതിചസ ഐക്ഷതെത്യാദിശ്രുതയൊനുസന്ധെയാഃ ചരാചരപ്രപഞ്ചനിൎമ്മാണകൎമ്മണി ബ്രഹ്മണഃ കടാക്ഷമാത്രെണ പ്രവീണതാമാപന്നാ പ്രകൃതിഃ തഥൈയമപി ഗുൎവ്വനുഗ്രഹമാത്രെണാഖിലകലാകുശലതാം ആപെതി ഭാവഃ ഉപമാ ൩൩

ഇതി തുരീയനവകം വിവൃതം

തദനു നിജതനൂജാം പ്രാജ്യവിദ്യൊപപന്നാം
മനുജപതിരവെക്ഷ്യ പ്രശ്രയപ്രഹ്വമൂൎത്തിം।
തനുമപി വയസാ സ്വാം ഭൂയസാ സാധുജീൎണ്ണാ
മമനുത ജരസാ താം സെ്വന രാജ്യെന യൊക്തും ॥ ൩൭

തദനുതി॥ തദനു വിദ്യാഭ്യാസാനന്തരം മനുജപതിൎന്നരപതിഃ പ്രാജ്യവിദ്യൊപപന്നാം പ്രഭൂതവിദ്യാസംപന്നാം പ്രഭൂതം പ്രചുരം പ്രാജ്യമിത്യമരഃ പ്രശ്രയപ്രഹ്വമൂൎത്തിം വിനയവിനീതഗാത്രം നിജതനൂജാമാത്മതനയാം ഭൂയസാധികെന വയസാ കാലെന ജരസാ വാൎദ്ധക്യെന ച ജീൎണ്ണാം ജൎജ്ജരിതാം സ്വാന്നിജാന്തനും ശരീരമപി സാധു സമ്യഗവെക്ഷ്യ നിരീക്ഷ്യ സെ്വന രാജ്യെന ആധിപത്യെന താം യൊക്തും യൊജയിതും അമനുത മെനെ അനെകകാലാതിവാതാൽ ജരയാച അശക്താം ആത്മതനുമവെക്ഷ്യ നിഖിലവിദ്യാസമ്പന്നാമപി വിനയഗുണവതീം ആത്മപുത്രീം ആധിരാജ്യെന യൊക്തും മെനഇതിഭാവഃ ൩൭

അഥസുമതിമുഖൈസ്സെ്വരെത്യ ഗൊഷ്ഠീമുദാരൊ
ഗൃഹപതിഭിരനെകൈഃ പൌരവൃദ്ധൈശ്ച സാൎദ്ധം।
തനുഭുവമഭിഷെക്തും ഭൂദമ്ലാനമൌഗ്ദ്ധ്യാ
മപി വിനയഗുണാഢ്യാം മന്ത്രയാമാസ രാജ്യെ ॥ ൩൮

അഥെതി। അഥാനന്തരമുദാരൊ മഹാൻ ഭൂഭൽ രാജാ സുമതിമുഖൈസ്സുമതിപ്രഭൃതിഭിഃ സൈ്വരാൎത്ഥീയൈഃ ഗൃഹപതിഭിഃ മന്ത്രിഭിഃ ഭവെൽ ഗൃഹപതിഃ പുംസി ഗൃഹസ്ഥെപിച മന്ത്രിണീതി മെദിനീ അനെകൈൎബ്ബഹുഭിഃ പൌരവൃദ്ധൈഃ പുരവാസിഷു വൃദ്ധജനൈശ്ച സാൎദ്ധം ഗൊഷ്ഠീം സഭാമെത്യപ്രാപ്യ സമജ്യാ പരിഷൽ ഗൊഷ്ഠീത്യമരഃ അമ്ലാനമൌഗ്ദ്ധ്യാം അക്ലാന്തമൌഗ്ദ്ധ്യാം അനപഗതബാല്യാമിതി യാവൽ യദ്വാ അമ്ലാനമമ്ലാന്തം മൌഗ്ദ്ധ്യം സൌന്ദൎയ്യം സ്യാ യസ്സ

ഥാഭൂതാമപീത്യൎത്ഥഃ മുഗ്ദ്ധഃസുന്ദരമൂഢയൊരിത്യമരഃ വിനയഗുണാഢ്യാം വിന യെന ഗുണൈഃ പ്രജാരഞ്ജകാദിഭിശ്ചാഢ്യാം ശ്രേഷ്ഠാം തനൂഭവം പുത്രീം രാജ്യേ രാജ്യാധിപത്യെഭിഷെക്തും അഭിഷെചയിതും മന്ത്രയാമാസ ആലൊ ചയാമാസെത്യൎത്ഥഃ സഭാമാഗത്യ പുത്രീമഭിഷെക്തും മന്ത്രിഭിൎവിചാരയാമാ സെതി ഭാവഃ മാലിനീവൃത്തം നനമയയയുതെയം മാലിനീഭൊഗിലൊകൈരി തി ലക്ഷണാൽ ൩൮

അവഗതനൃപഭാവാസ്തത്രസഭ്യാസ്സമസ്താ
മുനയ ഇവ നനന്ദുജ്ഞാതതത്വാഃ പ്രകാമം ।
പ്രമദഭരഭവശ്ചാഭൂന്നൃണാം ബൎഹിണാനാം
കളകള ഇവ മെഘദ്ധ്വാനഹൃഷ്ടാശയാനാം ॥ ൩൯

അവഗതെതി തത്ര സഭായാം സമസ്താസ്സൎവ്വെ സഭ്യാസ്സഭാസദഃ സഭ്യാസ്സാ മാജികാശ്ച തെ ഇത്യമരഃ ജ്ഞാതതത്വാഃ വിദിതപരമാൎത്ഥാഃ മുനയ ഇവ ഗൌതമാദിമുനീശ്വരാ ഇവ അവഗതനൃപഭാവാഃ അവഗതൊജ്ഞാതഃതാ നൃപ സ്യ രാജ്ഞൊഭാവൊഭിപ്രായൊയൈസ്സെ തഥാഭൂതാസ്സന്തഃ പ്രകാമമത്യന്തന്നന ന്ദുഃ ആനന്ദിതവന്തഃ അഥനൃണാം പൌരജനാനാം പ്രമദഭരഭവഃ പ്രമൊദാതി ശയജന്മാ കളകളഃ കൊലാഹലശ്ച കൊലാഹലഃ കളകള ഇത്യമരഃ മെഘ ദ്ധ്വാനഹൃഷ്ടാശയാനാം പയൊദനാദസന്തുഷ്ടചെതസാം ബൎഹിണാനാം മയൂ രാണാമിവ മയൂരൊബൎഹിണൊബൎഹീത്യമരഃ അഭൂൽ ബഭൂവ സഭാസദഃ പാ ൎത്ഥിവസ്യാഭിപ്രായം വിദിത്വാ നനന്ദുഃ അനന്തരമെവാംഭൊധരഗംഭീരദ്ധ്വാ നമുദിതചെതസാം മയൂരാണാമിവ നഗരവാസിജനാനാം കൊലാഹലൊഭൂദി തിഭാവഃ ൩൯

നരപതിരനുമത്യാ നാഗരാണാഞ്ജനാനാ
മഥ ജനപദഭാജാമഭ്യഷിഞ്ചത്സ്വകന്യാം ।
സധിഷണഭൃഗുവിപ്രസ്താം ശുഭംയൌ മുഹൂൎത്തെ
ശചയ ഇവ ലളിതാംബാമാധിരാജ്യെമരാണാം ॥ ൪൦

നരപതിരിതി। അഥാനന്തരം നരപതിഃ മലയദ്ധ്വജഃ നാഗരാണാം ന ഗരവാസിനാം ജനപദഭാജാം രാജ്യവൎത്തിനാഞ്ച ജനാനാം മനുജാനാം അ നുമത്യാ നിയൊഗെന താം സ്വകന്യാം ആത്മനഃ പുത്രീം ശുഭംയൌ ശുഭാ ന്വിതെ ശുഭംയുസ്തു ശുഭാന്വിത ഇത്യമരഃ മുഹൂൎത്തെ സമയെ സധിഷണഭൃഗു വിപ്രഃ ധിഷണൊ ബൃഹസ്പതിഃ ഭൃഗുഃ ശുക്രഃ വിപ്രാഃ ഇതരെ ബ്രാഹ്മണാശ്ച ഏതൈസ്സഹിതസ്സൻ അമരാണാന്ദെവാനാഞ്ച യൊ ഗണഃ ലളിതാംബാം ല ളിതാദെവീമിവാധിരാജ്യെ അധിപതിത്വെഭ്യഷിഞ്ചദഭ്യഷെചയദിത്യൎത്ഥഃ നി ഖിലജനാനുമത്യാ പുത്രീഞ്ചന്ദ്രതാരാദിയുക്തെ മുഹൂൎത്തെ ബൃഹസ്പതിപ്രമുഖവി പ്രകൃവാനിതഃ ലളിതാദെവീം ദെവവൎഗ്ഗ ഇവാധിരാജ്യെഭ്യഷെചയദിതിഭാ വഃ ഭൊമ ൪൦

അഥ നൃപപദഭാജാധിഷ്ഠിതം ഭദ്രപീഠ
മഭിനവഘനഭാസാ ഹാടകാഗ്ര്യപ്രക്ലൃപ്തം।
വിടപനിബിഡജംബൂവൃക്ഷശോഭീവ ശൃംഗം
വികടവിമലസാനോരാബഭൗ രത്നസാനോഃ॥ ൧

അഥേതി। അഥ രാജ്യാഭിഷേകാനന്തരം നൃപപദഭാജാ നൃപസ്യ രാജ്ഞഃ പദം സ്ഥാനം ഭജതീതി ഭാക് തയാ പദം വ്യവസിതത്രാണസ്ഥാനലക്ഷ്മാംഘ്രിവസ്തുഷ്വിത്യമരഃ അഭിനവഘനഭാസാ അഭിനവഘനസ്യ നൂതനജലധരസ്യാഭേവാഭാ യസ്സ്യാസ്സാ തയാ അനയേതിശേഷഃ അധിഷ്ഠിതം ആരൂഢം ഹാടകാഗ്ര്യപ്രക്ലൃപ്തം ഹാടകാഗ്ര്യേണ അഗ്ര്യം പുടപാകതഃ ശ്രേഷ്ഠം യൽ ഹാടകം കനകം തേന പ്രക്ലൃപ്തം രചിതം ഭദ്രപീഠം സിംഹാസനം ഭദ്രാസനം സിംഹാസനം തദിത്യമരഃ വികടവിമലസാനോഃ വികടഃ വിശാലഃ വിമലഃ പ്രകാശമാനഃ കനകമയത്വാൽ സാനുഃ പ്രസ്ഥോ യസ്യ തഥാഭൂതസ്യ രത്നസാനോൎമ്മേരോഃ രത്നസാനുസ്സുരാലയ ഇത്യമരഃ വിടപനിബിഡജംബൂവൃക്ഷശോഭി വിടപൈശ്ശാഖാവിസ്താരൈഃ നിബിഡസ്സാന്ദ്രോ യോ ജംബൂവൃക്ഷസ്തേന ശോഭിതും ശീലമസ്യേതി ശൃംഗം ശിഖരമിവാബഭൗ രരാജ തഥാ ച്ഛാഭിനവജലധരമേചകയാ തടാതകയാധിഷ്ഠിതം പുടപാക ശോധിതപൂരട രചിതം സിംഹാസനം ജംബൂനഗവിരാജിതോ ജാംബൂനദഗിരിരിവാബഭാവിതി ഭാവഃ ഉപമാ ൪൧

അഹമഗമമമുഷ്യാഃ പൂൎവ്വമീശസ്യ ദൃക്ത്വം
സദസി നിഖിലദൃശ്യത്വഞ്ച യാമീതി മത്വാ।
പൃഥുലവിപുലമുക്താഢ്യാതപത്രാപദേശാ
ദിവ ഭഗണപരീതോ ഭൂദ്വിധുസ്താവദുച്ചൈഃ॥ ൪൨

അഹമിതി। അഹം പൂൎവ്വം പുരാ അമുഷ്യാഃ ഈശസ്യ ഭൎത്തുഃ ദൃക്ത്വം നേത്രത്വമഗമം പ്രാപ ഇദാനീമസ്യാസ്സഭായാം നിഖിലദൃശ്യത്വമഖിലജനദൃഷ്ടിവിഷയത്വഞ്ച യാമി പ്രാപ്നോമീത്യേവം മത്വാ വിചാൎയ്യേവ വിധുശ്ചന്ദ്രഃ വിധുസ്സുധാംശുരിത്യമരഃ ഭഗണപരീതോ ഭാനാന്നക്ഷത്രാണാം ഗണശ്ചയഃ തേന പരിതഃ പരിവൃതസ്സൻ നക്ഷത്രമൃക്ഷം ഭന്താരമിത്യമരഃ പൃഥുലവിപുലമുക്താഢ്യാതപത്രാപദേശാൽ പൃഥുലാഭിസ്ഥൂലാഭിഃ വിമലാഭിൎന്നിൎമ്മലാഭിശ്ച മുക്താഭിൎമ്മൗക്തികൈരാഢ്യം ശ്രേഷ്ഠം ആതപത്രം ഛത്രം തസ്യാപദേശാൽ വ്യാജാൽ വ്യാജോപദേശൗ ലക്ഷ്യശ്ചേത്യമരഃ ഉച്ചൈഃ ഉപരി അഭൂൽ ബഭൂവ താവച്ഛബ്ദസ്തൽകാലവാചീ യദ്വാ വാക്യാലങ്കാരഃ പുരാകില പുരാരേൎന്നേത്രഭൂതത്വാൽ ദൃക്ത്വമവാപ്തം ഇദാനീമസ്യ ഛത്രത്വദശായാം ദൃശ്യത്വഞ്ച മയൈകേനേതി മത്വൈവാതപത്രവ്യാജാൽ ദ്വിജരാജസ്സംബഭൂവോച്ചൈരിത്യനേന ഛത്രമസ്യാധൃതവന്ത ഇതി ഭാവഃ അപഹ്നുത്യുൽപ്രേക്ഷാസങ്കരഃ ൪൨

മനുജപതനുജാസീദ്വേശയോഷിൽകരാഗ്ര
പ്രചലിതരുചിരാജച്ചാമരദ്വന്ദ്വരമ്യാ।
ഗ്രഹപതിതനയേവ വ്യോമഗംഗാപ്രവാഹ
ദ്വയവിരചിതശോഭാ ഭാരതീ ഭാസ്വദാസ്യാ॥ ൪൩

മനുജേതി വേശയോഷിൽകരാഗ്രപ്രചലിതരുചിരാജച്ചാമരദ്വന്ദ്വരമ്യാ വേശയോഷിതോർവ്വാരസുന്ദര്യോഃ വാരസ്ത്രീ ഗണികാവേശ്യേത്യമരഃ ശയാഗ്രാഭ്യാം കരാഗ്രാഭ്യാം പഞ്ചശാഖശ്ശയഃപാണിരിത്യമരഃ പ്രചലിതയോഃ വീജിതയോഃ ചാമരയോശ്ചമരവാലസ്തംബയോഃ ദ്വന്ദ്വേന രമ്യാ മനോജ്ഞാ മനുജപതനുജാ നരപതിപുത്രീ തടാതകേതി യാവൽ വ്യോമഗംഗാപ്രവാഹദ്വയവിരചിതശോഭാ വ്യോമഗംഗായാ മന്ദാകിന്യാഃ പ്രവാഹയോഃ പൂരയോഃ ദ്വയേന വിരചിതാ കൃതാ ശോഭാ കാന്തിര്യസ്യാസ്സാ ഗ്രഹപതിതനയാ ഗ്രഹപതേഃ സൂര്യസ്യ തനയാ കാളിന്ദീവേത്യർത്ഥഃ വിഭാവസുർഗ്രഹപതിരിത്യമരഃ ഭാരതീഭാസ്വദാസ്യാ ഭാരത്യാ സരസ്വത്യാ ഭാസ്വൽ ശോഭി ആസ്യം വക്ത്രം യസ്യാസ്സാ അന്യത്ര ഭാരത്യാ നദീരൂപയാ സരസ്വത്യാ ഭാസ്വതീ വിരാജന്തീ ആസ്യാ സ്ഥിതിര്യസ്യാസ്സാ ആസ്യം മുഖേച തന്മദ്ധ്യേ തൽഭവേച സ്ത്രിയാം സ്ഥിതാ വിതിസാരേ ഗംഗായമുനയോർമ്മദ്ധ്യേ സരസ്വത്യപ്യന്തർദ്ധിമേയുഷീ പ്രവഹതീതി കാശീഖണ്ഡേ ആസീൽ ബഭൂവ തഥാച പാർശ്വഭാഗയോർവ്വേശ്യയോഷിതൌ നാസമവീജയതാമിതിഭാവഃ കിഞ്ചാതിധവളചാമരയുഗളസ്യ ഭാഗീരഥീപ്രവാഹേതിശ്യാമളാംഗ്യാഃ കാളിന്ദീനദ്യാശ്ചൌപമ്യസ്യ ഗമ്യമാനത്വാൽ ഉപമാഭേദഃ

രുചിരമകുടമുക്താഹാരകേയൂരകാഞ്ചീ
ചരണകടകതാളീപത്രമുഖ്യൈഃ കലാപൈഃ।
സദസി കലിതബാല്യാമപ്യലം ഭൂഷിതാന്താ
മഭജദിവ തദാ ശ്രീശ്ശ്രീച്ഛലാൽപ്രശ്രയാഢ്യാം॥ ൪൪

രുചിരേതി॥ കലിതബാല്യാമപി അപഗതശൈശവാമിത്യർത്ഥഃ തഥാപി പ്രശ്രയാഢ്യാം വിനയവരിഷ്ഠാം രുചിരം മനോഹരം മകുടം കിരീടം മുക്താഹാരോ മൌക്തികസ്രക് കരികളഭവൽപ്രയോഗഃ കേയൂരേ അംഗദേ കേയൂരമംഗദം തുല്യ ഇത്യമരഃ കാഞ്ചി മേഖലാ ചരണകടകഃ പാദകടകഃ ഹംസകഃ പാദകടകഇത്യമരഃ താളീപത്രേ താളീദളേ ച ഏതാനി മുഖ്യാനി യേഷാംതൈഃ കലാപൈർഭൂഷണൈഃ കലാപോഭൂഷണേ ബർഹേത്യമരഃ ഭൂഷിതാമലംകൃതാം താം തടാതകാമിത്യർത്ഥഃ തദാ തസ്മിൻ സമയേ സദസി സഭായാം ശ്രീഃ ലക്ഷ്മീഃ ശ്രീച്ഛലാൽ ശോഭാവ്യാജാൽ അഭജദിവാസേവതേവ ശോഭാർത്ഥേപി പ്രയുജ്യന്തേ ലക്ഷ്മീശ്രീകാന്തിവിഭ്രമാ ഇതി ഹലായുധഃ ശിശുത്വേനവാക്രാന്തേപി പ്രശ്രയസമ്പന്നാം മകുടാദിഭൂഷണൈർഭൂഷിതാം താം രാജലക്ഷ്മീരഭജദിതി ഭാവഃ അപഹ്നുതിപുഷ്ടോൽപ്രേക്ഷാലങ്കാരഃ

അഥ ശതധൃതിപത്നീ പ്രാപ്തരാജ്യശ്രിയം താ
മനുദിനമുപതസ്ഥേ സത്യശത്ര്വാഭിരാഭിഃ।
നതിഭിരുചിതകാലേ ക്ലൃപ്തസാന്നിദ്ധ്യസാരാ
വിമലമതിഷു വന്ദിഷ്വേവ വാചാലകേഷു ॥ ൪൭

അഥേതി। അഥാനന്തരം ശതധൃതിപത്നീ ശതധൃതേഃ ബ്രഹ്മണഃ പത്നീ ഭാ
ർയ്യാ സരസ്വതീതി യാവൽ ധാതാബ്ജയോനിഃ ദ്രുഹിണോ വിരിഞ്ചിഃ കമലാസനഃ സ്രഷ്ടാ പ്രജാപതിർവേധാ വിധാതാ വിശ്വസൃഡ്വിധിഃ
ജഗതീപതിഃ ഹംസവാഹനഃ ശതധൃതിഃ പരമേഷ്ഠീതി
മേദിനീ പ്രാപ്തരാജ്യശ്രിയം അവാപ്തരാജ്യലക്ഷ്മീമാൎയ്യാം പൂജ്യാമമൂമിതി വാ ആ
ൎയ്യാ പൂജ്യോമയോരിതി സാരസ്വതഃ താന്തടാതകാം ഉചിതകാലേ സ്തോതവ്യ
സമയേ വാചാലകേഷു ജല്പാകേഷു സ്യാജ്ജല്പാകസ്തു വാചാല ഇത്യമരഃ വന്ദിഷു
സ്തുതിപാഠകേഷു വന്ദിനോ വിമലപ്രജ്ഞാഃ പ്രസ്താവസദൃശോക്തയ ഇതി ലക്ഷ
ണാൽ ക്ലൃപ്തസാന്നിദ്ധ്യസാരാ രചിതസാമീപ്യാതിശയൈവ അനുദിനം പ്രതിദി
നം അത്ഥ്യാഭിഃ പ്രാർത്ഥനീയാഭിഃ യദ്വാ അർത്ഥയുക്താഭിഃ നതിഭിഃ സ്തുതിഭിഃ
സ്തുതിർന്നതിരിത്യമരഃ സമ്യക് സാധു ഉപതസ്ഥേ സിഷേവേ ലക്ഷ്മീസേവാനന്തരം
സരസ്വത്യപി വന്ദിമുഖേന സ്തോത്രം കൃതവാസേവതേതി ഭാവഃ ഇതിപഞ്ചമം
നവകം വിവൃതം ൪൭

ദൃഷ്ട്വാസാവഥ മലയധ്വജഃ പരം താം
സമ്പ്രാപ്തക്ഷിതിപതിലക്ഷണാം സഭാൎയ്യഃ।
ആസ്ഥാനേ ന ഭൃശമവിന്ദത പ്രമോദം
പ്രായേണാഖിലജനതാ ച ചാരുശീലാം ॥ ൪൮

ദൃഷ്ട്വേതി। അഥാനന്തരം ആസ്ഥാനേ ആസ്ഥാനമണ്ഡപേ ആസ്ഥാനീ
ക്ലീബമാസ്ഥാനമിത്യമരഃ സമ്പ്രാപ്തക്ഷിതിപതിലക്ഷണാം സമ്പ്രാപ്തമവാ
പ്തം ക്ഷിതിപതേഃ മഹീപതേഃ ലക്ഷണം ഛത്രചാമരാദിചിഹ്നം യയാ താം
ചിഹ്നം ലക്ഷ്മ ച ലക്ഷണമിത്യമരഃ താന്തടാതകാമിത്യർത്ഥഃ ദൃഷ്ട്വാ വിലോക്യ
മലയധ്വജഃ പരം സഭാൎയ്യസ്സൻ പ്രമോദം തോഷം നാവിന്ദത ന പ്രാപ കി
ന്തു ചാരുശീലാം ചാരു നിഖിലജനമനോഹരം ശീലം സ്വഭാവോ യസ്യാസ്താം
ദൃഷ്ട്വാ അഖിലജനതാ ച സമസ്തജനവൎഗ്ഗശ്ച പ്രമോദം തോഷം ഭൃശമവിന്ദത
ലഭത അധികാരമണ്ഡപേ ഛത്രചാമരാദിരാജലക്ഷണലക്ഷിതാം സുതാമേവ
ലോക്യ മലയധ്വജഃ കാഞ്ചനമാലാ ചാഖിലജനസംഹതിശ്ച പ്രമോദമലഭതേ
തി ഭാവഃ പ്രഹൎഷിണീവൃത്തം മ്നൌ ജ്രൌഗസ്ത്രിദശയതിഃ പ്രഹൎഷിണീയമിതി
ലക്ഷണാൽ ൪൮

സുത്രാമാപ്യമുമവനീന്ദ്രമാത്മപുത്ര്യാം
ന്യസ്തോൎവ്വീധുരമചിരാൽ സ്വധാമ നേതും।
സത്രാഗാന്നൃപസദനം പുരോഹിതേനാ
ഭാവ്യം കിം കൃതസുകൃതാദ്യജസ്യ പുംസഃ॥ ൪൯

സുത്രാമേതി ആത്മപുത്ര്യാം നിജതനയായാം ന്യസ്യോർവീധുരം നിഹിതഭൂഭാരഃ അമുമവനീന്ദ്രം രാജാനം സ്വധാമ സ്വഗൃഹം പുരഗേഹതദിട് പ്രഭാവാധാമാനിത്യമരഃ ദേവലോകമിതി യാവൽ അചിരാൽ വേഗേന നേതും പ്രാപയിതും സുത്രാമാ ഇന്ദ്രോപി പുരോഹിതേന സത്രാ ഗുരുണാ സാകം സാകം സത്രാ സമമിത്യമരഃ ഉപസദനം രാജഭവനം അഗാൽ പ്രാപ കിമിദമപൂർവം പ്രതിഭാതി പുരന്ദരാഗമനം ഭൂപാനയനാർത്ഥമിതി ചേദഹോ കൃതസുകൃതജനസ്യ രചിതപുണ്യസഞ്ചയസ്യ പുംസഃ പുരുഷസ്യ അഭാവ്യമസംഭവിഷ്ണു കിം കിം വാ കിന്തു സർവ്വം സംഭവിഷ്യത്യേവേതി ഭാവഃ അർത്ഥാന്തരന്യാസഃ ൮൭

ഹാലാസ്യേശ്വരമനിശം ഭജന്നപീന്ദ്രാ
ഹൂതസ്യാപ്യവിശദപോഹ്യ വർഷ്മ സമ്രാട്।
ഭാവ്യബ്ജപ്രാപ്ലവമനസസ്സ്വവല്ലഭായാ
ദൃശ്യസ്സ്യാൽ സഹ സുതയാ ശിവസ്ഥിതീവ ॥ ൮൮

ഹാലാസ്യേതി। സമ്രാട് യേനേഷ്ടം രാജസൂയേന മണ്ഡലസ്യേശ്വരശ്ച യഃ ശാസ്തി യശ്ചാജ്ഞയാ രാജ്ഞഃ സ സമ്രാഡിത്യുക്തലക്ഷണോ മലയധ്വജ ഇത്യർത്ഥഃ അനിശം സർവ്വദാ ഹാലാസ്യേശ്വരം സുന്ദരേശ്വരം ഭജൻ സേവമാനോപി ഇന്ദ്രാഹൂതഃ ഇന്ദ്രേണ പുരന്ദരേണാഹൂതസ്സംപ്രത്യാഹൂതസ്സൻ വർഷ്മ ദേഹം ശരീരം വർഷ്മ വിഗ്രഹമിത്യമരഃ അപോഹ്യ ത്യക്ത്വാ ഭാവ്യബ്ജപ്രാപ്ലവനമനസഃ ഭാവിനി കാലാന്തരേ ഭവിഷ്യതി അബ്ജപ്രാപ്ലവേ സമുദ്രസ്നാനേ മനഃ ചിത്തം യസ്യാസ്തസ്യാഃ സ്വവല്ലഭായാഃ സ്വപ്രിയായാഃ കാഞ്ചനമാലായാ ഇതി യാവൽ കാഞ്ചനമാലാനിമിത്തമിത്യർത്ഥഃ ശിവസ്യ പരമേശ്വര ഏവ സുതയാ സഹ പുത്ര്യാ സഹ ദൃശ്യഃ ദർശനീയസ്സ്യാൽ ഭവേൽ ഇതീവ ഏവം മത്വൈവ സ്വഃ സ്വർഗ്ഗം സ്വരവ്യയം സ്വർഗ്ഗനാകേത്യമരഃ അവിശൽ വിവേശ പ്രാപേത്യർത്ഥഃ കൈലാസമാപന്നാനാം പുനരാവൃത്ത്യഭാവാൽ സുന്ദരേശ്വരമനിശം ഭജന്നപി കൈലാസമഗത്വാ കാലാന്തരഭാവിസ്വവല്ലഭാസമുദ്രസ്നാനസമയേ സ്വസ്യ ചാഗന്തവ്യത്വാൽ കിഞ്ച സ്വസുതയാ സഹ സുന്ദരേശ്വര ഏവ ദൃശ്യസ്സ്യാദിതി മത്വൈവ സ്വർഗ്ഗമവാപേതി ഭാവഃ രാജസൂയമഖഫലസ്യ സ്വർഗ്ഗവാസസ്യ കാലാന്തരഭാവികാഞ്ചനമാലാസമുദ്രാപ്ലവനേ ആഗന്തവ്യത്വേനോൽപ്രേക്ഷണാൽ ഉൽപ്രേക്ഷാലങ്കാരഃ ൮൮

സ്വര്യാതേ പിതരി യഥാശ്രുതം കുമാരീ
ശൌര്യാബ്ധ്യാവതനുത സാദരം ജനന്യാ।
ആചാര്യൈരവഗതവേദശാസ്ത്രതത്ത്വൈ
രാദിഷ്ടാ ഗൃഹപതിഭിർന്നിവാപകൃത്യം ॥ ൮൯

സ്വരിതി। ശൌര്യാബ്ധ്യൌ പരാക്രമാംഭോധൗ പിതരി ജനകേ സ്വഃ സ്വർഗ്ഗം യാതേ ഗതേ സതി കുമാരീ പുത്രീ തടാതകേത്യർത്ഥഃ അവഗതവേദശാ

സ്സുതതൈഃ വിദിതനിഗമാഗമസൂക്ഷ്മൈഃ ആചാൎയ്യെൎഗ്ഗുരുഭിഃ ഗൃഹപതിഭിൎമ്മന്ത്രിഭിശ്ച ഭവെൽ ഗൃഹപതിഃ പുംസി ഗൃഹസ്ഥെപിച മന്ത്രിണീതി മെദിനീ ജനന്യാ മാത്രാച ആദിഷ്ടാജ്ഞപ്താ നിവാപകൃത്യം ഔൎദ്ധ്വദൈഹികം കൎമ്മ യഥാശ്രുതം യഥാശാസ്ത്രം സാദരം ആദരസഹിതം യഥാതഥാ അതന്ദ്രതാകരൊൽ പിതുൎമ്മരണെ യഥാശ്രുതമാചാൎയ്യമന്ത്രിമാതൃനിയൊഗപുരസ്സരം പാരലൌകികം കൎമ്മാകരൊദിതി ഭാവഃ ൪൯

യാന്നിത്യം ഭജതി സചാമരാഗ്ര്യപാണി
ൎവ്വാണ്യാപീദൃശഗുണയാ സമം രമാദ്ധാ।
സ്ഥാനെ തന്നൃപതനയാപി പിതൃകൎമ്മ
ണ്യൎത്ഥാഢ്യാൻ ധരണിസുരാൻ സതൊ വിതെനെ॥ ൫൦

യാമിതി। രമാ ലക്ഷ്മീഃ സചാമരാഗ്ര്യപാണിഃ സചാമരാഗ്ര്യഃ ചാമരശ്രെഷ്ഠസഹിതഃ പാണിഃ കരൊ യസ്യാസ്സ്ഥാഭൂതാസതീ ഈദൃശഗുണയാ ഈദൃശഃ ചാമരധാരണരൂപഃ ഗുണശ്ശീലം യസ്യാസ്സ്ഥാഭൂതയാ വാണ്യാ സരസ്വത്യാപി സമം യാം ഗൌരീം നിത്യം സൎവ്വദാ ഭജതി സെവതെ സാ താദൃശീ ദെവീ നൃപതനയാപി രാജപുത്രീത്വെന ഭൂതാപി പിതൃകൎമ്മണി പിതൃനിവാപകൃത്യെ സതഃ കൊവിദാൻ സൻ സുധീഃ കൊവിദൊ ബുധ ഇത്യമരഃ ധരണിസുരാൻ ബ്രാഹ്മണാൻ അൎത്ഥാഢ്യാൻ അൎത്ഥെന ആത്മദത്തവിത്തെനാഢ്യാന്‌ പരിപുഷ്ടാൻ വിതെനെ ചകാരെതി യൽ തൽകൎമ്മ സ്ഥാനെ യുക്തമിത്യൎത്ഥഃ രമാസരസ്വതീഭ്യാമപി സൎവ്വദാ സംസെവിതായാസ്സ്ഥാതകായാഃ കൊവിദാനാലക്ഷ്യ ധനാഢ്യകരണത്വം യുക്തമിതി ഭാവഃ ൫൦

പിത്രാസൌ പ്രണിഹിതരാജ്യധുൎവ്വിരെജെ
ഗൊത്രാധീശ്വരതനയാഥ ശൈശവെപി।
നെത്രാഹ്നാമുപഹിതദീധിതിൎദ്ദിനാന്തെ
സാ പ്രാവൃഷ്യനലശിഖെവ താവദുച്ചൈഃ॥ ൫൧

പിത്രെതി॥ അഥാനന്തരം പിത്രാ ജനകെന ശൈശവെ ശിശുത്വാവസ്ഥായാമെവ പ്രണിഹിതരാജ്യധുഃ സ്വസ്മിൻ വിന്യസ്തരാജ്യഭാരാ ഗൊത്രാധീശ്വരതനയാ ഗൊത്രായാഃ ഭുവഃ അധീശ്വരൊ നായകഃ മലയധ്വജ ഇതി യാവൽ തസ്യതനയാ പുത്രീ സാ താദൃശീ അസൌ തടാതകെത്യൎത്ഥഃ താവത്താവദെവ പ്രാവൃഷി വൎഷകാലെ ദിനാന്തെ സന്ധ്യാകാലെ അഹ്നാം ദിനാനാം നെത്രാ നായകെനാൎക്കെണ ഇതിയാവൽ ഉപഹിതദീധിതിഃ നിഹിതകാന്തിഃ അഗ്നിം വാവാദിത്യസ്സായം പ്രവിശതീതി ശ്രുതെഃ അനലശിഖാഗ്നിജ്വാലെവ ഉച്ചൈരത്യന്തം വിരെജെ രരാജ ശിശുത്വ ഏവാപ്തരാജ്യലക്ഷ്മീഃ ക്ഷിതിപതിതനയാ ജഗച്ചക്ഷുഷാ ദിനാന്തെ നിക്ഷിപ്തകാന്തിൎവ്വഹ്നിശിഖെവാധികം രരാജെതി ഭാവഃ ഉപ

ഏണാക്ഷ്യാമധിഗതപാണ്ഡ്യരാജലക്ഷ്മ്യാം
ക്ഷോണ്യാസീന്നവവിധധാന്യരാശിപൂൎണ്ണാ।
പൎജ്ജന്യോപ്യഭവദതീവ കാലവൎഷീ
നീരോഗാ നിഖിലജനാശ്ച താവദാസൻ॥ ൧൨

ഏണാക്ഷ്യാമിതി। ഏണസ്യ മൃഗസ്യാക്ഷിണീ ലോചനേ ഇവാക്ഷിണീ യസ്യാസ്തസ്യാം തടാതകായാമിതിയാവൽ അധിഗതപാണ്ഡ്യരാജലക്ഷ്മ്യാം പ്രാപ്തരാജ്യസമ്പത്യാം സത്യാം താവദേവ ക്ഷോണീ ഭൂമിഃ നവവിധധാന്യരാശിപൂൎണ്ണാ നവപ്രകാരധാന്യനിചയസമ്പൂൎണ്ണാ ആസീൽ ബഭൂവ പൎജ്ജന്യ ഇന്ദ്രോപി പൎജ്ജന്യഃ പൂൎവ്വദിക്പതിരിത്യമരഃ അതീവാത്യന്തം കാലവൎഷീ തത്തത്സമയവൃഷ്ടികരഃ അഭവൽ ആസീൽ നിഖിലജനാസ്സമസ്തമനുജാശ്ച നീരോഗാ രോഗശൂന്യാ ആസൻ ബഭൂവുഃ തടാതകായാം പ്രാപ്തരാജ്യലക്ഷ്മ്യാം സത്യാം ഭൂമിൎന്നവവിധധാന്യപൂൎണ്ണാ ബഭൂവ ഇന്ദ്രോപി കാലവൃഷ്ടികരസ്സംബഭൂവ സൎവ്വേ ജനാശ്ച രോഗരഹിതാ ബഭൂവുരിതി ഭാവഃ ൧൨

സാന്ദ്രാസീൽ കതിപയവാസരേഷു യാതേ
ഷ്വപ്യത്ഭിൎവ്വിനയവിദശ്ച മന്ദുരാസ്യാഃ।
ഹസ്തിന്ദ്രൈരുദിതമദൈശ്ച ദന്തിശാലാ
സന്ദോഹൈൎവ്വസതിരലം തതോ ധനാനാം ൧൩

സാന്ദ്രേതി। കതിപയവാസരേഷു കേഷുചിദ്ദിവസേഷു യാതേഷു ഗതേഷു സത്സു വിനയവിദഃ വിനീതിജ്ഞാഃ അസ്യാസ്തടാതകായാ ഇത്യൎത്ഥഃ മന്ദുരാ വാജിശാലാ വാജിശാലാ തു മന്ദുരേത്യമരഃ അൎവ്വത്ഭിരശ്വൈഃ വാജിവാഹാൎവ്വഗന്ധൎവ്വേത്യമരഃ സാന്ദ്രാ നിരന്തരാ ആസീൽ ബഭൂവ ഉദിതഃ ഉൽപന്നഃ മദോ ദാനം യേഷാന്തൈഃ മദോ ദാനമിത്യമരഃ ഹസ്തീന്ദ്രൈഃ ഗജശ്രേഷ്ഠൈഃ ദന്തിശാലാ ഗജശാലാ സാന്ദ്രാ ആസീദിത്യനുഷംഗഃ ധനാനാം സംപദാം സന്ദോഹൈസ്സംഘൈശ്ച വസതിഃ വേശ്മ സാന്ദ്രാസീദിതി ചാനുഷംഗഃ കസ്മിംശ്ചിൽകാലേതിക്രാന്തേ വിനയേനൈവാഖിലാൻ വശീകൃത്യ വിപുലാം പാലയന്ത്യാ ഭൂപാലതനയായാ മന്ദുരാ വാജിഭിഃ കരടതടനിരൎഗ്ഗളനിൎഗ്ഗളദ്ദാനാംബുഭിരിഭൈൎദ്ദന്തിശാലാ ച വസതിൎവ്വസുസംഘൈശ്ച മേദുരാഭൂദിതി ഭാവഃ ൧൩

രാജന്യാഃ കതിചന താന്നിശമ്യ താതാൽ
കന്യാമപ്യധിഗതമേദിനീശചിഹ്നാം
സന്ന്യസ്താഖിലബലവാഹനാഃ പ്രണേമു
ജ്ഞാനാഢ്യാസ്സവിനയമേത്യ സോപഹാരാഃ॥ ൧൪

രാജന്യാ ഇതി। ജ്ഞാനാഢ്യാഃ ജ്ഞാനിനഃ കതിചന രാജന്യാഃ കേചിൽ ക്ഷത്രിയാ രാജാന ഇതി യാവൽ കന്യകാമപി താതാൽ ജനകാൽ താതസ്ഥ

ജനകഃ പിതേത്യൎഥഃ അധിഗതമേദിനീശചിഹ്നാം അധിഗതാനി പ്രാപ്താനി മേദിനീശസ്യ ഭൂപതേഃ ചിഹ്നാനി ഛത്രചാമരാദിലക്ഷണാനി യയാ താം തടാതകാമിത്യൎഥഃ നിശമ്യ ശ്രുത്വാ സന്ന്യസ്താഖിലബലവാഹനാ സ്വപുര ഏവ വിന്യസ്തനിഖിലസൈന്യവാഹനാസ്സന്തഃ സവിനയം സപ്രശ്രയം യഥാ തഥാ ഏത്യാഗത്യ സോപഹാരാഃ ഉപഹാരൈരുപദാഭിൎയ്യുക്താസ്സന്തഃ ഉപഹാരസ്ഥാപോപദേത്യമരഃ പ്രണേമുഃ പ്രണാമം ചക്രുഃ കേചിൽ ജ്ഞാനസമ്പന്നാ മേദിനീനാഥാഃ കന്യകാതൈചാപ്യതിമാഹാത്മ്യവതീതൈചനൈവ ജനകാൽ പ്രാപ്തരാജലക്ഷണേയം ക്ഷോണീനാഥകന്യകേതി നിശ്ചിത്യ രഥഗജതുരഗപദാതിസൈന്യം നിജപുര ഏവാസാദ്യ ചരണചാരമേവാഗത്യ പുരതോ നിക്ഷിപ്യോപഹാരാൻ പ്രണേമുരേതാമിതി ഭാവഃ ൩൮

ഇതി ഷൾക്കനാവകം വിവൃതം.

അന്യേ ന മാന്യമഹിമാനമഹീനകന്യാം
മാനോന്നതാ നൃപതയോ ബഹുമേനിരേ താം ।
ദാനോദ്ധതാ വനതലേജ്ഞതയാ കരീന്ദ്രാഃ
പഞ്ചാസ്യവത്സകതരീമിവ കന്ദരസ്ഥാം ॥ ൩൯

അന്യ ഇതി। മാനോന്നതാഃ മാനേന ചിത്തസമുന്നത്യാ മാനശ്ചിത്തസമുന്നതിരിത്യമരഃ ഉന്നതാഃ ഉച്ഛ്രിതാഃ അന്യേ നൃപതയോ രാജാനഃ മാന്യമഹിമാനം മാന്യഃ പൂജ്യോ മഹിമാ മാഹാത്മ്യം യസ്യാസ്താം തഥാഭൂതാമപി ഇനകന്യാം രാജപുത്രീം ഇനഃ സൂൎയ്യേ പ്രഭാവിത്യമരഃ അജ്ഞതയാ മൂഢതയാ ഹേതുനാ വനതലേ അരണ്യദേശേ ദാനോദ്ധതാ മദോൽകടാഃ കരീന്ദ്രാ ഗജേന്ദ്രാഃ കന്ദരസ്ഥാം ദരീവിവരമാനാം ദരീ തു കന്ദരോവാസ്ത്രീത്യമരഃ പഞ്ചാസ്യവത്സകതരീം മൃഗേന്ദ്രബാലികാമിവ മൃഗേന്ദ്രഃ പഞ്ചാസ്യ ഇത്യമരഃ ന ബഹുമേനിരേ ലക്ഷ്യന്നാമന്യന്തേത്യൎഥഃ സൎവ്വോൎവ്വീപതിഗൎവ്വപൎവ്വതഭേദംഭോളിം നളിനഭവാദിഭിരപ്യചിന്തനീയമഹിമാനമേനാം മീനലോചനാമപി ഹന്ത ദുരന്താഹന്താനിതാന്തപിഹിതാവിവേകിതാന്തഃകരണാഃ കരിണഃ കന്ദരവൎത്തിനീം കേസരികിശോരീമിവ ന മാനയാമാസുരിതി ഭാവഃ ഉപമാ വസന്തതിലകാവൃത്തം ഉക്താ വസന്തതിലകാ തഭജാജഗൌഗ ഇതി ലക്ഷണാൽ. ൩൯

കന്യാപി ജന്യഭുവി ജേതുമിയം സപത്നാ
ന്മേനേഭിമാനമലിനാനവനീന്ദ്രപുത്രീ ।
കേകിന്യരണ്യഭുവി തിക്ഷ്ണവിഷോൽബണാന്ദ്രാ
ഘ്നതീവ ദീൎഘതരപന്നഗയൂഥനാഥാൻ ॥ ൪൦

കന്യേതി। അവനീന്ദ്രപുത്രീ ഭൂപതിതനയാ ഇയം കന്യാപി ജന്യഭുവി യുദ്ധഭൂമൌ അഭിമാനമലിനാൻ ഗൎവ്വദൂഷിതാൻ ഗൎവ്വോഭിമാന ഇത്യമരഃ സ

പത്താൻ ശത്രൂൻ അരണ്യേഭുവി കാനനതലെ തീക്ഷ്ണവിഷോൽബണാൻ ഉ
ഗ്രഹവിഷാധികാൻ ദീഘതരപന്നഗയൂഥനാഥാൻ അതിദീൎഘപന്നഗപതീൻ
തന്വീ കൃശാംഗ്യപി കേകിനീ മയൂരീവ ദ്രാക് ശീഘ്രം ജെതും മെനെ അമന്യ
ത യഥാ വാരണ്യേഭുവി വിഷാധികാൻ ഭുജംഗപ്രവരാൻ സൂക്ഷ്മവിഷഗ്രഹവത്യ
പി കെകിനീ ജെതും ശക്നോതി തഥൈയമപി ഗവ്വിതാൻ സപത്നാൻ ജെ
തും മെനെ ഇതി ഭാവഃ ഉപമാ ൩൬

ജന്യേച്ശയാഥ മലയധ്വജകന്യകായാം
സൈന്യേന സാദ്ധമഖിലേന വിനിൎഗ്ഗതായാം ।
ഭിന്നാംഗകംപ്രബാഹുലാഃ കതിചിന്നരേന്ദ്രാ
വന്യാരയപ്രചലിതാ ഇവ ബാലഘാസാഃ ॥ ൩൭

ജന്യേതി। അഥാനന്തരം മലയധ്വജസ്യ കന്യകായാം തടാതകായാമി
ത്യത്ഥഃ അഖിലേന നിഖിലേന സൈന്യേനാനീകേന സാദ്ധം ജന്യേച്ശയാ
ആയോധനെച്ശയാ വിനിൎഗ്ഗതായാന്നിൎഗ്ഗച്ഛന്ത്യാം സത്യാം കതിചിന്നരേന്ദ്രാഃ
കെചിന്നരപതയഃ വന്യാരയപ്രചലിതാഃ വന്യാ വാരിപ്രവാഹഃ വന്യാ വ
നാനാം വാരാഞ്ച സമൂഹെ കൃതെ ബുധൈരിതി സാരെ തസ്യ രയെണ
വെഗെന പ്രചലിതാഃ കമ്പിതാഃ ബാലഘാസാഃ ശഷ്പാണീവ ശഷ്പം ബാലതൃ
ണം ഘാസ ഇത്യമരഃ ഭിന്നാംഗകാംപ്രബാഹുലാഃ ഭിന്നം പ്രാപ്തം ലബ്ധം പ്രാ
പ്തം ഭിന്നമിത്യമരഃ അംഗസ്യ യൽ കമ്പ്രം ചലനം തെന ബാഹുലാ ബഹുളാഃ
ചലനം കമ്പനം കമ്പ്രമിത്യമരഃ അഭവന്നിതി ശെഷഃ തഥാ ച തടാതകായാ
നിൎഗ്ഗമനെനൈവ ജലപ്രവാഹചലിതാനി ബാലതൃണാനീവ പൃഥിവീപതയഃ
പ്രകംപിതാ ഇതി ഭാവഃ ഘാസശബ്ദെനൈവ ബാലതൃണത്വെ സിദ്ധെ പു
നഃ വിശേഷം ബാലശബ്ദോപാദാനമിതി ചെൽ കരികളഭപ്രയോഗവൽ ന്റുപ
തികകഭപ്രയോഗവച്ച ജ്ഞെയം ഉപമാ ൩൮

ചോളസ്തദീയശയചന്ദനതൂണനീഡ
നിൎയ്യച്ഛരോരഗനിപീതമദാനിലോപി ।
ബാലശ്ചചാല കലിരംഗതലെ യഥാ വാ
വാത്യാസ്യദപ്രചലദഞ്ചലവാൻ സനാമാ ॥ ൩൯

ചോള ഇതി। ബാലൊമൂഢഃ ബാലൊ നാ കുന്തലെശപുസ്യ കരിണശ്ചാപി
ബാലധ്യൌ നാരികെളെ ഹരിദ്രായാം മല്ലികാദിഷ്വപി സ്ത്രിയാം വാച്യലിംഗൊജ്ഞ
കെ മൂഢെ ഇതി മെദിനീ ചോളശ്ചോളഭൂപതിഃ കലിരംഗതലെ യുദ്ധഭൂമൌ
തദീയശയചന്ദനതൂണനീഡനിൎയ്യച്ഛരോരഗനിപീതമദാനിലഃ തദീയസ്തടാത
കായാസ്സംബന്ധീ ശയഃ പാണിരെവ ചന്ദനശ്ചന്ദനവൃക്ഷഃ തസ്യ തൂണം തൂണീ
രമെവ നീഡം കുലായഃ കുലായോനീഡമസ്ത്രിയാമിത്യമരഃ തസ്മാന്നിൎയ്യൽ നി

ൎഗ്ഗച്ഛൻ ശരഃ ബാണ ഏതെവാരഗഃ പന്നഗഃ തെന നിപീതഃ പീതഃ മദൊ ഗച്ഛ ഏവാനിലൊ വായുൎയ്യസ്യ തഥാഭൂതൊപി വാത്യാസ്യെപ്രചലഃ ഞ്ചലവാൻ വാത്യായാ വാതസംഹത്യാസ്സ്യാദെന വെഗെന രയസ്സ്യാദ ഇത്യമരഃ പ്രചലച്ച ഞ്ചലം അഞ്ചലമഗ്രമസ്യാസ്തീതി സ തഥാ സനാമാ ചൊള ഇത്യുക്തത്വാൽ തസ്യ സമാനനാമൈവ ചൊള ഇവ കാൎപ്പാസപട ഇവെത്യൎത്ഥഃ ചൊളഃ കാൎപ്പാസവാസസീതി മെദിനീ ചചാല ചകമ്പെ ചൊളഭൂപതിരെതൽബാണനിൎഭിന്നഗാത്രഃ ഗൎവ്വം പരിത്യജ്യ വാതവെഗപ്രകമ്പിതഃ പട ഇവ ചചാലെതി ഭാവഃ ശ്ലേഷ കൊപമയൊസ്സങ്കരഃ ൭൭

അംഗാനവാഗവിഷയഭംഗവതൊ വിതെനെ
വ്യംഗാനിയം സപദി രാജിതലെ ച വംഗാൻ।
ഭൂംഗാഞ്ജലിതൈരവനിഭൃത്തനയാ കലിംഗാ
ഞ്ഛാൎങ്ഗാത്ഥിതൈന്നരവരാനപി നഷ്ടശൃംഗാൻ॥ ൭൮

അംഗാനിതി॥ ഇയം അവനിഭൃത്തനയാ രാജപുത്രീ ആജിതലെ രണഭുവി ശാൎങ്ഗാത്ഥിതൈഃ ശാൎങ്ഗാൽ കാൎമ്മുകാൽ ഉത്ഥിതൈൎമ്മുക്തൈരിത്യൎത്ഥഃ ശാൎങ്ഗഃ കാൎമ്മുകമാത്രെപി വിഷ്ണോശ്ചാപി ശരാസന ഇതി മെദിനീ ശിതൈസ്തീക്ഷ്ണൈസ്സായകൈഃ ബാണൈഃ സായഃ പുമാൻ സ്തൂപഖണ്ഡെ ഭിദുരെപ്യൎദ്ധാപരെ ശര ഇതി മെദിനീ അംഗാനംഗദെശാധിപാൻ അവാഗവിഷയഭംഗവതഃ വാചാമുക്തീനാം വിഷയൊ ഗൊചരഃ ന ഭവതീത്യവാഗവിഷയഃ സ ചാസൌ ഭംഗഃ പരാജയഃ തദ്വതഃ വിതെനെ ചകാരെതി സൎവ്വത്രാനുഷംഗഃ രണെ ഭംഗഃ പരാജയ ഇത്യമരഃ വംഗാൻ വംഗദെശാധിപാനിത്യൎത്ഥഃ വ്യംഗാൻ ഹീനാവയവാംശ്ച വിതെനെ വ്യംഗൊ ഭെകെ ച ഹീനാംഗ ഇതി മെദിനീ ഭൃംഗാൻ ഷിംഗാൻ കലിംഗാൻ കലിംഗദെശാധിപാൻ ഭൃംഗൊ ധൂമ്യാടഷിംഗയൊരിതി മെദിനീ നഷ്ടശൃംഗാൻ നഷ്ടപ്രഭുത്വാൻ ഗതൊൽകൎഷാനപി വിതെനെ ശൃംഗം പ്രഭുത്വെ ശിഖരെ ചിഹ്നെ ക്രീഡാംബുയന്ത്രകെ വിഷാണൊൽകൎഷയൊശ്ചാഥെതി മെദിനീ തഥാച കൊദണ്ഡമുക്തൈഃ കാണ്ഡൈഃ അംഗവംഗകലിംഗാധിപാൻ വിജിതവതീതി ഭാവഃ ൭൮

ഇത്ഥം സമസ്തമവനീതലമാശു ജിത്വാ
പ്യൎത്ഥീന്ദ്രസത്തമകലൈരനുഗമ്യമാനാ।
താരെശവംശശുചിശുക്തിമണിഃ പുരീം സ്വാ
മഭ്യാപ യൌവനാദശാമിവ ലൊഭനീയാം॥ ൭൯

ഇത്ഥമിതി॥ താരെശവംശശുചിശുക്തിമണിഃ താരെശസ്യ ചന്ദ്രസ്യ വംശഃ ... കുലമെവ വംശൊ വെണുഃ തസ്യ ശുചിർവ്വിമലഃ ശുക്തിമണിഃ മൌക്തികര ... ഇതീതി യൊജ്യം ഇത്ഥമുക്തപ്രകാരെണ സമസ്തമഖിലമവനീതലം ...

ജിത്വാ വിജിത്യ പൃത്ഥ്വീന്ദ്രസത്തമകളൈഃ ഭൂപതിവല്ലഭാഭികരൈരനുഗമ്യമാ നാനുഗതാ സതീ സ്വാം ലോഭനീയാം സ്പൃഹണീയാം യൌവനദശാം താരുണ്യാ വസ്ഥാം ഇവ സ്വാം പുരീം നഗരീമപ്യാപ പ്രാപ ഉക്തപ്രകാരേണ ത്യക്താ യാസം വിജിത്യ ഭുവനതലം നരപതിശേഖരൈരനുഗമ്യമാനാ നിജനഗരീം പ്രാപ തൽപൂൎവ്വമേവ താരുണ്യമാധൌകതേതി ഭാവഃ ഉപമാ ൩൦

സീമാ ദൃശോഃ ശ്രുതിയുഗം സുതനോരമുഷ്യാ
ബാഹ്വോഃ ഭ്രുവ നിതരാമപി ജാനുയുഗ്മം।
കൈശ്യസ്യ പാൎഷ്ണിയുഗളം നവയൌവനോത്ഥാ
നേയായ കാപി സുഷമാ വദതാമിയത്താം॥ ൩൧

സീമേതി॥ സുതനോഃ ശോഭനാ തനുൎയ്യസ്യേതി തഥാ അമുഷ്യാസ്തടാതകായാ ഇതിയാവൽ ശ്രുതിയുഗം ശ്രവണയുഗളം ശ്രുതിഃ സ്ത്രീ ശ്രവണം ശ്രവ ഇത്യമരഃ ദൃശോൎന്നേത്രയോഃ ദൃക് ദൃഷ്ടിരിത്യമരഃ സീമാ അവധിസ്ഥാനം ബഭൂവാ ഭൂൽ ജാനുയുഗ്മം ജാനുയുഗളമപി നിതരാമധികം ബാഹ്വോൎഭുജയോസ്സീമാ ബഭൂവ പാൎഷ്ണിയുഗളം ഗുല്പാധോദേശമപി കൈശ്യസ്യ കേശസഞ്ചയസ്യ സീമാ ബഭൂവാഭൂദിത്യനുഷംഗഃ നവയൌവനോത്ഥാ അഭിനവതാരുണ്യജനിതാ കാപ്യനിൎവ്വചനീയാ സുഷമാ ശോഭാ സുഷമാ പരമാ ശോഭേത്യമരഃ വദതാം വാഗ്മിനാമിയത്താം ഇയമിതി പ്രമാണവിഷയതാം ന ഇയായ നപ്രാപ തഥാച കൎണ്ണാന്തായതലോചനാ ആജാനലംബി ബാഹുഃ പാൎഷ്ണിപൎയ്യന്താലംബികേശഭാരാ ചേതി താരുണ്യവൈശിഷ്ട്യാൽ ഈദൃശീ താദൃശീതി വാഗ്മിനാമപി വാചാം വിഷയതാം നാഗമദസ്യാസ്സൌന്ദൎയ്യരുചിരിതി ഭാവഃ ൩൧

കാമം നരേന്ദ്രതനയാ കമനീയരൂപാ
നാനാകലാസു നിപുണാ നവയൌവനാപി।
ആസീദനൂനവിനയൈവ തടാതകേയം
പ്രായേണ ഗോത്രജനുഷാം പ്രകൃതിഃ കിലൈഷാ॥ ൩൨

കാമമിതി॥ ഇയം തടാതകാ നരേന്ദ്രതനയാ നരേന്ദ്രസ്യ മലയദ്ധ്വജനൃപസ്യ തനയാ പുത്ര്യപി കമനീയരൂപാ കമനീയം രൂപം സൌന്ദൎയ്യമസ്യാസ്തഥാപി നാനാകലാസു വിവിധവിദ്യാസു കാമം നിതരാം നിപുണാ ദക്ഷാപി നവയൌവനാ അഭിനവതാരുണ്യവത്യപി അനൂനവിനയാ സമ്പൂൎണ്ണവിനയഗുണാസീൽ ബഭൂവ ഗോത്രജനുഷാം ഗോത്രമിസ്സ്യാം ത്രായത ഇതി ഗോത്രാ രാജാനഃ തജ്ജനുഷാം തജ്ജാതാനാം സൽകുലജാനാഞ്ച ഏഷാ പ്രായേണ ബാഹുല്യേന പ്രകൃതിഃ സ്വഭാവഃ കില ഉത്തരോത്തരം മദാവഹാനാം നരേന്ദ്രതനയാത്വാദീനാം സത്വേപി വിനയവതീ സമജായത ഭൂപതിസുതാ സൽകുലജാത്വാദിതി ഭാവഃ അൎത്ഥാന്തരന്യാസോലങ്കാരഃ ൩൨

വാണീമിവൊപചിതതന്ത്രമയാം തദാനീം
ക്ഷൊണീമിവാഗസി യുതാം ക്ഷമയാ മഹത്യാ।
ഏണീദൃശം സമവലൊക്യ സമം സവിത്രീ
ശ്രേണീഭിരാപ സുഹൃദാമമിതം പ്രമൊദം॥ ൬൭.

വാണീമിതി। വാണീം സരസ്വതീമിവ ഉപചിതതന്ത്രമയാം ഉപചിതാനാം സാകല്യജ്ഞാനെന വദ്ധിതാനാം തന്ത്രാണാം ശാസ്ത്രാണാഞ്ചമയൊയസ്യാസ്താം തന്ത്രം കുഡുംബകൃത്യെ സ്യാത്സിദ്ധാന്തെചൌഷധൊത്തമെ പ്രധാനെ തന്തുവായെ ച ശാസ്ത്രെചാപി പരിച്ഛദ ഇതിമെദിനീ ആഗസി അപരാധെ കൃതെ സത്യപീതി ശെഷഃ ക്ഷൊണീം ഭൂമിമിവ മഹത്യാധികയാ ക്ഷമയാ തിതിക്ഷയാ യുതാം യുക്താം ഏണീദൃശം മൃഗീലൊചനാം തടാതകാമിതി യാവൽ സവിത്രീ ജനനീ കാഞ്ചനമാലെതി യാവൽ സമവലൊക്യ ദൃഷ്ട്വാ സുഹൃദാം ബന്ധൂനാം ശ്രേണീഭിഃ പങ്ക്തിഭിഃ സമമമിതം അധികം പ്രമൊദം തൊഷം ആപ പ്രാപ സരസ്വതീമിവ വിദിതനിഖിലാഗമാം ക്ഷമാമിവ ക്ഷമാവതീം തടാതകാമവലൊക്യ സുഹൃത്ഭിസ്സമം പ്രമൊദമാപന്നാ കാഞ്ചനമാലെതി ഭാവഃ ൬൭

ഇതി സപ്തമം നവകം വിവൃതം

സുമതിമുഖാസ്സചിവാസ്താം
സമിതിമുപെത്യാപി തൊഷിതായസ്താം।
ആസൻ പ്രീതാസ്തുഷ്ടാ
മെതാമാലൊക്യ പാലിതവ്യസ്താം॥ ൬൮

സുമതിമുഖാ ഇതി। സുമതിമുഖാസ്സുമതിപുരസ്സരാസ്സചിവാ മന്ത്രിണഃ സമിതിം യുദ്ധമുപെത്യ തൊഷിതായസ്താം തൊഷിതാ മുദിതാഃ ആയസ്താഃ കുപിതജനാഃ യയാ താമിതി വിരൊധഃ സമിതിം സഭാമുപെത്യ തൊഷിതാ മുദിതാ ആയസ്താഃ സ്വാനവലൊകനക്ലെശിതജനാഃ യയെത്യവിരൊധഃ സമിതിസ്സഖ്യസഭയൊരിതി സാരസ്വതഃ ആയസ്തസ്സുജിതെക്ഷിപ്തെ ക്ലെശിതെ കുപിതെ ഹത ഇതി മെദിനീ ശസ്താം സവ്വത്രപ്രഖ്യാതാം പാലിതവ്യസ്താം രക്ഷിതവ്യാകുലിതജനാം വ്യസ്തൊ വ്യാകുലെ വ്യാപ്ത ഇതി മെദിനീ താമെതാം ആലൊക്യ വീക്ഷ്യ പ്രീതാസ്തുഷ്ടാ ആസൻ ബഭൂവുഃ സുമതിമുഖാസ്സഭാമഭ്യെത്യാനന്ദിതാഖിലജനാമെതാമാലക്ഷ്യാ പ്രീയന്തെതി ഭാവഃ। ആയ്യാവൃത്തമെതൽ യഥാഹ കാളിദാസഃ "യസ്യാഃ പാദെ പ്രഥമെ ദ്വാദശമാത്രാസ്തഥാ തൃതീയെപി അഷ്ടാദശ ദ്വിതീയെ ചതുത്ഥകെ പഞ്ചദശ സായ്യെ"തി ശ്രുതബൊധെ. ൬൮

ആശാവെശവധൂടീ
വിശദപടീഭൂതകീത്തിനിചയായാഃ।

സദൃശവരാദൎശനത
സ്സദൃശസ്തസ്യാഃ പ്രസൂൎഭൃശം ഖിന്നാ ॥ ൩൫

ആശേതി। പ്രസൂൎമ്മാതാ അംബാ സവിത്രീ ജനനീ പ്രസൂൎമ്മാതേതി ഹ ലായുധഃ ആശാ ദിശ ഏവ വേശവധ്വസ്താഃ വാരയോഷിതസ്താസാം വിശദോ വിമലഃ പടീഭൂതഃ പടസ്സമ്പദ്യമാനഃ കീൎത്തീനാം യശസാം നിചയസ്സഞ്ചയോ യസ്യാസ്സാ സദൃശഃ ഫുല്ലേന്ദീവരദളേ ഇവ ശോഭനേ ദൃശൌ യസ്യാസ്സാ തഥാ തസ്യാസ്തടാതകായാ ഇത്യൎത്ഥഃ സദൃശവരാദൎശനതഃ സദൃശസ്യ അനുരൂപസ്യ വരസ്യ ജാമാതുഃ അനവലോകനാൽ അനുപലബ്ധേരിതി യാവൽ വരോ ജാമാതരി ശ്രേഷ്ഠ ഇതി സാരഃ ഭൃശമധികം ഖിന്നാ ഖേദം പ്രാപ്തവതീ ആശാന്തര വ്യാപ്തയശസോതിസുന്ദൎയ്യാസ്തടാതകായാ അനുരൂപപതിനിരീക്ഷണാഭാവാൽ കാഞ്ചനമാലാ വിഷാദമാപന്നേതിഭാവഃ ൩൬

അവദൽ കാഞ്ചനമാലാ
സചിവമഥാനീയ ഗേഹമിതി ലോലാ।
പ്രായഃ പ്രഭുജനതായാഃ
പ്രകൃതിൎന്നനു കൃത്സ്നകൎമ്മനിൎവ്വോഢാ ॥ ൩൭

അവദദിതി। അഥാനന്തരം ലോലാ പുത്ര്യാഃ സദൃശവരദൎശനാഭാവാൽ തരളസ്വഭാവാ കാഞ്ചനമാലാ സചിവം മന്ത്രിണം ഗേഹം ഗൃഹമാനീയ പ്രാപയ്യ ഹേ സുമതേ പ്രായഃ പ്രായേണ പ്രഭുജനതായാഃ പൃഥിവീപതിവൎഗ്ഗസ്യ പ്രകൃതിഃ മന്ത്രീ പ്രകൃതിൎഗ്ഗുണസാമ്യേസ്യാദമാത്യാദിസ്വഭാവയോരിതി മേദിനീ കൃത്സ്നകൎമ്മനിൎവ്വോഢാ കൃത്സ്നാനാം സമസ്താനാം കൎമ്മണാം കൃത്യാനാം നിൎവ്വോഢാ ധുരന്ധരഃ ഇത്യേവമവദൽ ഉക്തവതീത്യൎത്ഥഃ നന്വിതി ഖല്വൎത്ഥേ സുമതിമാഹൂയ സചിവഃ ഖലു ഭൂപാലാനാം നിഖിലകൎമ്മധൌരേയഃ തസ്മാദേവ്ച്മീതി ഭാവഃ

സുമതേ മമ ന കിമവനീ
ധുരമുപധായ സ്വരാവിശൽ കമിതാ।
തനയാമപ്യനലോത്ഥാ
ന്ത്വയി ജരഠോ മാഞ്ച സാധു വിശ്വസ്തേ ॥ ൩൮

സുമതേ ഇതി। ഹേ സുമതേ ജരഠഃ വൃദ്ധഃ മമ കമിതാ ഭൎത്താ മലയധ്വജ ഇതി യാവൽ വിശ്വസ്തേ ജാതവിശ്വാസേ ത്വയി അവനീധുരം ഭൂഭാരം അനലോത്ഥാമഗ്നിസംഭൂതാം തനയാം പുത്രീമപി മാഞ്ച ഉപധായ സന്നിധായ സ്വഃ സ്വൎഗ്ഗം നാവിശൽ കിം അപിതു പ്രാവിക്ഷദേവേത്യൎത്ഥഃ സാധു വിശ്വാസയോഗ്യേ ത്വയി ഭൂഭാരം പുത്രീം മാഞ്ച നിക്ഷിപ്യ സ്വൎഗ്ഗമവാപ മലയധ്വജഃ തസ്മാത്ത്വമേവാസ്യാഃ പരിണയനാൎത്ഥം യത്നം കുരുഷ്വേതൃത്തരേണാന്വയഃ ൩൯

ത്വം മമ വിശ്വസ്തായാ
സ്സസുതായാ ദെവയുഃ പ്രമാണം ഹി।
സൎവ്വേഷ്വപി കൎമ്മസു ത
ത്തനയൊദ്വാഹാൎത്ഥമദ്യചൊദ്യ ഉക്ഷ്വ॥ ൩൮

ത്വമിതി। ഹി യസ്മാൽ സസുതായാഃ പുത്രീസഹിതായാ വിശ്വസ്തായാ വിധവായാഃ വിശ്വംസ്താ ജാതവിശ്വാസെ വിശ്വസ്താ വിധവാസ്ത്രിയാമിതി മെദിനീ മമ സൎവ്വേഷ്വഖിലെഷു കൎമ്മസു കൃത്യെഷ്വപി ദെവയുഃ ധാൎമ്മികഃ ദെവയുൎവ്വാച്യലിംഗസ്സു ധാൎമ്മികെ ലൊകയാത്രിക ഇതി മെദിനീ ത്വം ഭവാൻ പ്രമാണം കൎത്താ തത്തസ്മാദിത്യൎത്ഥഃ അദ്യെദാനീം തനയൊദ്വാഹാൎത്ഥം പുത്രീപരിണയനനിമിത്തം ഉദ്യുങ്ക്ഷ്വ ച ഉദ്യൊഗം കുരുഷ്വെത്യൎത്ഥഃ ത്വമെവ സമസ്തകൃത്യകൎത്താ തസ്മാൽ പുത്രീപാണിഗ്രഹണനിമിത്തം കൊ വാ യൊഗ്യ ഇതിവിചാൎയ്യ കൎത്തവ്യെപി പ്രയതസെ്വതി ഭാവഃ ൩൮

രാജ്ഞ്യേത്യാജ്ഞപ്തൊയം
പ്രാജ്ഞൊ വ്യജ്ഞാപയൽ പുരാണജ്ഞഃ।
രാജ്ഞാ പ്രാചാ പ്രാപ്തം
സൎവ്വജ്ഞാദീശ്വരാദ്വരം തസ്യൈ॥ ൩൯

രാജ്ഞ്യേതി। രാജ്ഞ്യാ രാജയൊഷിതാ ഇത്യുക്തപ്രകാരെണ ആജ്ഞപ്തൊ നിയുക്തഃ പ്രാജ്ഞഃ പണ്ഡിതഃ പുരാണജ്ഞഃ പ്രാക്തനൊദന്തവെദീ അയം സുമതിരിത്യൎത്ഥഃ പ്രാചാ പൂൎവ്വികെന രാജ്ഞാ കുലശെഖരെണെത്യവഗന്തവ്യം സൎവ്വജ്ഞാൽ കരതലാമലകവൽ അഖിലജ്ഞാൽ ഈശ്വരാൽ വരമെശ്വരാൽ പ്രാപ്തമവാപ്തം വരം അഭീഷ്ടം മമ പൂജ്യ ഇത്യഭിപ്രായഗൎഭമിതി യാവൽ തസ്യൈ രാജ്ഞ്യൈ വ്യജ്ഞാപയൽ വിജ്ഞാപയാമാസെത്യൎത്ഥഃ പ്രഥമസൎഗ്ഗെ കുലശെഖരസ്യ തപസാ തൊഷിതൊ വൃഷാങ്കഃ തസ്യൈ സുതസ്യൈ ഭവിതാ പൂജ്യ ഇത്യുക്തവാൻ താദൃശവാക്യസ്യ താത്വികാഭിപ്രായമപ്രമെയപ്രജ്ഞഃ പ്രൊക്തവാൻ മൂൎദ്ധാഭിഷിക്തവല്ലഭായാ ഇതി ഭാവഃ ൩൯

സാപി പ്രാക്തനവെത്രീ
താം സാവിത്രീമിവാനമ്രശാൽ പുത്രീം।
ഗൊത്രജിഗീഷാവ്യാജാ
ന്മാൎഗ്ഗിതുമിവ സത്യവന്തമീശം ദ്രാക്॥ ൪൦

സാപീതി। പ്രാക്തനവെത്രീ പൂൎവ്വതനവൃത്താന്താഭിജ്ഞാ സാ കാഞ്ചനമാലാപീത്യൎത്ഥഃ ഗൊത്രജിഗീഷാവ്യാജാൽ ഗാവൊ ദിശഃ ത്രായന്തെ ഏഭിരിതി ഗൊത്രാഃ ദിക്പതയഃ സൎവ്വെഗ്ഗെഷുപശ്ചവാഗദ്വജ്രദിഗിത്യമരഃ തെഷാം ജെതുമിച്ഛാ ജിഗീഷാ തസ്യാ വ്യാജാൽ കപടാൽ സാവിത്രീം സാവിത്ര്യഭിധാനാം

കന്യകാമിവ താം പുത്രീം സ്വതനയാന്തടാതകാം സത്യവന്തം സത്യവാന്നാമ കശ്ചന രാജകുമാരഃ തമിവ ദ്രാക് ഈശം സ്വപതിം പരംമശ്വാം ഈശ്വർ പതിമഹേശയോരിതി സാരെ മാൎഗ്ഗിതുമന്വേഷ്ടുമനുശാൽ ശശാസ തഥാ ച സത്യവന്തമന്വേഷ്ടും സാവിത്രീമിവ സ്വപതിമന്വേഷ്ടും തടാതകാം ദിക് പാലജയവ്യാജാൽ പ്രേഷയാമാസേതി ഭാവഃ ൧൦

സാൎയ്യാപ്യാൎയ്യാധിഭുവം
ഹാരിദ്രാരണ്യധിഷ്ണ്യമാനച്യ ।
പ്രസ്വാ ഹരിതോ ജെതും
പ്രഹിതാ വിജയാപ്തയെ ധ്രുവം ദ്വേധാ ॥ ൧൧

സേതി। ആൎയ്യാ പൂജ്യാ സാ തടാതകാപി യദ്വാ സാ സ്വയമാൎയ്യാ പാൎവ്വത്യംശഭൃതാപി പ്രസ്വാ മാത്രാ ജനയിത്രീ പ്രസൂമ്മാതേത്യമരഃ ഹരിതഃ ദിക്പതീനിത്യൎത്ഥഃ ജെതും പ്രഹിതാ നിയുക്താ സതീ ദ്വിധാ വിജയാപ്തയെ വിജയോ യുദ്ധജയഃ വിജയാനാമാഗജാസഖീ കാചിൽ തയൊൎദ്ദ്വയോരാപ്തയെ പ്രാപ്തയെ ഹാരിദ്രാരണ്യധിഷ്ണ്യം ഹാരിദ്രാരണ്യം കദംബവനം മധുരെതി യാവൽ ധിഷ്ണ്യം സ്ഥാനം യസ്യേതി ഹാരിദ്രാരണ്യനാഥമിതി വാ പാഠഃ ഹാലാസ്യപതിം ആൎയ്യാധിഭുവം പാൎവ്വതീരമണം ആനച്യ പൂജയാമാസ ധ്രുവമിത്യുൽപ്രെക്ഷാ. ൧൧

താമാരൂഢശതാംഗാ
മഥ ധൃതകൊദണ്ഡസായകനിഷംഗാം ।
ജഹൃഷുഃ കമനീയാംഗാം
മനുജാസ്സംവീക്ഷ്യ ചഞ്ചലാപാംഗാം ॥ ൧൨

താമിതി। അഥാനന്തരം ആരൂഢശതാംഗാം അധിരൂഢരഥാം ശതാംഗസ്സ്യന്ദനൊ രഥ ഇത്യമരഃ ധൃതകൊദണ്ഡസായകനിഷംഗാം ഗൃഹീതചാപബാണതൂണീരാം കമനീയാംഗാം മനൊഹരാവയവാം ചഞ്ചലാപാംഗാന്തരളനെത്രാന്താം അപാംഗൊ നെത്രയൊരന്ത ഇത്യമരഃ താന്തടാതകാമിത്യൎത്ഥഃ മനുജാസ്സംവീക്ഷ്യ ദൃഷ്ട്വാ ജഹൃഷുഃ മൊദമഭജന്നിത്യൎത്ഥഃ ദിക്പാലവിജയായ രഥമാരുഹ്യ പ്രസ്ഥിതാം കരധൃതചാപബാണതൂണീരാമതിമനൊഹരാവയവാന്തരളനെത്രാന്താന്തടാതകാമാലക്ഷ്യ മുദിതാ ജനാ ഇതി ഭാവഃ ൧൨

ഇത്യഷ്ടമനവകം വിവൃതം.

തതൊ മാതുരാജ്ഞാം വഹന്തീ സ്വമൂൎദ്ധ്നാ
നരെന്ദ്രാത്മജാ ചാരുമാലാമിവൈഷാ ।
പ്രഹാരൈൎമ്മരെന്ദ്രാനപി ജെതും പ്രതസ്ഥെ
വരൂഥിന്യുപെതാ ശരാസാഗ്ര്യപാണിഃ ॥ ൧൩

തത ഇതി। തതൊനന്തരം മാതുൎജ്ജനന്യാ ആജ്ഞാന്നിയൊഗം ചാരുമാലാം മനൊഹരസ്രജമിവ സ്വമൂൎദ്ധ്നാ നിജമസ്തകെന വഹന്തീ ധാരയന്തീ വരൂഥിന്യ്വെതാ സൈന്യസംയുതാ ശരാസാഗ്ര്യപാണിഃ ചാപാഗ്ര്യം പാണൌ യസ്യാസ്സാ തഥാ ഏഷാ നരെന്ദ്രാത്മജാ ഭൂപതിപുത്രീ പ്രഹാരെ യുദ്ധെ യുദ്ധാഹത്യൊഃ പ്രഹാര ഇതി സാരസ്വതഃ അമരെന്ദ്രാൻ ദെവശ്രെഷ്ഠാൻ ജെതും പ്രതസ്ഥെ പ്രസ്ഥിതാ മാതുരുക്തമാദരെണ മാലാമിവ മസ്തകെ ധാരയന്തീ ഗജതുരഗാദിസൈന്യപരിവൃതാ ധനുഷ്പ്രവരപാണിരെഷാ സംയതി ത്രിദശപതീൻ ജെതും പ്രതസ്ഥ ഇതി ഭാവഃ ഭുജംഗപ്രയാതം വൃത്തം ഭുജംഗപ്രയാതം ഭവെദ്യൈശ്ചതുൎഭിരിതി ലക്ഷണാൽ ൧൬

ഗജാ വെഗവത്യാപഗാകൂലനാനാ
ഗമൊൽഫുല്ലസൂനൌഘഗന്ധെന ഹൃഷ്ടാഃ।
കടൊദ്ഭ്രാന്തദാനാംബുപൂരൈരനെകാഃ
കൃതജ്ഞാ ഇവാതെനുരസ്യാ വയസ്യാഃ। ൧൭

ഗജാ ഇതി। ഗജാഃ കുഞ്ജരാ വെഗവത്യാപഗാകൂലനാനാഗമൊൽഫുല്ലസൂനൌഘഗന്ധെന വെഗവത്യാപഗായാ വെഗവതീനദ്യാഃ കൂലയൊസ്തീരയൊൎവിദ്യമാനാനാം നാനാവിധാനാമഗമാനാം വൃക്ഷാണാം ദ്രുമാഗമാ ഇത്യമരഃ ഉൽഫുല്ലാനാം വികചാനാം സൂനാനാം കുസുമാനാം സൂനം പുഷ്പെ ഫലെപി ചെത്യമരഃ ഓഘസ്യ സമൂഹസ്യ ഗന്ധെന സൌരഭ്യെണ ഹൃഷ്ടാ ഹൎഷിതാസ്സന്തഃ കൃതജ്ഞാ ഉപകാരവിദ ഇവ കടൊദ്ഭ്രാന്തദാനാംബുപൂരൈഃ കടാഭ്യാം ഗണ്ഡാഭ്യാം ഗജഗണ്ഡകടീ കടാവിത്യമരഃ ഉദ്ഭ്രാന്താനാന്നിസ്സൃതാനാം മദാംബൂനാം മദജലാനാം പൂരൈഃ പ്രവാഹൈഃ അസ്യാ വെഗവത്യാ ഇതി യാവൽ വയസ്യാസ്സഖീഃ ആളിസ്സഖീ വയസ്യെത്യമരഃ നദീരിതി യാവൽ ആതെനുശ്ചക്രുഃ വെഗവതീകൃതസ്യ തീരജാതതരുസുമപരിമളസ്യ ഗന്ധനിസ്സൃതമദജലപ്രവാഹൈരസ്യാ ബഹ്വീസ്സഖീഃ കൃതൊപകാരജ്ഞാ ഇവ ഗജാശ്ചക്രുരിതി ഭാവഃ ഉൽപ്രെക്ഷാലങ്കാരഃ ൧൭

ഇമെ സിന്ധവസ്സപ്ത നൊ ജന്മഭൂമെ
സ്സധൎമ്മം വഹന്ത്യാഖ്യയെതി ക്രുധാസ്യാഃ।
രജൊഭിഃ ഖുരൊൽപാടിതൈസ്സൈന്ധവാനാം
സ്തദാ ശൊഷമാനെതുകാമാ ഇവാസൻ॥ ൧൮

ഇമെ ഇതി। സപ്ത സപ്തസംഖ്യാകാ ഇമെ സിന്ധവസ്സമുദ്രാ ഉദന്വാനുദധിസ്സിന്ധുരിത്യമരഃ നൊസ്മാകം ജന്മഭൂമെഃ സിന്ധുദെശസ്യ ആഖ്യയാഭിധാനെന സധൎമ്മം സമാനതാം വഹന്തി ബിഭ്രതി ഇതി ക്രുധാ കൊപെനാസ്യാസ്സൈന്ധവാഃ സിന്ധുദെശജാതാസ്തുരംഗമാ ഇത്യൎത്ഥഃ ഖുരാൽപാടിതൈഃ ഖുരൈരുൽപാടിതൈരുദ്ധൂതൈഃ രജൊഭിസ്തദാ സിന്ധൂൻ ശൊഷം

ശൊഷണമാനെതുകാമാ ആനെതുമിച്ഛവ ഇവ ആസൻ അഭവൻ സിന്ധുദെശ ജാതാസ്തുരംഗമാഃ ഖുരവിന്യാസവിദളിതധൂളിഭിസ്സപ്തസിന്ധൂനപി ശൊഷമാനെതുകാമാ ഇവ ബഭ്രുവുരിതി ഭാവഃ ഉൽപ്രെക്ഷാലങ്കാരഃ ൧൦

ജഘന്യഗ്രഹസ്യാഭിധാനെന സാമ്യ
ന്ന സൊഢം ന തുംഗത്വമസ്മാഭിരെതൽ।
ന സഹ്യന്തഥെതീവ തസ്യാസ്തദാസ
ന്നുദഗ്രാഃ പരം കെതവസ്സ്യന്ദനസ്ഥാഃ॥ ൧൧

ജഘന്യെതി। അസ്മാഭിഃ ജഘന്യഗ്രഹസ്യാന്ത്യഗ്രഹസ്യ അന്ത്യം ജഘന്യം ചരമമിത്യമരഃ അഭിധാനെന നാമ്നാ സാമ്യം സമാനത്വം നസൊഢംന, നക്ഷാന്തംന, കിന്തു ക്ഷാന്തമെവെത്യൎത്ഥഃ ഏതത്തുംഗത്വമുന്നതത്വം തഥാ യഥാ നാമസാമ്യം സൊഢം തഥെത്യൎത്ഥഃ ന സഹ്യം സൊഢുന്നശക്യം ഇതീവ ഏവം മത്വെവ സ്യന്ദനസ്ഥാ രഥസ്ഥാഃ കെതവഃ ധ്വജാഃ പരമധികം ഉദഗ്രാഃ ഉന്നതാ ആസൻ ബഭ്രുവുഃ ചരമഗ്രഹസ്യ കെതൊരഭിധാനെന സാമ്യമസ്മാഭിഃ ക്ഷാന്തമെവ കിന്തു തുംഗത്വമപി തഥാ സഹ്യന്നെതി കെതവൊധികമുച്ഛ്രിതാ ഇതി ഭാവഃ അതിശയൊക്ത്യുൽപ്രെക്ഷയൊസ്സങ്കരഃ ൧൧

ഭടാ രിഷ്ടഖെടായുധാഃ കെചിദന്യെ
തദാരിഷ്ടപത്രാസിശാൎങ്ഗാഗ്രദൊഷഃ।
പരെ പട്ടസപ്രാസഖട്വാംഗഹസ്താ
സ്തടെ വെഗവത്യാ വിരെജുഃ പടിഷ്ഠാഃ॥ ൧൨

ഭടാ ഇതി। തദാ പ്രയാണകാലെ വെഗവത്യാഃ കൃതമാലായാസ്തടെ തീരെ പടിഷ്ഠാഃ ദക്ഷാഃ കെചിൽ ഭടാ യൊധാഃ രിഷ്ടഖെടായുധാഃ രിഷ്ടാഃ ഖഡ്ഗാഃ രിഷ്ടം ക്ഷെമശുഭാഭാവെ പുംസി ഖഡ്ഗെ ച ഫെനില ഇതി മെദിനീ ഖെടാശ്ചൎമ്മായുധാനി യെഷാന്തെ തഥാഭൂതാഃ ഖെടഃ കഫെ ഗ്രാമഭെദെ ചൎമ്മണ്യസ്ത്രവതീതി മെദിനീ പരെ അന്യെഭടാ ഇത്യൎത്ഥഃ പട്ടസപ്രാസഖട്വാംഗഹസ്താഃ പട്ടസൊ ലൊഹദണ്ഡഃ പ്രാസഖട്വാംഗാവായുധഭെദൗ ച ഹസ്തെഷു ബാഹുഷു യെഷാന്തഥാഭൂതാ വിരെജുഃ അന്യെ ഇതരെ ഭടാഃ അരിഷ്ടപത്രാസിശാൎങ്ഗാഗ്രദൊഷഃ അരിഷ്ടാനാം കങ്കാനാം അരിഷ്ടഃ ഫെനിലെ നിംബെ ലശുനെ കാകകങ്കയൊരിതി മെദിനീ പത്രാണി പക്ഷാ യെഷാന്തഥാ പത്രം വാഹനപക്ഷയൊരിതി ഹലായുധഃ അസയഃ അസ്യന്തെ ക്ഷിപ്യന്തെ ഇത്യസയഃ ശരാഃ ഖഡ്ഗാനി ച ശാൎങ്ഗാശ്ചാപാശ്ച ശാൎങ്ഗസ്സ്യാച്ചാപമാത്രെപീതി മെദിനീ അഗ്രദൊഃഷു ഭുജാഗ്രെഷു യെഷാന്തഥാഭൂതാ വിരെജുഃ ഭുജബാഹൂ പ്രവെഷ്ടൊ ദൊരിത്യമരഃ കെചിൽ ഭടാഃ ഖഡ്ഗചൎമ്മധാരിണഃ പരെ തു ശരാസനബാഹവഃ അന്യെ പട്ടസപ്രാസാദിപ്രഹരണാശ്ശൂന്യപ്രവെഷ്ടാ വിരെജുരിതി ഭാവഃ ൧൨

പൃതാ പാണ്ഡ്യഭൃത്തനുജോപപന്നാ
ക്രമേണാഥ രാഷ്ട്രാണ്യനേകാന്യതീത്യ ।
ഗിരീശം സുരാണാം ശരണ്യം സതീവാ
ഗമദ്വൎണ്ണനീയാഭിമാനം മഹാന്തം ॥ ൨൬

പൃതേതി। അഥാനന്തരം പാണ്ഡ്യഭൃത്തനുജാ പാണ്ഡ്യരാജപുത്രീ പൃതാ സൈന്യേനാന്യത്ര ജ്ഞാനേനേത്യൎത്ഥഃ പൃതനാ ജ്ഞാനസൈന്യയോരിതി സാരെ ഉപപന്നാ യുക്താ സതീ ക്രമേണ പൎയ്യായതഃ അനേകാനി ബഹൂനി രാഷ്ട്രാണി രാജ്യാനി അന്യത്ര രാഗാദീനാമുപദ്രവകരത്വാൽ രാഗാദ്യുപദ്രവാണീത്യൎത്ഥഃ രാഷ്ട്രം സ്യാദുപപത്തനേ ഉപദ്രവേ ക്ലീബപുംസോരിതി മേദിനീ അതീത്യാതിക്രമ്യ അന്യത്രാപാസ്യേതി യാവൽ സുരാണാം ദേവാനാം ശരണ്യമാവാസം അന്യത്ര രക്ഷിതാരം ശരണം ഗൃഹരക്ഷിത്രോരിത്യമരഃ വൎണ്ണനീയാഭിമാനം വൎണ്ണനീയോധികത്വേന വാച്യോഭിമാനോൎത്ഥാദിദൎപ്പോ യസ്യതം അന്യത്ര വൎണ്ണനീയഃ ശ്ലാഘനീയോഭിമാനോ ജ്ഞാനഃ യസ്യേതി അഭിമാനോൎത്ഥാദിദൎപ്പേ ജ്ഞാനേ പ്രണയഹിംസയോരിതി മേദിനീ ഗിരീശം മഹാമേരും അന്യത്ര പരമേശ്വരം സതീ പാൎവ്വതീവ യഥാ പതിവ്രതാ യാകാചിദ്യോഷിദിതി വാഗമൽ പ്രാപ സതീ സാധ്വ്യുമയോരിതി മേദിനീ ക്രമേണാനീകസംവൃതാനേകരാജ്യാന്യതിക്രമ്യ വിബുധാലയം കനകമയത്വാദ്ദൎപ്പിതം നിയുതയോജനോന്നതത്വാൽ മഹാന്തം മേരും രാഗാദ്യുപദ്രവാണി നിരസ്യ ജ്ഞാനസമ്പന്നാ മഹാന്തം ശ്രേഷ്ഠം നിജരക്ഷിതാരം മഹേശ്വരാഹ്വാനം ദാക്ഷായണീവാഗമദിതി ഭാവഃ കിഞ്ച പതിവ്രതാനാമപി രജതധരാധരപ്രാപ്തിരംഗീകൃതാ കില തസ്മാൽ കാചന യോഷിൽ പതിവ്രതേവേത്യുക്തമിത്യവഗന്തവ്യം ഉപമാലങ്കാരഃ ൨൭

മഹാന്ത്യത്ര ദാനാനി കുൎവ്വന്ത്യനേകാൻ
ജനാസ്സപ്തതന്തൂനുദാരാംശ്ച സന്തഃ ।
യദന്താധിവാസേപ്സവശ്ശാന്തപാപാ
സ്തപാംസ്യപ്യലം തന്ത്രവിൽകല്പിതാനി ॥ ൨൮

മഹാന്തീതി॥ അത്ര ഭൂമൌ ജനാ മനുജാഃ യദന്താധിവാസേപ്സവഃ യസ്യ മേരോരന്തേ ഉപരി അധിവാസമിച്ഛവസ്സന്തഃ മഹാന്തി ശ്രേഷ്ഠാനി ഷോഡശമഹാദാനാനീതി യാവൽ അനേകാൻ ബഹൂൻ ഉദാരാൻ മഹതസ്സപ്തതന്തൂൻ മഖാംശ്ച തന്ത്രവിൽകല്പിതാനി തന്ത്രം ശാസ്ത്രം വിദന്തീതി തന്ത്രവിദഃ തന്ത്രം കുഡുംബകൃത്യേസ്യാൽ സിദ്ധാന്തേചൌഷധോത്തമേ പ്രധാനേ തന്തുവായേ ച ശാസ്ത്രഭേദേ പരിച്ഛദേ ശ്രുതിശാഖാന്തര ഇതി മേദിനീ തൈഃ കല്പിതാനി പ്രോക്താനി തപാംസി നിയമാന്യപ്യലം അധികം കുൎവ്വന്തി കുൎവ്വതേ തം ഗിരീശമിതി പൂൎവ്വേണ സംബന്ധഃ ശാന്തപാപാ നിരസ്തകല്മഷാസ്സന്തോ

ജ്ഞാനിന ഇതി ജനവിശേഷണം തഥാച മെരുശൃംഗനിവാസകാമാഃ സൎവ്വ
തന്ത്ഥമഹാദാനാനി തപാംസി കുൎവ്വന്തി സന്ത ഇതി ഭാവഃ ൭൯

മഹാവിരഭ്രസൈനികാസ്തത്ര ഗൊത്രെ
മഹാവിരഗുപ്താ വിചെരുസ്സസൌഖ്യം।
പ്രസൂഭിഃ പരീതാഗമെ മാലതീനാം
പ്രസൂഭിഃ പ്രസൂനാനപിതാഭിശ്ച രമ്യെ॥ ൮൦

മഹാവീരെതി। തത്ര ഗൊത്രെ പൎവ്വതെ അദ്രിഗൊത്രഗിരിഗ്രാവെത്യമരഃ
മഹാവീരഭ്രസൈനികാഃ മഹാവിരഭവഃ മഹാവീരാൽ മഖാനലാൽ ഭവതീതി
ഭ്രഃ തസ്യാസ്തടാതകായാ ഇത്യൎത്ഥഃ സൈനികാസ്സൈന്യാഃ മഹാവീരഗുപ്താഃ
അതിശൂരസെനാപതിനാ സംരക്ഷിതാസ്സന്തഃ മഹാവീരസ്തു ഗരുഡെ ശൂരെ
സിംഹെ മഖാനല ഇതി മെദിനി സസൌഖ്യം സുഖസഹിതം യഥാ തഥാ
വിചെരുരിത്യന്വയഃ പ്രസൂഭിഃകദളീഭിഃ രമ്യെ മനൊഹരെ പ്രസൂനാനപിതാഭിഃ
പുഷ്പയുക്താഭിഃ മാലതീനാം ജാതീനാം സുമനാ മാലതീ ജാതിരിത്യമരഃ പ്രസൂ
ഭിഃ വീരുദ്ഭിഃ പ്രസൂരശ്വാജനന്യൊശ്ച കദളീവീരുധൊഃസ്ത്രിയാമിതി മെദിനീ
പരീതാഗമെ പരീതാഃ വ്യാപ്താഃ അഗമാ വൃക്ഷാ യസ്മിന്നിതി മെരുവിശെഷ
ണം തഥാ ച കദളീകാണ്ഡമണ്ഡിതെ കുസുമിതമാലതീലതാലിംഗിതെ തരുഭി
രതിനിബിഡെ തത്ര ജാതരൂപഗൊത്രെ ഗൊത്രജാസൈനികാഃ സുഖമാചര
ന്നിതി ഭാവഃ ൮൦

സുധാസന്നിഭം ഗാംഗമംഭഃ പിബന്തൊ
ന യൊധാസ്സ്മരന്തി സ്മ വെഗാപഗെയം।
തൃഷാ സാൎദ്ധമെഷാം ശ്രമഃ ശാന്തിമാഗാ
ദ്രുഷാ തത്ര ശക്രസ്യ പൊഷം വിഷാദഃ॥ ൮൧

സുധെതി। തത്ര മെരൌ യൊധാ ഭടാഃ ഭടാ യൊധാസ്തു യൊദ്ധാര
ഇത്യമരഃ സുധാസന്നിഭം അമൃതതുല്യം ഗാംഗം ഗംഗാസംബന്ധി അംഭൊ
ജലം പിബന്തസ്സന്തഃ വെഗാപഗെയം വെഗാ വെഗവതീ സാചാപഗാ ന
ദീ തസ്യാസ്സംബന്ധി അംഭഃ പയഃ ന സ്മരന്തി സ്മ വിസ്മൃതവന്തഃ യെഷാം
യൊധാനാം ശ്രമഃ ക്ലമഃ തൃഷാ പിപാസയാ സാൎദ്ധം ശാന്തിമുപരതിമാഗാൽ
പ്രാപ ശക്രസ്യെന്ദ്രസ്യ, വിഷാദൊ ദുഃഖം രുഷാ കൊപെന സാൎദ്ധം പൊഷം
പുഷ്ടിമാഗാൽ പ്രാപ അമൃതമധുരമമരതരംഗിണീനീരമാസാദ്യ വെഗവതീ
ജലം വിസ്മൃതവന്തൊ ഭടാ ഏതെഷാം ഗാംഗാംബുപാനാൽ തൃട് ക്ലമശ്ചാഭജ
ന്തൊപരതിമെതദാഗമനെനൈവാഖണ്ഡലസ്യ കിമത്രകൎത്തവ്യമിതി വിഷാദൊ
രൊഷശ്ച പുഷ്ടിമാപെതി ഭാവഃ ൮൧

പ്രസ്ഥോദഗ്രാഗമാഗ്രപ്രവികചസുമനോവ്രാതനിൎയ്യദ്രജോഭിഃ
ദുഃസ്ഥോല്ലാസൈകതാനൈരമിതപരിമളൈസ്സാന്ദ്രപൎയ്യന്തഭാഗെ
തസ്ഥൌ പൃത്ഥ്വീന്ദ്രപുത്രി പ്രമദഭരകരെ തത്രകാൎത്തസ്വരാദ്രൌ
തീൎത്ഥൈൎമ്മിത്രൈഃ പൃതാ ച പ്രഹരണഖരയാസൌ ച സത്രാ
സധാത്ര്യാ ॥ ൨൨

പ്രസ്ഥേതി। അസൌ പൃത്ഥ്വീന്ദ്രപുത്രീ ഭൂപതികന്യകാ അമിതപരിമളൈഃ അമിതോപരിമിതഃ പരിമളോ ഗന്ധോ യേഷാം തൈഃ പരിമളോ ഗന്ധെ ജനമനോഹരഇത്യമരഃ അത ഏവ ദുഃസ്ഥോല്ലാസൈകതാനൈഃ ദുഃസ്ഥാനാം ദുഃഖിതാനാമപി ദുഃസ്ഥഃ സ്യാദ്ദുൎഗ്ഗതെ മൂഢെ ദുഃഖയുക്തജനെ ത്രിഷ്വിതി മെദിനീ ഉല്ലാസസ്യ സന്തോഷണസ്യ ഏകതാനൈരെകായനൈഃ ഏകതാനോനന്യവൃത്തിരെകാഗ്രൈകായനാവപീത്യമരഃ പ്രസ്ഥോദഗ്രാഗമാഗ്രപ്രവികചസുമനോവ്രാതനിൎയ്യദ്രജോഭിഃ പ്രസ്ഥേഷു സാനുഷു സ്നുഃ പ്രസ്ഥസ്സാനുരസ്ത്രിയാമിത്യമരഃ വിദ്യമാനാനാമുദഗ്രാണാമുന്നതാനാമഗമാനാം വൃക്ഷാണാം ദ്രുമാഗമാ ഇത്യമരഃ അഗ്രേഷു ശിഖാസു പ്രവികചെഭ്യഃ ഫുല്ലെഭ്യഃ സുമനോവ്രാതെഭ്യഃ കുസുമസഞ്ചയെഭ്യഃ നിൎയ്യദ്ഭിഃ നിൎഗ്ഗതൈരജോഭിഃ പരാഗൈസ്സാന്ദ്രപൎയ്യന്തഭാഗെനിബിഡിതപരിസരദെശെ പ്രമദഭരകരെ തോഷാതിശയകാരിണി തത്ര കാൎത്തസ്വരാദ്രൌ തസ്മിൻ ചാമീകരധരാധരെ തീൎത്ഥൈസ്സചിവൈഃ തീൎത്ഥം ശാസ്ത്രാദ്ധ്വരക്ഷേത്രോപായനാരീരജസ്സു ച। അവതാരൎഷിജുഷ്ടാംബുപാത്രോപാദ്ധ്യായമന്ത്രിഷ്വിതി മെദിനീ മിത്രൈസ്സഖിഭിഃ പ്രഹരണഖരയാ പ്രഹരണൈരായുധൈഃ ഖരയാ കഠിനയാ പൃതാ സേനയാ ച സധാത്ര്യാ സോപമാത്രാ ച സത്രാ സമം ഉപമാതൃഭുവോ ധാത്രീതി സാരസ്വതഃ സാകം സത്രാ സമം സഹേത്യമരഃ തസ്ഥൌ സ്ഥിതാഭൂൽ തഥാചാതിപരിമളമിളിതൈഃ ദുഃഖിജനാനാമപ്യാനന്ദനൈകായതനൈഃ കടകജാതസമുന്നതതരുശിഖരസമുദിഷൽ പുഷ്പസഞ്ചയനിഷ്പതൽപരാഗൈൎമ്മെദുരപരിസരദെശെ അത ഏവ തോഷാതിശയകാരിണി തസ്മിൻ സുരാലയെ നരപതിതനൂജാ സഖീഭിശ്ച സേനയാ സോപമാത്രാ ച സാൎദ്ധം തസ്ഥാവിത്യനെനാതിരമണീയെ കനകാചലെ സചിവാദിഭിരന്വിതാവസദിതി ഭാവഃ സ്രഗ്ദ്ധരാവൃത്തമെതൽ മ്രഭ്നൈൎയ്യാനാം ത്രയാണാം ത്രിമുനിയതിയുതാസ്രഗ്ദ്ധരാ കീൎത്തിതെയമിതി ലക്ഷണാൽ.

ഇതി ശ്രീവാധൂലകുലതിലകസ്യ കവികുലകുമുദബാന്ധവസ്യ വൎണ്ണനീയമാഹാത്മ്യവതോ ദേശികപദകശേശയാശ്രയാവാപ്തനിഖിലസമ്പദശ്ശങ്കരസുബ്രഹ്മണ്യശൎമ്മണഃ കൃതൌ തടാതകാപരിണയേ തൃതീയസൎഗ്ഗപ്രകാശികേയം സമാപ്താ। നമഃ പരശുരാമാനന്തനാരായണശേഷാദ്രീശ്വരശൎമ്മഭ്യോ സ്മൽ ഗുരുഭ്യോ നമഃ

ഓം തൽ സൽ

ശുഭം ഭൂയാൽ

തൃതീയസ്സൎഗ്ഗസ്സമാപ്തഃ

തടാതകാപരിണയം.

ചതുൎത്ഥസ്സൎഗ്ഗഃ

അഥൊ മഹാവീരകരം സുരെശ്വരം
രണെ മഹാവിരഭവാ തടാതകാ ।
മതിം മഹാവീരജനാവൃതാകരൊ
ദ്വിജെതുമൊജസ്വിജയൊഹി ശസ്യതെ ॥ ൧

അഥൊ ഇതി। അഥൊ ഇത്യാരംഭാൎത്ഥകമവ്യയം മംഗളാനന്തരാരംഭപ്ര ശ്നകാത്സ്ന്യെഷ്വഥൊ അഥെത്യമരഃ മഹാവീരഭവാ മഹാവീരൊദ്ധ്വരാഗ്നിഃ മഹാവീരസ്സു ഗരുഡെ ശൂരെ സിംഹെ മഖാനലെ വജ്രെ ശ്വെതതുരംഗെ ചെതിമെദിനീ തസ്മാത്ഭവൊ യസ്യാസ്സാ മഹാവീരജനാവൃതാ മഹാവീരാ അ തിശൂരാ യെ ജനാസ്സമതിമുഖാസ്സചിവാ ഇതി യാവൽ തൈരാവൃതാനചിതാ തടാതകാ കൎത്രീ മഹാവീരകരം മഹാവീരൊ വജ്രം കരെപാണൌ യസ്യ തം സുരെശ്വരം ഇന്ദ്രം രണെ യുദ്ധെ വിജെതും മതിം ബുദ്ധിമകരൊൽ ചകാ ര ഓജസ്വിജയഃ ഓജസ്വിനൊ ബലിനൊ ജയഃ വിജയഃ ഓജൊദീപ്തൌ ബലെചെത്യമരഃ ശസ്യതെ ശ്ലാഘ്യതരൊ ഹീതി പ്രസിദ്ധൌ തഥാച പരാക്രമി സമാക്രമണസ്യ പ്രാശസ്ത്യതരത്വാദാരംഭ ഏവ ദംഭൊളിധരസ്യ ജംഭവൈ രിണസ്സംഭനായ ഡംഭസ്വകംഭിനീശതനയാ മതിമതനുതെതി ഭാവഃ സൎഗ്ഗെ സ്മിന്വംശസ്ഥം വൃത്തം ജതൌതുവംശസ്ഥമുദീരിതം ജരാവിതിലക്ഷണാൽ അ ലങ്കാരശ്ചാൎത്ഥാന്തരന്യാസഃ ൧

അധിജ്യകൊദണ്ഡമനീകരക്ഷണെ
നിയുജ്യ സാ മന്ത്രിണമാവിശദ്രഥം ।
അജയ്യമവ്യക്തമെദഃപിതാ പുരാ
ജയദ്ധ്യയത്രാണവിധൌ യമാദിമം ॥ ൨

അധിജ്യെതി॥ സാ തടാതകെത്യൎത്ഥഃ അധിജ്യകൊദണ്ഡം അധിരൊപിതാ ജ്യാ മൌൎവ്വീ യസ്മിൻ തദധിജ്യം മൌൎവ്വീ ജ്യാ ശിഞ്ജിനീ ഗുണഇത്യമരഃ താദൃക്

കോദണ്ഡം ധാൎയ്യസ്യ തം മന്ത്രിണം സചിവം സുമതിമിത്യൎത്ഥഃ അനീകരക്ഷണെ സൈന്യപാലനെ നിയുജ്യ പ്രെരയിത്വാ രഥം സ്യന്ദനം അവിശൽ പ്രാവിക്ഷൽ ആരുരൊഹെത്യൎത്ഥഃ കീദൃശൊയം സചിവഇതിചെദാഹ അദഃ പിതെത്യെകം പദം അമുഷ്യാഃ പിതാ ജനകഃ മലയദ്ധ്വജഇതി യാവൽ പുരാ പൂൎവ്വമശ്വമെധവിധാനസമയഇതിയാവൽ യയുത്രാണവിധൌ യയൊരശ്വമെധീയഹയസ്യ ത്രാണവിധിഃ പാലനവിധാനം തസ്മിൻ യയുരശ്വൊശ്വമെധീയഇത്യമരഃ ആദിമം മുഖ്യം യംസുമതിമിത്യൎത്ഥഃ നിയുങ്ക്തെത്യുത്രാപ്യനുഷംഗഃ അജയ്യം ജെതുമശക്യമപി ജയ്യൊയശ്ശക്യതെ ജെതുമിത്യമരഃ അൎക്കമിന്ദ്രം അൎക്കൊൎക്കപൎണ്ണെ സ്ഫടികെ രവൌ താമ്രെ ദിവസ്പതാവിതിമെദിനീ അജയൽ ജിതവാൻ യമിതി പൂൎവ്വെണ സംബന്ധഃ പുരാ കില മലയദ്ധ്വജൊ യമെവാശ്വമെധീയഹയപാലനായാദിശ്യ സുമതിമജിതമപി ശതക്രതും ജിതവാൻ തദാനീം സൈന്യാവനായ നിയുജ്യ സ്വയമാരുരൊഹ ശതാംഗമംഗജാവനീപതെരിതി ഭാവഃ ൨

തദാ മഹാവീരസദൃക്ഷവിക്രമാ
സ്തദാശയജ്ഞാ ജഹൃഷുശ്ചമൂചരാഃ।
മഹെന്ദ്രമപ്യാഹനികം യയൊഃ പുനഃ
പ്രഹൎത്തുകാമാ ഇവ ശസ്ത്രപാണയഃ॥ ൩

തദെതി। മഹാവീരസദൃക്ഷവിക്രമാഃ മഹാവീരെണ സിംഹെന സദൃക്ഷസ്സമാനഃ സദൃക്ഷസ്സദൃശസ്സദൃഗിത്യമരഃ വിക്രമൊ ബലം യെഷാന്തെ തഥാ ചമൂചരാഃ ചമൂം ചരന്തീതി ചമൂചരാഃ സെനാസമവെതജനാഇത്യൎത്ഥഃ തദാശയജ്ഞാസ്തസ്യാസ്തടാതകായാ ആശയമഭിപ്രായം ജാനന്തീതി തഥാഭൂതാസ്സന്തഃ ജഹൃഷുന്നന്ദുഃ തത്ര ഹെതുരുൽപ്രെക്ഷ്യതെ യയൊരശ്വമെധീയാശ്വസ്യ യയുരശ്വൊശ്വമെധീയഇത്യമരഃ ആഹനികം അപഹൎത്താരം ഭവെദാഹനികശ്ചൊരഇതിമെദിനീ മഹെന്ദ്രമപി വൃത്രഹന്താരമപി തം പുനഃ പ്രഹൎത്തുകാമ ഇവ പ്രഹൎത്തും താഡയിതും കാമൊഭിലാഷൊയെഷാന്തഥാഭൂതാ ഇവെത്യുൽപ്രെക്ഷാ ശസ്ത്രം പാണൌ യെഷാം തഥാഭൂതാ ഇതി യൊധവിശെഷണം തഥാച പൂൎവ്വമെവാദ്ധ്വരഗന്ധവ്ചൊരകസ്യ പാകരിപൊസ്സന്താഡനെ പുനരപി സകാമാ ഇവ ധൃതായുധാഃ പദാതയഃ സ്വാശയാനുരൂപമാലക്ഷ്യാഭിനിവെശമമുഷ്യാഃ പ്രമൊദമൊസന്നിതി ഭാവഃ ൩

പ്രസൂതവൃന്ദാരകവൃന്ദചൊദിതാ
ബഭൌ തരാം സ്യന്ദനപംക്തിരദ്ധ്വനി।
തദാനുകൂലാനിലലൊലകെതനാ
വലംബിഫാലൈരിവ കാലയന്ത്യരിൻ॥ ൪

പ്രസൂതെതി॥ തദാ പ്രസൂതവൃന്ദാരകവൃന്ദചൊദിതാ പ്രസൂതാസ്സാരഥയഃ പ്രസൂതം കുസുമെ ക്ലീബെ ത്രിഷു സഞ്ജാതസൂതയൊരിതിമെദിനീ തെഷാം

ബൃന്ദാരകാ ശ്രേഷ്ഠാഃ ബൃന്ദാരകൌ രൂപിമുഖ്യാവിത്യമരഃ തെഷാം ബൃന്ദെന സ മൂഹെന ചൊദിതാ പ്രെരിതാ സ്യന്ദനപങ്ക്തിഃ രഥാംഗാവലിഃ അദ്ധ്വനി മാൎഗ്ഗെ അനുകൂലാനിലലൊലകെതനാവലംബിഫാലൈഃ അനുകൂലെന സ്വഗത്യ നുഗതെനാനിലെന വായുനാ ലൊലാനി ചഞ്ചലാനി ചലം ലൊലം ചലാചല മിത്യമരഃ കെതനെഷു കെതുഷു അവലംബീനി അവലംബിതാനി ഫാലാനി പ ടാഃ തൈഃ ഫാലഃ പുംസി മഹാദെവെ ത്രിഷു കാൎപ്പാസവാസസീതി മെദിനീ തൈരരീൻ ശത്രൂൻ കാലയന്തീ അപസാരയന്തീവ ബഭൌ തരാം അതിശയെ ന ബഭൌ രരാജ തഥാച സാരഥിസഞ്ചൊദിതാ രഥാംഗരാജിരനുകൂലവാത സഞ്ചലിതകെതനാംശുകൈരാജിതലാൽ സപത്നാനപദ്രാവയന്തീവ ബഭാവിതി ഭാവഃ ഉൽപ്രെക്ഷാ ൮

കടാന്തരൊദ്വാന്തമദാംബുവിപ്രുഷാം
ഘടാ വിരെജെ കരിണാം ധരാഭൃതഃ।
തടാന്തരെ തസ്യ തദാ ശുചിച്യുതാ
വടന്ത്യനന്തെംബുമുചാമിവാവലിഃ॥ ൯

കടാന്തരെതി। കടാന്തരൊദ്വാന്തമദാംബുവിപ്രുഷാം കടയൊൎഗ്ഗണ്ഡയൊഃ ഗണ്ഡഃ കടഇത്യമരഃ അന്തരാന്മദ്ധ്യാദുദ്വാന്താനാന്നിൎഗ്ഗതാനാം മദാംബൂനാം മദജലാനാം വിപ്രുഷഃ ബിന്ദവഃ യെഷാന്തെഷാം പൃഷന്തിബിന്ദുപൃഷതൌ പുമാംസൌ വിപ്രുഷഃ സ്ത്രിയ ഇത്യമരഃ കരിണാം ഗജാനാം ഘടാ സമൂഹഃ ഘടാ സ്യാൽ കരിബൃന്ദെപീത്യനെന ഘടാശബ്ദസ്യ കരിബൃന്ദാൎത്ഥകത്വെപി കരികളഭാദിപ്രയൊഗവൽ ബൃന്ദമാത്രാൎത്ഥത്വമവഗന്തവ്യം തസ്യ പ്രസിദ്ധ സ്യ ധരാഭൃതഃ പൎവ്വതസ്യ സുമെരൊരിതി യാവൽ തടാന്തരെ തടസ്യ കാ നനസ്യാന്തരെ മദ്ധ്യെ തടൊ നികുഞ്ജ കാന്താര ഇതി മെദിനീ ശുചിച്യുതൌ ശുചെരാഷാഢമാസസ്യച്യുതൌ ഗമനകാലെ വൎഷകാല ഇതി യാവൽ ശുചി സ്ത്വയം ആഷാഢ ഇത്യമരഃ അനന്തെംബരെ അനന്തം സുരവൎത്മ ഖമിത്യമരഃ അടന്തി സഞ്ചരന്തി അംബുമുചാം മെഘാനാമാവലിഃ പങ്ക്തിരിവ വിരെജെ ശുശുഭെ യഥാ വൎഷാസമ്പ്രംബരതലെംബുദാവലിരടതി വിലസതി തഥാ ഗണ്ഡ നിൎഗ്ഗളന്മദജലബിന്ദൂനാം മദാവളാനാമാളിരാലീഢഗഗനസ്യ കനകഗിരെഃ കാ ന്താരെ രരാജെതി ഭാവഃ ൯

പ്രയാഗവൈശ്വാനരഭൂവലാളിതാ
പ്രയാഗപങ്ക്തിഃ പ്രബഭൌ ധരാങ്കണെ।
പ്രയാഗയൊഗ്യാം സ്വഗിവെക്ഷിതും പുരാ
പ്രയാഗനീതം കുതുകിന്യതിത്വരാ॥ ൰

പ്രയാഗെതി। പ്രയാഗവൈശ്വാനരഭൂവലാളിതാ പ്രയാഗവൈശ്വാന രൊ മഖാഗ്നിഃ പ്രയാഗസ്തീൎത്ഥഭെദെ സ്യാദ്യജ്ഞെ ശക്രമഖെ ഹയ ഇതി മെദി

നീ തസ്മാൽ ഭവതീതി ഭൃഃ തയാ ഉപലാളിതാ സന്തൊഷിതാ പ്രയാഗപങ്ക്തിഃ പ്രയാഗാനാമശ്വാനാം പങ്ക്തിരാവലിഃ ധരാങ്കണെ ധരസ്യ പർവ്വതസ്യാങ്കണെ അജ്ജിരെ ...

പ്രയാഗയൊഗ്യം പ്രയാഗസ്യാശ്വമെധാദ്ധ്വര
സ്ഥം ബന്ധുസപസ്ലജനാ ഇത്യമരഃ ഹരം ക്ഷിതുമവ
ത്തുകവതി അതഏവാതിതപരാത്വെഗവതീ പ്ര
സ്യാഖണ്ഡലനീതമശ്വമെധസൈന്ധവം ദ്രഷ്ടുമിവാ
ിജവാ രരാജെതി ഭാവഃ ഉൽപ്രെക്ഷാലങ്കാരഃ ന്ന

രാംഗതുരംഗപത്തയൊ
സംഗദ്വഗിംഗവീക്ഷണാൽ।
പാംഗസുരാംഗയെഭവൻ
ാംഗവിഹംഗസതപരാഃ ॥ ൬

ാരംഗതുരംഗപത്തയഃ ശതാംഗാ രഥാഃ സാരം
രിണെ ചാതകെപി മതംഗജ ഇതിമെദിനീ തു
തയശ്ച നൃപാംഗജാസംഗദ്വഗിംഗവീക്ഷണാൽ
ഃ തസ്യാ അസംഗമനിർഗ്ഗളം ദ്വശൊർന്നെത്രയൊഃ
തഇതി മെദിനീ വീക്ഷണമവലൊകനം തസ്മാ
ാസുരാംഗയെ ദിശാഃ കാഷ്ഠാ ഏവാംഗനാ യൊ
ാഃ അപാംഗസ്ലംഗഹീനെ സ്യാൽ നെത്രാന്തെ
ിലകാ ഇവാലങ്കാരഭൂതാഃ യെ സുരാസ്സുരനാഥാഃ
തെഷാം യഃ നിയമനം യൊ നാ വായൌ റിയ
പാലജയ ഇത്യത്ഥഃ പതംഗപാനംഗവിഹംഗ
ഃ അനംഗം മനഃ അനംഗൊ മദനെ നംഗമാകാ
ിഹംഗൌ വായുബാണൌ വിഹംഗൌ വായുവി
പരാ വെഗവന്തൊഭവൻ ബഭ്രുവുഃ തഥാച രഥ
ിസുതാത്തുതാവലൊകനെനാനവലംബെവ്യംബെ
യമാനദിക്പാലനിയമനായ ഗരുഡമാനസഗന്ധ
ന്തൊ ബഭ്രുവുരിതി ഭാവഃ ൭

ഥ സാധനെന സാ
വിയത്സപരാസദൽ
ിസാഗരം സതീ
സുഖാത്മകം യഥാ ॥ ൮

ന്തരം സാ തടാതകെത്യത്ഥഃ ചതുർവ്വിധെന രഥാ
പ്രകാരാഃ യസ്യ തെന സാധനെന സൈന്യെന

ണെന്ദ്രെണ നീതം അപഹൃതം
സ്യ യൊഗ്യമത്ഥം സപം സപ
ലൊകിതുമിവ കുതുകിനീ കെ
ബഭൌ രരാജ അശ്വാവലിര
തികൌതുകവതി അതഏവാതി

ശതാംഗസാ
നൃപാംഗജാ
ദിശാംഗനാ
പതംഗപാ

ശതാംഗെതി। ശതാംഗ
ഗാ ഗജാഃ സാരംഗഃ പുംസി
രംഗാസ്തുരഗാഃ പത്തയഃ പദ
നൃപാംഗജാ തടാതകെത്യത്ഥ
ഇംഗമത്തുതം ഇംഗഃ സ്യാദത്ഭു
ദ്ധെതൊഃ ദിശാംഗനാപാംഗ
ഷിതഃ താസാമപാംഗാസ്തിലക
തിലകെപിചെതി മെദിനീ തി
തെഷാമംഗാനി രാജ്യാദീനി
മന ഇതിമെദിനീ തസ്മിൻ ദിക
സതപരാഃ പതംഗപൊ ഗരുഡ
ശമനസൊരപീതി മെദിനീ വി
ശിഖാവിത്യമരഃ ത ഇവ സത
ഗജതുരഗപദാതയൊ നരപതി
രതലെ ദിങ്മഹിളാതിലകായ
വഹബാണാ ഇവാതിവെഗവ

ചതുർവ്വിധെനാവ്യ
സമന്വിതാതീത്യ
സുദുസ്തരം സംസൃത
തപസ്വിനീ ബ്രഹ്മ

ചതുർവ്വിധെനെതി। അഥാന
ദിഭെദെന ചത്വാരൊ വിധാഃ

സമന്വിതാ യുക്താ സതീ വിയൽ അംബരപഥമതീത്യാതിക്രമ്യ സ്വഃ സ്വർഗ്ഗം ചതുർവ്വിധേന സാധനേന സാധനാനി ച നിത്യാനിത്യവസ്തുവിവേകഃ ഇഹാമുത്ര ച ഫലഭോഗവിരാഗഃ ശമാദിഷട്കം മുമുക്ഷുതാചേതി തേന സമന്വിതാ തപസ്വിനീ തപഃ കർമ്മാണാ സതീ പതിവ്രതാ സുദുസ്തരം ശോഭനൈസ്സൌന്ദര്യാദിഭിരപി ദുസ്തരം ദുഃഖേനാപി തർത്തുമശക്യം സംസൃതിസാഗരം സംസൃതിസ്സംസാരഃ സാഗരസ്തദ്വാപാരത്വാദിസാമ്യാൽ തം അതീത്യാതിക്രമ്യ സുഖാത്മകം സുഖമാനന്ദ ഏവാത്മാ സ്വരൂപം യസ്യതൽ "ആനന്ദം ബ്രഹ്മേതി" ശ്രുതേഃ ബ്രഹ്മ സച്ചിദാനന്ദലക്ഷണം യഥാശബ്ദ ഇവാർത്ഥകഃ ബ്രഹ്മേവേത്യർത്ഥഃ സമാസദൽ ആസസാദ യഥാ വാ സാധനചതുഷ്ടയസമ്പന്നാ തപസ്വിനീ സതീ സാഗരമിവാപാരം സംസാരമുല്ലംഘ്യ ബ്രഹ്മസ്വരൂപമാപ്നോതി തഥേയമപി രഥഗജതുരഗപദാതിസൈന്യസമന്വിതാ ഗഗനപഥമതിക്രമ്യ ത്രിവിഷ്ടപമാസസാദേതി ഭാവഃ ഉപമാ ൮൨

> സുരാസുരവ്രാതനമസ്കൃതസ്യ യ
> ച്ഛതക്രതോർദ്ധാമ സമഗ്രസമ്പദഃ ।
> നികേതനം സർവ്വസുപർവ്വണാമിദം
> ഖനിർമ്മണീനാമനണീയസാമപി ॥ ൮൩

സുരാസുരേതി। അഥ ത്രിവിഷ്ടപം സ്തൌതി സുരാസുരവ്രാതനമസ്കൃതസ്യ സുരാണാം ദേവാനാം അസുരാണാം ദൈത്യാനാം ച വ്രാതേന സമൂഹേന നമസ്കൃതസ്യ വന്ദിതസ്യ സമഗ്രസമ്പദഃ സമഗ്രാ പൂർണ്ണാ സമ്പൽ ശ്രീര്യസ്യ ശതക്രതോരിന്ദ്രസ്യ യദ്ധാമ ഗൃഹം കർത്തൃ സർവ്വസുപർവ്വണാം നിഖിലദേവാനാമപി നികേതനം ഗൃഹഭൂതം അനണീയസാമതിശ്രേഷ്ഠാനാം മണീനാം ചിന്താമണ്യാദിരത്നാനാം ഖനിഃ ആകരശ്ച വാസഭൂമിരിതി യാവൽ ഖനിസ്ത്രിയാമാകരസ്സ്യാദിത്യമരഃ തദ്ധാമ ആസദദിതി പൂർവ്വേണാന്വയഃ യദിന്ദ്രസ്യ നിഖിലനിലിമ്പാനാമപി നികേതനം ചിന്താമണ്യാദിരത്നാനാമപി ആകരസ്തൽ സമാസദദിതി ഭാവഃ ൮൩

> മഹീരുഹത്വേപി ന തേന്ദരാത്മനാ
> മധോ മഹീദേവവരൌ ന യേധികം ।
> വദാന്യഭാവേന ദധീചിഭാസ്കരീ
> വൃതിദ്രുമാ യത്ര വനസ്യ കല്പകാഃ ॥ ൮൪

മഹീതി। യത്ര സ്വർഗ്ഗേ യേ കല്പാദിവൃക്ഷാഃ ആത്മനാം സ്വേഷാം മഹീരുഹത്വേ ഭൂരുഹത്വേ സത്യപി മഹീദേവവരൌ മഹീദേവാനാം ഭൂസുരാണാം ഭൂപതീനാഞ്ച ദേവൌ മേഘേ സുരേ രാജ്ഞി നാമ്നി സ്യാദിതി യേപിചേതി മേദിനീ വരൌ ശ്രേഷ്ഠൌ ദധീചിഭാസ്കരീ ദധീചിർന്നാമ കശ്ചന്മുനിഃ ഭാസ്കരിഃ ഭാസ്കരസ്യാപത്യം പുമാൻ കർണ്ണ ഇത്യർത്ഥഃ തൌ വദാന്യഭാവേന ദാതൃത്വേന

അഥഃ അധഃപ്രദേശേ തിരസ്കാരവിഷയേ നതേനേ ന്ന ചക്രേണേത്യൎത്ഥഃ ത ഇത്യദ്ധ്യാഹാൎയ്യം തേ കല്പകാഃ മന്ദാരാദിവൃക്ഷാഃ വനസ്യ നന്ദനസ്യ വൃതിദ്രുമാഃ വൃതികരാ ദ്രുമാ വൃതിദ്രുമാ ഗുപ്തിവൃക്ഷാ ആവരണകരവൃക്ഷാ വാ വൃതിരാവര ണേ ഗുപ്താവിത്യമരഃ തദാസദദിതി പൂൎവ്വേണാന്വയഃ തഥാച വൃത്രാസുരവിത്രാ സിതസുത്രാമാദിസത്രാശനൈഃ സ്വകീയമപി പ്രാണനമഗണയൻ ദധീചിൎവ്വീ ണാദണ്ഡം ദത്തവാൻ ചണ്ഡഭാനുനന്ദനോപി വിദിതതത്വ ഏവാഖണ്ഡലായ ഖണ്ഡയൻ കവചകുണ്ഡലേ വിതതാര തദധഃകാരിണോ മന്ദാരാദിതരവോ യത്ര ഗുപ്തിവൃക്ഷാഃ കൃതാ ഇതി ഭാവഃ ൧൦

വഹത്യതിസ്വച്ഛസുഗന്ധിശീതളാ
ഘനാധികസ്വാദുജലാ സരിദ്വരാ ।
തമാലജംബീലരസാലമാതുലാ
ദ്യനേകകൂലോത്ഥിതസാലശോഭിതാ ॥ ൧൧

വഹതീതി॥ യത്ര യസ്മിൻ സ്വൎഗ്ഗേ അതിസ്വച്ഛം സുനിൎമ്മലം സുഗന്ധി പ രിമളയുതം ശീതളം ശീതം അഘനം ലഘു അധികസ്വാദു അതിമധുരഞ്ച ജലം യസ്സ്യാസ്സാ സരിദ്വരാ നദീശ്രേഷ്ഠാ ഗംഗേത്യൎത്ഥഃ വഹതി പ്രവഹതി തമാ ലേതി ഗംഗാവിശേഷണം തമാലാഃ തിലകവൃക്ഷാഃ തമാലസ്തിലകഃ ഇത്യമരഃ ജംബീലാ നാരംഗവൃക്ഷാഃ ജംബജംബീരജംഭളാ ഇത്യമരഃ രസാലസ്സഹകാര തരുഃ രസാലസ്സഹകാര ഇത്യമരഃ മാതുലാ മാതുളുംഗകഃ മാതുലോ മദന ഇത്യ മരഃ ഏതേ ആദയോ മുഖ്യാ അനേകാ ബഹവഃ കൂലോത്ഥിതാസ്തീരോല്പന്നാ ശ്ച സാലാ വൃക്ഷാഃ കുജസ്സാല ഇത്യമരഃ തൈശ്ശോഭിതാ ഉജ്വലേത്യൎത്ഥഃ തദാ സദദിതി പൂൎവ്വേണാന്വയഃ തഥാ ചാതിവിമലപരിമളമിളിതലഘുമധുരനീരാ കൂലോത്ഥിതതമാലാദിസാലവിലസിതാ മന്ദാകിനീ ച പ്രവഹതീതി ഭാവഃ ൧൧

അധീതവേദാ വിദധത്യനേകശോ
ധ്വരാനുദാരാൻ യദവാപ്തയേ ദ്വിജാഃ ।
ന ദുസ്സഹാ ക്ഷുന്നച തൃട് ന വ്യഥാ
ന യത്ര ഭീൎന്നാപി ച രുക്കദാചന ൧൨

അധീതേതി॥ അധീതവേദാഃ അധീതാഃ അഭ്യസ്താഃ വേദാ നിഗമാ യൈ സ്തേ ദ്വിജാഃ ബ്രാഹ്മണാഃ യദവാപ്തയേ യസ്യ സ്വൎഗ്ഗസ്യാവാപ്തയേ പ്രാപ്തയേ ഉദാരാൻ ശ്രേഷ്ഠാൻ അദ്ധ്വരാൻ യാഗാൻ അനേകശോ ബഹുധാ വിദധാതി കു ൎവ്വന്തി യത്ര സ്വൎഗ്ഗ ഇത്യൎത്ഥഃ ദുസ്സഹാ ദുഃഖേനാപ്യസഹ്യാ ക്ഷുൽ ക്ഷുൽബാധാ ന നാസ്തി തൃട് പിപാസാ ച ന വ്യഥാ വ്യസനം ന ഭീഃ ഭയഞ്ച ന കദാചന കദാ ചിദപി രുക് രോഗശ്ച ന നാസ്തി തമിതി പൂൎവ്വേണാന്വയഃ ക്ഷുൽബാധാദിര ഹിതത്വാദേവ യദവാപ്തയേ ദ്വിജാ മഖാനാചരന്തീതി ഭാവഃ ൧൨

ഗതാഗതാഭ്യാമലമാതനൊതി ഗൌ
സ്സദാഞ്ചിതാഭ്യാമപി യത്ര കാമധുക് ।
സൃതിം സ്രുതപ്രസ്നവസമ്പദാപ്ലുതാം
സപീവരാപീനഭരാൽ സകൌതുകം ॥ ൩൬

ഗതാഗതാഭ്യാമിതി। യത്ര സ്വർഗ്ഗെ കാമധുക് കാമധെനുരിതി പ്രസിദ്ധാ ഗൌഃ പശുരപി സപീവരാപീനഭരാൽ സസ്യാത്മീയസ്യ പീവരസ്യ ബൃഹത ആപീനസ്യ ഊധസൊ ഭരാൽ ഭാരാധിക്യാൽ സദാ സൎവ്വദാ അഞ്ചിതാഭ്യാം മനൊഹരാഭ്യാം അലസാഭ്യാമിതി യാവൽ ഗതാഗതാഭ്യാം ഗമനാഗമനാഭ്യാം സ്രുതപ്രസ്നവസമ്പദാപ്ലുതാം സ്രുതയാ സ്വാധസൊ ഗളന്ത്യാ പ്രസ്നവസമ്പദാ പ്രസ്നവസ്യ പയഃപ്രവാഹസ്യ പ്രസ്നവഃ സ്യാൽ പയസ്രുതാവിത്യമരഃ സമ്പദാ സമൃദ്ധ്യാ ആപ്ലുതാമാൎദ്രാം സൃതിം സ്വൎഗ്ഗസരണിം പദവീ സൃതിരിത്യമരഃ സകൌതുകം സകുതൂഹലം യഥാ തഥാ അലംനാതനൊതീതി ന കിന്തു അലഞ്ചകാരെ വെത്യൎത്ഥഃ കാമധെനുരപി സ്വാധസൊതിഗൌരവാൽ മന്ദാഭ്യാം ഗമനാഗമനാഭ്യാം സ്വാധൊനിൎഗ്ഗളൽപയഃപ്രവാഹെണാൎദ്രാം സ്വൎഗ്ഗസരണിമലഞ്ചകാരെതി ഭാവഃ ൩൬

ഉപെയുഷീം കൂലമസെവതാംബികാം
കനീയസീമപ്യമരൌകസാം നദീ ।
കുശൈൎവ്വിധായാസനമൎഘ്യമാദരാ
ദഥൊഭയൈഃ പാദ്യമഘൌഘനാശിനീ ॥ ൩൭

ഉപെയുഷീമിതി। അഥാനന്തരം അമരൌകസാം അമരാ അമരാവതീ ഓകൊ ധിഷ്ണ്യം യെഷാന്തെഷാം ദെവാനാമിത്യൎത്ഥഃ അമരസ്ത്രിദശെപ്യസ്ഥിസംഹാരെ കലിശെദ്രുമെ സ്വ ഗുഡൂച്യമരാവത്യൊസ്ഥൂണാ ദൂൎവ്വാ ജരായുഷു ഇത്യമരഃ നദീ ഗംഗെതി യാവൽ കൂലന്തീരം കൂലന്തീരം തടം കച്ഛമിതി ഹലായുധഃ ഉപെയുഷീം പ്രാപ്താം അംബികാം തടാതകാമിതി യാവൽ അംബികാ നൃപകന്യൊമാ ഇതി ശബ്ദാൎണ്ണവെ കനീയസീം അല്പാമനുജാമതിയുവതീമപി കനീയാനതിയൂനി സ്യാദല്പെ ല്പാനുജയൊസ്ത്രിഷ്വിതി മെദിനീ ഉഭയൈഃ ദ്വിവിധൈഃ കുശൈഃ ദൎഭ്ഭൈൎജ്ജലൈശ്ച നാ ദൎഭെ സ്ത്രീകുശം ജലമിതി മെദിനീ ആസനം പാദ്യം പാദപ്രക്ഷാളനൊപയൊഗ്യം ജലഞ്ച ആദരാൽ സാദരം അൎഘ്യം പൂജാം വിധായ കൃത്വാസെവതാഭജത അഘൌഘനാശിനീ പാപസഞ്ചയനാശിനീതി ഗംഗാവിശെഷണം തഥാചാഘൌഘവിധ്വംസിനീ ത്രിദശതടിന്യപി യുവതിരൂപെണാഗതാമംബാമുപെത്യ യഥാവിധി പൂജാം വിധായാസെവതെതി ഭാവഃ അത്രാല്പാമഘൌഘനാശിനീതി അനുജാമസെവതെത്യനെന വിരൊധാഭാസൊലങ്കാരഃ ൩൭

സ്ഫുടാരവിന്ദാഗ്രപുടാന്തരസ്രവ
ന്മധുച്ഛടാസാന്ദ്രതമേന സാദരം।
വിയത്തടിന്യൂൎമ്മിനിഭേന സേവിതാ
തടാതകാപശ്യദഥാമരാവതീം॥ ൧൭

സ്ഫുടേതി। അഥാനന്തരം സ്ഫുടാരവിന്ദാഗ്രപുടാന്തരസ്രവന്മധുച്ഛടാസാന്ദ്രതമേന സ്ഫുടാനാം വികസിതാനാം അരവിന്ദാനാം പത്മാനാം അഗ്രം സമൂഹഃ അഗ്രം പുരസ്താദുപരി പരിമാണേ പലസ്യ ച ആലംബനേ സമൂഹേ ചെതി മേദിനീ തസ്യ പുടാന്തരാൽ പുടാകാരാന്തൎഭാഗാൽ സ്രവതഃ പ്രവഹതഃ മധുനൊ മകരന്ദസ്യ ഛടയാ സമൂഹേന ഛടാ തു പങ്ക്തിമംജൎയ്യൊരിതി മകുടഃ സാന്ദ്രതമേന അതിനിബിഡേന വിയത്തടിന്യൂൎമ്മിനിഭേന വിയത്തടിന്യാ ഗംഗായാ ഊൎമ്മിനിഭേന തരംഗവാതേന നിഭസ്തു കഥിതൊ വ്യാജേ പുല്ലിംഗസ്തു സമീരണേ ഇതി മേദിനീ സാദരം ആദരസഹിതം യഥാ തഥാ സെവിതാ സെവ്യമാനാ സതീ അമരാവതീമിന്ദ്രപുരീമപശ്യദ്ദദൎശ തഥാച ഉന്മീലദംബുജജാതമദ്ധ്യനിഃസൃതമകരന്ദസൌരഭസുഗന്ധിനാമരതരംഗിണീതരംഗശീതെന വാതേന സെവിതാ തടാതകാസുരപതിപുരമാലൊകയാമാസെതിഭാവഃ ൧൭

മഹാൎഘമാണിക്യനികായ്യജന്മനാ
മപി പ്രരൊഹൈൎമ്മഹസാമനാരതം।
ദിശത്യഹൎദ്ദീപദശാന്തമൊന്നതാം
മഹൌജസാം യാ വസതിൎവ്വിഡൌജസഃ॥ ൧൮

മഹാൎഘേതി। ബിഡൌജസ ഇന്ദ്രസ്യ ബിഡൌജാഃ പാകശാസന ഇത്യമരഃ യാ വസതിഃ വെശ്മ വസതിരാത്രിവെശ്മനൊരിത്യമരഃ മഹാൎഘമാണിക്യനികായ്യജന്മനാം മഹാനൎഘഃ മൂല്യം യെഷാം മൂല്യെ പൂജാവിധാവൎഘ ഇത്യമരഃ തെഭ്യഃ മാണിക്യനികായ്യെഭ്യഃ മാണിക്യഖചിതനിലയെഭ്യഃ നികായ്യനിലയാലയാ ഇത്യമരഃ ജന്മ ഉൽപത്തിഃ യെഷാന്തെഷാം മഹസാന്തെജസാം പ്രരൊഹൈരങ്കുരൈരനാരതം സൎവ്വദാ മഹൌജസാം മഹൽ ഓജൊ ദീപ്തിൎയ്യെഷാന്തഥാഭൂതാനാമപി തമൊന്മാഞ്ചന്ദ്രസൂൎയ്യവഹ്നീനാം ചന്ദ്രാഗ്ന്യൎക്കാസ്തുമൊന്മദ ഇത്യമരഃ അഹൎദ്ദീപദശാം അഹ്നി ദീപസ്യ പ്രദീപസ്യ ദശാം അവസ്ഥാം ദിശതി വിതരതി യഥാഹ ഭൊജഃ "മാണിക്യമന്ദിരമഹാഃ" മിതി തഥാ ച നിഖിലാ നിലയാ അപി ത്രൈലൊക്യദീപസ്യാപി ഭാസ്വതഃ ദിനമാത്രപ്രകാശകത്വാൽ നിശാനാഥസ്യാപി തദ്വൈപരീത്യാദ്ദീപകത്വാൽ വഹ്നെരപി പ്രകാശാഭാവാച്ച സൎവ്വദൊദ്ദ്യോതമാനൈൎമ്മണിഭിശ്ശൊഭന്ത ഇതി ഭാവഃ അതിശയൊക്തിരലങ്കാരഃ ൧൮

സുനീലതാമ്രാച്ഛശിലാംശുസഞ്ചയൈ
ൎദ്രുമപ്രവാളപ്രസവശ്രിയം ക്രമാൽ।

ഉപെയുഷൊ യദ്വാരണസ്യ സാലതാ
നനൂചിതൈവാതിതരാം മഹീയസഃ ॥ ൫൨

സുനീലെതി। സുനീലതാമ്രാച്ഛശിലാംശുസഞ്ചയൈഃ സുഷ്ഠു നീലാഃ ശ്യാമള വൎണ്ണാഃ താമ്രാഃ പീതവൎണ്ണാഃ അച്ഛാഃ ശുഭ്രവൎണ്ണാഃ തഥാവിധാശ്ച താശ്ശിലാസ്താസാം മരതകമാണിക്യവജ്രമണീനാം അംശവഃ കിരണാസ്തേഷാം സഞ്ചയൈസ്സമൂഹൈഃ ദളപ്രവാളപ്രസവശ്രിയം ദളാനി പത്രാണി പ്രവാളാനി പല്ലവാനി പ്രസവാനി പുഷ്പാണി തെഷാം ശ്രിയം ശൊഭാം ക്രമാൽ പശ്ചാദ്യെന ഉപെയുഷഃ പ്രാപ്തവതഃ മഹീയസൊതിമഹതഃ യദ്വാരണസ്യ യസ്യാ അമരാവത്യാ വരണസ്യ സാലസ്യ പ്രാകാരൊ വരണസ്സാല ഇത്യമരഃ സാലതാ പ്രാകാരത്വം വൃക്ഷത്വഞ്ച വൃക്ഷൊ മഹീരുഹസ്സാല ഇത്യമരഃ അതിതരാം അതിശയെന ഉചിതൈവ നനു യുക്തൈവ കില മരതകമാണിക്യവജ്രഖചിതസ്യ യത്സാലസ്യ ദളകിസലയകുസുമശൊഭാമാവഹതൊനൊകഹസ്യ സാമ്യത്വസംഭവെന സാല ഇതി നാമ്നസ്സമീചീനതാ സമ്പന്നെതി ഭാവഃ ൫൨

കരൊതി യദ്വാസപരായണൊ ജന
സ്തപാംസി ഘൊരാണി വസുന്ധരാതലെ।
വൃഷശ്ച യദ്ദ്വാരകവാടികായുഗ
പ്രപാടനായാലമലൌകികൊ മഹാൻ ॥ ൫൩

കരൊതീതി। ജനൊ മനുജഃ യദ്വാസപരായണഃ യസ്യാമമരാവത്യാം വാസഃ സ്ഥിതിരെവ പരമയനമാശ്രയൊ യസ്യ തഥാഭൂതസ്സൻ വസുന്ധരാതലെ ഭൂതലെ ഘൊരാണി ദുശ്ചരാണി തപാംസി നിയമാനി കരൊതി കുരുതെ മഹാനത്യന്തമൊത്തമഫലകത്വാൽ ശ്രെഷ്ഠഃ അലൌകികൊ വെദൊക്തൊ വൃഷൊ യാഗാദിധൎമ്മഃ യദ്ദ്വാരകവാടികായുഗപ്രപാടനായ യസ്യാ നഗൎയ്യാ ദ്വാരെ വിദ്ധ്യമാനസ്യ കവാടികയൊഃ കവാടയൊൎയ്യുഗസ്യ യുഗളസ്യ പ്രപാടനായ വിഘട്ടനായാലം സമൎത്ഥൊ ഭവതീതി യൊജ്യം 'സ്വൎഗ്ഗദ്വാരകവാടപാടനപടുൎദ്ധൎമ്മ' ഇതി ഭൎത്തൃഹരിഃ തഥാച നിഗമൊക്തയാഗാദിധൎമ്മാ ഏവ യൽകവാടവിഘട്ടനപടവഃ യത്ര നിവാസായായാസപൂൎവ്വകം തപഃ കുരുതെ മനുജ ഇതി ഭാവഃ ൫൩

വയൊഹൃതിൎന്നിഷ്കുടപാലികാനന
ദ്വിജാധിപാലൊകഗളജ്ജലൊൎമ്മിഭിഃ।
വിധൂപലാവാലതലെഷു സങ്കുലെ
ഷ്വനൊകഹാസെകഫലാ ന യത്ര വാ ॥ ൫൪

വയൊഹൃതിരിതി। യത്രാമരാവത്യാം നിഷ്കുടപാലികാനാം ഉദ്യാനപാലിനീനാം ആനനാനി മുഖാന്യെവ ദ്വിജാധിപാ ബഹവൊ ഹിമാംശവസ്തേഷാമാലൊകെന പ്രകാശെന ദൎശനെന വാ ആലൊകെ ദൎശനൊദ്യൊതാവിത്യമരഃ

ഗളതാം സ്രവതാം ജലാനാമൂർമ്മിഭിസ്തരംഗൈഃ സങ്കുലെഷു യുക്തെഷു വിധുപലാ വാലതലെഷു വിധുപലൈശ്ചന്ദ്രകാന്തശിലാഭിരാരചിതാലവാലദെശെഷു പയൊഹൃതിർജ്ജലാഹരണം അനൌകഹാസെകഫലാ അനൌകഹാനാം വൃക്ഷാണാം ആസെകസ്സെചനമെവ ഫലം പ്രയൊജനം യസ്യാസ്സാ തഥാ നൈവെതൃത്ഥഃ വെതൃവധാരണാത്മകം തഥാച ചന്ദ്രകാന്തമണിരചിതാലവാലതലതയാ രമണീയവനപാലികാനനെന്ദുകരസമ്പർക്കനിർഗ്ഗളൽബഹുളജലതയാ ച തൽകരൊത്തംഭിതസംഭൃതകുംഭാംഭസാം ദ്രുമാസെചനഫലകരാ നാഭൂദെവെതിഭാവഃ

സുരാസ്സുധാപാ അപി യദ്വിലാസിനി
മുഖാരവിന്ദാസവപാനലൊലുപാഃ।
ഭവന്തി തച്ഛീലവിശെഷവർണ്ണനാ
വിധൌ കവെഃ കസ്യ വചഃ പ്രഗല്ഭതെ ॥ ൨൦

സുരാ ഇതി। സുരാ ദെവാസ്സുധാപാ അമൃതപാ അപി യസ്യാമമരാവത്യാം വിദ്യമാനാനാം വിലാസിനീനാം സുന്ദരീണാം മുഖാനാമെവാരവിന്ദാനാം പത്മാനാം ആസവസ്യ മധുനഃ പാനെ ലൊലുപാസ്സസ്പൃഹാ ഭവന്തി തച്ഛീലവിശെഷവർണ്ണനാവിധൌ തസ്യാ അമരാവത്യാ ശ്ശീലം സൌന്ദര്യ്യം തസ്യ വിശെഷ ഉൽകർഷസ്തസ്യ വർണ്ണനാവിധൌ സ്തുതിവിധാനെ കസ്യ കവെഃ കസ്യപണ്ഡിതസ്യ വചഃ വാക് പ്രഗൽഭതെ നിപുണാ ഭവതി ന കസ്യാപീത്യൎത്ഥഃ യത്ര സുന്ദരീണാം അമൃതാദതിമധുരം അധരാമൃതമാസ്വാദയന്തി സുധാശനാഃ തസ്യാ വർണ്ണനായാം പണ്ഡിതസ്യ കസ്യ വാ വാണീ പ്രവീണെതി ഭാവഃ ൨൦

നിരീക്ഷ്യ താമീക്ഷണശർമ്മദായിനീം
സതക്ഷകാദ്ധ്യക്ഷകലാതികൌശലാം।
അവിക്ഷദാരക്ഷകസംവൃതാമിയം
മുദം ക്ഷണം പക്ഷചരാന്വവായഭൂഃ ॥ ൨൧

നിരീക്ഷ്യേതി। പക്ഷചരാന്വവായഭൂഃ പക്ഷചരസ്യ ചന്ദ്രസ്യ അഥ പക്ഷചരശ്ചന്ദ്ര ഇതി മെദിനീ അന്വവായാദ്വംശാൽ വംശൊന്വവായ ഇത്യമരഃ ഭവതീതിഭൂഃ ഇയന്നടാതകെത്യൎത്ഥഃ സതക്ഷകാദ്ധ്യക്ഷകലാതികൌശലാം തക്ഷകാനാം വൎദ്ധകിനാമധിപസ്യ വിശ്വകർമ്മണ ഇതി യാവൽ കലായാ വിദ്യായാ വിദ്യാചാതുൎയ്യയൊഃ കലെതി ഹെമചന്ദ്രഃ അതികൌശലെന നൈപുണ്യെന സഹിതാം ആരക്ഷകസംവൃതാം രക്ഷകജനാവൃതാം ഈക്ഷണശർമ്മദായിനീം ഈക്ഷണയൊന്നയനയൊശ്ശർമ്മ സുഖം ദാതും ശീലമസ്യാ ഇതി തഥാഭൂതാന്താമമരാവതീമിത്യൎത്ഥഃ വിലൊക്യ ദൃഷ്ട്വാ ക്ഷണമല്പകാലം മുദം തൊഷമവിക്ഷൽ പ്രാപ വിദ്യാമവിക്ഷൽ ഗുരൊരിതി വൽ നയനാനന്ദകാരിണീമപ്യമരാവതീമാലൊക്യ യദി കലഹൊ ഭവെദഹിഹന്താ സഹൈനാമെവ വിധ്വംസയിഷ്യാമീതി ശങ്കയാ കിഞ്ചൽകാലമാപ്താതൊഷമെഷെതി ഭാവഃ ൨൧

നരാഃ സ്വരാസാദ്യ സുപർവ്വണാം പുരം
നിരീക്ഷമാണാ മണിതോരണോജ്ജ്വലാം ।
ന തേരുരാശ്ചര്യ്യതരംഗിണീപതിം
വിതീർണ്ണവിസ്തീർണ്ണവിഹായസോപ്യഹോ ॥ ൨൭

നരാ ഇതി॥ നരാസ്സേനാസമവേതമനുജാഃ സ്വഃ സ്വർഗ്ഗമാസാദ്യ മണിതോരണോജ്ജ്വലാം മണിഖചിതൈസ്തോരണൈർബ്ബഹിർദ്വാരൈരുജ്ജ്വലാം ശോഭിതാം സുപർവ്വണാം ദേവാനാം പുരമിതി രേഹാന്തം ഉപധിസ്യാ നഗരീം നിരീക്ഷമാണാസ്സമീക്ഷമാണാസ്സന്തഃ വിതീർണ്ണവിസ്തീർണ്ണവിഹായസഃ വിതീർണ്ണം വിലംഘിതം വിസ്തീർണ്ണം വിസ്തൃതം വിഹായഃ ആകാശം യൈസ്സുധാശ്രുതാവപി ആശ്ചര്യ്യതരംഗിണീപതിം ആശ്ചര്യ്യമദ്ഭുതമേവ തരംഗിണീപതിസ്സമുദ്രഃ തം ന തേരുഃ ന ലംഘയാമാസുരഹോ ആശ്ചര്യ്യം വിലംഘിതവിപുലഗഗനതലാ അപി മണിഖചിതതോരണശോഭിതാം നിർജ്ജരപുരീമവലോക്യാശ്ചര്യ്യതരംഗിണീനാഥപാരം ന പ്രാപുരിദമേവാശ്ചര്യ്യമിതി ഭാവഃ ൨൭

ന മന്ദവോതീന്ദ്രിയദർശിനഃ പരം
തദാഭവൻ സിന്ധുരസൈന്ധവാ അപി ।
നിതാന്തമാര്യ്യാശ്രയണം തനീയസാം
തനോതി പുംസാമപി സമ്പദം നനു ॥ ൨൮

നേതി। തദാ തദാ നീം മന്ദവോ മനുജാഃ പരം കേവലം മനുഃ പുംസ്യപരാധേപി മനുഷ്യേപി പ്രജാപതാവിതി മേദിനി അതീന്ദ്രിയദർശിനഃ അതീന്ദ്രിയമപ്രത്യക്ഷം ദർശിനഃ ദ്രഷ്ടും ശീലവന്തോ നാഭവൻ നബഭൂവുഃ കിന്തു സിന്ധുരസൈന്ധവാഃ സിന്ധുരാ ഗജാഃ മഹാമൃഗശ്ശുണ്ഡാകർണ്ണസ്സിന്ധുരസ്സാമജഃ കരീതി വൈജയന്തീ സൈന്ധവാസ്തുരഗാ അപി ഹയസൈന്ധവസപ്തയഇത്യമരഃ അതീന്ദ്രിയദർശിനഃ അപ്രത്യക്ഷാമരാവതീദ്രഷ്ടാരഃ അഭവൻ ആര്യ്യാശ്രയണം ആര്യ്യാനാം പൂജ്യാനാം ആര്യ്യായാഃ പാർവ്വത്യാശ്ചേതി ശ്ലിഷ്ടോർത്ഥഃ ആര്യ്യോമായാം സ്ത്രിയാം പൂജ്യേനേതി സാരസ്വതേ ആശ്രയണമാശ്രയഃ കർത്താ തനീയസാമല്പാനാമപിശബ്ദസ്യാനുഷംഗഃ പുംസാം ജനാനാം നിതാന്തമധികം സമ്പദം ശ്രിയന്തനോതി കരുതേ നന്വിതി വിതർക്കേ തനോത്യേവേത്യർത്ഥഃ തഥാ ചാപ്രത്യക്ഷസ്യ സഹസ്രാക്ഷപത്തനസ്യ തത്രത്യാദിവ്യവസ്തൂനാം വാ വിലോകനേ മനുജാഃ പരം പ്രവീണാ ന കിന്തു ഗിരിജാസമാശ്രയതൈവ വാജിനോ ഗജാശ്ച നൈപുണ്യമാപുരിതി ഭാവഃ അർത്ഥാന്തരന്യാസഃ ൨൮

തതശ്ശുനാസീരമുപേത്യ നിർജ്ജരാ
നിവേദയാമാസുരമാനവിക്രമം ।

അനീകിനീം ശൈവലിനീസമീപഗാം
കനീയസീന്താന്നൃപകന്യകാമപി ॥ ൮൪

തതഇതി। തതൊനന്തരം നിൎജ്ജരാ ദെവാഃ അമാനവിക്രമം ന വിദ്യതെ മാനം പ്രമാണം യസ്യ സൊമാനഃ അതുല ഇതി യാവൽ വിക്രമൊ ബലം യസ്യ തം ശുനാസീരമിന്ദ്രമുപെത്യ ഉപാഗമ്യ ശൈവലിനീസമീപഗാം ശൈവലിന്യാ മന്ദാകിനീനദ്യാസ്സമീപം ഗച്ഛതീതി തഥാഭൂതാം അനീകിനീം സെനാം കനീയസീമതിയുവതിം അനുജാമിതി ഗുഡൊഥഃ കനീയാനതിയൂനി സ്യാദത്യ ല്പാനുജയൊസ്ത്രിഷ്വിതി മെദിനീ താം നൃപകന്യകാം നൃപസ്യ മലയദ്ധ്വജസ്യ കന്യകാം കുമാരീമപി നിവെദയാമാസുഃ വിജ്ഞാപയാമാസുഃ സുരപതിമുപഗമ്യ നിൎജ്ജരാ സ്സ്വൎന്നദീതീരവൎത്തിനീം സെനാം രമണീയരൂപാം യുവതീം രാജസുതാഞ്ച വ്യജിജ്ഞപന്നിതി ഭാവഃ ൮൪

അധിഷ്ഠിതാമന്ദതലഃ പുലൊമജാ
തിലൊത്തമാഭ്യാം സഹ ലെഖരാഡപി।
നിശമ്യ സാടൊപമുപാഗതാമദ
ഭ്രമൂം തടിന്യാസ്തടമാകുലൊഭവൽ॥ ൮൫

അധീതി। പുലൊമജാതിലൊത്തമാഭ്യാം പുലൊമജാ പൌലൊമീ തിലൊത്തമാസ്സുരസ്ത്രീ അന്യതമാ താഭ്യാം സഹാധിഷ്ഠിതാമന്ദതലഃ അധിഷ്ഠിതമധിരൊപിതം ആമന്ദസ്യ പൎയ്യങ്കഭെദസ്യ തലമുപരിഭാഗൊ യെന സഃ ആമന്ദൊ വാസ്തു ഭെദെ സ്യാൽ ഖട്വാഭെദെപീതി മെദിനീ ലെഖരാട് ദെവാനാം രാജാപി സാടൊപം സഗൎവ്വം യഥാ തഥാ തടിന്യാ മന്ദാകിന്യാസ്തടം തീരമുപാഗതാം പ്രാപ്താം അദഭ്രമൂം അമുഷ്യാസ്സെനാന്നിശമ്യാകൎണ്യാകുലസ്സംഭ്രാന്തൊഭവൽ ബഭൂവ ഇന്ദ്രാണ്യാദിസുന്ദരീഭിസ്സഹ പൎയ്യങ്കനിവിഷ്ടസ്യ ത്രിവിഷ്ടപെശ്വരസ്യ നദീസമീപമാഗതാ രണായ സെനെതി ശ്രവണെന സംഭ്രമസ്സമഭൂദിതി ഭാവഃ ൮൫

സ വൈജയന്താഗ്രമഥാധിരുഹ്യ താം
വരൂഥിനീം വീക്ഷ്യ ജയന്തദൈശികഃ।
സഹസ്രതാമപ്യനിമെഷതാന്നിജാം
സഹസ്രകൃത്വഃ പ്രശശംസ ചക്ഷുഷാം ॥ ൮൬

സ ഇതി। അഥാനന്തരം ജയന്തദൈശികഃ ജയന്തസ്യ ജനകഃ സ ഇന്ദ്രഃ വൈജയന്താഗ്രം വൈജയന്തസ്യ പ്രാസാദസ്യാഗ്രം കൊടിം പ്രാസാദൊ വൈജയന്ത ഇത്യമരഃ അധിരുഹ്യാരുഹ്യ താന്തടാതകാം വരൂഥിനീം സെനാമപി വീക്ഷ്യ ദൃഷ്ട്വാ നിജാമാത്മീയാം ചക്ഷുഷാന്നെത്രാണാം സഹസ്രസംഖ്യാകതാം അനിമെഷതാന്നിമീലനശൂന്യതാഞ്ച സഹസ്രകൃത്വസ്സഹസ്രശ ഇതി യാവൽ പ്രശശംസ ശ്ലാഘിതവാൻ പ്രാസാദമാരുഹ്യ തടാതകാം സെനാഞ്ചാവലൊക്യ

യാവൽ സൌന്ദൎയ്യനിരന്തരാവലൊകനൊപയൊഗിത്വേന സ്വനയനാനാം സഹസ്രതാം നിമെഷശൂന്യതാഞ്ച പ്രശംസതി ഭാവഃ ൨൬

സ സാധു ജാനന്നപി താമമാനുഷീ
മുപെയുഷീം യൊദ്ധുമനീകസംവൃതാം।
സ്വധാമ മെനെ ന തഥാ വൃഷാപ്യസൌ
യദെഷ സൎഗ്ഗഃ കില മാനശാലിനാം॥ ൨൭

സ ഇതി। സൊസൌ വൃഷാ താദൃശൊയമിന്ദ്രൊപി അനീകസംവൃതാം സൈന്യൈഃ പരിവൃതാം അത ഏവ യൊദ്ധും യുദ്ധം കൎത്തും സ്വധാമ സ്വഗൃഹമുപെയുഷീം പ്രാപ്തവതീം തടാതകാം അമാനുഷീം മൎത്ത്യേതരാം ദെവീമിതി യാവൽ സാധു നിതരാം ജാനൻ വിദന്നപി തഥാ ജ്ഞാനാനുരൂപമിത്യൎത്ഥഃ ന മെനെ ബഹുമാനം ന ചകാരെതി യൽ ഏഷ ബഹുമതിവിധാനാഭാവ ഇത്യൎത്ഥഃ മാനശാലിനാം അഭിമാനവതാം സൎഗ്ഗഃ സ്വഭാവഃ കിലെത്യൈതിഹ്യെ കിഞ്ച സ പ്രസിദ്ധഃ അസൌ വൃഷാ ഇന്ദ്രൊപി അനീകസവൃതാമുപെയുഷീം പ്രാപ്താന്താമമാനുഷീം ജാനന്നപി യൊദ്ധും യുദ്ധം കൎത്തും മെനെ സ്വധാമ സ്വസ്യ ദെഹമപി ഗൃഹഗെഹപ്രഭാവാ ധാമാനീത്യമരഃ തഥാ ഇയം യഥാ സൈന്യപരിവൃതാ തഥാ സൈന്യപരിവൃതം മെനെ തസ്യാസ്ത്രീത്വാദിതി ഭാവഃ ഏഷ മാനശാലിനാം സൎഗ്ഗഃ കിലെതി അയഞ്ച ജാനൻ ജ്ഞാതാ സഃ പ്രസിദ്ധഃ അസൌ വൃഷാ ഇന്ദ്രഃ അനീകസംവൃതാന്താമമാനുഷീം മെനെ ജ്ഞാതവാൻ യൽ യസ്മാൽകാരണാൽ താം ദെവീം മെനെ തൽ തസ്മാൽ യൊദ്ധുന്ന മെനെ കിന്തു സ്വധാമ സ്വഗൃഹം സാധു സമീചീനം കൃതാൎത്ഥം മെനെ ഏഷ സൎഗ്ഗഃ യുദ്ധാഭിലാഷനിശ്ചയഃ മാനശാലിനാം കില ന ജ്ഞാനിനാമിതി ഭാവഃ ഇന്ദ്രൊപീയം ദെവീ സംപ്രാപ്തെതി ജാനന്നപി യുദ്ധൊദ്യോഗമവലൊക്യ ബഹുമതിന്നചകാര കലഹാൎത്ഥമാരംഭെ കാ വാൎത്താബഹുമതിരിത്യയമെവ മാനിനാം സ്വഭാവഃ കിലെതി പ്രഥമഃ ജ്ഞാതാപ്യജ്ഞാതെവ യൊദ്ധും മെനെ തത്രാപി സസൈന്യത്വമപി നൈച്ഛൽ ഏഷ പരിഭ്രമരൂപൊയം സ്വഭാവഃ മാനിനാമപി ഭവതി കിലെതി ദ്വിതീയഃ ജ്ഞാതായമിന്ദ്രസ്സമാഗതെയം ദെവീ ന മാനുഷീതി യസ്മാന്മെനെ തസ്മാത്തഥാ യൊദ്ധുന്നമെനെ കിന്തു സ്വഗൃഹമപി ഭദ്രമമന്യത ഏഷ യുദ്ധൊദ്യോഗരൂപനിശ്ചയഃ മാനിനാം കില ന ജ്ഞാനിനാമിതി തൃതീയൊയമാശയഃ ൨൭

ന യാവദൈരാവണമഗ്ര്യവാരണം
സ്വരാട് സമാരുഹ്യ രണാഭിഷെണനം।
ചകാര രൊഷെണ തമെത്യ കൎമ്മഠൊ
വദത്തദാഥൎവ്വണിരഗ്രണീസ്സതാം॥ ൨൮

നെതി॥ രൊഷെണ കൊപെന (ഭീഷണൊ ഭയങ്കരഃ) സ്വരാഡിന്ദ്രഃ ഐരാവണം ഐരാവതനാമാനം അഗ്ര്യവാരണം അഗ്ര്യം വരിഷ്ഠം വാരണം കുംജരം സമാരുഹ്യ രണാഭിഷെണനം യുദ്ധായാഭിമുഖതയാ ന ഗമനം യൽ സെനയാഭിഗമനമരൌ തദഭിഷെണനമിത്യമരഃ യാവന്ന ചകാര തദാ താവദിത്യൎത്ഥഃ സതാം സുധിയാം സൻ സുധീരിത്യമരഃ അഗ്രണീഃ പുരസ്സരഃ അധ്വൎയ്യണിഃ ദെശികൊ ബൃഹസ്പതിരിതി യാവൽ അധ്വൎയ്യണിന്നാധ്വൎയ്യജ്ഞബ്രാഹ്മണെ ച പുരൊധസീതി മെദിനീ തമിന്ദ്രമെത്യ പ്രാപ്യാവദദുക്തവാൻ കൎമ്മംഇതി ബൃഹസ്പതിവിശെഷണം യാവദ്യുദ്ധായ ഗജമാരുഹ്യ നാഭിനിൎഗ്ഗതസ്ശക്രഃ താവൽ ഗുരുസ്തമെത്യാബ്രവീദിതി ഭാവഃ ൨൭

രണൊദ്യമെനാലമനെന തെധുനാ
കൃണൊതി കിം കൎമ്മ വിശാരദൊഫലം।
അണീയസീ നെയമുമാ മഹീയസീ
വൃണീഷ്വ ദാസ്യം യദി ഭദ്രമിച്ഛസി॥ ൨൮

രണെതി। അധുനെദാനീം തെ തവ അനെന രണൊദ്യമെന യുദ്ധൊദ്യൊഗെന അലം പൎയ്യാപ്തം അലം ഭൂഷണപൎയ്യാപ്ത്യാവിത്യമരഃ വിശാരദൊ നിപുണഃ അഫലം നിഷ്പ്രയൊജനം കൎമ്മ കൃത്യം കൃണൊതികിം 'പ്രയൊജനമനുദ്ദിശ്യ ന മന്ദൊപി പ്രവൎത്തതെ' ഇതി വചനാന്നകരൊത്യെവെത്യൎത്ഥഃ ഇയം രാജസുതാ അണീയസീ അല്പതരാ ന കിന്തു മഹീയസീ ശ്രെഷ്ഠാ ഉമാ പാൎവ്വതീ ത്വം ഭദ്രം മംഗളമിച്ഛസി അഭിലഷസി യദി ദാസ്യന്ദാസത്വം വൃണീഷ്വ യാചസ്വ കിമനൎത്ഥെന സമരാഡംബരെണ കൊപി നിഷ്ഫലം കൎമ്മ ന കുരുതെ ഇയമല്പാ ന കിന്തു പാൎവ്വത്യെവ മംഗളമഭിലഷസി യദി പാദയൊരഭിവാദ്യ 'ദാസ്യാ ഭവെയമംബെ ത്വ'വെതി വരയെത്യുക്തവാൻ ഗുരുരിതി ഭാവഃ ൨൮

പുരാശ്വമെധീയകലാവദഃപിതു
സ്ത്വയാ മദുക്താമരനാഥ ഭാരതി।
ന വിസ്മൃതാ സാമ്പ്രതമപ്യലം യദി
ശ്രയാംബികാമാശ്രിതവത്സലാം ജവാൽ। ൩൦

പുരെതി। ഹെ അമരനാഥ പുരാ പൂൎവ്വമദഃപിതുരമുഷ്യാഃ പിതുൎഹ്മലയദ്ധ്വജസ്യെത്യൎത്ഥഃ അശ്വമെധീയകലൌ അശ്വമെധതുരഗാൎത്ഥകലഹെ കലിസ്സ്യാൽ കലഹ ഇതി മെദിനീ മദുക്താ മയാ ഈരിതാ ഭാരതീ വാണീ ത്വയാ സാമ്പ്രതമിദാനീമപി ന വിസ്മൃതാ സ്മൃതാ യദീത്യൎത്ഥഃ അലമത്യന്തമാശ്രിതവത്സലാം ആശ്രിതജനെഷു വത്സലാം സ്നെഹയുതാമംബികാന്ദെവീം ജവാൽ ശ്രയാശ്രയസ്വ പൂൎവ്വമശ്വമെധാപഹരണജനിതെ കലഹെ മദീരിതെരാ 'അലം വലാരെ കലിനാ നിയത്യാ ബലം ബലീയാനപീ' ത്യാദിന വിസ്മൃതാ ചെൽ ശ്രിതജനവത്സലാന്ദെവീമാശ്രയെത്യുക്തവാനിതി ഭാവഃ ൩൦

സ ചാരുവാചാ ശതമന്യുരവ്യഭ്രു
ദപെതമന്യുന്ന തു ചിത്രമാശു യൽ।
വിചിത്രമുത്സാരിതകഞ്ചുരൊപി സൻ
ബഭ്രുവ മൌലീകൃതകഞ്ചുരീപദഃ॥ ൩൭

സ ഇതി। സ ഇന്ദ്രശ്ശതമന്യുഃ ശതം മന്യവൊ രൊഷാ യജ്ഞാശ്ച യസ്യ സ തഥാപി മന്യുഃ കൊപെ ച യജ്ഞെ ചെതി സാരസ്വതഃ ചാരുവാചാ ചാരൊബൃഹസ്പതെർവ്വാചാ ചാർവ്വാ മനൊജ്ഞയാ വാചാ ഗിരാ ചാരുബൃഹസ്പതൌ പുംസി ശൊഭനെപ്യഭിധെയവദിതി മെദിനീ ആശു ശീഘ്രം അപെതമന്യുഃ അപെതഃ മന്യുഃ കൊപൊ യസ്മാത്തഥാഭൂത അഭൂൽ ബഭൂവെതി യൽ തദിത്യദ്ധ്യാഹാര്യ്യം ചിത്രമത്ഭുതന്ന കിന്തു ഉത്സാരിതകഞ്ചുരഃ ഉത്സാരിതാ വിദ്രാവിതാഃ കഞ്ചുരാ രാക്ഷസാ യെന തഥാഭൂതൊപി കഞ്ചുരഃ കീകസാത്മജ ഇത്യമരഃ മൌലീകൃതകഞ്ചുരീപദഃ മൌലീകൃതെ ശിരൊഭൂഷണതെചന ധാരിതെ കഞ്ചുര്യ്യാ രാക്ഷസ്യാഃ പദെ യെനെയി വിരൊധഃ കഞ്ചുര്യ്യാ ഉമായാഃ പദെ പാദൌ യെന തഥാഭൂതൊ ബഭൂവെതി യൽ കഞ്ചുര്യ്യുമായാം നാ രക്ഷഃപാപയൊർഭെഷജാന്തര ഇതി മെദിനീ തൽ വിചിത്രമാശ്ചര്യ്യമിത്യൎത്ഥഃ അതികൊപനസ്യാപി ശൊഭനവചനശ്രവണാൽ അക്രൊധതചസംഭവെന ഗുരുവചനഗൌരവെണ വാ ശാന്തകൊപതചസംഭവാദ്ഭയഥാൽഭുതന്നെതി കിന്തു വിദ്രാവിതരാക്ഷസസ്യ രാക്ഷസീപാദയൊഃ സ്വമൂൎദ്ധ്നി ഭൂഷണതെചന ധാരണമെവ വിചിത്രമിതി തഥാച ഗുരുവചനമവധാൎയ്യ പാൎവ്വത്യാഃ പാദയൊഃ പ്രണനാമെതി ഭാവഃ ൩൭

സഗാന്ദദൌ കാമദുഘാമഭീഷ്ടദാ
നഗാനനൎഘാംശ്ച മണീന്മൃഗീദൃശെ।
സ്രജഞ്ച ചിന്താമണിനിൎമ്മിതാന്തദാ
സ്വസൃത്വമസ്യാസ്സമരന്സ്മരന്നിവ॥ ൩൮

സ ഇതി। സ ഇന്ദ്രഃ തദാ തദാനീം മൃഗീദൃശെ തടാതകായാ ഇത്യൎത്ഥഃ കാമദുഘാമഭീഷ്ടദൊഗ്ധ്രീം ഗാം ധെനും കാമധെനുമിത്യൎത്ഥഃ അഭീഷ്ടദാൻ വാഞ്ഛിതാൎത്ഥദാതൄൻ അഗാൻ കല്പകാദീനിതി യാവൽ അനൎഘാൻ ന വിദ്യതെൎഘമൂല്യം യെഷാന്തെനൎഘാഃ താന്മണീൻ രത്നാനി ചിന്താമണിനിൎമ്മിതാം ചിന്താമണിരത്നെന രചിതാം സ്രജം മാലാഞ്ചാസ്യാസ്തടാതകായാഃ സ്വസൃത്വം തഥാച ഹരിവംശെ അനിരുദ്ധസ്തുതൌ 'തൊഷയിഷ്യാമി താന്ദെവീം സൎവ്വലൊകനമസ്കൃതാം, മഹെന്ദ്രവിഷ്ണുഭഗിനീന്നമാമ്യാത്മഹിതായ വൈ'ഇതി സമരാസ്മരൻ സമ്യക് സ്മരന്നിവ ദദൌ ദത്തവാൻ തഥാച കാമധെനുകല്പകാദീൻ ഭഗിനീത്വസ്മൃതെരിവ ദത്തവാൻ ലൊകെ സ്വഗൃഹമാഗതായാം ഭഗിന്യാം തസ്യൈ ധെനുചാലിമണീനലങ്കാരാംശ്ച വിതരതീതി പ്രസിദ്ധഃ ഉൽപ്രെ

സ വാതതൃഷസ്യ ന വാവദൂകതാം
യദാന്ദമെനെ വചസാമധീശ്വരഃ।
തദാ തദുദ്ധൂതപലാലലാഘവം
ദിവൌകസാമാപ തരാം കിലാവലിഃ॥ ൩൩

സഇതി। വചസാം വാചാം അധീശ്വരഃ പതിഃ സ ബൃഹസ്പതിരിത്യൎത്ഥഃ വാതതൃഷസ്യ ശക്രധനുഷഃ വാതതൃഷസ്തു വാതുലൊൽകടയെശ്ശക്രകാൎമ്മുക ഇതി മെദിനീ വാവദൂകതാം വക്തൃതാം ജ്യാഘൊഷവത്വമിത്യൎത്ഥഃ വാവദൂകസ്തു വക്തരീത്യമരഃ യദാ നാനുമെനെ നാംഗീകരൊതി തദാ ദിവൌകസാന്ദെവാനാമാവലിഃ പങ്ക്തിഃ തദുദ്ധൂതപലാലലാഘവം തച്ഛബ്ദെന വാതതൃഷഃ പരാമൃശ്യതെ തെന വാതതൃഷെണ ചണ്ഡമാരുതെന ഉദ്ധൂതാനാം കമ്പിതാനാം പലാലാനാം ശാലിതൃണാനാം ലാഘവം ലഘുത്വം ആപതരാം അതിശയെന പ്രാപ കിലെത്യൈതിഹ്യെ യദാ ബൃഹസ്പതിസ്സുരപതിചാപഘൊഷനാനാമനുമത തൽക്ഷണമെവ ദെവപങ്ക്തിഃ യുദ്ധായൊദ്ധ്രിയമാനാ ചണ്ഡമാരുതസഞ്ചലൽപലാലമിവ വിദ്രുതാ ദിശിദിശീതി ഭാവഃ ൩൩

അമൎത്ത്യവൎയ്യാൎപ്പിതവിത്തസംഗതി
ൎന്നിവൎത്ത്യ മൎത്ത്യെന്ദ്രസുതാ വരൂഥിനീം।
നിവൎത്തമാനാഗിരിജിഗിഷയാഗമ
ന്മുഹൂൎത്തമാത്രെണ തദീയപത്തനം॥ ൩൪

അമൎത്ത്യെതി। അമൎത്ത്യവൎയ്യാൎപ്പിതവിത്തസംഗതിഃ അമൎത്ത്യാനാന്ദെവാനാം വൎയ്യെണ ശ്രെഷ്ഠെന ഇന്ദ്രെണ ഇതിയാവൽ അൎപ്പിതാനാം ദത്താനാം ദ്രവിണാനാം സംഗതിസ്സമൂഹൊ യസ്യാസ്സാ മൎത്ത്യെന്ദ്രസുതാ നരെന്ദ്രപുത്രീ വരൂഥിനീം സെനാം നിവൎത്ത്യ സ്വയമപ്യരിജിഗീഷയാ അരിണൊവൈരിണൊജിഗീഷയാജെതുമിച്ഛയാ നിവൎത്തമാനാ നിവൃത്താസതീ മുഹൂൎത്തമാത്രെണ ഘടികാധികയൈവ ദെ ഘടി തു നാഡ്യൌമുഹൂൎത്തൊസ്ത്രീതി യാദവഃ തദീയപത്തനം തസ്യാരെരിദം തദീയം പത്തനം പുരം പത്തനം പുടഭെദനമിത്യമരഃ അഗമൽ പ്രാപ തഥാ ച സുരപതിദത്താം വിത്തജാതമംഗീകൃത്യ തതൊ നിവൃത്താരിജയായ തദീയം പുരമാപെതി ഭാവഃ ൩൪

നിശമ്യ ചമ്വാ സമമാഗതാമിമാ
മളിന്ദസീമാനമുപെത്യവെത്യ ച।
സമെത്യ സൃക്കിണ്യാപി നനാമ കെവലാ
സ്വനാമ കൎണ്ണന്നിവ സാൎത്ഥമാദരാൽ॥ ൩൫

നിശമ്യെതി। സൃക്കിണ്യാഗിരപി സൃക്കണ്യഃ സ്യാൽ കൈതവൈഃ ശാഠ്യാഭെ പും സ്യഗൌ ത്രിഷു ചാലുക ഇതി മെദിനീ ചമ്വാ സെനയാ സമമളിന്ദസീമാനം

ബഹിദ്വാരദെശം പ്രഘാണപ്രഘണാളിന്ദാ ബഹിദ്വാരപ്രകൊഷ്ഠകെത്യമരഃ ആഗതാം പ്രാപ്താമിമാം രാജപുത്രീം നിശമ്യ ശ്രുത്വാ സമെത്യ സമീപമാഗത്യ ഉമാ പാൎവതീത്യവെത്യ ജ്ഞാത്വാ ച കെവലം ഭൃശം ആദരാൽ ആദരെണ സ്വനാമ സ്വസ്യ നാമ അല്പാൎത്ഥകസൂക്ഷ്മരൂപാഭിധാനം സാൎത്ഥം സപ്രയൊജനം കൎണ്ണിവെത്യുൽപ്രെക്ഷാ നനാമ പ്രണാമമകരൊൽ അഗിരഹ്യാഗതാമെനാമുമെതി ജ്ഞാത്വാ സൂക്ഷ്മാഹമംബ ഹെ രക്ഷെതി സ്വല്പാൎത്ഥകയാം പ്രകടയന്നിവ സാദരം പ്രാണംസീദിതി ഭാവഃ ഉൽപ്രെക്ഷാ ൩൫

യദഗ്രഹീദഗ്രസരാദ്ദിവൌകസാ
മുദഗ്രമാൎയ്യാഗ്രമസൌ ച വാസസാം।
സമഗ്രസമ്പത്തിരപി പ്രസഹ്യ സാ
തദഗ്രധൎമ്മോ ഹി സുതാവലെട്ഭൃശം॥ ൩൬

യദിതി। ആൎയ്യാ പൂജ്യാ അസൌ തടാതകാ സമഗ്രസമ്പത്തിഃ സമ്പൂൎണ്ണസമ്പദപി ദിവൌകസാം ദെവാനാമഗ്രസരാൽ പ്രഥമാദഗ്നെരിത്യൎത്ഥഃ 'അഗ്നിരഗ്രെ പ്രഥമൊ ദെവതാനാ'മിതി ശ്രുതെഃ ഉദഗ്രമുൽകൃഷ്ടം വാസസാം വസ്ത്രാണാം അഗ്രം സമൂഹം അഗ്രം പുരസ്താദുപരി പരിമാണെ പലസ്യ ച ആലംബനെ സമൂഹെ ചെതി മെദിനീ അഗ്രഹീൽ സ്വീകൃതവതീതി യൽ തൽസ്വീകാര ഇത്യൎത്ഥഃ സുതാവലെഃ സുതാനാം പുത്രാണാം പുത്രീണാഞ്ച ആവലെഃ പങ്ക്ത്യാഃ അഗ്രധൎമ്മോ ഹി അഗ്രഃ പ്രധാനഃ ധൎമ്മോ ന്യായഃ ഖലുവിത്യൎത്ഥഃ ധൎമ്മാഃ പുണ്യയമന്യായാ ഇത്യമരഃ സാ പൂൎണ്ണധനാപ്യഗ്നെൎവസ്ത്രാണി പ്രസഹ്യാഗ്രഹീൽ സ്വസ്യാഗ്നിസംഭൂതത്വാൽ പിതുസ്സകാശാദാത്മജാനാം സമഗ്രസമ്പത്തൌപി വസ്ത്രാദിഗ്രഹണസ്യ ന്യായ്യത്വാദിവെത്യുൽപ്രെക്ഷാൎത്ഥാന്തരന്യാസയൊസ്സങ്കരഃ ൩൬

തതസ്സ്വമാസാദ്യ വലത്ഭിരാലയം
ബലൈൎവൃതാം വീക്ഷ്യ നൃപാലകന്യകാം।
ക്രുധാതിവെലം കലുഷീഭവദ്ധൃദഃ
പരെതരാജഃ ഖലു കാലതൊചിതാ॥ ൩൭

തത ഇതി। തതഃ താനന്തരം സ്വന്നിജം ആലയം നിലയം ആസാദ്യ പ്രാപ്യ വലത്ഭിഃ പരിതൊ നിരുദ്ധ്യ ഭ്രമത്ഭിഃ ബലൈസ്സൈന്യൈഃ വൃതാം യുക്താം നൃപാലകന്യകാം രാജപുത്രീന്തടാതകാമിതി യാവൽ വീക്ഷ്യാലൊക്യ ക്രുധാ കൊപെന രുട്ക്രുധൌ സ്ത്രിയാമിത്യമരഃ അതിവെലം ഭൃശം കലുഷീഭവദ്ധൃദഃ കലുഷം ക്ഷുബ്ധം സമ്പദ്യത ഇതി കലുഷീഭവൽ ഹൃൽ മനൊ യസ്യ പരെതരാജഃ യമസ്യ സമവൎത്തീ പരെതരാഡിത്യമരഃ കാലതാ ലളയൊരഭെദാൽ കാളതാ കൃഷ്ണവൎണ്ണതാ കാലത്വഞ്ച ഉചിതാ യുക്താ ഖലുവിത്യൎത്ഥഃ പുരംനിരുന്ധത്ഭിസ്സൈന്യൈസ്സമാഗതാമിമാമാലൊക്യ ക്ഷുബ്ധമനസഃ കീനാശസ്യ കൃഷ്ണവൎണ്ണതാജായതെതി ഭാവഃ ൩൭

നവാംബുദാള്യേവ തയൊപലാളിതെ
തലെ ധരിത്ര്യാ ഇവ സൈന്യകെതനൊൽ ।
സ സീരജാലൈരിവ സായകൈസ്സ്വകൈഃ
കലാം സ്വകീനാശതയാനുശീലിതാം ॥ ൫൯

നവെതി। സ ശമന ഇത്യൎത്ഥഃ നവാംബുദാള്യാ നവാനാന്നൂതനാനാമംബുദാനാം മെഘാനാം ആള്യാ പങ്ക്ത്യാ ഇവ തയാ ദെവ്യാ ഉപലാളിതെ സന്തൊഷിതെ അന്യത്ര വാപിതതാപത്വാദിതി ഭാവഃ ധരിത്ര്യാഃ തലെ ഭൂതല ഇവെത്യൎത്ഥഃ സൈന്യകെ ബലെ ബലം സൈന്യമിത്യമരഃ സീരജാലൈഃ ലാംഗലഗണൈരിവ സ്വകൈന്നിജൈസ്സായകൈൎബ്ബാണൈഃ സായകഃ പ്രഹരഃ കാണ്ഡ ഇത്യമരഃ സ്വകീനാശതയാ സ്വസ്യ കീനാശതാ കൎഷകതാ യമതാ ച തയാ കീനാശഃ കൎഷകെ യമ ഇത്യമരഃ അനുശീലിതാം അഭ്യസ്താം കലാം ഭെദനചാതുൎയ്യം വിദ്യാചാതുൎയ്യയൊഃ കലെതി ഹെമചന്ദ്രഃ അതനൊച്ചകാര കീനാശാഭിധാനവതൊപന ധൎമ്മരാജെൻഭിനവജലധരാവള്യേവ കാള്യാ തൊഷിതെ ഭൂതല ഇവ ബലെ ലാംഗലഗണൈരിവ ബാണജാലൈസ്സ്വകീനാശതാചാതുൎയ്യമഭ്യസ്തഞ്ചിരെണ പ്രകാശിതവാനിത്യനെന കൎഷക ഇവ ഭൂവിദാരണെ പ്രയാസമെവാശുഗജാലകൈഃ നികൃത്തപാദപാണിശിരൊംസൊരുമൎമ്മണശ്ചകാര സൈനികാനിതി ഭാവഃ ൫൯

കടാക്ഷനിഷ്യന്ദികൃപാപ്യസൌ സദാ
തടാതകാഭൂദതികൊപനാ തദാ ।
നടീവ സംക്രാന്തരസാന്തരാ സമി
ത്യുപാഗതാ സംസ്കൃതഗാത്രയഷ്ടികാ ॥ ൬൦

കടാക്ഷെതി। അസൌ തടാതകാ സദാ സൎവ്വദാ കടാക്ഷനിഷ്യന്ദികൃപാ കടാക്ഷയൊരന്തൊന്ത്രയൊൎന്നിഷ്യന്ദിനീ സ്രവന്തീ കൃപാനുകമ്പാ യസ്യാസ്സാ തഥാപി തദാ സൈന്യകദനസമയ ഇത്യൎത്ഥഃ അതികൊപനാതികൊപവത്യഭൂൽ ബഭൂവ സദാ ദയാവത്യാഃ സപദി കൊപനാത്വം കഥമിത്യത ആഹ സംക്രാന്തരസാന്തരാ സംക്രാന്തൊ രസാന്തരൊന്യരസൊ യയാ താദൃശീ നടീവ നൎത്തകീവെത്യുപമാ സമിത്യുപാഗതാ സമിതിം യുദ്ധം സഭാമുപാഗതാ പ്രാപ്താ സംയുഗെ സഭായാം സമിതിരിത്യുഭയത്രാമരഃ സംസ്കൃതഗാത്രയഷ്ടികാ അലങ്കൃതപ്രശസ്തശരീരാ വിശെഷണദ്വയം ദ്വയൊരപി സാധാരണം സൎവ്വദാ കരുണാവരുണാലയാപി സ്വജനദൈന്യമാലക്ഷ്യ തൽക്ഷണമെവ യഥാ രംഗമണ്ഡപം പ്രാപ്ത്യംഗീകൃതശൃംഗാരരസാ ഝടിതി തദിതരമവലംബതെ രസം ലാസികാ തദ്വദതികൊപനാ ബഭൂവെതി ഭാവഃ ൬൦

അതീവ രൊഷാതിശയസ്സ്വരുദ്ര
പാദാമവെക്ഷ്യാഥ രുധാങ്കണെംബികാം ।

യമാദിഭിസ്സംയമിനീനിവാസിഭി
ന്നിസുംഭമുഖ്യൈൎമ്മുമുഹെസുരൈരിവ ॥ ൪൦

അതീവേതി। അഥാനന്തരം മൃധാങ്കണേ രണാജിരേ അതീവ രോഷാ
തിശയസ്ഫുരദ്രദച്ഛദാം അതീവരോഷാതിശയേന കോപാതിരേകേണ സ്ഫു
രൻ സഞ്ചലൻ രദച്ഛദോധരോ യസ്യാസ്താം അംബികാന്ദേവീമവേക്ഷ്യ ദൃഷ്ട്വാ
നിസുംഭമുഖ്യൈഃ നിസുംഭോ മുഖ്യഃ യേഷാന്തൈഃ അസുരൈഃ ദൈത്യൈരിവ
സംയമിനീനിവാസിഭിഃ സംയമിന്യാമന്തകപുൎയ്യാം വാസശീലൈൎയ്യമാദിഭിൎധ
ൎമ്മരാജപ്രഭൃതിഭിഃ മുമുഹേ മോഹിതം ഭാവേ ലിട് "യശോദാനന്ദിനീം സാ
ക്ഷാദവീക്ഷ്യ രോഷാവിലേക്ഷണാം। നിസുംഭമുഖ്യാ മുമുഹുൎദ്ദാനവാ" ഇതി
ദേവീഭാഗവതേ തഥാച ക്രോധാതിശയകമ്പമാനാധരപുടാമവേക്ഷ്യ നിസും
ഭാദയോ നിലിമ്പവൈരിണ ഇവാംബികാം യമാദയോ മുമുഹുരിതി ഭാവഃ ൪൦

സചിത്രഗുപ്തോ യമരാഡുപേത്യ താം
ന ചിത്രമംഘ്ര്യോഃ പ്രണനാമ യത്തദാ।
ജഗത്ത്രയോൽപത്തിവിപത്തിസംസ്ഥിതി
പ്രവൎത്തകാ യച്ഛരണാ അജാ അപി ॥ ൪൧

സചിത്രേതി। യമരാട് യമഃ സചിത്രഗുപ്തഃ ചിത്രഗുപ്തേന സഹിത
സ്സൻ താന്തടാതകാമിത്യൎത്ഥഃ ഉപേത്യ സമീപമാഗത്യ അംഘ്ര്യോശ്ചരണയോഃ
പ്രണനാമ നമശ്ചക്രേ ഇതി യൽ തൽ ചിത്രമത്ഭുതന്ന യദ്യസ്മാൽ ജഗത്ത്ര
യാണാമുൽപത്തിൎജ്ജന്മ സൃഷ്ടിരിതി യാവൽ വിപത്തിസ്സംഹാരഃ സംസ്ഥിതീ
രക്ഷാ താഃ പ്രവൎത്തയന്തി കുൎവ്വന്തീതി തഥാഭൂതാഃ അജാഃ ബ്രഹ്മേശകേശവാ
അപി യച്ഛരണാഃ യൌ ദേവീപാദാവിതി യദ്വാ യാ ദേവ്യേവ ശരണമാശ്ര
യോ യേഷാന്തഥാഭൂതാഃ ശരണം ഗൃഹരക്ഷിത്രോരിത്യമരഃ അജാ ബ്രഹ്മേ
ശകേശവാ ഇതി സാരസ്വതഃ സൃഷ്ട്യാദിപ്രവൎത്തകാ ബ്രഹ്മാദയോപി യാ
മേവ യാവേവ വാ ചാശ്രിതാഃ തസ്യാശ്ചരണയോൎയ്യമഃ പ്രണനാമേത്യത്ഭു
തം കിമത്രേതി ഭാവഃ ൪൧

സ്ഫുടാഗസോപ്യസ്യ തടാതകോപദാം
പടാസനാമന്ദകടാദികാന്തദാ।
സ്ഫുടം പ്രജഗ്രാഹ വടച്ഛദോദരീ
നടേശഭക്തോൽകടതാസ്മൃതേരിവ ॥ ൪൨

സ്ഫുടേതി। തദാ അഭിവാദനസമയേ വടച്ഛദോദരീ വടച്ഛദഃ വടപത്ര
മിവ ഉദരം ജഠരം യസ്യാസ്സാ അസൌ തടാതകാ സ്ഫുടാഗസഃ സ്ഫുടം ആത്മ
നാ സഹ കലഹകരണാൽ വ്യക്തം ആഗഃ അപരാധോ യസ്യ തഥാ അസ്യ യമ
സ്യ പടാസനാമന്ദകടാദികം പടാഃ വസ്ത്രാണി ആസനാനി സിംഹാസനാനി

ആമന്ദാഃ ഖട്വാമെദാഃ ആമന്ദൊ വാസുദെവെ സ്യാൽ ഖട്വാഭെദെചെതി മെ ദിനീ കടാസ്തൃണാദിരചിതാസ്തരണാഃ ഏതെ ആദയഃ യസ്യാസ്താമുപദാമുപഹാ രം ഉപഹാരസ്ഥൊപദെത്യമരഃ നടെശസ്യ പരമെശ്വരസ്യ ഭക്തെഷു ഉൽക ടഃ അധികഃ ശ്രെഷ്ഠ ഇത്യൎത്ഥഃ തസ്യ ഭാവസ്തത്താ തസ്യാസ്മൃതിഃ സ്മരണം തസ്മാദി വ പ്രജഗ്രാഹ സ്വീചകാര സ്സ ടസ്നിശ്ചയെ അപരാധവിധായിനൊപ്യസ്യ ചന്ദ്ര മൂഢഭക്തവത്സതാദെവ പടാദ്യുപഹാരമംഗീചകാരെതി। ഭാവഃ ; ഉൽപ്രെ ക്ഷാ ൪൨

പൃതാ വൃതാം കൎബ്ബുരചക്രവൎത്ത്യപി
പ്രഹാരലിപ്സൊപനതാമഥാംബികാം।
പ്രസാദയാമാസ തുരീയദിക്പതി
ൎദ്ധ്രുവം കരൈരാശരഭ്രാതൃബാന്ധവാൽ ॥ ൪൩

പൃതെതി। തുരീയദിക്പതിഃ ഐന്ദ്രാദിക്രമെണ തുരീയദിശഃ പതിൎന്നാ ഥഃ കൎബ്ബുരചക്രവൎത്തീ രാക്ഷസസാൎവ്വഭൗമൊ നിരൃതിസ്സൊപി പ്രഹാരലി പ്സൊപനതാം പ്രഹാരായ യുദ്ധായ ലിപ്സാ വാഞ്ഛാ തയാ ഉപനതാം പ്രാപ്താ മത ഏവ പൃതാ സെനയാ വൃതാം യുതാം ആവൃതാമിതി വാ പദച്ഛെദഃ അംബി കാന്ദെവീമിമാം ആശരഭ്രാതൃബാന്ധവാൽ ആശരാൽ അഗ്നെഃ രാക്ഷസാച്ച ഭവതീതി ഭ്രഃ തസ്യ ഭാവസ്തത്വം ആശരസ്തു പുമാൻ വൈശ്വാനരെ ച രജ നീചര ഇതി മെദിനീ തദ്ധ്രുവം യൽ ബാന്ധവം ബന്ധുത്വം തസ്മാദിവെത്യുൽ പ്രെക്ഷാ കരൈൎബ്ബലിദ്രവ്യൈഃ ബലിഹസ്താംശവഃ കരാ ഇത്യമരഃ പ്രസാദ യാമാസ പ്രസന്നമകരൊൽ ധ്രുവമിത്യുൽപ്രെക്ഷാബീജം സ്വസ്യ രാക്ഷസ ത്വാൽ ദെവ്യാശ്ചാശരഭ്രാതൃബന്ധുതാമാലക്ഷ്യൈവ കരാൻ ദത്വാ പ്രസന്നാഞ്ചകാ രെതി ഭാവഃ ഉൽപ്രെക്ഷാലങ്കാരഃ ൪൩

ജലാധികൃൽപത്തനവൎത്തിനാന്തതൊ
ബലീയസാം കാൎമ്മുകബാണശാലിനാം
വിലൊമദാസത്വമവദ്ധ്യയദ്രണെ
ശരൈൎയ്യദെഷാപ്യലമത്ഭുതം ഹി തൽ ॥ ൪൪

ജലാധികൃദിതി। തതൊനന്തരം ബലീയസാം ബലവതാം കാൎമ്മുകബാണ ശാലിനാം കാൎമ്മുകൈൎദ്ധനുൎഭിൎബ്ബാണൈൎശ്ശരൈശ്ച ശാലിനാം ശൊഭിനാം ജ ലാധികൃൽപത്തനവൎത്തിനാം ജലാധികൃതൊ വരുണസ്യ പത്തനെ നഗരെ പ ത്തനം പുടഭെദനമിത്യമരഃ വൎത്തിതും സ്ഥാതും ശീലമെഷാന്തെഷാം വരു ണഭടാനാമിതി യാവൽ വിലൊമദാസത്വം വരുണദാസതാം രണെ യു ദ്ധെ ഏഷാപി ശത്രുഭൂതാ ദെവ്യപി ശരൈൎബ്ബാണൈരവദ്ധ്യയൽ തദ്വി ലൊമദാസത്വമവദ്ധനമിത്യൎത്ഥഃ തദത്ഭുതം ആശ്ചൎയ്യം ഹീതി വിതൎക്കെ പ്രസി

ഭയൌ വാ വിലോമസ്സു പ്രതീപെ സ്യാൽ ഭുജംഗെ വരുണെ ശ്രുനീതി മെദിനീ പ്രതിപൊ ദാസശബ്ദഃ സാദ ഇതി ഭവതി തസ്യ ഭാവസ്തത്വം സന്നതാമിത്യ ൎത്ഥഃ സാദസ്സന്നെ ച തൽഭാവ ഇതി സാരെ തഥശ്ച സ്വത ഏവ വരുണദാസ ത്വമാപന്നാനാം ഇയമപി രണെ ശരൈവ്വരുണദാസത്വമെവാവഖ്യയദിതി യത്നൈവൊശ്ചഷ്ടമിതി ഭാവഃ പരമാൎത്ഥതസ്തു വാരുണാനാം സന്നതാ ജാതെ ത്യവഗന്തവ്യം ൪൪

തതഃ പ്രചെതഃപ്രതിപാദിതാന്യസൌ
വസൂന്യുപാദായ മുദാ സദാഗതെഃ ।
പുരം സരംഹസ്തരമാവൃണൊദ്രണൊ
ത്സുകാംബികാ സാകമനീകസഞ്ചയൈഃ ॥ ൪൫

തത ഇതി। തതൊംബികാ ദെവീ പ്രചെതഃപ്രതിപാദിതാനി പ്രചെത സാ വരുണെന പ്രചെതാ വരുണ ഇത്യമരഃ പ്രതിപാദിതാനി ദത്താനി വസൂ നി ധനാനി ധനം വസ്വിത്യമരഃ മുദാ തൊഷെണ ഉപാദായ സ്വീകൃത്യ ര ണൊത്സുകാ യുദ്ധൊത്സാഹവതീ സതീ അനീകസഞ്ചയൈസ്സൈന്യനിചയൈ സ്സാകം സദാഗതെർവ്വായൊഃ മാതരിശ്വാ സദാഗതിരിത്യമരഃ പുരം പത്തനം സരംഹസ്തരമതിവെഗം യഥാ തഥാ ആവൃണൊൽ വാരയാമാസ വരുണദത്തം ദ്രവിണജാതമംഗീകൃത്യാനീകനിചയൈസ്സഹാശുഗസ്യ നഗരം സംഗരൊത്സാ ഹാന്നിവാരയാമാസെതി ഭാവഃ ൪൫

അഥാശുഗസ്സംയതി തദ്ധനുശ്ച്യുതൈ
സ്സനാമഭിസ്സംശിതകൊടിഭിർഭൃശം ।
നിരസ്തസാരൊ ഭുജഗൈരിവായതൈ
സ്സമീരണത്വം സഹസാ സമാചരൽ ॥ ൪൬

അഥെതി। അഥാനന്തരമാശുഗൊ വായുഃ ആശുഗൊ വായുവിശിഖാവിത്യ മരഃ സംയതി യുദ്ധെ തദ്ധനുശ്ച്യുതൈസ്തസ്യാ ദെവ്യാ ധനുഷശ്ചാപാൽ ച്യു തൈൎന്നിൎഗ്ഗതൈഃ സംശിതകൊടിഭിഃ സുതീക്ഷ്ണാഗ്രൈഃ ഭുജഗൈസ്സൎപ്പൈ രിവായതൈഃ ദീൎഘൈസ്സനാമഭിസ്സമാനമാശുഗരൂപന്നാമാഭിധാനം യെഷാ ന്തൈൎബ്ബാണൈരിതി യാവൽ സഹസാ ശീഘ്രം നിരസ്തസാരഃ നിരസ്തൊപ സാരിതസ്സാരൊ ബലം യസ്മാൽ തഥാഭൂതസ്സൻ സാരൊ ബലെ സ്ഥിരാംശെ ത്യമരഃ സമീരണത്വം പഥികത്വം ഉച്ചൈൎവ്വിനാദവത്വഞ്ച സമീരണഃ സ്യാൽ പവനെ പഥികെ ചെതി മെദിനീ ഭൃശമത്യന്തം സമാചരൽ ആചരിത വാൻ തഥാ ച സമീരണൊപി തച്ഛരാസനവിച്യുതൈസ്സുതീക്ഷ്ണാഗ്രൈഃ പന്നഗൈരിവായതൈരാശുഗൈൎവ്വെഗെ ദുൎബ്ബലൊ ഭവൻ പഥികതാം തദ്ബാ ണപാതമസഹമാന ഇവ ഉച്ചൈൎന്നാദവിശിഷ്ടത്വഞ്ച സമ്യഗാചരിതവാ നിതി ഭാവഃ ൪൬

തതസ്സ യുഞ്ജാനഗിരാഭിവാദ്യ താം
പ്രഭഞ്ജനോശിശ്രിയദാത്മനഃ പദം।
പരം ജനാനാമനിശം മഹീയസാ
മിയം ജയാമോദവിധായിനീ നനു ॥ ൪൧

തത ഇതി। തതോനന്തരം പ്രഭംജനോ വായുഃ യുംജാനഗിരാ യുംജാനസ്യ സാരഥേൎഗ്ഗിരാ വാചാ യുഞ്ജാനസ്സാരഥൌ വിപ്ര ഇതി മേദിനീ താമഭിവാദ്യ നമസ്കൃത്യാത്മനഃ സ്വസ്യ പദം സ്ഥാനം പത്തനമിതി യാവൽ അശിശ്രിയൽ ആശ്രിതവാൻ ഇയമിതി യുംജാനഗീഃ പരാമൃശ്യതെ ബ്രാഹ്മണവാഗിത്യൎത്ഥഃ മഹീയസാം മഹതാം ജനാനാം അനിശം സൎവ്വദാ പരമധികം ജയാമോദവിധായിനീ നനു ജയം വിജയം ആമോദം തോഷഞ്ച ആമോദോ ഗന്ധഹൎഷയോരിത്യമരഃ വിധായിനീ വിധാതും കൎത്തും ശീലമസ്യാ ഇതി തഥാ നന്വിതി പ്രശ്നേ 'ബ്രാഹ്മണോ വൈ സൎവ്വാ ദേവതാ' ഇതി ശ്രുതേഃ യുംജാനവചനസ്യ ജയാമോദവിധായിത്വാൽ അയമപി യുംജാനഗിരമാകൎണ്ണ്യ താമഭിവാദ്യ സ്വപദമാശ്രിതവാനിതി ഭാവഃ ൪൧

നരേശനന്ദിന്യഥ കിന്നരേശ്വരം
വിജേതുമാജൌ സബലാ ബലോൽകടാ।
പുരീം ഗിരിശാങ്കഗതാമഗാദസാ
വമുഷ്യ ഹൃഷ്യജ്ജനസംവൃതാന്തരാം ॥ ൪൨

നരേശേതി। അഥ ബലോൽകടാ ബലാധികാ അസൌ നരേശനന്ദിനീ തടാതകാ കിന്നരേശ്വരം കുബേരം കിന്നരേശോ വൈശ്രവണ ഇത്യമരഃ ആജൌ യുദ്ധെ വിജേതും ജേതും സബലാ ബലൈസ്സൈന്യൈസ്സഹിതാ സതീ ഗിരീശാങ്കഗതാം ഗിരീശസ്യ പൎവ്വതരാജസ്യാങ്കമുത്സംഗം ഗതാം പ്രാപ്താം ഹൃഷ്യജ്ജനസംവൃതാന്തരാം ഹൃഷ്യദ്ഭിഃ ഹൎഷിതൈൎജ്ജനൈസ്സംവൃതമന്വിതം അന്തരം മദ്ധ്യദേശോ യസ്യാസ്താം അമുഷ്യ കുബേരസ്യ പുരീം നഗരീം അളകാഭിധാനാമഗാൽ പ്രാപ പ്രഭംജനജയാനന്തരം കിന്നരേശ്വരം ജേതും സൈന്യസമന്വിതാ തദീയാമളകാപുരിമാസസാദേതി ഭാവഃ ൪൨

തതസ്സമഭ്യേത്യ സമൎപ്യ ചോപദാം
സമം സമഭ്യൎച്ച്യ സനാഭിഭിൎജ്ജവാൽ।
സഹസ്രകൃത്വഃ പ്രണതസ്യ പാദയോ
ൎവ്വിനീതതാസ്യാഭിമതാ മൃഗീദൃശഃ ॥ ൪൩

തത ഇതി। തതോനന്തരം സനാഭിഭിസ്സഗോത്രൈസ്സമം സപിണ്ഡാസ്തു സനാഭയ ഇത്യമരഃ സമഭ്യേത്യ സമ്യഗഭിമുഖമാഗത്യ ഉപദാമുപഹാരം സമൎപ്പ്യ

ജവാൽ സമഭ്യേത്യ ഭക്തിപുരസ്സരമച്ചയിതപാ പാദയോശ്ചരണയൊസ്സഷ ൗസൃകൃതപഃ അനെകമിത്യത്ഥഃ പ്രണതസ്യാനതസ്യാസ്യ കുബെരസ്യ വിനീത താ വിനയവത്താ മൃഗീദൃശഃ ഹരിണാക്ഷ്യാസ്തടാതകായാ ഇതി യാവൽ അ ഭിമതാ സമ്മതാഭൂദിതി ശെഷഃ അത്ര തൃതീയാവിഭക്തിവ്യാ തൽക്ഷണമെവാ ഭിമുഖമാഗത്യ സപവമഗ്ഗ്യൈസ്സമുപഹാരമപ്പ്യയിതപാ സഹസ്രശശ്ചരണയൊഃ പ്രണതസ്യ വൈശ്രവണസ്യ വിനയവതപമാലൊക്യാനുമൊദമാനാ ബഭൂ വെതി ഭാവഃ ൪൯

അഥാചലാധിശസുതാ സമാസദ
ദ്രുദത്ര കൈലാസമഗന്ന വിസ്മയഃ।
യതാക്ഷജാലൈരപി വാരികാംക്ഷിഭി
ന്നിരൈക്ഷി നൊ യസ്മദശ്ചമൂചരാഃ॥ ൫൦

അഥെതി। അഥാനന്തരമചലാധീശസുതാ അചലായാ ഭുവഃ അധീശൊ നാ ഥഃ തസ്യ സുതാ അന്യത്രാചലാനാം പവ്വതാനാമധീശൊ ഹിമവാൻ തസ്യ സുതാ പാവ്വതീതി അചലഃ പവ്വതെ ഭൂമ്യാമിതി കെശവഃ കൈലാസം കൈലാസമിതി പ്രസിദ്ധം അഗം പവ്വതം സമാസദൽ പ്രാപെതി യൽ അത്ര കൈലാസപ്രാ പ്തൌ വിസ്മയൊത്ഭുതന്ന നാസ്തി യഃ കൈലാസഃ യതാക്ഷജാലൈഃ യതന്നി ഗൃഹീതമക്ഷാണാം ജാലം സമൂഹൊ യൈസ്സഥാഭൂതൈരപി വാരികാംക്ഷിഭി സ്തപസ്വിഭിഃ തപസ്വീ താപസഃ വാരികാംക്ഷീത്യമരഃ നൊ നിരൈക്ഷി അ ദൃഷ്ടഃ തം കൈലാസം അദശ്ചമൂചരാഃ അമുഷ്യാസ്തടാതകായാ ഇതി യാവൽ ചമൂചരാസ്സൈനികാഃ സെനാസമവെതജനാ ഇത്യത്ഥഃ സമാസദന്നിതി വച നാനുഗുണ്യമംഗീകരണീയം അത്ര വിസ്മയൊഭവതീതി നിയതെന്ദ്രിയാണാമപി തപസ്വിനാമദൃശ്യം കൈലാസമാപുരദശ്ചമൂചരാ ഇത്യത്രൈവാത്ഭുതം കിന്തു തു ഹിനാചലസുതായാസ്സതതമുപരി ഗിരിശെന സഹ വിഹരന്ത്യാഃ പ്രാപ്തൌ കിം വാത്ഭുതമിതി ഭാവഃ ൫൦

പദം സദാഹുയ്യമുദാരസമ്പദാം
വിദുശ്ച ശശ്വദ്ദിപദാന്തഥാപദം।
മുദാന്നിദാനഞ്ച വിശാരദാസ്ത്രയി
വിദശ്ച സമ്യഗ്വിദുരാ വദന്ത്യലം॥ ൫൧

പദമിതി। ത്രയീവിദഃ ത്രയീം വെദം വിദന്തി ജാനന്തീതി തഥാ സാംഗൊ [illegible] യാവൽ സമ്യക് ദൃശം അപരൊക്ഷതപനൊതി യാവൽ [illegible] ജ്ഞാതാര ജ്ഞാതാ തു വിദുരൊ വിദുരിത്യമരഃ വിശാരദാ നിപുണാഃ [illegible] കൈലാസം സദാ സവ്വദാ ഉദാരസമ്പദാം ഉദാരാണാം മഹതാം മഹതീ നാം വാ സമ്പദാമൈശപയ്യാണാം പദം സ്ഥാനഞ്ചാഹുഃ വദന്തി തഥാ ശശ്വൽ വിപദാമാപദാമപദമനാശ്രയഞ്ച വിദുഃ അലമത്യന്തം മുദാം സന്തൊഷാണാം

നിദാനം കാരണഞ്ച വദന്തി ശംസന്തി തമിതി പൂൎവ്വേണ സംബന്ധഃ യദ്വാ വിശാരദാഃ കൎക്കശതൎക്കശാസ്ത്രപ്രവീണാഃ യം വിപദാം ദുഃഖാനാമപദം അനാശ്രയം വദന്തി ത്രയീവിദഃ വേദവിദഃ വേദവിദാമേവ മീമാംസായാമധികാരാൽ തത്ര നിപുണാ ഇത്യവഗന്തവ്യം യം ഉദാരസമ്പദാം വിശിഷ്ടജ്ഞാനമേവ സമ്പദഃ താസാം പദമാശ്രയം ആഹുഃ സമ്യഗ്ദൎശിനഃ ഇത്യനേന വേദാന്തജ്ഞാ ഇതി യം മുദാന്നിദാനഞ്ച വദന്തി അവ്യയപദാനാം പൂൎവ്വവൽ യഥായഥമന്വയഃ തഥാച കൈലാസമാപന്നാനാം പന്നഗപതിഭൂഷണനിരീക്ഷണസുഖിതാനാം കുതോ വാ ജായേരൻ ദുഃഖാനി കഥം വാ ന ദ്വൈപദിശ്രമനോ തപാനാം സനകസനന്ദനാദിയോഗിവൎയ്യാണാം മശ്നോ അജ്ഞാനസ്യ വാസഭൂമയഃ കഥമിവ നിരന്തരമമൃതാംശുചൂഡസാക്ഷാൽകാരാനന്ദനിലയാദാനന്ദഃ

ഇളാവൃതോ യസ്യ തലേ ദുകൂലവൽ
സുനിൎമ്മലേ ലേഖകശീലവാഃ സ്ഥിതാഃ।
അലൌകികം ഹാലചരിത്രമാദരാൽ
സമാലപന്ത്യാദൃതവല്ലകീലതാഃ ॥ ൭൨

ഇളാവൃതമിതി। യസ്യ ഇളാവൃതഃ വൎഷസ്യ കൈലാസസ്യേത്യൎത്ഥഃ ഇളാവൃതം വൎഷേ രാജ്ഞീതി സാരസ്വതഃ ദുകൂലവൽ ക്ഷൌമമിവ സുനിൎമ്മലേ അത്യന്തം വിമലേ ക്ഷൌമന്ദുകൂലമിത്യമരഃ തലേ അധോഭാഗേ സ്ഥിതാഃ ലേഖകശീലവാഃ ദേവഗായകാഃ ലേഖാ അദിതിനന്ദനാ ഇത്യമരഃ ഗായകാസ്തു കശീലവാ ഇതി ചാമരഃ ആദൃതവല്ലകീലതാഃ ആദൃതാ ആദരേണ ധൃതാ വല്ലക്യോ വിപഞ്ച്യഃ ലതാ ഇവ യൈസ്തേ തഥാഭൂതാസ്സന്തഃ അലൌകികം വേദാന്തപ്രതിപാദ്യമിത്യൎത്ഥഃ ഹാലചരിത്രം ഹാലസ്യ മഹാദേവസ്യ ഹാലഃ പുംസി മഹാദേവ ഇതി മേദിനീ ചരിത്രമപദാനം സമാലപന്തി സമ്യഗാലപന്തി ഗായന്തി തമിതി പൂൎവ്വേണ സംബന്ധഃ യസ്യ തലേ ദുകൂലവദതിവിമലേ സ്ഥിതാസ്സന്തോ ദേവഗായകാഃ പരിഗൃഹ്യ വീണാമേണാങ്കചൂഡചരിതം ഗായന്തീതി ഭാവഃ ൭൨

സമേത്യ ബൎഹിൎമ്മുഖസഞ്ചയൈസ്സമം
ചതുൎമ്മുഖശ്ശക്രമുഖൈൎയ്യമാദരാൽ।
പ്രപഞ്ചിതസ്വസ്തിമുഖക്രമോ ഹര
ന്ത്രിസന്ധ്യമാനമ്രമുഖോനുസേവതേ ॥ ൭൩

സമേത്യേതി। ചതുൎമ്മുഖോ ബ്രഹ്മാ ശക്രമുഖൈരിന്ദ്രപുരോഗമൈഃ ബൎഹിൎമ്മുഖസഞ്ചയൈഃ ദേവഗണൈഃ സമം യം കൈലാസമിത്യൎത്ഥഃ ആദരാത്സമേത്യ പ്രാപ്യ ത്രിസന്ധ്യം തിസൃഷു സന്ധ്യാസു പ്രപഞ്ചിതസ്വസ്തിമുഖക്രമഃ പ്രപഞ്ചിതഃ പ്രകടിതഃ സ്വസ്തിമുഖാനാം വന്ദിനാം ക്രമഃ സമ്പ്രദായോ യേന തഥാഭൂതസ്സൻ ഭവേൽ സ്വസ്തിമുഖോ ലേഖേ ബ്രാഹ്മണേ വന്ദിനി ത്രിഷ്വിതി

മെദിനീ നമ്രമുഖഃ അവനതവദനസ്സൻ ഹരം പരമേശ്വരമനുസേവതെ ഭജതി തമിതി പൂൎവ്വേണാന്വയഃ തഥാചെന്ദ്രാദിബൃന്ദാരകസന്ദോഹൈസ്സമമരവിന്ദസംഭവോപി ത്രിസന്ധ്യമംഗീകൃതസ്തുതിപാഠകാധികാരൊ മെരുകൊദണ്ഡമാനതാനനൊനുഭജതീതി ഭാവഃ ൫൩

സനൽകുമാരപ്രമുഖാശ്ച യോഗിനൊ
യദഗ്രസീമന്യനിശം സമാസതെ ।
സ്മരാരിനിദ്ധ്യാനനിരസ്തകില്ബിഷാ
സ്സമം മുനീന്ദ്രൈൎഭൃഗുനാരദാദിഭിഃ ॥ ൫൪

സനൽകുമാര ഇതി। സനൽകുമാരപ്രമുഖാഃ സനൽകുമാരൊ നാമ ബ്രഹ്മണഃ മാനസെഷു സൂനുഷ്വന്യതമൊ യോഗീ സ പ്രമുഖൊ മുഖ്യൊ യെഷാന്തെ യോഗിനൊ യോഗാഭ്യാസരതാശ്ച ഭൃഗുനാരദാദിഭിഃ ഭൃഗുനാരദപ്രമുഖൈഃ (ശ്ലോകം) യൽഭക്തോ ഭൃഗുരിന്ദിരാപതിരസൌ ശാപസ്യ ലക്ഷ്യം ഭൃശം കൃത്വാ സ്വാം ദയിതാം മൃതാം സുമനുഭിജ്ജീവിച്ചകാരാസുഭി”രിതി വചനാൽ ഭക്തെഷു മുഖ്യതമൊ ഭൃഗുഃ തന്മുഖൈൎമ്മുനീന്ദ്രൈഃ മുനിവരൈസ്സമം അനിശം സൎവ്വദാ സ്മരാരിനിദ്ധ്യാനനിരസ്തകിൽബിഷാഃ സ്മരാരെഃ കാമരിപൊഃ നിദ്ധ്യാനെനാവലൊകനെന നിൎവ്വൎണ്ണനമ്തു നിദ്ധ്യാനം ദൎശ്നാലൊകനെക്ഷണമിത്യമരഃ നിരസ്തം ത്യക്തം കിൽബിഷം യൈസ്തഥാഭൂതാസ്സന്തഃ പാപം കിൽബിഷകല്മഷമിത്യമരഃ യദഗ്രസീമനി യസ്യ കൈലാസസ്യാഗ്രതലെ സമാസതെ നിവസന്തിതമിതി പൂൎവ്വേണാന്വയഃ സനൽകുമാരാദിയോഗിവൎയ്യാ അപി നാരദാദിമുനിവരപരിവൃതാഃ സതതമംഗജരിപുസന്ദൎശനനിരസ്തകല്മഷാസ്സന്തൊ യത്ര നിവസന്തീതി ഭാവഃ ൫൪

യഥാചലാംഗൊ ബഹുസാലഭൃൽപദൊ
പ്യുദഗ്രശൃംഗൊ വിബുധാളിസെവിതഃ ।
വിശാലരാജൽകടകൊ വിഭാതി യഃ
പ്രവാളമുക്താപടലൊല്ലസന്മാനസഃ ॥ ൫൫

യഥെതി। ബഹുസാലഭൃൽപദഃ ബഹൂൻ അനെകാൻ സാലാൻ പാദപാൻ പ്രാകാരാംശ്ച ബിഭൎത്തീതി ഭൃൽ പദം പൎയ്യന്തഗിരിഃ സ്ഥാനഞ്ച യസ്യെതി സ തഥാ ഉദഗ്രശൃംഗഃ ഉദഗ്രാണി ഉന്നതാനി ഉൽകൃഷ്ടഞ്ച ശൃംഗാണി ശിഖരാണി പ്രഭുത്വഞ്ച യസ്യ സ തഥാ ശൃംഗം പ്രഭുത്വെ ശിഖര ഇതി മെദിനീ വിശാലരാജൽകടകഃ വിശാലം വിസ്തൃതം രാജൽ ശൊഭമാനം കടകം നിതംബഭൂഃ സാനുൎവ്വാ വലയഞ്ച യസ്യെതി സ തഥാ കടകം വലയെ സാനൌ രാജധാനീനിതംബയൊരിതി വൈജയന്തീ വിബുധാളിസെവിതഃ വിബുധാനാന്ദെവാനാമാവല്യാ വിദുഷാഞ്ചാവല്യാ സെവിതഃ ആശ്രിതഃ പ്രവാളമുക്താപടലഃ

വിദ്രുമമൌക്തികാനാം പടലം സമൂഹൊ യസ്മിൻ യസ്യ വാ സ തഥൊക്തഃ മാന സൊച്ചം മാനസം മാനസാഖ്യം സരഃ മനശ്ച യസ്മിൻ യസ്യ ചെതി “യത്ര വൈ മാനസം സര” ഇതി ഹരിവംശെ യഃ കൈലാസഃ അചലാംഗൊ രാജ വൎയ്യഃ യഥാ ശബ്ദ ഇവാൎത്ഥകഃ വിഭാതി രാജതെ അചലാംഗൊ ഭവെച്ഛൈല ശ്രെഷ്ഠരാജന്യവൎയ്യയൊരിതി ഹെമചന്ദ്രഃ യഥാവാനെകപ്രാകാരപരിവൃതനി കെതനഃ ഉൽകൃഷ്ടപ്രഭുതാവിശിഷ്ടഃ ലസദപിശാലവലയഃ വിദൂഷാമാവല്യാചാനു സെവിതഃ വിദ്രുമമൌക്തികാദിമണിഭിരലംകൃതഃ വിമലഹൃദയൊ രാജവൎയ്യൊ വിഭാതി തഥായമപി വിഭാതീതി ഭാവഃ ൫൫

ഇനൊ ഗണാനാമഥ സെനയാന്വിതാം
രണൊത്സുകാം പ്രെക്ഷ്യ തടാതകാം ജവാൽ ।
അരണ്യസീമ്നീവ മൃഗെന്ദ്രകന്യകാം
സമാരുണൽ സൈവസ്സഥ പുണ്ഡരീകപഃ ॥ ൫൬

ഇന ഇതി। അഥാനന്തരം ഗണാനാം പ്രമഥാനാമിനഃ പ്രഭുഃ നന്ദീത്യൎത്ഥഃ സെനയാന്വിതാം യുക്താം രണൊത്സുകാം യുദ്ധായൊദ്യുക്താം തടാതകാം പ്രെക്ഷ്യാലൊക്യ ജവാച്ഛീഘ്രം സൈവസ്സ്വഗണൈസ്സഹാരണ്യസീമ്നി വിപി നഭുവി പുണ്ഡരീകപൊ വ്യാഘ്രവരഃ പുണ്ഡരീകഃ പഞ്ചനഖ ഇത്യമരഃ മൃഗെന്ദ്ര കന്യകാം കെസരിശിശുകാമിവ സമാരുണൽ നിവാരിതവാൻ സിംഹൊ മൃഗെ ന്ദ്ര ഇത്യമരഃ യുദ്ധായാഗതാമെനാമവലൊക്യ നന്ദീശ്വരഃ സ്വഗണയുതൊ വിപിനസീമ്നി വ്യാഘ്രാധിപൊ മൃഗാധിപകന്യാമിവ നിവാരയാമാസെതി ഭാവഃ ഉപമാ ൫൬

തതസ്തയൊൎഭൂതമനുഷ്യസെനയൊ
രഭൂതപൂൎവ്വസ്സമഭൂന്മിഥൊ രണഃ ।
വിപഞ്ചികാപാണിമുനിൎമ്മുദഞ്ചിരാ
ദ്യദീക്ഷണാദാപ ചലാഞ്ചലച്ഛിരാഃ ॥ ൫൭

തത ഇതി। തതൊനന്തരം ഭൂതമനുഷ്യസെനയൊഃ ഭൂതാനാം പ്രമഥാനാം മനുഷ്യാണാഞ്ച സെനയൊരഭൂതപൂൎവ്വഃ പൂൎവ്വമിതൊ ന സംജാതഃ രണഃ ക ലഹഃ അസ്ത്രിയാം സമരാനീകരണാ ഇത്യമരഃ മിഥഃ പരസ്പരം സമഭൂൽ സംബ ഭൂവ യദീക്ഷണാൽ യസ്യ രണസ്യാവലൊകനാൽ വിപഞ്ചികാപാണിമുനിഃ വിപഞ്ചീ വീണൈവ വിപഞ്ചികാ പാണൌ യസ്യ സ മുനിഃ നാരദ ഇത്യൎത്ഥഃ ചലച്ഛിരാശ്ചലിതമൌലിസ്സൻ പരാമനിൎവ്വചനീയാം മുദമ്മൊഷം ചിരാൽ ദീ ൎഘകാലം ആപ പ്രാപ താദൃശൊ വിഗ്രഹസ്സമഭൂദിതി സംബന്ധഃ കലഹപ്രിയ സ്യ മുനെരതിതൊഷകരഃ കലഹസ്സംബഭൂവ സൈന്യയൊരുഭയൊരിതി ഭാ വഃ ൫൭

ന നന്ദികെശാഭിമുഖം നൃണാഞ്ചമൂഃ
ക്ഷമാ ക്ഷണം സ്ഥാതുമിയം സ്വയം രണെ।
ജിതാമരാവ്യദ്രിഭിദാപടീയസീ
കഥന്നു വാത്യാ ദ്രുകുലാന്തകാരിണി॥ ൭൮

നെതി। നൃണാം മനുജാനാമിയഞ്ചമൂസ്സേനാ സ്വയം ജിതാമരാപി നി
ജ്ജിതാമരാവത്യപി യദ്വാ നിജ്ജിതദൈവാപി രണെ യുദ്ധെ നന്ദികെശാ
ഭിമുഖം നന്ദികെശ്വരസ്യാഭിമുഖത്വെന ക്ഷണം ക്ഷണകാലമപി സ്ഥാതും
വത്തിതും ക്ഷമാ ശക്താ ന നാഭവൽ വാത്യാ വാതസംഹതിഃ ദ്രുകുലാന്തകാ
രിണ്യപി വൃക്ഷഗണൊന്മൂലനകരണശീലാപി കഥന്നു കഥം വാ അദ്രിഭിദാപ
ടീയസീ അദ്രെഃ പവ്വതസ്യ ഭിദായാം ഭെദനെ പടീയസീ സമത്ഥാ അസമ
ത്ഥൈവെത്യത്ഥഃ മനുജചമൂരിയം വിജിതനിജ്ജരാപി പുരതൊ നന്ദീശ്വര
സ്യാല്പമപി സ്ഥാതുന്ന പ്രാഭവൽ പാടിതവിടപികുലാപി വാതസംഹതിഃ ക
ഥം വാ പടുതരാപാടനെ കടകവതാമിതി ഭാവഃ ൭൮

ധരാധിനാഥപ്രഭവാപ്യസാവദ്ഭു
തരാം പ്രചണ്ഡാ പ്രമഥാധിപെ തദാ।
ശിലാദസൂനൌ പ്രഭവസ്സഹന്തി കിം
ദയാലവസ്സംയതി ദാസവൈശസം॥ ൭൯

ധരെതി। തദാ തദാനീം ധരാധിനാഥപ്രഭവാ ധരായാ ഭൂമെഃ പവ്വതാനാ
ഞ്ച അധിനാഥഃ രാജാന്യത്ര ഹിമവാൻ തസ്മാൽ പ്രഭവതീതി തഥാ തടാതകാ
പി പാവ്വത്യപീത്യത്ഥഃ പ്രമഥാധിപെ പ്രമഥനായകെ ശിലാദസൂനൌ ശിലാ
ദൊ നാമ കശ്ചന മുനിരനപത്യനാമാ പഞ്ചനദീപതിമഭജത തസ്യ സൂനൌ നന്ദീ
തസ്മിൻ പ്രചണ്ഡാതികൊപനാ ചണ്ഡസ്ത്വത്യന്തകൊപന ഇത്യമരഃ അദ്ഭുതതരാ
മതിശയെന ബഭൂവ പ്രഭവഃ നാഥാഃ ദയാലവഃ കരുണികാ അപി സംയതി
യുദ്ധെ ദാസവൈശസം ദാസാനാം ഭൃത്യാനാം വൈശസം വ്യസനം സഹന്തി
കിം ന സഹന്ത്യെവെത്യത്ഥഃ കരുണാവതീ തടാതകാപി സ്വസൈന്യപരാജ
യമാലക്ഷ്യാതികൊപവതീ ബഭൂവ അതികരുണാശാലിനൊപി സംഗരെ ദാ
സവ്യസനം കഥം വാ സഹന്തീതി ഭാവഃ ൭൯

തതസ്സ ഗൊത്രപ്രഭവാസ്ത്രസംഹതി
പ്രകൃത്തഗാത്രഃ പ്രമഥാധികൃന്ന്യധെ।
നിവൃത്യ സത്രാനുചരൈരുദാത്തിഭി
ഷ്ഷദീശമാപ പ്രകൃതിഘൃണീയസാം॥ ൮൦

തത ഇതി। തതൊ മൃധെ യുദ്ധെ ഗൊത്രപ്രഭവാസ്ത്രസംഹതിപ്രകൃത്ത

ഗാത്രഃ ഗൌത്ര്മിസ്രായതെ രക്ഷ്യതെനെനെതി ഗൊത്രൊ രാജാ തസ്മാൽ പ്രഭ
വൊ ജന്മ യസ്യാസ്സാ തടാതകാ തസ്യാ അസ്രുസംഹതിഭിരായുധഗണൈഃ പ്ര
ക്ഷത്തം ഭിന്നം ഗാത്രം ശരീരം യസ്യ സ തഥാ പ്രമഥാധിപൽ ഗണാധികാരീ ന
ന്ദീത്യൎത്ഥഃ ഉദാൎത്തിഭിഃ ഉൽ ആൎത്തിൎയ്യേഷാന്തൈഃ ആൎത്തിഃ പീഡാധനുഷ്കോ
ട്യോരിത്യമരഃ അനുചരൈരനുഗാമിഭിസ്സത്രാ സാകം സാകം സത്രാ സമം സ
ഹെത്യമരഃ ഈശം പരമെശ്വരമാപ പ്രാപ ഇതി യൽ സെത്യദ്ധ്യാഹാൎയ്യം അ
ണീയസാമല്പാനാം പ്രകൃതിസ്സ്വഭാവഃ ഹീതി പ്രസിദ്ധൌ അനന്തരമനന്താധിപ
തനുജാസ്രുഗണനിഭിന്നതനുൎന്നന്ദീ സഹാനുഗൈരതിപീഡിതൈരാപ്യവാൻ ച
ന്ദ്രചൂഡസന്നിധിം അല്പാനാം പ്രകൃതിഃ പരാജിതാനാന്നാഥാശ്രയണമിതി
ഭാവഃ ൩൦

സ പാൎഷദെശഃ പ്രണിപത്യ ശങ്കരം
സുപൎവ്വമുഖ്യൈൎവ്വൃതമാത്മരക്ഷകം ।
നയാനതാസ്യോയമഭൂദപാരയ
ന്നിവ ത്രപൌഘാഭിമുഖം പ്രവൎത്തിതും ॥ ൩൧

സ ഇതി। പാൎഷദെശഃ പ്രമഥാധിപഃ സ നന്ദീത്യൎത്ഥഃ സുപൎവ്വമുഖ്യൈൎന്നി
ൎജ്ജരവരൈൎവ്വൃതം യുക്തം ആത്മരക്ഷകം ദിനപാലകം ശങ്കരമീശ്വരം പ്രണി
പത്യാഭിവാദ്യ ത്രപൌഘാഭിമുഖം ത്രപാ ലജ്ജാ സൈവൌഘഃ പ്രവാഹഃ ഓ
ഘോ ബൃന്ദെംഭസാം രയ ഇത്യമരഃ യസ്യ അഭിമുഖം അഭിമുഖതയാ പ്രവ
ൎത്തിതും സ്ഥാതുമപാരയൻ അശക്ത ഇവ നയാനതാസ്യഃ നയാദ്വിനയാദാന
തമവനതമാസ്യം യെന തഥാഭൂൽ ബഭൂവ ഭഗവന്തമഭിവാദ്യ വിനയാവനതമു
ഖസ്യ നന്ദിനൊ ലജ്ജയാ കിമവനതവദനത്വമിത്യുൽപ്രെക്ഷാ ൩൧

അഥാനുയുഞ്ജാനമനീകസംഭവാം
കഥാമയം ജല്പതി തം സ്മ സത്രപം।
പരാഭവാത്സംയതി മാനിനീഭവാൽ
പരം കിമാദീനവതാത്ര മാനിനാം ॥ ൩൨

അഥെതി। അഥാനന്തരമയന്നന്ദീ അനീകസംഭവാം രണസംഭൂതാം കഥാ
ഞ്ചരിതമനുയുഞ്ജാനം പൃച്ഛന്തമീശ്വരം സത്രപം സലജ്ജം യഥാ തഥാ ജ
ല്പതി സ്മ അവദൽ അത്ര ലൊകെ മാനിനാം മാനശാലിനാം സംയതി രണെ
മാനിനീഭവാൽ മാനിന്യാ യോഷിതൊ ഭവതീതി തസ്മാൽ പരാഭവാൽ അവ
മാനാൽ പരമധികം ആദീനവതാ ക്ലെശത്വം കിം ന കിമപീത്യൎത്ഥഃ ആദീന
വാസ്രവൌ ക്ലെശ ഇത്യമരഃ യുദ്ധെ മാനിനാം ബലവൽപരാഭവൊപി ക്ലെശ
കരഃ കിമു വക്തവ്യം മാനിനീഭവാൽ പരാഭവാൽ കിം വാസ്യ ദുസ്സഹമിതി ത
സ്മാദയം സലജ്ജമസ്മൈ രണവൃത്താന്തമവൎണ്ണയദിതി ഭാവഃ ൩൨

വൃത്താം വിദന്നപ്യവിദന്നിവാധുനാ
ത്വമീശ മാം പൃച്ഛസി ഭൊ രണൊത്ഥിതാം।
തഥാപി സൎവ്വജ്ഞ ന മെസ്തി സംശയൊ
വിസൃജ്യ ലജ്ജാം കഥയാമി താമഹം॥ ൯൩

വൃത്താമിതി। ഭൊ ഈശ ഹെ പരമെശ്വര ത്വം ഭവാൻ രണൊത്ഥിതാം യുദ്ധസംഭൂതാം വൃത്താം വിദന്നപി ജാനന്നപി അവിദന്നജാനന്നിവ മാം പൃച്ഛസി അധുനാ പ്രശ്നം കുരുഷെ ഹെ സൎവ്വജ്ഞ തഥാപി ഏവം പൃഷ്ടൊപ്യഹം ലജ്ജാം സ്വയംകഥനവ്രീളാം വിസൃജ്യ ത്യക്ത്വാ താം മദനുഭൂതാം വൃത്താം കഥയാമി വദാമി മെ മമ സംശയൊ നാസ്തി ന സന്ദെഹ ഇത്യൎത്ഥഃ സൎവ്വജ്ഞത്വെ ന നിഖിലവെദീ ത്വം അജ്ഞ ഇവ പൃച്ഛസി തഥാപ്യഹം സ്വയമെവ സ്വാവമാനകഥനലജ്ജാം പരിത്യജ്യ കഥയാമീതി ഭാവഃ ൯൩

സുവൎണ്ണകുംഭാഭകുചത്രയാന്വിതാ
ബ്ജവൎണ്ണദൃക്കാപി നരെന്ദ്രകന്യകാ।
സുപൎവ്വനാഗാന്ന പരം പൃതാ വൃതാ
സഗൎവ്വമസ്മാംശ്ച നിയന്തുമാഗതാ॥ ൯൪

സുവൎണ്ണെതി। സുവൎണ്ണാനാം കനകനിൎമ്മിതാനാം കുംഭാനാം കലശാനാമാഭെവാഭാ യെഷാന്തെഷാം കുചാനാന്ത്രയെണാന്വിതാ യുക്താ അബ്ജവൎണ്ണദൃക് അബ്ജവൎണ്ണെ താമരദളെ ഇവ ദൃശൌ നെത്രെ യസ്യാസ്സാ കാപി നരെന്ദ്രകന്യകാ കാചന രാജപുത്രീ പൃതാ സെനയാ വൃതാ സതീ സുപൎവ്വനാഗാൻ സുപൎവ്വസു ദെവെഷു നാഗാഃ ശ്രെഷ്ഠാഃ സിംഹശാൎദ്ദൂലനാഗാദ്യാഃ പുംസി ശ്രെഷ്ഠാൎത്ഥഗൊചരാ ഇത്യമരഃ താൻ പരം കെവലന്നിയന്തും ശാസിതുമാഗതാ പ്രാപ്താ ന കിന്തു അസ്മാംശ്ച സഗൎവ്വം സദൎപ്പം യഥാ തഥാ നിയന്തുമിത്യനുഷംഗഃ ആഗതാ പ്രാപ്താ നരെന്ദ്രനാഗപദയൊൎഗ്ഗൂഢികസ്പൎദ്ധകത്വാൽ അൎത്ഥാന്തരപ്രതീതിഃ തഥാച കനകകലശസമാനകുചത്രയസമന്വിതാ പത്മപലാശവിശാലലൊചനാ കാപി ഭൂപതനയാ ലീലയൈവ നിൎജ്ജരവരാന്നിൎജ്ജിത്യാസ്മാനപി ജെതുമാഗതെതി ഭാവഃ ൯൪

ശിരീഷമൃദ്വീ വപുഷാ പരം രുഷാ
ന മാനുഷീയം രണഭൂമിമെയുഷീ।
വൃഷാകപായീവ സ്മശെമുഷീ യതൊ
വിഷീദതി ക്വാപി ന ഭാഷതെ മൃദു॥ ൯൫

ശിരീഷെതി। ഇയം ദെവീ വപുഷാ ശരീരെണ പരം കെവലം ശിരീഷമൃദ്വീ ശിരീഷകുസുമമിവ മൃദുലാ കിന്തു രുഷാ രണഭൂമിം യുദ്ധരംഗമെയുഷീ ശ്വ

ന്താ ചേൽ ന മാനുഷീ ദൈവ്യേവേത്യൎത്ഥഃ യതോ യസ്മാൽ കദാപി കുത്രാപി ന
വിഷീദതി മൂഢ യഥാ തഥാ ഭാഷതേ വക്തി അതഃ വൃഷാകപായീ ഗൌരീവ വൃ
ഷാകപായീ ശ്രീഗൌൎയ്യോരിത്യമരഃ സുശേമുഷീ ശോഭനാ ശേമുഷീ മതിൎയ്യ
സ്യാസ്സാ മഹാബുദ്ധിമതീത്യൎത്ഥഃ തഥാച ശിരീഷകുസുമവദതിമൃദുലകളേബരാ
പീയം രണതലമുപേയുഷീ ചേൽ കഠിനൈവാതിസങ്കടേപി ന വിഷീദത്യ
ത്യന്തം മൂഢ ഭാഷതേ ചേതി ഭാവഃ ഉപമാ ൩൭

ഗിരാം പ്രപഞ്ചേന കിമത്ര പഞ്ചതാ
ന ഷട്സു പഞ്ചാനന തേ കൃപാബലാൽ।
അജായതാസ്മാസു ധരേശകന്യയാ
ദ്വിതീയയാ തേ സമിതൌ സ്ഥിതിഃ ക്ഷമാ॥ ൩൮

ഗിരാമിതി॥ ഹേ പഞ്ചാനന പരമേശ്വരാത്രാസ്മിൻ വിഷയേ ഗിരാം വാ
ചാം പ്രപഞ്ചേന വിസ്തരേണ കിം ന കിമപീത്യൎത്ഥഃ തേ കൃപാബലാൽ കരു
ണായാ ബലാൽ നാസ്മാകം ബലാദിതി ഭാവഃ ഷട്സു ഷട്സംഖ്യാകേഷു "ച
ണ്ഡേശ്വരോ മഹാകാളോ ഭൃംഗീ ഭൃംഗിരിടിസ്തഥാ നന്ദികേശശ്ച നന്ദശ്ച ഷ
ഡൈതേ പ്രമഥാധിപാ" ഇത്യസ്മാസു പഞ്ചതാ പഞ്ചസംഖ്യാ മരണഞ്ച സ്യാൽ
പഞ്ചതാ കാലധൎമ്മ ഇത്യമരഃ നാജായത നാഭൂൽ അദ്വിതീയയാസമാനയാ ധ
രേശകന്യയാ രാജകന്യകയാ സഹ സമിതൌ യുദ്ധേ തവ സ്ഥിതിഃ ക്ഷമാ യു
ക്താ ഇതഃ പരം ത്വാമൃതേ തയാ സഹ യുദ്ധഭൂമൌ സ്ഥിതിൎന്ന കസ്യാപി ക്ഷ
മേതി ഭാവഃ കിഞ്ച ഹേ പഞ്ചാനന ഗിരാം വയം പരാജിതാ ഇതി വചനാ
നാം പ്രപഞ്ചേന കിം അസ്മാകം കിഞ്ചിദപി നേത്യൎത്ഥഃ അത്ര യുദ്ധേ തേ ത
വ കൃപാബലാൽ പഞ്ചതാ മൃതിഃ ഷട്സു അസ്മാസു നാജായത തവ കൃപയാ മൃ
തിൎന്നാഭൂൽ കില ദ്വിതീയയാ പത്ന്യാ ദ്വിതീയാ സഹധൎമ്മിണീത്യമരഃ ധരേശക
ന്യയാ പാൎവ്വത്യാ അഹാൎയ്യധരപൎവ്വതാ ഇത്യമരഃ തയാ സഹ തേ തവ സമി
തൌ സഭായാം സംഖ്യേ സഭായാം സമിതിരിത്യമരഃ സ്ഥിതിഃ ക്ഷമാ യുക്താ
ന തു കലഹേ ഇതിഭാവഃ ൩൮

നിശമ്യ നന്ദീരിതമീശ്വരോ വച
സ്സമന്ദഹാസം തമുവാച ഹൎഷയൻ।
കൃശോദരീയം ന പരന്നരേശജാ
ഗിരീശകന്യൈവ ന ഗീൎമ്മൃഷാ തവ॥ ൩൯

നിശമ്യേതി। ഈശ്വരഃ പരമേശ്വരഃ നന്ദീരിതം നന്ദിനാ ഈരിതം ഉ
ക്തം വചഃ നിശമ്യ ശ്രുത്വാ സമന്ദഹാസം മന്ദസ്മിതസഹിതം യഥാ തഥാ മന്ദ
ഹാസപ്രീജന്തു ഭീതസ്യ മുഖാൽ സ്ഫുരതി തത്വമേവേതി തന്നന്ദിനം പ്രഹൎഷ
യൻ സന്തോഷയൻ ഉവാച ഉക്തവാൻ കൃശോദരീ കൃശമുദരം യസ്യാസ്സാ സുന്ദ

ന്തിതി യാവൽ ഇയം നരെന്ദ്രനന്ദിനീ ന കിന്തു ഗിരിശകന്യൈവ പാവ്വത്യേ
വ തവ ഗിഃ വാക് മൃഷാ ന അസത്യാ ത്യൈവെത്യൎത്ഥഃ ഇയം ന രാജ
പുത്രീ കിന്തു പാവ്വത്യെവെത്യുക്തവാനിതി ഭാവഃ ൬൭

ഉദീഷ്യ തന്നന്ദിനമിത്ഥമിന്ദിരാ
പതീന്ദ്രമുഖ്യൈരമരൈവ്വൃതഃ പുരഃ।
സമാവിരാസീത്സുദൃശസ്സ സുന്ദരഃ
പ്രിയൊഹ്യവീച്യഃ പ്രതരാം മൃഗീദൃശാം॥ ൬൮

ഉദീൎയ്യേതി। സഃ പരമെശ്വരഃ ഇത്ഥമുക്തപ്രകാരെണ തന്നന്ദിനമുദീൎയ്യോ
ക്ത്വാ ഇന്ദിരാപതീന്ദ്രമുഖ്യൈൎവ്വിഷ്ണുപുരൊഗമൈരമരൈൎദ്ദേവൈവ്വൃതൊ യു
ക്തസ്സൻ സുദൃശഃ സുലൊചനായാസ്തടാതകായാ ഇതി യാവൽ പുരഃ പുരൊഭാ
ഗെ സുന്ദരസ്സുന്ദരാകാരൊ ഭൂതൈത്വൎത്ഥഃ സമാവിരാസീൽ ആവിൎബ്ബഭൂവ അവീ
ച്യസ്സുന്ദരപുരുഷഃ മൃഗീദൃശാം മൃഗ്യാ ദൃശാവിവ ദൃശൌ ലൊചനെ യാസാന്താ
സാം സ്ത്രീണാമിത്യൎത്ഥഃ പ്രിയൊ ഹൃദ്യോ ഹീതി പ്രസിദ്ധൌ "പ്രിയഃ സ്ത്രീണാമ
വീച്യ" ഇതിശ്രുതെഃ നന്ദിനം പ്രത്യുക്ത്വാ വിഷ്ണ്വാദിദെവവൃതസ്തടാതകായാഃ
പുരസ്സുന്ദരാകാര ഏവാവിരാസീദിതി ഭാവഃ ൬൮

സ പഞ്ചവക്ത്രോപി യദെകവക്ത്രതാം
സമാദദെ ചഞ്ചലദൃഗ്വിലൊകനെ।
സദാജിതൊപ്യത്ര ജിതൊഭവദ്ധ്രുവം
പുരാ ജിതെനാത്മഭുവാത്മനാപ്യഹൊ॥ ൬൯

സ ഇതി। സ പരമേശ്വരഃ പഞ്ചവക്ത്രഃ പഞ്ചമുഖൊപി ചഞ്ചലദൃഗ്വിലൊ
കനെ ചഞ്ചലാക്ഷ്യാ ദൎശനെ ഏകവക്ത്രതാമെകമുഖത്വം സമാദദെ സ്വീകൃത
വാൻ ഇതി യൽ തത്തസ്മാൽ സദാ സവ്വദാ അജിതൊപി കൈശ്ചിദപ്യജിതൊ
പി അത്ര ചഞ്ചലലൊചനാവിലൊകനവിഷയെ പുരാ പൂവ്വമാത്മനാ സ്വെന
ജിതെന പരാജിതെനാപി ആത്മഭുവാ മന്മഥെന ജിതഃ നിജ്ജിതഃ അഭവൽ
ബഭൂവ അഹൊ ആശ്ചൎയ്യം ധ്രുവന്നിശ്ചയെ പഞ്ചവക്ത്രോപി തടാതകാവിമൊ
ഹനാൎത്ഥമതിരമണീയം രൂപമാശ്രിത്യ പുരതഃ സ്ഥിതഃ തദാലൊകനെ സ്വയമ
ജിതസ്തത്രാപി നിജ്ജിതകാമസ്തഥാപി കന്ദൎപ്പേണ ഗതദൎപ്പസ്സമഭൂദിതിഭാവഃ ൬൯

പ്രസാധിതഃ ഷൊഡശവത്സരാകൃതി
സ്സദാശ്രയശ്ചാപദൃദീശ്വരൊ യദാ।
മൃഗീദൃശൊശിശ്രിയദക്ഷിവത്മനിം
തദാ തിരൊഭൂദചികൃതഃ സ്തനാങ്കുരഃ॥ ൭൦

പ്രസാധിത ഇതി। സദാശ്രയഃ സതാമാശ്രയഃ ശരണമീശ്വരഃ പരമേശ്വരഃ യദാ യസ്മിൻ കാലെ പ്രസാധിതഃ അലംകൃതഃ പ്രസാധിതോലംകൃതശ്ചേത്യമരഃ ഷോഡശവത്സരാകൃതിഃ ഷട് ച ദശ ച ഷോഡശ വത്സരാസ്സംവത്സരാഃ യസ്യ തഥാ ച ഷോഡശവത്സരകാലീനസ്യാകൃതിരിവാകാരോ യസ്യ സ തഥാ ഭൂതെത്യൎത്ഥഃ ചാപദ്ധൽ ധനുൎദ്ധരസ്സൻ മൃഗീദൃശഃ മൃഗ്യാ ഇവ ദൃശൌ ലൊചനെ ഇവലൊചനെ യസ്യാസ്തസ്യാ അക്ഷിവൎത്മനീ അക്ഷ്ണൊൎമ്മാൎഗ്ഗെ വൎത്മനീം പദവീം വൎത്മന്യേകപദീത്യമരഃ അശിശ്രിയദാശ്രിതവാൻ തദാ തസ്മിൻ കാലെ വികൃതഃ തൃതീയതൊപന വികൃതിമാപന്നഃ സ്തനാങ്കുരഃ അങ്കുര ഇവ കിഞ്ചിനിൎഗ്ഗതഃ സ്തനഃ കുചഃ തിരൊഭൂൽ തിരൊഭൂവ തഥാ ച ഭഗവദ്ദൎശനസമയെ തൃതീയഃ സ്തനസ്തിരൊഭൂൽ യഥാഹാശരീരിണീതി ഭാവഃ ൧൭

കിമെതദിത്യാകുലശെമുഷീം ക്ഷണാ
ക്ഷിതീശകന്യാം സുമതിസ്സഹാളിഭിഃ।
പ്രസാദയാമാസ ഗവാ സ്വതൊഭുവാ
പുരൈവ താന്താം വ്രതതിം യഥാംബുദഃ॥ ൧൮

കിമെതദിതി। ഏതൽ തൃതീയസ്തനതിരൊധാനമിത്യൎത്ഥഃ കിം കെന ഹെതുനെതി ക്ഷണമല്പകാലം ആളിഭിസ്സഖീഭിസ്സഹ ആളിസ്സഖീ വയസ്യേത്യമരഃ ആകുലശെമുഷീം ആകുലാ സംഭ്രാന്താ ശെമുഷീ മതിൎയ്യസ്യാസ്താം ക്ഷിതീശകന്യാം രാജപുത്രീം സുമതിഃ മന്ത്രീ പുരൈവാസ്യാ ജനനസമയ ഏവെതി യാവൽ സ്വതൊഭുവാ സ്വയംഭുവാ ഗവാ വാചാ സ്വതൊ ഭവാ സ്വസ്മാൽ ഭവതീതി തയാ ഗവാ ജലധാരയാ സ്വൎഗ്ഗേഷുപശുവാഗ്വജ്രദിങ്നെത്രഘൃണിഭൂജലെ ലക്ഷ്യദൃഷ്ട്യാം സ്ത്രിയാം പുംസി ഗൌരിത്യമരഃ താന്താമാതപമ്ലാനാം വ്രതതിം ലതാം അംബുദൊ യഥാ മെഘ ഇവ പ്രസാദയാമാസാനന്ദയാമസ കിമെതദിത്യാകുലസ്വാന്തായാഃ ജാതകായാം സുമതിഃ ധടിതി തജ്ജനനകാലീനമനന്തവചസ്സൂചിതമുദന്തം നിവെദ്യാംബുദസ്താന്താം ലതാമിവാനന്ദയാമാസേതി ഭാവഃ ൧൮

വിസൃജ്യ സജ്യം സശരം ശരാസനം
പ്രമൃജ്യ ച ജ്യാം സ്വപദാംഗുലിനഖൈഃ।
അഥൊജ്ജ്വലാബ്ജപ്രതിമം സ്വമാനനം
സലജ്ജമിജ്യാ നമയന്ത്യതിഷ്ഠത॥ ൧൯

വിസൃജ്യേതി। അഥാനന്തരമിജ്യാ പൂജ്യാ തടാതകെതി യാവൽ സജ്യം സമൌൎവ്വീകം സശരം ബാണസഹിതം ശരാസനഞ്ചാപം വിസൃജ്യ ത്യക്ത്വാ സ്വപദാംഗുലിനഖൈഃ സ്വസ്യാശ്ചരണാംഗുലീനഖരൈഃ ജ്യാം ഭൂമിം ക്ഷൊണിജ്യാ കാശ്യപീത്യമരഃ പ്രമൃജ്യ വിലിഖ്യ ഉജ്ജ്വലാബ്ജപ്രതിമം ഉജ്ജ്വല്യ കാൎത്തികികസ്യ ബാഹുലൊജ്ജ്വൌ കാൎത്തികികാവിത്യമരഃ വാജ്ജസ്യ ചന്ദ്രസ്യ പ്രതിമം സമാനം സ്വം നിജം ആനനം മുഖം സലജ്ജം സവ്രീളം യഥാ തഥാ നമയന്തീ

വിനയന്തീ സതീ അതിഷ്ഠത തസ്യൈവ സചിവവചനമാകർണ്ണ്യ പതിരയമേവേ
തി നിശ്ചിത്യ ചാപാദികം വിസൃജ്യാധോമുഖീ ഭൂമിമംഗുലിനഖൈർവിലിഖ്യ സ
വ്രീളം തസ്ഥാവിതി ഭാവഃ ൧൬

വിലോക്യ ലാവണ്യസുധാർണ്ണവേന്ദിരാം
ധരേന്ദ്രകന്യാം തുഹിനാംശുശേഖരഃ।
സ്മരാരിരപ്യാഹ സസംഭ്രമസ്തദാ
നൃണാം പുനഃ കിം വരവർണ്ണിനീക്ഷണേ ॥ ൧൭

വിലോക്യേതി। തദാ തദാനീം തുഹിനാംശുശേഖരശ്ചന്ദ്രചൂഡഃ ലാവ
ണ്യസുധാർണ്ണവേന്ദിരാം. ലാവണ്യം സൗന്ദര്യമേവ സുധാർണ്ണവഃ ക്ഷീരസമുദ്രഃ
തസ്യേന്ദിരാം ലക്ഷ്മീമിവ ശോഭമാനാം ധരേന്ദ്രകന്യാം ഭൂപതിതനയാം പർവ്വ
തരാജസുതാം ച ധരാ ഭൂമിസ്താം മഹീന്ദ്രേ നേതി സാരസ്യതഃ വിലോക്യ ദൃഷ്ട്വാ സ്മ
രാരിഃ മന്മഥരിപുരപി സസംഭ്രമസ്സാദരസ്സൻ സംഭ്രമസ്സാധ്വസേപി സ്യാൽ സ
വേഗാദരയോരപീതി മേദിനീ ആഹോവാച നൃണാം പുനഃ മനുജാനാന്തു വര
വർണ്ണിനീക്ഷണേ വരവർണ്ണിന്യാഃ സ്ത്രിയഃ ഈക്ഷണേ വിലോകനേ ഉത്തമാ വ
രവർണ്ണിനീത്യമരഃ കിം കിം വാ വക്തവ്യമിത്യർത്ഥഃ കാമരിപുരപി രാമാവിലോ
കനേ സാദരഃ പ്രാഹ ഏവം സ്ഥിതേ ദൃഷ്ടകവിരസുദൃഷ്ടാനാം പുംസാം കിമു വ
ക്തവ്യമന്യേഷാം യോഷാവലോകനേ ഇതി ഭാവഃ ൧൭

അയേ ചലാധീശ്വരപുത്രി പ്രഹൃതയാ
കരഗ്രഹാസക്തധിയാ സഹാഗതഃ।
തഥാസ്മി നൂനം സമയോപി തേ ദ്വിധാ
ജയാപ്തയേ യോഗ്യതമോയമുത്തമേ ॥ ൧൮

അയേ ഇതി। അയേ അചലാധീശ്വരപുത്രി ഹേ ഭൂപാലപുത്രി പർവ്വതരാ
ജപുത്രി ച കരഗ്രഹാസക്തധിയാ കരസ്യ ബലേഃ ബലിഹസ്താംശവഃ കരാ
ഇത്യമരഃ ഗ്രഹേ ആദാനേ ആസക്താ ആഗ്രഹവതീ ധീർമ്മതിര്യസ്യാസ്സാ തഥാ
അന്യത്ര കരഗ്രഹേ പാണിഗ്രഹണേ ആസക്തധിയേതി തഥാഭൂതയാ സഹാ
ഗതഃ മഥുരാപുരാദാഗതഃ അഹം തഥാ കരഗ്രഹാസക്തധീഃ ബല്യാദാനാഗ്രഹ
വാൻ പാണിഗ്രഹണാഗ്രഹവാംശ്ചാസ്മി നൂനം അത്ര സംശയോ നേത്യർത്ഥഃ
ഹേ ഉത്തമേ ശ്രേഷ്ഠേ തവ ദ്വിധാ ദ്വേധാ ജയാപ്തയേ ജയസ്യ വിജയസ്യാന്യ
ത്ര ജയായാഃ ജയാഭിധായാസ്തവ സഖ്യാശ്ച ജയാ ജയന്തീ തിഥിഭിൽ പഥ്യോമാ
തൽസഖിഷു ച അഗ്നിമന്ഥേ നാ ജയന്തേ വിജയേ ച യുധിഷ്ഠിര ഇതി മേദി
നീ അയം സമയഃ കാലോ യോഗ്യതമഃ അതിസമീചീനഃ യഥാ മഥുരായാഃ കരാ
ദാനേച്ഛയാ നിർഗ്ഗതാ ത്വം തഥാ തദാനീമേവാഹമപി കരാദാനേപ്സുരേവ
ത്വയാ സഹാഗതോസ്മി മാം ജിത്വാ തവ വിജയപ്രാപ്തയേ യോഗ്യോയം സ
മയ ഇതി പാണിഗ്രഹണാശയാ പുരാന്നിർഗ്ഗതാ നൂനമഹമപി തദാശയൈവ

ത്വയാ സഹൈവാഗതൈഷാ വിജയാ നാമ സഖീ തേ വസത്യത്ര പാണിഗ്രഹണമംഗളം നിവൎത്ത്യ സഖീമേനാമാപ്തുമയമേവ സമയോ യോഗ്യതമ ഇതി സാവഹിത്ഥമുക്തവാനക്തിവിദാമഗ്രസരോ ഹര ഇതി ഭാവഃ ൭൪

ബ്രുവന്തമിത്ഥം പുരതഃ സ്ഥിതം പുരാ
മരാതിമൎത്ഥ്യാം പൃഥിവീഭൃദാത്മജാ।
കൃതാവഹിത്ഥാകഥയച്ച സത്രപം
സമീഹിതസ്വാൎത്ഥസമൎത്ഥനോദ്യതം॥ ൭൫

ബ്രുവന്തമിതി। പൃഥിവീഭൃദാത്മജാ ഭൂപതിതനയാ പൎവതരാജതനയാ ചേത്യൎത്ഥഃ ഇത്ഥമുക്തപ്രകാരേണ ബ്രുവാണം വാദിനം പുരതഃ അഗ്രേ സ്ഥിതം വൎത്തമാനം അൎത്ഥ്യം പ്രാൎത്ഥിതും യോഗ്യം സമീഹിതസ്വാൎത്ഥസമൎത്ഥനോദ്യതം സമീഹിതസ്യ വാഞ്ഛിതസ്യ സ്വാൎത്ഥസ്യ സ്വപ്രയോജനസ്യ പാണിഗ്രഹണരൂപസ്യേതി യാവൽ സമൎത്ഥനേ സമ്പാദനേ ഉദ്യതമുദ്യുക്തം പുരാമരാതിം ത്രിപുരരിപും കൃതാവഹിത്ഥാ കൃതാകാരഗുപ്തിസ്സതീ അവഹിത്ഥാകാരഗുപ്തിരിത്യമരഃ സത്രപം സലജ്ജം യഥാ തഥാകഥയദുവാച തൽക്ഷണമേവ പാണിപീഡനോദ്യതമാലക്ഷ്യ സ്വയമേവ ഭൎത്തുഃ പ്രത്യുക്തൌ സവ്രീളമുവാചേതി ഭാവഃ ൭൫

മമോദ്യതായാസ്സതതം ജയാപ്തയേ
ജയോഭയാപ്തിശ്ച ഭവേദപി ക്വചിൽ।
അനന്യമസ്യാപി ദിവാനിശം വിഭോ
ധ്രുവം ജയാപ്തിൎഭവതോധുനാൎഹതഃ॥ ൭൬

മമേതി। സതതം സൎവദാ ജയാപ്തയേ വിജയപ്രാപ്തയേ ഉദ്യതായാഃ ഉദ്യുക്തായാഃ മമ ക്വചിൽ കദാചിൽ ജയോഭയാപ്തിഃ ജയയോഃ വിജയപാൎവതീസഖ്യോഃ ഉഭയസ്യ ദ്വയസ്യാപ്തിഃ പ്രാപ്തിഃ ജയാ ജയന്തി തിഥിഭൽപത്ന്യോമാ തൽസഖീഷു ച അഗ്നിമന്ഥനാ ജയന്തെ വിജയേ ചേതി മേദിനീ ഭവേദപി ഭവിഷ്യതി ദിവാനിശമഹൎന്നിശം അനന്യമന്യാസക്തൈൎയോഗിനോപ്യൎഹതഃ ജയപ്രാപ്തിയോഗ്യസ്യ വിഭോൎന്നാഥസ്യ ഭവതസ്തവ ജയാപ്തിഃ ജയായാഃ പാൎവത്യാ ആപ്തിഃ പ്രാപ്തിഃ ഭവേൽ അധുനാ ഭവിഷ്യം ത്യവേത്യൎത്ഥഃ ജയാപ്തിഃ പൂൎവ്വതപാനാഥ തപശ്ചാനന്യമതേപി ഭവിഷ്യത്യേവ തേ മമ തു ജയാപ്തയേഹൎന്നിശമുദ്യതായാഃ ക്വചിൽ ഭവേദിത്യനേന മഹതാമാനന്യമതേപി സൎവം സംപദ്യത ഇതി ഭാവഃ ൭൬

ജരാതുരാപ്യനാഹമാഗതദ്വിജ
പ്രവൃദ്ധവാചംയമയോഗിസഞ്ചയാ।

ദിദൃക്ഷതേ മാം വിജയാന്വിതാം സദാ
ജനന്യനന്യാത്മഭവാ മമാദരാൽ ॥ ൧൭

ജരേതി। ജരാതുരാ ജരയാ വാൎദ്ധക്യേനാതുരാ പീഡിതാപി അന്വഹം പ്രതിദിനം ആദൃതാഃ ആദരേണാച്ചിതാഃ ദ്വിജാഃ ബ്രാഹ്മണാഃ പ്രവൃദ്ധാ വിദ്വാംസഃ വൃദ്ധപ്രവൃദ്ധൌ മേധാവിത്യമരഃ വാചംയമാ മുനയഃ വാചംയമോ മുനിരിത്യമരഃ യോഗിനശ്ച തേഷാം സഞ്ചയസ്സമൂഹോ യയാ സാ തഥാനന്യാത്മഭവാ ന വിദ്യതേ അന്യാ ഇതരാ ആത്മഭവാ പുത്രീ യസ്യാസ്സാ മമ ജനനീ മാതാ സദാ സൎവ്വദാ ആദരാൽ സ്നേഹേന മാം വിജയാന്വിതാം വിജയയാ സഖ്യാ വിജയേന ചാന്വിതാ ദിദൃക്ഷതേ ദ്രഷ്ടുമിച്ഛതി ജനന്യാ വാൎദ്ധക്യേന മദേകപുത്രീത്വാച്ച തത്രൈവാഗത്യ പാണിം ഗൃഹ്ണീഷ്വേതി ഭാവഃ ൧൭

കലാപചൂഡാമണിരദ്രിശിന്ധദാ
ചലാധിരാജപ്രഭവോക്തിചാതുരീം ।
നിശമ്യ താം സ്മേരമുഖാംബുജോബ്രവിൽ
ഭൃശം പുനഃ ശ്രോതുമിവാത്തകൌതുകഃ ॥ ൧൮

കലാപേതി। കലാപചൂഡാമണിഃ കലാപശ്ചന്ദ്രഃ ചൂഡാമണിശ്ശിരോരത്നം യസ്യ സഃ പരമേശ്വരഃ ഽതാംദൃശീമേതാദൃശീം അചലാധിരാജപ്രഭവോക്തി ചാതുരീം ഭൂപതിതനയാവചനസാമൎത്ഥ്യം നിശമ്യ ശ്രുത്വാ ഭൃശമധികം സ്മേരമുഖാംബുജഃ സ്മിതയുതവദനാരവിന്ദസ്സൻ പുനൎഭൂയോപി ശ്രോതും വച ഇത്യൎത്ഥാല്ലഭ്യതേ ആത്തകൌതുകഃ ധൃതകൌതുക ഇവാബ്രവീൽ ഉവാച തദീയവചനചാതുൎയ്യമാകൎണ്യ പുനരപി തച്ഛ്രവണേ സംജാതകൌതുക ഇവ ഉവാചേതി ഭാവഃ ൧൮

ഇതോഷ്ടമേഹന്യഹമബ്ജവാസരേ
സഹാഷ്ടമോ ദിക്പതിഭിസ്സനിൎജ്ജരൈഃ ।
പുരം ഭവത്യാ ധുരി മാതുരേത്യ തേ
കരം ഗ്രഹീഷ്യാമി സമിത്യവസ്ഥിതഃ ॥ ൧൯

ഇത ഇതി। ഇത അസ്മാദ്ദിനാൽ അഷ്ടമേ അഷ്ടമതയാ സംഖ്യാതേ അഹനി ദിനേ തത്രാപ്യബ്ജവാസരേ ഇന്ദുവാസരേ അബ്ജൌ ശംഖശശാങ്കാവിത്യമരഃ സനിൎജ്ജരൈഃ സാമരൈഃ ദിക്പതിഭിഃ ദിക്പാലൈസ്സഹാഷ്ടമഃ അഷ്ടമദിക്പതിരഹം തേ തവ പുരം പത്തനം ഏത്യാഗത്യ ഭവത്യാസ്തവ മാതുൎജ്ജനന്യാ ധുരി പുരോഭാഗേ അവസ്ഥിതഃ സ്ഥിതസ്സൻ സമിതി യുദ്ധേ ഭവത്യാ ഇതി പഞ്ചമ്യന്തേനാനുഷംഗഃ ത്വൽസകാശാൽ കരം ബലിം ദ്രവ്യം ഗ്രഹീഷ്യാമി കരം പാണിം ഗ്രഹീഷ്യാമി ഗ്രഹീതാസ്മീത്യൎത്ഥഃ ത്വയാ ജിതൈൎദ്ദിക്പതിഭിസ്സഹാഷ്ടമോഹമേത്യ കരഗ്രഹണം കൎത്താസ്മീത്യുക്തവാനിതി ഭാ

വഃ ദിക്പതിയുതോഹം ത്വജ്ജനനീസമക്ഷമേവ ത്വൽപാണിം ഗ്രഹിഷ്യാ
മീത്യുക്തവാംശ്ചേതി ഭാവഃ ൭൯

ഇത്ഥന്നിഗദ്യ ഗിരിശോഽഥ കൃതാവഹിത്ഥഃ
പൃഥ്വീഭൃതസ്തനുഭവം സ്വപദം പ്രതസ്ഥേ ।
തീർത്ഥേന സാധ്വിയമപ്യചലാൽ കൃതാർത്ഥാ
സാർത്ഥേന ഹൃഷ്ടമനസാഞ്ച നൃണാം യഥാർത്ഥാൽ ॥

ഇത്ഥമിതി। അഥാനന്തരം ഗിരിശഃ പരമേശ്വരഃ കൃതാവഹിത്ഥഃ രചിതാകാരഗോപനസ്സൻ അവഹിത്ഥാകാരഗുപ്തിരിത്യമരഃ പൃഥ്വീഭൃതഃ ഭൂപതേഃ ഹിമവതശ്ച തനുഭവം പുത്രീമിത്ഥമുക്തപ്രകാരേണ നിഗദ്യ ഉക്ത്വാ സ്വപദം നിജാവാസം പ്രതി പ്രതസ്ഥേ പ്രസ്ഥിതവാൻ അഥ തദ്വാക്യശ്രവണാനന്തരം ഇയന്തടാതകാപി കൃതാർത്ഥാ കൃതാഗമനപ്രയോജനാ സതീ അർത്ഥസ്സ്യാദ്വിഷയേ മോക്ഷേ ശബ്ദാർത്ഥേ ച പ്രയോജനേ ഇതി വൈജയന്തീ തീർത്ഥേന മന്ത്രിണാ ച തീർത്ഥം ശാസ്ത്രാദ്ധ്വരക്ഷേത്രോപായനാരീരജസ്സു ച അവതാരർഷിജുഷ്ടാംബു പാത്രോപാദ്ധ്യായമന്ത്രിഷ്വിതി മേദിനീ ഹൃഷ്ടമനസാന്തുഷ്ടചിത്താനാം നൃണാം മനുഷ്യാണാം സാർത്ഥേന സമൂഹേന ച സംഘസാർത്ഥൗ തു ജന്തുഭിരിത്യമരഃ സാർദ്ധം സമം യഥാർത്ഥാൽ പ്രഭുയാദിഷ്വപി ചലനരഹിതാൽ അചലാൽ കൈലാസപർവ്വതാൽ സ്വപദം സ്വസ്ഥാനം പ്രതി പ്രതസ്ഥേ ഭഗവാനപ്യേവമുദീര്യ ജഗാമ ഇയമപി മന്ത്രിണാ മനുഷ്യാണാം സമൂഹേന സമം ഭഗവദ്വചനമാകർണ്ണ്യ വിഹിതാഗമനപ്രയോജനാ സ്വപുരം പ്രതി പ്രതസ്ഥ ഇതി ഭാവഃ വസന്തതിലകം വൃത്തം ഉക്തം വസന്തതിലകം തഭജാജഗൗഗ ഇതി ലക്ഷണാൽ

ഇതി ശ്രീ വാധൂലകുലതിലകസ്യ ശങ്കരസുബ്രഹ്മണ്യസ്യ കൃതൗ
തടാതകാപരിണയേ പ്രകാശികാഖ്യായാം
വ്യാഖ്യായാം ചതുർത്ഥസ്സർഗ്ഗഃ

തടാതകാപരിണയം.

പഞ്ചമസ്സർഗ്ഗഃ

തദനൂഡുപശേഖരാനുമത്യാ
സുതനൂന്താം സ്വപുരം പ്രതി പ്രയാന്തീം।
അനുജഗ്മതുരിന്ദിരേശജിഷ്ണൂ
ദനുജാരീ ഭഗിനീത്വചിന്തയൈവ ॥ ൧

തദന്വിതി। തദനു രജതാചലാന്നിവർത്തനാനന്തരമിത്യർത്ഥഃ ദനുജാരീ അസുരരിപൂ ഇന്ദിരേശജിഷ്ണൂ ഇന്ദിരേശോ രമാപതിഃ ജിഷ്ണുരിന്ദ്രശ്ച ഉഡുപശേഖരാനുമത്യാ ഉഡുപശേഖരസ്യ ചന്ദ്രചൂഡസ്യാനുമത്യാ നിയോഗേന അഥാനുമതിശ്ചന്ദ്രപൂർണ്ണിമാനുജ്ഞയോരപീതി മേദിനീ നഗരം സ്വപുരം പ്രതി പ്രയാന്തീം ഗച്ഛന്തീം സുതനും ശോഭനാംഗീം താന്തടാതകാമിതി യാവൽ ഭഗിനീത്വചിന്തയൈവ സ്വസൃത്വബുദ്ധ്യൈവ "മഹേന്ദ്രവിഷ്ണുഭഗിനീ" മിതി ഹരിവംശേ അനുജഗ്മതുരന്വഗച്ഛതാം തഥാ ച യുവാമപ്യാപാണ്ഡ്യപത്തനമുത്തമാമനുഗച്ഛതമിമാമിതി അഖണ്ഡം ഖണ്ഡപരശുനിയോഗമംഗീകൃത്യ പുണ്ഡരീകനയനാഖണ്ഡലൌ ഭഗിനീത്വാനുസന്ധാനാദിവാന്വഗച്ഛതാമിതി ഭാവഃ ഭഗവദാജ്ഞയാ കൃതസ്യാനുഗമനസ്യ ഭഗിനീത്വസ്മൃതേരിത്യുൽപ്രേക്ഷണാൽ ഉൽപ്രേക്ഷാലങ്കാരഃ അസ്മിൻ സർഗ്ഗേ വസന്തമാലികാവൃത്തം സസജാ വിഷമേ ഗുരുഃ സമേ ചെൽ സഭരായശ്ച വസന്തമാലികാ സേതി ലക്ഷണാൽ ൧

മലയധ്വജകന്യകാ ന താവൽ
പരമപ്രീയത സൈനികേന സാകം।
അലമധ്വരഭുഗ്ഭിരബ്ജജന്മാ
സഹ ഗന്ധർവ്വകുലൈശ്ച സിദ്ധസംഘൈഃ ॥ ൨

മലയധ്വജേതി। താവൽ തൽസമയ ഇത്യർത്ഥഃ മലയധ്വജകന്യകാ മലയധ്വജസ്യ പുത്രീ പരം സൈനികേന സേനാസമവേതജനേന സാകം നാപ്രീയത നാതുഷ്യൽ അബ്ജജന്മാ അബ്ജാൽ പത്മാൽ ജന്മ സംഭവോ യസ്യ സ ബ്രഹ്മാ ച അധ്വരഭുഗ്ഭിഃ അധ്വരാൻ ക്രതൂൻ ഹവീംഷീതി യാവൽ ഭുഞ്ജന്തി

ഇതി ക്രുദ്ധജോ ദേവാസ്സൈന്യൎഗ്ഗന്ധൎവ്വകലൈൎദ്ദൈവഗായകവൎഗ്ഗൈശ്ച സിദ്ധ സംഘൈഃ സിദ്ധാനാം ദേവയോനിവിശേഷാണാം സംഘൈഃ സമൂഹൈഃ സഹ ചാലമത്യന്തമപ്രീയത പ്രീതിമാപേത്യൎത്ഥഃ തഥാ ച വിംഗളാംബരപു രന്ദരാനുഗമനസമയേ ന കേവലം സസൈന്യായാസ്തടാതകായാഃ കിന്തു നി ഖിലനിലിമ്പസിദ്ധസംഘസ്യ ഗന്ധൎവ്വകുലസ്യ ച ജലജസംഭവസ്യാപി പ്രീതി രുദഭൂദിതി ഭാവഃ   ൨

തനയാ മലയദ്ധ്വജസ്യ നാനാ
കരുണാഢ്യാന്ധരണീധരാനനേകാൻ ।
തരണീശതഭാസുരാശ്ച മാൎഗ്ഗേ
പ്രതരാം വീക്ഷ്യ തരംഗിണീൎന്നനന്ദ ॥   ൩

തനയേതി। മലയദ്ധ്വജസ്യ തനയാ കുമാരീ മാൎഗ്ഗേദ്ധ്വനി നാനാകരു ണാഢ്യാൻ നാനാവിധൈഃ കരുണൈൎവ്വൃക്ഷൈരാഢ്യാൻ സംയുതാൻ കരുണ സ്തു രസേ വൃക്ഷേ കൃപായാം കരുണാ മതേതി മേദിനീ അനേകാൻ ബഹൂൻ ധരണീധരാൻ പൎവ്വതാൻ തരണീശതഭാസുരാഃ തരണീനാം നൌകാനാം ശ തേന ശതമിത്യപരിമിതഗണനാപരം ബഹുഭിസ്തരിഭിഃ ഭാസുരാ ലസമാനാ സ്തരംഗിണീൎന്നദീശ്ച വീക്ഷ്യാവലോക്യ പ്രതരാമധികം നനന്ദാതുഷ്യത തഥാച പഥി ഗച്ഛന്തീ നാനാനൌകഹവ്യൂഹസംയുതാൻ പൎവ്വതാൻ അനേകനൌകാ സഞ്ചാരരമണീയാഃ തരംഗിണീശ്ചാവലോക്യാപ്രീയതേതി ഭാവഃ   ൩

പൃതനാപി മരുത്വതാനുയാതാ
പ്രഭുണാ ചാദ്ധ്വനി സാ ത്രിവിക്രമേണ ।
നിതരാമുദഭൂത്തരസ്വിനീയം
സമതാമാപ്തുമിവാനയോരഭീകാ ॥   ൪

പൃതനേതി। അദ്ധ്വനി പഥി പ്രഭുണാ നാഥേന ദ്വയോരപി സാധാര ണം വിശേഷണമേതൽ മരുത്വതാ ഇന്ദ്രേണ ത്രിവിക്രമേണ ത്രയോ വിക്രമാഃ ക്രമണാനി യസ്യ തേന വിഷ്ണുനാ ചാനുയാതാനുഗതാ അത ഏവാഭീകാ നിൎഭയാ സേയം പൃതനാ സേനാപി അനയോരിന്ദ്രവിഷ്ണ്വോസ്സമതാം സാമ്യ മാപ്തും പ്രാപ്തുമിവ നിതരാമത്യന്തം തരസ്വിനീ വേഗവതീ ഉദഭൂത് ബ ഭൂവ തഥാ ച നിരാലംബാംബരപഥാ സഞ്ചരണാതിവേഗവതോ മഘവതഃ ത്രിവിക്രമാക്രാന്തനിഖിലവിഷ്ടപസ്യ വിഷ്ടരശ്രവസശ്ച സാമ്യകാമനയേവ സേനായാ അപ്യതിവേഗവതീ ഗതിരഭൂദിതി ഭാവഃ ഉൽപ്രേക്ഷാലങ്കാരഃ ൪

അഥ പാണ്ഡ്യമഹീശവംശമുക്താ
മധുഹാഖണ്ഡലസാദരാനുയാതാ ।

ബലകാണ്ഡയുതാപ്യസൌ ക്ഷണാൽ സ്വം
പുരമാഹിണ്ഡത യന്ന തദ്വിചിത്രം ॥ ൫

അഥേതി॥ അഥാനന്തരം പാണ്ഡ്യമഹീശവംശമുക്താ പാണ്ഡ്യമഹീശസ്യ പാണ്ഡ്യഭൂപസ്യ വംശ ഏവ വംശഃ വെണുസ്തസ്യ മുക്താ മൌക്തികമണിരിത്യത്ഥഃ മധുഹാഖണ്ഡലസാദരാനുയാതാ മധും മധുനാമാസുരം ഹന്തീതി മധുഹാ വിഷ്ണുഃ ആഖണ്ഡലഃ പുരന്ദരഃ താഭ്യാം സാദരം ആദരസഹിതം യഥാതഥാനുയാതാ അസൌ തടാതകാ ബലകാണ്ഡയുതാ ബലാനാം സൈന്യാനാം കാണ്ഡെന സമൂഹെന യുതാ യുക്താപി ക്ഷണാൽ ക്ഷണകാലെന നിജം പുരം നഗരമാഹിണ്ഡതാപെതി യൽ തൽ അതിവെഗാന്നഗരപ്രാപ്തിരിത്യത്ഥഃ വിചിത്രമത്ഭുതന്ന തഥാ ച സ്വത ഏവ പാണ്ഡ്യവംശമുക്തായാഃ കിന്തു വിംശല്ലാംബരപുരന്ദരാനുഗതായാശ്ച സാൎദ്ധം നിഖിലസൈന്യെന പുരപ്രാപ്തൌ കിംവാത്ഭുതമിതി ഭാവഃ ൫

മുരവൃത്രരിപൂ വിരാട്പുരസ്യാ
പ്യുപശല്യാന്തമഥാനുജഗ്മതുസ്താം ।
പരികല്പിതസൌവിദല്ലഭാവാ
വിവ സമ്മോദഭരസ്ഫുരദ്ധൃദമ്ലാം ॥ ൬

മുരെതി। അഥാനന്തരം മുരവൃത്രരിപൂ മുരരിപുർവിഷ്ണുഃ വൃത്രരിപുരിന്ദ്രഃ തൌ സമ്മോദഭരസ്ഫുരദ്ധൃദബ്ലാം സമ്മോദസ്യ ഹഷസ്യ പ്രമോദാമൊദസമ്മോദാ ഇത്യമരഃ ഭരെണാതിശയെന അതിശയൊ ഭര ഇത്യമരഃ സ്ഫുരൽ വികസൽ ഹൃൽ ഹൃദയമെവാബ്ലം യസ്യാസ്താം തടാതകാമിത്യത്ഥഃ വിരാട്പുരസ്യ മധുരാപുരസ്യ വിരാട്പുരമിതി നാമ തസ്യ ഉപശല്യാന്തം സമീപപൎയ്യന്തം പരികല്പിതസൌവിദല്ലഭാവൌ പരികല്പിതഃ രചിതസ്സൌവിദല്ലയൊൎഭാവശ്ചെഷ്ടായാഭ്യാന്തഥാഭൂതാവിവ അനുജഗ്മതുരന്വഗച്ഛതാം തഥാ ച ആത്മാനുഗമനാതിമുദിതഹൃദയാന്തടാതകാം മധുരാപുരപരിസരപൎയ്യന്തമന്വഗച്ഛതാം കഞ്ചുകിനാവിവ പഞ്ചായുധജയന്തജനകാവിതി ഭാവഃ ൬

വിനിവൃത്യ ജനാൎദ്ദനാമരെന്ദ്രൌ
ശ്രിതപാൎശ്വീ ധരണിഭൃതസ്തനൂജാ ।
ഇതരാന്ധരുണൌകസോപി സഭ്യാൻ
ധരുണാനാപ പുരം പരിഷ്കൃതാം സാ ॥ ൭

വിനിവൃത്യേതി। ധരണീഭൃതഃ പാൎത്ഥിവസ്യ തനൂജാ പുത്രീ സാ തടാതകെത്യത്ഥഃ ശ്രിതപാൎശ്വീ ആശ്രിതപാൎശ്വദെശൌ ജനാൎദ്ദനാമരെന്ദ്രൌ വിഷ്ണുജിഷ്ണൂ ഇതരാനന്യാൻ ധരുണാൻ സമ്മതാൻ ധരുണസ്സമ്മതെ നീരെ സ്വൎല്ലോകെ പരമെഷ്ഠിനീതി മെദിനീ ധരുണൌകസഃ ധരുണഃ സ്വൎഗ്ഗലൊക ഓകഃ ആ

ശ്രുയൊ യെഷാന്താൻ ദെവാനപി ഓകസ്സദ്മാശ്രയത്വെനൗകാ ഇത്യമരഃ സമ്യൿ സാധുവാദപൂൎവ്വകമിതി യാവൽ വിനിവൃത്യ പരിഷ്കൃതമലംകൃതം പുരന്നഗരമാപ പ്രാപ കെശവവാസവാവന്യാനപി സുമനസസ്സമ്മതാന്നിവൃത്യാത്മനഃ പുരമാപ ഭ്രപാലസുതെതി ഭാവഃ ൭

ഹരിദീശജയാനചിതാപി ജന്യാഃ
പുരതൊവന്ദത രാജകന്യകാ സാ ।
ജനനീന്തദനുന്നതാം മുദാ യൽ
പരിതൊഷായ ഹി കെവലം തദസ്യാഃ ॥ ൮

ഹരിദീശെതി। സാ രാജകന്യകാ നൃപതിതനയാ ഹരിദീശജയാനചിതാ ഹരിദീശാനാം ദിൿപതീനാം ജയെന വിജയെന അനചിതാ യുക്താപി പുരതഃ പ്രഥമം ജന്യാഃ മാതൃവയസ്യാഃ ജന്യാ മാതൃവയസ്യായാമിതി മെദിനീ അവന്ദത തദനു അനന്തരം മുദാ തൊഷെണ ഉന്നതാം ശ്രെഷ്ഠാം ജനനീം മാതരഞ്ചാവന്ദത പ്രണനാമെതി യൽ തൽ പുരതൊ മാതൃവയസ്യാനാന്തരം മാതുശ്ച വന്ദനമിത്യൎത്ഥഃ അസ്യാ മാതുഃ കെവലമധികം പരിതൊഷായ ഹൎഷായ ഹീതി പ്രസിദ്ധൌ ജനനീമൊദനായൈവ തത്സഖീഃ പുരസ്താൽ പ്രണനാമെതി ഭാവഃ ൮

പ്രണതാം പ്രിയതാപരിപ്ലവാഭ്യാം
ദ്രുതമുത്ഥാപ്യ സുതാമിയം കരാഭ്യാം ।
അധിരൊപ്യ നിജാംകമുത്തമാംഗെ
മുഹുരാഘ്രായ ഭൃശം തുതൊഷ മാതാ ॥ ൯

പ്രണതെതി। ഇയം മാതാ ജനനീ പ്രണതാം നമന്തീം സുതാം പുത്രീം പ്രിയതാപരിപ്ലവാഭ്യാം പ്രിയതയാ സ്നെഹെന പരിപ്ലവാഭ്യാം ചഞ്ചലാഭ്യാം പ്രെമാ നാ പ്രിയതാ ഹാൎദ്ദമിത്യമരഃ കരാഭ്യാം ബാഹുഭ്യാം ദ്രുതം ശീഘ്രം നിജാങ്കം ആത്മൊത്സംഗം അധിരൊപ്യ മുഹുരസകൃൽ ഉത്തമാംഗെ ശിരസി ആഘ്രായ ഭൃശം അധികം തുതൊഷ അതുഷ്യൽ യഥാ ച പ്രണമന്തീമിമാം ആദായാങ്കമാരൊപ്യ മൂൎദ്ധ്നി മുഹുരാഘ്രായ തുതൊഷ കാഞ്ചനമാലെതി ഭാവഃ ൯

അഥ കാഞ്ചനമാലയാനയുക്താ
കഥയെത്യാദരപൂൎവ്വകം സമാത്രാ ।
പ്രഥനാങ്കണഭൃത്ഥിതഞ്ചരിത്രം
കഥയാമാസ തടാതകാ സമസ്തം ॥ ൧൦

അഥെതി। അഥാനന്തരം തടാതകാ സമാത്രാ ആത്മനൊ ജനന്യാ കാഞ്ചനമാലയാ പ്രധനാങ്കണഭൃത്ഥിതം പ്രധനാങ്കണെഷു യുദ്ധഭൂമ്യാം ഉത്ഥിത

മുൽപന്നം ചരിത്രം കഥയ വദേതി ആദരപൂൎവ്വകം സാദരം യഥാ തഥാ അനുയുക്താ പൃഷ്ടാ സതീ സമസ്തമഖിലം കഥയാമാസാകഥയൽ തഥാ ച പൃഷ്ടാ ഏഷ്ടയാ ജനന്യാ ജന്യവൃത്താന്തമകഥയദിതി ഭാവഃ ൧൦

കരദാഃ കകുഭാമധീശ്വരാ മേ
പരദാവാവലിദാവസന്നിഭായേ ।
വലദാനവവൎഗ്ഗശാത്രവാദ്യാ
ധനദാന്താഃ പ്രധനേ ജനന്യഭൂവൻ ॥ ൧൧

കരദാ ഇതി। ഹേ! ജനനി മാതഃ യേ കകുഭാം ദിശാമധീശ്വരാഃ നായകാഃ പരദാവാവലിദാവസന്നിഭാഃ പരാഃ ശത്രവഃ അഭിയാതിഃ പരാരാതിരിത്യമരഃ ത ഏവ ദാവാവലയഃ താസാം ദാവസന്നിഭാഃ അരണ്യാഗ്നിസദൃശാഃ ദവദാവൌ വനാരണ്യവഹ്നീത്യമരഃ വലദാനവവൎഗ്ഗശാത്രവാദ്യാഃ വല ഇതി യോ ദാനവവൎഗ്ഗഃ ദനുജമുഖ്യഃ തസ്യ ശാത്രവശ്ശത്രുരിന്ദ്ര ഇതി യാവൽ സ ആദ്യഃ പ്രഥമോ യേഷാം തേ ധനദാന്താഃ കുബേരോ അന്തോ അവസാനേ യേഷാം തേ ഇത്യദ്ധ്യാഹാൎയ്യഃ യത്തദോൎന്നിത്യസംബന്ധാൽ പ്രധനേ യുദ്ധേ മമ കരദാഃ കരം ബലിം ദദാതീതി ബലിദാതാര ഇതി യാവൽ ബലിഹസ്താംശവഃ കരാ ഇത്യമരഃ അഭൂവന്നഭവൻ തഥാ ച രിപുവനപാവകപ്രതികാശഃ പാകശാസനാദികിന്നരേശ്വരപൎയ്യന്താഃ ദിക്പതയഃ സമരേ മമ കരദാസ്സംവൃത്താ ഇതി ഭാവഃ ൧൧

അപി ചാഷ്ടമ ഏവ ദിക്പതീനാം
പ്രഭുരഷ്ടാപദഗോത്രസായകാസഃ ।
സ്വയമഷ്ടമവാസരേ മമൈത
സ്സമിതാവഷ്ടതനുഃ കരം ഗ്രഹീതാ ॥ ൧൨

അപി ചേതി। അപി ചൈതാവതാ അഷ്ടതനുഃ അഷ്ടൌ തനവഃ പൃഥിവ്യപ്തേജോവായ്വാകാശയജമാനചന്ദ്രസൂൎയ്യരൂപാ ഇതി യസ്യ സഃ അഷ്ടാപദഗോത്രസായകാസഃ അഷ്ടാപദഗോത്രഃ കനകാചലഃ സായകാ ബാണാ അസ്യന്തേ ക്ഷിപ്യന്തേ അനേനേതി സായകാസന്ധനുൎയ്യസ്യ സ തഥാ ദിക്പതീനാം ദിക്പാലാനാം പ്രഭുഃ നാഥഃ അഷ്ടമഃ അഷ്ടമത്വേന പരിഗണിതഃ സ ഏവേതഃ അസ്മാദ്ദിനാദിത്യൎത്ഥഃ അഷ്ടമവാസരേ അഷ്ടമദിനേ സമിതൌ യുദ്ധേ സഭായാമിതി വാസ്തവോൎത്ഥഃ സംഖ്യേ സഭായാം സമിതിരിത്യമരഃ മമ കരം ബലിം പാണിഞ്ച ഗ്രഹീതാ ഗ്രഹീഷ്യതി ലുട് തഥാ ച ദിക്പതിഷ്വഷ്ടമ ഏവ അഷ്ടമദിനേ സ്വയമേവാഗത്യ മൽകരഗ്രഹം കരിഷ്യതീതി സാഭിപ്രായമാഹേതി ഭാവഃ ൧൨

ബഹുനാ കിമിഹോദിതേന മാത
ൎവ്വിധുനാഹം ശതമന്യുനാ ച മാന്ദ്യേ ।

തുഹിനാംശുകലാധരാനുമത്യാ
സ്വജനാഭ്യാമിവ കന്യകാനുയാതാ ॥ ൬൩

ബഹ്വനെതി। ഇഹാസ്മിൻ കരഗ്രഹണ ഇത്യൎത്ഥഃ ബഹ്വനാനെകെന ഉ ദിതെന ഉക്തെന ഉക്തം ഭാഷിതമുദിതമിത്യൎത്ഥഃ കിം ന കിമപീത്യൎത്ഥഃ തുഹിനാംശുകലാധരാനുമത്യാ ചന്ദ്രമൌലിനിയൊഗെന അഹം മാൎഗ്ഗെദ്ധ്വനി വിധുനാ വിഷ്ണുനാ വിധുഃശ്രീവത്സലാഞ്ഛന ഇത്യമരഃ ശതമന്യുനാ ഇന്ദ്രെണ ച സ്വജനാഭ്യാം ബന്ധുജനാഭ്യാം കന്യകാ കന്യകെവാനുയാതാ അനുഗതാ അഭവമിതിശെഷഃ തഥാ ച ചന്ദ്രമൂൎദ്ധനിയൊഗെനാദ്ധ്വനി വിധുശതാദ്ധ്വ രൌ യാത്രൊന്മുഖിം സ്വജനൌ കന്യകാമിവാനുഗതൌ കിം കരഗ്രഹപ്രകട നെനെതി ഭാവഃ ൬൩

ഇതി സാദരമുക്തവാചി തസ്യാം
ഗതിസമ്പന്നജനാൎച്ചിതാപി രാജ്ഞീ ।
പതിമസ്മരദാശ്രിതെന്ദ്രലൊകം
സ്മൃതിരെഷാ പ്രകൃതിൎഹി മാനിനീനാം ॥ ൬൪

ഇതീതി। ഇത്യുക്തപ്രകാരെണ തസ്യാം തടാതകായാമിത്യൎത്ഥഃ ഉക്ത വാചി ഉക്താ വാക് വചനം യഥാ തഥാഭൂതായാം സത്യാം രാജ്ഞീ കാഞ്ചനമാ ലാ ഗതിസമ്പന്നാ ജ്ഞാനവിശിഷ്ടാഃ ഗതിഃസ്ത്രീ മാൎഗ്ഗദശയൊൎജ്ഞാനെ ഇതി മെദിനീ തൈൎജ്ജനൈൎമ്മനുജൈരൎച്ചിതാ പൂജിതാപി സാദരം ആശ്രിതെന്ദ്ര ലൊകം ആശ്രിതഃ പ്രാപ്തഃ ഇന്ദ്രസ്യ ലൊകൊ ഭുവനം യെന തം പതിം ഭ ൎത്താരം അസ്മരദചിന്തയൽ എഷാ അഭ്യുദയകാലെ ലൊകാന്തരഗതപതിവി ഷയസ്മൃതിരിത്യൎത്ഥഃ മാനിനീനാം സ്ത്രീണാം പ്രകൃതിസ്സ്വഭാവൊ ഹീതി പ്ര സിദ്ധൌ പ്രകൃതിൎമ്മൂലകാരണെ സ്വഭാവെ ഇതി വൈജയന്തീ തഥാ ച കാ ഞ്ചനമാലാ സുതാവിവാഹൊത്സവമാകൎണ്ണ്യ സ്വൎന്നായകലൊകമറ്റൈൎഷ്ട്വ വൈതം ഗതഃ പിതൈതസ്യാ ഇതി രമണീയമതിരപി പ്രാകൃതതരുണീ ജനസാധാരണം സ്വരമണസ്മരണമവാപെതി ഭാവഃ ൬൪

ജനതാപി നിശമ്യ ജന്യമസ്യാ
നമുചിദ്വിട്പ്രമുഖൈരനൈൎദ്ദിശാനാം ।
അപി ഭാവിനമംജസൊപയാമൊ
ദ്ധവമാശ്ചൎയ്യപയൊനിധൌ മമജ്ജ ॥ ൬൫

ജനതെതി। ജനതാ ജനസമൂഹൊപി നമുചിദ്വിട്പ്രമുഖൈഃ നമുചി നാമ്നൊസുരസ്യ ദ്വിട് ശത്രുരിന്ദ്ര ഇതി യാവൽ പ്രമുഖൊ മുഖ്യൊ യെഷാം തൈൎദ്ദിശാനാം ദിശാമിനൈഃ പ്രഭുഭിഃ സഹാൎത്ഥെ തൃതീയാ അസ്യാഃ തടാത കായാഃ ജന്യം യുദ്ധം യുദ്ധമായൊധനം ജന്യമിത്യമരഃ അംജസാ അചിരെ

ണ്ടാൽ ഝടിത്യംജസൈത്യമരഃ ഭാവിനം ഭവിഷ്യന്തം ഉപായാമൊദ്ധവം വിവാഹൊത്സവഞ്ചനിശമ്യ ആശ്ചൎയ്യപയൊനിധൌ അത്ഭുതാംഭൊധൌ മമജ്ജ നിമഗ്നൊഭൂൽ തഥാ ച പരിജനനിവഹൊപി വൃത്തരിപുമുഖ്യാശാപാലൈസ്സമുൽഭൂതം സമീകമചിരെണാഗാമിനം വിവാഹൊത്സവഞ്ചാകൎണ്യാശ്ചൎയ്യനീരനിധൌ മഗ്നൊഭൂദിതി ഭാവഃ ൫൯

വസതീമുഖസൂചകെഥ ശംഖെ
ധ്വനതി പ്രെംഖതി സാന്ധ്യമാരുതെ ഖെ ।
സുമതിപ്രമുഖാനമാത്യമുഖ്യാൻ
സമിതി പ്രസ്ഖലിതപ്രതീകസൌഖ്യാൻ ॥ ൬൦
ബഹുമാനപുരസ്സരം തഥാന്യാ
നപി സൈന്യാന്നൃപകന്യകാ വദാന്യാ ।
സദനായ നിയുജ്യ കെതനം സ്വം
സവയസ്യാപ നഗഞ്ച ഭാനുരസ്തം ॥ ൬൧

അസ്തമനം പ്രസ്തൌതി വസതീത്യാദിശ്ലോകയുഗളെന. അഥാനന്തരം വസതീമുഖസൂചകെ വസത്യാ രാത്ര്യാ മുഖം പ്രാരംഭം സൂചയതി പിശുനയതീതി സൂചകെ വസതീ രാത്രിവെശ്മനൊരിത്യമരഃ ശംഖെ കംബൌ ധ്വനതി നാദംകുൎവ്വതി സതി സാന്ധ്യമാരുതെ സന്ധ്യാസമയവായൌ ച ഖെ ആകാശെ പ്രെംഖതി ചലതി സതി വദാന്യാ ദാനശൌണ്ഡാ നൃപകന്യകാ രാജപുത്രീ കൎത്രീ സമിതി യുദ്ധെ സമിത്യാജിസമിദ്യുധ ഇത്യമരഃ യദ്വാ സമിതിപ്രസ്ഖലിതപ്രതീകസൌഖ്യാനിത്യേകം പദം സമിത്യാം പ്രസ്ഖലിതം ഗളിതം പ്രതീകസൌഖ്യം ശരീരസുഖം യെഷാം താൻ സുമതിപ്രമുഖാൻ സുമതിനാമാ സചിവഃ പ്രമുഖൊ യെ[illegible]താൻ അമാത്യമുഖ്യാൻ മന്ത്രിവൎയ്യാൻ തഥാ അന്യാ സചിവാൻ തഥൈവ്യത്ഥഃ [illegible]താൻ സൈന്യാനപി സദനായ ഗൃഹായ സദനം ഗന്തുമിത്യൎത്ഥഃ [illegible]രം ബഹുമതിപൂൎവ്വകം യഥാ തഥാ നിയുജ്യ പ്രെരയിത്വാ സ്വം [illegible]ഹം കെതനം സദനെ ധ്വജ ഇതി വാമനഃ സവയസ്യാ വ[illegible]യാ സഖ്യാ സഹിതാ സതീ ആപ പ്രാപ ഭാനുസ്സൂൎയ്യശ്ചാസ്തം അസ്തനാമാനം നഗം ആപ പ്രാപ അസ്തസ്തു ചരമക്ഷ്മാഭൃദിത്യമരഃ തഥാ സന്ധ്യാസംസൂചിനി നാദമെദുരെ ശംഖെ ധ്വാതി ച വിയതി വാതെ ബഹുജനപുരസ്സ്യാനരപതി[illegible]ജാജിമുഖവിസ്ഖലിതദെഹസൌഖ്യാൻ സുമതിമുഖാമാത്യമുഖ്യാൻ [illegible]വം അന്യാനപി സൈന്യാൻ തത്തദഭിമതബഹുമതിദാനപൂൎവ്വകം നി[illegible]യാജ്ഞാപ്യ സ്വയമപി സഖീസമന്വിതാ ഭവനമാത്മീയമാപ തവ[illegible]നൊപി ചരമഭൂധരമാരെതി ഭാവഃ ൬൦, ൬൧

തന്ദ്രാമഗമന്മഹൊല്ലലാഭാ
മന്ദസ്യാഗ്ലപതഃ കരാലവ കാമം ।

ഭ്രമരാളിരതിവ ദീനഭാവം
ഗുണശാലീവ വിദേശഗസ്തദാനീം ॥ ൫൮

തന്വതേതി। തദാനീം സന്ധ്യാസമയേ മഹോല്പലാഭാ മഹോല്പലാനാം ജലജാനാമാഭാ ശോഭാ അരവിന്ദം മഹോല്പലം ശ്രുചിസ്സചിട് ഭാഭേത്യമരഃ അഘവതഃ വ്യസനവതഃ ദുഃഖേനാ വ്യസനേഷ്വശുഭമിത്യമരഃ മനുജസ്യ ജനസ്യ കലാ വിദ്യേവ കലാ വ്യാപാരവിദ്യയോരിതി ഹേമചന്ദ്രഃ കാമന്നിതരാം തനുതാം കാൎശ്യമഗമൽ പ്രാപ ഭ്രമരാളിഃ ഭൃംഗാണാമാളിഃ പങ്ക്തിഃ വിദേശഗഃ ദേശാന്തരം ഗതഃ ഗുണശാലീ ഗുണവാനിവാത്യന്തം ദീനഭാവം ദൈന്യമഗമദിത്യനുഷംഗഃ തഥാ ച കുഡുംബവ്യസനവതോ ജനസ്യ വിദ്യേവാംബുജകദംബകാഡംബരോ നിതരാമവാപ കൃശതാം ജലജമുകുളീഭാവതഃ കഷ്ടതരദുഷ്ടജനാക്രാന്തജനപദം ദിഷ്ടവശാദനുപ്രപന്നഃ ശിഷ്ടതരമാനുജമണിഃ ഗുണവാനിവ ദൈന്യമിന്ദിന്ദിരനികരോപ്യാപേതി ഭാവഃ ൫൮

തമസാം നിചയോഖിലം ബലാദേ
തരസാ ലോകമിനോ യഥാതിധൂൎത്തഃ ।
നയനാന്യഭജന്നപാൎത്ഥഭാവം
ദ്രവിണാനീവ കദൎയ്യമാനുഷാണാം ॥ ൫൯

തമസാമിതി। അഥാനന്തരം തമസാമന്ധകാരാണാം നിചയോ നികരഃ തരസാ ശീഘ്രം അഖിലം സമസ്തം ലോകം ഭുവനം ലോകസ്തു ഭുവനേ ജന ഇത്യമരഃ ധൂൎത്തഃ കിതവഃ ഇനഃ പ്രഭുഃ യഥാ ഇനഃ സൂൎയ്യേ പ്രഭാവിത്യമരഃ ബലാദേ അപീഡയൽ നയനാനി ലോചനാനി കദൎയ്യമാനുഷാണാം ലുബ്ധജനാനാം ദ്രവിണാനി ധനാനീവ അപാൎത്ഥഭാവം അപഗതോൎത്ഥഃ പ്രയോജനം യസ്മാത്തസ്യഭാവസ്തത്വം നിരൎത്ഥകത്വമിത്യൎത്ഥഃ അഭജൻ പ്രാപുഃ തഥാ ചാന്തരിതേ ഭാസ്വതി സന്തമസനികായസ്സകലഭുവനമവനീപതിരിവാതിധൂൎത്തഃ പ്രാപീഡയൽ ലുബ്ധമൎത്ത്യവിത്താനീവാനാവലോകനയനാന്യപി നിരൎത്ഥകതാമഭജന്നിതി ഭാവഃ ൫൯

ഭഗണോഥ നഭസ്യതീവ രേജേ
സഗുണസ്സംസദി ധീമതാമിവാൎയ്യഃ ।
രമണോതിതരാം ത്രൈ താരകാണാം
സഖ്യാണാം നാകതലേ യഥാതിപുണ്യഃ ॥ ൬൦

ഭഗണ ഇതി। അഥാനന്തരം നഭസ്യാകാശേ ഭഗണഃ ഭാനാം നക്ഷത്രാണാം ഗണോ നിതരാമ് രാജിതുമുക്തഃ ഭഗിന്യമരഃ ധീമതാം മേധാവിനാം സംസദി സഭായാം സഗുണോ ഗുണവാൻ ആൎയ്യഃ പൂജ്യഃ ഉപാധ്യായീവാധികം രേജേ രാജതീത്യനുഷംഗഃ താരകാണാമുഡൂനാം രമണഃ ചന്ദ്രഃ രമയതീതി രമ

ണഃ ചന്ദ്രശ്ചേത്യർത്ഥഃ നാകതലെ സ്വൎഗ്ഗതലെ സംഘുണഃ ഘൃണയാ സഹിതഃ ദയാലുരിത്യർത്ഥഃ അതിപുണ്യഃ അതി അധികം പുണ്യം സുകൃതം യസ്യ തഥാ ഭൂതൊ യശ്ചേത്യർത്ഥഃ അയിതരാമതിശയെന രെജെ രരാജ തഥാ ചാന്തരി ക്ഷെ നക്ഷത്രസഞ്ചയഃ സദസി വിദുഷാം മണിഗ്ഗുണവാനിവ രരാജ നക്ഷ ത്രെശശ്ച സുത്രാമപദെ ദയാവാനതിസുകൃതീവാതിതരാമശൊഭതെതി ഭാ വഃ ൨൦

മദനൊപി ധൃതാശുഗാസനസ്സൻ
പ്രമദാനാമഹരദ്ധൃതിഞ്ച യൂനാം ।
സദനെ ധനിനാം ശ്രിയം സമൃദ്ധാം
സദരസ്തെന ഇവാസ്തതന്ദ്രികൊദ്ധാ ॥ ൨൧

മദന ഇതി॥ മദനഃ കന്ദൎപ്പൊപി ധൃതാശുഗാസനഃ ധൃതചാപസ്സൻ പ്ര മദാനാം പ്രകൃഷ്ടൊ മദൊ ഗർവ്വൊ യാസാന്തഥാ താദൃശാം സ്ത്രീണാം യൂനാം ഭാൎയ്യാകലഹവതാം പുരുഷാണാഞ്ച യുവാ യൌവനയുക്തഃ സ്യാൽ ഭാൎയ്യാക ലഹവത്യപീതി സാരസ്വതഃ ധൃതിം ധൈൎയ്യം ധൃതിൎദ്ധാരണധൈൎയ്യയൊരി ത്യമരഃ ധനിനാം ധനവതാം സദനെ ഗൃഹെ സമൃദ്ധാം പൂൎണ്ണാം ശ്രിയം സമ്പദം സദരഃ ദരെണായുധെന സഹിതഃ ദരൊസ്ത്രിയാം ശംഖദയശസ്ത്ര സ്യേനായുധെഷ്വപീതി സാരസ്വതഃ അസ്തതന്ദ്രികഃ നിരസ്താലസ്യഃ സ്തെന ശ്ചൊര ഇവാദ്ധാ പ്രത്യക്ഷതഃ അഹരൽ അപഹൃതവാൻ തഥാ ച ശ്രീമതാം സൗധാനി പ്രവിശ്യ പൂൎണ്ണാം സുവൎണ്ണാദിസമ്പദം ചൊര ഇവ മാരൊപി സശ രാസനസ്സാവലെപാബലാനാം മഹിളാകലഹവതാന്തരുണാനാഞ്ച ധൃതിമഹര ദിത്യനെന കാന്താന്തികമുപസരാമൊ വയമെവെതി യൊഷിതഃ ത്യക്തപ്രാ കലഹമബലാവിലാസിനശ്ചാഭവന്നിതി ഭാവഃ ൨൧

നിശി ചൊന്നതസൌധശൃംഗമദ്ധ്യൊ
ത്തമപൎയ്യങ്കതലസ്ഥിതാഥ സാസ്യാം ।
അനുചിന്ത്യ ഭൃശം ബഭൂവ വീക്ഷാ
ജിതമാരം ഹരമപ്യഹൊ സ്മരാൎത്താ ॥ ൨൨

നിശെതി॥ അഥാനന്തരം അസ്യാമെതാദൃശ്യാം നിശി രാത്രൌ ഉന്നത സ്യൊത്തുംഗസ്യ സൌധശൃംഗസ്യ നരപതിസദനശിഖരസ്യ സൌധൊസ്ത്രീ സുധയാശെപ്ത ഇതി ഹലായുധഃ മദ്ധ്യെ മദ്ധ്യസ്ഥലെ ഉത്തമഃ ശ്രെഷ്ഠഃ പൎയ്യ ങ്കഃ തസ്യതലെ ഉപരിദെശെ സ്ഥിതാ ഉപവിഷ്ടാ സാ തടാതകാ ച വീക്ഷാ ജിതമാരം വീക്ഷയാവലൊകനെന ജിതൊ വിജിതൊ മദനൊ മാരൊ യെന തഥാഭൂതമപി ഹരമീശാനം അനുചിന്ത്യ സ്മൃത്വാ ഭൃശമധികം സ്മരാൎത്താ മാരപീ ഡിതാ ബഭൂവാഭൂൽ അഹൊ ആശ്ചൎയ്യം തഥാച സ്മൃതമാത്രതൊ നിഖിലകശ്മല നാശകസ്യ വീക്ഷയൈവാക്ഷിവൈകൃതചാപസ്യ വിരൂപാക്ഷസ്യ സ്മരണം കാ

ദാദിമനോമലശാന്തികാരണമപി വിശേഷതഃ കുസുമായുധപീഡാകാൎയ്യഭൂദിതി ദമൈവാശ്ചൎയ്യം വസ്തുതസ്തു സ്വകൃദവലോകലീലയൈവ വിജിതമദനവിലാസം മനോഹരാംഗം ഗിരിശമനുചിന്ത്യ അതിവിയോഗഖിന്നാഭൂദിതി ഭാവഃ ൨൨

അപി നിൎജ്ജിതനിൎജ്ജരേശപരാന്താ
മതനൊൎജ്ജൎജ്ജരിതാം സ്മരശ്ശരൈൎയ്യൽ ।
ഉചിതം ഖലു തസ്യ കൎമ്മ കാമം
തദുപെന്ദ്രപ്രഭവസ്യ മീനകെതൊഃ ॥ ൨൩

അപീതി। സ്മരൊ മന്മഥഃ നിൎജ്ജിതനിൎജ്ജരേശപരാം നിൎജ്ജിതഃ വിജിതഃ നിൎജ്ജരേശപരൊ ദെവെന്ദ്രൊ യയാ താം തടാതകാമപി ശരൈൎബ്ബാണൈഃ ജൎജ്ജരിതാം ശകലിതാം അതനൊച്ചകാരേതി യൽ തൽ കൎമ്മ കൃത്യം ഉപെന്ദ്രപ്രഭവസ്യ ഉപെന്ദ്രാദിന്ദ്രാനുജാൽ പ്രഭവൊ ജന്മ യസ്യ തസ്യ മീനകെതൊഃ മന്മഥസ്യ കാമം നിതരാമുചിതം യുക്തം ഖലു തഥാച പൂൎവ്വമുപരാധീശതനയെയം സൎവ്വസുപൎവ്വനായകഗൎവ്വനിൎവ്വാപണഞ്ചകാര ഇദാനീന്താമപി തത്സന്താനൊ നിതാന്തം ശതാന്തരാം ശരൈരചീകരൽ കൃതെച പ്രതികൎത്തവ്യമിതിന്യായാൽ യുക്തമെവെതി ഭാവഃ ൨൩

തനുതാ സുതനൊഃ പരന്ന തന്വാ
വചനസ്യാപ്യതനുജ്വരാദഥാസീൽ ।
ഗുരുതാ പരമാസ്രവസ്യ നാസ്യാഃ
സുദൃശൊ ദീൎഘ്ഘശ്വസിതസ്യ ചായതസ്യ ॥ ൨൪

തനുതെതി। അഥാനന്തരം സുതനൊശ്ശോഭനാംഗ്യാഃ തടാതകായാ ഇതിയാവൽ തന്വാശ്ശരീരസ്യ പരം അതനുജ്വരാൽ നവിദ്യതെ തനുരംഗം യസ്യ സൊതനുരനംഗഃ തൽകൃതാജ്ജ്വരാൽ താപാദ്ധെതൊഃ തനുതാ കാൎശ്യം നാസീൽ വചനസ്യ വചസൊപി തനുതാ സ്വല്പത്വമാസീൽ സുദൃശഃ സുലൊചനായാഃ അസ്യാഃ ആസ്രവസ്യ ക്ലെശസ്യ പരം ആദീനവാസ്രവൌ ക്ലെശ ഇത്യമരഃ ഗുരുതാ ആധിക്യന്നാഭൂൽ കിന്തു ആയതസ്യ ദീൎഘസ്യ ശ്വസിതസ്യ നിശ്വാസസ്യാപി ഗുരുതാഭൂൽ തഥാ ച നകെവലമനംഗതാപാൽ തന്വംഗ്യാഃ കാൎശ്യമംഗീചകാരാംഗം കിന്തു വചസൊപി നിതരാമെവ കൃശതാ സമ്പന്നാ ന പരം ക്ലെശസ്യാധിക്യം കിന്തു ദീൎഘനിശ്വാസസ്യാധികതാഭൂദിതി ഭാവഃ ൨൪

നിതരാമുദഭൂത്തദാ തദാസ്യം
ജഡചിത്തം സ്മിതലെശചിന്തനെപി ।
വികലശ്ച തദക്ഷിഖഞ്ജരീടൊ
രുചിരാപാംഗനിജാജിരാടനെപി ॥ ൨൫

നിതരാമിതി। തദാ വിരഹസമയെ തദാസ്യം തസ്യാസ്തടാതകായാ ആ സ്യം മുഖം സ്മിതലെശചിന്തനെപി സ്മിതസ്യ ഹാസസ്യ ലെശസ്യ ചിന്തനെ വിചാരെപി നിതരാം ജഡചിത്തം ജഡാശയമുദഭൂൽ ബഭൂവ തദക്ഷിഖഞ്ജരീ ടഃ ഖഞ്ജനപക്ഷീ ഖഞ്ജരീടസ്തു ഖഞ്ജന ഇത്യമരഃ രുചിരാപാംഗനിജാജിരാ ടനെപി രുചിരസ്യ കാന്തസ്യ അപാംഗസ്യ നെത്രാന്തസ്യൈവ അപാംഗൌ നെത്രയൊരന്ത ഇത്യമരഃ നിജാജിരസ്യ ആത്മീയാങ്കണസ്യാടനെ സഞ്ചാരെ പി വികലഃ അശക്തഃ ഉദഭൂദിത്യനുഷംഗഃ അതിതരാം സമപാദി ജഡാശയ മിതി ശ്രീഹൎഷഃ തഥാ ച മദനതാപാദസ്യാ വദനം സ്മിതാദിവിലാസരഹിതമ ഭൂൽ നയനമപ്യന്വീലയിതുമശക്തമഭൂച്ചെതി ഭാവഃ ൨൫

മണിതൊരണഭാസുരം സ ധിഷ്ണ്യം
സുദൃശൊരണ്യമിവൊദഭൂദരമ്യം।
അലമാളിഗണാൎപ്പിതഞ്ച മാല്യം
തനുസൂച്യഗ്രമിവാതിതീക്ഷ്ണധാരം॥ ൨൬

മണീതി। സുദൃശഃ ശൊഭനെ ദൃശൌ യസ്യാസ്തസ്യാ തസ്യാസ്തടാതകായാ ഇ തി യാവൽ മണിതൊരണഭാസുരം രത്നഖചിതബഹിൎദ്വാരശൊഭിതം സ ധിഷ്ണ്യമാത്മനൊ ഗൃഹം ധിഷ്ണ്യമൊകൊ നിവസനമിത്യമരഃ അരണ്യം വന മിവാരമ്യം രുചിരെതരമഭൂൽ ബഭൂവ ആളിഗണാൎപ്പിതം സഖീഗണാൎപ്പിതം മാല്യം മാലാ ച മാല്യം മാലാസ്രജൌ മൂൎദ്ധ്നീത്യമരഃ അലം അധികം അതിതീ ക്ഷ്ണധാരം അതിനിശിതാ ധാരാ മുഖം യസ്യ തൽ തനുസൂച്യഗ്രം തനുസൂ ചീനാം സൂക്ഷ്മസൂചീനാമഗ്രം സമൂഹമിവ അഗ്രം പുരസ്താദുപരി പരിമാണെ പലസ്യ ച ആലംബനെ സമൂഹെ ചെതി മെദിനീ ഉദഭൂദിത്യനുഷംഗഃ തഥാ ച കന്ദൎപ്പകളഭവിച്ഛുളിതാശയായാസ്തസ്യാഃ തടാതകായാ രത്നാദ്യലംകൃതന്നിജഭ വനം വനമിവ അരമ്യമഭൂൽ കിഞ്ച താപശാന്തയെ സഖീജനാൎപ്പിതം മാല്യം തീക്ഷ്ണസൂചിസഞ്ചയ ഇവ ദുസ്സഹമഭൂദിതി ഭാവഃ ൨൬

അപി ശുകശിഖാംഘ്രിസമ്പ്രവിഷ്ടാ
ന ദിശത്യാസ്രവമഞ്ജസാ കിയന്തം।
ന തമാശയഗഃ കഥം ഗിരിശൊ
മൃദുളാംഗ്യാ ദിശതാൽ മഹീശപുത്ര്യാഃ॥ ൨൭

അപീതി॥ അംഘ്രിസംപ്രവിഷ്ടാ പാദെ പ്രവിഷ്ടാ ശുകശിഖാ നീവാര പുച്ഛാഗ്രഭാഗഃ അഞ്ജസാ ശീഘ്രം കിയന്തം ആസ്രവം ക്ലെശം ആദീനവാസ്ര വൌ ക്ലെശ ഇത്യമരഃ ന ദിശതി ന വിതരതി മഹദ്വ്യസനം കരൊത്യെവെ ത്യൎത്ഥഃ മൃദുളം കൊമളം അംഗമസ്യാഃ തഥാ മൃദുളാംഗ്യാ മഹീശപുത്ര്യാഃ ശ്രീ പാണ്ഡ്യബാലികായാഃ ആശയഗഃ ഹൃദയഗതഃ ഗിരിശഃ പൎവ്വതശ്രെഷ്ഠഃ കൈലാ

സനാഥ ഇതി വാസ്തവോൎത്ഥഃ തം ക്ലേശമിത്യൎത്ഥഃ കഥം ന ദിശതാൽ ദാ
സ്യത്യേവേത്യൎത്ഥഃ തഥാ ച പാദതലസംലഗ്നാശ്രുകണികായാ ഏതാവദ്വ്യവ
നകാൎയ്യതൈ സിദ്ധേ മുഗ്ദ്ധാംഗ്യാഃ മനസ്യേവ പ്രവിഷ്ടസ്യ ഗിരീശസ്യ ദുസ്സഹ
ക്ലേശകാൎയ്യതൈ കിം വാ വാച്യമിതി ഭാവഃ ൨൭

യമിയം സ്മരതാപഭാരശാന്ത്യൈ
ദയിതൊദന്തധരാപ്ലവം വ്യതാനിൽ ।
രഭസാ തദുപക്രമശ്ച തസ്യാഃ
പരിതാപായ പരം തദാജനിഷ്ട ॥ ൨൮

യമിതി । ഇയം തടാതകാ സ്മരതാപഭാരശാന്ത്യൈ മാരജ്വരോദ്രേകശ
മനായ യം ദയിതൊദന്തധരാപ്ലവം ദയിതസ്യ ഭൎത്തുരുദന്തഃ പ്രവൃത്തിരേ
വ ധരഃ പ്രവാഹഃ പ്രവാഹൊ നിൎഝരൊ ഝര ഇത്യമരഃ തസ്മിൻ ആപ്ല
വം മജ്ജനം വ്യതാനിച്ചകാര തദുപക്രമസ്തസ്യ മജ്ജനസ്യോപക്രമ ആരംഭശ്ച
തദാ വിരഹസമയെ രഭസാ ശീഘ്രം തസ്യാസ്തടാതകായാഃ പരിതാപായ സ
ന്താപായ പരം കെവലം സന്താപായൈവാജനിഷ്ടാഭൂൽ തഥാ ച സ്വാന്ത
ജസന്താപശാന്തയെ മദനാന്തകൊദന്തസ്രവന്തീമജ്ജനമാചചാര തദുപക്രമ ഏ
വ താപമാപാദയാമാസ ഭൂപാലാംഗജാതായാ ഇതി ഭാവഃ ൨൮

വിരഹജ്വരവെദനാപനുത്ത്യൈ
സുതനൊരാളികൃതാസ്തദൊപചാരാഃ ।
അപി ചന്ദനപങ്കപങ്കജാദ്യാ
ശ്ശിശിരാസ്സങ്കലിതവ്യഥാ ബഭൂവുഃ ॥ ൨൯

വിരഹേതി । സുതനൊശ്ശോഭനാംഗ്യാസ്തടാതകായാ ഇത്യൎത്ഥഃ വിരഹ
ജ്വരവെദനാപനുത്ത്യൈ വിരഹജ്വരെണ വിയൊഗതാപെന യാ വെദനാ ദുഃ
ഖം തസ്യാ അപനുത്തിഃ ശാന്തിഃ തസ്യൈ ആളികൃതാസ്സഖീഭിൎവ്വിരചിതാഃ ചന്ദനപ
ങ്കപങ്കജാദ്യാഃ ചന്ദനപങ്കഃ മലയജപങ്കഃ പങ്കജം കമലം ച തെ ആ
ദ്യേ യെഷാന്തെ തഥൊക്താ ഉപചാരാഃ ക്രിയാഭെദാശ്ശിശിരാശ്ശീതളാ അപി
സങ്കലിതവ്യഥാഃ സങ്കലിതാ വിരചിതാ വ്യഥാ മനഃപീഡാ യൈസ്തഥാഭൂതാഃ
മനഃപീഡാകാരിണൊ ബഭൂവുരഭവൻ തഥാ ച മാരതാപൊപശാന്തയെ സ
ഖീജനകല്പിതാശ്ചന്ദനപങ്കാലെപനപങ്കജമാലികാലങ്കരണമൃണാളപ്രക്ഷെപന
ളിനീദളശയനാദയൊപ്യുപചാരാഃ പീഡാകാരിണ ഏവാഭവന്നിതി ഭാവഃ ൨൯

അവദൽ സവിധസ്ഥിതാം വയസ്യാം
പ്രവദന്തീമഥ സാ രുദത്യമന്ദം ।
പ്രമദാപ്യതനുപ്രതാപവെഗാൽ
സ്രവദസ്രാവിലദൃൿ സഗദ്ഗദം സാ ॥ ൩൦

അവദദിതി॥ അഥാനന്തരം സാ തടാതകേത്യൎത്ഥഃ സവിധസ്ഥിതാം സമീപേ വൎത്തമാനാം മാ രുദ മാ രോദീരിത്യമന്ദമധികം പ്രവദന്തീം ഭാഷമാണാം വയസ്യാം സഖീം പ്രമദാ പ്രകൃഷ്ടദൎപ്പാപീത്യൎത്ഥഃ മദോ രേതസി ദൎപ്പേ ചേതി വിശ്വഃ അത്യന്തപശ്ചാതാപവേഗാദനംഗസന്താപരയാൽ സ്രവദാസ്രാവിലദൃക് സ്രവതാ ഗളതാ ആസ്രേണ ബാഷ്പേണാവിലേ കലുഷേ ദൃശൌ യസ്യാസ്സാ തഥാഭൂതാ സതീ കലുഷോന്മുഖ ആവില ഇത്യമരഃ സഗദ്ഗദം ഗദ്ഗദസഹിതം യഥാ തഥാവദദവാച തഥാ ചാന്തികസീമ്നി സ്ഥിതാം മാ രോദീരിതി കഥയന്തീം സഖീമനംഗജ്വരവേഗാന്നിസ്സൃതബാഷ്പകലുഷനയനാ സതീ സഗദ്ഗദമവാദീദിതി ഭാവഃ ൩൦

സഖി മാം മദനസ്സദാ പ്രഹൎത്തും
ധൃതചാപഃ പരിദൃശ്യതേനുകാങ്ക്ഷം ।
പ്രമഥാധിഭുവാഭികേന മേ പ്രാ
ക്കൃതമാഗസ്സമനുസ്മരന്നിവാലം ॥ ൩൧

സഖീതി॥ ഹേ സഖി! വയസ്യേ! മേ മമ അഭികേന കമനേന കമ്രഃ കാമയിതാഭീകഃ കമനഃ കാമനോഭികഃ ഇത്യമരഃ പ്രമഥാധിഭുവാ പ്രമഥനാഥേന അധിഭൂൎന്നായകോ നേതേത്യമരഃ പ്രാക് പൂൎവ്വകാലേ കൃതം രചിതം ആഗഃ ദഹനരൂപമപരാധം ആഗോപരാധ ഇത്യമരഃ അലം നിതരാം സമനുസ്മരൻ സഞ്ചിന്തയന്നിവ മദനഃ കന്ദൎപ്പഃ ധൃതാശുഗാസനഃ ധൃതചാപസ്സൻ മാം പ്രഹൎത്തും താഡയിതും സദാ സൎവ്വദാ അനുകാങ്ക്ഷമിത്യവ്യയം ദിശി ദിശീത്യൎത്ഥഃ പരിദൃശ്യതേ തഥാ ച പൂൎവ്വമുൎവ്വരാരഥചരിതമപരാധമനുചിന്തയന്നിവ ദൎപ്പകോയം തത്പരായണാം മാം കരധൃതകോദണ്ഡോ ദണ്ഡയിതും ദിശി ദിശി സൎവ്വദാ ദരീദൃശ്യത ഇതി ഭാവഃ ൩൧

സ മനോജവസത്വമാപ്തുകാമഃ
കിമു യദ്വാൎദ്ദയതീഹ മാഞ്ച കാമഃ ।
ഹിമരുങ്മലയാനിലൌ കിമൎത്ഥം
ത്യജതോ ഹന്ത ഗുണാന്നിസൎഗ്ഗസിദ്ധാൻ ॥ ൩൨

സ ഇതി॥ ഇഹ പീഡാകരണേ യദ്വാ പൂൎവ്വോക്തബീജനോചേതി ത്യൎത്ഥഃ സ കാമോനംഗഃ മനോജവസത്വം പിതൃതുല്യതാം മനോജവസഃ പിതൃസന്നിഭ ഇത്യമരഃ ആപ്തുകാമഃ കിമു പ്രാപ്തുമഭിലാഷീ കിമിത്യൎത്ഥഃ മാം അൎദ്ദയതി പീഡയതി ഹിമരുങ്മലയാനിലൌ ഹിമരുക് ചന്ദ്രഃ മലയാനിലോ മന്ദമാരുതഃ തൌ ച നിസൎഗ്ഗസിദ്ധാൻ നിസൎഗ്ഗേണ സ്വഭാവേന സിദ്ധാൻ ലബ്ധാൻ സ്വരൂപഭൂതാൻ സ്വഭാവശ്ച നിസൎഗ്ഗശ്ചേത്യമരഃ ഗുണാൻ ശീതസ്പൎശാദിഗുണാൻ കിമൎത്ഥം കിന്നിമിത്തം ത്യജതഃ വിസൃജത ഇതി ലടി ദ്വിവചനം ഹന്ത ഖേദേ തഥാ ച പുരാ പുരാരാതിദഹനാമിത്യൎത്ഥഃ തത്പ

താമേനാം പീഡയതി നൊ ചെൽ ഭാൎഗ്ഗവജനനീമാജഘാന മെഘവാഹനാജഃ തൽപുത്രഃ കിലായമംഗജന്മാ പിതൃതുല്യതാമാലിപ്സുഃ കിമു മാമൎദ്ദയതി പ്രാലെയരൊചിൎമ്മലയമാരുതയൊൎമ്മയാ മൽകമനെന വാ കദാപി നാപരാദ്ധം ഏവം സ്ഥിതെ കിന്നിമിത്തമെതൌ പീഡയതഃ കഷ്ടമിതി ഭാവഃ ൩൨

വിധുരെഷ കരൊതി മെ കഠൊരൈ
രധുനാ ദ്വിഷഹാം വ്യഥാം മയൂഖൈഃ ।
വിധുതാലയശൎമ്മണാം ഖരാംശു
ൎമ്മധുമാസ്യുച്ചഗതൊ യഥാദ്ധ്വഗാനാം ॥ ൩൩

കിം കൃതമെതാഭ്യാമിതി ചെദാഹ വിധുരിതി॥ ഏഷ വിധുശ്ചന്ദ്രഃ കഠൊരൈഃ കഠിനൈഃ മയൂഖൈരംശുഭിരധുനാ ഇദാനീം മെ മമ മധുമാസി ചൈത്രമാസെ ന്യാച്ചൈത്രെ ചൈത്രികൊ മധുരിത്യമരഃ ഉച്ചഗതഃ ഉച്ചസ്ഥഃ ഖരാംശുഃ സൂൎയ്യഃ വിധുതാലയശൎമ്മണാം വിധുതം ത്യക്തം ആലയശൎമ്മ ഗൃഹസൌഖ്യം യൈസ്തെഷാം ശൎമ്മശാതസുഖാനി ചെത്യമരഃ അദ്ധ്വഗാനാം പാന്ഥാനാം യഥാശബ്ദ ഇവാൎത്ഥകഃ ദ്വിഷഹാമസഹ്യാം വ്യഥാം പീഡാം കരൊതി കുരുതെ തഥാപി സാമ്പ്രതം അമൃതാംശുൎദ്ദസ്സഹാമുഷ്ണൈസ്സഹസ്രാംശുരുച്ചസ്ഥഃ സദനസുഖരഹിതാനാം പാന്ഥാനാമിവ ബാധാമാതനൊതീതി ഭാവഃ ൩൩

അയമദ്യ മരുന്മദാവളൊ മെ
മദനാധൊരണശാസനാന്മദാന്ധഃ ।
ഹൃദയെ കുരുതെ ച വപ്രലീലാം
മലയൊൎവ്വീധരപാൎശ്വസഞ്ചരിഷ്ണുഃ ॥ ൩൪

അയമിതി॥ മലയൊൎവ്വീധരപാൎശ്വസഞ്ചരിഷ്ണുഃ മലയ ഇത്യുൎവ്വീധരസ്യാചലസ്യ പാൎശ്വെ സാനുനി സഞ്ചരിതും ശീലം യസ്യ സ തഥാ മദാന്ധഃ മദെന ദൎപ്പെണ മദജലെന ചാന്ധൊ മൂഢഃ അയം മരുന്മദാവളഃ മരുൽ മാരുത ഏവ മദാവളൊ മത്തഗജശ്ച അദ്യെദാനീം മദനാധൊരണശാസനാൽ മദനഃ മന്മഥ ഏവാധൊരണൊ ഹസ്തിപകഃ ആധൊരണൊ ഹസ്തിപക ഇത്യമരഃ തസ്യ ശാസനാൽ നിയൊഗാൽ മെ ഹൃദയെ മനസി വപ്രലീലാം രൊധൊഭഞ്ജനരൂപക്രീഡാം കുരുതെ കരൊതി തഥാ ച മന്ദമാരുതമാതംഗൊനംഗാധൊരണനിയൊഗാൽ മദ്ധൃദയരൊധസി രൊധൊഭംഗലീലാമാതനൊതീതിഭാവഃ

അപഹായ ച മാം ഗതാദ്യ നിദ്രാ
ദയിതെവാവമതാ കപ വാ സപത്ന്യാ ।
രജനിയമയെ ന ഹീയതെ മെ
സഖി സമ്പത്തിരിവാപ്തിതാ സുപാത്രെ ॥ ൩൫

അപഹായേതി। അദ്യ നിദ്രാ സ്വപ്നശ്ച സ്യാന്നിദ്രാ സ്വപ്ന ഇത്യമരഃ മാമപഹായ ത്യക്ത്വാ സ്വഭർത്രാത്മനാഥേനാവമതാ അവമാനിതാ ദയിതാ ഇച്ഛേവ കച്ചാ ക്വ വാ ഗതാ യാതാ അയെ ഇത്യവ്യയം അയെ സഖി ഹെ വയസ്യെ മെ മമ ഇയം രജനീ രാത്രിശ്ച സുപാത്രെ അതിയൊഗ്യജനെ ശൊഭനെ ഭാജനെ വാ യൊഗ്യഭാജനയൊഃ പാത്രമിത്യമരഃ അപ്പിതാ ദത്താ നിക്ഷിപ്താ വാ സമ്പത്തിഃ സമ്പദിവ ന ഹീയതെ ന ക്ഷീയതെ തഥാ ച പ്ര ണയകലഹകലുഷാ യെച്ഛേവ മാം വിഹായ ക്വ വാ നിദ്രാ വിദ്രുതാ ഇയം രാത്രിശ്ച സൽപാത്രദത്തസംപത്തിരിവ ന ക്ഷീയത ഇതി ഭാവഃ ൩൫

ദയിതൊപി ദയാം വിഹായ മഹ്യം
സമയം യം കൃതവാനിഹൊപയാമെ।
കഥമാസ്സഖി ദുസ്തരം തരെയം
പയസാം രാശിമിവാഷ്ടവാസരാന്തം ॥ ൩൬

ദയിതൊപീതി। ഹെ സഖി! ദയിതഃ പതിരപി മഹ്യം ദയാം കൃപാം വിഹായ ഇഹ ഉപയാമെ അസ്മിൻ വിവാഹെ യം സമയം കാലം അനെഹാപി സമയൊപീത്യമരഃ കൃതവാൻ ചകാര പയസാം രാശിം സമുദ്രമിവ ദുസ്തരം ദുഃഖെനാപി തർത്തുമശക്യം തം അഷ്ടവാസരാന്തം അഷ്ടദിനാവധി യദ്വാ അഷ്ടൌ വാസരാ യസ്മിന്നിതി ബഹുവ്രീഹിർവാ കഥം കെനൊപായെന തരെയം ലംഘയെയം ആഃ കഷ്ടം തഥാ ചാസ്മിൻ വിവാഹെപഹായ കൃപാം യം കാലമകല്പയൽ മൽപതിഃ തം ദിവസാഷ്ടകം സമുദ്രമിവ ദുസ്തരം കഥം പ്രക്ഷിപെയമിതി ഭാവഃ ൩൬

അയി മാമമരാപഗാതരംഗ
പ്രകരാലിംഗിതഭാസുരൊത്തമാംഗഃ।
അപി ന സ്മരതാൽ സുകൊമളാംഗ
സ്മരദൂനാം ക്ഷിതിഭൃൽസുതാം വൃഷാങ്കഃ ॥ ൩൭

അയീതി। അയി ഹെ സഖി സുകൊമളാംഗഃ ശൊഭനം കൊമളം അംഗം യസ്യ സ തഥാ സുകുമാരത്തു കൊമളെ ഇതി വൈജയന്തീ വൃഷാങ്കഃ വൃഷൊ വൃഷഭഃ അങ്കൊ ധ്വജചിഹ്നം യസ്യ സ പരമേശ്വരഃ അമരാപഗാതരംഗപ്രകരാലിംഗിതഭാസുരൊത്തമാംഗഃ അമരാപഗായാ മന്ദാകിന്യാസ്തരംഗാണാം ഭംഗാനാം പ്രകരെണ സഞ്ചയെനാലിംഗിതം പരിഷ്വക്തം ഭാസുരം ലസമാനം ഉത്തമാംഗം ശിരൊ യസ്യ സ തഥാഭൂതൊപി അമരാപഗായാസ്തരംഗാവിവ പ്രകരൌ പ്രകൃഷ്ടൌ ഭുജൌ താഭ്യാം ആലിംഗിതം ഭാസുരം ഉത്തമഞ്ചാംഗം യസ്യ തഥാഭൂതൊപി ഇഹാത്ര സ്മരദൂനാം മാരസന്തപ്താം ക്ഷിതിഭൃൽസുതാം രാജകുമാരീം പവ്വതസുതാം പാവ്വതീഞ്ചെതി യാവൽ നൃപശൈലൌ ക്ഷിതിഭൃതൌ

വിതി രത്നമാലികായാം ന സ്മരതാൽ ന സ്മരിഷ്യതി കിമിത്യൎത്ഥഃ അത്ര കിം ശബ്ദസ്യാപ്രയോഗെപി കാകുഃ യഥാഹ ശ്രീഹൎഷഃ, "തരുണതാതപനദ്ധതിനിൎമ്മിതദ്ധ്യഢിമതൽകുചകുംഭയുഗം തദാ അനലസംഗതിതാപമുപൈതു നൊ കുസുമചാപകലാലവിലാസജ" മിതി തഥാ ച മന്ദാകിനീതരംഗാശ്ലിഷ്ടമസ്തകൊപി കൃത്തിവാസാഃ പാൎവ്വത്യംശഭൃതാം മാം ന സ്മരിഷ്യതി കിമിതി ഭാവഃ ൩൭

അപി ചാഹമിവാദ്യനാതിവെലം
വിധുജെന സ്മരതാ പുരാണവൈരം।
ഉത സീദതി സൊപി ബാദ്ധ്യമാനൊ
ജയിനസ്സ്യാന്ന പരാജയൊ ജിതാത്തു॥ ൩൮

അപിചെതി॥ അപിചെതാവന്മാത്രന്ന പുരാണവൈരം പുരാണം പ്രാക്തനം വൈരം വിരൊധം സ്മരതാ സഞ്ചിന്തയതാ വിധുജെന വിധൊൎജ്ജാതഃ ജ്ജായത ഇതി വിധുജസ്തെന "കാമസ്തു വാസുദെവാംശ" ഇതി ശ്രീഭാഗവതെ വിധുൎവ്വിഷ്ണുഃ ചന്ദ്രമസിത്യമരഃ അധുനാ ഇദാനീം അഹമിവ സൊപി പരമെശ്വരൊപീത്യൎത്ഥഃ അതിവെലമധികം ബാദ്ധ്യമാനഃ പീഡ്യമാനസ്സൻ സീദതു വ്യഥതെ കിമിത്യൎത്ഥഃ ജയിനഃ ജയശാലിനഃ പുരുഷസ്യെത്യൎത്ഥഃ ജിതാൽ സെവന വിജിതാൽ ഉകാരൊപ്യൎത്ഥകഃ ആത്മനാ പരാജിതാദപീത്യൎത്ഥഃ പരാജയൊ ഭംഗഃ ന സ്യാൽ ഉതെത്യുത്പ്രെക്ഷാപരാമൎശംഗഃ അപജയൊ ന ഭവിഷ്യതി കിമിത്യൎത്ഥഃ തഥാച കിഞ്ച പഞ്ചെഷുണാ സഞ്ചിന്തയതാ ചിരന്തനം വിരൊധമന്തകാന്തകൊപി നിതാന്തം സന്താഡിതൊഹമിവ വിഷീദതി കിം കതൊ വാ ശംങ്കയമങ്കുരിതാ ശങ്കര ഇതി ചെൽ ആത്മനാ വിജിതാദപി കദാചിൽ സപത്ന്യൈവ പരാജയൊ ഭവിഷ്യത്യെവെതി ചിന്താബീജമചിന്തയദിതി ഭാവഃ ൩൮

അഥവാ മയി ദിഗ്ജയാപദെശാ
ന്തരിതാഭികപദാഭിമാൎഗ്ഗണായാം।
പ്രണയാ കരുണാൎണ്ണവൊപി ദെവഃ
കുരുതെ വാ ഗുണപൂഗശാലുപെക്ഷാം॥ ൩൯

അഥവെതി॥ അഥവാ തഥാ നൊ ചെൽ ഗുണപൂഗശാലീ ഗുണാനാം മഹാകുലീനതൌജ്ജ്വല്യം മഹാഭാഗ്യമുദാരതെത്യാദിഗുണാനാം പൂഗെന ഗണെന ശാലീ വിശിഷ്ടഃ കരുണാൎണ്ണവഃ ദയാസാഗരഃ അപി ദെവഃ പരമെശ്വരഃ ദിഗ്ജയെത്യസ്യ ദ്ദിഗ്വിശെഷണം ദിക്പതയൊ ദിക്പതയൊ ലക്ഷ്യന്തെ തെഷാംജയസ്യാപദെശെന വ്യാജെന വ്യാജൊപദെശൊ ലക്ഷ്യാന്ത്രീത്യമരഃ അന്തരിതം തിരൊഹിതം അഭികപദം ഭൎത്തുഃ പദം സ്ഥാനം പദം വ്യവസിതത്രാണസ്ഥാനലക്ഷ്മാംഘ്രിവസ്തുഷ്വിത്യമരഃ തസ്യാഭിമാൎഗ്ഗണം ആഭിമുഖ്യെനാന്വെഷണം യസ്യാസ്തസ്യാം മയി പ്രണയാ ഇയമഭികപദം അഭി

മുഖേന ശയ്യൈവാനപേക്ഷണം കരോതീതി ജുഗുപ്സയാ ഘൃണാ ജുഗുപ്സാ ഭയയോരിതി മേദിനീ ഉപേക്ഷാം ഔദാസീന്യം കരുതേ വാ കരോതി കി മിത്യൎത്ഥഃ തഥാ ച കരുണാസാഗരോപി ദേവഃ മയി ധാൎഷ്ട്യമാശങ്ക്യ ഉപേക്ഷാം കരോതി കിമിതി ഭാവഃ ൩൯

ഇതി സാസ്രവമുക്തവാചമേതാം
ധൃതിമുത്സൃജ്യ തതശ്ചിരം രുദന്തീം।
സ്മൃതഭൎത്തൃകഥാമുവാച കാചി
ദ്രുതമഭ്യേത്യ സദാനുഗാ വയസ്യാ॥ ൪൦

ഇതീതി। തതോനന്തരം ഇത്യുക്തപ്രകാരേണ സാസ്രവം സക്ലേശം യഥാ തഥാ ഉക്തവാചം ഉക്താ വാക് യയാ തഥാ ചിരം സ്മൃതഭൎത്തൃകഥാം ചിന്തിതപതിചരിതാം ധൃതിം ധൈൎയ്യം ധൃതിൎദ്ധാരണധൈൎയ്യയോരിത്യമരഃ ഉത്സൃജ്യ ത്യക്ത്വാ രുദന്തീം ശോചന്തീം ഏതാം തടാതകാമിത്യൎത്ഥഃ അഭ്യേത്യ പ്രതിപ്ലുത്യൈവ സദാ സൎവ്വദാ അനുഗാ അനുഗച്ഛന്തീ കാചിദ്വയസ്യാ സഖീ ദ്രുതം തരസാ ഉവാച പ്രാഹ തഥാ ച ഏവം പത്യുൎവൃത്താന്തമനുചിന്ത്യ ശോചന്തീമേതാം സഖീ സമാചഖ്യാവിതി ഭാവഃ ൪൧

കിമിദം വ്യസനം തവാത്ര ഭദ്രേ
നിതരാമ്മോദകരേ വിവാഹകാലേ।
വദ കാ പ്രമദാ വിഷീദതീത്ഥം
ദരദാ മാ ഭവ മാദൃശാം സഖീനാം॥ ൪൨

കിമിതി। ഹേ ഭദ്രേ! കല്യാണി! നിതരാമധികം മോദകരേ തോഷകാരിണി അത്ര വിവാഹകാലേ അസ്മിൻ പാണിപീഡനാസന്നവിഷയേ തവ ഹന്ത ഇദം വ്യസനം ദുഃഖം കിം കുതിതമിത്യൎത്ഥഃ കിം വിതൎക്കേ പരിപ്രശ്നേ ക്ഷേപനിന്ദാപരാധയോരിത്യമരഃ കാ പ്രമദാ കാ വാ യോഷിൽ ഇത്ഥമേവം വിഷീദതി ശോചതി ന കാപീത്യൎത്ഥഃ വദ ബ്രൂഹി മാദൃശാം മത്സദൃശീനാം സഖീനാം വയസ്യാനാം ഇത്ഥമേവം ദരദാ ഭയദാ ദരോസ്ത്രിയാം ഭയേ ശ്വഭ്ര ഇത്യമരഃ മാ ഭവ മാ ഭൂഃ ഹേ ഭദ്രേ നിതരാം മോദകരേസ്മിൻ കരഗ്രഹണാസന്നസമയേ തവേദം വ്യസനമനൎഹം കാ വാ യോഷിൽ വിഷീദതി ബ്രൂഹി ഏവം മാദൃശീനാം സഖീനാം ഭീതിദായിനീ മാ ഭൂരിത്യാശ്വാസയദിതി ഭാവഃ ൪൩

ത്രിദശാഞ്ചിതശോ രണേ വിധാത്ര്യാ
വിവശാനശ്രമമപ്യധൃഷ്യവിദ്ധ്വാൻ।
സദൃശോ ന തവേതൃശോ വിഷാദോ
മൃഗശാബാക്ഷി സ കാൎയ്യവിഘ്നകാരീ॥ ൪൪

ത്രിദശാനിതി। ഹെ മൃഗശാബാക്ഷി! ഹരിണബാലകവിലൊചനെ അ ധൃഷ്യവീൎയ്യാൻ അധൃഷ്യം അപ്രസഹ്യം വീൎയ്യം ശൌൎയ്യം യെഷാന്താൻ തഥാപി ത്രിദശാൻ ദെവാൻ ശതശൊ ബഹുധാ യദാ ബഹൂനിതി വാ രണെ യുദ്ധെ അശ്രമമനായാസം യഥാ തഥൈവ വിവശാൻ വിധാത്ര്യാഃ കുൎവ്വത്യാഃ തവ തെ ഈദൃശഃ ഏവം സ്വയമെവ ഭൎത്തൃസംഗമാകാംക്ഷാത്രപഃ വിഷാദെ വ്യസനം സദൃശൊ ന യുക്തൊ നെത്യൎത്ഥഃ കുത ഇതി ചെദാഹ സ ഇതി സഃ വിഷാദ ഇത്യൎത്ഥഃ കാൎയ്യവിഘ്നകാരി അന്തരായകാരീതി ഹീതി പ്രസിദ്ധൌ തഥാ ചാതിപരാക്രമാനപി സുത്രാമാദിസത്രാശനാനനായാസമെവ സംഗരെ വിത്രാസയന്ത്യാസ്തവായം വിഷാദൊ ദൊഷകാരീ കൎമ്മണാമയുക്ത ഇതി ഭാവഃ ൪൨

ജനനീ ജരയാതുരാ പുരൈവ
പ്രതരാന്തെ പരിതാപതശ്ച ഭദ്രെ।
വിപിനെ കരരീവ ദഹ്യമാനാ
ദവരൊചിഃപ്രകരെണ മിത്രതാപാൽ ॥ ൪൩

ജനനീതി। ഹെ ഭദ്രെ കല്യാണി ജനനീ മാതാ പുരാ ഇതഃ പൂൎവ്വമെവ ജരയാ വാൎദ്ധക്യെനാതുരാ പീഡിതാ തെ പരിതാപതസ്സന്താപാച്ച നിതരാം ഭൃശം വിപിനെരണ്യെ ദവരൊചിഃപ്രകരെണാരണ്യാഗ്നെരൊചിഷാം തെജസാം പ്രകരെണ സമൂഹെന ദഹ്യമാനാ തപ്യമാനാ കരരീ കരരീതി കാചിൽ പതത്രി ണ്യൊഷിൽ മിത്രതാപാൽ മിത്രസ്യ സുഹൃദൊ രവെൎവ്വാ താപാൽ സന്താപാദിവാ തുരാ ഭവിഷ്യതീതി ശെഷഃ തഥാ ച പൂൎവ്വമെവ മാതാ ജരയാതുരാ ഇദാനീ ന്തവാപി പരിതാപാൽ വനവഹ്നിസന്ദഹ്യമാനാ കരരീ പുനശ്ച സൂൎയ്യതാപാ ദിവ ഖെദവതീ ഭവിഷ്യതീതി ഭാവഃ ൪൩

ന ഗിരീശഗിരി ത്വയാഗമൊക്താ
വിവ കാൎയ്യാ കദാചിദാൎയ്യയാ വിശങ്കാ।
ഗ്രഹരാജ ഇവാഗമിഷ്യതീശ
സ്സ്ഫുടമബ്ജാവനാകൃൽ പ്രക്ലൂപ്തകാലെ ॥ ൪൪

നെതി। ഗിരീശഗിരി ഗിരിശസ്യ ഈശ്വരസ്യ ഗിരി വാക്യെ കദാചിൽ കുത്രാപി ആഗമൊക്തൌ വെദവാചീവ ആൎയ്യയാ പൂജ്യയാ ത്വയാ വിശങ്കാ വിചികിത്സാ ന കാൎയ്യാ ന കൎത്തവ്യാ അബ്ജാവനാകൃൽ അബ്ജസ്യ ശശാങ്കസ്യ പ ത്മാനാഞ്ച അവനം രക്ഷാം കരൊതീതി തഥാ അബ്ജശ്ശശാങ്കെ ശംഖെ സ്യാ ന്ന പുംസി സരസീരുഹ ഇതി വാമനഃ ഈശഃ പശുപതിഃ ഗ്രഹരാജൊ രവി രിവ വിഭാവസുൎഗ്ഗ്രഹപതിരിത്യമരഃ പ്രക്ലൂപ്തകാലെ നിശ്ചിതെ സമയെ അ ന്യത്ര ഉദയകാല ഇത്യൎത്ഥഃ തസ്യാപി നിശ്ചിതത്വാൽ ആഗമിഷ്യതി ആഗ ന്താ ഭവെൽ സ്ഫുടന്നിശ്ചിതമിത്യൎത്ഥഃ തഥാ ച പരമെശ്വരവചനെഷു കുത്രാ

പി വേദവാക്യേഷ്വിവ സംശയോ ന കൎത്തവ്യഃ യഥാ വാഹന്മുഖെ മയൂഖ
മാലീ തഥായമപ്യാഗമിഷ്യതി ശീഘ്രമ്മോയിതദൊഷാകര ഇതി ഭാവഃ ൪൪

വ്യസനം ജഹിഹിഹ കഞ്ജനെത്രെ
തദിദം ജന്യജനൈസ്സമം ഗിരിത്രം।
സരസാ ജനനീ തവെക്ഷിതാ സാ
ധുരി ജാമാതരമാശു മെനകെവ॥ ൪൫

വ്യസനമിതി। ഹെ കഞ്ജനെത്രെ പങ്കജലൊചനെ ഇഹാസ്മിൻ വിഷയെ
തദിദം തദെതദ്വ്യസനം ദുഃഖം ജഹിഹി ത്യജ തവ സാ ജനനീ മാതാ മെ
നകെവ ജാമാതരം ദുഹിതൃഭൎത്താരം ഗിരിത്രം പരമെശ്വരം സരസാ സാനുരാ
ഗാസതീ ജന്യജനൈൎവ്വരസ്യ സ്നിഗ്ദ്ധജനൈഃ ജന്യാഃ സ്നിഗ്ദ്ധാ വരസ്യ യ ഇത്യമ
രഃ ആശു ശീഘ്രം ഈക്ഷിതാ ലുട് ദ്രക്ഷ്യതീത്യൎത്ഥഃ തഥാ ച വ്യസനം വിസൃജ്ജ
യ മെനകെവ പിനാകിനം ജനനീ ജവാദെവ ജാമാതരം സാനുരാഗാ ദ്ര
ക്ഷ്യതീതി ഭാവഃ ൪൫

ഇതി സാ വചസാധികം വയസ്യാ
സഹസാശ്വാസയദാതുരാം സ്മരെണ।
വസുധെശസുതാം യഥാബ്ദപങ്ക്തിഃ
പയസാ ചാതകസംഹതിം തൃഷാൎത്താം॥ ൪൬

ഇതീതി। സാ വയസ്യാ സഖീ സ്മരെണ മന്മഥെനാൎത്താം പീഡിതാം
വസുധെശസുതാം ഭൂപതിസുതാം ഇതി പൂൎവ്വൊക്തെന വചസാ വചനെന
സഹസാ ശീഘ്രം അബ്ദപങ്ക്തിഃ മെഘമാലാ തൃഷാ പിപാസയാൎത്താം ചാതക
സംഹതിം ചാതകപക്ഷിണാം സമൂഹം യഥാശബ്ദ ഇവാൎത്ഥകഃ ആശ്വാസ
യദാശ്വാസയാമാസ തഥാ ച പഞ്ചബാണബാണവിദീൎണ്ണമാനസാമെനാം വ
യസ്യാ തൃഷാൎത്താം ചാതകതതിമിവ മുദിരവാരഃ വചസാ സമാശ്വാസയാമാ
സെതി ഭാവഃ ൪൬

വിരരാമ തദാ പരം ന രാമാ
വിരഹാൎത്തിരഭസാച്ച സാ ത്രിയാമാ।
നരരാജസുതാസഖീ പരം സാ
ന രരാജാക്കദിശാപി ലബ്ധവൎണ്ണാ॥ ൪൭

വിരരാമെതി। തദാ തദാനീം രാമാവിരഹാൎത്തിഃ രാമായാഃ സ്ത്രിയസ്തടാ
തകായാ ഇതി യാവൽ വിരഹാൎത്തിഃ പരം വിയൊഗജാതപീഡാ കെവലം
ന വിരരാമ കിന്തു സാ താദൃശീ ത്രിയാമാ രാത്രിശ്ച വിരരാമൊപശാന്താഭൂൽ
സാ നരരാജസുതാസഖീ നരപതിതനുജായാസ്സഖീ പരം വയസ്യാ കെവലം
ന രരാജ ന രെജെ കിന്തു അൎക്കദിശാപി അൎക്കസ്യെന്ദ്രസ്യ ദിശാ ദിഗപി ര

൫൭ രെജെ ലബ്ധവൎണ്ണേത്യുഭയത്രാപി യൊജ്യം ലബ്ധവൎണ്ണാ വിചക്ഷണെതി സഖ്യാം ലബ്ധോ വൎണ്ണശ്ശുക്ലവൎണ്ണഃ യയാ സാ തഥെതി പ്രാച്യാം തഥാ ച രാത്രിശ്ച ഗതാ രാജസുതായാ വിയൊഗാത്തിശ്ച തഥാ ഉപശാന്തഖെദാമാലക്ഷ്യ ഏനാം വിചക്ഷണാ സഖീ ച രെജെ പ്രാചീചാശൊഭതെതി ഭാവഃ ൫൭

അഗമദ്ധിമരുക് തദാസ്തമദ്രിം
കുമുദാമൊദകരഃ കളങ്കിതാംഗഃ।
അദസീയമുഖം മുദങ്കമുഗ്ദ്ധം
പ്രസമീക്ഷ്യേവ സുതാരകം സതാരഃ॥ ൫൮

അഗമദിതി। തദാ തദാനീം കുമുദാമൊദകരഃ കുമുദാം കുത്സിതെ കൃത്യേമുൽ തൊഷൊ യെഷാന്തെഷാം പാമരാണാമിതി യാവൽ ആമൊദകരഃ സന്തൊഷകരഃ പ്രമൊദാമൊദസമ്മദാ ഇത്യമരഃ കുമുദാനാം കൈരവാണാമാമൊദം ഗന്ധം കരൊതീതി തഥാ ആമൊദൊ ഗന്ധഹൎഷയൊരിത്യമരഃ കളങ്കിതാംഗഃ കളങ്കിതം സഞ്ജാതകളങ്കം അംഗം യസ്യ സ തഥാ ദൈവൈവി പ്രകാശിതാപവാദ ഇതി ചാൎത്ഥഃ കളങ്കൊങ്കാപവാദയൊരിത്യമരഃ സതാരഃ താരാ നാമ ഗുരുപത്നീ തയാ കൃചിദ്യുക്ത ഇത്യൎത്ഥഃ നക്ഷത്രസഹിത ഇതി ചാൎത്ഥഃ ഹിമരുക് ചന്ദ്രഃ മുദങ്കമുഗ്ദ്ധം മുദഃ തൊഷസ്യാങ്കം ചിഹ്നം തെന മുഗ്ദ്ധം സുന്ദരം തത്തഥാ സുതാരകം ശൊഭനാ താരകാ കനീനികാ യസ്മിൻ തത്തഥാ താരകാക്ഷ്ണഃ കനീനികെത്യമരഃ അദസീയമുഖം അമുഷ്യാ ഇദം അദസീയം മുഖം വദനം പ്രസമീക്ഷ്യേവാലൊക്യേവ അസ്തം അസ്തനാമാനം അസ്തസ്തു ചരമക്ഷ്മാഭൃദിത്യമരഃ അദ്രിം പൎവ്വതം അഗമൽ പ്രാപെത്യുൽപ്രെക്ഷാ തഥാ ച ശീതാംശുസ്താവൽ അസ്താചലമാപാദസീയമുഖപ്രെക്ഷണാദിവെത്യുൽപ്രെക്ഷിതവാനിതി ഭാവഃ ൫൮

ബിസിനീകമനൊപി സൂതനീതം
രഥമാസ്ഥായ തദൊദയാഗമാഗാൽ।
വിധുനാ മദനപ്രിയെണ ദൂനം
വദനാബ്ജം പരിതൊഷയന്നിവാസ്യാഃ॥ ൫൯

ബിസിനീതി। തദാ തസ്മിൻ കാല ഇത്യൎത്ഥഃ ബിസിനീകമനഃ ബിസിന്യാഃ പത്മിന്യാഃ കമനഃ വല്ലഭഃ സൂൎയ്യോപീത്യൎത്ഥഃ സുരൊത്തമൊ ധാമനിധിഃ പത്മിനീവല്ലഭൊ ഹരിരിത്യമരഃ മദനപ്രിയെണ മദനസ്യ മന്മഥസ്യ പ്രിയെണ സുഹൃദാ വിധുനാ ചന്ദ്രെണ ദൂനം ക്ലാന്തം അസ്യാ വദനാബ്ജം മുഖമെവാരവിന്ദം പരിതൊഷയിഷ്യൻ മൊദയിഷ്യന്നിവ സൂതനീതം സൂതെന സാരഥിനാ നീതം രഥം സ്യന്ദനം ആസ്ഥായാരുഹ്യ ഉദയാഗം ഉദയമിത്യഗം പൎവ്വതം തരുശൈലൌ നഗാവഗാവിത്യമരഃ ആഗാൽ പ്രാപ്തവാൻ തഥാച കമലിനീബന്ധുര

പി മദനബന്ധുനാ സുധാംശുനാ ഗ്ലാനമാനനാരവിന്ദമാലക്ഷ്യ മോദയിഷ്യന്നിർ
വോദയാചലമാപൂർവാനിതി ഭാവഃ

പടലാനി പരം രുചാന്ന തസ്യ
പ്രചലാശ്ചാവനിഭൃൽഭുവോപി ഹാരാഃ।
കമലാനി ന കേവലം വിരേജുഃ
കമലായാശ്ച സഖീമുഖാനി തസ്യാഃ ॥ ൭൩

പടലാനീതി॥ അഥ തസ്യ സൂര്യസ്യ രുചാന്തേജസാം പടലാനി പരം
സമൂഹാഃ കേവലം ന വിരേജുഃ ന രേജുഃ അവനിഭൃൽഭുവഃ ഭൂപതിസുതായാഃ
പ്രചലാസ്തരളാ ഹാരാശ്ച വിരേജുഃ കമലാനി പത്മാനി കേവലന്ന വിരേജുഃ
കിന്തു കമലായാ യോഷിദപരായാഃ കമലാ ശ്രീ വരസ്ത്രിയോരിത്യമരഃ തസ്യാ
സ്സഖീമുഖാനി വയസ്യാവദനാനി ച വിരേജുഃ വിലസുഃ തഥാ ച ഭാസ്കരോ
ദിശഃ പ്രകാശയന്നൽപപാത തൽകിരണസംഫുല്ലാനി പുണ്ഡരീകാനി ദിവസ
ശ്രിയമാലക്ഷ്യ ഭൂരതോ ഭൂനതാനിരസ്യ പ്രസന്നാനനാ ഹാരാദികമലങ്കരണ
മാമുമോചാചലേശകന്യാ താദൃശീമാലോക്യ തത്സഖീനാം മുഖാനി ച പ്രസന്നാ
നി നിതരാം വിരേജുരിതി ഭാവഃ ൭൪

അഥ കാഞ്ചനമാലയാ നിയുക്തഃ
പ്രഥമാനാന്നൃപതീന്നൃപാനമാത്യഃ।
ഉപയാമമഹോത്സവാദിദേശ
ത്വരയാ നേതുമതിത്വരാംശ്ച ദൂതാൻ ॥ ൭൫

അഥേതി॥ അഥ സൂര്യോദയാനന്തരം അമാത്യസ്സചിവസ്സുമതിരിതി യാവൽ
തസ്യാര്‍ത്ഥ കാഞ്ചനമാലയാ മലയധ്വജഭാര്യയാ നിയുക്തഃ പ്രേരിത
സ്സൻ ഉപയാമമഹോത്സവം ഉപയാമഃ കല്യാണം സ ഏവ മഹഃ ഉത്സവഃ മ
ഹ ഉദ്ധവ ഉത്സവ ഇത്യമരഃ തദർത്ഥം തദ്ദർശനാർത്ഥമിതി ചതുർത്ഥ്യർത്ഥമ്യയം ശതശോ
നേകാൻ പ്രഥമാനാൻ പ്രസിദ്ധാൻ നൃപാൻ രാജ്ഞഃ ത്വരയാ വേഗേനാനേ
തും അതിത്വരാൻ അതി അധികാ ത്വരാ യേഷാന്താൻ ദൂതാൻ ചാരാൻ ആ
ദിദേശാജ്ഞാപയൽ തഥാച സുമതിസ്സ ഭൂപതിയോഷിതാ നിയുക്തഃ ശീഘ്ര
ന്ദിശിദിശി വിവാഹോത്സവാവലോകനാർത്ഥമർത്ഥപതീനാനേതുമതിവേഗവ
തോ ദൂതാൻ പ്രേഷയാമാസേതി ഭാവഃ ൭൬

സുരവൈര്യപി താവദാര്യസേവ്യ
സ്സ്വയമാര്യാമനുചിന്ത്യ താമധൈര്യഃ।
അനിവാര്യമവാപ മോഹമവ്യാക്
പുനരുര്വ്യാം ധൃതിമാൻ പ്രിയാസ്മൃതോ കഃ ॥ ൭൭

സ്മരവൈരീതി। താവത്തദാനീം ആൎയ്യസെവ്യഃ ആൎയ്യൈഃ പൂജ്യൈസ്സെവ്യസ്സേവനീയഃ സ്മരവൈരീ മന്മഥരിപുരപി ആൎയ്യാം പൂജ്യാം വസ്തുതഃ പാൎവ്വതീന്താം സ്വയമെവാനുചിന്ത്യ സ്മൃത്വാ അധൈൎയ്യഃ അപഗതധൈൎയ്യസ്സൻ അനിവാൎയ്യം നിവാരയിതുമശക്യം മൊഹമ്മൂൎഛാം മൂൎഛാ തു കശ്മലം മൊഹ ഇത്യമരഃ അവാപ ഉൎവ്യാം ഭൂമൌ അൎവ്വാക് അപകൃഷ്ടഃ കഃ പുനഃ കൊ വാ പ്രിയാസ്മൃതൌ ഇഷ്ടനായികാസ്മരണവിഷയെ ധൃതിമാനൈൎയ്യശാലീ ഭവതീതി ശെഷഃ തഥാ ച മന്മഥരിപൊരപി പ്രമഥനായകസ്യ മഹിളസ്മൃതൌ ഏതാദൃശകശ്മലപ്രാപ്തൌ സത്യാം കൊ വാ യുവാ വാമലൊചനാനാം വിരഹം സഹെത മഹ്യാമിതി ഭാവഃ ൫൧

ഹരമന്യുകൃശാനുദഗ്ദ്ധവൎഷ്മാ
വ്യരമന്ന്യൂനമദഃ പ്രസൂനധന്വാ ।
ശരകൊടിഭിരൎദ്ദയത്തദാ തം
ദരചൎച്ചാ ന യതൊഽപുരെണ കാൎയ്യാ ॥ ൫൨

ഹരെതി। തദാ തസ്മിൻ സമയെ പ്രസൂനധന്വാ പുഷ്പചാപഃ പുഷ്പധന്വാ രതിപതിരിത്യമരഃ ഹരമന്യുകൃശാനുദഗ്ദ്ധവൎഷ്മാ ഹരസ്യെശ്വരസ്യ മന്യുനാ കൊപെന യഃ കൃശാനുരഗ്നിഃ തെന ദഗ്ദ്ധം ഭസ്മിതം വൎഷ്മ ദെഹൊ യസ്യ സ തഥാപി അരമത്യന്തം അന്യൂനമദഃ അന്യൂനൊഽശ്ലഥൊ മദൊ ദൎപ്പൊ യസ്യ സ തഥാ സൻ മദൊ രെതസി ദൎപ്പെ ചെത്യമരഃ തഥാ ച സംപൂൎണ്ണഗൎവ്വ ഏവെത്യൎത്ഥഃ തം ഈശ്വരം ശരകൊടിഭിഃ ബാണാനാം ശിഖാഭിഃ അൎദ്ദയൽ പീഡയാമാസ യതഃ യസ്മാൽ കാരണാൽ അപുരെണ ന വിദ്യതെ പുരം ദെഹൊ യസ്യ സൊഽപുരഃ ത്യക്തദെഹ ഇത്യൎത്ഥഃ തെന മനൊജെന യദ്വാ അപുരെണ ന വിദ്യതെ പുരം ഗൃഹം യസ്യ തെന ത്യക്തഗൃഹെണെത്യൎത്ഥഃ പുരം ശരീരെ നഗരെ ഗൃഹെ ചെതി മെദിനീ ദരചൎച്ചാ ദരസ്യ ഭയസ്യ ചൎച്ചാ വിചാരണാ ദരൊഽസ്ത്രിയാം ഭയെ ശ്വഭ്രെ, ചൎച്ചാ സംഖ്യാ വിചാരണെതി ചാമരഃ ന കാൎയ്യാ ന കൎത്തവ്യെത്യൎത്ഥഃ തസ്മാൽ ഭഗവന്തമപീഡയദിത്യൎത്ഥഃ തഥാ ച ഭഗവദ്രൊഷാന്നിൎദ്ദഗ്ദ്ധകളെബരൊഽപി മാരഃ സംപൂൎണ്ണഗൎവ്വ ഏവ ശൎവ്വം വിശിഖശിഖാഭിരപീഡയൽ ദെഹവതഃ കിലെയമാതങ്കശങ്കാ ത്യക്തദെഹസ്യാസ്യ മനസ്യെദാനീം സാദ്ധ്വസാഭാവാദിതി ഭാവഃ ൫൩

ശിരസാ വിധൃതൊഽപി ശംഭുനെന്ദുഃ
മഹസാ ചണ്ഡകരായതെ സ്മ തസ്യ ।
സഹസാ വിതനൊതി കിം ജഡാത്മാ
ന രസായാമപരാധമാത്മഗൊപ്ത്രെ ॥ ൫൪

ശിരസെതി। ശംഭുനാ പരമേശ്വരെണ ശിരസാ മൂൎദ്ധ്നാ വിധൃതൊ വിശെഷണത്വെന ധൃതൊഽപി ഇന്ദുശ്ചന്ദ്രഃ മഹസാ ആത്മനഃ കാന്ത്യാ തസ്യ ഭഗവ

ത ഇത്യൎത്ഥഃ ചണ്ഡകരായതെ സ്മ ചണ്ഡകരവൽ ഉഷ്ണാംശുവദാചരതി സ്മ ര സായാം ഭൂമൌ ജന്മദാതാ മൂർദ്ധന്യബുദ്ധിഃ ആത്മഗോപ്ത്രേ നിജരക്ഷകായ അ പരാധമാഗഃ സഹസാ ശീഘ്രം ന വിതനോതി കിം കരോത്യേവേത്യൎത്ഥഃ യ ഥാച പ്രമഥനായകേന മൂൎദ്ധ്നാ പ്രസാധനതയാ ധൃതോപി സുധാംശുസ്തസ്യ ഖദ്യോതനവൽ ആചചാര രക്ഷിതാരമപ്യാത്മനഃ പ്രജ്ഞാഹീനഃ സന്താപയ തീതി ഭാവഃ ൬൧

മലയാചലസംഭവേപി വായാ
വലമുൽഫുല്ലമനോഹരെ സുമാഗ്രേ।
കലയന്നചലാധിരാട് ച നിന്ദാം
കലധൌതാചലകാൎമ്മുകോപ്യവാത്സിൽ ॥ ൬൨

മലയേതി। കലധൌതാചലകാൎമ്മുകഃ കലധൌതപ്രധാനഃ കനകപ്രധാ നോചലഃ പൎവ്വതഃ മേരുരിത്യൎത്ഥഃ കാൎമ്മുകന്ധനുൎയ്യസ്യ സ ദേവോപീത്യൎത്ഥഃ ക ലധൌതം രൂപ്യഹേമ്നോരിത്യമരഃ മലയാചലസംഭവേ മലയ ഇത്യചലഃ പൎവ്വ തസ്തസ്മാൽ സംഭവതീതി തഥാ താദൃശേപി വായൌ മാരുതേ ഉൽഫുല്ലമനോ ഹരേ ഉൽഫുല്ലം വികസൽ മനോഹരം മനോജ്ഞഞ്ച തസ്മിൻ സുമാഗ്രേ സു മാനാം കുസുമാനാം അഗ്രേ സമൂഹേ ച അഗ്രം പുരസ്താദുപരീത്യാരഭ്യ സമൂ ഹേ ചേതി വിശ്വഃ അലമധികം നിന്ദാം ജുഗുപ്സാം കലയൻ കുൎവ്വൻ സൻ അ വാത്സീൽ ഉവാസ അചലാധിരാഡിതി വിശേഷ്യം കൈലാസനാഥ ഇത്യൎത്ഥഃ യഥാച ചന്ദനാചലസമുച്ചലന്മന്ദമാരുതേപ്യനിഷദ്ധ്യ ഹൃദയഹാൎയ്യരവിന്ദാദികുസുമ നികരേപി തിരസ്ക്രിയാം പ്രകുൎവ്വൻ സൻ ഉവാസ ലിംഗാസ്വാ അപീതി ഭാവഃ

വചസാമിഹ വിസ്തരേണ കിന്തൌ
സരസാവൎത്ഥപതേസ്സഖാ സുതാ ച।
ദിവസാന്നയതഃ സ്മ വത്സരാഭാ
നലസാവംഗജബാധയൈവ കാംശ്ചിൽ ॥ ൬൩

വചസാമിതി। ഇഹ വിരഹൈകതൌ വചസാം വാചാം വിസ്തരേണ പ്രപഞ്ചേന കിം ന കിഞ്ചിദിത്യൎത്ഥഃ സ്വല്പേനാപി ജല്പേന ഫലിതം ബ്രൂമ ഇത്യാശയഃ സരസൌ രസേന പരസ്പരം സ്നേഹേന സഹിതൌ ശൃംഗാരേ രാ ഗേ ദ്രവേ രസ ഇത്യമരഃ തൌ അൎത്ഥപതേഃ ധനാധിപസ്യ സഖാ മിത്രം പരമേശ്വര ഇത്യൎത്ഥഃ അൎത്ഥപതേഃ നരാധിനാഥസ്യ സുതാ പുത്രീ തടാത കാ ചേത്യൎത്ഥഃ അൎത്ഥപതിഃ പുല്ലിംഗേ ധനാധിനാഥേ ച നരനാഥ ഇതി മേദി നീ തൌ ഗുരുൎഗ്ഗുരുപത്നീ ചേതിവൽ പ്രയോഗഃ അംഗജബാധയാ മന്മഥപീഡ യൈവ അലസൌ അശക്തൌ സന്തൌ കാംശ്ചിദ്ദിവസാൻ കാനിചിദ്ദിനാനി വത്സരാഭാൻ സംവത്സരസമാനാൻ സംവത്സരോ വത്സരോബ്ദ ഇത്യമരഃ

നയതഃ സ്വാനയതാമിത്യൎത്ഥഃ തഥാചൈവം പരസ്പരമനുരാഗയുക്തൌ ഗിരീശൌ ഗിരീന്ദ്രജാതാ ചാനംഗപീഡയാവശ്യകൎത്തവ്യക്രിയാസ്വപ്യശക്തൌ കാംശ്ചിദ്വാസരാൻ വത്സരതുല്യാന്നനയതാമിതി ഭാവഃ ൬൮

അഥ കാമദുഘാ ച ഗൌരഗാദ്യ്രോ
ബഹുദഃ പ്രാങ്മഘവാപ്തിതൌ മൃഗാക്ഷ്യാഃ ।
വചസോപയമോചിതാൎത്ഥജാതം
രചയാമാസതുരാശ്രിതാവിവാശു ॥ ൬൯

അഥേതി। വിവാഹമഹാലങ്കരണാദികഥാന്തരസൂചകോനന്തരാൎത്ഥകോഥശബ്ദഃ പ്രാക് പൂൎവ്വം വിജയസമയ ഇത്യൎത്ഥഃ മഘവാപ്തിതൌ മഘോനാ ഇന്ദ്രേണാപ്തിതൌ ദത്തൌ കാമദുഘാ കാമാൻ ദുഗ്ദ്ധ ഇതി കാമദുഘാ ഗൌഃ കാമധേനുശ്ച ബഹുദഃ ബഹു യഥാ തഥാഭീഷ്ടാനി ദദാതീതി ബഹുദഃ അഗാഗ്ര്യഃ പാദപശ്രേഷ്ഠഃ കല്പതരുശ്ചേത്യൎത്ഥഃ മൃഗാക്ഷ്യാ ഹരിണലോചനായാസ്സുടാതകായാ ഇത്യൎത്ഥഃ വചസാ വാചാ ആശ്രിതൌ ആശ്രിതജനാവിവ ആശു ശീഘ്രം ഉപയമോചിതാൎത്ഥജാതം ഉപയമസ്യ വിവാഹസ്യ വിവാഹോപയമൌ സമാവിത്യമരഃ ഉചിതാനാം യുക്താനാം അൎത്ഥാനാം വസ്തൂനാം വസ്തൂനാഞ്ച ജാതം സമൂഹം രചയാമാസതുശ്ചക്രതുഃ തഥാ ച പുരാ സുരാധിപേന പ്രദത്താ കാമധേനുഃ കല്പപാദപശ്ച ഭവതിസുതായാ വചസാശ്രിതമനുജാവിവാതിചപിതമുപയമസംഭാരാദികമരചയതാമിതി ഭാവഃ ൬൯

മരുതാം സമരുത്വതാന്നിവാസാം
സ്തരുരൈന്ദ്രോകരുതാതിശസ്തഭോഗാൻ ।
ഗരുഡദ്ധ്വജപത്മഭൂമുഖാനാം
കുരുവിന്ദാകലിതാനിവാശു തേഷാം ॥ ൭൦

മരുതാമിതി। സിംഹാവലോകനന്യായേന വിവാഹാലങ്കരണാദിസാമഗ്രീം വിവിച്യാഹ ഐന്ദ്രഃ ഇന്ദ്രസ്യായം ഐന്ദ്രഃ തരുഃ കല്പകഇത്യൎത്ഥഃ സമരുത്വതാം മരുത്വതേന്ദ്രേണ സഹിതാനാം ഗരുഡദ്ധ്വജപത്മഭൂമുഖാനാം ഗരുഡദ്ധ്വജോ വിഷ്ണുഃ പത്മഭൂൎബ്ബ്രഹ്മാ ച തൌ മുഖൌ പുരോഭാഗൌ യേഷാന്തഥാ മരുതാം ദേവാനാം അതിശസ്തഭോഗാൻ അതി പ്രശസ്താ ഭോഗാസ്സുഖാനി യേഷു താൻ ഭോഗസ്സുഖേ സ്ത്ര്യാദിഭൃതാവിത്യമരഃ നിവാസാൻ ഗൃഹാൻ ആശു അകുരുതാകരോൽ കുരുവിന്ദാകലിതാൻ കുരുവിന്ദൈഃ പത്മരാഗമണിഭിരാകലിതാൻ രചിതാൻ തേഷാം വിഷ്ണ്വാദിദേവാനാമിത്യൎത്ഥഃ നിവാസാനിവേത്യനുഷംഗഃ തഥാച ദാമോദരാരവിന്ദാസനാദിദിവൌകസാം പത്മരാഗരത്നനിൎമ്മിതാൻ തത്തൽ ഗൃഹാനിവ നിവാസാനരചയാമാസേതി ഭാവഃ ൭൦

സുരഭീ രചയാംബഭൂവ രാജ്ഞാം
സുരഭീണാന്നിലയാംശ്ച സാനുഗാനാം।
സുരഭിപ്രമുഖൈർദ്ധൃതാനി ദിവ്യാ
സുരഭീംസ്തന്നിലയാനിവ ദ്രുമാഗ്ര്യൈഃ ॥ ൯൪

സുരഭീതി॥ ദിവ്യാ ദിവി സ്ഥിതാ സുരഭിഃ ഗൌഃ കാമധേനുരിത്യർത്ഥഃ സാനുഗാനാം അനുഗാമിഭിസ്സഹിതാനാം രാജ്ഞാം നരപതീനാം സുരഭീണാമ്മന്ത്രിണാഞ്ച സുരഭിപ്രമുഖൈശ്ചമ്പകാദിഭിർദ്രുമാഗ്ര്യൈർവൃക്ഷശ്രേഷ്ഠൈഃ സുരഭീൻ പരിമളവതഃ യദ്വാ മനോജ്ഞാൻ തന്നിലയാൻ തത്തന്നൃപതിസദനാനീവ നിലയാൻ സ്ഥാനാനി രചയാംബഭൂവ ചകാര സുരഭിസ്സല്ലകീമാതൃഭിന്മുരാഗേഷു യോഷിതി ചമ്പകെ ച വസന്തെ ച തഥാ ജാതീഫലെ പുമാൻ സ്വർണ്ണെ ഗന്ധോൽപലെ ക്ലീബം സുഗന്ധികാന്തയോസ്ത്രിഷു വിഖ്യാതെ സചിവെ ധീരെ ചൈത്രെപി ച പുമാനയമിതി മേദിനീ സുരഭിസ്സ്യാന്മനോജ്ഞെപി ശ്രേഷ്ഠെപീതി വൈജയന്തീ തഥാ ച പാണ്ഡ്യഭൂപതിതനുജാവിവാഹമഹോത്സവാവലോകനാർത്ഥമാഗമിഷ്യതാം രാജ്ഞാന്തത്സചിവാനാം ചമ്പകാദിദ്രുമൈർമ്മനോജ്ഞാനി തത്തൽഭവനാനീവ പദാന്യുപകല്പയാംബഭൂവ കാമധേനുരിതി ഭാവഃ

അപി താവുപയാമമണ്ഡപാഗ്ര്യം
ക്ഷപിതാമർത്ത്യസദഃപ്രഭം സ്വഭാസാ।
ഭുവനം പ്രകൃതീശ്വരാവിവാലം
കമനഞ്ചക്രതുരൽഭുതൈകവാസം ॥ ൯൫

അപീതി। തൌ സാ ച സ ച താവിതി വിഗ്രഹേണ ഗൃഹ്യേതെ കാമധേനുകല്പകാവിത്യർത്ഥഃ സ്വഭാസാ നിജമഹസാ ക്ഷപിതാമർത്ത്യസദഃപ്രഭം ക്ഷപിതാ നാശിതാ അമർത്ത്യസദസഃ സുധർമ്മായാഃ പ്രഭാ യേന തം സ്യാത്സുധർമ്മാ ദേവസഭേത്യമരഃ ഉപയാമമണ്ഡപാഗ്ര്യം വിവാഹമണ്ഡപശ്രേഷ്ഠം കർമ്മ അത്ഭുതൈകവാസം ആശ്ചര്യാണാമേകവാസം മുഖ്യാധിവാസം അത ഏവ കമനം രമണീയം ഭുവനം ലോകം പ്രകൃതീശ്വരൌ പ്രകൃതിർമ്മായാ ഈശ്വരൊ മഹാദേവസ്താവിവ രചയാമാസതുശ്ചക്രതുരിത്യന്വയഃ യഥാ പ്രകൃതിപുരുഷൌ സുരനരകിന്നരസരീസൃപമൃഗമീനവിഹംഗമാദ്യഖിലഭൂതജാലവിവിധചരിതരൂപവിസ്മയനിധാനം ലോകമാകലയാമാസതുസ്തഥൈവ കാമധേനുകല്പകാവപി സ്വമഹസാ നിർജ്ജിതനിർജ്ജരസഭാപ്രഭം വിവാഹമണ്ഡപമകുരുതാമിതി ഭാവഃ

വസുധാധിഭുവൊഥ സോപഹാരാ
ബഹുധാ മാഗധസംസ്തുതാപദാനാഃ।
ശതധാരകരാദ്യമർത്ത്യയുക്താം
ശതധാ ദ്രഷ്ടുമിവേശമായയുസ്താം ॥ ൯൬

വസുധേതി॥ അഥാനന്തരം ബഹുധാ നാനാപ്രകാരേണ മാഗധസംസ്തുതാപദാനാഃ മാഗധൈസ്തുതിവാദകൈസ്സംസ്തുതം വൎണ്ണിതം പ്രശസ്തകൎമ്മ യെഷാന്തെ തഥാ അപദാനകൎമ്മവൃത്തമിത്യമരഃ വസുധാധിപാവൊ രാജാനഃ ശതധാരകരാന്യമന്ത്ര്യയുക്തം വജ്രപാണിമുഖദെവസഹിതം ഹരംശം പരമെശ്വരം ദ്രഷ്ടുമിവ ശതധാ അനെകധാ സൊപഹാരാഃ ഉപഹാരൈരുപദാഭിസ്സഹിതാസ്സന്തഃ ഉപഹാരസ്തഥൊപദെത്യമരഃ താം പുരീമിത്യൎത്ഥഃ ആയയുഃ പ്രാപുഃ തഥാചാനെകധാ മാഗധവൎണ്ണിതകൎമ്മാണൊ രാജാനഃ സുത്രാമാദിദെവതാസഹിതം ഭഗവന്തം ദ്രഷ്ടുമിവ ബഹുശഃ സംഭൃതപ്രാഭൃതസ്സന്തസ്താം പ്രാപുഃ പുരീമിതി ഭാവഃ ൬൮

> സുമതിസ്സുരധെനുസംപ്രക്ലൃപ്താൻ
> പ്രകൃതിപ്രാഗ്രസരൊ ഗൃഹാനൃപാംസ്താൻ।
> അനയദ്വിനയാന്വിതൊ നിയൊഗാ
> ത്തനയായാ മലയധ്വജസ്യ രാജ്ഞഃ ൬൯

സുമതിരിതി। പ്രകൃതിപ്രാഗ്രസരഃ പ്രകൃതീനാം സചിവാനാം പ്രകൃതിൎമ്മൂലകാരണെ സ്വഭാവജന്ത്വമാത്യെഷ്വിതി വൈജയന്തീ പ്രാഗ്രസരഃശ്രെഷ്ഠഃ പരാൎദ്ധ്യാഗ്ര്യപ്രാഗ്രസര ഇത്യമരഃ സുമതിഃ സുമതിനാമാ സചിവ ഇത്യൎത്ഥഃ വിനയാന്വിതൊ വിനീതസ്സൻ മലയധ്വജസ്യ മലയധ്വജ ഇതി പ്രസിദ്ധസ്യ രാജ്ഞഃ തനയായാഃ പുത്ര്യാഃ തടാതകായാ ഇതി യാവൽ നിയൊഗാദാജ്ഞയാ താന്നൃപാനാഗതാന്നരപതീനിത്യൎത്ഥഃ സുരധെനുസംപ്രക്ലൃപ്താൻ കാമധെനുവിരചിതാൻ ഗൃഹാൻ ഭവനാനി ഗൃഹാഃ പുംസിച ഭൂമ്ന്യെവെത്യമരഃ അനയൽ പ്രാപയാമാസ ദ്വികൎമ്മകൊ ധാതുഃ തഥാച സുമതിരതിവിനീതസ്സൻ നരപതിസുത നിയൊഗാദാഗതാൻ ഭൂപതീൻ സുരഭിവിരചിതസദനെഷു നിവെശയാമാസെതി ഭാവഃ ൬൯

> ജഗതീപതയൊപി തത്തദൊകഃ
> പ്രകൃതിപ്രെരിതവെത്രിദൎശിതന്തെ।
> പ്രതിപദ്യ നനന്ദുരാത്മധാമ
> പ്രതിമം ഭൃത്യജനെന സാൎദ്ധമുച്ചൈഃ॥ ൭൰

ജഗതീപതയ ഇതി॥ തെ ജഗതീപതയഃ ഭൂപതയൊപി പ്രകൃതിപ്രെരിതവെത്രിദൎശിതം പ്രകൃത്യാ മന്ത്രിണാ പ്രെരിതൈൎന്നിയുക്തൈഃ വെത്രിഭിഃ വെത്രപാണിഭിഃ കഞ്ചുകിഭിരിത്യൎത്ഥഃ ദൎശിതം ഇദമിദമിത്യംഗുല്യാ നിൎദ്ദിഷ്ടം ആത്മധാമപ്രതിമം ആത്മധാമ്നാം നിജഗൃഹാണാം സമാനം ഗൃഹദെഹത്വിട്പ്രഭാവാ ധാമാനീത്യമരഃ തത്തദൊകഃ ഗൃഹം ധിഷ്ണ്യമൊകൊ നിവസനമിത്യമരഃ ഭൃത്യജനെന സാൎദ്ധം ഭൃത്യവൎഗ്ഗൈസ്സഹ പ്രതിപദ്യ പ്രാപ്യ ഉച്ചൈരധികം നനന്ദുഃ ജഹൃഷുഃ തഥാ സുമതിനിയുക്തകഞ്ചുകിദൎശിതം തത്തദാലയം ഭൃത്യൈസ്സഹ പ്രതിപദ്യാധികമഹൃഷ്യന്നരപതയ ഇതി ഭാവഃ ൭൰

അഥ വജ്രഭൃദായയൌ സചാര്യ്യ
രഥമാരുഹ്യ പുരീമിമാം സതാര്‍ക്ഷ്യം।
സഹ സര്‍വ്വസുപര്‍വ്വഭിശ്ച പത്ന്യാ
മഹസൈവാഹിമരുഗ്വിരാജമാനഃ॥ ൱൪

അഥേതി॥ അഥാനന്തരം വജ്രഭൃദിന്ദ്രഃ സചാര്യഃ ചാരുണാ ബൃഹസ്പതി നാ സഹിതസ്സൻ അന്യത്ര ബാലഖില്യയുക്ത ഇത്യര്‍ത്ഥഃ ചാരുര്‍ബൃഹസ്പതൌ പും സി ശോഭനേ ത്വഭിധേയവദിതി മേദിനീ ചാരവോ ബാലഖില്യേഷു സുന്ദ രേഷു ച സാധുഷ്വിതി സാരസ്വതേ സതാര്‍ക്ഷ്യം താര്‍ക്ഷ്യേരശ്വൈസ്സഹി തം അന്യത്രാരുണേന യുക്തം താര്‍ക്ഷ്യാശ്വസര്‍പ്പയോഃ ഗരുഡാഗ്രജസുപര്‍ണ്ണ ചേതി മേദിനീ രഥം സ്യന്ദനമാരുഹ്യ പത്ന്യാ ഇന്ദ്രാണ്യാന്യത്ര ഛായയാ സം ജ്ഞയാ വാ സര്‍വസുപര്‍വഭിഃ നിഖിലനിലിമ്പൈഃ സഹ ച മഹസാ കാന്ത്യാ വിരാജമാനഃ അഹിമരുക് സൂര്യ്യ ഇവ ഇമാം പുരീമായയൌ പ്രാപ തഥാ ച ബാലഖില്യമുനിഭിസ്സഹിതോരുണേന ച ഛായയാ ചാരുഹ്യ രഥം വിരാജമാ നോ ഭാനുമാനിവായയൌ ശതമന്യുസ്സഗുരുരിന്ദ്രാണ്യാ ചാഖിലനിലിമ്പൈശ്ചാ ധികം രോചമാനോതിവേഗതുരഗയോജിതം ശതാംഗമാരുഹ്യ മധുരാമായ യാവിതി ഭാവഃ ൱൪

സചിവോപി ശചീശവരാദികാംസ്താ
നചിരാദര്‍ച്ചിതവാംസ്തദാ ദിഗീശാൻ।
രചിതാപചിതൈരനുഷ്ഠിതിര്‍ദ്രാ
ഗുചിതേ സഞ്ചിനുതേ മുദം ഹി കര്‍ത്തുഃ॥ ൱൫

സചിവോപീതി। തദാ തദാനീം സചിവസ്സുമതിരപി ശചീശവരാദികാ നിന്ദ്രമുഖാൻ താൻ ദിഗീശാൻ ദിക്പതീൻ അനുക്തേപി വിവിച്യ ദിക്പതീ നാമാഗമനേ സഹ സര്‍വസുപര്‍വഭിരിതി പൂര്‍വ്വശ്ലോകസൂചിതത്വാൽ ശചീപ തിനാ സമമാഗതാ ദിക്പതയ ഇത്യവഗന്തവ്യം അചിരാൽ ശീഘ്രം അര്‍ച്ചിതവാൻ പൂജയാമാസ ജവാദേവ പൂജനേ ബീജമാഹ ഉചിതേ പൂജ്യജ നേ രചിതാ കൃതാ അപചിതേഃ പൂജായാഃ പൂജാ നമസ്യാപചിതിരിത്യമരഃ അനുഷ്ഠിതിരനുഷ്ഠാനം കര്‍ത്തുഃ പൂജകസ്യേത്യര്‍ത്ഥഃ മുദന്തോഷം സഞ്ചിനു തേ സംപാദയതി ഹി പൂജ്യജനേഷു രചിതാപചിതേഃ അനുഷ്ഠിതിഃ പൂജക തോഷകാരിത്വാൽ ശീഘ്രമേവ മഘവാദിലോകപാലാനാം പൂജനമകരോ ത്സുമതിരിതി ഭാവഃ ൱൫

ഹരിതാം പതയോപി തേതിമാത്രം
ഹരിതാശപ്രമുഖാ വിനീതഗാത്രാഃ।

ധുരി താമധിഗോഷ്ഠി മാതുരേതാ
ശ്ചരിതാർത്ഥാ നൃവരാ ഇവ പ്രണേമുഃ ॥ ൧൧

ഹരിതാമിതി। ഹരിതാശപപ്രമുഖാഃ ഹരിതാശപാഃ ശക്രഃ പ്രമുഖോ യേഷാന്തേ ഹരിതാശൌ ഭാഗിശക്രയോരിതി കേശവഃ ഹരിതാം ദിശാം പതയോ ദിക്പതയോ ദിക്പാലാ ഇത്യർത്ഥഃ അതിമാത്രമത്യന്തം വിനീതഗാത്രാഃ വിനീതാവയവാസ്സന്തഃ ചരിതാർത്ഥാഃ കൃതാർത്ഥാഃ നൃവരാ രാജാന ഇവാധിഗോഷ്ഠീത്യവ്യയം സഭായാമിത്യർത്ഥഃ മാതുർജ്ജനന്യാഃ കാഞ്ചനമാലായാ ഇതി യാവൽ ധുരി പുരോഭാഗേ താമേതാന്താടാതകാമിത്യർത്ഥഃ പ്രണേമുരവന്ദന്ത യഥാ ഭൂപതയോവന്ദന്ത തഥാ പുരന്ദരാദയോപ്യതിവിനീതാസ്സഭായാം കാഞ്ചനമാലായാഃ പുരോഭുവി തടാതകാന്നമശ്ചക്രുരിതി ഭാവഃ ൧൧

നതയോന്നതയാപി വീരലക്ഷ്മ്യാ
നതഗാത്ര്യാ ബഹുമാനിതാ നവൈതേ।
ശ്രിതമാനനതൽപരാ നനൂർവ്യാം
സതതം സൽകുലജാ ബഹുശ്രിയോപി ॥ ൧൨

നേതി॥ വീരലക്ഷ്മ്യാ ജയശ്രിയാ ഉന്നതയാ ഉച്ഛ്രിതയാപി നതഗാത്ര്യാ വിനീതവപുഷാ സുന്ദര്യേത്യാഭാസഃ തയാ തടാതകയേത്യർത്ഥഃ ഏതേ ദിക്പതയഃ ന ബഹുമാനിതാ ന കിന്തു മാനിതാ ഏവേത്യർത്ഥഃ ഉർവ്യാം ഭൂമൌ സൽകുലജാ വരിഷ്ഠവംശജാതാ കുലീനാ ഇതി യാവൽ ബഹുശ്രിയോപ്യധികസമ്പന്നാ അപി സതതം സർവ്വദാ ശ്രിതമാനനതൽപരാഃ ശ്രിതാനാമാശ്രിതജനാനാം മാനനേ പൂജനേ തൽപരാ ജാഗരൂകാ നനു ആശ്രിതജനബഹുമതിതൽപരാ ഏവേത്യർത്ഥഃ തഥാചാശ്രിതവത്സലതയാൽ സൽകുലജാതതയാച്ച പാദാരവിന്ദാനതാൻ സുത്രാമാദിബൃന്ദാരകാൻ യഥാവൽപൂജയാമാസ ഭൂജാനിജാതേതി ഭാവഃ ൧൨

വിധിരപ്യനവീനഭാരതീനാം
നിധിരുർവ്വീന്ദ്രസുതാപുരഃപ്രദേശേ।
ബുധിതേശമതസ്സമാവിരാസീ
ദധിരുഹ്യാച്ഛഗരുദ്വരം സഭാര്യ്യഃ ॥ ൧൩

വിധിരിതി। അനവീനഭാരതീനാം നവീനാ നൂതനാ നഭവന്തീതി നവീനാഃ പുരാതനാ ഇത്യർത്ഥഃ താദൃശാം ഭാരതീനാം വാചാം വേദവചനാനാമിതി യാവൽ നിധിരാശ്രയഃ വിധിർബ്രഹ്മാപി സഭാര്യ്യഃ സപത്നീകസ്സൻ ബുധിതേശമതഃ ജ്ഞാതേശപരാഭിപ്രായസ്സൻ ബുദ്ധം ബുധിതം മനിതമിത്യമരഃ അച്ഛഗരുദ്വരം അച്ഛാസ്സിതാ ഗരുതഃ പക്ഷാ യേഷാന്തേച്ഛഗരുതോ ഹംസാഃ ഹംസാസ്തു ശ്വേതഗരുത ഇത്യമരഃ തേഷാം വരം ശ്രേഷ്ഠം ഹംസോത്തമമിത്യർത്ഥഃ അധിരുഹ്യാരുഹ്യ ഉർവ്വീന്ദ്രസുതാപുരഃപ്രദേശേ ഭൂപതിതനൂജാപുരോഭുവി

സമാവിരാസീൽ ആവിൎബ്ബഭൂവ് തഥാച വെദവചനന്നാമശ്രേയഃ സ്വയംഭൂരപി സഭാൎയ്യസ്സൎവ്വജ്ഞാഭിപ്രായമവഗമ്യാധിരുഹ്യ മല്ലികാക്ഷവരിഷ്ഠം ക്ഷിതിപതിസുതാപുരൊഭൂമൌ സമാവിരാസീദിതി ഭാവഃ ൯൮

ഉദയപ്രളയൌ യദീയബൊധ
സ്വപനെ ഭൂതകുലസ്യ സൎഗ്ഗസിദ്ധൌ।
പ്രതിഭാതി കൃതിശ്ച യസ്യ ചിത്രാ
കൃതിനൊ ജാലകലെവ ദൎശനീയാ॥ ൯൯

ഉദയെതി। ബ്രഹ്മാണം വൎണ്ണയതി ദ്വാഭ്യാം യസ്യ ബ്രഹ്മണഃ ഇമെ യദീയെ ബൊധശ്ച സ്വപനഞ്ച ബൊധസ്വപനെ തെ ഭൂതകുലസ്യ ഉദയപ്രളയൌ ഉൽപത്തിനാശൌ സൎഗ്ഗസിദ്ധാവിതി വിശെഷണം സ്വഭാവസിദ്ധാവിത്യൎത്ഥഃ യദ്വാ യസ്യ ബ്രഹ്മണഃ ഇദം യദീയം തസ്മിൻബൊധെ ഉൽബൊധനകാലെ സ്വപനെ നിദ്രായാഞ്ച സ്യാന്നിദ്രാ സ്വപനം സ്വാപ ഇത്യമരഃ ഭൂതകുലസ്യ പൃഥിവ്യാദിഭൂതവൎഗ്ഗസ്യ ഉദയപ്രളയൌ ഉൽപത്തിവിനാശൌ സൎഗ്ഗസിദ്ധൌ സൎഗ്ഗെണ സ്വഭാവതസ്സിദ്ധൌ നിഷ്പന്നൌ സൎഗ്ഗസ്സ്വഭാവനിൎമ്മൊക്ഷ ഇതി സിദ്ധെ നിവൃത്തനിഷ്പന്നാവിതിചാമരഃ യസ്യ കൃതിശ്ച സൃഷ്ടിശ്ച കൃതിനഃ കുശലസ്യ കൃതീ കുശല ഇത്യമരഃ ജാലകലാ ഇന്ദ്രജാലസ്യ കലാ വിദ്യെവ ചിത്രാൽഭുതാ ദൎശനീയാ മനൊഹരാച പ്രതിഭാതി വിരാജതെ സ സമാവിരാസീദിതി പൂൎവ്വെണ സംബന്ധഃ തഥാച യസ്യ വെധസൊ ബൊധെ ധരണ്യാദിഭൂതജാതസ്യ ഉൽപത്തിഃ യസ്യ ച സ്വാപെ ലയശ്ച സ്വതസ്സിദ്ധൌ യസ്യ സൃഷ്ടിഃ ഐന്ദ്രജാലികവിദ്യെവാൽഭുതാ മനൊഹരാ ച വിരാജതെ സ സമാവിരാസീദിതി ഭാവഃ ൯൯

മുനയസ്സനകാദയൊ മഹാന്ത
സ്തനയാ യസ്യ ച മാനസാസ്സദൎച്ച്യാഃ।
തനയാവനിനായകസ്യ തസ്യാൿ
ബഹുമെനെ യദസൌ ന ചിത്രമെതൽ॥ ൱

മുനയ ഇതി। സദൎച്ച്യാഃ സത്ഭിരൎച്ച്യാഃ പൂജ്യാഃ അത ഏവ മഹാന്തഃ ശ്രെഷ്ഠാഃ സനകാദയഃ സനകനാമാ മുനിരാദിഃ പ്രഥമൊ യെഷാന്തെ മുനയശ്ച യസ്യ ബ്രഹ്മണൊ മാനസാ മനസ്സംഭൂതാസ്തനയാസ്സുതാഃ തം ബ്രഹ്മാണമിത്യൎത്ഥഃ അവനിനായകസ്യ ഭൂപതെഃ തനയാ പുത്രീ അസൌ തടാതകെത്യൎത്ഥഃ ദ്രാൿ ശീഘ്രം ബഹുമെനെ ബഹുമാനയാമാസെതി യൽ ഏതൽ സപദി ബഹുമതികരണമിത്യൎത്ഥഃ ചിത്രന്ന ആശ്ചൎയ്യന്നെത്യൎത്ഥഃ തഥാ ച സനകാദിമാനസതാപസാനാമപി ജനകസ്യ ലൊകെശസ്യ ബഹുമതികരണെ കിം വാൎത്ഥതമിതി ഭാവഃ ൱

ജനനീ ജഗതാമപി ത്രയാണാം
ഭജനീയാം പ്രസമീക്ഷ്യ ഭാരതീം സാ।
ഭുജയാ ഭുജമാശു ഗൃഹ്ണതി താ
ന്നിജയാനിനയദാലയം സഖീവ॥ ൭൫

ജനനീതി। ത്രയാണാഞ്ജഗതാന്ത്രിലൊകാനാമിത്യൎത്ഥഃ ജനനീ മാതാപി ജനയിത്രീ പ്രസൂൎമ്മാതാ ജനനീത്യമരഃ സാ തടാതകെത്യൎത്ഥഃ ഭജനീയാം പൂജനീയാം ഭാരതീം സരസ്വതീം ബ്രാഹ്മീതു ഭാരതീത്യമരഃ പ്രസമീക്ഷ്യാലൊക്യാശു ശീഘ്രം നിജയാ ഭുജയാ ആത്മീയഭുജെന ഭുജന്തൽകരം ഗൃഹ്ണതീ ഗൃഹ്ണാനാ സതീ താം ഭാരതീമിത്യൎത്ഥഃ സഖീ വയസ്യെവ ആലയന്നിലയമന്തഃപുരമിത്യൎത്ഥഃ നികായ്യനിലയാലയാ ഇത്യമരഃ അനീനയൽ പ്രവെശയാമാസ ദ്വികൎമ്മകൊ ധാതുഃ ഉപമാ—തഥാ ച തടാതകാ സ്വയഞ്ജഗത്ത്രിതയമാതാപി പൂജ്യാം സരസ്വതീന്ദൃഷ്ട്വാ ശീഘ്രമാത്മഭുജെന തൽഭുജം ഗൃഹീത്വാ താം സ്നെഹെന വിനയെന വാ വയസ്യെവാന്തഃപുരം പ്രവെശയാമാസെതി ഭാവഃ ൭൫

വൃത്രാരാതിമുഖൈസ്സുതസ്സവിനയം സത്രാശനൈസ്സെവിതൊ
ഗൊത്രാധീശസുതാസദസ്യനുപമെ സത്രാസ തൈഃ പത്മഭൂഃ।
വെത്രാ മന്ത്രിവരെണ ഭക്തിനയധീപാത്രായമാണെന ത
ന്മാത്രാ കാഞ്ചനമാലയാ ച വിനതസ്തത്രാവസത്സാദരം॥ ൭൬

വൃത്രെതി। സൎഗ്ഗാന്തം സൂചയതി വൃത്താന്തരെണ തതഃസരസ്വതീസൽകാരാനന്തരം അനുപമെ ന വിദ്യതെ ഉപമാ സാദൃശ്യം യസ്യ താദൃശെ തത്ര ഗൊത്രാധീശസുതാസദസി ഗൊത്രാ ഭൂമിഃ തസ്യാധീശൊ രാജാ മലയദ്ധ്വജ ഇതി യാവൽ തസ്യ സുതാ പുത്രീ തടാതകെത്യൎത്ഥഃ തസ്യാസ്സദസി സഭായാം ഗൊത്രാഃ പൎവ്വതാഃ തെഷാമധീശൊ നാഥഃ ഹിമവാനിത്യൎത്ഥഃ തസ്യ സുതാ പാൎവ്വതീതി ശ്ലെഷൊൎത്ഥഃ ഗൊത്രാ കുഃ പൃഥിവീ അദ്രിഗൊത്രഗിരിരിതിചാമരഃ വൃത്രാരാതിമുഖൈഃ വൃത്രാരാതിരിന്ദ്രഃ മുഖെ പുരൊഭാഗെ യെഷാന്തൈഃ സത്രാശനൈഃ സത്രെ യജ്ഞെ അശനം ഭക്ഷണം യെഷാന്തൈഃ ദെവൈരിത്യൎത്ഥഃ അദ്ധ്വരാരണ്യയൊസ്സത്രമിതി വൈജയന്തീ സവിനയം സെവിതഃ വന്ദിതഃ സഃ പ്രസിദ്ധഃ പത്മഭൂഃ ബ്രഹ്മാ വെത്രാ ജ്ഞാനിനാ ഭക്തിനയധീപാത്രായമാണെന ഭക്തിൎമ്മഹതാം ഭജനശ്രദ്ധാ നയൊ വിനയഃ ധീഃ പ്രജ്ഞാ താസാം പാത്രായമാണെന പാത്രഭൂതെനെത്യൎത്ഥഃ മന്ത്രിവരെണ സുമതിനാമ്നാ സചിവശ്രെഷ്ഠെന കാഞ്ചനമാലയാ കാഞ്ചനമാലാഖ്യയാ തന്മാത്രാ തസ്യാസ്തടാതകായാ മാത്രാ ജനന്യാ ച വിനതഃ വിശെഷെണ നതസ്സൂതസ്സൻ തൈഃ ദെവൈരിത്യൎത്ഥഃ സത്രാ സമം സാകം സത്രാ സമം സഹെത്യമരഃ അവാസത്സവാസ തഥാച ബ്രഹ്മാ തടാതകാസദസി ദെവൈസ്സുമതിനാമ്നാ മന്ത്രി

ണാ കാഞ്ചനമാലയാ ച സ്തുതസ്സനുവാസെതി ഭാവഃ ശാൎദ്ദൂലവിക്രീഡിതംവൃത്തം ലക്ഷണമുക്തമെവ ൧൮.

ഇതി ശ്രീവാധൂലകുലതിലകസ്യ കവികുലകുമുദബാന്ധവസ്യ വൎണ്ണനീയമാഹാത്മ്യ
വതൊ ദെശികപദകശെശയാശ്രയാവാപ്തനിഖിലസമ്പദശ്ശങ്കര
സുബ്രഹ്മണ്യശൎമ്മണഃ കൃതൌ തടാതകാപരിണയെ
പഞ്ചമസൎഗ്ഗപ്രകാശികെയം സമാപ്തം
നമഃ പരശുരാമാനന്തനാരാ
യണശെഷാദ്രിശങ്കര
ശൎമ്മഭ്യോസ്മൽ
ഗുരുഭ്യോ നമഃ

ഓം തൽ സൽ.

ശുഭം ഭൂയാൽ

പഞ്ചമസ്സൎഗ്ഗഃ സമാപ്തഃ

സുരഭിമിതി। തടാതകാനപി തൊ സൌ സുന്ദരഃ ഉജ്ജ്വലാഭിഃ പ്രകാശാഭിഃ സുമനൊഭിഃ സുമൈഃ സുരഭിം സൌരഭ്യവന്തം സുരഭിം വീക്ഷ്യ ഇന്ദ്രമുഖാമരൈസ്സമമനന്ദൽ അതുതുഷൽ സുമന്ദ്യന്ദം പരാം അധികാം മുദം തൊഷം തനൊതി കുരുതെ ഹി ൨൮

അഥ തത്തദവെക്ഷ്യ സുന്ദരെശഃ
പ്രഥമാനാം കുസുമം ഫലഞ്ച രമ്യം।
നികടൊപഗതാമുവാച താന്താ
ന്നകടൊപസ്കൃതപാണിപങ്കജസ്സൻ॥ ൨൯

അഥെതി। സുന്ദരെശഃ പ്രഥമാനം അധികം രമ്യം രമണീയം തത്തൽഫലഞ്ചാവെക്ഷ്യ നികടൊപഗതാമന്തികവൎത്തിനീം തടാതകാം തന്മകടൊപസ്കൃതപാണിപങ്കജസ്സൻ തസ്യാഃ മകുടെ കിരീടെ ഉപസ്കൃതം അലംകൃതം പാണിപങ്കജം കരാരവിന്ദം യസ്യ തഥാ വിധസ്സൻ ആദരാതിശയെന തന്മൂൎദ്ധ്നി ന്യസ്തഹസ്തസ്സൻ ഉവാച പ്രൊചെ ൨൯

കുന്ദാനി ദന്തനികരെണ തവാബ്ജനെത്രെ
സാമ്യെമഥൈവ പരിതൊ വികസന്ത്യരണ്യെ।
വാചസ്പതിപ്രഭൃതിഭിൎവ്വിബുധൈരുപെതെ
വൎണ്ണ്യൊപമാനസരണിൎഹി ബുധാവഗമ്യാ॥ ൩൦

കുന്ദാനീതി। ഹെ അബ്ജനെത്രെ ശതപത്രനെത്രെ വാചസ്പതിപ്രഭൃതിഭിൎബ്ബൃഹസ്പതിമുഖൈഃ വിബുധൈൎദ്ദെവൈരുപെതെ യുക്തെ അരണ്യെ ഉദ്യാനവനെ കുന്ദാനി കുന്ദകുസുമാനി തവ ദന്തമുകുളൈഃ സഹ സാസംമൃച്ഛയാ സാമ്യവാഞ്ഛയെവ പരിതഃ സൎവ്വതഃ വികസന്തി സംസ്ഫുടന്തി വൎണ്ണ്യൊപമാനസരണിഃ ഉപമെയൊപമാനപദ്ധതിൎബ്ബുധാവഗമ്യാ വിദഗ്ദ്ധൈരെവ ജ്ഞാതവ്യാ ഹി ബുധാഏവ സമീക്ഷ്യ വദന്തീതി ഭാവഃ ൩൦

കാന്തെ ത്വദംഗലതയാ സഹ മാൎദ്ദവെന
സാമ്യം ശിരീഷകുസുമാവലിരദ്യ ധത്തെ।
കിം കിം ദദാതി ന തപസ്ഥിതിരത്ര ലൊകെ
പ്രായെണ കല്പലതികെവ ജനാഭിലാഷം॥ ൩൧

കാന്തെതി। ഹെ കാന്തെ രമണി അദ്യ ഇദാനീം ശിരീഷകുസുമാവളിഃ ശിരീഷപുഷ്പപങ്ക്തിഃ മാൎദ്ദവെന മൃദുത്വെന ഹെതുനാ ത്വദംഗലതയാ ത്വദ്ദെഹലതയാ സഹ സാമ്യം സമാനതാം ധത്തെ ദധാതി അത്ര ലൊകെ തപസ്ഥിതിഃ തപസി സ്ഥിതിഃ പ്രതിഷ്ഠാ ഉഷിനന്ദനുസ്ഥിതിശ്ച പ്രായെണ ബാഹുല്യാൽ കിം കിംന ദദാതി സൎവ്വം ദദാത്യെവെത്യൎത്ഥഃ കിമു കല്പലതികെവ ജനാഭിലാഷമിത്യന്വയഃ ൩൧

അയിപാണ്ഡ്യരാജതനയെ തവാനനം
വിമലം വിലൊക്യ മൃഗലാഞ്ഛനൊ വിധുഃ ।
ത്രപയെവ കുത്രചിദഭൂത്തിരൊഹിതൊ
ഗഗനെ പയൊദനികരാവൃതിഛലാൽ ॥ ൧൮

അയീതി। അയി പാണ്ഡ്യരാജതനയെ ഹെ പാണ്ഡ്യനന്ദിനി വിമലം നിൎമ്മലം തവാനനം വിലൊക്യ ത്രപയാ ലജ്ജയെവ മൃഗലാംഛനഃ മൃഗ ഏവ ലാംഛനം ചിഹ്നം യസ്യ സഃ വിധുശ്ചന്ദ്രഃ ഗഗനെ ആകാശെ കുത്രചിൽ ക്വാപി പയൊദനികരാവൃതിഛലാൽ മെഘസഞ്ചയാവരണവ്യാജാൽ തിരൊഹിതഃ അന്തൎഹിതഃ അഭൂൽ അപഹ്നുതിരലങ്കാരഃ ൧൮

തവാക്ഷിസാമ്യൊപഗമാഭിമാന
മിന്ദീവരം സംപ്രതി ലജ്ജയെവ ।
അഭൂന്നിമഗ്നം സലിലെഷു ഭദ്രെ
ഗതിഃ കുബുദ്ധെരുചിതാ കിലൈഷാ ॥ ൧൯

തവെതി। ഹെ ഭദ്രെ കല്യാണി തവാക്ഷിസാമ്യൊപഗമാഭിമാനം തവ അക്ഷിഭ്യാം നെത്രാഭ്യാം സാമ്യസ്യ തുല്യതായാ ഉപഗമെ പ്രാപ്തൌ അഭിമാനഃ അഹങ്കാരഃ യസ്യ തൽ ഇന്ദീവരം നീലാബ്ജം സംപ്രതി ഇദാനീം ദ്വയൊരപി പരസ്പരസാന്നിദ്ധ്യസമയ ഇത്യൎത്ഥഃ ലജ്ജയെവ സലിലേഷു ജലെഷു നിമഗ്നമഭൂൽ ഏഷാ ഗതിഃ അവസ്ഥാ കുബുദ്ധെഃ ദുരാശയസ്യ ഉചിതാ യുക്താ കില ൧൯

ഗത്യാ തവൊപമിതയെ വയമെവ യൊഗ്യാ
ഇത്യാഹിതസ്മയധിയൊദ്യ സിതഛദാശ്ച ।
ഭീതാ ഘനാഘനരവാൽ ഭുവനം വിഹായ
പ്രാപുൎദ്ദിവം ഗുരുവിരൊധിഗതിഃ കിലെയം ॥ ൨൦

ഗത്യെതി। തവ ഗത്യാ ഗമനെന ഉപമിതയെ സാമ്യായ വയമെവ യൊഗ്യാ അൎഹാ ഇതി ആഹിതസ്മയധിയഃ ആഹിതഃ കൃതഃ സ്മയൊ ഗൎവൊ യസ്യാഃ സാ മതിഃ യെഷാന്തെ സിതച്ഛദാഃ ഹംസാഃ അദ്യ ഇദാനീം ഘനാഘനരവാൽ മെഘനാദാൽ ഭീതാഃ സന്തഃ ഭുവനം വിഹായ ദിവം സ്വൎഗ്ഗം ആകാശം പ്രാപുഃ ഇയം ഗുരുവിരൊധിഗതിഃ കില ഗുരുദ്രൊഹിണാമവസ്ഥാ കിലെത്യൎത്ഥഃ ൨൦

പങ്കജാനി വികചാനി സൌരഭാ
ദാകൃഷ്ടഭൃംഗനികരാണി സാദരം ।
ത്വന്മുഖാംബുരുഹസാമ്യലിപ്സയെ
വാനിശം പയസി തന്വതെ സ്ഥിതിം ॥ ൨൧

പങ്കജാനീതി॥ വികചാനി വികസിതാനി സൌരഭാകൃഷ്ടഭൃംഗനികരാണി സൌരഭാകർഷിതഭ്രമരനിവഹാനി പങ്കജാനി ത്വന്മുഖാംബുജസാമ്യലിപ്സയാ ത്വദ്വദനപുണ്ഡരീകേണ സാമ്യസ്യ തുല്യതായാ ലിപ്സയാ വാഞ്ഛയൈവാനിശം സദാ പയസി ജലേ സ്ഥിതിം വാസം സാദരം ആദരസഹിതം യഥാ തഥാ തന്വതേ കുർവ്വതേ ൧൪

ഹേമന്തഗന്ധഗജപുഷ്കരനിസ്സരന്തി
പ്രായോ ഹിമാനി കമലാനി വിനാശയന്തി।
ഭദ്രേ ത്വദാസ്യകരപാദപദാന്യമൂനി
സംസ്പൃഷ്ടമപ്യനലമാശ്രയണന്നിദാനം॥ ൧൫

ഹേമന്തേതി। ഹേ ഭദ്രേ ഹേമന്തഗന്ധഗജപുഷ്കരനിസ്സരന്തി ഹേമന്തകാല ഏവ ഗന്ധഗജോ മദവാരണഃ തസ്യ പുഷ്കരാഗ്രാത് ശുണ്ഡാഗ്രാൽ നിസ്സരന്തി നിർഗ്ഗച്ഛന്തി ഹിമാനി തുഹിനാനി കർത്തൄണി ത്വദാസ്യകരപാദപദാനി ത്വദാസ്യം മുഖം കരൌ പാദൌ ച തേഷാം സമാഹാരഃ ആസ്യകരപാദം തദേവ പദംവ്യാജോ യേഷാം താനി അമൂനി പത്മാനീത്യർത്ഥഃ സംസ്പൃഷ്ടം സ്പൃശിതുമപ്യനലം അശക്താനി പ്രായഃ കാർത്സ്ന്യേന കമലാനി പത്മാനി വിനാശയന്തീതി ഹിമവിശേഷണം ആശ്രയണം ആശ്രയഃ ഭവത്യാ ഇത്യർത്ഥാല്ലഭ്യതേ നിദാനം ഹേതുഃ നിഖിലകമലമന്ദലയതാം പ്രാളേയാനാം ത്വന്മുഖപാണിചരണരൂപകമലസ്പർശ്ശേപ്യശക്തതാഹേതുഃ ഭവദാശ്രയഃ ഏവേതി ഭാവഃ കിഞ്ച ഹേമന്തഗന്ധഗജപുഷ്കരനിസ്സരന്തി ഹിമാനി കമലാനി പത്മാനി ത്വദാസ്യകരപാദാനാം പദം സ്ഥാനം സ്പൃഷ്ടമപ്യനലമയോഗ്യാനീത്യധ്യാഹാരഃ അമൂനി പത്മാനി പ്രായഃ പ്രായേണ വിനാശയന്തി അത്രാപി ഹൈമവത്യാ ഭവത്യാ ആശ്രയണമേവ നിദാനമിതി ഭാവഃ ൧൫

ശിശിരപുളിന്ദഹിമപ്രഹരോൽകര
പ്രഹിതനിദാഘമൃഗാസ്തവ ശോഭനേ।
കുചധരണിധരസാനുഷു നിർഭയം
സരസപടീരഘനേഷു വസന്ത്യഹോ॥ ൧൬

ശിശിരേതി। ഹേ ശോഭനേ ഭദ്രേ ശിശിര ഏവ പുളിന്ദോ വ്യാധഃ തസ്യ ഹിമാന്യേവ പ്രഹരാ ആയുധാനി തേഷാമുൽകരേണ നികരേണ പ്രഹതാസ്താഡിതാഃ നിദാഘാ ഊഷ്മാണ ഏവ മൃഗാഃ ഹരിണാഃ സരസപടീരഘനേഷു സരസേന ആർദ്രേണ പടീരേണ ചന്ദനപങ്കേന ചന്ദനവൃക്ഷേണ ഘനേഷു നിരന്തരേഷു തവ കുചധരണീധരസാനുഷു സ്തനപർവ്വതപ്രസ്ഥേഷു നിർഭയം യഥാ തഥാ വസന്തി വാസം കുർവ്വന്തി അഹോ തവ സ്തനസൌഭാഗ്യമിതി ഭാവഃ

അപൂൎവ്വമിവ വൃത്തമിദം തഥാപി നജജജഗൈഃ കഥിതാ സുരബാലികാ ഇതി ലക്ഷണാൽ സുരബാലികാവൃത്തം ൨൭

ഇത്ഥം പ്രലൊഭ്യ ദയിതാമ്മധുരൈൎവ്വചൊഭി
ൎന്നാഥൊപി സൎവ്വജഗതാം പ്രമദാവനെ സഃ ।
സാകന്തയാരമത കല്പകപുഷ്പതല്പെ
പ്രായെണ കമ്രജനതാപ്രകൃതിഃ കിലൈഷാ ॥ ൨൮

ഇത്ഥമിതി। സൎവ്വജഗതാം നാഥഃ സൎവ്വലൊകാനാമീശ്വരൊപി സ സുന്ദരഃ ഇത്ഥമുക്തപ്രകാരെണ മധുരൈൎമ്മനൊരമൈൎവ്വചൊഭിഃ ദയിതാം പ്രിയാം പ്രലൊഭ്യ പ്രലൊഭിതാം കൃത്വാ പ്രമദാവനെ ഉദ്യാനെ കല്പകപുഷ്പതല്പെ കല്പകസുമശയനെ തയാ സാകമരമത രമതെ സ്മ എഷാ യൊഷിതാ സഹ രതിരിത്യൎത്ഥഃ പ്രായെണ ബാഹുല്യാൽ കമ്രജനതാപ്രകൃതിഃ കാമുകജനനികരസ്വഭാവഃ കില ൨൮

എഷാ പാണ്ഡ്യമഹീശവംശവിലസന്മുക്താമണിസ്തൽക്ഷണം
ഭൂഷാഭൂതനിശാധിനാഥശകലാദാധത്ത ഗൎഭം ശിവാൽ ।
ഘൊഷാധീശ്വരനന്ദനാദിവ ഹരെൎയ്യൊഷിന്മണീ രുഗ്മിണീ
ദൊഷാംശൈഃ പരിവൎജ്ജിതെ ഗുണഗണൊപെതെ മുഹൂൎത്തൊ
ത്തമെ ॥ ൨൯

ഏഷെതി। പാണ്ഡ്യമഹീശവംശഃ പാണ്ഡ്യനൃപതികുലമെവ വംശഃ വെണുഃ തസ്യ വിലസന്തീ ശൊഭാവതീ മുക്താമണിഃ മൌക്തികരത്നം ഏഷാ തടാതകാ ഭൂഷാഭൂതനിശാധിനാഥശകലാൽ ഭൂഷാഭൂതഃ അലംകാരഭൂതഃ നിശാധിനാഥഃ ചന്ദ്രഃ തസ്യ ശകലം ഖണ്ഡം യസ്യ തസ്മാൽ ശിവാൽ ദൊഷാംശൈഃ പരിവൎജ്ജിതെ രഹിതെ ഗുണഗണൊപെതെ ഗുണഗണസംയുതെ മുഹൂൎത്തൊത്തമെ ശ്രെഷ്ഠെ മുഹൂൎത്തെ യൊഷാമണിഃ സ്ത്രീരത്നം രുഗ്മിണീ ഭൈമീ ഘൊഷാധീശ്വരനന്ദനാൽ നന്ദതനുജാൽ കൃഷ്ണാദിത്യൎത്ഥഃ ഇവെത്യുപമാവാചകം ഗൎഭമാധത്ത ദധൌ ൨൯

ബൃന്ദാരകാനിന്ദ്രമുഖാൻ സദാരാം
ശ്ചന്ദ്രാവതംസസ്സദനായ സമ്യക് ।
സംപ്രെഷയിത്വാ സസുഖം സദാര
സ്സംപ്രാപ ധാമ സ്വമിവാംബുജാക്ഷഃ ॥ ൩൦

ബൃന്ദാരകാനിതി। ചന്ദ്രാവതംസഃ സുന്ദരഃ ഇന്ദ്രമുഖാൻ സദാരാൻ സസ്ത്രീകാൻ ബൃന്ദാരകാൻ ദെവാൻ സദനായ തത്തൽഭവനായ സമ്യക് ബഹുമാനപൂ

ർകം സംപ്രേഷ്യ പ്രേഷയിത്വാ സദാരസ്സൻ സ്വം ആത്മീയം ധാമ ഗൃഹം
അംബുജാക്ഷഃ പത്മാക്ഷ ഇവ സുഖം പ്രാപ അഗമൽ ൨൭

ഇതി ശ്രീവാധൂലകുലതിലകസ്യ കവികുലകുമുദബാന്ധവസ്യ വർണ്ണനീയമാഹാത്മ്യ
വതോ ദേശികപദകുശേശയാശ്രയാവാപ്തനിഖിലസമ്പദശ്ശങ്കര
സുബ്രഹ്മണ്യശർമ്മണഃ കൃതൌ തട്ടാതകാപരിണയെ
സപ്തമസർഗ്ഗപ്രകാശികേയം സമാപ്താ ।
നമഃ പരശുരാമാനന്തനാരാ
യണശേഷാദ്രീശ്വര
ശർമ്മഭ്യോസ്മൽ
ഗുരുഭ്യോനമഃ

ഓം തൽ സൽ.

ശുഭം ഭൂയാൽ

സപ്തമസ്സർഗ്ഗഃ സമാപ്തഃ

തടാതകാപരിണയെ

അഷ്ടമസ്സൎഗ്ഗഃ

അഥോൎവ്വീഭൃത്സുതാ സെയം പ്രഥമാനഗുണാന്വിതാ ।
ചന്ദ്രമൌലെൎദ്ദധൌ ഗൎഭമിന്ദിരെവ ജനാൎദ്ദനാൽ ॥ ൧

അഥെതി। സെയമുൎവീഭൃത്സുതാ രാജതനയാ ചന്ദ്രമൌലെഃ സുന്ദരാൽ ഗൎഭമാധത്ത ദധൌ താദൃഗ് ഭാഗ്യമസ്യാഃ കുത ഇത്യത ആഹ പ്രഥമാനഗുണൈഃ പ്രസിദ്ധൈഃ മഹാഭാഗ്യാദിഭിൎഗ്ഗുണൈരന്വിതാ യുക്താ കസ്മാൽ കെവെത്യുപമിനോതി ജനാൎദ്ദനാദ്വിഷ്ണോരിന്ദിരാ ലക്ഷ്മീരിവ ൧

കാൎത്തസ്വരസവൎണ്ണേന സ്വഗൎഭവിഹിതേന സാ ।
പുത്രേണ രെജെ നിതരാം പ്രാചീവാന്തൎഹിതാരുണാ ॥ ൨

കാൎത്തസ്വരെതി। സാ തടാതകെത്യൎത്ഥഃ പുത്രേണ നിതരാം രെജെ ബഭൌ കീദൃശേന സ്വഗൎഭവിഹിതേന സ്വസ്യാ ഗൎഭേണോദരേണ വിഹിതേന തിരോഹിതേന ഉദരസ്ഥഗൎഭസ്യ പ്രകാശെ കാരണത്വമാഹ കാൎത്തസ്വരസവൎണ്ണേന സ്വൎണ്ണസമാനവൎണ്ണേനെത്യൎത്ഥഃ കെവ പ്രാചീ പൂൎവ്വദിഗിവ കുതസ്സാമ്യം തസ്യാ ഇത്യത ആഹ അന്തൎഹിതാരുണാ തിരോഹിതാദിത്യാ പ്രാതസ്തിരോഹിതാദിത്യായാഃ പ്രാച്യാഃ പ്രകാശ ഇവാസ്യാഃ പ്രഭെതി ഭാവഃ ൨

സാദാത്തനോരസാന്ദ്രാലങ്കൃതിസ്സാ ശുശുഭെതരാം ।
പ്രഭാതകല്പാ വിരളതാരകെവ വിഭാവരീ ॥ ൩

സാദാദിതി। സാ ശുശുഭെതരാം അതിശയെന രെജെ കീദൃശീ സാ അസാന്ദ്രാലംകൃതിരസമഗ്രഭൂഷണാ കുതഃ ശരീരസ്യ തനോഃ സാദാൽ പാരവശ്യാൽ കെവ വിഭാവരീ തമസ്വിനീവ കീദൃശീ വിരളതാരകാ സ്വല്പതാരകാ കുത ഇത്യത ആഹ പ്രഭാതകല്പാ പ്രഭാതപ്രായാ ഉപമാ— ൩

മുഖേന ലോധ്രശുചിനാ ശ്യാമാസൌ പ്രബഭൌതരാം ।
ചന്ദ്രേണ മന്ദകിരണേനാന്വിതെവ തമസ്വിനീ ॥ ൪

മുഖേനേതി। അസൌ പ്രബഭൌതരാം അത്യന്തം രരാജ കീദൃശീ ശ്യാമാ ശ്യാമളാ പുനഃ കീദൃശീ ലോധ്രശുചിനാ ലോധ്രകുസുമപാണ്ഡുരേണ മുഖേന ഉ

പലക്ഷണമന്യാംഗാനാം അനപിതെതി കാകാക്ഷിവദത്രാപി യൊജ്യം കെവ
മന്ദകിരണെന ശാന്താംശുനാ ചന്ദ്രെണാനപിതാ രാത്രിരിവെത്യുപമാ— ൪

പ്രചീയമാനാവയവാ ക്രമാദാനിലചൂചുകാ ।
ഭൃംഗാഭിലീനസ്തബകയുഗളെവ ലതാ ബഭൌ ॥ ൫

പ്രചീയെതി। ക്രമാൽ പശ്ചാദെയണാനീലചൂചുകാ അസിതകുചാഗ്രാ പ്രചീയ
മാനാവയവാ പ്രചീയമാനാഃ സംവൃദ്ധാ അവയവാ യസ്യാഃ സാ തഥാ ഭൂതാ
ചാസാവിത്യദ്ധ്യാഹാൎയ്യം ഭൃംഗാഭിലീനസ്തബകയുഗളാ ഭ്രമരസംലഗ്നമഞ്ജരീദ്വ
യാ ലതാ വല്ലീവ ബഭൌ രരാജ ൫

അശെഷലൊകജനകൊപ്യന്തൎവ്വത്നീം സ്വയൊഷിതം ।
ആലൊക്യ മുമുദെതീവ സുന്ദരൊന്യഃ പുമാനിവ ॥ ൬

അശെഷെതി। അശെഷലൊകജനകഃ സമസ്തജനതാതൊപി പ്രപഞ്ചമാ
താപിതരൌ ജഗതഃ പിതരാവിതി ച കാളിദാസഃ സുന്ദരഃ അന്തൎവ്വത്നീം ഗൎഭി
ണീം സ്വയൊഷിതം ആത്മനൊ ഭാൎയ്യാം ആലൊക്യാന്യഃ പ്രാകൃതഃ പുമാനിവാ
തീവ മുമുദെ ഇതൊഷ ംരംശൊപി ലൊകരീതിമംഗീചകാരെതി ഭാവഃ ൬

ഷഷ്ഠെ മാസി തതഃ പ്രാപ്തെ വിശ്രവസാ സമം ।
ആലൊച്യ വിധിവച്ചക്രെ ക്രിയാഃ പുംസവനാദികാഃ ॥ ൭

ഷഷ്ഠെതി। തതഃ ഷഷ്ഠെ മാസി മാസെ പ്രാപ്തെ സതി വിശ്രവസാ
വിഷ്ണുനാ സമം ആലൊച്യ വിചിന്ത്യ പുംസവനാദികാഃ പുംസവനപ്രഭൃതീഃ
ക്രിയാഃ കൎമ്മാണി വിധിവൽ യഥാവിധി ചക്രെ ചകാര ൭

അഥ വൈജനനെ പ്രാപ്തെ സുലഗ്നെ സാ തടാതകാ ।
ജനയാമാസ തനയം മദനം ശ്രീരിവൊജ്വലം ॥ ൮

അഥെതി। സാ തടാതകാ വൈജനനെ സൂതിമാസെ പ്രാപ്തെ സതി സു
ലഗ്നെ ശൊഭനെ ലഗ്നെ രാശൌ ശ്രീഃ ലക്ഷ്മീഃ മദനം ഇവ ഉജ്വലം പ്രകാശമാ
നം തനയം പുത്രം ജനയാമാസ പ്രാസൂത ൮

ദിശഃ പ്രസെദുൎമ്മരുതൊ വവുസ്സുഖകരാശ്ശിഖീ।
പ്രദക്ഷിണാൎച്ചിൎജ്ജജ്വാല ഭവൊഹ്യസ്യ ജഗന്മുദെ ॥ ൯

ദിശഇതി। ദിശഃ കകുഭഃ പ്രസെദുഃ പ്രസന്നാ ബഭൂവുഃ മരുതൊ വായവഃ
സുഖാഃ സൌഖ്യാവഹാസ്സന്തഃ വവുഃ അവീജയൻ ശിഖീ അഗ്നിഃ പ്രദക്ഷിണാ
ൎച്ചിഃ പ്രദക്ഷിണജ്വാലഃ സൻ ജജ്വാല ദിദീപെ അസ്യ തനയസ്യ ഭവ ഉൽപ
ത്തിഃ ജഗന്മുദെ ലൊകസന്തൊഷായ ഹി ൯

നിവാതാബ്ജദൃശാ പുത്രമുഖമീശസ്യ പശ്യതഃ।
മുന്നാത്മനി മമൌ ചന്ദ്രാലൊകാദബ്ധെരിവൊന്നതിഃ ॥ ൧൦

നിവാതെതി। നിവാതാബ്ജദൃശാ നിവാതാബ്ജമചഞ്ചലം പത്മമിവ യാ ദൃക് നയനം തെന പുത്രസ്യ മുഖം പശ്യതഃ അവലൊകയതഃ ഈശസ്യ സുന്ദരസ്യ മുൽ പ്രീതിഃ ചന്ദ്രാലൊകാദിന്ദുസന്ദൎശനാദബ്ധെഃ സമുദ്രസ്യൊന്നതിരിവാത്മനി മനസി ന മമൌ ന മിമീതെ സ്മ ൧൦

തതൊ വിശ്വസൃജാഭ്യെത്യ ജാതകൎമ്മണ്യനുഷ്ഠിതെ।
മണിഃ പ്രയുക്തസംസ്കാര ഇവായമധികം ബഭൌ ॥ ൧൧

തതഇതി। വിശ്വസൃജാ ബ്രഹ്മണാ അഭ്യെത്യ സമാഗത്യ ജാതകൎമ്മണി ജനനൊത്തരകാലീനെ കൎമ്മണി അനുഷ്ഠിതെ സതി അയം സൂനുഃ പ്രയുക്തസംസ്കാരൊ രചിതൊത്തെജനൊ മണീ രത്നമിവാധികം ബഭൌ രെജെ ൧൧

ഭവിഷ്യത്യുഗ്രവീൎയ്യൊയമിതി സഞ്ചിന്ത്യ സൎവ്വവിൽ।
നാമ്നാ ചകാര തനയമുഗ്രമുഗ്രസ്സഹൎഷിഭിഃ ॥ ൧൨

ഭവിഷ്യതീതി। സൎവ്വവിൽ സൎവ്വം വിശെഷെണ വെത്തീതി സൎവ്വവിൽ സൎവ്വജ്ഞസ്സൎവ്വവിദിതി ശ്രുതിഃ ഉഗ്രഃ ഈശ്വരഃ അയമുഗ്രവീൎയ്യഃ ഉഗ്രസ്യൈവ വീൎയ്യം പരാക്രമഃ ഉഗ്രം പ്രത്യൎത്ഥിനാം ദുഃസഹം വീൎയ്യം യസ്യെതി വാ ഭവിഷ്യതി ഭവിതാ ഇതി സഞ്ചിന്ത്യ വിചാൎയ്യ തം സൂനുമിത്യൎത്ഥഃ ഋഷിഭിഃ സഹ നാമ്നാഭിധാനെന ഉഗ്രം ഉഗ്ര ഇതി പ്രസിദ്ധം ചകാരാകരൊൽ ൧൨

ബാലൊ ബാല്യൊചിതാം ലീലാം കലയന്നഖിലം ജനം।
ബാഹുലെയ ഇവാത്യന്തമാഹ്ലാദയദസൌ മുഹുഃ ॥ ൧൩

ബാല ഇതി। അസൌ ബാലഃ ബാല്യൊചിതാം ശിശുത്വയൊഗ്യാം ലീലാം ക്രീഡാം മുഹുഃ പുനഃ പുനഃ രചയൻ കുൎവ്വൻ സൻ ബാഹുലെയഃ സുബ്രഹ്മണ്യ ഇവാഖിലം ജനം സമസ്താൻ ജനാൻ അത്യന്തം ആഹ്ലാദയൽ അതൊഷയൽ ൧൩

വിധിവൽകൃതചൌളെന കലാനെനാതിധീമതാ।
ഗുരൊസ്സകാശാദാപെദെ ജയന്തെനെവ സാദരം ॥ ൧൪

വിധിവദിതി। വിധിവൽ യഥാവൽ കൃതചൌളെനാചരിതചൂഡാകൎമ്മണാ അതിധീമതാ അധികം ധാരണാവത്യാ മത്യാ യുതെനാനെന ഉഗ്രെണെത്യൎത്ഥഃ ഗുരൊൎബ്ബൃഹസ്പതെഃ സകാശാൽ ജയന്തെനെന്ദ്രസൂനുനെവ സാദരം യഥാ തഥാ കലാ വിദ്യാ ആപെദെ പ്രാപെ ൧൪

പ്രജ്ഞാവാനുഗ്രവൎമ്മാസൌ സംപ്രാപ്തപ്രഥമാശ്രമഃ ।
സുവൃത്തോഭ്യസ്തനിഗമോ വിശ്വാമിത്ര ഇവാഭവൽ ॥ ൰൪

പ്രജ്ഞാവാനിതി। പ്രജ്ഞാവാൻ മതിമാൻ സംപ്രാപ്തപ്രഥമാശ്രമഃ സമവാപ്തബ്രഹ്മചൎയ്യഃ ബ്രഹ്മചാരീത്യനേന യഥാവദുപനയനം സിദ്ധമേവ ഉഗ്രവൎമ്മാ തന്നാമാസൌ സൂനുരിത്യൎത്ഥഃ വിശ്വാമിത്രഃ കൌശിക ഇവാഭ്യസ്തനിഗമഃ അധീതവേദഃ സുവൃത്തസ്സച്ചാരിത്രശ്ചാഭവൽ കൃച്ഛ്രലബ്ധമധികാദാദരണീയമിതി ന്യായാൽ വിശ്വാമിത്രൌപമ്യം ൰൪

താദൃഗ്വിധസ്യ പുത്രസ്യ ദാരസംഗ്രഹണം പ്രതി ।
കല്യാണനഗരീനാഥമസ്മരത്സോമസുന്ദരഃ ॥ ൰൫

താദൃഗ്വിധസ്യേതി॥ താദൃഗ്വിധസ്യ താദൃശസ്യ പുത്രസ്യ ദാരസംഗ്രഹണം പ്രതി വിവാഹാൎത്ഥം കല്യാണനഗരീനാഥം കല്യാണനഗരീശ്വരം സോമശേഖരം തന്നാമാനം അസ്മരൽ അത്ര സോമസുന്ദര ഇതി കൎത്താ ൰൫

സ്മൃതമാത്രസ്സ സാവിത്രവംശവാരിധിചന്ദ്രമാഃ ।
കാന്തിമത്യാ സ്വസുതയാ സഹാഗാത്സോമശേഖരഃ ॥ ൰൬

സ്മൃതേതി। സാവിത്രവംശവാരിധിചന്ദ്രമാഃ സാവിത്രഃ സവിതൃസംബന്ധീ വംശഃ കുലമേവ വാരിധിഃ ജലധിഃ തസ്യ ചന്ദ്രമാഃ ചന്ദ്രഃ അനേന സമസ്തജനസന്തോഷകത്വം പ്രതീയതേ സ സോമശേഖരഃ അനേന ദ്വയോരപി സംബന്ധൌചിത്യം പ്രകാശ്യതേ സ്മൃതമാത്രഃ സ്മൃത ഏവ ന തു ദൂതമുഖേനാഹൂത ഇത്യൎത്ഥാൽ പരിണയനകാൎയ്യേ ത്വരാ തസ്യ ച ഭക്തിരപി സ്പഷ്ടാ കാന്തിമത്യാ തന്നാമ്ന്യാ സ്വസുതയാ സ്വാത്മജയാ സഹാഗാദാഗച്ഛൽ ൰൬

സോമശേഖരമഭ്യേത്യ ഭക്ത്യാ തം സോമശേഖരഃ।
അഭിവാദ്യാഗ്രതോതിഷ്ഠദ്വിനയോ മൂൎത്തിമാനിവ ॥ ൰൭

സോമശേഖരമിതി। സോമശേഖരഃ ആഗത ഇത്യൎത്ഥഃ സോമശേഖരം വൎത്തമാനം യൌഗികനാമാനമഭ്യേത്യ പ്രാപ്യ ഭക്ത്യാ ജനശ്രദ്ധയാ സഹാഭിവാദ്യ പ്രണമ്യാഗ്രതഃ പുരതഃ മൂൎത്തിമാൻ സശരീരോ വിനയഃ വിനയഗുണ ഇവാതിഷ്ഠൽ തിഷ്ഠതി സ്മ ൰൭

അക്ഷ്ണാനുഗൃഹ്യ കരുണാരസപൂൎണ്ണേന സുന്ദരഃ ।
തന്നൃപം സ്ഥാപയാമാസ കസ്മിംശ്ചിന്നികടാലയേ ॥ ൰൮

അക്ഷ്ണേതി। സുന്ദരഃ സുന്ദരേശ്വരഃ കരുണാരസപൂൎണ്ണേന കൃപാരസപൂരിതേനാക്ഷ്ണാ അപാംഗേനേതി യാവൽ തം നൃപം ഉഗ്രവൎമ്മനുഗൃഹ്യാനുഗൃഹീതം കൃത്വാ കസ്മിംശ്ചിന്നികടാലയേ സമീപഭവനേ സ്ഥാപയാമാസ പ്രതിഷ്ഠിതവാൻ ൰൮

അഥൊഗ്രന്നൃപതിഃ പൂൎണ്ണലക്ഷണം സൊഭ്യമന്യത।
പുത്ര്യാ ധിഷണനിൎണ്ണീതലക്ഷണായാഃ കരഗ്രഹെ॥ ൨൦

അഥെതി॥ സ നൃപതിഃ പൂൎണ്ണലക്ഷണം സമഗ്രമഹാപുരുഷചിഹ്നം ഉഗ്രം ഉഗ്രവൎമ്മാണം ധിഷണനിൎണ്ണീതലക്ഷണായാഃ ധിഷണെന ഗുരുണാ നിൎണ്ണീതാനി മഹാഭാഗ്യസൂചകാനി ചിഹ്നാനി യസ്യാസ്തസ്യാഃ പുത്ര്യാഃ സുതായാഃ കരഗ്രഹെ പാണിഗ്രഹെ അനുമന്യത അനുമെനെ ൨൦

തതസ്സുന്ദരപാണ്ഡ്യാഭിചൊദിതസ്സുമതിൎന്നൃപാൻ।
അസ്വപ്നാനിവ ശക്രാദീനാനെതും പ്രാഹിണൊൽ സ്വശാൻ

തത ഇതി। തതഃ സുമതിനാമാ സുന്ദരപാണ്ഡ്യാഭിചൊദിതഃ സുന്ദര ഇതി യഃ പാണ്ഡ്യഃ പാണ്ഡ്യദെശാധിപഃ തെനാഭിചൊദിതൊ നിയുക്തഃ സൻ ശക്രാദീൻ ഇന്ദ്രാദീൻ അസ്വപ്നാൻ ദെവാനിവ നൃപാൻ രാജ്ഞഃ ആനെതും സ്വശാംശ്ചാരാൻ പ്രാഹിണൊൽ വിസൎജ്ജയാമാസ ദെവാൻ നൃപാംശ്ചാനെതും പ്രാഹിണൊദിതി ഭാവഃ ൨൧

ആജ്ഞയാ സുന്ദരെശസ്യ കല്പകാദ്യാസ്സുരദ്രുമാഃ।
ദാസെരാ ഇവ സംഭാരസംഭൃതാവുദ്യമം ദധുഃ॥ ൨൨

ആജ്ഞയെതി। കല്പകാദ്യാഃ സുരദ്രുമാഃ ദെവവൃക്ഷാഃ സുന്ദരെശസ്യാജ്ഞയാ നിയൊഗെന സംഭാരസംഭൃതൌ വിവാഹൊചിതസാമഗ്രീണാം സമാഹരണെ ദാസെരാ ദാസാ ഇവൊദ്യമം ദധുഃ ചക്രുരിത്യൎത്ഥഃ ൨൨

അഥാഹൂതൈൎന്നൃപൈസ്സൎവ്വൈസ്സൊപദൈസ്സബലൊൽകരൈഃ
മധുരാഭിമുഖൈൎമ്മാൎഗ്ഗെ പ്രയയെ ത്രിദശൈരിവ॥ ൨൩

അഥെതി। അഥാഹൂതൈരാകാരിതൈഃ സൊപദൈരുപദാഭിഃ സഹിതൈഃ സബലൊൽകരൈഃ ബലൊൽകരെണ സൈന്യസമൂഹെന സഹിതൈഃ സൎവ്വൈൎന്നൃപൈൎമ്മാൎഗ്ഗെദ്ധ്വനി മധുരാഭിമുഖൈഃ മധുരാപുരസ്യാഭിമുഖൈഃ മധുരാമഭിമുഖീകൃത്യാഗതൈരിതി യാവൽ ത്രിദശൈൎദ്ദെവൈരിവ പ്രയയെ ആഗതം ഭാവെ ലിട് ൨൩

തതസ്സമാഗതാൻ ദെവാന്നൃപാനപി യഥൊചിതം।
സമ്മാന്യ സചിവൊ വാസാന്നിനായ വിനയാന്വിതഃ॥ ൨൪

തത ഇതി॥ സചിവഃ സുമതിരിത്യൎത്ഥഃ സമാഗതാൻ സംപ്രാപ്താൻ ദെവാൻ അമരാൻ നൃപാൻ ഭൂപാനപി വിനയാന്വിതഃ വിനീതഃ സൻ യഥൊചിതം ഉചിതമനതിക്രമ്യ സംമാന്യ ബഹുമാന്യ വാസാൻ നിലയാൻ നിനായ നയതി സ്മ ൨൪

തതഃ പിതാമഹഃ പത്ന്യാ സമമാവിരഭൂൽ ഗിരാ।
കാരയിഷ്യന്നിവൊദ്വാഹം കാന്തിമത്യുഗ്രയൊരിമം॥ ൨൫

തത ഇതി। പിതാമഹൊ ബ്രഹ്മാ പത്ന്യാ ഭാൎയ്യയാ ഗിരാ വാണ്യാ സമം കാന്തിമത്യുഗ്രയൊഃ ഇമം ഉദ്വാഹം കാരയിഷ്യൻ ഇവകാര ഏവകാരാൎത്ഥഃ ആവിരഭൂൽ ആവിൎബ്ബഭൂവ ൨൫

യഃ സൃജത്യശ്രമമിദം ജഗൽ സ്ഥാവരജംഗമം।
യദീയൌ സ്വപ്നബൊധൌ ച ഭൂതാനാം പ്രളയൊദയൌ ॥

ബ്രഹ്മാണം സ്തൌതി—യ ഇതി। യൊ ബ്രഹ്മാ സ്ഥാവരജംഗമം ചരാചരാത്മകം ഇദം ജഗൽ അശ്രമം ശ്രമരഹിതം യഥാ തഥാ സൃജതി കരൊതി യദീയൌ യസ്യ ബ്രഹ്മണഃ സംബന്ധിനൌ സ്വാപബൊധൌ സ്വാപഃ സ്വപ്നകാലഃ ബൊധൊ ബൊധകാലശ്ച തൌ ഭൂതാനാം പ്രാണിനാം പ്രളയൊദയൌ നാശൊൽപത്തിസമയൌ ഭവതഃ ഇതി യൊജ്യം സ ഇതി ഉത്തരത്രാന്വയഃ

തതഃ പ്രദക്ഷിണീകൃത്യ പ്രണമ്യ ച സ സുന്ദരം।
വിനീതൊ നികടെതിഷ്ഠൽ സ്തുതത്വമിവ ചിന്തയൻ॥ ൨൬

തത ഇതി। സ ബ്രഹ്മാ സുന്ദരം പ്രദക്ഷിണീകൃത്യ പ്രണമ്യ നത്വാ ച വിനീതസ്സൻ അസ്യ നികടെ സമീപെ സ്തുതത്വം സാദ്ധിത്വം ചിന്തയന്നിവാതിഷ്ഠൽ തസ്ഥൌ ൨൬

മാനയാമാസ തമസൌ വിനയാവനതാനനം।
ഠരംശൊപി സൎവ്വജഗതാമയം സൎഗ്ഗഃ കിലെദൃശഃ॥ ൨൭

മാനയാമാസെതി। സൎവ്വജഗതാമീശൊപീശ്വരൊപ്യസൌ സുന്ദരഃ വിനയാവനതാനനം വിനയത്തുണെനാനമ്രമുഖം തം ചതുൎമ്മുഖമിത്യൎത്ഥഃ മാനയാമാസ ബഹുമെനെ ഠരംദൃശഃ ഏതാദൃശഃ അയം ബഹുമാനഃ സൎഗ്ഗഃ സ്വഭാവഃ കില ആഗതാനാം ബഹുമാനം ഠരംശ്വരാണാമപി സ്വഭാവ ഏവെതി ഭാവഃ ൨൭

ഹരിഃ പ്രാദുരഭൂത്തത്ര ശ്രിയാ സഹ തമൊപഹഃ।
സ്മിതചന്ദ്രികയാ സഭ്യചകൊരാൻ പരിഹഷ്യൻ ॥ ൨൮

ഹരിരിതി॥ തത്ര തമൊപഹഃ അജ്ഞാനനാശനഃ ഹരിഃ സ്മിതചന്ദ്രികയാ മന്ദഹാസകൌമുദ്യാ സഭ്യചകൊരാൻ സഭ്യാഃ സഭാസദഃ ത ഏവ ചകൊരാഃ ചകൊരപക്ഷിണഃ താൻ പരിഹഷ്യൻ സന്തൊഷയൻ സൻ ശ്രിയാ ലക്ഷ്മ്യാ കാന്ത്യാ ച സഹ പ്രാദുരഭൂൽ ആവിൎബ്ബഭൂവ ഹരിഃ ചന്ദ്രശ്ച ൨൮

പാതി യസ്സതതം ലൊകാനഖിലാനപി സാദരം।
അഭീപ്സിതാൎത്ഥദാനെന പിതാ പുത്രാനിവൌരസാൻ॥ ൩൦

പാതീതി। യഃ അഖിലാൻ ലൊകാൻ ജനാൻ പിതാ ജനകഃ ഔരസാൻ സ്വ ഉനൈവ ജാതാൻ പുത്രാനിവ സതതം അഭീപ്സിതാൎത്ഥദാനെന വാഞ്ഛിതപുരുഷാൎത്ഥദാനെന സാദരം യഥാ തഥാ പാതി സ ഇതി പൂൎവ്വേണാന്വയഃ ൩൦

തൃണീകൃതാഖിലജനപ്രഭാവൊ നിഗമൊനിശം।
വന്ദിവ സ്വരവാൻ സ്തൌതി സമജ്ഞാം യസ്യ കെവലം॥

തൃണീതി। തൃണീകൃതാഖിലജനപ്രഭാവഃ തുച്ഛീകൃതസമസ്തജനമാഹാത്മ്യഃ സ്വരവാൻ ഉദാത്താദിസ്വരയുക്തഃ താരദ്ധ്വനിയുക്തശ്ച നിഗമൊ വേദഃ അനിശം യസ്യ സമജ്ഞാം കെവലം യശ ഏവ വന്ദീ സ്തുതിപാഠക ഇവ സ്തൌതി സ ഇതി പൂൎവ്വേണ യൊജനാ ൩൧

കരാഗ്രേണ കരം തസ്യ ഗൃഹീത്വാ സുന്ദരെശ്വരഃ।
ഹരിന്നിനായ സവിധം വയസ്യ ഇവ സാദരം॥ ൩൨

കരാഗ്രേണെതി। സുന്ദരെശ്വരഃ വയസ്യ ഇവ തസ്യ കരം സാദരം യഥാ തഥാ കരാഗ്രേണ ഗൃഹീത്വാ തം ഹരിമിത്യൎത്ഥഃ ആത്മസവിധം നിജസമീപം നിനായ നിന്യേ ൩൨

അഥ പ്രദക്ഷിണീകൃത്യ പ്രണനാമ ഹരം ഹരിഃ।
സൊപ്യമുഷ്മൈ ബഹുമതിം യഥൊചിതമചീകരൽ॥ ൩൩

അഥെതി। അഥ ഹരിഃ ഹരം പ്രദക്ഷിണീകൃത്യ പ്രണനാമാവവന്ദിഷ്ട സൊപി സുന്ദരൊപി യഥൊചിതം ഉചിതമനതിക്രമ്യ അമുഷ്മൈ ബഹുമതിം ബഹുമാനം അചീകരൽ ചകാര ൩൩

വാചസ്പതിമുഖാൻ വാചംയമമുഖ്യാംസ്തതൊ ഹരഃ।
മുഹൂൎത്തവിധയെ യൂയം യതദ്ധ്വമിതി ചാബ്രവിൽ॥ ൩൪

വാചസ്പതീതി। തതൊ ഹരശ്ച വാചസ്പതിമുഖാൻ ഗുരുമുഖാൻ വാചംയമമുഖ്യാൻ യൂയം മുഹൂൎത്തവിധയെ വിവാഹൊചിതസമയവിധാനായ യതദ്ധ്വം യത്നം കുരുദ്ധ്വം ഇതി അബ്രവീൽ ൩൪

തതസ്തദാജ്ഞയാസിക്ന്യസ്സോമശെഖരനന്ദനാം।
നീത്വാ മണ്ഡനശാലാന്തരലഞ്ചക്രുൎവ്വിഭൂഷണൈഃ॥ ൩൫

തത ഇതി। തതൊനന്തരം അസിക്ന്യഃ പ്രെഷ്യാ യുവതയഃ തദാജ്ഞയാ തെഷാം മുനീനാം നിയൊഗെന സൊമശെഖരനന്ദനാം കാന്തിമതീം മണ്ഡനശാലാന്തഃ അലങ്കാരഗൃഹമദ്ധ്യം നീത്വാ വിഭൂഷണൈഃ അലംചക്രുഃ അലംകൃതാമകുൎവ്വൻ ൩൫

കാചിത്തസ്യാഃ കചഭരം വ്യഭജൽ കങ്കതാനപിതാ ।
സ്നുഷായൈ സുന്ദരേശസ്യ ലിപിം ദ്രഷ്ടുമിവോത്സുകാ ॥ ൩൬

കാചിദിതി॥ കങ്കതേന ദാന്തേന കേശവ്യാസസാധനേന അനപിതാ കാചിൽ സുന്ദരേശസ്യ സ്നുഷായൈ പുത്രഭാൎയ്യായൈ ലിപിം ദ്രഷ്ടുമുത്സുകേവ തസ്യാഃ കചഭരം കൈശ്യം വ്യഭജൽ വിബഭാജ ൩൬

വേണിനിൎജ്ജിതകാളിന്ദിവേണി ക്ഷോണീശനന്ദനാ ।
മുഖാബ്ജലക്ഷ്മണൈവാസൌ ചിത്രകേണ ബഭൌതരാം ॥

വേണീതി। വേണീനിൎജ്ജിതകാളിന്ദീവേണീ കൈശ്യപരിഭൂതയമുനാപ്രവാഹാ ക്ഷോണീശനന്ദനാ രാജപുത്രീ മുഖാബ്ജലക്ഷ്മണാ മുഖമേവാബ്ജശ്ചന്ദ്രഃ തസ്യ ലക്ഷ്മണാ അങ്കേനേവ സ്ഥിതേന ചിത്രകേണ തിലകേന ബഭൌ തരാമധികം ശുശുഭേ ൩൭

താടങ്കേ തച്ഛ്രുതിധൃതേ മണിദീപ്രേ വിരേജതുഃ ।
വക്ത്രേന്ദുസേവാം കുൎവ്വന്തൌ പരിവേഷശിശൂ ഇവ ॥ ൩൮

താടങ്കേതി। തച്ഛ്രുതിധൃതേ തസ്യാഃ കാന്തിമത്യാഃ ശ്രവണാഭ്യാം ധൃതേ മണിദീപ്രേ രത്നോജ്ജ്വലേ താടങ്കേ കൎണ്ണാഭരണേ വക്ത്രേന്ദുസേവാം മുഖമേവ ചന്ദ്രസ്തസ്യ സേവാം കുൎവ്വന്തൌ പരിവേഷസ്യ ശിശൂ ബാലകാവിവ രേജതുഃ രേജാതേ ൩൮

നാസാഗ്രകലിതന്തസ്യാ ബൃഹന്മൌക്തികമാബഭൌ ।
തുണ്ഡാരവിന്ദസംക്രീഡൽസ്മിതഹംസ്യാണ്ഡസന്നിഭം ॥ ൩൯

നാസേതി। തസ്യാഃ നാസാഗ്രകലിതം നാസികാഗ്രവിധൃതം ബൃഹൽ സ്ഥൂലം മൌക്തികം നാസാഭരണമൌക്തികമിത്യൎത്ഥഃ തുണ്ഡമാനനമേവാരവിന്ദം തസ്മിൻ സംക്രീഡന്ത്യാ സ്മിതഹംസ്യാ മന്ദഹാസരൂപവരടായാഃ അണ്ഡസന്നിഭം അണ്ഡതുല്യമാബഭൌ രരാജ ൩൯

സ്വഭാവമേചകേ തസ്യാ ദൃശാവാലോക്യ കാചന ।
നിപുണാപ്യതിസന്ദേഹാദഭൂൽ സാഞ്ജനലേഖിനീ ॥ ൪൦

സ്വഭാവേതി। കാചന സ്ത്രീ സ്വഭാവമേചകേ നിസൎഗ്ഗശ്യാമളേ തസ്യാ ദൃശാവാലോക്യ നിപുണാ കുശലാപി അതിസന്ദേഹാൽ കൃതാഞ്ജനേ കിമിതി നിതരാം സംശയാരൂഢത്വാഃ സാഞ്ജനലേഖിനീ കരധൃതമഷീവൎത്തികാ അഭൂൽ ബഭൂവ ൪൦

കചതാതമുഖാനാം തൽകുചശില്പവിധായിനീ ।
താപസാനാം സമഭവൽ ഭാജനം രോഷഹൎഷയോഃ ॥ ൪൧

കചതാതെതി॥ തൽകുചശില്പവിധായിനീ തസ്യാഃ കുചയൊഃ സ്തനയൊഃ ശില്പവിധായിനീ അലങ്കാരകാരിണീ കചതാതമുഖാനാം ബൃഹസ്പത്യാദീനാം താപസാനാം മുനീനാം രൊഷഹഷയൊഃ കാലാതിപാതാൽ കൊപസ്യ അലംകാരകൌശലാൽ ഹഷസ്യാപി ഭാജനം സമഭവൽ ബഭൂവ ൪൧

ശുശുഭെ തൽകടിധൃതം ദുകൂലം മെഖലാനചിതം।
തടില്ലതാവിലസിതം സിതാഭ്രമിവ കൊമളം॥ ൪൨

ശുശുഭെ ഇതി। തൽകടിധൃതം തസ്യാഃ കടിധൃതം മദ്ധ്യധാരിതം മെഖലാനചിതം കൊമളം മൃദു ദുകൂലം ക്ഷൌമം തടില്ലതാവിലസിതം വിദ്യുല്ലതാരാജിതം സിതാഭ്രം വിമലജലദ ഇവ ശുശുഭെ രരാജ ൪൨

നിസർഗ്ഗാരുണമാലൊക്യ കാചിത്തച്ചരണം സഖീ।
ആയതാക്ഷ്യപ്യമനുത ലാക്ഷാരസപരിഷ്കൃതം॥ ൪൩

നിസർഗ്ഗെതി। കാചിൽ സഖീ ആയതാക്ഷീ വിശാലലൊചനാപി നിസർഗ്ഗാരുണം സ്വഭാവതൊ രക്തം തച്ചരണം തസ്യാഃ പാദതലം ആലൊക്യ ലാക്ഷാരസപരിഷ്കൃതം ജതുരസാലംകൃതമിത്യമനുത മെനെ ൪൩

ഇതി പ്രസാധിതാ കന്യാ താരയാ ഗുരുശാസനാൽ।
വരവെഷവതൊഭ്യാശമുഗ്രസ്യാനീയതാദരാൽ॥ ൪൪

ഇതീതി। ഇത്യുക്തപ്രകാരെണ അലംകൃതാ കന്യാ കാന്തിമതീത്യത്ഥഃ ഗുരുശാസനാൽ ജീവനിയൊഗെന താരയാ ജീവപത്ന്യാ കർത്ര്യാ വരവെഷവതഃ വരൊചിതാകല്പവതഃ ഉഗ്രസ്യാഭ്യാശം സമീപമാദരാൽ ആദരെണാനീയത നീതാ ൪൪

തതൊ മംഗളതൂര്യ്യാണാം ഘൊഷൊ ഘൊഷിതദിങ്മുഖഃ।
ജജൃംഭെ വാരതരുണീഗീതധ്വനിസമന്വിതഃ॥ ൪൫

തത ഇതി॥ ഘൊഷിതദിങ്മുഖഃ പ്രതിധ്വനിതദിശാമുഖഃ മംഗളതൂര്യ്യാണാം കല്യാണഭെരീണാം ഘൊഷൊ നാദഃ വാരതരുണീഗീതധ്വനിസമന്വിതഃ വെശ്യാംഗനാഗാനനാദയുക്തസ്സൻ ജജൃംഭെ അവൎദ്ധത ൪൫

തയാധികണ്ഠമുഗ്രസ്യ വരണസ്രഗഥാർപ്പിതാ।
സാനന്ദം ശരണെ തത്ര സുരൈശ്ച കുസുമാവലിഃ॥ ൪൬

തയെതി। അഥ തയാ കാന്തിമത്യാ വരണസ്രക് ഭർത്തൃവരണൊചിതമാലാ ഉഗ്രസ്യ ഉഗ്രവർമ്മണഃ അധികണ്ഠം കണ്ഠെ വിഭക്ത്യർത്ഥെഽവ്യയീഭാവഃ അർപ്പിതാ പ്രക്ഷിപ്താ തത്ര ശരണെ തസ്മിൻ ഗൃഹെ സുരൈഃ ദെവൈഃ സാനന്ദം യഥാ തഥാ കുസുമാവലിശ്ചാർപ്പിതെത്യനുഷംഗഃ ൪൬

നന്തൃതെ വാരനാരീഭിരുൽഗീതമൃദുഗീതിഭിഃ ।
അപ്സരോഭിരിവാഭ്യസ്തനാനാഭിനയരീതിഭിഃ ॥ (൮൬)

നന്തൃത ഇതി॥ ഉദ്ഗീതമൃദുഗീതിഭിഃ സമ്യക് ഗീതാ മൃദുഗീതയഃ കോമളഗാനാനി യാഭിസ്താഃ അഭ്യസ്തനാനാഭിനയരീതിഭിഃ അധീതബഹുവിധവ്യഞ്ജകപ്രകാരാഭിഃ വാരനാരീഭിർവേശ്യാഭിരപ്സരോഭിരിവ നന്തൃതെ നൃത്തമിതി ഭാവെ ലിട് ൮൭

തതസ്തയാ സമമസാവുഗ്രവൎമ്മാ മുദാന്വിതഃ ।
അഗാദ്വൈവാഹികീം വെദിം സ്വാഹയെവ ഹുതാശനഃ ॥

തത ഇതി। തതഃ അസൌ ഉഗ്രവൎമ്മാ തയാ സമം മുദാ പ്രീത്യാ യുക്തോന്വിതസ്സൻ സ്വാഹയാ സ്വാഹാദേവ്യാ സഹ ഹുതാശനൊഗ്നിരിവ വൈവാഹികീം വിവാഹയോഗ്യാം വെദിം പരിഷ്കൃതഭൂവമഗാൽ പ്രാപ ൮൮

ചതുൎമ്മുഖസ്തദാ തസ്യ പാൎശ്വെതിഷ്ഠദുദങ്മുഖഃ ।
അതിഷ്ഠതാമഭിമുഖൌ തസ്യ ഗീഷ്പതിഭാൎഗ്ഗവൌ ॥ ൮൯

ചതുൎമ്മുഖ ഇതി। തദാ ചതുൎമ്മുഖൊ വിധിഃ തസ്യോഗ്രവൎമ്മണഃ പാൎശ്വെ ദക്ഷിണഭാഗെ ഉദങ്മുഖ ഉദീച്യഭിമുഖസ്സൻ അതിഷ്ഠൽ തസ്യൈവ ഗീഷ്പതിഭാൎഗ്ഗവൌ ഗുരുശുക്രൌ തസ്യ ബ്രഹ്മണഃ അഭിമുഖാവതിഷ്ഠതാം തസ്ഥതുഃ ദെശികസ്ഥാനെ വിധിരുപദെശികവദെ ഗുരുശുക്രൌ ച തസ്ഥതുരിതി ഭാവഃ ൮൯

സോമശെഖരഭൂപാലസ്തസ്മൈ ഗൃഹമുപെയുഷെ ।
മധുപൎക്കമദാത്സമ്യക് സോമശെഖരസൂനവെ । ൯൦

സോമശെഖരെതി। സോമശെഖരഭൂപാലൊ ഗൃഹമുപെയുഷെ പ്രാപ്തായ സോമശെഖരസൂനവെ ചന്ദ്രമൌളിപുത്രായ തസ്മൈ ഉഗ്രായ മധുപൎക്കം സമ്യക് ദദൌ ൯൦

അഥ കല്യാണനഗരീനാഥെനാനെന കന്യകാ ।
ദത്താസ്മൈ ക്ഷീരനിധിനാ ലക്ഷ്മീരിവ ഗദാഭൃതെ ॥ ൯൧

അഥെതി। അഥ മധുപൎക്കദാനാനന്തരം കല്യാണനഗരീനാഥെന കല്യാണനഗരീതി കാചിൽ പുരീ തന്നാഥെനാനെന സോമശെഖരെണ കന്യകാ കന്യാ കാന്തിമതീത്യൎത്ഥഃ ക്ഷീരനിധിനാ ക്ഷീരാംഭൊധിനാ ഗദാഭൃതെ വിഷ്ണവെ ലക്ഷ്മീരിവ ദത്താ പ്രദത്തെത്യൎത്ഥഃ ൯൧

പരിഗൃഹ്യ കരന്തസ്യാസ്സ തയാ സഹ പാവകം ।
പരിചക്രാമ സദസി സൎവ്വദെവാത്മകൊ ഹ്യസൌ ॥ ൯൨

പരിഗൃഹ്യേതി। സ ഉഗ്രവൎമ്മാ സദസി സഭായാം തസ്യാഃ കാന്തിമത്യാഃ കരം പരിഗൃഹ്യ ഗൃഹീത്വാ തയാ സഹ പാവകമഗ്നിം പരിചക്രാമ പ്രദക്ഷിണമകരോൽ അസാവഗ്നിഃ സൎവ്വദേവാത്മകഃ സൎവ്വദേവതാരൂപഃ കില ൩൨

സ്തനകാഠിന്യസംപത്തിസംപാദിതജയേവ സാ।
നിദധേ പദമശ്മാഗ്രേ പതിപാണിധൃതം സ്മയാൽ ॥ ൩൩

സ്തനകാഠിന്യേതി॥ സാ സ്തനകാഠിന്യസമ്പത്തിസംപാദിതജയാ കുചകാൎക്കശ്യാതിശയജനിതവിജയേവ സ്മയാൽ ഗൎവ്വേണ പതിപാണിധൃതം ഭൎത്തുഃ കരേണ ധൃതം പദഞ്ചരണമശ്മാഗ്രേ ശിലായാ ഉപരിഭാഗേ നിദധേ നിക്ഷിപ്തവതീ ൩൩

തയാ വിസൃഷ്ടാ ജ്വലനേ പതിപാണിഗൃഹീതയാ।
ലാജാ മുക്താ ഇവാപേതുൎവ്വേണുതന്വ്യേവ ഭൂതയാ ॥ ൩൪

തയേതി। പതിപാണിഗൃഹീതയാ ഭൎത്ത്രാ പാണൌ ഗൃഹീതയാ ധൃതയാ തയാ കാന്തിമത്യേത്യൎത്ഥഃ വിസൃഷ്ടാഃ ക്ഷിപ്താഃ ലാജാഃ ഉദ്ധൂതയാ കരികരധൂതയാ കമ്പിതയാ വേണുതന്വ്യാ വംശസന്തത്യേവ മുക്താ മൌക്തികാനീവ ജ്വലനേഗ്നൌ ആപേതുഃ പേതുഃ ൩൪

തനയോദ്വാഹസമയേ ദദിജേഭ്യസ്സോമശേഖരൌ।
ഗാഃ കോടിശഃ പ്രദദതുൎദ്ദോഗ്ധ്രീൎവ്വത്സസമന്വിതാഃ ॥ ൩൫

തനയേതി॥ സോമശേഖരൌ ശുദ്ധയൌഗികനാമാനൌ കല്യാണനഗരീപാണ്ഡ്യേശ്വരാവിത്യൎത്ഥഃ തനയോദ്വാഹസമയേ തനയാ ച തനയശ്ച തനയൌ തയോരുദ്വാഹസമയേ വിവാഹകാലേ ദോഗ്ധ്രീഃ കാംസ്യപാത്രദോഹനാഃ വത്സസമന്വിതാഃ തൎണ്ണകാന്വിതാഃ കോടിശ ഇത്യുഭയം പ്രത്യേകം കോടിസംഖ്യാഃ ഗാഃ പ്രദദതുഃ ൩൫

ഹരിബ്രഹ്മാദയോ യത്ര പ്രമാണം സുരപുംഗവാഃ।
സ വിവാഹഃ കഥമിവ വൎണ്ണ്യതേ കവിഭിൎന്നവൈഃ। ൩൬

ഹരീതി। യത്ര യസ്മിന്നപിവാഹേ ഹരിബ്രഹ്മാദയഃ സുരപുംഗവാഃ ദേവശ്രേഷ്ഠാഃ പ്രമാണം സഹൈവ സ്ഥിതാഃ യഥാവൽ കാരയിതാരഃ ശ്രുതയഃ പ്രമാണമിതിവൽ പ്രയോഗഃ സ താദൃശോ വിവാഹഃ നവൈരിദാനീന്തനൈഃ കവിഭിഃ കഥമിവ കിമിതി വൎണ്ണ്യതേ ഉച്യതേ വൎണ്ണനാപഥമതിക്രാന്ത ഇതി ഭാവഃ ൩൬

സദാരന്തനയം ശംഭുഃ ശ്രീസ്മൈതമിവാച്യുതം।
രാജ്യേഭ്യഷേചയത്സൎവ്വദേവമാനവസംയുതഃ ॥ ൩൭

സൽകാരമിതി। ശംഭുസ്സുന്ദരഃ സൎവ്വദേവമാനവസംയുതഃ നിഖിലനിലിമ്പമനുജയുക്തസ്സൻ സഭാൎയ്യന്തനയം ശ്രീസമേതം ലക്ഷ്മീയുതം അച്യുതമിവ സ്ഥിതമിതി തനയവിശേഷണം രാജ്യേ അഭ്യഷേചയൽ അഭിഷിക്തമകരോൽ ൩൭

ഛത്രാദിരാജകകുദരാജമാനം സഭാന്തരേ ।
ഉഗ്രം വിലോക്യാമനുത മനോജവസമച്യുതഃ ॥ ൩൮

ഛത്രാദീതി। അച്യുതോ വിഷ്ണുസ്സഭാന്തരേ ഛത്രാദിരാജകകുദൈരാതപത്രാദിനരപതിവിരുദൈ രാജമാനം ശോഭമാനമുഗ്രമുഗ്രവൎമ്മാണം വിലോക്യ മനോജവസം പിതൃസന്നിഭം അമനുത മേനേ ൩൮

ഭദ്രാസനസ്ഥമാലോക്യ ശംഭുസ്തം കകുദോജ്ജ്വലം ।
പൂൎവ്വാദ്രിശിഖരാരൂഢമിവാരുണമതുതുഷൽ ॥ ൩൯

ഭദ്രേതി॥ ശംഭുസ്സുന്ദരഃ ഭദ്രാസനസ്ഥം സിംഹാസനസ്ഥിതം കകുദോജ്ജ്വലം കിരീടാദിരാജാംഗൈഃ പ്രകാശമാനം അത ഏവ പൂൎവ്വാദ്രിശിഖരാരൂഢം ഉദയാചലാഗ്രസ്ഥിതം അരുണം രവിമിവ സ്ഥിതം തമുഗ്രമാലോക്യ അതുതുഷത്തുതോഷ ൩൯

അഥോ വിധൌജഃപ്രമുഖാ യഥോചിതമുപസ്കൃതാഃ ।
വിസൃഷ്ടാശ്ശംഭുനാ ദേവാസ്ത്രിവിഷ്ടപമുപാവിശൻ ॥ ൪൦

അഥോ ഇതി। അഥോനന്തരം യഥോചിതം യഥാൎഹം ഉപസ്കൃതാഃ ബഹുമതിദാനേനാലംകൃതാഃ ബിഡൌജഃപ്രമുഖാഃ ഇന്ദ്രാദയോ ദേവാഃ ശംഭുനാ സുന്ദരേണ വിസൃഷ്ടാ വിസൎജ്ജിതാസ്സന്തഃ ത്രിവിഷ്ടപം സ്വൎഗ്ഗമുപാവിശൻ പ്രവിവിശുഃ ൪൦

വിധുശ്ച വിധിനാ സാൎദ്ധം വിധുചൂഡാഭ്യനുജ്ഞയാ ।
സ്വധാമ പ്രാപ ഭൂപാശ്ച സ്വരാഷ്ട്രം പ്രതിപേദിരേ ॥ ൪൧

വിധുരിതി। വിധുഃ വിഷ്ണുശ്ച വിധിനാ ബ്രഹ്മണാ സാൎദ്ധം വിധുചൂഡാഭ്യനുജ്ഞയാ ചന്ദ്രമൌലിനിയോഗേന സ്വധാമ സ്വകീയം ധാമ വൈകുണ്ഠം പ്രാപ. ബ്രഹ്മാപി ജനകാദരേണ തേന സഹൈവ വൈകുണ്ഠം ജഗാമ യദ്വാ സ്വസ്യ സ്വകീയസ്യ ബ്രഹ്മണഃ ധാമ സത്യം വിഷ്ണുഃ പുത്രാദരേണ പ്രാപയേന കേനാപി മനോവേഗേന ഗച്ഛതാം തേഷാം കിം വാ മാൎഗ്ഗദൈൎഘ്യമിതി ഭാവഃ ഭൂപാശ്ച സ്വരാഷ്ട്രം നിജനഗരം പ്രതിപേദിരേ പ്രാപുഃ ൪൧

അഥാഗസ്ത്യാദയഃ പാരികാംക്ഷിണസ്സുന്ദരാജ്ഞയാ ।
സ്നാതും സേതും പ്രതി യയുരന്യേഹസി മഹോദയേ ॥ ൪൨

അഥേതി। അഥാനന്തരം അഗസ്ത്യാദയഃ കുംഭസംഭവമുഖാഃ പാരികാം

ക്ഷിണൊ മുനയസ്സുന്ദരാജ്ഞയാ സുന്ദരപാണ്ഡ്യനിയൊഗേന മഹൊദയെ മഹൊദയ ഇതി പ്രസിദ്ധെ അനെഹസി മഹൊദയപുണ്യകാലെ ഇത്യൎത്ഥഃ സ്നാതും സെതും രാമകൃതസെതും പ്രതി യയുഃ ജഗ്മുഃ ൬൨.

തദാ കാഞ്ചനമാലായാ അപി രാജ്ഞ്യാ മനസ്യഭൂൽ ।
സ്നാതും മഹൊദയെ സെതാവാഗ്രഹൊ നിരവഗ്രഹഃ ॥ ൬൩

തദെതി॥ തദാനീം സെതൌ രാമസെതൌ സ്നാതും സ്നാനം കൎത്തും കാഞ്ചനമാലായാഃ തന്നാമ്ന്യാ രാജ്ഞ്യാഅപി മനസി നിരവഗ്രഹഃ നിരൎഗ്ഗളഃ ആഗ്രഹഃ അഭിലാഷൊ ബഭൂവ ൬൩

പ്രഥിതെ രാജ്ഞ്യഭിപ്രായെ ഭാൎഗ്ഗവാദ്യാ മഹൎഷയഃ ।
അവീരാവാരിധിസ്നാനമയുക്തമിതി സഞ്ജഗുഃ ॥ ൬൪

പ്രഥിത ഇതി। രാജ്ഞ്യഭിപ്രായെ രാജ്ഞ്യാ മലയധ്വജഭാൎയ്യായാ അഭിപ്രായെ സെതുസ്നാനവിഷയെഭിപ്രായെ പ്രഥിതെ പ്രകാശം ഗതെ സതി ഭാൎഗ്ഗവാദ്യാ മഹൎഷയഃ അവീരാവാരിധിസ്നാനം വിധവായാസ്സമുദ്രസ്നാനമയുക്തമനുചിതമിതി സംജഗുഃ സമ്യക് വദന്തി സ്മ ൬൪

കൎണ്ണാകൎണ്ണികയാകൎണ്ണ്യ സാൎണ്ണവസ്നാനദൂഷണം ।
വിഷണ്ണഹൃദയാപൎണ്ണാകൎണ്ണയൊരിദമാതനൊൽ ॥ ൬൫

കൎണ്ണാകൎണ്ണികയെതി। സാ കാഞ്ചനമാലാ അൎണ്ണവസ്നാനദൂഷണം അൎണ്ണവെ സമുദ്രെ സ്നാനം മജ്ജനം തസ്മിൻ ദൂഷണം സ്വസ്യാ വിധവാത്വേന ദൊഷം കൎണ്ണാകൎണ്ണികയാ കൎണ്ണാഭ്യാം കൎണ്ണാഭ്യാം ശ്രൂയമാണം കൎണ്ണാകൎണ്ണി കൎണ്ണാകൎണ്ണ്യേവ കൎണ്ണാകൎണ്ണികാ കൎണ്ണപാരമ്പൎയ്യാ ശ്രാവ്യതേത്യൎത്ഥഃ ആകൎണ്ണ്യ ശ്രുത്വാ വിഷണ്ണഹൃദയാ വ്യഥിതചിത്താ സതീ ഇദം സ്വസ്യാ ദൂഷണമിത്യൎത്ഥഃ അപൎണ്ണാകൎണ്ണയൊഃ മീനാക്ഷീശ്രോത്രയൊരാതനൊച്ചകാര സ്വദൂഷണം സുതായൈ കഥയാമാസ വ്യഥിതേതി ഭാവഃ ൬൫

തന്നിവെദിതരാജ്ഞ്യബ്ധിസ്നാനസ്തംഭൊഽഥ സുന്ദരഃ ।
മനസാംഭൊനിധീൻ സപ്താപ്യസ്മരത്തടിനിയുതാൻ ॥ ൬൬

തന്നിവെദിതെതി। അഥാനന്തരം തന്നിവെദിതരാജ്ഞ്യബ്ധിസ്നാനസ്തംഭഃ തയാ മീനാക്ഷ്യാ നിവെദിതൊ വിജ്ഞാപിതഃ രാജ്ഞ്യാഃ അബ്ധിസ്നാനസ്യ സ്തംഭഃ പ്രതിബന്ധഃ യസ്യ സഃ സുന്ദരഃ തടിനീയുതാൻ ഗംഗാദിനദീയുക്താൻ സപ്താംഭൊനിധീൻ സമുദ്രാനപി മനസാ സ്വാന്തെനാസ്മരൽ ആഗമനാൎത്ഥമചിന്തയൽ ൬൬

ആഗതാനാമമീഷാമാരവൊ ഘൊരൊഽഥ ശുശ്രുവെ ।
ഘനാഘനാനാമാകാശ ഇവൊഷ്ണാപഗമെ ജനൈഃ ॥ ൬൭

ആഗതാനാമിതി। അഥ ആഗച്ഛത യൂയമത്രേതി ഭഗവതാ സ്മരണാനന്തരമാഗതാനാം പ്രാപ്താനാമമീഷാം സമുദ്രാണാം ഘോരോ ദുസ്സഹ ആരവശ്ശബ്ദഃ ഉഷ്ണാപഗമേ ഗ്രീഷ്മാപായേ ആകാശേംബരേ ആഗതാനാമിത്യനുഷംഗഃ ഘനാഘനാനാം മേഘാനാം ഇവ മന്ദ്രൈഃ ശുശ്രുവേ അശ്രൂയത ൬൭

തതോ ദദൃശിരേ വ്യോമ്നി സപ്തധാ സപ്തസാഗരാഃ।
നാനാവൎണ്ണാ മണികൃതാ വിമാനാ ഇവ ഭാസ്വരാഃ॥ ൬൮

തത ഇതി। തതഃ വ്യോമ്നി സപ്തസാഗരാഃ നനാവൎണ്ണാഃ അനേകവൎണ്ണാഃ മണികൃതാ രത്നക്ലൃപ്താ ഭാസ്വരാഃ പ്രകാശമാനാ വിമാനാ ഇവ സപ്തധാ സപ്തസംഖ്യാവത്വേന പൃഥക് പൃഥഗേവേതി യാവൽ ദദൃശിരേ ദൃഷ്ടാഃ മന്ദ്രൈരിതി ശേഷഃ ൬൮

ഏകത്ര നീലാബ്ദചയപ്രകാശ
ശ്ചാന്യത്ര പീതാംബുദതുല്യശോഭഃ।
ക്വചിത്സിതാംഭോധരവാരകാന്തി
ൎബ്ബഭൌ തരാം തൈൎവ്വിതതോഭ്രദേശഃ॥ ൬൯

ഏകത്രേതി। തൈസ്സമുദ്രൈൎവ്വിതതോ വ്യാപ്തഃ അഭ്രദേശഃ ആകാശതലം ഏകത്ര ഏകസ്മിൻ പ്രദേശേ നീലാബ്ദചയപ്രകാശഃ കാളാംബുദസമുദയസ്യ പ്രകാശ ഇവ പ്രകാശോ യസ്യ സ തഥാവിധശ്ച അന്യത്രാപരത്ര പീതാംബുദതുല്യശോഭഃ പിശംഗവാരിദസമാനകാന്തിശ്ച ക്വചിൽ കുത്രചിൽ സിതാംഭോധരവാരകാന്തിഃ പാണ്ഡുരനീരദസമുദായശോഭശ്ച ബഭൌ തരാമത്യന്തം രേജേ ൬൯

ഗിരീശനിൎദ്ദിഷ്ടസരസ്യമീ തേ
പൃഥുസ്തഥാപി പ്രവിഭക്തമാൎഗ്ഗാഃ।
രേജുസ്തരാം ഡുംഡുഭമത്സ്യശംഖ
ഗ്രാഹാദിയാദോനികരേണ യുക്താഃ॥ ൭൦

ഗിരീശേതി। തേ സമുദ്രാഃ ഗിരീശനിൎദ്ദിഷ്ടസരസി ഗിരീശേന നിൎദ്ദിഷ്ടേ പ്രദൎശിതേ സരസി തടാകേ പ്രവിഭക്തഭാഗാഃ പ്രവിഭക്താംശാസ്സന്തഃ പൃഥുഃ തഥാപി സരോവൎത്തമാനത്വേപി പൃഥുത്വഃ ഡുംഡുഭമത്സ്യശംഖഗ്രാഹാദിയാദോനികരേണ ഡുംഡുഭാ ജലവ്യാളാഃ മത്സ്യാഃ മകരാദയഃ ശംഖാഃ കംബവഃ ഗ്രാഹാഃ നക്രാഃ ആദയഃ യേഷാം താനി യാദാംസി തേഷാം നികരേണ ഗണേന യുക്താഃ അന്വിതാഃ ഏവ രേജുഃ അധികം ശുശുഭിരേ ൭൦

സരോ വിരേജേ പ്രവിഭക്തഭാഗൈ
രമീഭിരംഭോനിധിഭിൎന്നികാമം।

സരൊജഖണ്ഡൈരിവ രക്തശുക്ലൈ
സ്സ്ഫടൈർവ്വിശാലം മണികൢപ്തകൂലം ॥ ൧൫

സരഇതി। വിശാലം വിസ്തൃതം മണികൢപ്തകൂലം രത്നശിലാഖചിതതീരം സരഃ കൎത്തൃ പ്രവിഭക്തഭാഗൈശ്ചിത്രൈന്തം വിഭക്തൈരന്തരമീഭിരംഭൊനിധിഭിസ്സാഗരൈ രക്തശുക്ലൈരക്തവൎണ്ണൈശ്ശ്വേതവൎണ്ണൈശ്ച സ്ഫടൈർവികസതസ്സരൊജഖണ്ഡൈരബ്ജരാജിഭിരിവ നികാമമധികം വിരെജെ ൧൫

തതൊ വൃഷഭകെതനൊ ദിവിഷദാമധീശം മുദാ
വൃഷാണമയമസ്മരത്സമലയധ്വജക്ഷ്മാഭൃതം ।
സതാവദമുനാ സമം സമധിരുഹ്യ വെഗാദഗാ
ദ്വിമാനമതിവെഗിനം ഗഗനവൎത്മനാ തത്സരഃ ॥ ൧൬

തത ഇതി। വൃഷഭകെതനൊ വൃഷധ്വജഃ അയം സുന്ദര ഇത്യൎത്ഥഃ മുദാ മനസാ ദിവിഷദാം ദേവാനാമധീശം നാഥം വൃഷാണമിന്ദ്രം സമലയധ്വജക്ഷ്മാഭൃതം മലയധ്വജരാജസഹിതമെവാസ്മരൽ സ്മൃതവാൻ താവത്തദാനീമെവ സ ഇന്ദ്രഃ അമുനാ മലയധ്വജെന സമം അതിവെഗിനമതിവെഗവന്തം വിമാനമധിരുഹ്യ വെഗാജ്ജവെന ഗഗനവൎത്മനാകാശമാൎഗ്ഗെണ തൽ സപ്തസമുദ്രാശ്രയം സരഃ അഗാൽ പ്രാപ ൧൬

തതൊ വിമാനാദവരുഹ്യ നാകിനാ
മധീശ്വരസ്തെന മഹീഭൃതാ സമം ।
പ്രദക്ഷിണീകൃത്യ ശിവം ശിവാന്വിതം
സ്വനാമ സംകീൎത്ത്യ നനാമ ഭക്തിതഃ ॥ ൧൭

തത ഇതി। തതൊ നാകിനാം ദേവാനാമധീശ്വര ഇന്ദ്ര ഇത്യൎത്ഥഃ തെന മഹീഭൃതാ മലയധ്വജെന സമം വിമാനാദവരുഹ്യാവതീൎയ്യ ശിവാന്വിതം ഗിരിജാസമെതം ശിവം സുന്ദരം ഭക്തിതഃ പ്രദക്ഷിണീകൃത്യ സ്വനാമ സ്വാഭിധാനം സങ്കീൎത്ത്യ ഇന്ദ്രൊഹമിത്യുക്ത്വാ നനാമ നമശ്ചക്രെ ൧൭

അഥ ദൃശാ ഭഗവാൻ കരുണാൎദ്രയാ
തമനുഗൃഹ്യ സുരെശ്വരമഞ്ജസാ ।
സവിനയം മലയധ്വജഭൂഭൃത
ന്നിജഗദെ ജഗദെകപതിശ്ശിവഃ ॥ ൧൮

അഥെതി। ജഗദെകപതിൎബ്ബ്രഹ്മാണ്ഡൈകനാഥഃ ഭഗവാൻ ഷാഡ്ഗുണ്യപരിപൂൎണ്ണഃ ശിവസുന്ദരഃ തം സുരെശ്വരമിന്ദ്രം കരുണാൎദ്രയാ കൃപാരസമസൃണയാ ദൃശാ നെത്രാന്തെനാനുഗൃഹ്യാഞ്ജസാ ശീഘ്രമെവ സവിനയം വിനയഗുണെന

സഹിതം മലയധ്വജരൂതം മലയധ്വജരാജം അഥവാ ശ്വശുരസ്യ പൂജ്യതൈ
ന സവിനയമിതി ക്രിയാവിശേഷണം നിജഗദെ ഉവാച ൧൪

അയെത്ര്യ മലയധ്വജക്ഷിതിപതെ തവൈഷാ വധൂഃ
പയൊനിധിനിമജ്ജനാദ്ഭുതമതിൎജ്ജഗാദാത്മജാം ।
തയാഹമനുബൊധിതൊ ജലനിധീനിമാനാനയം
നിമജ്ജതു സഹാനയാ വിധിവദെഷ സമ്യക് ഭവാൻ ॥

അയെതി। അയെ മലയധ്വജക്ഷിതിപതെ ഹെ രാജൻ തവ ഏഷാ വ
ധൂഃ ജായാ പയൊനിധിനിമജ്ജനാദ്ഭുതമതിസ്സതീ സമുദ്രസ്നാനെ ത്വരിതാ കൃതാ
ദരാ മതിൎയ്യസ്യാസ്സാതഥാഭൂതാ സതീ ആത്മജാം സുതാം ജഗാദൊവാച
സ്വാഭിപ്രായമിതിശെഷഃ തയാ തടാതകയാഹമനുബൊധിതൊ വിജ്ഞാപി
തസ്സൻ ഇമാൻ ജലനിധീൻ സാഗരാൻ ആനയം ആനീതവാനസ്മി ഭവാൻ ത
യാ പത്ന്യാ സമം ഏഷു സമുദ്രേഷു വിധിവൽ യഥാവൽ സംകല്പപൂൎവകമിതി
യാവൽ സമ്യക് സാധു സമ്യക്ത്വം ച ഹസ്തേന ഹസ്തം ഗൃഹീത്വാ ഹരിശബ്ദൊ
ച്ചാരണപൂൎവകംത്വം നിമജ്ജതു സ്നാസ്യതാം നാത്ര ശങ്കനീയം മുണ്ഡീകരണാ
ദിവെഷത്വം ക്ഷത്രിയസ്ത്രീണാം കണ്ഠാഭരണമാത്രമൊചനസ്യ ഭൎത്തൃമരണെ
വിഹിതത്വാൽ ൧൩

ഇത്ഥമിഗദ്യ ഗിരിശശ്ശ്വശുരം പ്രഹൎഷാ
ദാശ്ലിഷ്യ ഗാഢമവലൊക്യ തടാതകാന്താം
പിത്രെ കുരുഷ്വ നമതിം ബഹുപുണ്യകൎത്രെ
ഭദ്രെ ത്വമിത്യഭിദധെ നിഖിലെശ്വരൊപി ॥ ൧൬

ഇത്ഥമിതി॥ നിഖിലെശ്വരഃ സമസ്തജഗന്നാഥഃ ഗിരീശസ്സുന്ദരൊപി ഇത്ഥ
ന്നിഗദ്യ ഉക്ത്വാ പ്രഹൎഷാന്മുദാ ശ്വശുരം ഭാൎയ്യാപിതരം ഗാഢം ദൃഢമാലിംഗ്യ
താന്തടാതകാമാംലൊക്യ ഹെ ഭദ്രെ കല്യാണി ത്വം ബഹുപുണ്യകൎത്രെതിസു
കൃതകാരിണെ പിത്രെ ജനകായ നമതിം നമസ്കാരം കുരുഷ്വ ഇത്യഭിദധെ ഉ
വാച ൧൬

ഇതി വദതി മഹെശ്വരെ പ്രമൊദ
പ്രവികസദാനനപങ്കജാ ക്ഷണെന ।
സവിനയമുപഗമ്യ പാണ്ഡ്യരാജം
പിതരമസൌ പ്രണനാമ സാരസാക്ഷീ ॥ ൧൭

ഇതീതി। ഇതി മഹെശ്വരെ സുന്ദരെ വദതി സതി സാരസാക്ഷീ ജലജദ
ളലൊചനാസൌ തടാതകാ പ്രമൊദപ്രവികസദാനനപങ്കജാധികമൊദൊൽഫു
ല്ലമുഖാരവിന്ദാ സതി ക്ഷണെന ഝടിതി സവിനയം യഥാ തഥാ ഉപഗമ്യ സ

മീപം ഗത്വാ പാണ്ഡ്യരാജം പൂർവ്വം പാണ്ഡ്യദേശാധിപം പിതരം ജനകം പ്ര
ണനാമ നമശ്ചക്രേ ൭൭

സ്വയമഭിജ്ഞശിരോമണിരപ്യസൌ
സ്വപതിനാഭിഹിതാ പിതൃവന്ദനം ।
അതനുതാന്യവധൂഃ പതിദേവതാ
വിനയതീവ സതിവ്രതമുത്തമം ॥ ൭൮

സ്വയമിതി। പതിദ്ദേവതാ പതിരേവ ദേവതാ ദൈവം യസ്യാസ്സാ തഥാസൌ സ്വയമഭിജ്ഞശിരോമണിഃ ജ്ഞാതൃജനശിഖാരത്നമപി സ്വപതിനാ സ്വഭർത്രാഭിഹിതാ ഉക്താ സതീ ഉത്തമം ശ്രേഷ്ഠം സതീവ്രതം പാതിവ്രത്യം അന്യവധൂരിതരയോഷിതോ വിനയതീവ ശിക്ഷയന്തീവ പിതൃവന്ദനം താതനമസ്കാരമതനുതാകരോൽ ൭൮

ചിത്രശിഖണ്ഡിജമുഖ്യമുനീശ്വരൈഃ
പ്രോക്തവിധിർമ്മലയധ്വജഭൂപതിഃ ।
സപ്തസമുദ്രനിമജ്ജനമാതനോ
ദാപ്തജനേന സമം ഗിരിശാജ്ഞയാ ॥ ൭൯

ചിത്രശിഖണ്ഡിജേതി। മലയധ്വജഭൂപതിഃ ഗിരിശാജ്ഞയാ ചിത്രശിഖണ്ഡിജമുഖ്യമുനീശ്വരൈഃ ബൃഹസ്പതിപ്രമുഖവാചംയമൈഃ പ്രോക്തവിധിഃ ഉച്യമാനസങ്കല്പാദിവിധാനസ്സൻ ആപ്തജനേന ഭാര്യാ മിത്രം ഗൃഹസ്ഥസ്യ ഇതി ഭാരതോക്തേഃ പ്രഥമം ആപ്തജനോ ഭാര്യാ സർവ്വാത്ഥാനുകൂല്യതാൽ ഭാര്യയാ സാകമിത്യൎത്ഥഃ യദ്വാ ഇഷ്ടജനേന ച സമമിത്യൎത്ഥഃ സപ്തസമുദ്രനിമജ്ജനം സപ്തസ്വപി സമുദ്രേഷു സ്നാനമാതനോച്ചകാര ൭൯

സ്നാത്വോത്ഥിതസ്യ നൃപതേർമ്മലയധ്വജസ്യ
രൂപം ബഭാവതിതരാം സപരിഗ്രഹസ്യ ।
സാക്ഷാൽപിനാകിന ഇവാത്ഭുതമംശുജാല
വ്യാപ്താഭ്രദിഗ്വലയമക്ഷവിരാജമാനം ॥ ൮൦

സ്നാത്വേതി। സപരിഗ്രഹസ്യ യദ്വാ സപരിജനസ്യ സ്നാത്വാ ഉത്ഥിതസ്യ ജലാന്നിർഗ്ഗതസ്യ മലയധ്വജസ്യ നൃപതേ രൂപമത്ഭുതമാശ്ചര്യകരമംശുജാലവ്യാപ്താഭ്രദിഗ്വലയം കാന്തിപൂരപൂരിതാംബരദിങ്മണ്ഡലം അക്ഷവിരാജമാനം രുദ്രാക്ഷാലംകൃതം സാക്ഷാൽ പ്രത്യക്ഷസ്യ പിനാകിനഃ ഈശ്വരസ്യ രൂപമിവാതിതരാം ബഭൌ രേജേ ൮൦

സൊമംസൊമകലാഭിരാമമകുടം ഭക്ത്യാ പരിക്രമ്യ തം
നത്വാനെകവിധൈസ്തവൈസ്സവിനയംസ്തുത്വാ ച തൌ ദംപതി
ലബ്ധ്വാജ്ഞാമമുതൊ വിമാനമധിരുഹ്യാനീയമാനൌ സുരൈ
ശ്ശൈവം ലൊകമവാപതുഃ കൃതവൃഷാവാവൃത്തിശൂന്യം പദം ॥

സൊമമിതി। കൃതവൃഷൌ രചിതസുകൃതൌ തൌ ദമ്പതീ കാഞ്ചനമാലാമലയദ്ധ്വജാവിത്യൎത്ഥഃ സൊമമുമാസഹിതം സൊമകലാഭിരാമമകുടം ഇന്ദുകലാരമണീയകിരീടം തം സുന്ദരം ഭക്ത്യാ ഭജനശ്രദ്ധയാ സഹാൎത്ഥെ തൃതീയാ പരിക്രമ്യ പ്രദക്ഷിണം കൃത്വാ നത്വാ ച വിവിധൈഃ സ്തവൈഃ സവിനയം യഥാ തഥാ സ്തുത്വാമുതൊസ്മാൽ സാൎവ്വവിഭക്തികസ്തസിഃ ആജ്ഞാം ലബ്ധ്വാ വിമാനമധിരുഹ്യ സുരൈരനീയമാനൌ അനുഗതൌ സന്തൌ ആവൃത്തിശൂന്യം പുനൎജ്ജനനവൎജ്ജിതം പദം സ്ഥാനഭൂതം ശൈവം ശിവസംബന്ധി ലൊകം കൈലാസമവാപതുഃ പ്രാപതുഃ വൃ.ഥ.

യൽപാദപത്മപ്രഭവഃ പരാഗൊ
വെദൈരശെഷൈരനിശം വിമൃഗ്യഃ।
ആവൃത്തിശൂന്യം പരമം പദം യ
ന്നിനായ സൊമ്യൃ ന വിചിത്രമെതൽ ॥ വൃ.

യദിതി। യൽപാദപത്മപ്രഭവഃ യസ്യ പാദാരവിന്ദസംലഗ്നൊത്ഥിതഃ പരാഗൊ ധൂളിരശെഷൈസ്സമസ്തൈൎവ്വെദൈരനിശം സദാ വിമൃഗ്യഃ മാൎഗ്ഗിതവ്യഃ സ സുന്ദരഃ അമൂ ശചൂരാവിത്യൎത്ഥഃ ആവൃത്തിശൂന്യം ആവൃത്തിൎന്നാമ പുനൎജ്ജനനമരണാഭ്യാസഃ തച്ഛൂന്യം അത ഏവ പരമം ഉൽകൃഷ്ടം പദം സ്ഥാനം നിനായ നയതി സ്മ ഇതി യൽ ഏതൽ ന വിചിത്രം നാത്ഭുതം അപരിമെയമഹിമ്നൊ ഹരസ്യ ഏതന്നാത്ഭുതമെവെത്യാശയഃ വൃ.

സൎവ്വാമുൎവ്വീം ശാസതാ സപ്രമൊദം
പുത്രെണൊഗ്രെണാനപിതൊംബാസമെതഃ।
ഹാലാസ്യെ യസ്സൎഷിസംഘൈൎവ്വൊ ന്യവാത്സീ
ത്സൊവ്യാദസ്മാൻ സൎവ്വദാ സുന്ദരെശഃ ॥ വൃ.

സൎവ്വാമിതി। സൎവ്വാമുൎവ്വീം ശാസതാ രക്ഷതാ ഉഗ്രെണ [illegible] പുത്രെണാനപിതഃ അംബാസമെതഃ അംബികയാ യുക്തശ്ച സൎഷിസംഘൈഃ [illegible] യുതശ്ച യ ഈശ്വരഃ ഹാലാസ്യെ ഹാലാസ്യക്ഷെത്രെ ന്യവാത്സീൽ [illegible] സുന്ദരെശഃ അസ്മാൻ കാവ്യകൃൽകവിതാശ്രൊതൃപ്രഭൃതീൻ [illegible] അവ്യാൽ രക്ഷതാദിതി പ്രാൎത്ഥനായാം ലിങ് വൃ.

ശങ്കരസുബ്രഹ്മണ്യശ്ശങ്കരപാദാരവിന്ദഭജനൊൽകഃ
സ്വാചാൎയ്യാഭ്യുപപത്ത്യാ കാവ്യമിദം രചയതി സ്മ മന്ദൊപി ॥

ശങ്കരെതി। ശങ്കരപാദാരവിന്ദഭജനൊൽകഃ ശംഭുചരണപങ്കജസെവൊന്മനാഃ ശങ്കരസുബ്രഹ്മണ്യഃ തന്നാമാ കവിഃ മന്ദഃ ഏതാദൃശകാവ്യവിധാനാസമൎത്ഥൊപീത്യൎത്ഥഃ ആചാൎയ്യാഭ്യുപപത്ത്യാ ഗുരൊരനുഗ്രഹെണ ഇദം കാവ്യം രചയതി സ്മ രചിതവാൻ ആചാൎയ്യാനുഗ്രഹെണ കിമസാദ്ധ്യമിതി ഭാവഃ ൮൪

ശ്രീമൽകെരളമണ്ഡനായിതമഹച്ശ്രീകെരളാഖ്യെ പുരെ
വാധൂലാന്വയവാരിധീന്ദുരുദഭൂൽ ഖ്യാതൊമൃതാഖ്യഃ കവിഃ ।
തസ്മാച്ചിത്രശിഖണ്ഡിതുല്യധിഷണാദ്വാചാമിവാധീശ്വരഃ
പ്രഖ്യാതൊവനിമണ്ഡലെ പരശുരാമാഖ്യൊ ജനി പ്രാജ്ഞധീഃ ॥

ശ്രീമദിതി। ശ്രീമതൊ ഐശ്വൎയ്യസമ്പന്നസ്യ കെരളസ്യ കെരളദെശസ്യ മണ്ഡനായിതമലങ്കാരഭൂതം മഹൽ വിസ്തൃതം ശ്ലാഘ്യഞ്ചെത്യൎത്ഥഃ ശ്രീകെരള ഇത്യാഖ്യാ നാമ ച യസ്യ തസ്മിൻ പുരെ പത്തനെ വാധൂലാന്വയവാരിധീന്ദുഃ വാധൂലവംശജലധെരിന്ദുശ്ചന്ദ്ര ഇവ സ്ഥിതഃ ഖ്യാതഃ സൎവ്വത്ര പ്രസിദ്ധഃ അമൃതാഖ്യഃ അമൃത ഇത്യനെന ഏകദെശെന നാമസൎവ്വസ്വഗ്രഹണം ഭീമൊ ഭീമസെന ഇതിവൽ അമൃതഘടെശ്വര ഇത്യാഖ്യാ നാമ യസ്യ സ തഥാ കവിഃ കവയിതാ ഉദഭൂൽ ഉൽപന്നഃ ആസ്തു ചിത്രശിഖണ്ഡിതുല്യധിഷണാൽ അംഗിരസ്തുല്യബുദ്ധെഃ തസ്മാദമൃതഘടെശ്വരാദിത്യൎത്ഥഃ വാചാമധീശ്വരഃ ജീവ ഇവാവനിമണ്ഡലെ ഭൂതലെ പ്രഖ്യാതഃ പ്രസിദ്ധഃ പ്രാജ്ഞധീരധികമെധാവാൻ പരശുരാമാഖ്യഃ പരശുരാമാഭിധഃ അജനി ജാതൊഭൂൽ ൮൫

ശങ്കരഗാഥാകഥനെ യൊസൌ വ്യാസൊ യഥാദൃതപ്രജ്ഞഃ
തമൃതെന്യെവസദന്തസ്താപഹരഃ കൊപി വൎത്തതെ കിംവാ ॥

ശങ്കരെതി। യൊസൌ യ ഏഷഃ ശങ്കരഗാഥാകഥനെ ശിവകഥാവൎണ്ണനെ വ്യാസൊ യഥാ സത്യവതീസൂനുരിവാദൃതപ്രജ്ഞഃ ആദൃതാ ആദരവതീ പ്രജ്ഞാ യസ്യ സ തഥാഭൂതഃ തമൃതെ തം പരശുരാമനാമാനം ഗുരും വിനാ അന്യെവസദന്തസ്താപഹരഃ ശിഷ്യജനമനസ്സന്താപശാന്തികാരീ കൊപി കശ്ചനാപി വൎത്തതെ കിം അസ്തി കിം നാസ്ത്യെവെത്യൎത്ഥഃ സ ഏവാനുഗ്രഹമാത്രെണ ശിഷ്യജനമാനസസന്തൊഷകര ഇതി ഗുരുപ്രശസ്തിഃ കൃതാ ൮൬

തസ്യാനുഗ്രഹമാത്രെണ ഗുരൊൎമ്മന്ദൊപ്യഹം ക്ഷണാൽ
കവിതാമഗമം സൎവ്വസംഖ്യാവത്സംഘലാളിതാം ॥ ൮൭

തസ്യെതി॥ തസ്യ ഗുരൊരനുഗ്രഹമാത്രെണ പ്രസാദെനൈവ മന്ദൊപി ഏതാദൃശകാവ്യരചനാനിപുണൊപി അഹം ക്ഷണാൽ യദനുഗ്രഹപ്രാപ്തിഃ

തൽക്ഷണമെവെത്യത്ഥഃ സർവസംഖ്യാവൽസംഘലാളിതാം നിഖിലപണ്ഡിതമണ്ഡലിശ്ലാഘിതാം കവിതാം കവിത്വം അഗമം പ്രാപ്തസ്സമഭവം ൮൭

തസ്യ തനയോമൃത്വഘടെശ്വരശർമ്മാസ്മെ
നിസ്തുലമതിന്നിഖിലവെദശാസ്ത്രജ്ഞഃ ।
തസ്യ സുമതെൎഗ്ഗുരുവരസ്യ ചാദെശാൽ
കാവ്യമിദമദ്യ കൃതവാനഹം നൂനം ॥ ൮൮

തസ്യേതി। സുമതെഃ ശൊഭനാ മതിർബ്ബുദ്ധിൎയ്യസ്യ തസ്യ ഗുരുവരസ്യ ഗുരുണാമപി വരൊ ഗുരുവരഃ തസ്യ തനയഃ പുത്രഃ ആസ്തെ ഇദാനീം വർത്തതെ സ കീദൃശഃ നിസ്തുലമതിഃ നിസ്തുലാസമാനാ മതിഃ ബുദ്ധിൎയ്യസ്യ സ തഥാ കിഞ്ച നിഖില്ലവെദശാസ്ത്രജ്ഞഃ നിഖിലാൻ വെദാൻ ശാസ്ത്രാണി ച ജാനാതീതി നിഖിലവെദശാസ്ത്രജ്ഞഃ തസ്യ ചാദെശാൽ ചകാരാൽ ഗുർവാദെശൊപി പ്രകാശ്യതെ അദ്യെദാനീം ഇദം കാവ്യം അഹം കൃതവാൻ അരചയം നൂനമിതി നിശ്ചയെ ഗുരൂണാം ഗുരുപുത്രാണാഞ്ച മഹതാം നിയൊഗനിർവഹണാൎത്ഥമെവ കാവ്യമിദമാരചയം നതൌദ്ധത്യാദിതി ഭാവഃ ൮൮

ശ്രീരംഗനാഥതനയൊനന്തനാരായണാഭിധഃ ।
വ്യാഖ്യാമിമാമരചയൽ പ്രഖ്യായാൎത്ഥപ്രകാശികാം ॥

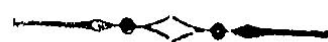
ഇതി ശ്രീവാധൂലകുലതിലകസ്യ കവികുലകുമുദബാന്ധവസ്യ വൎണ്ണനീയമാഹാത്മ്യവതൊ ദെശികപദകുശെശയാശ്രയാവാപ്തനിഖിലസമ്പദശ്ശങ്കരസുബ്രഹ്മണ്യശർമ്മണഃ കൃതൌ മുടാതകാവ്യരിണയെ അഷ്ടമസൎഗ്ഗപ്രകാശികെയം സമാപ്താ ।

നമഃ പരശുരാമാനന്തനാരാ
യണശെഷാദ്രീശ്വര
ശർമ്മഭ്യൊസ്മൽ
ഗുരുഭ്യൊനമഃ

ഓം തൽ സൽ.

ശുഭം ഭൂയാൽ

അഷ്ടമസ്സർഗ്ഗഃ സമാപ്തഃ

ശുദ്ധപത്രം.

പ്രഥമസ്സൎഗ്ഗഃ.

പൃഷ്ഠം.	പങ്ക്തി.	അശുദ്ധം.	ശുദ്ധം.
5	29	അഖ	അഥ
6	22	വീചിനാ	വീചീനാം
7	8	തപ	തവ
9	21	വിന്ദമീ	വിന്ദല്ലീ
11	33	വമ്ഗ്ഗ	വൎഗ്ഗ
12	30	ഇതഃ	അതഃ
13	7	സ്വമീ	സ്വാമീ
15	9	പുരസ്യ	പുരസ്ഥസ്യ
,,	25	മത്സ്യാഃ	മത്സ്യഃ
17	4	കൃതാംഃ ഗഅ	കൃതാംഗഃ അം
,,	16	ശ്ലാഘാനീയ	ശ്ലാഘനീയ
,,	19	ണീവ	ണീവാ
18	24	അഭിഷേ	അഭ്യഷേ
,,	26	ഫലം	ബലം
19	4	ഷകേതന	ഷികേതന
,,	14	ഗജാ	ഗജഃ
,,	24	ഭിഇഷ്ടിരീഭജ	ഭിരീഭജ ഇഷ്ട
19	32	മാകരൊൽ	മകരൊൽ
20	6	ധീരസ്യാ	ധീരസ്യ
,,	7	സ്നിഗ്ദ്ധാഃ	സ്നിഗ്ദ്ധഃ
,,	8	വയ	വയാ
,,	26	വത്തി	വത്തീ
21	12	നുഗ്രഹൽ	നുഗ്രഹാൽ
,,	27	ശുക്ത	ശുക്തി
23	18	ഇന്ദ്രഃ	ഇന്ദ്രം
,,	22	കുല ശു	കുലാശു
24	12	പടാടയ	പടാതയ
,,	30	ദ്ദതേ	ദ്ദതേം
25	13	വിശേഷണം വാ സ്വ	വിശേഷണം സ്വ
,,	15	ഭരിം	ഭരീം

പൃഷ്ഠം.	പങ്ക്തി.	അശുദ്ധം.	ശുദ്ധം.
26	9	ധ്വജധാരാ	ധ്വജഖഡ്ഗധാരാ

ദ്വിതീയസ്സൎഗ്ഗഃ

പൃഷ്ഠം.	പങ്ക്തി.	അശുദ്ധം.	ശുദ്ധം.
27	7	വന്ധിനൊ	വന്ദിനൊ
,,	19	മദാന്ധകൊ	മദാന്ധകൌ
29	22	ശ്രിതശ	ശ്രിതാശ്ശ
,,	23	സ്വവ്യാകൃത	സ്വാവ്യാകൃത
,,	32	യെനെഷ്ടാ	യെനെഷ്ടം
31	26	ക്ഷിതീശ്ചരഃ	ക്ഷിതീശ്വരഃ
32	2	വക്രൈ	ചക്രെ
,,	5	മിതീത്യ	മിത്യ
33	29	അസ്യെതി	തസ്യെതി
34	3	തുല	തുര
34	5	കാശ്യാ	കാശ്യാ
35	1	മഹി	മഹീ
,,	20	സ്ത്രീ	സ്ത്രി
,,	27	ലിഗക	ലിംഗക
40	3	കലാപസം	കലാപസ്സം
,,	,,	ത്രുണ	തൃണ
,,	25	പ്രസൂതിഃ	പ്രസൂതിഃ
,,	30	രാജ്ഞഃ	രാജഃ
41	20	ദ്വതീയാ	ദ്വിതീയാ
42	8	ന്ദണൊ	ന്ദനൊ
43	11	തുഷ്ക്കട	തുഷ്ക്കൂട
45	17	സ്മാദ്യദി	സ്മാദദ്യെ
,,	28	പൂജ്യഃ	പൂജ്യാഃ
47	16	ഖ്യായാ	ഖ്യയാ
,,	25	നരൊധം	നിരൊധം
48	20	സ്വതുല്ലസഖ്യാ	സ്വതുല്ലസദ്ധ്യാ
50	25	തഢ്	തഢി
,,	30	,,	,,
51	25	മനില	മനല
52	30	കശിക	കൌശിക
53	33	ണെവാ	ണൈധ്വാ
54	33	വിക്ഷിപ്യാ	വിക്ഷിപ്യ

പൃഷ്ഠം.	പങ്ക്തി.	അബദ്ധം.	സുബദ്ധം.
55	24	വഷകാ	വാഷ്കികാ
57	15	ഭിന്ദത്യേവ	ഭിന്ദീത
59	33	ചക്രഃ	ചക്രം
60	15	സവിഷാദ	വിഷാദ
62	12	ദ്വൈ	ദ്വൈഃ
63	26	വെശ്യൃശ്ച	വെശ്യാശ്ച
64	25	ഹാശ്ച	ഹാശച
,,	32	ംയന	യെണ

തൃതീയസ്സൎഗ്ഗഃ

68	12	കൊസലി	കൊസല
,,	17	,,	,,
69	18	നാത	ന്നാത
73	13	ഹ്വൃസ്യ	ഹ്വസ്യ
74	33	ണീവ്ി	ണിവ്ി
75	8	ശ്രോണിഃ	ശ്രോണിഃ
,,	9	ച	ച ശ്രോണിഃ കടിപശ്ചാൽ ഭാ- ഗൊ യസ്യാസ്സാ
76	32	വാഷ്ട	വാഷ്ത
79	9	അത്രിശ	അതിശ
83	24	നനന്ദതു	ന നനന്ദതു
87	8	സ്യാഭെവാഭാ	സ്യഭാ ഇവഭാ
,,	22	പരിതൊ	പരീതൊ
,,	32	മസ്യ	മസ്യാ
88	19	നൃ്യാചെയ	നദ്യാശ്ചെയ
,,	23	ശ്രീ ശ്രീ	ശ്രീഃശ്രീ
89	13	ന്നതി	ന്ത്രതി
90	18	പ്ലവന	പ്ലവ
,,	32	ഗ്രഹ	ഗൃഹ
92	3	വഷീ	വഷീ
,,	19	തിജ്ഞൊഃ	തിജ്ഞൊയാഃ
94	4	ഭ്രവി	ഭുവി
95	21	ഷിദ്ഗാ	ഷിഡ്ഗാ
96	14	ഗൂല്പാ	ഗുൽഫാ
,,	18	ജാനലംബീ	ജാനുലംബി
97	1	മയാം	ചയാം

ശുദ്ധപത്രം.

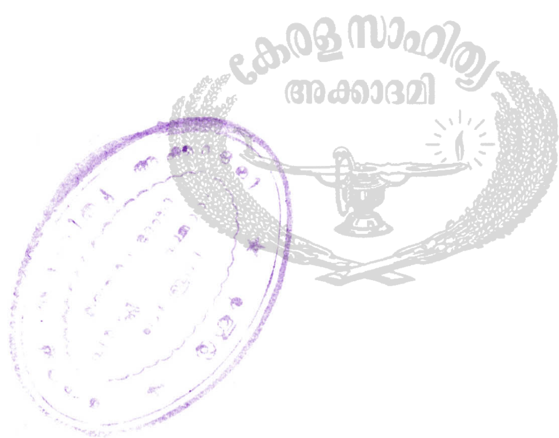
പൃഷ്ഠം.	പങ്ക്തി.	അബദ്ധം.	സുബദ്ധം.
98	22	തസ്ഥാ	തസ്യാ
99	19	കെന	കേണ
100	12	ഭിധാ	ഭേധാ
102	23	ഥായ്യ	മ്മാന്യായ്യ
,,	31	ബൊഹു	ബാഹ്ലു
103	13	ജ്ഞാനഃ	ജ്ഞാനം
,,	15	ഷരിതി	ഷിരിതി
104	16	ഗിതൌ ത	ഗിയത
,,	17	സുഖമാ	സുഖമ
,,	26	യെഷാം	ഏഷാം
105	3	വൃഢീ	ൃഢീ

ചതുൎത്ഥസ്സൎഗ്ഗഃ

പൃഷ്ഠം.	പങ്ക്തി.	അബദ്ധം.	സുബദ്ധം.
107	23	കാമ	കാമാ
109	7	ഭഷ്ട	ഭ്രഷ്ട
112	10	പയസ്പൃ	പയഃസ്പൃ
,,	21	വൃസ്ഥി	വൃദ്ധി
113	22	മൂലം	മൂല്യം
114	4	പണ്ണാഃ	വണ്ണാഃ
,,	12	നൌകഫ	നൊകഫ
,,	30	,,	,,
115	3	,,	,,
,,	7	കരാ	കാരിതാ
,,	34	കിഞ്ചൽ	കിഞ്ചിൽ
116	9	താപി	താ അപി
,,	18	തദാീം	തദാനീം
,,	23	ദശിനഃ	ദൎശിനഃ
117	17	സ്ഥുര	സ്ഫുര
118	13	സവൃതാ	സംവൃതാ
,,	15	ഗേഹ	ദേഹ
,,	16	പതിവൃതാ	പരിവൃതാ
125	20	സന്നമ	സന്നാമ
,,	30	ശീലമെഷാ	ശീലം യെഷാ
128	17	അക്ഷാണാ	അക്ഷാണാമിന്ദ്രിയാണാം
,,	31	വിദ്ര	വിദ്രു
129	4	നിപുണ	നിപുണാ

പൃഷ്ഠം.	പങ്ക്തി.	അബദ്ധം.	സുബദ്ധം.
,,	10	ശച്യ	ശ്ലച്യ
130	12	പതിരസൌ	പതിമസൌ
133	17	സൈവൊഘ	സൈവൌഘ
136	1	ത്ത്യൈവ	ത്യൈവ
137	6	ത്തനീ	ത്തനീം
140	9	നപിതാ	നപിതാം
141	12	തീത്ഥേന	തീത്ഥേന
		പഞ്ചമസ്സൎഗ്ഗഃ	
146	15	ഷദാതീ	ദദതീ
147	16	യഥാ	യയാ
148	1	ഉപായാ	ഉപയാ
151	10	ജജ്ജിരി	ജജ്ജരി
,,	18	സ്രനസ്യ	സ്രവസ്യ
153	8	നിഷ്ഠാഃ	നിഷ്ഠ
156	24	ഠനാം	ട്ടനാം
,,	25	മള്ളാഗഃ	മള്ളാംഗഃ
166	23	യാമ	യാമമ
167	22	സുത	സുതാ
171	33	മന്ത്ര	മന്ത്രി
		ഷഷ്ഠസ്സൎഗ്ഗഃ	
174	2	വിഷ്ണു	വിഷ്ണൌ
,,	25	അധിരീ	അധരീ
181	6	യാൻ	താൻ
,,	27	വിലസിതാം	വിലസതാം
182	23	ഹൎമ്മ്യം	ഹാൎമ്മ്യം
185	2	ഹസ്തകരാഗ്രാഭ്യാം	ഹസ്താഗ്രാഭ്യാം
,,	24	തദാസി	തദാസീ
186	18	രസൈന്യ	രന്യൈ
,,	,,	യൊ വാ	യൊദ്ധ്യാ
192	24	ലക്ഷാ	ലാക്ഷാ
193	2	സരസ്വതീം	സരസ്വതീ
,,	22	കുലൈ	കുലൈന
196	28	ഋതാഃ	ഹൃതാഃ
,,	29	പിതായാ	പിതയാ
198	18	ജനൈഷ്വനാ	ജനൈഷ്വകൊപിനാ
201	11	ന്യാവതസീൽ	ന്യവാതസീൽ
,,	24	ഷഷ്ഠസ്സൎഗ്ഗ	ഷഷ്ഠസൎഗ്ഗ

പൃഷ്ഠം.	പങ്ക്തി.	അശുദ്ധം.	ശുദ്ധം.
		സപ്തമസ്സർഗ്ഗഃ	
203	18	റിരാഡ്	വിരാഡ്
„ 4	30	സ്ത്രീകശ്ച	സ്ത്രീകചശ്ച
206	5	സുമതിനാമ	സുമതിനാമാ
„	19	സകലെശ്വരഃ	സകലെശ്വരസ്യ
207	14	ജലമാലയൊ	ജലമാലയ
208	12	നന്ദനീ	നന്ദിനീ
„	17	മാക്രീഡം	മാക്രീഡം
210	32	ഭൃംഗാവള്യാം	ഭൃംഗാവല്യാ
213	9	ഘൊഷൻ	ഘൊഷയൻ
215	2	ഭവഃ	ഭാവഃ
216	5	പ്രെചൊദിതാ	പ്രചൊദിതാ
„	24	ജലദാമഗഃ	ജലദാഗമഃ
„	13	ഗജം,	ഗജഃ
„	17	ഖിക്ഷവെ	ഖിക്ഷിവെ
221	15	ദീധരി	ദീധിതി
„	10	വസ്തു	വസ്തുത
223	20	സാസമൈച്ഛയം	സാമൈച്ഛയാ
„ 4	30	ദാകൃഷ്ട	കൃഷ്ട
225	15	കാത്സ് നൈന	കാത്സ്ന്യെന
„	17	മന്മൂലയതാം	മുന്മൂലയതാം
„	31	നരന്തരെഷു	നിരന്തരെഷു
		അഷ്ടമസ്സർഗ്ഗഃ	
229	28	സുഖാഃ	സുഖരാഃ
230	6	അന്വ	അഭ്ര
236	21	ത്രുഷ്ഠാ	തുഷ്ഠാ
241	7	നനാവല്ലൂരാഃ	നാനാവല്ലൂരാഃ
„	16	നീലാബ്ജ	നീലാബ്ദ
„	27	ഗ്രഹാദി	ഗ്രാഹാദി
„	29	തെസാം	തെഷാം
242	4	കത്ഥ	കത്ഥ
„	„	രിതൃന്താം	രതൃന്താം
„	9	ത്രഹ്യ	ഝഹ്യ
„	18	മധീശ്വര	മധീശ്വര
„	30	ശിവസുന്ദരഃ	ശിവസ്സുന്ദരഃ
[illegible]	28	പൂരീതാം	പൂരിതാം
228	11	ഭവഃ	ഭാവഃ

കേരള സാഹിത്യ
അക്കാദമി

കേരള സാഹിത്യ
അക്കാദമി